TATIANA
ŞI
ALEXANDER

—. Continuarea bestsellerului internațional **„CĂLĂREȚUL DE ARAMĂ"**

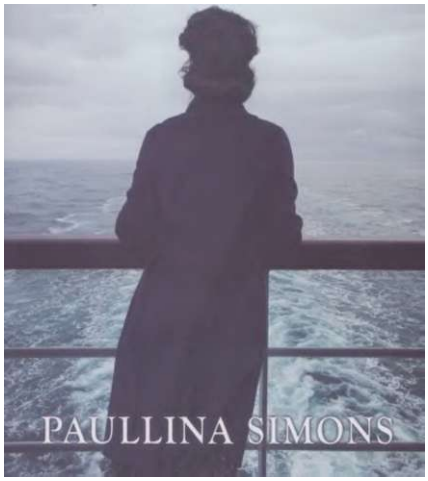

Durerea şi bucuria, deznădejdea şi speranţa, prietenia şi trădarea se împletesc în acest roman emoţionant, ale cărui personaje principale, foarte curajoase şi îndrăgite de cititorii **CĂLĂREŢULUI DE ARAMĂ,** *sunt în stare să sfideze chiar şi cel mai crunt destin în numele iubirii.*

începe o nouă viaţă în America. Dar fantomele trecutului nu-i dau pace: ea continuă să creadă că Alexander, soţul ei şi maior al Armatei Roşii, trăieşte.

Aflat în Uniunea Sovietică, Alexander scapă în ultima clipă de executare, dar din acel moment îndură chinurile la care este supus de către forţele represive din cauza originii lui americane. Doar amintirea soţiei sale îi alină sufletul şi îl ajută să supravieţuiască în condiţiile mizere din lagărele de muncă silnică.

Tatiana, însărcinată şi văduvă la cei optsprezece ani ai ei, fuge dintr-un Leningrad aflat în ruine, pentru a

Presimţind că soţul ei este încă în viaţă şi descoperind o pistă care-i confirmă bănuielile, Tatiana pleacă în Europa ca asistentă a Crucii Roşii şi înfruntă ororile războiului pentru a-l

găsi pe bărbatul pe care-l iubeşte

.„Romanul are toate ingredientele pe care şi le doreşte un cititor vorace: un erou temerar, neînfricat şi înzestrat cu haruri aparte şi o poveste de dragoste răvăşitoare." *Daily Mail*

„O poveste de dragoste epică şi plină de senzualitate, în care se împletesc pasiunea, emoţia, teama şi uneori violenţa... purtându-i pe cititori într-o călătorie tumultuoasă printr-o Europă sfâşiată de război... Tatiana şi Alexander sunt două personaje puternice, complexe şi fascinante, care reuşesc să capteze imediat atenţia cititorului. Este o poveste care impresionează până la lacrimi." *Historical Novels Review*

„Experienţele tragice ale durerii, deznădejdii şi trădării se împletesc cu momente uluitoare de iubire, de fericire şi, mai presus de toate, de prietenie. Lăsaţi-vă purtaţi de paginile acestui roman şi descătuşaţi-vă zăgazul lacrimilor!" *company*

PAULLINA SIMONS

(1963) s-a născut în Sankt Petersburg şi la vârsta de zece ani a emigrat în Statele Unite împreună cu familia ei.
A absolvit Ştiinţe Politice la Universitatea din Kansas şi a lucrat ca jurnalistă în domeniul financiar şi ca traducătoare.
Pe lângă bine-cunoscuta sa trilogie, *Călăreţul de aramă*, **multe dintre romanele Paullinei au dobândit popularitate internaţională, ajungând pe listele celor mai bine vândute cărţi în numeroase ţări.**
în prezent, Paullina şi soţul ei locuiesc în Long Island, New York, şi au patru copii, una dintre fete purtând numele eroinei din *Călăreţul de aramă,* **Tatiana.**

r

m^rn

Cow photo S) Mark Oww/Trţv^

jTATIANA ALEXANDER

TATIANA ALEXANDER

=^ Continuarea bestsellerului internaţional „CĂLĂREŢUL DE ARAMĂ"

PAULLINA SIMONS

Traducere din limba engleză şi note de IRIS-MANUELA ANGHEL

m

EPICA
Bucureşti, 2018
Editor: Anca EFTIME
Redactor: Elena-Anca COMAN Tehnoredactare computerizată: Simona RADULESCU
***Tatiana and Alexander,* Paullina Simons Originally published în the English language by HarperCollins Publishers Ltd. under the title Tatiana and Alexander © 2003 by Paullina Simons**
Toate drepturile asupra ediţiei în limba română aparţin Editurii Epica. © 2018, Editura Epica.
ISBN: 978-606-8754-54-3
Bucureşti, 2018
La preţul de vânzare se adaugă 2%, reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România cont nr. R044 RNCB 5101 0000 0171 0001, BCR Unirea, Bucureşti
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României SIMONS, PAULLINA
Tatiana şi Alexander / Paullina Simons; trad. din lb. engleză şi note de Iris-Manuela Anghel. - Bucureşti: Epica, 2018
ISBN 978-606-8754-54-3 I. Anghel, Iris Manuela (trad.; note) 821.111

Dedic şi această carte bunicului meu (nouăzeci şi cinci de ani) şi. bunicii mele (nouăzeci şi unu de ani), care cultivă şi astăzi castraveţi, crescflori şi se bucură de o viaţă fericită, dar şi bunului nostru prieten, Anatoli Studenkov, care a rămas în Rusia, unde nu duce deloc un trai fericit.

MULŢUMIRI

Vreau să-mi exprim mulţumirile profunde şi mult prea tardive următoarelor persoane:

Lui Larry Brantley, vocea autoritară a armatei, a forţelor militare şi a testosteronului, pentru orele îndelungate petrecute împreună în care mi-a descris lucruri despre care n-aş fi aflat niciodată.

Lui Tracy Brantley, soţia lui şi buna mea prietenă, pentru lacrimile pe care mi le-a dăruit citind povestea Taniei şi a lui Şura.

Lui Irene Simons, prima mea soacră, pentru numele pe care îl port şi cu care îmi semnez cărţile.

Lui Elaine Ryan, cea de-a doua soacră a mea, pentru că mi-a dăruit un soţ desăvârşit.

Lui Radik Tikhomirov, prietenul tatălui meu de mai bine de cincizeci de ani, pentru jurnalele fotocopiate

ale supravieţuitorilor blocadei Leningradului, păstrate la biblioteca din St. Petersburg, şi pentru sutele de pagini trimise în rusă.

Lui Robert Gottlieb, un prieten rusofil, care îmi este mereu alături, şi lui Kim Whalen, pentru un deceniu de muncă asiduă.

Lui Jane Barringer, pentru răbdarea-i neţărmurită, precum cea a lui Melanie din *Pe aripile vântului*, cu care a studiat fiecare cuvânt din *Călăreţul de aramă*, transformând-o într-o carte de excepţie.

Lui Joy Chamberlain, o mamă fantastică şi un redactor extraordinar, care vede, simte şi înţelege totul şi care se teme mereu să-mi spună veştile proaste.

Lui Nick Sayers, prietenul şi fostul meu redactor şi editor, care mi-a spus la un moment dat, după câteva pahare în plus de vin, că, dacă aş scrie Paginile Aurii, el mi le-ar publica.

Pavlei Salacova, pentru munca asiduă pe care o depune încercând să-mi facă viaţa mai uşoară, lucru care mă face să cred că are douăzeci de mâini.

Şi celui de-al doilea şi ultimului meu soţ, Kevin... eşti extraordinar

!Şi luminat de-a lunii scamă, Cu mâna 'n sus, spăimântător, în urma lui venea cu zor înaltul Călăreţ-de-Aramă Pe calul cu galop sonor. Şi până 'n zori, prilej de teamă, Cu mâna spre smintitul meu, Urmându-lpas cu pas, mereu, Cumplitul Călăreţ-de-Aramă A galopat cu tropot greu[1].

PROLOG

Boston, decembrie 1930

---

1 ***Călăreţul de aramă*, A. S. Puşkin, traducere de George Lesnea, Editura Cartea Rusă, Bucureşti, 1949**

Alexander Barrington stătea în faţa oglinzii şi îşi aranja cravata roşie de cercetaş. Sau mai degrabă *încerca* să şi-o aranjeze, căci nu reuşea să-şi desprindă ochii de pe chipul din oglindă — un chip neobişnuit de sumbru. Avea colţurile gurii lăsate în jos. Mâinile i se încâlceau stângace în cravata gri cu alb, dovedindu-se, tocmai atunci, complet inutile.

Indepărtându-se din faţa oglinzii, scrută încăperea îngustă şi oftă adânc. Era o cameră modestă, cu o pardoseală din lemn, un tapet cafeniu şi monoton, un pat şi o noptieră.

Dar încăperea nu conta câtuşi de puţin. Căci nu era camera lui. Ci o cameră închiriată, ce aparţinea, ca şi mobilierul sărăcăcios, proprietarei de la parter. Camera lui nu se afla în Boston, ci în Barrington. Îi era dor de vechea lui odaie şi nu mai reuşise să se ataşeze de niciuna dintre odăile în care locuise de atunci. De niciuna dintre cele şase camere diferite ce-i deveniseră lăcaş de când tatăl său vânduse casa în urmă cu doi ani, răpindu-i lui Alexander copilăria şi căminul din Barrington.

Acum aveau să plece şi de aici. Dar nu mai conta.

Nu *asta* conta cu adevărat.

Alexander se uită din nou în oglindă. Expresia băiatului din imagine i se părea mult prea posomorâtă. îşi lipi fruntea de sticla rece a oglinzii şi respiră adânc.

— Ce se va întâmpla acum? se întrebă în şoaptă.

Faptul că Alexander avea să plece din ţară i se părea lui Teddy, cel mai bun prieten al său, un lucru extrem de palpitant

.Alexander nu-i împărtăşea însă încântarea.

Prin uşa întredeschisă, îi auzea pe părinţii lui certându-se. Îi ignoră. Se certau deseori sub imperiul stresului. Uşa se deschise larg şi tatăl lui, Harold Barrington, îşi făcu apariţia în prag.

— Eşti gata, fiule? îl întrebă el. Maşina ne aşteaptă afară. Şi prietenii tăi aşteaptă să-şi ia rămas-bun de la tine. Teddy m-a întrebat dacă n-aş vrea să-l iau pe el în locul tău, continuă Harold, zâmbind. I-am spus că aş putea s-o fac. Ce părere ai, Alexander? Ai vrea să schimbi locul cu Teddy? Şi să locuieşti cu părinţii lui ţicniţi?

— Ar fi o schimbare interesantă de vreme ce părinţii mei sunt atât de zdraveni la minte, răspunse Alexander, cu ochii aţintiţi asupra tatălui său.

Harold era un bărbat slab, de înălţime medie. Chipul lat, cu o bărbie proeminentă şi un maxilar puternic, îi conferea trăsături distinctive. La vârsta de patruzeci şi opt de ani, avea încă părul bogat, deşi uşor cărunt, iar ochii albaştri îşi păstraseră intensitatea. Când tatăl lui era în toane bune, expresia ochilor săi îşi pierdea cumva din gravitatea-i caracteristică, iar Alexander îl adora.

Dându-l la o parte pe Harold din calea sa, Jane Barrington, mama lui Alexander, intră în cameră, purtând cea mai frumoasă rochie de mătase şi toca ei albă.

— Harry, lasă băiatul în pace! spuse ea. Vezi doar că încearcă să se dichisească. Maşina mai poate să aştepte. Ca şi Teddy şi Belinda.

îşi aranjă pe sub pălărie părul lung, bogat şi negru. Vocea ei păstra încă accentul italian, cu inflexiuni armonioase şi cadenţate, pe care nu reuşise să-l piardă, deşi se afla în America de la şaptesprezece ani.

— Nu mi-a plăcut niciodată Belinda, adăugă ea, coborând glasul.

— Ştiu, mamă, spuse Alexander. De aceea ne-am şi hotărât să plecăm din ţară, nu-i aşa?

îi privea în oglindă, fără să se întoarcă spre ei. Semăna mult cu mama lui. Spera să fi împrumutat însă mai mult din personalitatea tatălui său. Nu avea de unde să ştie. Mama lui îl amuza, tatăl său îl contraria. Ca întotdeauna.

— Sunt gata, tată, spuse el.

Harold îi cuprinse umerii cu braţul.

— Credeai că tabăra cercetaşilor se va dovedi o aventură. Stai să vezi ce aventură vei trăi acum!

— Da, răspunse el, spunându-şi însă în gând că tabăra cercetaşilor îi era suficientă. Tată, continuă Alexander, fără să-şi privească părintele, ci propria imagine din oglindă, dacă n-o să meargă... ne vom putea întoarce, nu-i aşa? Ne vom putea întoarce în...

Se opri. Nu voia ca tatăl său să-i audă glasul frânt.

— În *America*? îşi încheie gândul, trăgând adânc aer în piept.

Când Harold nu-i răspunse, Jane veni lângă Alexander, care
stătea acum între părinţii săi. Mama lui era cu câţiva centimetri mai înaltă decât tatăl său, care, la rândul lui, era mult mai înalt decât fiul său.

— Spune-i adevărul, Harold! Are dreptul să-l cunoască. Impăr- tăşeşte-i-l! Este suficient de matur.

— Nu, Alexander, spuse Harold. Nu ne mai întoarcem. Uniunea Sovietică va deveni pentru totdeauna casa noastră. America nu mai are ce să ne ofere.

Alexander ar fi vrut să-i spună că *lui* avea ce să-i ofere. Că el îşi regăsea locul în America. Teddy şi Belinda erau prietenii lui încă de când aveau trei ani. Barrington era un orăşel cu nişte căsuţe prevăzute cu şindrile albe şi jaluzele negre, cu trei biserici dotate cu clopotniţe şi o stradă principală, ce străbătea oraşul de la un capăt la celălalt. Alexander petrecuse momente fericite în pădurea de lângă Barrington. Ştia însă că tatăl lui nu voia să audă nimic din toate astea, aşa că păstră tăcerea.

— Alexander, eu şi mama ta suntem convinşi că acesta este drumul pe care trebuie să-l urmeze familia noastră. Pentru prima oară în viaţă, putem să ne susţinem şi să trăim după principiile în care credem cu tărie. Nu mai suntem nevoiţi să admirăm doar în taină idealurile comuniste. Este uşor să promovezi schimbarea când trăieşti în huzur, nu-i aşa? Acum ne vom putea urma concepţiile ce stau la baza existenţei noastre. Ştii prea bine pentru ce-am luptat toată viaţa. Ne-ai văzut. Şi pe mine, şi pe mama ta.

Alexander încuviinţă din cap. Da, îi *văzuse.* Amândoi fuseseră arestaţi pentru principiile lor. îşi vizitase tatăl la închisoare. Cunoscuse dispreţul şi respingerea oamenilor din Barrington. Batjocura colegilor de şcoală. Intrase adesea în conflict, apărând principiile tatălui său. O văzuse pe mama lui protestând alături de tatăl său. Se alăturase şi el luptei lor. Plecaseră împreună la Washington D.C. ca să-şi etaleze cu mândrie ideile comuniste prin faţa Casei Albe. Şi acolo fuseseră arestaţi. Pe când avea şapte ani, Alexander petrecuse o noapte într-un centru de detenţie pentru minori. Pe de altă parte însă, era singurul băiat din Barrington care văzuse Casa Albă.

îşi imaginase că lupta lor reprezenta un sacrificiu. Că abandonarea casei lor din Barrington, ce

le era cămin de opt generaţii, reprezenta un sacrificiu. Că traiul pe care îl duceau apoi în camere mici şi închiriate dintr-un oraş aglomerat şi prăfuit ca Boston, răspândind ideile comuniste, reprezenta un sacrificiu.

Se pare că se înşelase.

Alexander era uimit şi deloc încântat de hotărârea părinţilor lui de a se muta în Uniunea Sovietică. Tatăl său credea însă cu tărie că Uniunea Sovietică era adevăratul lor cămin, locul unde fiul lui nu va mai îndura batjocura celor din jur, unde vor fi primiţi cu braţele deschise şi unde vor fi admiraţi pentru principiile lor, fără să mai fie marginalizaţi şi ridiculizaţi. Locul unde îşi vor putea clădi o nouă viaţă, transformând-o dintr-o existenţă „lipsită de noimă" într-una „plină de tâlc şi semnificaţie". în noua Rusie, puterea se afla în mâinile clasei muncitoare şi, în curând, clasa muncitoare avea să ajungă atotstăpânitoare. Crezul tatălui său era suficient pentru Alexander.

Mama sa îl sărută pe frunte, lăsându-i o urmă de ruj roşu, pe care încercă acum — fără prea mult succes — să i-o şteargă.

— Ştii, nu-i aşa, dragul meu, că tatăl tău vrea să urmezi calea cea dreaptă, să creşti şi să te călăuzeşti după adevăratele principii?

— N-are nicio legătură cu *mine,* mamă, răspunse Alexander, puţin bosumflat. Sunt doar un copil...

— Nici vorbă! spuse Harold cu glas hotărât, fără să-şi desprindă mâna de pe umărul fiului său. Totul are legătură cu *tine,* Alexander. Ai doar unsprezece ani acum, dar, în curând, vei deveni bărbat în toată firea. Şi de vreme ce ai doar o singură viaţă, poţi urma doar o singură cale. Uniunea Sovietică te va ajuta să urmezi calea cea dreaptă şi să devii bărbat în adevăratul sens al

cuvântului. *Tu,* fiule, eşti singura moştenire pe care o las acestei lumi.

— Şi în America există bărbaţi adevăraţi, tată, îi răspunse Alexander. Herbert Hoover[1], Woodrow Wilson[2], Calvin Coo- lidge[3]...

— Da, dar nu sunt nişte oameni buni. America poate da naştere unor indivizi lacomi şi egoişti, trufaşi şi răzbunători. Nu asta îmi doresc să ajungi.

— Alexander, spuse mama lui, strângându-l în braţe, vrem să-ţi însuşeşti nişte trăsături care le lipsesc oamenilor din America.

— Aşa este, interveni şi Harold. America slăbeşte caracterul oamenilor.

Alexander se îndepărtă uşor de părinţii săi, fără să-şi desprindă ochii de la expresia solemnă a băiatului din oglindă. Aceasta era imaginea pe care o privea înainte de venirea lor. Propria reflexie, îşi privea chipul, întrebându-se: *Ce fel de om voi deveni când voi creşte mare?*

— Nu te teme, tată! spuse el, salutându-şi părintele milităreşte. Te voi face să fii mândru de mine. Nu voi deveni nici lacom, nici egoist, nici trufaş, nici răzbunător. Voi fi un om cât se poate de aspru. Şi să pornim acum la drum! Sunt pregătit.

1 **Herbert Hoover (1874-1964) a fost cel de-al treizeci şi unulea preşedinte al Statelor Unite.**

2 **Woodrow Wilson (1856-1924) a fost cel de-al douăzeci şi optulea preşedinte al Statelor Unite.**

3 **Calvin Coolidge (1872-1933) a fost cel de-al treizecilea preşedinte al Statelor Unite.**

— Nu vreau să fii un om aspru, Alexander. Vreau doar să fii un om bun, răspunse Harold şoväind uşor. Mai bun decât mine.

Pornind cu toţii spre uşă, Alexander îşi întoarse încă o dată privirea şi îşi surprinse pentru ultima oară imaginea în oglindă. „Nu vreau să uit chipul acestui băiat", se gândi el, „dacă voi fi vreodată nevoit să-i invoc amintirea."

Stockholm, mai 1943

„Mă aflu într-un impas", îşi spuse Tatiana, în vârstă de optsprezece ani, trezindu-se într-o dimineaţă rece de vară. „Nu pot să mai trăiesc aşa". Se ridică din pat, se spălă, se pieptănă şi îşi puse în raniţă cărţile şi cele câteva haine pe care le avea, lăsând încăperea într-o ordine desăvârşită, de parcă nimeni n-ar fi locuit acolo în ultimele două luni. Perdelele albe din camera de hotel se zbăteau, fremătătoare, în bătaia vântului de vară.

Şi freamătul ei lăuntric era la fel de tulburător.

Pe biroul din încăpere se afla o oglindă ovală. înainte să-şi prindă părul, Tatiana îşi privi chipul. Nu mai recunoştea nimic din imaginea pe care o vedea. Obrajii durdulii, precum cei ai unui prunc, dispăruseră, lăsând un chip pustiit şi sfrijit, cu pomeţii înalţi, fruntea lată, maxilarul proeminent şi buzele încleştate. Dacă mai avea gropiţe în obraji, acestea nu-şi mai făceau acum apariţia; căci uitase să mai zâmbească. Rana de pe obraz provocată de ciobul parbrizului spart se vindecase, transformându-se într-o cicatrice trandafirie. Şi pistruii erau tot mai estompaţi. Ochii ce o priveau însă din oglindă păreau ai unei străine. Ochii ei verzi, cândva strălucitori, erau parcă dăltuiţi în piatră, punând stavilă lumii înconjurătoare. îi ţinea doar aţintiţi în pământ. Căci, de-ai fi putut să străbaţi bariera de

smarald a ochilor ei, te-ai fi înecat în vâltoarea suferinţei sale.

Tatiana îşi pieptănă părul bălai, lung până la umeri. Nu îl mai ura acum.

Dar cum ar fi putut s-o facă, din moment ce Alexander îl iubise atât de mult?

Nu voia să se mai gândească la asta. Voia să-şi taie părul, să-şi smulgă ochii din orbite, să-şi scoată dinţii din gură şi să-şi spintece gâtul ca un miel sacrificat.

Strângându-şi părul în coc, Tatiana îşi puse o basma pe cap ca să treacă neobservată, deşi în Suedia — o ţară plină de fete blonde — era uşor să te pierzi în mulţime.

Iar ea chiar reuşise să se piardă.

Tatiana ştia că era timpul să plece. Dar nimic n-o îndemna să pornească la drum. Purta un prunc în pântec, dar era la fel de uşor să dai naştere unui copil în Suedia ca şi în America. Poate chiar şi mai uşor. Putea să rămână. Astfel, nu avea să mai fie nevoită să străbată un ţinut necunoscut, să se urce pe un vas ca să ajungă în Marea Britanie şi să traverseze apoi oceanul spre Statele Unite în toiul unui război mondial. Germanii bombardau în fiecare zi apele nordice, aruncând în aer submarinele şi navele aliaţilor, ale căror schelete fumegânde contrastau izbitor cu apele liniştite ale golfului Botnic, ale Mării Baltice, ale Oceanului Arctic şi ale Atlanticului. Ca să rămână în Stockholm nu trebuia să facă mai mult decât făcea deja.

Dar ce făcea?

îl vedea pe Alexander pretutindeni.

Oriunde se ducea şi oriunde stătea, Alexander îi apărea în faţa ochilor, înalt, îmbrăcat în uniforma militară, cu puşca pe umăr şi cu un zâmbet pe buze.

Tatiana întindea mâna şi atingea aerul străveziu şi perna albă pe care îi vedea chipul. Când stătea pe o bancă, îl zărea traversând o stradă şi îndreptându-se încet spre ea. Se trezea pornind pe urmele unor bărbaţi suedezi — bărbaţi cu umerii laţi şi paşii mari — sau scrutând cu ardoare chipurile străinilor ce aveau trăsăturile lui Alexander. Clipea apoi şi fantasma lui se făcea nevăzută. îşi lăsa capul în jos şi îşi vedea de drum.

Când îşi ridica iarăşi ochii, îl vedea din nou lângă ea, înalt şi chipeş, zâmbindu-i, mângâindu-i părul şi aplecându-se deasupra ei, în timp ce arma îi aluneca de pe umăr.

îşi aţinti privirea în oglindă. Şi îl văzu din nou pe Alexander. Dându-i părul la o parte şi atingându-i gâtul cu buzele. Nu-i simţea parfumul şi nici atingerea buzelor. îl vedea numai şi aproape că îi simţea părul negru şi mătăsos dezmierdându-i gâtul.

Tatiana închise ochii.

Plecă din hotel şi se duse să ia micul dejun la cafeneaua Spivak, comandând, ca de obicei, două porţii de şuncă, două cești de cafea neagră şi trei ouă ochiuri fierte în apă. Se prefăcu că citeşte ziarul englezesc pe care îl cumpărase de la chioşcul din port; *se prefăcea* că îl citea deoarece cuvintele îi zburau prin faţa ochilor, neputând să le surprindă tâlcul. Avea să-l citească mai târziu, când avea să se simtă mai liniştită. Plecând din cafenea, se îndreptă spre cheiul industrial, unde se aşeză pe o bancă şi—1 privi pe docherul suedez încărcându-şi barjele cu baloturi de hârtie, pe care avea să le transporte apoi în Helsinki, Finlanda. II urmărea cu ochi stăruitori. Ştia că peste câteva minute docherul avea să se ducă să stea de vorbă pe chei cu prietenii lui, la cincizeci de metri depărtare. Avea să fumeze şi să bea o ceşcuţă de cafea. în tot acest timp, baija încărcată

avea să rămână nesupravegheată, fiind remorcată de cabina navei de transport.

Docherul avea să se întoarcă treizeci de minute mai târziu şi avea să continue să încarce baloturile de hârtie, transportându-le de la camion la barjă cu ajutorul unui cărucior. Peste şaizeci şi două de minute, căpitanul barjei avea să-şi facă şi el apariţia; docherul avea să-l salute şi să dezlege parâmele. Căpitanul avea să pornească apoi spre Helsinki, străbătând apele dezgheţate ale Mării Baltice.

Era a şaptezeci şi cincea dimineaţă când Tatiana îl urmărea.

Helsinki se afla la doar patru ore depărtare de Vîborg. Iar Tatiana ştia din ziarele englezeşti pe care le cumpăra în fiecare zi de la chioşcul aflat peste drum de cafenea că, pentru prima oară din 1918, Vîborg se afla din nou în mâinile sovieticilor. Armata Roşie redobândise de la finlandezi teritoriile Kareliei. Dacă ar traversa marea spre Helsinki şi ar străbate apoi pădurile spre Vîborg, ar ajunge şi ea în mâinile sovieticilor.

— Mi-aş dori uneori să nu mai fii atât de încăpăţânată, spune Alexander.

Reuşise să obţină o permisie de trei zile. Şi amândoi sunt acum la Leningrad— ultima dată când vor mai fi la Leningrad, ultimul sfârşit de săptămână din noiembrie petrecut împreună, ultimele lor clipe împreună.

— Nu cumva râde ciob de oală spartă?

— Ba da, mormăie el. Aş vrea doar să nu mai fii atât de îndărătnică, adăugă apoi, pufnind pe nas, copleşit de frustrare. Cunosc femei care îşi ascultă bărbaţii. Alţi bărbaţi...

— Alţi bărbaţi le-au luat totul, îi răspunde ea gâdilându-l.

Alexander nu pare însă amuzat.

— Bine. Spune-mi ce vrei să fac! adaugă ea, coborând tonul glasului. Şi voi face exact ce spui.

— Pleacă din Leningrad şi întoarce-te de-ndată în Lazarevo! o povăţuieşte Alexander. Acolo vei fi în siguranţă.

— Hai, mai încearcă o dată! îi răspunde ea, dându-şi ochii peste cap. Ştiu că poţi să joci jocul ăsta.

— Pot, ripostează Alexander, stând pe vechea canapea a părinţilor ei. Dar nu vreau. Nu mă asculţi niciodată când e vorba de lucruri cu adevărat importante...

— Nu acestea sunt lucrurile cu adevărat importante, spune Tatiana, aşezându-se în genunchi în faţa lui şi luându-i mâinile într-ale sale. Dacă NKVD-ul va veni după mine, voi înţelege că te-am pierdut şi voi înfrunta încântată plutonul de execuţie pentru că îţi sunt soţie, adaugă ea, strângându-i mâinile. îmi voi înfrunta soarta fără să regret vreo clipă momentele petrecute împreună. Lasă-mă, aşadar, să mă bucur de prezenţa ta! Lasă-mă să mă îmbăt cu parfumul tău şi să-ţi savurez încă o dată dulceaţa buzelor! Hai să jucăm jocul iubirii, indiferent cât de dureros este să ne aflăm împreună într-un Leningrad îngheţat de suflarea iernii! Lasă-mă să-ţi stau alături... să mă bucur de această dulce minune! Spune-mi ce vrei să fac şi mă voi supune fără crâcnire!

— Vino aici! o cheamă Alexander, cu braţele deschise. Aşază-te deasupra mea!

Tatiana se supune.

— Cuprinde-mi acum chipul în căuşul palmelor tale!

Ea se supune.

— Sărută-mi ochii cu buzele-ţi dulci!

Şi Tatiana se supune.

— *Sărută-mi fruntea!*
Şi îl ascultă.
— *Sigura!*
Iar Tatiana se supune. Fără crâcnire.
— *Tania...*
— *Sst!*
— *Nu vezi cum mă frâng în mii de bucăţele?*
— *O! exclamă ea. Dar mie îmi pari încă întreg.*
Tatiana stătea pe bancă şi-l privea pe docher în zilele însorite, dar şi în zilele ploioase. Sau prin negura deasă a dimineţilor.
Dimineaţa aceea nu era nici însorită, nici ploioasă şi nici înnegurată. Dimineaţa aceea era rece. în aer plutea un miros de apă dulce şi de peşte. Strigătele pescăruşilor se împleteau cu ţipetele unui bărbat.
„Unde sunteţi cu toţii de nu-mi auziţi strigătul de ajutor? Fratele, sora, mama mea? Paşa, vreau să jucăm fotbal împreună şi să te caut prin pădurile unde ştiu că te pot găsi. Daşa, priveşte ce s-a întâmplat! Cum s-a sfârşit totul! Vezi oare ceva? Mama, mama, vreau la mama! Unde aţi dispărut oare cu toţii de nu-mi mai cereţi nimic, nu mai puneţi poveri pe umerii mei şi nu vă mai băgaţi în viaţa mea, fără să mă lăsaţi o clipă să respir? Unde sunteţi cu toţii de nu-mi întindeţi o mână de ajutor? Ce să fac, deda? Nu ştiu ce să fac."
în dimineaţa aceea, docherul nu se duse să-şi vadă prietenul de pe chei ca să fumeze şi să bea împreună o cafea. Ci traversă strada şi se aşeză lângă ea pe bancă. Acest lucru o surprinse. Dar nu spuse nimic. Se mulţumi doar să-şi strângă mai tare haina pe trup, să-şi aranjeze basmaua pe cap, să-şi încleşteze buzele şi să-şi aţintească ochii în zare.

— Eu sunt Sven, îi spuse el în suedeză. Pe tine cum te cheamă?Tatiana, îi răspunse ea, după câteva clipe de tăcere. Nu vorbesc suedeza.
— Vrei o ţigară? o întrebă el în engleză.
— Nu, îi răspunse ea, tot în engleză.
Se gândi să-i spună că ştia puţină engleză. El nu avea cum să vorbească ruseşte.
O întrebă dacă putea să-i ofere o cafea sau să-i aducă ceva călduros ca să-şi pună pe umeri. Ea îl refuză de fiecare dată. Evi- tându-i privirea.
Sven păstră tăcerea câteva clipe.
— Vrei să te urci pe barja mea, nu-i aşa? o întrebă apoi. Vino! Te duc eu.
O luă de braţ. Tatiana nu se clinti.
— îmi dau seama că ai lăsat ceva în urmă, îi spuse el trăgând-o cu blândeţe. Du-te şi ia-l!
Tatiana nu se urni.
— Acceptă-mi fie ţigara, fie cafeaua, fie călătoria cu barja! Nu trebuie să te strecori pe la spatele meu.Te-aş fi lăsat să te urci la bord de cum ai venit. Nu trebuia decât să-mi spui. Vrei să ajungi la Helsinki? Prea bine. Ştiu că nu eşti finlandeză. Şi ai o sarcină extrem de avansată, continuă Sven, după câteva clipe de tăcere. Cu două luni în urmă, ţi-ar fi fost mult mai uşor să pleci. Ţi-ai îngreunat situaţia. Acum însă trebuie fie să te întorci, fie să mergi mai departe. Cât mai ai de gând să stai aici şi să mă urmăreşti?
Tatiana continua să scruteze Marea Baltică.
— Cât mai ai de gând să aştepţi? repetă el.
— Dacă aş şti, crezi că aş mai sta aici?
— Atunci nu mai sta aici! Vino cu mine!
Ea clătină din cap.
— Eşti singură de prea mult timp, spuse docherul. Unde e soţul tău? Unde este tatăl pruncului pe care îl aştepţi?

— A murit în Uniunea Sovietică, murmură Tatiana.
— Aşadar, eşti din Uniunea Sovietică, spuse el dând din cap. Acum înţeleg totul mult mai bine. Ai reuşit să fugi, nu-i aşa? Poţi să rămâi aici. în Suedia. Du-te la consulat şi cere protecţie pentru refugiaţi! Sute de oameni ajung aici prin Danemarca. Du-te la consulat!
Tatiana clătină din cap.
— Ţi se apropie sorocul, spuse Sven. întoarce-te de unde ai venit sau mergi mai departe!
Tatiana îşi acoperi abdomenul cu mâinile. Şi scrută zarea.
Docherul o bătu cu blândeţe pe umăr şi se ridică în picioare.
— Ce vei face, aşadar? Vrei să te întorci în Uniunea Sovietică... De ce?
Tatiana nu-i răspunse. Cum ar fi putut să-i spună că sufletul îi rămăsese acolo?
— Ce soartă te aşteaptă de te vei întoarce?
— Voi pieri, fără doar şi poate, îi şopti ea.
— Ce soartă te aşteaptă de vei merge mai departe?
— Voi trăi, fără doar şi poate.
— Şi cum de mai stai pe gânduri? o întrebă bătând din palme. Trebuie să-ţi continui drumul.
— Da, răspunse Tatiana. Dar cum să trăiesc aşa? Uită-te la mine! Crezi că n-aş face-o dacă aş putea?
— Şi aşa rămâi în purgatoriul din Stockholm, privindu-mă în fiecare zi cum încarc şi descarc baloturile de hârtie, cum fumez şi beau cafea. Ce-ai de gând să faci? Să stai pe o bancă ţinând în braţe pruncul căruia îi vei da viaţă în curând? Asta îţi doreşti?
Tatiana păstră tăcerea.
Prima dată când îl văzuse, stătea pe o bancă şi mânca îngheţată.
— Mergi mai departe!
— N-am puterea s-o fac.

— Ba da, o ai, spuse el dând din cap. Doar că o ţii încătuşată. S-a aşternut iarna în viaţa ta. Dar nu trebuie să te temi, continuă el zâmbind. Căci va veni şi vara. Şi gheţurile se vor topi.

Tatiana se ridică cu greu de pe bancă. Şi se îndepărtă, spu- nându-i în ruseşte:

— Nu de gheţuri mă tem, dragă filosofule matelot. Ci de rugurile de foc.

Cartea întâi

CEA DE-A DOUA AMERICĂ

Capul ţi-l înalţă Printre iureşul acestor valuri, Dar şi ale valurilor toate, Căci el e fiul căruia viaţa tu i-ai dat Şi vântului şi valurilor l-ai încredinţat.

Rudyard Kipling — My Boy JackSpitalul din Morozovo, 13 martie 1943

într-o seară întunecată, într-un mic sat de pescari, transformat în cartierul general al Armatei Roşii pentru operaţiunea Neva de pe frontul din Leningrad, un bărbat rănit zăcea în spitalul militar, aşteptându-şi sfârşitul.

Stătea nemişcat de mult timp, cu braţele împreunate pe piept, până când luminile se stinseră, iar pacienţii din salonul bolnavilor aflaţi în stare critică tăcură istoviţi.

în curând, aveau să vină după el.

Era un tânăr de douăzeci şi trei de ani, distrus de război. Lunile petrecute pe un pat de spital lăsaseră o paloare cadaverică asupra chipului său, ce nu era însă nici amprenta fricii, nici a dorului, ci a lipsei de soare. Era neras şi avea părul negru tăiat foarte scurt. Ochii de culoarea caramelei erau aţintiţi într-un punct mort din depărtare. Alexander Belov avea pe chip o expresie

îndârjită, fără să fie însă un om aspru, şi părea nepăsător, fără să fie însă un om rece.

Cu câteva luni în urmă, în timpul bătăliei pentru Leningrad, Alexander se năpustise pe gheaţă, încercând să salveze viaţa bunului său prieten, Anatoli Marazov, care zăcea rănit pe apele îngheţate ale râului Neva. în ajutorul lui Anatoli sărise şi un doctor nesăbuit din Boston, Matthew Sayers, care lucra pentru Crucea Roşie Internaţională. Acesta căzuse în apa îngheţată, iar Alexander îl scosese la suprafaţă, punându-şi propria viaţă în pericol, şi îl târâse după el pe gheaţă la adăpostul unui camion blindat. Nemţii încercau să bombardeze camionul din aer şi unul dintre proiectile îl nimerise, în schimb, pe Alexander. îşi aminti cum, la începutul războiului, avioanele germane bombardau ogoarele din Luga pline de soldaţi şi de femei. Ştia acum de ce tabloul acela lăsase o amprentă sfâşietoare asupra lui. Căci, în şuieratul forţelor aeriene Luftwaffe, Alexander îşi văzuse propriul sfârşit.

Tatiana fusese cea care îl scosese din ghearele celor patru cavaleri ai Apocalipsei, ce veniseră să-i socotească pe degete faptele bune şi fărădelegile. Tatiana, căreia îi spusese să plece din Leningrad şi să se întoarcă de-ndată în Lazarevo. Lazarevo — un sătuc de pescari aflat la poalele Munţilor Ural, printre păduri de pini, străjuit de malurile atotputernicului râu Kama, unde, pentru un timp, ar fi putut fi în siguranţă. Dar şi ea era la fel de nesăbuită ca şi doctorul. Nu, îi răspunsese. Nici prin cap nu-i trecea să plece. Venise pe front fără ştirea lui. Şi îi înfruntase pe cei patru cavaleri, arătându-le, sfidătoare, pumnii. „E prea devreme să mi-l luaţi. N-am de gând să mă las înfrântă prea uşor. Voi face tot ce-mi va sta în putinţă să vă împiedic."

Şi asta şi făcuse. Cu propria jertfa. îl salvase dăruindu-i propriul sânge. Secătuindu-şi venele ca să-i insufle viaţă.

Alexander trăia datorită Tatianei, cum şi doctorul îi datora viaţa lui Alexander. Ca să-şi arate recunoştinţa, medicul avea să-i ducă pe amândoi la Helsinki, de unde aveau să pornească spre Statele Unite. Cu ajutorul Tatianei, concepuseră împreună un plan bun şi, timp de două luni, Alexander zăcuse în spital, aşteptând ca rănile să i se vindece, în timp ce modela figurine, leagăne şi sulițe din lemn şi îşi imagina cum aveau să străbată împreună America, închidea ochii şi îşi închipuia că se aflau singuri într-o maşină şi cutreierau întinderile americane, fredonând melodiile de la radio.

Plutise pe aripile străvezii ale speranţei, ce se puteau frânge în orice clipă. O ştia prea bine, chiar şi atunci când se îmbăta cu visuri deşarte. Visurile unui om împresurat de duşman, care, în timp ce fuge cu ultimele puteri, se roagă să scape cu viaţă înainte ca inamicul să reverse asupra lui o nouă salvă de gloanţe. Le aude armele şi strigătele în urma sa, dar continuă să fugă, în speranţa că va scăpa din ghearele morţii. De nu te îmbeţi cu visuri, pieri de deznădejde. *Aruncă-te în apele răului Kama!*

Şi apoi, cu trei zile în urmă, când deschisese ochii, îl văzuse în faţa lui pe „bunul" său prieten, Dimitri Cernenko, cu raniţa lui Alexander în mână, pe care el îşi imaginase că o pierduse în timpul bombardamentelor de pe apele îngheţate ale Nevei. Dimitri scosese apoi din ea rochia albă cu trandafiri roşii a Tatianei. Şi o afişa ca pe o ameninţare implicită. Cerându-i lui Alexander s-o lase pe Tatiana în Uniunea Sovietică şi să fugă în America împreună cu Dimitri. Cerându-i să renunţe la propria viaţă.

Ar fi trebuit să-l ucidă pe Dimitri; şi aproape că o şi făcuse. Dacă n-ar fi intervenit un idiot de infirmier, Alexander l-ar fi omorât pe Dimitri în bătaie. Acum însă, fie că acesta trăia sau nu, soarta lui Alexander era pecetluită. Se întreba când îi fusese oare pecetluită, dar nu voia să afie răspunsul la această întrebare.

încă din ziua în care plecase din cămăruţa lui din Boston în decembrie 1930.

Acum, în 1943, dacă l-ar fi ucis pe Dimitri, Alexander ar fi fost aruncat imediat în închisoare şi ar fi aşteptat să ajungă în faţa curţii marţiale, acuzat de crimă. Neputând să-şi salveze viaţa, Tatiana ar fi rămas în Uniunea Sovietică pentru a-i fi alături, în timp ce doctorul Matthew Sayers de la Crucea Roşie ar fi plecat singur la Helsinki.

Dimitri însă scăpase cu viaţă. Şi când îşi revenise, dăduse fuga la generalul Mekhlis de la NKVD, căruia îi mărturisise tot ce ştia despre Alexander Belov — şi nu erau

deloc puţine lucrurile pe care le ştia

.Dimitri nu-i spusese însă nimic lui Mekhlis despre Tatiana. Voia să-l distrugă pe Alexander — asta era evident. Tatiana îi intuise încă de la bun început intenţiile demonice şi i le împărtăşise lui Alexander. Ca urmare, făcuseră tot ce le stătuse în putinţă să-şi ascundă relaţia, prefăcându-se că erau doar simple cunoştinţe, dar când Dimitri găsise în raniţa lui Alexander rochia albă cu trandafiri roşii a Tatianei, totul ieşise la iveală. Iar Dimitri aflase apoi de căsătoria lor secretă. Ştia, aşadar, că amândoi se afiau la mâna lui şi nu avea să se dea în lături de la nimic ca să-i distrugă. Şi asta şi făcuse.

O fărâmă de speranţă licărea încă în sufletul lui Alexander. O rază palidă de lumină, ce ameninţa oricând să se stingă. Dimitri voia să fugă din Uniunea Sovietică. Astfel, când se dusese să vorbească cu generalul Mekhlis, purtând amprenta rănilor lăsate de Alexander, îi împărtăşise numai informaţiile legate de bunul său prieten. Nu spusese niciun cuvânt despre faptul că Tatiana Meta- nova era soţia lui Alexander, deoarece voia ca Tatiana să plece din Rusia împreună cu el, nu cu Alexander.

Ca s-o determine pe Tatiana să plece din ţară, Alexander Belov scrâşnise din dinţi, închisese ochii, îşi încleştase pumnii şi se îndepărtase de ea.

Un singur lucru mai avea acum de făcut: să-şi adune puterile şi să-l întâmpine pe doctorul ce avea să salveze în curând viaţa soţiei sale. Apoi îşi va putea înfrunta duşmanul. Acum nu-i mai rămânea decât să aştepte.

Pentru că nu voia să plece în hainele de spital, Alexander o rugă pe asistentă să-i aducă uniforma militară şi bereta de ofiţer. Se bărbieri cu un cuţit şi se spălă cu puţină apă lângă pat, se îmbrăcă şi se aşeză apoi pe scaun, cu braţele împreunate în poală. Când aveau să vină după el, lucru ce-avea să se întâmple cât de curând, voia să afişeze o ţinută cât mai demnă cu putinţă, pe cât aveau să-i permită lacheii NKVD-ului. II auzi sforăind zgomotos pe pacientul de lângă el, ascuns încă privirilor de cortul izolator.

Care era realitatea lui Alexander? Ce îl ţinea treaz? Ce soartă îl aştepta peste nici câteva ore, când întreaga lui existenţă avea să fie pusă sub semnul întrebării? Ce avea să răspundă Alexander când generalul Mekhlis, şeful poliţiei secrete, avea să-i ceară să-i spună cine era cu adevărat.

Era soţul Tatianei?

Da.

— *Nu plânge, draga mea!*

— *Nu te opri! Te rog! Nu încă.*

— *Tania, trebuie să plec.*

Îi spusese colonelului Stepanov că avea să se întoarcă până duminică seară, când avea să se facă apelul, şi nu avea voie să întârzie.

— *Te rog, mai stai!*

— *Tania, voi primi şi alte permisii, îi răspunde el gâfâind. După bătălia pentru Leningrad. Mă voi întoarce. Acum însă...*

— *Nu, Şura, mai stai, te rog!*

— *Mă ţii atât de strâns! Dă-mi drumul!*

— *Nu. Şi nu te mai mişca! Te rog, mai...*

— *E aproape şase, draga mea. Trebuie să plec.*

— *Şura, iubitule, te rog... nu pleca!*

— *Nu te opri, nu pleca! Ce pot să fac?*

— Rămâi aici! În adâncurile mele. Pentru totdeauna. Nu-mi da drumul! Nu încă!

— Sst, Tania, sst!

Cinci minute mai târziu, se năpusteşte la uşă.

— Trebuie să fug. Nu, nu veni cu mine la cazarmă! Nu vreau să mergi seara singură prin oraş. Mai ai pistolul pe care ţi l-am dat? Rămâi aici! Nu mă urmări cu privirea pe coridor! Vino aici!

O cuprinde în braţe, strângând-o la piept şi sărutându-i părul şi buzele.

— Fii cuminte, Tania! Şi nu-mi spune la revedere!

— Pe curând, dragul meu căpitan! îi spune ea salutându-l milită- reşte, cu chipul brăzdat de lacrimi.

Era soldat în Armata Roşie?

Da.

îşi încredinţase viaţa în mâinile lui Dimitri Cernenko, un demon fără inimă şi caracter, deghizat în prieten?

Da din nou.

Cândva însă, Alexander fusese american şi purtase numele de Barrington. Făcuse totul ca un american — vorbise, răsese, se jucase, înotase şi luase de bun totul în viaţă, aşa cum o făceau americanii. Avusese prieteni despre care credea, cum cred americanii, că îi va avea mereu alături şi îşi iubise părinţii ca un american.

Cândva, Alexander credea că pădurile din Massachusetts îi erau cămin. Cândva, pe când era copil, aduna într-o bocceluţă mici comori — cochilii şi cioburi erodate de natură, pe care le găsise în Nantucket Sound, ambalajul unei vate de zahăr, şnururi şi aţe, dar şi fotografia prietenului său, Teddy.

Cândva, se pierdea în braţele mamei sale, cu ochii ei mari şi chipul bronzat şi fardat. Amintirea zâmbetului ei îi stăruia acum în minte.

Cândva, pe când luna îl veghea de pe bolta întunecată a cerului, presărată cu stele fremătătoare,

Alexander găsise un refugiu ce avea să-l ferească de viaţa din Uniunea Sovietică.

Cândva.

Alexander Barrington îşi găsise acum sfârşitul. Dar nu avea să-l accepte cu mâinile în sân.

îşi prinse de uniformă cele trei medalii de merit, cât şi pe cea a *Ordinului Steaua Roşie*, primită pentru că reuşise să conducă un tanc pe apele abia îngheţate ale lacului Ladoga, îşi puse bereta pe cap, se aşeză pe scaunul de lângă pat şi aşteptă.

Alexander ştia cum procedau cei de la NKVD când veneau să aresteze oameni ca el. Nu voiau să stârnească valuri; şi nici să fie văzuţi de prea mulţi ochi. Veneau în toiul nopţii sau te trezeai cu ei într-o gară aglomerată când te pregăteai să pleci într-o staţiune din Crimeea. îşi făceau apariţia într-o piaţă de peşte sau în casa unui vecin care te invita apoi la el. Te flancau în timp ce te aflai la
0 masă într-o cantină şi mâneai o porţie d*zpelmeni* (paste fainoase umplute cu mai multe tipuri de carne amestecată). Se plimbau printr-un magazin, cerându-ţi apoi să-i însoţeşti la sediu. Se aşezau lângă tine pe o bancă în parc. Erau mereu politicoşi, tăcuţi şi elegant îmbrăcaţi. Maşina ce-avea să te ducă la Bolşoi Dom[1] şi pistoalele pe care le purtau cu ei nu-şi făceau încă apariţia. O femeie, arestată în mijlocul unei mulţimi, a început să ţipe din răsputeri şi s-a urcat pe stâlpul unui felinar, stârnind atenţia până şi celor mai indiferenţi trecători şi îngreunând misiunea agenţilor NKVD. S-au văzut astfel nevoiţi s-o lase un timp în pace, iar ea, în loc să dispară într-un loc uitat de lume, s-a dus

1 **Bolşoi Dom — numele neoficial al clădirii din Sankt Petersburg unde se afla sediul serviciilor ruseşti de securitate.**

acasă să se culce. Agenţii au arestat-o apoi în puterea nopţii.

După Alexander veniră într-o zi, după încheierea orelor de şcoală. Era cu un prieten când doi bărbaţi se apropiară de el şi îi spuseră că uitase de întâlnirea pe care o avea cu profesorul de istorie. N-ar putea să-şi rupă câteva clipe din timpul său ca să vorbească cu el? Alexander înţelese însă cu cine avea de-a face; le „mirosi" imediat minciunile. Fără să se urnească, îl luă de braţ pe prietenul său şi clătină din cap. Acesta plecă însă — în pripă —, ştiind prea bine când prezenţa sa nu era bine-venită. Alexander rămase singur cu cei doi bărbaţi, anali- zându-şi opţiunile. Văzând maşina neagră care se apropia încet de trotuar, înţelese că opţiunile sale deveneau tot mai restrânse. Se întreba dacă aveau să-l împuşte în spate în plină zi, în faţa tuturor trecători- lor de pe stradă. JSlu o vor face", îşi spuse în gând şi o luă la fugă. Agenţii porniră pe urmele lui, dar aveau peste treizeci de ani, nu şaptesprezece. Alexander scăpă de ei în câteva minute, apoi, ascunzându-se pe o alee lăturalnică, îşi continuă drumul spre o piaţă din apropierea catedralei Sfântul Nicolae. După ce îşi cumpără o pâine, mai zăbovi pe străzi, căci se temea să se întoarcă acasă. Era convins că acolo aveau să-l caute mai întâi. Părinţii săi nu aveau să-i simtă lipsa. Alexander petrecu noaptea sub cerul liber.

A doua zi de dimineaţă, se duse la şcoală, gândindu-se că nu i se putea întâmpla nimic în clasă. Directorul îi aduse atunci un bilet prin care era chemat în biroul său.

Nici nu ieşi bine din clasă, că îl şi înhăţară şi îl băgară în maşina parcată lângă trotuar.

La Bolşoi Dom, îl bătură crunt şi îl transferară apoi la închisoarea Kresty, unde avea să-şi aştepte soarta. Nu-şi făcea prea multe iluzii. Nu-i aduseseră

încă vreo acuzaţie, dar ştia prea bine că nevinovăţia lui nu valora nimic în ochii lor. Şi poate că nu era chiar atât de nevinovat. La urma urmei, era un american ce purta numele de Alexander Barrington. Aceasta era nelegiuirea lui. Restul erau doar nişte detalii lipsite de importanţă.

Indiferent cum aveau să-şi facă apariţia în seara aceea, Alexan- der ştia că nu aveau să dorească să facă scandal în salonul unui spital militar. Şarada pusă la cale şi pretextul invocat — de a-l duce în Volhov pentru a fi promovat la gradul de locotenent-colo- nel — serveau bine scopul *aparatcicilor*[1] până aveau să rămână singuri cu el. Alexander nu avea de gând să ajungă la Volhov, unde facilităţile pentru „procesul" şi execuţia sa erau deja bine stabilite. Aici, în Morozovo, printre atâţia ofiţeri incapabili şi lipsiţi de experienţă, avea mai multe şanse de scăpare.

Conform Articolului 58 din Codul Penal sovietic din 1928, nu se încadra nici măcar în categoria prizonierilor politici. Dacă avea să fie acuzat de crime împotriva statului, atunci avea să fie considerat criminal şi condamnat în consecinţă. Codul, alcătuit din pai- sprezece secţiuni, definea infracţiunile în termeni extrem de generali. Nu trebuia să fie neapărat american, nici un exilat din justiţia sovietică şi nici un provocator străin. Nu era nevoie să fie spion sau vreun naţionalist fanatic. Nu trebuia nici măcar să comită vreo infracţiune. Intenţia reprezenta un delict în sine, ce trebuia pedepsit. Intenţia de a trăda era la fel de grav pedepsită ca şi trădarea. Guvernul sovietic se mândrea cu această superioritate certă faţă de constituţiile

---

1 **Aparatcic — membru al conducerii unui partid sau al unui sindicat**

occidentale, care aşteptau în mod necugetat înfăptuirea unui act criminal înainte de a aplica pedeapsa.

Toate acţiunile săvârşite sau intenţionate, menite să submineze fie statul sovietic, fie puterea militară sovietică, erau pedepsite cu moartea. Şi nu doar acţiunile. Şi inacţiunea era considerată con-trarevoluţionară.

în ceea ce o privea pe Tatiana... Alexander ştia că, într-un fel sau altul, Uniunea Sovietică i-ar fi scurtat viaţa. Cu mult timp în urmă, plănuise să fugă în America împreună cu Dimitri, iar Tatiana ar fi devenit soţia unui dezertor din Armata Roşie. Dacă Alexander ar fi murit pe front, Tatiana ar fi rămas văduvă, orfană şi singură în Uniunea Sovietică. Sau dacă Dimitri avea să-i dezvăluie adevărată identitate agenţilor NKVD, poliţia secretă a lui Stalin, cum o şi făcuse de altfel, Tatiana avea să devină soţia unui „spion" american şi duşmanul de clasă al poporului. Acestea erau opţiunile înspăimântătoare ale lui Alexander şi ale soţiei sale vitregite de soartă.

„Când Mekhlis mă va întreba cine sunt, îl voi saluta şi îi voi răspunde, fără să privesc înapoi, că sunt Alexander Barrington?"

Putea oare să facă asta? Să nu privească înapoi?

Nu credea că i-ar fi fost cu putinţă.

Sosirea la Moscova, 1930

Alexander, în vârstă de unsprezece ani, simţea cum i se întorcea stomacul pe dos.

— Ce e mirosul ăsta, mamă? întrebă el, când toţi trei trecură pragul unei camere mici şi reci.

Era întuneric şi nu vedea mai nimic de jur împrejur. Becul pe care tatăl său îl aprinse nu se dovedea deloc salutar, căci răspândea o lumină difuză şi gălbuie. Alexander respiră pe gură şi repetă întrebarea. Mama lui nu-i răspunse. îşi scoase, în schimb, pălăria şi

haina, apoi, realizând că era prea frig în cameră, îşi puse din nou paltonul şi îşi aprinse o ţigară.

Tatăl lui Alexander se plimba prin încăpere cu paşi fermi şi hotărâţi, atingând în treacăt dulapul vechi, masa din lemn şi jaluzelele prăfuite.

— Nu e rău, spuse el. O să fie bine. Alexander, tu ai camera ta, iar noi vom sta aici. Vino să-ţi arăt dormitorul!

Alexander îl urmă, luându-l de mână.

— Dar mirosul, tată…

— Nu-ţi face griji! îi răspunse Harold zâmbind. Mama ta o să facă mai târziu curăţenie. Nu e nimic grav. E puţin mai… aglomerat, adăugă, strângându-i mâna lui Alexander. Acesta e mirosul comunismului, fiule.

Era târziu în noapte când fuseseră întâmpinaţi şi însoţiţi, în sfârşit, la hotelul unde aveau să locuiască. Acesta se afla undeva în apropiere de centrul oraşului, credea Alexander, dar nu era sigur. Ajunseseră la Moscova în zorii acelei zile, după o călătorie cu trenul de şaisprezece ore de la Praga. înainte de a ajunge la Praga, călătoriseră douăzeci de ore cu trenul de la Paris, unde stătuseră două zile, aşteptând fie emiterea unor acte sau a unor autorizaţii, fie venirea trenului. Nici de asta nu era sigur. îi plăcea însă Parisul. Părinţii lui erau nervoşi, dar îi ignora pe cât îi stătea în putinţă. Se pierdea printre paginile cărţii lui preferate, *Aventurile lui Tom Sawyer*. De fiecare dată când voia să se izoleze de lumea înconjurătoare, deschidea cartea şi se simţea mult mai bine. Mama lui încerca să-i explice apoi ce se petrecuse între ea şi tatăl lui, iar Alexander ar fi vrut să-i spună să urmeze calea pe care porniseră împreună, fără să-i ofere justificări.

Nu avea nevoie de explicaţiile ei.

Acum însă voia o explicaţie.

— Mirosul comunismului? Ce dracu' *e* ăla?

— Alexander! exclamă tatăl său. Ce te-a învăţat mama ta? Nu vorbi aşa! De unde ţi-ai însuşit limbajul ăsta? Noi nu vorbim aşa.

Alexander nu voia să-şi contrazică tatăl, dar i-ar fi plăcut să-i atragă atenţia că, de fiecare dată când se certa cu mama lui, amândoi foloseau exact acelaşi limbaj — poate chiar şi mai virulent. Tatăl său trăia cu impresia că, doar pentru simplul fapt că cearta lor nu avea nicio legătură cu el, Alexander nu auzea nimic. De parcă părinţii lui nu s-ar fi aflat în camera alăturată sau chiar în aceeaşi încăpere. În Barrington, nu auzea niciodată nimic. Dormitorul lor se afla în celălalt capăt al holului, iar camerele erau despărţite de numeroase ziduri şi uşi, astfel că Alexander nu auzea nimic. Şi era firesc să fie aşa.

— Tată, încercă el din nou, de unde vine mirosul ăsta?

— De la toalete, îi răspunse, în cele din urmă, vădit stânjenit.

— Şi unde sunt? întrebă Alexander, scrutând dormitorul.

— Nu aici. Afară, pe hol, spuse Harold zâmbind. Priveşte şi partea frumoasă a lucrurilor: nu va trebui să mergi prea departe dacă te trezeşti în toiul nopţii.

Alexander îşi dădu jos rucsacul şi îşi scoase haina. Nu-i păsa de frigul din cameră. Nu voia să doarmă îmbrăcat.

— Tată, spuse el, respirând pe gură, copleşit de aceeaşi senzaţie de greaţă, nu ştii că nu mă trezesc niciodată în toiul nopţii? Am un somn adânc.

În colţul camerei se afla un pat mic, cu o pătură subţire de lână. După ce Harold plecă, Alexander

deschise fereastra ca să scruteze împrejurimile. De afară răzbătea un aer extrem de rece. Era decembrie şi temperatura trecea cu mult de limita îngheţului. Privind strada de la etajul doi al camerei sale, Alexander văzu cinci oameni stând în pragul unei uşi. Lăsă fereastra deschisă. Nu-i păsa prea mult de frigul de afară. Avea să împrospăteze atmosfera fetidă din dormitor.

Ieşind pe hol, se duse la toaletă, dar era ocupată. Ieşi afară, întorcându-se apoi în cameră, se dezbrăcă şi se urcă în pat. Fusese o zi lungă şi istovitoare, aşa că adormi în doar câteva clipe, nu înainte însă de a se întreba dacă şi capitalismul avea vreun miros

.Sosirea la Ellis Island, 1943

1

Tatiana se ridică din pat şi se duse la fereastră. Era dimineaţă, iar asistenta avea să-i aducă în curând pruncul ca să-l hrănească. Dădu la o parte perdelele albe. Deschizând zăvorul, încercă în zadar să ridice fereastra, căci stratul proaspăt de vopsea albă lipise rama de perete, blocând geamul. II forţă cu putere şi reuşi să-l deschidă. îşi scoase apoi capul afară. Era o dimineaţă caldă, iar în aer plutea un miros de apă sărată.

Apă sărată. Respiră cu nesaţ şi zâmbi. Îi plăcea mirosul. Nu semăna cu nimic cunoscut.

Ţipătul pescăruşilor ce brăzdau cerul îi era cunoscut.

Priveliştea era cu totul nouă.

Portul din New York, scăldat în negura dimineţii, semăna cu o mare verzuie şi sticloasă. în depărtare, se înălţau clădiri înalte, iar în dreapta, braţul unei statui, ce ţinea o flacără, străpungea vălătucii groşi de ceaţă.

Tatiana privea fascinată clădirile de pe celălalt mal al apei. Erau atât de înalte! Atât de frumoase şi de multe — turle şi acoperişuri atingeau orizontul, oferindu-le muritorilor cerurile nemărginite. Păsările ce pluteau pe aripile vântului, apele liniştite, clădirile imense şi numeroase, dar şi portul ce se pierdea în Atlantic — toate îi ofereau un tablou de vis. Soarele îi intră apoi în ochi, obligând-o să-şi întoarcă privirea. Portul începea să prindă tot mai multă viaţă, în timp ce feriboturile şi remorcherele, şlepurile şi cargoboturile, însoţite de câteva iahturi, traversau golful, sunând din sirene şi creând o cacofonie atât de zgomotoasă, deşi încântătoare, încât Tatiana se gândi să închidă fereastra. Dar nu o făcu.

întotdeauna îşi dorise să vadă un ocean. Văzuse Marea Neagră şi Marea Baltică, dar şi multe lacuri — de prea multe ori lacul Ladoga —, însă niciodată un ocean. Pe când era copil, Alexander navigase pe Atlantic, de unde privise focurile de artificii lansate cu ocazia zilei de 4 iulie. Nu avea să fie în curând 4 iulie? Poate că va avea ocazia să vadă nişte focuri de artificii. Va trebui s-o întrebe pe Brenda, asistenta ei, care îi furniza informaţiile pe un ton ţâfnos şi ursuz.

— Da, îi răspunse Brenda. Vor fi şi focuri de artificii. Peste două zile. Nu vor mai fi la fel de spectaculoase ca cele de dinaintea războiului, dar nu vor lipsi. Nu-ţi face griji în privinţa asta! Eşti în America de câteva zile şi te interesează focurile de artificii? Ar trebui să te preocupe mai mult propria sănătate şi pruncul care nu are voie să contracteze vreo boală infecţioasă. Ai ieşit astăzi la plimbare? Doctorul ţi-a recomandat să faci plimbări în aer liber, să-ţi ţii gura acoperită în preajma copilului şi să nu-l iei în braţe, pentru că efortul te va secătui de puteri. Ai ieşit astăzi afară? Dar micul dejun l-ai luat?

Brenda vorbea mereu prea repede, îşi spuse Tatiana. Poate că o făcea în mod intenţionat, pentru ca Tatiana să nu înţeleagă ce spunea.

Dar nici măcar Brenda nu putea să-i distrugă pofta cu care înfuleca micul dejun: ouă cu şuncă şi roşii însoţite de cafea cu lapte (deshidratat sau nu). Mânca în pat. Trebuia să recunoască faptul că aşternuturile, pernele, salteaua moale şi pătura groasă de lână erau la fel de vitale ca şi pâinea.

— Poţi să-mi aduci copilul acum? Trebuie să-i dau să mănânce, spuse ea, simţindu-şi sânii plini şi grei.

— Nu mai deschide fereastra! o mustră Brenda, închizând geamul. Pruncul va răci din cauza ta.

— O să răcească în aerul cald de vară? întrebă Tatiana râzând uşor.

— Da, ar putea să răcească din cauza aerului *umed* de vară.

— Dar tocmai m-ai sfătuit să ies afară ca să mă plimb...

— Aerul de afară e aerul de afară, iar aerul din interior e aerul din interior, îi ripostă Brenda.

— Nu a luat tuberculoza de la mine, spuse Tatiana tuşind zgomotos, ca s-o impresioneze. Adu-mi copilul, te rog!

După ce Brenda îi aduse pruncul şi Tatiana îi dădu să mănânce, deschise din nou fereastra şi se urcă pe pervaz, ţinându-şi fiul strâns în braţe.

Priveşte, Anthony! îi şopti ea în ruseşte. Vezi apa? E frumos, nu-i aşa? Iar dincolo de port, se întinde un oraş mare, cu străzi şi parcuri. Imediat ce mă voi simţi mai bine, ne vom urca pe un feriboţ şi ne vom plimba apoi pe străzile din New York. Ţi-ar plăcea? continuă Tatiana, mângâind chipul fiului ei, cu privirea aţintită în zare. Tatălui tău i-ar fi plăcut, şopti apoi.Morozovo, 1943

Matthew Sayers veni la Alexander în jurul orei unu dimineaţa.

— Eşti încă aici. Poate că nu vor mai veni, spuse el, după o scurtă şovăire.

Doctorul Sayers era înzestrat cu optimismul debordant al americanilor.

Alexander clătină din cap.

— I-ai pus în raniţă medalia *Erou al Uniunii Sovietice*? îl întrebă el.

Doctorul încuviinţă din cap.

— Ai ascuns-o, aşa cum ţi-am spus?

— Pe cât mi-a fost cu putinţă.

Alexander încuviinţă şi el din cap.

Sayers scoase din buzunar o seringă, o fiolă şi o sticluţă cu medicamente.

— O să ai nevoie de ele.

— Am mai multă nevoie de tutun. Ai reuşit să-mi aduci ceva?

Sayers scoase un pachet de ţigări.

— Sunt deja rulate.
— Sunt suficiente. Am brichetă.
Sayers îi arătă lui Alexander o fiolă cu un lichid incolor.
— Îţi dau câteva grame de morfină. Nu o lua pe toată odată!
— Dar de ce îmi dai? N-am mai luat de câteva săptămâni.
— S-ar putea să ai nevoie. Cine ştie? Ia un sfert de gram! Jumătate, cel mult! Zece grame sunt suficiente să ucidă doi oameni adulţi. Ştii cum se administrează?
— Da, răspunse Alexander, revăzând-o pe Tatiana cu o seringă în mână.
— Bine. De vreme ce nu poţi s-o administrezi printr-o injecţie intravenoasă, cel mai bine este să-ţi faci o injecţie în stomac. Aici ai nişte sulfamide ca să împiedici reapariţia infecţiei. Sticluţa asta conţine acid carbolic. Foloseşte-l ca să-ţi dezinfectezi rana după ce vei termina toate celelalte medicamente! Şi o rolă de bandaje. Va trebui să-ţi schimbi zilnic pansamentele.
— Îţi mulţumesc, doctore.
Amândoi tăcură un timp.
— Ai grenadele?
— Una în raniţă, alta în bocanc, răspunse Alexander încuviinţând din cap.
— Pistolul?
Alexander lovi uşor tocul.
— Ţi-l vor lua.
— N-am de gând să-l cedez prea uşor.
Doctorul Sayers îi strânse mâna.
— Îţi aminteşti ce ţi-am spus? îl întrebă Alexander. Indiferent ce mi se va întâmpla, îi vei da asta, continuă el, scoţându-şi bereta şi întinzându-i-o medicului, vei scrie un certificat de deces şi îi vei spune că m-ai văzut zăcând mort pe gheaţă şi m-ai împins apoi în apele lacului. Ai înţeles?

— Mă voi strădui să fac ce-mi ceri, răspunse Sayers dând din cap. Deşi nu vreau s-o fac.

— Ştiu.

Amândoi aveau pe chip o expresie posomorâtă.

— Ce fac dacă chiar te voi găsi mort pe lacul îngheţat? La asta se gândea şi Alexander.

— Vei scrie un certificat de deces şi îmi vei arunca trupul în apele lacului Ladoga. înainte însă te rog să faci semnul crucii deasupra mea! spuse el înfiorându-se uşor. Nu uita să-i dai bereta!

— Individul ăla, Cernenko, se tot învârte pe lângă camionul meu, spuse Sayers.

— Da. Nu te va lăsa să pleci fără el. Asta e cert. Trebuie să-l luaţi cu voi.

— Dar nu vreau să-l iau.

— Vrei s-o salvezi, nu-i aşa? Dacă nu-l iei, Tatiana nu va avea nicio şansă de scăpare. Nu te mai gândi, aşadar, la lucruri pe care nu le poţi schimba! Dar ai grijă să nu-l scapi nicio clipă din ochi şi să n-ai încredere în el!

— Ce fac cu el la Helsinki?

Alexander schiţă un zâmbet vag.

— Nu te pot sfătui în cazul ăsta. încearcă să faci tot ce-ţi stă în putinţă ca să nu te pui în pericol — nici pe tine, nici pe Tania!

— Fireşte.

— Trebuie să fii extrem de precaut, de nonşalant, de relaxat şi de curajos, spuse Alexander. Porniţi la drum cât mai repede cu putinţă! I-ai spus lui Stepanov că pleci?

Colonelul Mihail Stepanov era comandantul lui Alexander.

— I-am spus că mă întorc în Finlanda. Şi m-a rugat s-o duc pe soţia ta la Leningrad. Susţine că va trece mai uşor peste toată povestea asta dacă va pleca din Morozovo.

— Am vorbit deja cu el, răspunse Alexander dând din cap. L-am rugat s-o lase să plece cu tine. Ai, aşadar, încuviinţarea lui. Şi e foarte bine. Căci astfel îţi va fi mai uşor să pleci de la bază.

— Stepanov mi-a spus că este o practică frecventă ca soldaţii să fie însoţiţi în Volhov pentru a fi promovaţi. Este o dovadă de duplicitate? Căci nu mai reuşesc să disting adevărul printre atâtea minciuni.

— Bine ai venit în lumea mea! răspunse Alexander.

— Ştie ce ţi se întâmplă?

— Chiar el mi-a spus ce mă aşteaptă. Trebuie să mă ducă în Volhov. Pentru că aici nu există închisoare, îi explică Alexander. Dar nu-i va mărturisi asta soţiei mele. Va susţine povestea promovării mele. Când camionul va sări în aer, şi cei de la NKVD vor susţine varianta oficială — nu le place să explice motivele arestării comandanţilor lor. E mult mai uşor să spună că am murit.

— Dar există închisoare aici, în Morozovo, spuse Sayers coborând glasul. Nu ştiam că e temniţă. Mi s-a cerut să consult doi soldaţi bolnavi de dizenterie. Se aflau într-o cămăruţă din pivniţa şcolii abandonate. Era un adăpost antiaerian, transformat în închisoare. Am crezut că erau ţinuţi în carantină, continuă Sayers, ţintuindu-l cu privirea pe Alexander. N-am putut să-i mai ajut. Nu înţeleg de ce nu i-au lăsat pur şi simplu să moară, pentru că oricum m-au chemat mult prea târziu.

— Te-au chemat la timp. În acest fel, au murit sub îngrijirea unui medic. A unui medic de la Crucea Roşie Internaţională. Astfel, totul este perfect legal.

— Ţi-e teamă? îl întrebă Sayers, cu răsuflarea întretăiată.

— Pentru ea, da, răspunse Alexander, cu ochii aţintiţi asupra doctorului. Ţie?

— Da, ridicol de teamă.

Alexander dădu din cap şi se rezemă de spătarul scaunului.

— Mai spune-mi un lucru, doctore! Rana mi s-a vindecat suficient de mult ca să mă întorc pe front?

— Nu.

— Se poate deschide din nou?

— Nu, dar s-ar putea infecta. Nu uita să iei sulfamidele!

— Nu voi uita.

înainte să plece, doctorul Sayers îi spuse încet lui Alexander:

— Nu-ţi face griji pentru Tania! Totul va fi bine. E cu mine. N-o voi scăpa din ochi până la New York. Şi atunci va fi în siguranţă.

— O să fie cuminte, pe cât îi stă în putinţă, răspunse Alexander, încuviinţând uşor din cap. Dă-i nişte ciocolată!

— Crezi că e suficient?

— Oferă-i puţină ciocolată! repetă Alexander. Te va refuza la început. Dar va accepta în cele din urmă.

înainte să iasă pe uşile salonului, doctorul Sayers îşi mai întoarse o dată privirea. Cei doi bărbaţi se scrutară câteva clipe, apoi Alexander îl salută cu mâna.

Viaţa la Moscova, 1930

Când puseră piciorul în gara din Moscova, înainte de a ajunge la hotel, fură însoţiţi la un restaurant, unde mâncară şi băură toată seara. Alexander era încântat de faptul că tatăl său avea dreptate: lucrurile aveau să se aşeze încetul cu încetul. Mâncarea era acceptabilă şi din belşug. Pâinea nu era însă proaspătă şi nici friptura de pui. Untul era păstrat la temperatura camerei, ca şi apa, dar ceaiul negru era dulce şi fierbinte. Tatăl său îl lăsă pe Alexander să ia o înghiţitură de votcă, ciocnind cu toţii paharele şi strigând cu glasuri răsunătoare: *Na zdorovie!* („Noroc!")

— Harold! îl mustră soţia lui. Ai înnebunit? Nu-i mai da băiatului să bea votcă!

Cum nu obişnuia să bea, Jane abia se atinse de paharul ei. Alexander bău votca din curiozitate, dar nu-i plăcu, căci îi arse gâtlejul ore în şir. Mama lui îl tachină. Alexander adormi, în cele din urmă, cu capul pe masă.

Apoi ajunseră la hotel.

În mirosul fetid al toaletelor.

Hotelul duhnea cumplit şi era întunecat. Pereţii erau acoperiţi cu un tapet închis la culoare, iar podelele erau şi ele întunecate. Acestea — inclusiv cea din camera lui Alexander — erau construite în unghiuri diferite faţă de pereţi. Acest lucru i se părea ciudat, dar ce ştia el? Poate că iscusinţa inginerilor şi a constructorilor sovietici nu-şi pusese încă amprenta asupra Americii. Dacă s-ar fi luat după entuziasmul cu care tatăl său vorbea despre speranţa sovietică, Alexander n-ar fi fost surprins să afle că oamenii inventaseră roata abia după Marea Revoluţie din octombrie 1917.

Cuverturile de pe paturi erau închise la culoare, ca şi tapiţeria de pe canapele; perdelele erau de un cafeniu-închis; soba cu lemne din bucătărie era neagră, ca şi cele trei dulapuri. În camerele alăturate de pe holul la fel de întunecat, locuiau trei fraţi din Georgia, aflată lângă Marea Neagră. Toţi trei aveau părul negru şi ondulat, pielea măslinie şi ochii negri. II îmbrăţişară pe Alexander ca pe unul de-ai lor, chiar dacă avea pielea albă şi părul drept. II strigau
Saşa şi îi dădeau să mănânce *kefir*, un iaurt lichid, pe care însă Alexander îl ura din tot sufletul.

Descoperi în curând — spre nefericirea lui — că multe dintre mâncărurile ruseşti nu-i erau pe plac. Nu se împăca deloc cu reţetele scăldate din belşug în ceapă şi oţet.

Multe dintre mâncărurile ruseşti oferite cu generozitate de ceilalţi compatrioţi din hotel erau scăldate în ceapă şi oţet.

Cu excepţia fraţilor georgieni, vecinii lor de pe palier nu stăpâneau prea bine limba rusă. Alţi treizeci de oameni locuiau la etajul doi al hotelului Derzhava, care în rusă înseamnă „fortăreaţă"; alţi treizeci de oameni, care veniseră în Uniunea Sovietică din aceleaşi motive ca şi soţii Barrington. Printre aceştia se aflau membrii unei familii de italieni, cu vederi comuniste, alungaţi din Roma la sfârşitul anilor '20, pe care Uniunea Sovietică îi primise cu braţele deschise. Un gest nobil, considerau Harold şi Alexander.

Tabloul era completat de o familie din Belgia şi două din Anglia. Alexander reuşise să lege prietenii cu familiile britanice, deoarece engleza pe care o vorbeau se asemăna întru câtva cu cea pe care o cunoştea şi el. Harold nu era însă încântat de faptul că Alexander vorbea în continuare engleza şi nu agrea deloc familiile britanice, cum nu îi agrea nici pe italieni şi nici pe ceilalţi colocatari de pe palier. De câte ori avea prilejul, Harold încerca să-l convingă să rupă orice legătură cu surorile Tarantella sau cu Simon Lowell, un băiat din Liverpool. Harold Barrington voia ca fiul său să lege prietenii cu fete şi cu băieţi sovietici. Să-şi însuşească cultura din Moscova şi să înveţe rusa, iar Alexander, dornic să-i facă pe plac, se supuse.

Harold găsi cu uşurinţă un loc de muncă la Moscova. în America, unde *nufusese* nevoit să muncească, se implicase în numeroase activităţi şi, deşi stăpânea cu adevărat doar anumite îndeletniciri, ştia să facă foarte multe lucruri, iar ce nu ştia învăţa foarte repede. Autorităţile din Moscova îl plasară într-o tipografie, unde se tipărea ziarul sovietic *Pravda* şi unde mânuia şapirograful timp de zece ore pe zi. Se întorcea acasă în fiecare seară cu degetele pătate de cerneală, o

cerneală atât de stăruitoare, încât nu mai reuşi s-o şteargă.

Ar fi putut la fel de bine să facă acoperişuri, dar nu se mai construiau prea multe clădiri în Moscova — „nu încă", spunea Harold, „dar se vor construi *cât de curând"*. Ar fi putut să facă drumuri, dar nici drumuri nu se mai construiau şi nici nu se mai reparau în Moscova — „nu încă, dar se vor construi *cât de curând*

Mama lui Alexander asculta şi urma pledoariile soţului ei; îndura orice cu stoicism — cu excepţia utilităţilor deplorabile. Alexander obişnuia s-o tachineze („Tată, eşti de acord ca mama să înlăture mirosul proletariatului? Mama, tata nu e de acord, aşa că nu mai face curăţenie!") Jane spăla însă o oră întreagă baia comună înainte de a folosi cadă. Spăla şi toaleta în fiecare zi după ce venea de la muncă — înainte să pregătească masa. În timp ce Alexander şi tatăl lui aşteptau să mănânce.

— Alexander, sper că te speli pe mâini de fiecare dată când te duci la toaletă...

— Mamă, nu mai sunt un copil, răspunse el. Ştiu că trebuie să mă spăl pe mâini, continuă; adulmecând aerul din cameră. O, *l'eau* de comunism! Atât de puternic şi de pătrunzător...

— încetează! Spală-te pe mâini şi la şcoală! Oriunde te afli.

— Da, mamă.

— Ştii, mirosul de aici, indiferent cât de cumplit ţi se pare, nici nu se aseamănă cu cel din capătul holului, spuse ea ridicând din umeri. Ai simţit cum miroase când treci prin faţa camerei Martei?

— Cum să nu! Noua ordine sovietică duhneşte îngrozitor acolo.

— Ştii care e motivul? Faptul că locuieşte împreună cu cei doi fii ai ei. Doamne, ce mizerie! Ce duhoare!

— N-am ştiut că are doi băieţi.

— O, ba da! Au venit luna trecută în vizită din Leningrad şi n-au mai plecat.

— Şi vrei să spui că din cauza lor miroase în halul ăla? întrebă Alexander râzând.

— Nu din cauza lor, răspunse Jane, cu un rânjet dispreţuitor. Ci din cauza târfelor pe care le aduc cu ei din gara Leningrad. în fiecare seară îi vezi însoţiţi de câte o prostituată. Din cauza lor e duhoarea aceea.

— Mamă, nu mai fi atât de critică! Nu toată lumea ajunge la Paris ca să-şi cumpere Chanel. Poate n-ar fi rău să le oferi târfelor nişte parfum — pentru puţin aer *franţuzesc,* spuse Alexander, încântat de gluma sa.

— Te spun tatălui tău.

— Poate dacă vei înceta să-i mai vorbeşti de târfe fiului tău de unsprezece ani, totul se va rezolva, interveni Harold, care era de faţă.

— Alexander, dragul meu, Crăciun fericit! spuse Jane, schimbând subiectul, cu un zâmbet trist pe buze. Tatălui tău nu-i plac ritualurile lipsite de sens...

— Nu e vorba că nu-mi plac, ripostă Harold. Vreau doar să le plasăm în contextul lor corespunzător — într-un trecut apus şi inutil.

— Şi sunt întru totul de acord cu el, continuă Jane pe un ton calm. Dar se mai întâmplă uneori să cazi pradă melancoliei, nu-i
aşa?

— Mai ales astăzi, spuse Alexander.

— Da. Dar nu-i nimic. Am savurat o masă îmbelşugată. Şi vei primi un cadou de Anul Nou ca toţi băieţii sovietici. Nu de la Moş Crăciun, ci de la noi, adăugă apoi, după o scurtă şovăire. Nu mai crezi în Moş Crăciun, nu-i aşa, fiule?

— Nu, mamă, zise încet Alexander, fără s-o privească.

— De când?

— Din clipa asta, răspunse el, ridicându-se în picioare şi strângând farfuriile de pe masă.

Jane Barrington găsise de lucru ca bibliotecară la o universitate, dar, după câteva luni, se trezi transferată, rând pe rând, la secţiunea referinţe, apoi la cea de hărţi, iar, în final, la cantina universităţii, în fiecare seară, după ce spăla toaletele, pregătea un meniu rusesc, plângându-se uneori de lipsa brânzei mozzarella, a uleiului de măsline pentru un sos gustos de spaghete sau a busuiocului proaspăt, dar Harold şi Alexander nu protestau. Mâncau varză, cârnaţi, cartofi, ciuperci şi pâine neagră presărată cu sare, iar Harold îi cerea lui Jane să înveţe să facă ciorbă cu carne de vacă acrită cu borş, după tradiţia rusească.

Alexander dormea profund când strigătele mamei sale îl treziră din somn. Se ridică din pat, fără tragere de inimă, şi ieşi pe hol. Mama lui, îmbrăcată în cămaşă de noapte, îi striga obscenităţi unuia dintre fiii Martei, care stătea ascuns în întunericul de pe coridor. Jane ţinea o oală în mâini.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă Alexander.

Harold nu se trezise încă.

— Mă duceam la baie când, pe drum, m-am oprit să beau un pahar cu apă. E miezul nopţii, aşa că nu mă gândeam să fie vreo problemă. Când de cine crezi că dau în bucătărie? De animalul ăsta mizerabil, care scotocea cu labele lui împuţite prin oala mea de ciorbă şi înfuleca bucăţile de carne! Carnea mea! Din ciorba mea! Chiar din oală! Mizerabilule! strigă ea pe hol. Nemernicule! N-ai pic de respect pentru lucrurile oamenilor!

Alexander stătea pe coridor şi o asculta pe mama lui vărsându-şi mânia. Continuă să ţipe alte câteva minute, apoi, spumegând de furie, aruncă în chiuvetă întreaga oală de ciorbă proaspăt gătită.

— Nu m-aş mai atinge de ea după ce l-am prins pe animalul ăla cu mâinile în oală! bombăni ea.

— Noapte bună, mama, spuse Alexander, întorcându-se în pat.

A doua zi de dimineaţă, Jane vorbea tot despre întâmplarea de
cu seară. Ca şi la prânz, când Alexander se întoarse de la şcoală. Şi luară masa împreună — o masă ce nu era nicidecum la fel de delicioasă ca ciorba cu borş —, constând dintr-o tocană fără carne, ce lui Alexander i se părea complet searbădă. Prefera carnea, şi nu meniurile alcătuite numai din legume. Căci îi conferea o stare de saţietate, cum prea puţine lucruri reuşeau s-o facă. Era în creştere, iar trupul aflat în schimbare îl contraria. Ştia însă că trebuia să-l hrănească. Să mănânce carne — de pui, de vacă sau de porc. Şi peştele era bun, dacă îl găseai. Mâncărurile bazate doar pe legume nu-l atrăgeau prea mult.

— Linişteşte-te! îi spuse Harold lui Jane.Te agiţi prea mult.

— Cum să n-o fac? Crezi că ticălosul ăla s-a spălat pe mâini după ce-a mângâiat-o pe târfa din gară, la fel de mizerabilă ca şi el?

— Ai aruncat ciorba. De ce mai faci atâta tărăboi? întrebă Harold.

Alexander încercă să păstreze o expresie gravă pe chip. Schimbă o privire cu tatăl său. Pentru că acesta păstra tăcerea, Alexander îşi drese glasul şi spuse:

— Mamă, pot să-ţi atrag atenţia că atitudinea ta nu e deloc socialistă? Fiul Martei are tot dreptul să mănânce din ciorba ta. Aşa cum şi tu ai tot dreptul să te bucuri de serviciile târfei lui. Desigur, nu e cazul. Dar dacă ai vrea să faci asta, iar ea ar fi a lui — firește că nu e, căci nu aparţine nimănui —, ai avea tot dreptul să ţi-o însuşeşti. Ca şi untul lui. Vrei o bucăţică din untul lui? Mă duc să-ţi aduc.

Harold şi Jane îl priveau pe Alexander cu chipuri severe.

— Alexander, ţi-ai pierdut minţile? De ce mi-aş dori ceva de la omul ăla?

— Tocmai asta e şi ideea, mamă. Nimic nu este al lui. Este al tău. Şi, în egală măsură, nimic nu este al tău. Este al lui. Avea tot dreptul să se bălăcească în ciorba ta. Asta m-aţi învăţat. Asta mă învaţă profesorii la şcoală. Aceasta este raţiunea existenţei noastre. Trebuie să învăţăm să ne bucurăm de prosperitatea celorlalţi. Şi să prosperăm bucurându-ne de realizările celor din jur. Eu, personal, nu înţeleg de ce ai făcut atât de puţină ciorbă. Ştii că Nastia de pe palierul nostru n-a mai pus carne în ciorbă de un an? îşi continuă el pledoaria, privindu-şi părinţii cu o expresie cât se poate de senină.

— Ce naiba te-a apucat? întrebă mama lui.

Alexander îşi termină tocăniţa cu varză şi ceapă şi îl întrebă pe tatăl său:

— Când va avea loc următoarea şedinţă de partid? Abia aştept să particip şi eu.

— Ştii ceva, fiule? interveni Jane. Nu mai ai ce să cauţi la şedinţele de partid.

— Ba din contră, răspunse Harold, ciufulindu-i părul lui Alexander. Cred că trebuie să participe la cât mai multe.

Alexander zâmbi.

Sosiseră la Moscova în iarnă şi, după trei luni, realizaseră că, pentru a putea face rost de lucrurile de care aveau nevoie — făină albă, făină de secară sau becuri electrice —, trebuiau să apeleze la vânzătorii particulari şi la speculanţii ce dădau târcoale prin gări, vânzând pe furiş fructe şi jambon, pe care le ţineau ascunse în buzunarele hainelor. Erau puţini, iar preţurile pe care le cereau pentru produsele lor erau exorbitante. Harold refuza să cumpere de la ei, mulţumindu-se să mănânce pâine neagră raţionalizată, ciorbă fără carne şi

cartofi fără unt, scăldaţi din belşug în ulei de în, folosit cândva doar la fabricarea vopselelor şi a linoleumului şi pentru întreţinerea lemnului.

— Nu avem bani pentru comercianţii particulari, spunea el. Putem să trăim o iarnă fără fructe. Anul viitor vom găsi şi fructe. Nu avem bani de aruncat pe fereastră. De unde provin banii ăştia pentru produsele speculanţilor?

Jane nu-i răspundea, iar Alexander dădea din umeri, căci nu ştia răspunsul, dar seara, după ce Harold adormea, Jane se furişa în camera lui şi îi spunea în şoaptă să-şi cumpere a doua zi portocale, ca să nu se îmbolnăvească de scorbut, şi nişte jambon, ca să nu sufere de distrofie, sau nişte lapte de o prospeţime îndoielnică.

— Ai înţeles, Alexander? Vei găsi nişte dolari ascunşi în buzunarul din interior al ghiozdanului. Bine?

— Bine, mama. Dar de unde sunt dolarii ăştia?

— Nu contează, fiule. Am adus nişte bani în plus, pentru orice eventualitate, îi răspundea ea, sărutându-l apoi pe frunte. Lucrurile nu se rezolvă peste noapte. Ştii ce se întâmplă acum în America noastră? Este măcinată de criză. De sărăcie şi de şomaj. Peste tot este greu. Trăim vremuri de restrişte. Dar ne călăuzim după propriile principii. Clădim un stat nou, bazat nu pe exploatare, ci pe camaraderie şi pe bunăstare reciprocă.

— Cu câţiva dolari în plus? o întreba Alexander în şoaptă.

— Cu câţiva dolari în plus, îi răspundea Jane strângându-l în braţe. Nu-i spune însă nimic tatălui tău! Se va supăra. Va considera că l-am trădat. Nu-i spune nimic, aşadar!

— Bine.

în iarna următoare, Alexander avea doisprezece ani şi în Moscova nu se găseau încă fructe proaspete. Era cumplit de frig şi singura diferenţă dintre iarna anului 1931 şi cea a anului 1930 consta în faptul că speculanţii din gări dispăruseră. Fuseseră trimişi în Siberia timp de zece ani, pentru activităţile lor contrarevoluţionare şi antiproletare

.Viaţa în Ellis Island, 1943

Neavând altceva mai bun de făcut decât să stea în pat şi să se întremeze, Tatiana încerca să citească, în speranţa de a-şi îmbunătăţi engleza. în biblioteca mică, dar bine dotată din Ellis, găsea multe cărţi în engleză donate de asistente, de doctori sau de alţi binefăcători. Biblioteca avea şi câteva cărţi în rusă: Maiakovski, Gorki, Tolstoi. Tatiana citea în salonul ei, dar lecturile în engleză nu reuşeau să-i capteze mereu atenţia mistuită adesea de imagini cu râuri îngheţate şi sânge, cu bombardamente, avioane, obuziere şi copci în gheaţă; cu mame stând inerte cu saci pentru cadavre în mâini; cu surori îngheţate şi aruncate într-un maldăr de cadavre; cu fraţi dispăruţi în trenuri aruncate în aer; cu taţi mistuiţi în flăcări şi bunici bolnavi de plămâni sau răpuşi de durere. Imagini atât de vii şi de dureroase, ce o făceau să se îndrepte cu paşi şovăitori spre baia comună, unde vărsa tot ce mâncase. încerca apoi să se concentreze din nou asupra lecturilor în engleză, punând astfel stavilă gândurilor rătăcitoare. Pentru golul sfâşietor pe care îl simţea în suflet nu avea însă vreun leac şi nu ştia cum să-l umple, devenind un hău întunecat şi fără margini, ce ameninţa s-o înghită încetul cu încetul.

îl lua în braţe pe Anthony din pătuţul în care dormea şi îl strângea cu nesaţ la piept. Dar indiferent cât de mult se îmbăta cu mirosul lui şi cu atingerea mătăsoasă a părului său negru, gândurile îi rătăceau în locuri dureroase.

îi plăcea însă să-l miroasă. îi plăcea să-l dezbrace, dacă era suficient de cald, şi să-i mângâie trupuşorul trandafiriu şi rotofei. îi plăcea să-i miroasă părul, gâtul şi răsuflarea amestecată cu lapte de bebeluş. îl întorcea pe burtică şi îşi plimba mâinile pe spatele şi pe picioruşele lui. El continua să doarmă liniştit, fără să fie deranjat de atingerile, dezmierdările şi tandreţurile mamei lui.

— Copilul ăsta se trezeşte vreodată? o întrebă doctorul Edward Ludlow în timpul uneia dintre vizitele sale.

— Imaginează-ţi-l ca pe un leu! răspunse Tatiana, vorbind într-o engleză lentă. Doarme douăzeci de ore pe zi şi se trezeşte noaptea ca să vâneze.

— Te simţi mult mai bine, spuse Edward, cu un zâmbet pe buze. Ai început să glumeşti.

Ea schiţă un surâs vag. Doctorul Ludlow era un bărbat zvelt şi elegant, cu mişcări domoale şi blajine. Nu ridica glasul şi nu-şi agita mâinile. Era întruchiparea blândeţii desăvârşite. Se purta frumos cu pacienţii, o trăsătură obligatorie pentru un doctor bun. Avea cam treizeci şi ceva de ani, după părerea Tatianei, şi afişa mereu o ţinută dreaptă, lucru care o făcea să creadă că fusese cândva militar. Ochii lui gravi îi confereau încredere.

Doctorul Ludlow o ajutase să-l aducă pe Anthony pe lume când sosise cu o lună în urmă în portul din New York şi îi venise sorocul. Acum venea în fiecare zi să vadă cum se simte, chiar dacă, după spusele Brendei, lucra la Ellis doar două zile pe săptămână.

— Este aproape ora mesei, spuse Edward uitându-se la ceas. Ce-ar fi să facem câţiva paşi, dacă te simţi în stare, şi să mâncăm la cantină? Pune-ţi halatul şi hai să mergem!

— Nu, nu, protestă ea, căci nu-i plăcea să plece din salon.

— Ba da, vino cu mine!

— Cum rămâne cu tuberculoza?

— Pune-ţi masca pe faţă şi hai să mergem! insistă el, flutu- rându-şi mâna prin aer.

Ea se supuse fără tragere de inimă. Se aşezară la una dintre mesele înguste şi dreptunghiulare ce străjuiau cantina spaţioasă, cu ferestre înalte.

— Nu e mare lucru, spuse Edward, cu ochii aţintiţi în farfurie. Am nişte friptură de vacă. Uite, ia puţin de la mine! adăugă el, tăind jumătate din friptură şi punând-o în farfuria ei.

— îţi mulţumesc, dar uite ce de mâncare am! răspunse Tatiana. Am pâine albă. Margarină. Cartofi cu orez şi porumb. E din belşug.

Stă în camera întunecată, cu o farfurie în poală, pe care se află o bucată de pâine neagră de mărimea unui pachet de cărţi de joc. Pâinea efăcută din rumeguş şi carton. Ia un cuţit şi o furculiţă şi o taie încet în patru bucăţi. Bagă o bucată în gură, o mestecă lent, o înghite cu greu, apoi ia alta, şi alta, până ajunge la ultima. Zăboveşte un timp înainte de a băga în gură ultima bucată. Ştie că nu va mai mânca nimic până mâine-dimineaţă. Ar vrea să aibă suficientă putere ca să păstreze până la prânz jumătate din bucata de pâine, dar nu poate s-o facă. Ridi- cându-şi privirea din farfurie, o vede pe sora ei, Daşa, scrutând-o cu ochi pătrunzători. Farfuria ei e de mult goală.

— *Aş vrea caAlexander să se întoarcă, murmură Daşa. Ar putea să ne aducă ceva de mâncare.*

„Şi eu aş vrea caAlexander să se întoarcă", îşi spune Tatiana în gând.

Se înfioră din cap până în picioare şi scăpă un cartof pe jos. Se aplecă şi luă cartoful, apoi îl şterse de praf şi îl mâncă fără să rostească vreun cuvânt.

Edward o privea în tăcere, cu furculiţa în aer.

— Avem zahăr, ceai, cafea şi lapte condensat, continuă Tatiana, cu glas fremătător. Avem mere şi portocale.

— Nu prea avem carne de pui şi nici carne de vacă. Laptele este extrem de puţin, iar untul inexistent, spuse Edward. Răniţii au nevoie de unt, iar noi nu avem de unde să le dăm. S-ar întrema mult mai repede dacă le-am da puţin unt, dar nu avem de unde.

— Poate că nu vor să se întremeze mai repede. Poate că le place aici, răspunse Tatiana, iar doctorul se trezi scrutând-o din nou cu intensitate. Edward, spui că ai lapte? întrebă ea deodată.

— Nu mult, dar primim lapte normal, nu condensat.

— Adu-mi nişte lapte, un ciubăr şi o lingură lungă din lemn! Zece, douăzeci de litri de lapte... Cu cât mai mult, cu atât mai bine. Mâine vom avea unt.

— Dar ce legătură are laptele cu untul? întrebă Edward. Acum era rândul Tatianei să-l scruteze pe Edward, care spuse
zâmbind:

Sunt doctor, nu fermier. Hai, mănâncă! Ai nevoie de hrană. Şi ai dreptate. E din belşug

.Morozovo, 1943

Veniră să-l ia în puterea nopţii. Alexander dormea pe scaun. II treziră cu brutalitate, iar când deschise ochii, văzu patru bărbaţi în costum, ce îi făcură semn să se ridice în picioare.

Se supuse încet.

— Te însoţim în Volhov ca să fii promovat. Grăbeşte-te! Nu avem timp de pierdut. Trebuie să traversăm lacul înainte de a se crăpa de ziuă. Nemţii bombardează Ladoga fără încetare, îi spuse în şoaptă unul dintre ei, un individ cu faţa pământie.

Era liderul grupului, fără doar şi poate, căci ceilalţi trei nu scoteau niciun cuvânt.

Alexander îşi luă raniţa.
— Las-o aici! spuse omul.
— Să înţeleg atunci că mă întorc?
— Da, mâine, răspunse individul clipind.
— Mi-ai luat o piatră de pe inimă. Dar sunt soldat. Şi nu mă despart niciodată de raniţă. îmi ţin în ea ţigările şi cărţile. O voi lua cu mine, dacă nu vă deranjează.
— Ţi-ai luat pistolul?
— Fireşte.
— Poţi să ni-l dai?
Alexander făcu un pas înainte. îl întrecea cu un cap până şi pe cel mai înalt dintre ei. Păreau cu toţii nişte asasini îmbrăcaţi în paltoanele lor cenuşii şi mohorâte. Pe umeri purtau nişte trese albastre, simbolul NKVD-ului — Comisariatul Poporului pentru
Afaceri Interne —, la fel cum Crucea Roşie întruchipa simbolul empatiei internaţionale.
— Staţi să înţeleg şi eu ce vreţi! răspunse el încet, deşi nu chiar atât de *încet.* îmi cereţi cumva arma?
— Da. îţi va fi astfel mai uşor să mergi, îngăimă liderul lor. Eşti rănit, nu-i aşa? Probabil că ţi-e greu să cari tot echipamentul cu tine...
— Nu e tot echipamentul meu. Am doar câteva lucruri personale. Să mergem acum! spuse Alexander, dându-i la o parte din calea sa. La drum, tovarăşi! Pierdem timpul.
Nimeni nu i se împotrivi. Doar era maior. Nu le vedea gradul pe tresele de pe umeri şi nici în comportament. Nu aveau nicio autoritate asupra lui până nu aveau să iasă din clădire. NKVD-ului îi plăcea să-şi facă treaba în întuneric, departe de ochi străini. Agenţilor nu le plăcea să fie auziţi de asistentele sau de soldaţii din saloanele de spital. Voiau ca totul să pară cât mai normal cu putinţă. Un soldat rănit părăsea spitalul,

în toiul nopţii, pentru a fi promovat. Nimic mai firesc. Dar trebuiau să-i lase pistolul ca să păstreze aparenţele. De parcă ar fi şi putut să i-l ia.

Ieşind din salon, Alexander observă că cele două paturi alăturate erau goale. Soldatul cu probleme de respiraţie şi un alt rănit dispăruseră, la rândul lor.

— Şi ei vor fi promovaţi? întrebă el pe un ton sec, clătinând din cap.

— Lasă întrebările! Vezi-ţi de drum! spuse unul dintre însoţitorii săi. Iute!

Alexander nu putea să meargă prea repede.

în timp ce străbătea coridorul, se întreba unde dormea Tatiana. Se afla oare în spatele vreuneia dintre acele uşi? Era acum acolo, undeva? Atât de aproape. Trase adânc aer în piept, de parcă îi simţea mirosul.

Camionul blindat îi aştepta în spatele clădirii. Era parcat lângă jeepul doctorului Sayers. Alexander recunoscu în întuneric simbolul Crucii Roşii. Când se apropiară de camion, o siluetă apăru, şchiopătând, din întuneric. Era Dimitri. Stătea cocoşat deasupra braţului pus în ghips, cu faţa desfigurată şi cu nasul umflat. Stătu câteva clipe fără să spună nimic.

— Pleci undeva, domnule maior Belov? întrebă apoi, accen- tuându-i atât de mult numele, încât părea să fi spus *Belofjlf.*

— Nu te apropia de mine, Dimitri! îi spuse Alexander. Urmându-i parcă sfatul, Dimitri făcu un pas în spate, apoi deschise gura şi râse în barbă.

— Nu poţi să-mi mai faci niciun rău, Alexander.

— Nici tu mie.

— Ba bine că nu! ripostă el cu glas domol, uşor amar. Şi înainte ca agenţii NKVD să-l împingă pe Alexander în camion, Dimitri îşi dădu capul pe spate, cuprins parcă de un delir studiat, şi îl avertiză cu degetul, dezvelindu-şi dinţii galbeni şi îngustându-şi ochii oblici.

Alexander îşi întoarse capul şi îşi îndreptă umerii, apoi, fără să-l privească pe Dimitri, sări în camion şi spuse, pe un ton clar şi răspicat, cu o satisfacţie debordantă:

— Du-te dracului!

— Treci în camion şi taci din gură! îi ordonă lui Alexander unul dintre agenţii NKVD, spunându-i apoi lui Dimitri: întoarce-te în salon! S-a dat stingerea. Ce cauţi aici?

În spatele camionului, Alexander dădu de cei doi colegi de salon. Nu se aşteptase să găsească doi *soldaţi* ai Armatei Roşii. îşi imaginase că va fi singur, doar cu agenţii NKVD. Nefiind astfel nevoit să sacrifice alte vieţi. Ce-i rămânea acum de făcut?

Unul dintre însoţitorii săi îi înşfacă raniţa. Alexander încercă să i-o smulgă din mână. Omul refuza să-i dea drumul.

— Am senzaţi.i că ţi-e greu s-o cari, spuse el, luptându-se cu îndârjire. O iau eu şi ţi-o dau când ajungem pe malul celălalt.

— Nu, o ţin eu, răspunse Alexander, clătinând din cap şi smul- gându-i-o din mâini.

— Belov...

— Sergent! strigă Alexander. Vorbeşti cu un ofiţer. Pentru tine, sunt maiorul Belov. Nu mai pune mâna pe lucrurile mele! Şi acum hai să plecăm! Avem drum lung de parcurs.

Se întoarse apoi cu spatele, cu un zâmbet pe buze, ignorându-l pe agent. Rana nu-l durea atât de tare pe cât îşi imaginase: putea să meargă, să sară, să vorbească, să se aplece şi să stea pe podeaua camionului. Starea de slăbiciune pe care o simţea îl deranja însă.

Motorul camionului se trezi la viaţă şi porniră la drum — îndepărtându-se de spital, de Morozovo şi de

Tatiana. Alexander trase adânc aer în piept şi se întoarse spre cei doi soldaţi din faţa lui.

— Cine dracu' sunteţi? îi întrebă el cu glas aspru, dar resemnat.

Le aruncă o privire. Era întuneric şi le distingea cu greu trăsăturile. Stăteau ghemuiţi unul într-altul, cu spatele lipit de peretele camionului. Cel mai mic dintre ei purta ochelari şi avea un singur braţ, iar celălalt, mai înalt, era înfofolit în haină şi avea capul înfăşurat în bandaje. Numai nasul, ochii şi gura i se vedeau. Ochii, strălucitori şi ageri, îi licăreau în întuneric. Poate că *strălucitor* nu era cuvântul potrivit. Aveau un licăr mai degrabă răutăcios. Nu acelaşi lucru îl puteai spune despre însoţitorul său. Privirea lui era lipsită de vlagă.

— Cine sunteţi? repetă Alexander.

— Eu sunt locotenentul Nikolai Ouspenski. Iar el e caporalul Boris Maikov. Am fost răniţi în timpul Operaţiunii Scânteia, pe 15 ianuarie, pe malul din Volhov. Am stat într-un spital de campanie până când...

— Ajunge! îl opri Alexander ridicând mâna. înainte de a continua discuţia, voia să le strângă mâna. Să le simtă „pulsul". Ouspenski îi strânse mâna cu fermitate, prietenește şi fără teamă. Maikov îi întinse însă şovăitor braţul stâng şi fragil.

Alexander se aşeză din nou pe podeaua camionului şi atinse grenada ascunsă în bocanc. La naiba! Auzea răsuflarea întretăiată a lui Ouspenski. El era rănitul pe care Tania îl mutase lângă Alexander, plasându-l într-un cort izolator — pacientul cu un singur plămân, care nici nu auzea, nici nu vorbea. Iată-l acum aici, respirând singur, auzind şi vorbind.

— Trebuie să recunosc că nu se respectă procedurile normale...

— Nu e deloc normal ce se întâmplă, îl întrerupse Alexander. Adunaţi-vă amândoi puterile! O să aveţi nevoie de ele.

— Pentru primirea unei medalii? întrebă Maikov, suspicios.
— O să primeşti o medalie post-mortem dacă nu te stăpâneşti şi nu-ţi înfrânezi tremurul, îi răspunse Alexander.
— De unde ştii că tremur?
— Aud bocancii cum se lovesc unul de altul. Linişte, soldat!
— Ţi-am zis eu, locotenente, îi spuse Maikov lui Ouspenski, că nu e firesc să ne trezească în toiul nopţii...
— Iar eu ţi-am spus să taci din gură, interveni Alexander.
O lumină albăstruie şi plăpândă pătrunse prin ferestruica îngustă din spatele cabinei.
— Locotenente, îi spuse Alexander lui Ouspenski, poţi să stai în picioare? Vreau să blochezi geamul.
— Ultima dată când am auzit replica asta, colegul meu de cazarmă şi-o „trăgea" de mama focului, spuse Ouspenski cu un zâmbet pe buze.
— Te asigur că aici nu şi-o „trage" nimeni, răspunse Alexander. Ridică-te în picioare!
Ouspenski se supuse.
— Spune-ne adevărul! O să fim *promovaţi?*
— De unde să ştiu?
Când Nikolai blocă ferestruica, Alexander scoase grenada din bocanc. Era suficient de întuneric, încât nici Maikov, nici Ouspenski nu vedeau ce făcea.
— *Ar trebui* să ştii, răspunse Nikolai. Căci am senzaţia că ne aflăm aici din cauza ta.
Alexander era convins de asta, dar nu spuse nimic. Se târî în spatele camionului şi se rezemă de uşi. în cabină erau doar doi agenţi NKVD. Erau tineri, neexperimentaţi şi deloc încântaţi să traverseze lacul — nimeni nu voia să înfrunte salvele necontenite ale proiectilelor germane. Incapacitatea şoferului de a depăşi douăzeci de kilometri pe oră stătea mărturie pentru lipsa lui de

experienţă. Dacă nemţii monitorizau activitatea armatei sovietice de pe înălţimile Siniavino, prezenţa camionului pe lac nu avea să le scape agenţilor de recunoaştere. Până şi Alexander putea să meargă mai repede pe gheaţă.

— Domnule maior, vei fi şi *tu* promovat? insistă Ouspenski.

— Asta susţin şi, din acest motiv, m-au lăsat să păstrez şi pistolul. Până la proba contrarie, îmi păstrez optimismul.

— Nu te-au lăsat să-l păstrezi. Am văzut. Şi am auzit tot ce s-a întâmplat. Nu au putut să ţi-l ia.

— Sunt grav rănit, răspunse Alexander, luând o ţigară şi aprin- zând-o. Ar fi putut să mi-l ia dacă ar fi vrut.

— Mai ai vreuna? întrebă Ouspenski. N-am mai fumat de trei luni, continuă, scrutându-l pe Alexander din cap până în picioare. Nici n-am văzut pe nimeni, cu excepţia asistentelor mele. Dar ţi-am auzit vocea, adăugă, după o scurtă şovăire.

— N-ar trebui să fumezi, spuse Alexander. Din câte am înţeles, nu mai ai plămâni.

— Mai am unul, iar asistenta mi-a indus o comă ca să nu mă întorc pe front. A făcut ceva extraordinar pentru mine.

— Serios? întrebă Alexander, încercând să nu închidă ochii, copleşit de imaginea asistentei lui Nikolai — o fată mignonă, cu ochi strălucitori ca soarele unei dimineţi senine, şi părul bălai şi proaspăt ca aerul unei dimineţi reci din Lazarevo.

— A adus gheaţă şi m-a făcut să inhalez vaporii reci ca să-mi pună plămânii la treabă. Aş vrea să fi făcut ceva mai mult pentru mine.

Alexander îi oferi o ţigară. îşi dorea să-l reducă la tăcere. Nu credea că Ouspenski ar fi fost încântat să afle

că Tatiana îl salvase doar ca să ajungă acum în ghearele lui Mekhlis.

— Tovarăşi, spuse el, ce mă fac eu cu voi?

— Cu noi? întrebă Maikov, neliniştit şi suspicios. Dar tu ce faci acolo?

Alexander nu-i răspunse. Scoţându-şi pistolul Tokarev, se ridică în picioare, ţinti uşa din spate şi trase un foc, desfacând lacătul.

Maikov scoase un strigăt. Camionul încetini. Stârnise confuzie printre agenţii NKVD din cabină, care nu ştiau de unde venea zgomotul. Ouspenski nu mai bloca acum ferestruica, deoarece stătea întins pe podea. Alexander avea doar câteva secunde la dispoziţie înainte ca şoferul să oprească maşina. Deschizând uşile cu piciorul, trase acul grenadei. Se urcă apoi pe acoperişul camionului şi aruncă grenada. Proiectilul aterizã în faţa vehiculului, la câţiva metri distanţă. Câteva secunde mai târziu, izbucni o explozie devastatoare. îl auzi pe Maikov strigând „Ce e asta..." înainte de a se trezi aruncat pe gheaţă. O durere sfâşietoare îi străpunse spatele, dându-i senzaţia că cineva îi sfârteca trupul încetul cu încetul.

Camionul se clătină, alunecă pe gheaţă şi se răsturnă pe o parte, oprindu-se lângă spărtura provocată de grenada lui Alexander. Spărtura din gheaţă era mai mică decât camionul, dar camionul era mai greu decât gheaţa. Aceasta începu să crape, iar spărtura devenea tot mai mare.

Alexander se ridică în picioare şi alergă, şchiopătând, spre uşile din spate ale vehiculului, făcându-le semn celor doi soldaţi să iasă afară.

— Ce-a fost asta? strigă Maikov, care se lovise la cap şi îi curgea sânge din nas.

— Săriţi din camion! ţipă Alexander.

Ouspenski şi Maikov se supuseră ordinului său — exact la timp, căci botul maşinii se scufunda încet în apele lacului Ladoga. Şoferii îşi pierduseră probabil

cunoştinţa în urma impactului violent cu gheaţa. Nu încercau să iasă din cabină.

— Ce dracu'...

— Taci din gură! Nemţii vor începe să tragă în camion peste trei sau patru minute, ripostă Alexander, care nu avea nici cea mai mică intenţie să piară pe gheaţă.

înainte să dea cu ochii de Ouspenski şi de Maikov, sperase că va fi singur în camion şi că, după ce îl va arunca în aer, împreună cu agenţii NKVD, va ajunge pe malurile din Morozovo şi se va ascunde în pădure. Toate speranţele lui păreau să aibă în ultimul timp un singur numitor comun: erau cumplit de efemere.

— Vreţi să staţi aici şi să observaţi armata eficientă a germanilor în plină acţiune sau vreţi să veniţi cu mine?

— Cum rămâne cu şoferii? întrebă Ouspenski.

— Ce-i cu ei? Sunt agenţi NKVD. De ce credeţi că v-au luat la drum în zorii zilei?

Maikov încercă să se ridice în picioare. înainte de a apuca să mai spună vreun cuvânt, Alexander îl trânti pe gheaţă.

Nu erau departe de mal — nici doi kilometri nu-i mai despărţeau de ţărm. Era ceaţă şi nu se crăpase încă de ziuă. Cabina camionului se afla deja sub apă, iar spărtura din gheaţă devenea tot mai mare, înghiţind maşina încetul cu încetul.

— Iartă-mă, domnule maior, spuse Ouspenski, dar vorbeşti aiurea! N-am greşit cu nimic în toată cariera mea militară. Nu pe mine mă caută.

— Nu, răspunse Alexander. După mine au venit.

— Dar cine dracu' *eşti}*

Camionul dispărea în apă.

Ouspenski privi gheaţa, apoi zăbovi puţin cu privirea asupra lui Maikov, ce tremura ca varga, uluit şi rănit, şi, aţintindu-şi, în cele din urmă, ochii asupra lui Alexander, întrebă râzând:

— Domnule maior, ai putea să ne explici şi nouă ce-o să facem toţi trei, singuri, pe gheaţă cât timp camionul se scufundă în apele lacului?

— Nu-ţi face griji! îi răspunse Alexander, oftând adânc.Te asigur că nu vom mai rămâne mult timp singuri, continuă, arătându-i cu capul malul îndepărtat din Morozovo şi scoţându-şi cele două pistoale.

Un vehicul uşor de armată, cu farurile aprinse, se apropia încet. Jeepul se opri la cincizeci de metri depărtare şi din el coborâră cinci bărbaţi cu mitralierele îndreptate spre Alexander.

— în picioare! Ridicaţi-vă în picioare!

Ouspenski şi Maikov se supuseră imediat, ridicându-şi mâinile în aer, dar Alexander nu era deloc încântat să primească ordine de la ofiţeri inferiori. Nu voia să se ridice şi pe bună dreptate. Auzi şuieratul unui proiectil şi îşi

acoperi capul cu mâinile

.Ridicându-şi privirea, văzu că doi dintre agenţii NKVD zăceau cu faţa în jos, iar ceilalţi trei se târau pe burtă spre Alexander, cu armele îndreptate spre el, spunându-i printre dinţi să stea jos. „Poate că îi vor ucide nemţii înaintea mea", se gândi Alexander. Scrută malul. Unde era Sayers? Nu se afla încă pe lac, dar jeepul agenţilor NKVD se dovedea o ţintă uşoară pentru nemţi. Când aceştia se apropiară de el, Alexander îi sfătui să se urce în maşină şi să se întoarcă în Morozovo cât mai repede cu putinţă.

— Nicidecum! strigă unul dintre ei. Trebuie să te ducem în Volhov.

Un alt proiectil şuieră în apropiere, căzând la douăzeci de metri distanţă de jeep — singurul mijloc de transport cu care trebuiau să ajungă fie în Volhov, fie în Morozovo. Odată ce nemţii aveau să lovească jeepul, oamenii de pe lac, aflaţi apoi în câmp deschis, aveau să piară în câteva clipe sub salvele de artilerie germane.

Stând culcat pe gheaţă, Alexander îi scrută pe agenţii NKVD, ce stăteau şi ei pe burtă.

— Ce vreţi să faceţi, tovarăşi? Să pornim spre Volhov printre proiectilele germane? Să mergem atunci!

Agenţii priveau camionul blindat, înghiţit acum aproape cu totul de apele lacului. Alexander urmărea amuzat conflictul dintre instinctul de autoconservare şi sentimentul datoriei, care le cerea să respecte ordinele primite.

— Hai să ne întoarcem! spuse unul dintre ei. Mergem în Morozovo şi aşteptăm noi instrucţiuni. Putem să-l însoţim mâine în Volhov.

— Cred că aţi luat o decizie cât se poate de înţeleaptă, răspunse Alexander.

Ouspenski îl privea uluit. Alexander îl ignoră.

— Haideţi! Cu toţii! Urcaţi-vă în jeep până nu-l aruncă nemţii în aer!

Pe lângă faptul că voia să rămână în viaţă, Alexander încerca să nu ajungă nici în apele lacului. Căci viaţa lui n-ar mai fi valorat nimic dacă ar fi stat ud până la piele. Ştia prea bine că, indiferent unde s-ar afla, în Volhov sau în Morozovo, nu avea nicio şansă să primească haine uscate. S-ar îmbolnăvi astfel de pneumonie şi ar muri în aceleaşi haine ude.

Se târâră cu toţii spre jeep. Agenţii NKVD le ordonară să se urce în spate. Ouspenski şi Maikov îl priviră cu teamă pe Alexander.

— Credeţi că e o idee bună? îi întrebă Ouspenski.

— Urcă-te imediat!

Doi dintre agenţii NKVD se aşezară lângă ei pe bancheta din spate. Ouspenski şi Maikov răsuflară uşuraţi.

Alexander luă o ţigară, oferindu-le apoi câte una lui Nikolai şi lui Maikov, care îl refuză.

— De ce ai facut-o? îl întrebă Ouspenski în şoaptă.

— Ce anume?

— Aş vrea să spun că mi-aş dori să-mi explici totul într-o bună zi, dar sper să nu te mai revăd vreodată.

— O să-ţi spun oricum, răspunse Alexander. Am facut-o pentru că n-am avut chef să fiu promovat.

Ajunşi pe mal, porniră cu toţii spre cartierul general, trecând pe lângă un camion cu echipamente medicale, ce se îndrepta spre râu. Alexander îl zări pe doctorul Sayers pe scaunul de lângă şofer. Reuşi să schiţeze un zâmbet în timp ce fuma, deşi degetele îi tremurau uşor. Totul mergea cum nu se putea mai bine. Scena de pe lac părea tabloul unui masacru creat de nemţi. Morţi zăcând pe gheaţă şi un camion înghiţit de apă. Sayers avea să întocmească certificatul de deces şi avea să-l semneze, iar Alexander avea să dispară astfel pentru totdeauna, de parcă nici n-ar fi existat vreodată. NKVD-ul avea să fie recunoscător — oricum, prizonierii lor dispăreau la un moment dat — şi până când Stepanov avea să afle ce se întâmplase cu adevărat şi că Alexander era încă în viaţă, Tatiana şi Sayers aveau să fie de mult plecaţi. Stepanov nu avea să fie astfel nevoit s-o mintă pe Tatiana. Fără să deţină informaţii actuale, avea să-şi imagineze că Alexander, Ouspenski şi Maikov pieriseră pe lac.

Îşi trecu mâna prin păr şi închise ochii, deschizându-i însă iute. Prefera să vadă peisajul mohorât al Rusiei decât imaginile sfâşietoare ce i se derulau prin faţa ochilor închişi.

Toată lumea câştigase. NKDV-ul nu va trebui să răspundă întrebărilor puse de Crucea Roşie Internaţională, Armata Roşie se va preface că deplânge moartea soldaţilor ei, iar Mekhlis pusese ghearele pe

Alexander. Dacă ar fi vrut să-l ucidă, ar fi facut-o deja până atunci. Nu acestea le erau ordinele. Şi cunoştea prea bine şi motivele. Pisica voia să se joace cu şoarecele înainte de a-l sfâşia în bucăţi.

Era deja opt dimineaţa când ajunseră în Morozovo şi, deoarece cazarma se trezise la viaţă, iar prizonierii trebuiau să rămână ascunşi până aveau să fie transportaţi în siguranţă în Volhov, unde îi aştepta o soartă incertă, Alexander, Ouspenski şi Maikov fură aruncaţi în temniţa din pivniţa şcolii vechi. Aceasta consta dintr-o celulă de beton, lată de un metru şi înaltă de nici doi metri. Maikov se aşteptase să găsească un pat. Râzând amuzaţi, soldaţii NKVD le ordonară celor trei prizonieri să se întindă pe podea şi să rămână nemişcaţi.

Celula era prea mică pentru Alexander, căruia îi era cu neputinţă să se întindă pe jos. Imediat ce gărzile plecară, cei trei bărbaţi se aşezară pe podea, cu genunchii la piept. Rana de la spate îi provoca lui Alexander dureri cumplite. Cimentul rece agrava şi mai mult situaţia. Disconfortul îi era oferit cu porţia, sugerându-i parcă să se obişnuiască cu situaţia, ce avea să-i trezească tot mai multe amintiri din copilărie.

Ouspenski îl ţintuia cu privirea.

— Ce vrei? îl întrebă Alexander. Nu întreba nimic! În acest fel, când vei fi interogat, nu va trebui să minţi.

— De ce să fiu interogat?

— Eşti arestat. N-ai înţeles asta până acum?

— O, nu! îngăimă Maikov privindu-şi mâinile. Am o soţie, o mamă şi doi copilaşi. Ce se va întâmpla acum?

—Tu? ripostă Nikolai. Dar cine eşti tu? Şi eu am o soţie şi doi fii. Doi băieţi *mici*. Şi o mamă... dacă o mai trăi.

Maikov nu-i răspunse, dar amândoi îl ţintuiră cu privirea pe Alexander. Maikov îşi lăsă ochii în pământ. Ouspenski continua să-l scruteze cu intensitate.

— în regulă, spuse el. Ce-ai făcut?

— Locotenente! exclamă Alexander, invocând rangurile militare oricând şi oriunde era nevoie. M-am săturat de întrebările tale.

— Nu pari să fii vreun fanatic religios, continuă Ouspenski, cu aceeaşi încăpăţânare.

Alexander păstră tăcerea.

— Nici evreu. Nici vreun depravat, adăugă el, scrutându-l din cap până în picioare. Eşti cumva *culac* (chiabur)? Membru al Crucii Roşii Politice? Vreun filosof? Cu vederi socialiste? Sau istoric? Ai subminat cumva agricultura? Sau industria? Eşti agitator anti-sovietic?

— Sunt căruţaş tătar, răspunse Alexander.

— O să primeşti zece ani de închisoare pentru asta. Unde ţi-e căruţa? I-ar fi de folos soţiei mele ca să care ceapa de pe ogoare. Vrei să spui că am fost arestaţi doar pentru că am avut ghinionul să fim vecini de pat în salonul de spital?

— Dar nu ştim nimic! se văicări Maikov, izbucnind aproape în plâns. N-am făcut nimic!

— Serios? spuse Alexander. Spuneţi-le asta muzicienilor şi spectatorilor lor, care organizau, la începutul anilor '30, serate muzicale de pian, fără să ceară acordul consiliului de locuinţe. Ca să acopere costurile vinului servit, cereau câteva copeici fiecărei persoane în parte. Au fost *cu toţii* arestaţi sub pretextul că sunt agitatori antisovietici şi că banii pe care îi strângeau erau destinaţi susţinerii burgheziei aflate pe cale de dispariţie. Muzicienii şi spectatorii lor au primit de la trei la zece ani de închisoare. Bine, nu toţi, continuă Alexander, după o scurtă ezitare. Numai cei care şi-au mărturisit fărădelegile. Cei care au refuzat s-o facă au fost împuşcaţi.

Ouspenski şi Maikov îl priveau uluiţi.

— Şi tu de unde ştii asta?

— Cum, pe vremea aceea, aveam paisprezece ani, am reuşit să fug pe fereastră înainte să mă prindă, răspunse Alexander, ridicând din umeri.

Auziră zgomot de paşi şi tăcură. Alexander se ridică în picioare şi, când uşa se deschise, îi spuse lui Maikov:

— Caporale, imaginează-ţi că viaţa ta de odinioară a dispărut pentru totdeauna! Imaginează-ţi că ţi-au luat totul şi nu mai ai absolut nimic…

— Hai să mergem, Belov! strigă un soldat corpolent, înarmat cu o puşcă Nagant.

— Numai aşa vei putea să supravieţuieşti, continuă Alexander, ieşind din celulă şi auzind uşa trântindu-se în urma sa.

Stătea într-o sală mică de clasă din şcoala abandonată, într-o bancă de şcoală, dinaintea unei

catedre aflate în faţa unei table. Se aştepta ca profesorul să intre în orice clipă în clasă şi să înceapă lecţia despre relele imperialismului.

Intrară în schimb doi bărbaţi. Erau acum patru oameni în clasă: Alexander, în bancă, un paznic, în spatele clasei, şi doi bărbaţi la catedră. Unul din ei era chel şi foarte slab, cu un nas lung şi o expresie îngândurată. Se prezentă, pe un ton amabil, ca fiind Riduard Morozov.

— Nu dumneavoastră aţi dat numele oraşului? îl întrebă Alexander.

— Nu, răspunse Morozov cu un zâmbet vag.

Celălalt era un bărbat corpolent şi chel, cu un nas borcănat, brăzdat de vase de sânge sparte. Părea să bea straşnic. Se prezentă — pe un ton mai puţin amabil — cu numele de Mitterand, lucru extrem de amuzant, îşi spuse Alexander, de vreme ce Mitterand era liderul mişcării franceze de rezistenţă din Franţa ocupată de nazişti.

— Ştiţi de ce vă aflaţi aici, domnule maior Belov? începu Morozov, zâmbind călduros şi vorbind pe un ton politicos, aproape prietenos.

Purtau o discuţie civilizată. Alexander avea senzaţia că Mitterand avea să-i ofere nişte ceai sau poate un pahar de votcă. I se păru o glumă în clipa în care sticla de votcă *se materializă* cu adevărat dintr-o bancă, împreună cu trei păhărele. Morozov turnă votca.

— Da, răspunse Alexander, senin. Mi s-a spus ieri că voi fi promovat. La gradul de locotenent-colonel. Nu, mulţumesc, adăugă apoi, refuzând băutura.

— Ne refuzi ospitalitatea, tovarăşe Belov?

— Sunt maiorul Belov, ripostă Alexander cu glas răsunător, ridicându-se în picioare. Aveţi vreun grad militar?

Făcu o pauză, aşteptând răspunsul. Omul nu spuse nimic.

— Nici nu-mi imaginam să aveţi. Nu purtaţi uniformă. Dacă aţi fi avut, aţi fi purtat-o. Nu vreau să beau nimic. Şi nici să stau jos până nu-mi spuneţi ce vreţi de la mine. Sunt bucuros să cooperez dacă îmi stă în putinţă s-o fac, tovarăşi, adăugă el, dar nu are rost să mă jigniţi prefăcându-vă că îmi sunteţi prieteni. Ce se întâmplă?

— Eşti arestat.

— Aha! S-a zis, aşadar, cu promovarea mea. Toată şarada asta a durat doar până la patru dimineaţa. Zece ore. Nu mi-aţi spus ce vreţi de la mine. Mă întreb dacă ştiţi şi cum vă cheamă. Ce-ar fi să căutaţi pe cineva care poate să-mi spună ce se petrece? între timp, duceţi-mă în celulă şi nu-mi mai irosiţi timpul de pomană!

— Domnule maior! spuse Morozov pe un ton mai puţin amabil.

Alexander zâmbi, căci sticla de votcă era acum goală. Dacă
aveau să bea în continuare, aveau să-l ducă chiar ei de mână la graniţa sovieto-finlandeză, vorbindu-i domol în engleză. îi spuneau acum „domnule maior". Alexander înţelegea prea bine psihologia gradelor militare. în armată există o singură regulă: nu te adresezi niciodată necuviincios ofiţerilor superiori. Ierarhia era bine stabilită.

— Domnule maior, repetă Morozov, rămâneţi aici!

Alexander se aşează pe scaun.

Mitterand îi vorbi în şoaptă tânărului paznic de la uşă; Alexander nu auzi ce-i spuse. Dar înţelese esenţa. Cazul nu ţinea de competenţa lui Morozov; îi depăşea atribuţiile. Un rechin mai mare trebuia să se ocupe de Alexander. Şi rechinul avea să-şi facă apariţia în curând. Dar, mai întâi, vor încerca să-i frângă voinţa.

— Puneţi-vă mâinile la spate, domnule maior! îi ordonă Morozov.

Alexander aruncă ţigara pe podea, o zdrobi cu bocancul şi se ridică în picioare.

Îi luară pistolul şi cuţitul şi începură să-i scotocească prin raniţă. Pentru că nimic din ce găsiră nu le trezi interesul şi nu merita confiscat (bandaje, stilouri şi rochia albă a Tatianei), se hotărâră să-i smulgă medaliile de la piept şi tresele de pe umeri, spunându-i că nu mai era maior şi că nu mai avea niciun drept să folosească acest titlu. Nu-i spuseră încă ce acuzaţii i se aduceau şi nici nu-i mai puseră vreo întrebare.

Păstrară raniţa. El le-o ceru. Ei izbucniră în râs. O privi neputincios, ştiind că rochia Tatianei se afla în mâinile lor. încă un lucru pe care aveau să-l calce în picioare.

îl duseră apoi într-o celulă izolată din beton, fără ferestre, fără Ouspenski şi Maikov. Nu avea nici bancă, nici pat şi nici pătură. Era complet singur şi unicele surse de oxigen le constituiau uşa pe care o deschideau

paznicii, fanta glisantă din uşă, vizorul prin care îl urmăreau sau gaura mică din tavan destinată, probabil, introducerii gazelor toxice.

Îi lăsaseră ceasul şi, pentru că nu-i făcuseră percheziţie corporală, nu-i găsiseră nici medicamentele ascunse în bocanci. Nu erau însă în siguranţă. Dar unde să le pună? Scoase din bocanci seringa, fiola cu morfină şi cutiuţa cu sulfamide şi le îndesă pe toate în buzunarul boxerilor. De obicei, nu mergeau atât de departe cu percheziţia corporală.

Când se aplecă, simţi o durere sfâşietoare de spate, care, odată cu trecerea timpului, devenea tot mai copleşitoare. Se gândi să-şi facă o injecţie cu morfină, dar renunţă apoi la idee. Nu voia să-şi amorţească simţurile. Luă, în schimb, o tabletă şi o mestecă în dinţi, fără s-o dizolve în apă, înfiorându-se uşor când îi simţi gustul amar şi acid. Stătea pe podea, învăluit în tăcere, şi, realizând că nu-l puteau vedea pentru că era mult prea întuneric în celulă, închise ochii. Sau poate că rămaseră deschişi; era greu de spus. Nu mai avea însă nicio importanţă. Stătea şi aştepta. Ziua se sfârşise oare? Trecuse o zi? Sau poate mai multe? Voia o ţigară. Rămase neclintit. Sayers şi Tatiana porniseră la drum? Reuşise oare doctorul s-o convingă pe Tania să-l urmeze? Îşi luase lucrurile şi se urcase în maşina lui Sayers? Părăsiseră oare Morozovo? Alexander ar fi dat orice să afle vreo veste. Se temea că doctorul Sayers cedase în faţa ei, iar Tania se afla încă acolo. încercă să-i simtă prezenţa, dar nu simţea nimic, cu excepţia frigului pătrunzător. Dacă era încă în Morozovo, iar agenţii NKVD aveau să afle de existenţa ei, acest lucru avea să-i aducă sfârşitul lui Alexander. Rămânea fără suflare la gândul că ea s-ar fi putut afla atât de aproape. Trebuia să mai tragă de timp până avea să afle că plecase din ţară. Cu cât Tania avea să plece mai repede, cu atât el avea să se predea mai curând în mâinile statului.

Părea atât de aproape! Dacă ar fi atins rochia ascunsă în raniţă, ar fi văzut-o îmbrăcată în falduriie albe cu trandafiri roşii, stând în bătaia vântului cu părul ei lung şi bălai şi zâmbetul fermecător. Era *într-adevăr* aproape. Nu trebuia să atingă rochia. Nu el avea nevoie de alinare. Ci *ea* avea nevoie de mângâieri. Avea nevoie de el. Cum avea să treacă oare prin această încercare fără el?

Cum avea să accepte gândul pierderii lui?

Alexander trebuia să se gândească la altceva.

în curând, gândurile îi fură spulberate.

— Idiotule! se auzi o voce de afară. Cum ai de gând să supra- veghezi prizonierul dacă nu are lumină? S-ar putea să-şi fi pus capăt zilelor până acum. Cretin ce eşti!

Uşa se deschise şi un bărbat, pe care Alexander nu-l vedea, intră în celulă, ţinând în mână o lampă cu kerosen.

— Ai mereu nevoie de lumină, spuse omul, întorcându-se spre el.

Era Mitterand.

— Când aveţi de gând să-mi spuneţi şi mie ce se întâmplă? întrebă Alexander.

— Nu eşti în măsură să ne iei la întrebări! strigă Mitterand. Nu mai eşti maior. Nu mai eşti nimic. Stai şi aşteaptă până când vom fi gata să ne ocupăm de tine!

Acesta părea singurul scop al vizitei lui Mitterand — să ţipe la Alexander. După plecarea lui, paznicul îi aduse lui Alexander nişte apă şi trei sferturi de kilogram de pâine. El mâncă pâinea, bău apa şi începu să caute apoi în podea o gură de scurgere. Nu avea nevoie de lumină. Şi nici nu voia să concureze pentru oxigen cu o lampă cu kerosen. Desfacând baza lămpii, vărsă kerosenul în gura de scurgere, lăsând doar foarte puţin în rezervor. După zece minute, lampa se stinse.

— De ce s-a stins lampa? strigă paznicul, deschizând uşa.

— S-a terminat kerosenul, răspunse amabil Alexander. Mai ai cumva în plus?

Nu, nu avea.

— Păcat! spuse Alexander.

Adormi, cufundat în întuneric, într-un colţ al celulei, stând în capul oaselor, cu capul rezemat de perete. Când se trezi, era la fel de întuneric. Nu ştia dacă se trezise cu adevărat. Visa că deschisese ochii şi era învăluit în beznă. O visa pe Tatiana şi, când se trezi, se gândi la ea. Visele se împleteau cu realitatea. Alexander nu mai ştia unde se sfârşea coşmarul şi unde începea realitatea. Visa că dormea.

Părea complet detaşat de propriul trup, de Morozovo, de spital şi de propria viaţă, iar această detaşare îi conferea o alinare stranie. Îi era frig. Şi asta îl corelă din nou cu trupul său măcinat de durere.

Prefera starea de detaşare. Căci durerea îl chinuia fără încetare. Strânse din dinţi şi clipi, alungând întunericul.

Harold şi Jane Barrington, 1933

Hider devenise cancelarul Germaniei. Preşedintele Von Hin- denburg „îşi dăduse demisia". Alexander simţea plutind în aer o ameninţare stranie, pe care nu reuşea s-o definească. Speranţele că aveau să găsească mâncare din belşug, încălţăminte nouă şi paltoane groase de iarnă deveniseră visuri deşarte. Vara însă, Alexander nu avea nevoie de haine călduroase. Familia Barrington petrecea luna iulie la o căsuţă din Krasnaia Poleana, unde era extrem de frumos. închiriau două camere la cabana unei văduve lituaniene, care locuia acolo împreună cu fiul ei. Acesta, mereu beat, o bătea până îi dădea banii de chirie.

într-o zi, după ce luaseră picnicul în faţa unui mic iaz, delec- tându-se cu ouă fierte tari, roşii şi puţin salam de Bologna, scăldate din belşug cu votcă („Mama, de când bei votcă?" o întrebase pe Jane), Alexander stătea în hamac şi citea când auzi voci în pădurea din apropiere. întorcându-şi încet capul, îi văzu pe părinţii lui. Stăteau în poiana de lângă lac, aruncând pietricele în apă şi vorbind cu glas domol. Alexander nu era obişnuit să-i vadă pe părinţii săi vorbind încet, atât de stridentă devenise relaţia lor în urma dorinţelor şi neliniştilor conflictuale. în mod normal, şi-ar fi aţintit din nou privirea în paginile cărţii lui. Dar discuţia lor domoală şi apropierea cu totul neobişnuită dintre ei i se păreau uluitoare. Harold luă pietricelele din mâna lui Jane şi, cuprin- zându-i talia cu braţul, o trase spre el. îi ţinea mâna într-a lui. Apoi o sărută şi începură să danseze. Dansau încet în poieniţă, iar Alexander îl auzi pe tatăl lui cântând — *cântând!*

Şi în timp ce pluteau pe aripile unui vals tăcut, buzele li se contopiră şi trupurile li se lipiră într-o îmbrăţişare tandră. Sur- prinzându-i într-un moment cu totul neobişnuit, cum nu-i mai văzuse şi nici nu avea să-i mai vadă vreodată, Alexander îşi simţi sufletul copleşit deodată de o fericire şi de un dor pe care nu ştia nici cum să le definească, nici cum să le exprime.

Părinţii săi puseră capăt îmbrăţişării, apoi îl priviră şi îi zâmbiră.

El le zâmbi şovăitor şi stânjenit, fără să-şi desprindă însă ochii de la ei.

Se apropiară de hamacul lui. Tatăl său îşi ţinea încă braţul pe talia mamei lui.

— Astăzi este ziua aniversării noastre, Alexander.

— Şi tatăl tău îmi cântă un cântec, spuse Jane. Am dansat pe ritmul acestei melodii în ziua în care ne-am căsătorit, acum treizeci şi unu de ani. Aveam nouăsprezece ani, adăugă ea, privindu-l pe Harold cu un zâmbet pe buze.

— Mai stai în hamac, fiule? Mai citeşti un timp?

— Nu plec nicăieri.

— Bine, răspunse Harold, luând-o pe Jane de mână şi îndrep- tându-se amândoi spre casă.

Alexander îşi aţinti apoi ochii asupra cărţii sale, dar după o oră de lectură, nu-şi amintea niciun cuvânt din ce citise.

Iarna veni prea curând. Şi în timpul iernii, în serile de joi, după cină, Harold îl lua pe Alexander de mână şi se plimbau amândoi pe Arbat — strada din Moscova unde întâlneai la tot pasul vânzători ambulanţi, muzicanţi, scriitori, poeţi şi trubaduri, dar şi bătrâne ce vindeau *chachkas* (fleacuri) de pe vremea ţarului. În apropiere de Arbat, într-un apartament mic, cu două camere, îmbâcsit de fum, câţiva străini şi câţiva sovietici, toţi comunişti convinşi, se întâlneau timp de două ore, de la opt la zece seara, ca să bea, să fumeze şi să găsească soluţii prin care comunismul să devină mai eficient în Uniunea Sovietică, iar societatea lipsită de clase sociale să se materializeze mai repede — o societate în care statul, poliţia şi armata nu aveau să-şi mai găsească rostul deoarece toate motivele conflictuale aveau să dispară.

— Marx susţine că singurul conflict între clasele sociale îl constituie conflictul economic, spuse Harold la una dintre aceste întâlniri. Odată ce va fi înlăturat, va dispărea şi nevoia de a avea poliţie. Ce mai aşteptăm, aşadar, cetăţeni? Va dura mai mult decât ne-am imaginat?

Interveni şi Alexander în discuţie, amintindu-şi un citat pe care îl citise de curând:

— „Cât timp există statul, nu poate fi libertate. Unde este libertate nu poate exista niciun stat."

Harold îi zâmbi aprobator fiului său, care îl cita pe Lenin.

În timpul acestor întâlniri, Alexander se împrieteni cu Slavan, un bătrân de şaizeci şi şapte de ani, cu părul cărunt şi chipul brăzdat de riduri, cu ochi albaştri şi agili şi buzele încremenite într-un zâmbet sardonic. Vorbea foarte puţin, dar lui Alexander îi plăceau expresia ironică pe care o afişa şi căldura cu care îl privea mereu.

După doi ani de întâlniri, Harold şi alţi cincisprezece participanţi fură chemaţi la sediul comitetului regional de partid sau Obkom (Oblastni Kommitet) şi întrebaţi dacă, în timpul viitoarelor întâlniri, vor putea aborda şi alte subiecte, cu excepţia căilor prin care comunismul s-ar putea dovedi mai eficient în Rusia, deoarece acest lucru implica faptul că nu era atât de eficient. Auzind spusele tatălui său, Alexander îl întrebă cum aflase partidul ce vorbeau o dată pe săptămână, în serile de joi, cincisprezece bărbaţi beţi într-un oraş cu cinci milioane de oameni.

— „Este adevărat că libertatea este preţioasă. Atât de preţioasă, încât trebuie raţionalizată", îi răspunse Harold, citându-l, la rândul său, pe Lenin. Au mijloacele lor prin care află ce vorbim. Poate că le spune Slavan. Dacă aş fi în locul tău, n-aş mai vorbi cu el.

— Nu el e vinovat, tată.

Bărbaţii continuară să se întâlnească în serile de joi, dar citeau acum, cu glas tare, din cartea lui Lenin, *Ce-i defăcut?,* din pamfletele Rosei Luxembourg[1] sau din *Manifestul comunist* al lui Marx.

Harold aducea adesea în discuţie susţinerea simpatizanţilor comunişti din America, dovedind auditoriului său faptul că ideile comunismului sovietic erau, încetul cu încetul, îmbrăţişate pe plan internaţional şi că era doar o chestiune de timp până să fie unanim recunoscute şi acceptate.

— Uitaţi ce-a spus, înainte de moarte, Isadora Duncan[2] despre Lenin: „Alţii s-au iubit numai pe

1 **Rosa Luxembourg (1871-1919) a fost teoreticiana marxistă poloneză şi germană, filosof socialist şi militantă revoluţionară a Partidului Social Democrat din Regatul Poloniei.**

2 **Isadora Duncan (1877-1927) a fost o dansatoare americană, creatoare a unui stil expresiv în arta dansului, inspirat din dansul antic grecesc, care a influenţat coregrafia**

ei sau au iubit banii, teoriile şi puterea. Lenin şi-a iubit semenii... Lenin a fost Dumnezeu, cum şi Hristos a fost Dumnezeu, căci Dumnezeu înseamnă dragoste, iar Hristos şi Lenin au răspândit dragostea."

Alexander îi zâmbi aprobator tatălui său.

În timpul uneia dintre întâlniri, ce se întipdea mult în noapte, cincisprezece oameni, cu excepţia lui Slavan, mereu tăcut şi surâzător, încercau să-i explice lui Alexander, în vârstă de paisprezece ani, noţiunea de „deducere a valorii". Faptul că, după fabricare, un articol — să spunem, o pereche de pantofi — poate costa mai puţin decât valoarea totală a muncii prestate şi a materialelor componente.

— Ce nu înţelegi? ţipă, frustrat, unul dintre participanţi, inginer de profesie.

— Cum câştigi bani din vânzarea pantofilor.

— Dar cine a vorbit despre câştigul banilor? N-ai citit *Manifestul comunist?*

— Ba da.

— Şi nu-ţi aminteşti ce-a spus Marx? Diferenţa dintre plata muncitorului oferită de întreprindere pentru fabricarea pantofilor şi preţul real al încălţămintei reprezintă furtul capitalist şi exploatarea proletariatului. Asta vrea comunismul să eradicheze. N-ai citit cu atenţie?

— Ba da, dar deducerea valorii nu elimină profitul, răspunse Alexander. înseamnă doar că fabricarea pantofilor costă mai mult decât produsul finit. Cine plăteşte diferenţa?

— Statul.

— Şi de unde ia statul banii?

— Statul le va plăti un timp muncitorilor un salariu mai mic pentru fabricarea încălţămintei.

Alexander păstră tăcerea câteva clipe.

— Aşadar, într-o perioadă de inflaţie flagrantă pe plan internaţional, Uniunea Sovietică le va plăti muncitorilor un salariu *mai mic*? Cât de mic?

— Mai mic.

— Şi cum vom mai putea să cumpărăm pantofi?

— Un timp, nu vom mai putea. îi vom purta pe cei de anul trecut. Până când statul se pune pe picioare, adăugă inginerul, zâmbind.

modernă a secolului XX.

— Bună asta, spuse calm Alexander. Statul s-a pus aşadar suficient pe picioare ca să acopere costurile Rolls Royce-ului lui Lenin?

— Ce legătură are Rolls Royce-ul lui Lenin cu subiectul nostru? strigă inginerul.

Slavan izbucni în râs.

— Uniunea Sovietică se va descurca de minune, continuă inginerul. Se află doar într-un stadiu incipient. Dacă va fi cazul, va împrumuta bani de peste hotare.

— Cu tot respectul, cetăţene, nicio ţară din lume nu va mai împrumuta bani Uniunii Sovietice, spuse Alexander. A refuzat să-şi recunoască datoriile străine în 1917, după revoluţia bolşevică. Nu va mai primi niciun ban de peste hotare mult timp de acum încolo. Băncile internaţionale şi-au închis porţile în faţa Uniunii Sovietice.

—Trebuie să avem răbdare. Schimbările nu survin peste noapte. Iar tu ar trebui să ai o atitudine mult mai optimistă. Harold, ce l-ai învăţat pe fiul tău?

Harold nu-i răspunse, dar în drum spre casă îl întrebă pe Alexander:

— Ce te-a apucat?

— Nimic, răspunse el.

Voia să-l ia de mână pe tatăl lui, cum o făcea mereu, dar se gândi deodată că era prea mare pentru asta. Mergea alături de Harold când acesta îl luă, în cele din urmă, de mână.

— Dintr-un motiv sau altul, economia nu merge prea bine. Acest stat revoluţionar este clădit în primul rând pe economie şi a găsit o soluţie pentru toate problemele, cu excepţia plăţii forţei de muncă. Muncitorii se simt tot mai puţin proletari şi tot mai mult nişte maşinării şi fabrici deţinute de stat. Suntem aici de peste trei ani. Tocmai s-a încheiat primul plan cincinal. Iar mâncarea se găseşte tot mai greu, galantarele sunt goale şi...

Voia să spună că *oamenii continuă să dispară*, dar se abţinu.

— Ce crezi că se întâmplă în America? întrebă Harold. Rata şomajului a atins un procent de treizeci la sută, Alexander. Crezi că e mai bine acolo? Întreaga lume suferă. Uită-te la Germania — inflaţia a atins cote ameţitoare! Adolf Hitler le promite nemţilor că îi va ajuta să scape de necazuri. Poate că va reuşi s-o

facă. Nemţii şi-au pus speranţa în el. Şi tovarăşii Lenin şi Stalin au promis acelaşi lucru Uniunii Sovietice. Cum a numit Stalin Rusia? A doua
Americă, nu-i aşa? Trebuie să avem încredere şi să ne urmăm conducătorii şi, în curând, totul va fi mai bine. O să vezi.

— Ştiu, tată. Poate că ai dreptate. Ştiu însă la fel de bine că statul trebuie să-şi plătească oamenii cumva. Cât de puţin ne vor plăti? Deja nu ne mai putem permite să cumpărăm carne şi lapte. Nici nu se găsesc, chiar dacă ne-am putea permite să le cumpărăm. Şi vor continua să ne plătească tot mai puţin... până când? Vor realiza la un moment dat că vor avea nevoie de mai mulţi bani, nu de mai puţini, ca să conducă guvernul, iar forţa de muncă reprezintă cel mai important cost variabil. Ce vor face, aşadar? Ne vor reduce salariul în fiecare an? Până când?

— De ce te temi, Alexander? îl întrebă Harold, strângându-i mâna. Când o să creşti, o să ai o profesie importantă. Mai vrei să ajungi arhitect? Vei ajunge, fără doar şi poate. Vei avea o carieră însemnată.

6

Mă tem, răspunse Alexander, desprinzându-şi mâna din strânsoarea tatălui său, că nu mai e decât o chestiune de timp până vom deveni cu toţii doar un capital fix.Edward şi Vikki, 1943

Tatiana stătea lângă fereastră, ţinându-şi într-o mână pruncul de două săptămâni şi în cealaltă o carte. Avea ochii închişi şi, auzind o răsuflare în preajmă, îi deschise imediat.

Edward Ludlow se afla la câţiva paşi de ea, având pe chip o expresie deopotrivă curioasă şi îngrijorată. Îi înţelegea preocuparea şi curiozitatea. Era extrem de tăcută de când se născuse pruncul ei. Nu credea însă că era un lucru atât de neobişnuit. Poate că mulţi oameni care ajungeau aici, lăsând o viaţă în urmă, priveau tăcuţi, din saloanele mici de spital, Statuia Libertăţii, realizând abia atunci amploarea trecutului lăsat în urmă şi a viitorului ce îi aştepta.

— M-am temut că vei scăpa copilul din braţe, spuse el. N-am vrut să te sperii...

— N-ai de ce să-ţi faci griji, răspunse ea, arătându-i cât de strâns îl ţinea pe Anthony în braţe.

— Ce citeşti?

— Nu citesc... mă odihnesc, spuse Tatiana privind cartea pe care o ţinea în poală — *Călăreţul de aramă şi alte poeme* de Aleksandr Puşkin.

— Te simţi bine? S-a făcut de prânz. N-am vrut să te trezesc.

Tatiana îşi frecă ochii. Pruncul dormea încă.

— Copilul ăsta nu doarme noaptea, ci numai ziua.

— La fel ca mama lui.

— El îi face programul mamei sale, răspunse ea zâmbind. S-a întâmplat ceva?

— Nu, zise iute doctorul Ludlow. Voiam doar să te anunţ că un funcţionar de la INS[1] vrea să vorbească cu tine.

— Ce *voia* el?

— Ce vrea el? Vrea să-ţi ofere şansa să rămâi în Statele Unite.

— Am crezut că, de vreme ce fiul meu... s-a născut pe teren american...

— Tărâm american, o corectă cu blândeţe doctorul Ludlow. Procurorul general îţi analizează personal cazul. Nu mulţi pasageri clandestini vin în Statele Unite pe

1 **Immigration and Naturalization Service — Serviciul de Imigrare şi Naturalizare**

timp de război, continuă el, după o scurtă şovăire. Mai ales din Uniunea Sovietică. Este un lucru neobişnuit.
— Dar e în siguranţă dacă vine aici? întrebă Tatiana. I-ai spus că am tuberculoză?
— Da. Va purta o mască. Apropo, cum te simţi? Ai mai tuşit cu sânge?
— Nu. Şi nici febră nu mai am. Mă simt mult mai bine.
— Ai ieşit puţin afară?
— Da. Aerul sărat îmi face bine.
— Da, aşa e, spuse el privind-o cu o expresie gravă. Ea îl privea la fel de grav.
— Briza sărată face bine, continuă doctorul, dregându-şi glasul. Asistentele sunt uimite că fiul tău n-a luat tuberculoza.
— încearcă să le explici, Edward, spuse Tatiana, că, dacă zece mii de oameni vin să mă vadă în fiecare zi, timp de un an, deşi sunt bolnavă de tuberculoză, numai zece sau şaisprezece oameni vor contracta boala. Nu este atât de contagioasă cum ne imaginăm, adăugă ea, după o scurtă şovăire. Poftește-l, aşadar, înăuntru pe funcţionarul de la INS, dacă se consideră suficient de rezistent! înfaţişează-i însă factorii de risc! Şi spune-i că nu vorbesc prea bine engleza!
Edward îi răspunse, zâmbind, că o vorbea destul de bine şi o întrebă dacă voia să-i rămână alături pe durata interviului.
— Nu, mulţumesc.
Tom, funcţionarul de la INS, îi vorbi timp de cincisprezece minute, ca să vadă dacă Tatiana avea cunoştinţe minime de engleză. Da, avea. O întrebă apoi ce ştia să facă. Ea îi răspunse că era asistentă, dar ştia, de asemenea, să coasă şi să gătească.
— E nevoie de asistente pe timp de război, îi răspunse el.
— Da, mai ales aici, la Ellis, spuse Tatiana, gândindu-se că Brenda nu-şi alesese profesia potrivită.
— Nu ne confruntăm cu multe cazuri ca al tău.
Ea păstră tăcerea.
— Vrei să rămâi în Statele Unite?
— Firește.
— Crezi că ţi-ai putea găsi ceva de lucru şi să contribui astfel la eforturile de război?
— Firește.

— Nu vei cădea în grija statului, nu-i aşa? Este un lucru extrem de important pentru noi pe timp de război. înţelegi? Procurorul general se confruntă cu grave probleme de fiecare dată când o persoană ca tine îi scapă printre degete. Ţara pluteşte pe ape tulburi. Trebuie să ne asigurăm că vei fi eficientă şi îţi vei dovedi loialitatea faţă de ţara adoptivă, nu faţă de cea nativă.

— Nu aveţi de ce să vă faceţi griji, răspunse ea. Imediat ce mă voi întrema complet şi mi se va permite să lucrez, îmi voi căuta de muncă. Voi lucra ca asistentă, croitoreasă sau bucătăreasă. Le voi face pe toate trei dacă va fi nevoie. Voi munci pe brânci după ce mă voi reface complet.

Amintindu-şi, parcă, deodată că Tatiana avea tuberculoză, Tom se ridică în picioare şi se îndreptă spre uşă, strângându-şi masca în jurul gurii.

— Unde vei locui? o întrebă cu glas înăbuşit.

— Vreau să stau aici.

— După ce te vei însănătoşi, va trebui să-ţi iei un apartament.

— Da. Nu-ţi face griji!

El încuviinţă din cap, scriind ceva în agendă.

— Ce nume vrei să porţi? în actele cu care ai venit din Uniunea Sovietică scrie că porţi numele de Jane Barrington şi că eşti asistentă în cadrul Crucii Roşii.

— Da.

— Cât de false sunt documentele astea?

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Cine este Jane Barrington? întrebăTom, după o clipă de tăcere.

Era rândul Tatianei să păstreze tăcerea.

— Mama soţului meu, răspunse ea în cele din urmă.

— Barrington? spuse Tom oftând. Nu sună rusească.

— Soţul meu era american, murmură ea, coborându-şi privirea.

— Acesta este numele pe care vrei să-l porţi pe cartea de şedere permanentă? întrebă Tom, deschizând uşa.

— Da.

— Nu vrei un nume rusesc?

Tatiana căzu pe gânduri.

Tom se apropie de 6a.

— Uneori, refugiaţii care ajung aici încearcă să se agaţe cumva de trecutul lor. Unii îşi păstrează

prenumele. Şi îşi schimbă doar numele de familie. Gândeşte-te la asta!

— Nu vreau, răspunse ea. Voi schimba totul. Nu vreau să... Cum ai spus? Să mă agăţ de nimic.

Tom scrise ceva în agendă.

— Atunci aşa rămâne — Jane Barrington.

După ce plecă, Tatiana deschise *Călăreţul de aramă* şi, aşe- zându-se din nou la fereastră, scrută portul din New York şi Statuia Libertăţii. Atinse cu mâna fotografia lui Alexander pe care o păstra printre paginile cărţii şi, fără s-o privească, îi mângâie chipul, şoptind câteva cuvinte în ruseşte ca să-şi aline, de această dată, sufletul frânt. Nu îi erau destinate nici lui Alexander, nici pruncului său, ci doar inimii *ei* sfâşiate. Şura, Şura, Şura, murmura Jane Barrington, cândva Tatiana Metanova.

Tatiana îşi ocupa timpul numai cu Anthony — îl hrănea, îl schimba, îi spăla hăinuţele şi scutecele în chiuveta din baie şi ieşea la plimbare cu el în curtea spitalului, stând pe bănci şi ţinând în braţe pruncul înfaşat în pături. Brenda îi aducea micul dejun în salon. Tatiana lua prânzul şi cina în salon. Dacă Anthony nu dormea, Tatiana îl ţinea în braţe. Două lucruri îi captau privirea: portul din New York şi fiul ei. Dar alinarea pe care i-o oferea Anthony se pierdea adesea în singurătate. Brenda şi doctorul Ludlow o numeau perioadă de convalescenţă. Tatiana o considera un prizonierat în regim de carceră.

Într-o dimineaţă de la sfârşitul lui iulie, sătulă să mai stea singură în salon, când se simţea deja mult mai bine, Tatiana se hotărî să se plimbe pe coridor cât timp Anthony dormea.

Auzi gemete pe hol şi, urmând direcţia de unde răzbăteau, intră într-un salon înţesat de răniţi. Brenda era de serviciu — singura asistentă de serviciu — şi nu părea deloc încântată de numărul imens de pacienţi, manifestându-şi făţiş sentimentele. Bombănind cu glas tăios şi ursuz, spăla rana de la piciorul unui soldat, ignorându-i rugăminţile repetate şi zgomotoase fie de a-l îngriji cu mai multă blândeţe, fie de a-l împuşca.

Tatiana străbătu salonul şi o întrebă pe Brenda dacă avea nevoie de ajutor. Brenda îi răspunse că nu avea nevoie de ajutorul unei paciente bolnave, care n-ar fi făcut altceva decât să-i îmbolnăvească şi mai tare pe prizonierii din spital, şi o sfătui să se întoarcă imediat în salonul ei. Fără să se clintească, Tatiana se uită când la Brenda, când la chipul soldatului rănit, mistuit de durere.

— Lasă-mă să-i bandajez piciorul! Lasă-mă să te ajut! Uite, mi-am pus masca la gură! Alţi patru pacienţi au nevoie de îngrijirile tale. Unul şi-a pierdut un dinte în cafeaua de dimineaţă. Altul suferă de febră. Iar unui alt rănit îi curge sânge din ureche.

Brenda lăsă ligheanul şi rana soldatului şi se îndepărtă, deşi Tatiana îi simţi pentru o clipă conflictul lăuntric, întrebându-se ce o supăra mai mult: faptul că trebuia să aibă grijă de soldaţi sau s-o lase pe Tatiana să-şi facă de cap.

Tatiana spălă rana soldatului; el nu mai scotea niciun sunet; părea liniştit şi adormit; adormit sau mort, îşi spuse ea, banda- jându-i piciorul şi plecând apoi mai departe.

Dezinfectă alte răni, puse o perfuzie şi administră morfină, dorindu-şi să ia şi ea câteva grame ca să-şi domolească freamătul lăuntric. îi considera norocoşi pe soldaţii de pe submarinele germane, care ajungeau pe ţărmurile Americii, unde aveau să petreacă perioada de convalescenţă şi cea de detenţie.

Brenda îşi făcu deodată apariţia şi, surprinsă s-o găsească încă pe Tatiana în salon, o trimise imediat în camera ei ca să nu-i îmbolnăvească pe pacienţi de tuberculoză, de parcă i-ar fi păsat cu adevărat de soarta lor.

în timp ce se întorcea în salonul ei, văzu pe coridor, lângă ţâş- nitoarea de apă, o fată înaltă şi zveltă, îmbrăcată în uniformă de asistentă, ce plângea amarnic. Cu părul lung şi picioarele înalte, părea chiar frumoasă; dacă nu-i priveai chipul umflat de plâns, mânjit de rimei şi brăzdat de lacrimi. Tatiana voia să bea o gură de apă, aşa că o ocoli şi se opri în faţa tâşnitorii, la nici un pas de ea. Fata plângea în hohote.

— Te simţi rău? o întrebă Tatiana, punându-i mâna pe braţ.

— Nu, răspunse fata printre suspine.

— Aha!

Fata continua să plângă. Ţinea în mână o ţigară uşor umedă.

— De-ai şti ce nefericită sunt în momentul ăsta!

— Pot să te ajut cu ceva?

Fata o privi pe Tatiana printre degetele-i ude.

— Cine eşti?

— Poţi să-mi spui Tania.
— Nu eşti pasagera clandestină, bolnavă de tuberculoză?
— Mă simt mai bine acum, răspunse ea încet.
— Nu te cheamă Tania. Doar eu ţi-am pregătit actele. Tom mi le-a dat mie. Te cheamă Jane Barrington. Dar ce-mi pasă mie? Viaţa mea e un dezastru şi eu îmi bat capul cu numele tău. Ce n-aş da să am problemele tale!
— Ar putea fi şi mai rău, spuse Tatiana, găsindu-şi cu greu cuvintele în engleză ca să-i ofere o oarecare alinare.
— Te înşeli, domnişoară. E cum nu se poate mai rău. Trăiesc un adevărat coşmar. Nimic mai rău nu mi s-ar mai putea întâmpla. Nimic.
Tatiana zări verigheta de pe degetul fetei şi îşi simţi sufletul copleşit de compasiune.
— îmi pare nespus de rău, spuse ea şovăind. E vorba de soţul tău?
Fata încuviinţă din cap, fără să-şi ridice ochii ascunşi în căuşul palmelor.
— E cumplit, continuă Tatiana. Ştiu prea bine. Războiul ăsta...
— E înfiorător, spuse fata dând din cap.
— Soţul tău... nu se mai întoarce?
— *Nu* se mai întoarce? exclamă fata. Dar tocmai asta e problema! Se întoarce! Chiar săptămâna viitoare.
Tatiana făcu, uluită, un pas înapoi.
— Unde te duci? Pari gata să cazi. Nu e vina ta că se întoarce. Nu mai fi atât de tristă! în vremuri de război, se întâmplă multe lucruri rele. Doar că nu mi-a fost dat să le cunosc. Vrei o cafea? Şi o ţigară?
— Beau o cafea cu tine, răspunse Tatiana, după o scurtă şovăire.
Se aşezară la una dintre mesele dreptunghiulare din sala lungă
a cantinei. Fata îi spuse că o cheamă Viktoria Sabatella („Dar spune-mi Vikki!") şi, strângându-i cu putere mâna Tatianei, o întrebă:
— Ai venit cu părinţii tăi? N-am mai văzut de luni bune picior de imigrant în locurile astea. Vapoarele refuză să-i mai ia. Atât de puţini... atât de puţini... Ce-ai păţit? Ţi-e rău?

— Mă simt mai bine acum, răspunse Tatiana. Am venit singură. Cu fiul meu, adăugă apoi, după câteva clipe de tăcere.

— Fugi de-aici! exclamă Viktoria, trântind ceaşca pe masă. Doar nu vrei să-mi spui că ai şi un copil!

— Are aproape o lună.

— Dar tu câţi ani ai?

— Nouăsprezece.

— Dumnezeule, dar nu staţi de pomană prin locurile alea de unde vii tu! De unde eşti?

— Din Uniunea Sovietică.

— Hai nu zău! Ai şi un soţ? Cum ai făcut copilul?

Tatiana deschise gura ca să-i răspundă, dar Vikki îşi continuă tirada, de parcă nici nu i-ar fi pus întrebarea. Îi povesti apoi Tatianei, aproape dintr-o suflare, că nu-şi cunoscuse tatăl („E mort sau e plecat, tot un drac") şi abia de-o ştia şi pe mama ei („M-a adus pe lume pe când era mult prea tânără"). Ea se afla acum la San Francisco, unde trăia cu doi bărbaţi („Nu în acelaşi apartament"), susţinând că era fie bolnavă („Psihic"), fie pe moarte („De la atâta *pasiune').* Vikki fusese crescută de bunicii din partea mamei („O iubesc pe mami, dar nu sunt de acord cu stilul ei de viaţă") şi locuia şi acum cu ei („Nu e atât de distractiv cum ţi-ai putea imagina"), îşi dorise iniţial să devină ziaristă, apoi manichiuristă („în ambele profesii, lucrezi cu mâinile; credeam că este un progres natural"), dar în final se hotărâse („Mai degrabă am fost obligată") să se facă asistentă în momentul în care războiul din Europa ameninţa să atragă şi Statele Unite. Tatiana o asculta în tăcere, extrem de atentă, când Vikki îşi ridică deodată privirea, întrebând-o:

— Cu cine ai spus că ai venit aici?

— Cu fiul meu.

— Ai avut şi un soţ?

— Cândva.

— Serios? întrebă Vikki oftând. Ce n-aş da să pot spune şi eu asta...

în clipa aceea, o femeie înaltă, dureros de slabă şi îmbrăcată în alb din cap până în picioare, purtând o pălărie cu boruri largi, străbătu cantina cu paşi repezi, fluturându-şi poşeta şi strigând:

— Vikki! Cu tine vorbesc! Vikki! L-ai văzut?

Vikki oftă şi îşi dădu ochii peste cap.

— Nu, doamnă Ludlow. Astăzi nu l-am văzut. Cred că este în cealaltă parte a oraşului, la NYU[1]. Aici vine numai după-amiaza în zilele de marţi şi joi.

— După-amiaza? Nu este la NYU. Şi cum de-i cunoşti programul atât de bine?

— Lucrez cu el de doi ani.

— Eu sunt căsătorită cu el de opt ani şi habar n-am pe unde dracu' umblă!

Se opri la masa lor şi le străfulgeră cu privirea.

— *Tu* cine eşti? o întrebă pe Tatiana, scrutând-o cu ochi suspi- cioşi.

Tatiana îşi puse masca pe gură.

— Este din Uniunea Sovietică, interveni Vikki. Vorbeşte doar un dram de engleză.

— Atunci ar trebui s-o înveţe, nu-i aşa, dacă vrea să-şi câştige existenţa aici. Suntem în război şi nu ne permitem să facem acte de caritate.

Şi, fluturându-şi poşeta prin aer, gata s-o lovească pe Tatiana în cap, ieşi ca o furtună din cantină.

— Cine e? întrebă Tatiana.

— Nu-ţi bate capul cu ea! răspunse Vikki cu un gest nepăsător al mâinii. Cu cât ai mai puţin de-a face cu ea, cu atât mai bine. E soţia doctorului Ludlow, puţin cam ţicnită. Dă buzna aici o dată pe săptămână, căutându-şi soţul.

— Dar cum de-l pierde mereu?

— întrebarea e de ce se pierde doctorul Ludlow atât de des, răspunse Vikki râzând.

Bine atunci. De ce se pierde?Vikki flutură nepăsătoare din mână. Tatiana înţelese. Vikki nu voia să vorbească despre doctorul Ludlow. Cu un zâmbet palid pe buze, Tatiana o scrută cu privirea. Acum, pentru că nu mai plângea, Vikki era o fată răvăşitoare, conştientă de frumuseţea ei, care făcea tot ce îi stătea în putinţă să fie remarcată de cei din jur. Părul, strălucitor şi lung, îi încadra chipul şi umerii, ochii îi erau conturaţi cu un creion negru şi cu un rimei ce-i brăzda acum obrajii, iar buzele-i pline îi erau puse în valoare de un ruj strălucitor. Uniforma albă i se mula pe trupul zvelt, dezvelindu-i, puţin cam prea mult, genunchii. Tatiana se întreba cum reacţionau pacienţii în faţa acelui tablou... impresionant.

— Vikki, de ce plângi? Nu-ţi iubeşti soţul?

1 **New York University**

— Ba da, îl iubesc. îl iubesc cu adevărat, răspunse ea oftând adânc. Doar că aş vrea să-l iubesc de la mii de kilometri depărtare. Nu şi-a găsit momentul potrivit să se întoarcă acasă, continuă apoi, coborând glasul.

— Nu e momentul potrivit ca un soţ să se întoarcă acasă la soţia lui? Dar când e momentul potrivit?

— Nu-l aşteptam, răspunse Vikki, începând din nou să plângă.

Lacrimile i se prelingeau în cafea. Tatiana dădu uşor ceaşca la
o parte, pentru ca Vikki s-o poată bea mai târziu.

— Când îl...? Cum ai spus? Când îl aşteptai?

— De Crăciun.

— Aha! De ce vine atât de curând?

— îţi vine să crezi? A fost doborât deasupra Pacificului.

Tatiana o privea nedumerită.

— N-a păţit nimic, continuă Viktoria pe acelaşi ton nepăsător. O simplă zgârietură. O rană superficială la umăr. După ce-a fost lovit de proiectilele nemţilor, a mai condus avionul încă 145 de kilometri. Cât de rău ar putea fi?

Tatiana se ridică de la masă.

— Mă duc să-i dau să mănânce fiului meu.

— Da, dar Chris se va simţi nefericit.

— Cine e Chris?

— Doctorul Pandolfi. Nu l-ai cunoscut? Vine aici împreună cu doctorul Ludlow.

Chris Pandolfi. Da, aşa e.

— Da, l-am cunoscut.

Pandolfi era medicul care urcase la bordul vasului pe care se afla Tatiana şi declarase că *nu* avea de gând s-o ajute să-şi aducă pruncul pe lume pe... tărâm american. Voia s-o trimită în Uniunea Sovietică, în ciuda faptului că suferea de tuberculoză şi îi venise sorocul să nască. Edward Ludlow se împotrivise şi îl obligase pe doctorul Pandolfi s-o ajute să ajungă la spitalul de pe Ellis Island. Tatiana o bătu uşor pe Vikki pe umăr. După părerea ei, Chris Pandolfi nu era o partidă chiar atât de bună.

— O să te descurci, Viktoria. Poate ar fi bine să-l eviţi pe doctorul Pandolfi. Acum când soţul tău se întoarce acasă... Eşti *atât* de norocoasă!

Viktoria se ridică în picioare şi o urmă pe Tatiana pe hol.

— Spune-mi Vikki! zise ea. Eu pot să-ţi spun Jane?

— Cum?

— Nu te cheamă Jane?

— Spune-mi Tania!
— De ce să-ţi spun Tania când te cheamă Jane?
— Tania e numele meu. Jane e doar numele din acte.
Pe chipul lui Vikki se citeau nedumerirea şi nepăsarea.
— Spune-mi cum vrei!
— Când pleci?
— Cum adică?
— Din Ellis.
— Nu cred că o să plec, răspunse Tatiana, îngândurată. Nu am unde să mă duc.
Vikki o urmă pe Tatiana în salon şi privi pruncul ce dormea în pătuţ.
— E micuţ, spuse ea cu gândul aiurea, atingând părul blond al Tatianei. Tatăl lui avea părul negru?
— Da.
— Cum e, aşadar, să fii mamă?
— E...
— Când o să te simţi mai bine, vreau să vii la mine acasă. Să-i cunoşti pe bunicii mei. Adoră bebeluşii. îmi tot spun să fac şi eu unul, adăugă ea, clătinând din cap. Doamne ferește! E drăgălaş, spuse apoi, privindu-l din nou pe Anthony. Păcat că tatăl lui n-a apucat să-l vadă!
— Da, răspunse simplu Tatiana, căci nu găsea alte cuvinte.
Băieţelul era foarte neajutorat. Nu putea nici să se mişte, nici
să-şi ţină singur capul sau să şi—1 întoarcă dintr-o parte în alta. îi era greu să-l îmbrace — capul şi braţele-i moi se împotriveau
încercărilor stângace ale Tatianei —, astfel că prefera adesea să-l ţină dezbrăcat, doar înfaşurat într-un scutec şi învelit în pături. Nu avea prea multe hăinuţe, cu excepţia câtorva salopete pe care i le adusese Edward. Era vară şi cald, motiv pentru care — slavă Domnului! — nu trebuia să-l îmbrace prea gros, căci mânuţele lui refuzau să intre pe mâneci, iar răscroiala mult prea îngustă a gâtului nu se potrivea cu mărimea căpşorului său. Baia se dovedea o sarcină şi mai dificilă. Buricul nu i se vindecase complet, astfel că îl spăla cu o cârpă umedă. în privinţa asta se descurca destul de bine, dar spălatul părului o depăşea cu totul. El nu o putea ajuta nicicum — nu putea să-şi ridice braţele şi nici nu stătea nemişcat. Capul îi cădea pe spate, picioarele i se legănau periculos deasupra chiuvetei şi îi aluneca adesea din mâini. Trăia cu teama că, la un moment dat, avea să-l scape din braţe pe podeaua cu dale din gresie

în alb şi negru. Dependenţa lui absolută de ea îi stârnea sentimente contradictorii, făcând-o să penduleze de la o neliniştе covârşitoare la o tandreţe aproape înăbuşitoare. Făcând-o, în acelaşi timp, şi mai puternică.

Şi trebuia să se simtă mai puternică. Adeseori, când Anthony dormea, Tatiana se simţea la fel de neputincioasă ca şi el, având senzaţia că urma să se prăbuşească de pe pervazul ferestrei pe caldarâmul din beton.

Astfel, ca să prindă din nou putere, îl dezvelea şi îl lua în braţe, strângându-l la piept, unde dormea, cu capul pe inima ei. Şi, în timp ce îl mângâia, îşi imagina că privea un alt băiat prin ochii mamei lui, un băieţel ce semăna cu Anthony, cu părul la fel de negru şi pielea la fel de moale, pe care mama lui îl spăla, îl îngrijea şi îl dezmierda cu aceeaşi

tandreţe cum o făcea şi
Tatiana

6

.Interogatoriul, 1943

Auzi voci de afară şi uşa se deschise.

— Alexander Belov?

Alexander era gata să dea un răspuns afirmativ, dar, dintr-un motiv sau altul, gândul îi zbură la membrii familiei Romanov ucişi, în toiul nopţii, într-o cămăruţă dintr-o pivniţă. Şi acum era în toiul nopţii? Aceeaşi noapte? Sau trecuse deja o noapte?

— Trebuie să vă însoţesc? întrebă în schimb.

— Da, de-ndată.

II urmă pe paznic într-o încăpere mică de la etaj. Nu era o sală de clasă. Ci un vechi depozit, poate salonul asistentelor.

I se spuse să se aşeze pe un scaun. Apoi să se ridice în picioare. Şi să se aşeze din nou pe scaun. Era încă întuneric afară. Nu-şi dădea seama cât era ceasul. Când întrebă, i se ordonă să tacă din gură. Se hotărî să nu mai întrebe. După câteva clipe, doi bărbaţi intrară în cameră. Unul din ei era Mitterand. Pe celălalt nu-l cunoştea.

Omul aprinse o brichetă în faţa lui Alexander. El închise ochii.

— Deschide ochii, domnule maior!

— Potoleşte-te, Vladimir! spuse domol Mitterand. Putem să folosim şi alte mijloace.

Alexander era încântat să-i audă numindu-l încă „domnule maior". Nu găsiseră încă un colonel care să-l interogheze. Aşa cum bănuise, nimeni din Morozovo nu era în măsură să se ocupe de el.Trebuiau să-l ducă în Volhov, unde situaţia avea să se schimbe dramatic, dar nu voiau să pună în pericol viaţa altor oameni.

Dăduseră deja greş o dată. Avea să ajungă, în cele din urmă, cu barja, dar mai întâi trebuia să se topească gheaţa. Putea să mai petreacă încă o lună în celula din Morozovo. Avea să mai reziste însă acolo fie şi numai câteva clipe?

— Domnule maior Belov, spuse Mitterand, am venit să te informez că eşti arestat pentru înaltă trădare. Avem documente incontestabile, care te acuză de spionaj şi trădare faţă de patria mamă. Cum comentezi aceste acuzaţii?

— Sunt neîntemeiate şi nefondate, răspunse Alexander. Altceva?

— Eşti acuzat de spionaj în interesul unor ţări străine.

— Nu este adevărat.

— Am fost informaţi că ai o identitate falsă, spuse Mitterand.
— Nu este adevărat. Aceasta este identitatea mea, răspunse Alexander.
— Vrem să semnezi o declaraţie potrivit căreia ţi-am adus la cunoştinţă drepturile stipulate în Codul Penal din 1928, Articolul 58.
— Nu semnez nimic.
— Soldatul rănit de lângă patul tău din salonul de spital ne-a spus că te-a auzit vorbind în engleză cu doctorul de la Crucea Roşie care venea să te viziteze în fiecare zi. E adevărat?
— Nicidecum.
— De ce venea doctorul să te viziteze?
— Nu ştiu dacă vă imaginaţi motivul pentru care soldaţii ajung în salonul pacienţilor aflaţi în stare critică, dar am fost rănit în acţiune. Poate ar trebui să vorbiţi cu superiorii mei. Maiorul Orlov...
— Orlov e mort! ripostă Mitterand.
— îmi pare rău să aud asta, răspunse Alexander, tresărind uşor.
Orlov era un comandant bun. Nu se asemăna nici pe departe
cu Mihail Stepanov, dar cine se putea asemăna?
— Domnule maior, eşti acuzat că te-ai înrolat în armată sub un nume fals. Eşti acuzat că porţi numele de Alexander Barrington şi că eşti american. Eşti acuzat că ai fugit în timp ce te aflai în drum spre o tabără de corecţie din Vladivostok, după ce-ai fost condamnat pentru activităţi subversive antisovietice şi fapte de spionaj.
— Toate sunt minciuni sfruntate, răspunse Alexander. Unde este cel care mă acuză? Aş vrea să-l cunosc.
Ce zi era? Trecuse măcar o noapte? Tania şi Sayers reuşiseră oare să iasă din ţară? Dacă plecaseră, îl luaseră şi pe Dimitri cu ei şi, în acest caz, NKVD-ului avea să-i fie greu să susţină existenţa unui acuzator în condiţiile în care acesta dispăruse ca unul dintre miniştrii cabinetului Politburo[1] al lui Stalin.
— Şi eu îmi doresc la fel de mult ca şi voi să lămurim această problemă, spuse Alexander cu un

1 **Birou politic**

zâmbet binevoitor pe buze. Poate chiar şi mai mult. Unde este?

— Nu eşti în postura de a ne pune întrebări! ţipă Mitterand. *Noi* punem întrebările aici!

Problema era că nu mai aveau alte întrebări. Ci una singură, pe care o puneau fără încetare:

— Eşti american şi porţi numele de Alexander Barrington?

— Nu, răspundea el. Nu ştiu la ce vă referiţi.

Alexander pierduse noţiunea timpului. îi aprinseră o brichetă în faţă; el închise ochii. îi ordonară apoi să se ridice de pe scaun, prilej de care Alexander profită ca să-şi întindă picioarele. Stătu bucuros în picioare preţ de vreo oră şi regretă când îi spuseră să se aşeze din nou pe scaun. Nu ştia dacă trecuse într-adevăr o oră sau nu, dar ca să nu înnebunească de plictiseală în timpul interogatoriului repetitiv, începu să numere secundele între întrebarea obsedantă: „Eşti american şi porţi numele de Alexander Barrington?" şi răspunsul lui: „Nu. Nu ştiu la ce vă referiţi."

Şapte secunde. Douăsprezece dacă trăgea adânc aer în piept, dacă bătea ritmic din picioare, dacă îşi dădea ochii peste cap sau dacă ofta din rărunchi. La un moment dat, căscă plictisit timp de treizeci de secunde. Astfel, timpul trecea mai repede.

îi puseră întrebarea de 147 de ori. Mitterand bău şase pahărele ca să continue interogatoriul. în cele din urmă, îi cedă frâiele lui Vladimir, care nu avea nevoie de atâtea stimulente. îi oferi chiar şi lui Alexander un pahărel. El îl refuză cu amabilitate, recunoscător pentru acel mic răgaz. Ştia însă că nu trebuia să accepte nimic din ce îi ofereau. încercau doar să-i intre în graţii.

Răgazul nu dură însă prea mult. După cea de-a 147-a întrebare, Vladimir spuse cu chipul şi glasul presărate de frustrare:

— Soldat, însoţeşte-l înapoi în celulă! Te vom face să mărturiseşti până la urmă, domnule maior, adăugă apoi. Ştim că acuzaţiile sunt veridice şi vom reuşi să te facem să mărturiseşti.

De obicei, când *aparatcicii* partidului îşi interogau prizonierii, cu intenţia vădită de a-i condamna cât mai curând cu putinţă şi de a-i trimite apoi într-un lagăr de muncă silnică, toată lumea era conştientă de şarada pusă în scenă. Anchetatorii ştiau, la fel de bine ca şi prizonierii, că acuzaţiile erau false, dar în cele din

urmă, alternativele ce li se înfăţişau erau mult prea covârşitoare ca să mai nege fărădelegile scornite. „De vreme ce locuieşti împreună cu un revoluţionar cu vederi antiproletare, mărturiseşte că ai legături secrete cu el, căci altfel vei petrece douăzeci şi cinci de ani în Magadan[1]! Dacă vei mărturisi, vei primi doar zece ani." Aceasta era alternativa, iar prizonierii mărturiseau — ca să-şi salveze viaţa sau familiile ori pentru că erau bătuţi, umiliţi, istoviţi, deprimaţi sau incapabili să mai desluşească adevărul prin pânza deasă de minciuni. Alexander se întreba dacă aceasta era prima dată, în întreaga istorie a şaradelor plăsmuite, când acuzaţiile aduse unui prizonier erau într-adevăr veridice. Când anchetatorii deţineau adevărul pur — faptul că în faţa lor se afla Alexander Barrington —, un adevăr incontestabil, pe care trebuia însă să-l nege şi să-l învăluie într-o pânză de minciuni, dacă voia să scape cu viaţă. Se gândea să le sugereze acest lucru lui Mitterand şi lui Vladimir, dar nu credea că aveau să înţeleagă şi nici să aprecieze gluma sinistră.

Când ajunse în celulă, doi paznici, cu armele îndreptate spre Alexander, îi ordonară să se dezbrace.

— Ca să-ţi spălăm uniforma, spuseră ei.

Alexander rămase doar în boxeri. îi ordonară apoi să-şi scoată ceasul, bocancii şi şosetele. Nu era deloc încântat să renunţe la şosete, căci podeaua celulei era înspăimântător de rece.

— Aveţi nevoie şi de bocancii mei?

— Trebuie să-i lustruim.

Alexander se felicita în gând pentru că avusese prezenţa de spirit să ascundă în boxeri medicamentele oferite de doctorul Sayers.

Le întinse bocancii fără tragere de inimă. Soldaţii îi luară şi plecară fără să mai spună vreun cuvânt.

Rămas singur, Alexander luă lampa cu kerosen şi o lipi de trup ca să se încălzească. Nu îi mai păsa că îi mânca oxigenul.

Paznicul îl văzu şi îi strigă să nu atingă lampa. Alexander nu o lăsă însă jos. Paznicul intră în celulă şi luă lampa, lăsându-l din nou pe Alexander în frig şi în întuneric.

Rana de la spate îi zvâcnea de durere, deşi Tatiana i-o bandajase de jur împrejurul abdomenului. Ce n-ar fi dat să aibă tot trupul înfăşurat în bandaje albe!

1 **Regiune situată în Siberia Orientală**

încerca să evite contactul cu pereţii reci ai celulei. Stătea în mijlocul încăperii, în aşa fel încât numai labele picioarelor atingeau podeaua îngheţată. Stătea pe loc şi îşi imagina senzaţia de căldură.

îşi imagina...

Şi-o imagina pe Tatiana stând în faţa lui, cu capul pe pieptul său, ascultându-i bătăile inimii, apoi ridicându-şiprivirea spre el şi zăm- bindu-i. Stătea pe vârfuri, pe labele picioarelor lui, ţinându-se cu mâinile de braţele sale, şi, întinzându-şi gâtul, îşi înalţă capul spre el.

Căldură...

Nu era nici dimineaţă, nici noapte. Nici strălucire, nici lumină. Nu avea cum să măsoare timpul. O vedea mereu pe Tatiana. Nu ştia de când se gândea numai la ea. încercă să numere secundele, dar se clătină, istovit. Trebuia să doarmă.

Somnul sau frigul? Ce să aleagă? Somnul sau frigul? Somnul.

Se ghemui într-un colţ, tremurând ca varga. Era a doua zi? A doua noapte?

A doua zi după ce? A doua noapte după ce?

„Voi muri de foame. Şi de sete. Şi voi încasa bătăi crunte. Dar, mai întâi de toate, voi îngheţa încetul cu încetul... labele picioarelor, picioarele, apoi organele interne... toate se vor preface în gheaţă. Sângele şi inima... şi apoi se va aşterne întunericul."

Tamara şt poveştile ei, 1935

O babuşka bătrână, pe nume Tamara, locuia de douăzeci de ani pe acelaşi palier ca şi ei. Avea uşa mereu deschisă şi uneori, după şcoală, Alexander se oprea ca să stea de vorbă de ea. Observase că bătrânilor le plăcea compania tinerilor. Le oferea ocazia de a le împărtăşi experienţele lor de viaţă. într-o zi, în timp ce stătea pe scaunul ei incomod din lemn, lângă fereastră, Tamara îi povestea lui Alexander că soţul ei fusese arestat în 1928, din motive religioase, şi condamnat pentru zece ani...

— Unde, Tamara Mihailovna?

— într-un lagăr de muncă silnică, fireşte. în Siberia. Unde altundeva?

— L-au condamnat şi l-au trimis să muncească acolo?

— La închisoare...

— Ca să muncească *fură plată}*

— Alexander, mă tot întrerupi şi vreau să-ţi spun ceva.

Tăcu.

— Prostituatele din jurul Arbat-ului au fost arestate în 1930. Câteva luni mai târziu, s-au întors nu doar pe străzi, ci şi-au regăsit şi familiile în oraşele pe care le frecventau. Soţului meu însă, cât şi altor oameni religioşi, nu li s-a permis să se întoarcă, cel puţin nu la Moscova.

— Mai are de ispăşit doar trei ani, spuse încet Alexander. Doar trei ani de muncă silnică.

Tamara clătină din cap şi coborî glasul.

— în 1932 am primit o telegramă de la autorităţile din Kolîma —*fără drept de corespondenţă,* stătea scris. Ştii ce înseamnă asta, nu-i aşa?

Alexander nu îndrăznea nici să-şi imagineze.

— înseamnă că nu mai este în viaţă ca să primească scrisori, continuă Tamara, cu glas fremătător, lăsându-şi capul în pământ.

Lui Alexander îi plăcea să stea lângă Tamara, la fel cum îi plăcea să stea şi lângă Slavan. Ea îi povesti cum trei preoţi de la biserica din apropiere fuseseră arestaţi şi condamnaţi la şapte ani, pentru că nu se lepădaseră de instrumentele capitalismului — în cazul lor, credinţa neştirbită în Isus Hristos.

— Au ajuns tot într-un lagăr de muncă silnică?

— Of, Alexander!

Tăcu iar. Tamara continuă:

— S-a întâmplat însă ceva ciudat... Ai văzut târfele ce-şi făceau veacul, în urmă cu câteva luni, prin faţa hotelului de peste drum?

— Ihî, răspunse el, căci le ştia.

— Ai observat că au dispărut toate?

— Ihî, murmură Alexander, căci observase şi asta.

— Au fost arestate. Pentru tulburarea liniştii, pentru distrugerea bunului public...

— Şi pentru că nu s-au lepădat de instrumentele capitalismului, conchise Alexander pe un ton sec.

Tamara izbucni în râs şi îl mângâie în creştetul capului.

— Aşa este, băiete. Aşa este. Şi ştii câţi ani au primit în lagărul de muncă silnică de care mă tot întrebi? Trei ani! Aşadar, pentru credinţa în Isus Hristos primeşti şapte ani, pentru prostituţie doar trei.

— Gata! spuse Jane intrând în cameră şi luându-şi băiatul de mână.

înainte de a ieşi pe uşă, se întoarse spre Tamara şi, adresându-i-se lui Alexander, îi spuse pe un ton acuzator, destinat însă Tamarei:

— Am putea să *nu* mai vorbim despre prostituate cu bătrâne fără dinţi în gură?

— Şi cu cine ai vrea să vorbesc despre prostituate, mamă? o întrebă el.

— Fiule, mama ta vrea să stăm puţin de vorbă amândoi, spuse Harold, dregându-şi glasul.

Alexander strânse din buze şi se aşeză tăcut pe un scaun. Tatăl său părea atât de stânjenit, încât Alexander îşi stăpânea cu greu râsul. Mama lui se prefacea că face curăţenie în cealaltă parte a camerei. Harold îi aruncă o privire lui Jane.

— Tată? spuse Alexander cu glas grav.

Vocea i se schimbase cu câteva luni în urmă şi îi plăceau noile tonalităţi ce îi îmbogăţeau acum glasul. Conferindu-i inflexiuni grave şi mature. Creştea, de asemenea, văzând cu ochii, înălţându-se cu peste douăzeci de centimetri pe parcursul ultimelor şase luni. Nu reuşea însă să pună pe el nici măcar un gram. Lipsurile erau... din belşug.

— Tată, vrei să ieşim puţin la plimbare şi să vorbim între patru ochi?

— Nu! strigă Jane. Vorbiţi aici! Şi-aşa nu aud nimic din ce spuneţi.

— Bine, tată, atunci să vorbim aici! spuse Alexander, încuviinţând din cap.

Se încruntă, încercând să adopte o expresie serioasă. N-ar fi contat câtuşi de puţin dacă s-ar fi uitat pieziş sau şi-ar fi scos limba. Harold nici nu se uita la el.

— Fiule, începu tatăl lui. Ai ajuns la vârsta la care... ei bine... sunt convins că... eşti... da, eşti un băiat chipeş şi bine făcut... vreau să te ajut... în curând... dacă nu s-a întâmplat deja... sunt sigur că...

Jane pufni frustrată din celălalt colţ al camerei. Harold tăcu.

Alexander mai stătu pe scaun câteva clipe, apoi se ridică în picioare şi, bătându-l uşor pe tatăl său pe umăr, spuse:

— Mulţumesc, tată. Discursul tău *a fost* salutar.

Se duse în dormitorul său. Harold nu îl urmă. îi auzi apoi pe părinţii săi certându-se în camera alăturată şi, după câteva clipe, cineva bătu la uşă. Era mama lui.

— Putem să stăm puţin de vorbă?

— Mama, cred că tata a spus tot ce era de spus, răspunse Alexander, încercând să păstreze o mină serioasă. Nu ştiu dacă mai e ceva de adăugat...

Jane se aşeză pe pat, în timp ce el stătea pe scaunul de lângă fereastră. Avea să împlinească şaisprezece ani în mai. îi plăcea vara. Poate că aveau să închirieze o cameră la cabana din Krasnaia Poleana, cum făcuseră şi anul trecut.

— Alexander, tatăl tău a omis să-ţi spună că...

— A omis *ceva?*

— Fiule...

— Te rog, continuă!

— Nu am de gând să-ţi dau lecţii în materie de fete...

— Slavă Domnului!

— Ascultă-mă! Singurul lucru pe care vreau să ţi-l spun este să nu uiţi să...

Şovăi.

Alexander păstră tăcerea.

— Martha mi-a spus că unul din fiii ei neglijenţi a rămas fără penis, şopti Jane. A *rămas* fără el, Alexander! Şi ştii de ce?

— Nu cred că vreau să ştiu.

— Pentru că a luat o boală venerică! Ştii ce e aia?

— Cred că...

— Iar celălalt băiat e plin de *bube* pe tot corpul! E realmente revoltător.

— Da, este...

— *Blestemulfrancezilor! Boalafrancezilor!* Sifilis! Lenin a murit mistuit de sifilis, continuă ea în şoaptă. Nimeni nu vorbeşte despre asta, dar este adevărat. Vrei să ai aceeaşi soartă?

— Hmm, spuse el. Nu cred.

— îl întâlneşti la tot pasul. Eu şi tatăl tău am cunoscut un bărbat care a rămas fără nas din cauza bolii.

— Aş prefera mai degrabă să rămân fără nas decât fără...

— Alexander!

— îmi cer iertare.

— E o problemă foarte gravă, fiule. Te-am învăţat să fii un băiat cuminte şi curat, dar priveşte în ce condiţii trăim! în curând, o să cutreieri singur străzile.

— Cât de curând?

— Ce crezi că se va întâmpla când o să agăţi o târfa de pe stradă? Despre care habar n-ai unde şi cu cine a fost, continuă Jane, cu fermitate în glas. Fiule, când vei creşte, nu vreau să fii nici sfânt, nici eunuc. Vreau doar să fii cu mare băgare de seamă. Şi să-ţi aperi ce-ţi aparţine de drept. Trebuie să fii mereu curat şi vigilent şi să nu uiţi niciodată că, fără protecţie, există pericolul să laşi vreo fată cu burta la gură. Ce se va întâmpla atunci? Te vei însura cu ea, fără s-o iubeşti, doar pentru că ai fost neatent?

— S-o las cu burta la gură? repetă Alexander, privind-o uluit pe mama lui.

— Îţi va spune că e al tău, dar nu vei şti niciodată cu certitudine. Te vei trezi însurat şi cu vreo boală venerică.

— Mamă, încetează, te rog! zise Alexander.

— înţelegi ce-ţi spun?

— Ba bine că nu!

— Tatăl tău ar fi trebuit să-ţi explice toate aceste lucruri.

— Mi-a explicat. Şi cred că a facut-o foarte bine.

— Nu vrei să încetezi cu ironia? îl mustră Jane, ridicându-se în picioare.

— Ba da, mama. Îţi mulţumesc că ai venit. Mă bucur că am avut această discuţie.

— Ai vreo întrebare?

— Absolut niciuna.

Schimbarea numelui hotelului, 1935

într-o seară îngheţată de joi, pe la sfârşitul lui ianuarie, Alexander şi tatăl lui se duceau la întâlnirea cu membrii de partid.

— Tată, îl întrebă Alexander, de ce îşi schimbă iar numele hotelul nostru? Este a treia oară în şase luni.

— Cred că te înşeli. Nu poate fi a *treia* oară.

— Ba da, tată.

Străbăteau strada unul lângă altul. Fără să se mai ţină de mână.

— Când ne-am mutat aici, hotelul se numea Derzhava. Apoi s-a numit Kamenev. Apoi Zinoviev. Şi acum se numeşte Kirov. De ce? Cine este Kirov ăsta?
— A fost şeful de partid din Leningrad, răspunse Harold.
La întâlnire, bătrânul Slavan râse cu poftă când îl auzi pe Alexander repetând întrebarea. îl chemă la el, îl mângâie în creştetul capului şi îi spuse:
— Nu trebuie să-ţi mai faci griji, fiule. Acum, dacă se numeşte Kirov, aşa îi va rămâne numele.
— Gata, ajunge! interveni Harold, încercând să-l tragă pe fiul lui de lângă Slavan.
Dar Alexander voia să afle mai multe. Se desprinse din strân- soarea tatălui său.
— De ce, Slavan Ivanovici?
— Deoarece Kirov a murit, răspunse Slavan dând din cap. A fost asasinat la Leningrad luna trecută. Acum a început o vânătoare de oameni.
— Nu l-au prins pe asasin?
— Ba l-au prins, răspunse bătrânul rânjind. Dar cum rămâne cu ceilalţi?
— Care ceilalţi? întrebă Alexander, coborând glasul.
— Ceilalţi conspiratori, spuse bătrânul. Şi ei trebuie să moară.
— A fost o conspiraţie?
— Firește. Cum ar putea porni altfel o vânătoare de oameni?
Harold îl strigă cu glas aspru pe Alexander şi, mai târziu, când
se întorceau acasă, îi zise:
— Fiule, de ce te-ai împrietenit cu Slavan? Ce tot îţi spune omul ăsta?
— Este un om fascinant, răspunse Alexander. Ştiai că a fost exilat la Akatui? Timp de cinci ani.
Akatui era, în perioada ţaristă, un lagăr de muncă silnică din Siberia.
— Mi-a povestit că a primit o cămaşă albă. Vara lucra opt ore, iar iarna numai şase, dar nu şi-a murdărit nici măcar o dată cămaşa.
Primea un kilogram de pâine albă pe zi şi nişte carne.
Susţine că acolo a petrecut cei mai frumoşi ani din viaţă.
— N-ai de ce să-l invidiezi, bombăni Harold. Nu vreau să mai vorbeşti atât de mult cu el. Stai lângă noi!

— Hmm, protestă Alexander. Fumaţi prea mult. Şi mă ustură ochii.

— O să suflăm fumul în direcţie opusă. Slavan o caută însă cu lumânarea. Fereşte-te de el, ai înţeles? Oricum, n-o să mai vină mult.

— Unde?

Două săptămâni mai târziu, Slavan încetă să mai vină la întâlniri.

Lui Alexander îi era dor de bătrânul cumsecade şi de poveştile
lui.

— Tată, tot mai mulţi oameni dispar de pe palierul nostru. Doamna aceea, Tamara, a dispărut şi ea.

— Oricum nu mi-a plăcut niciodată, interveni Jane, luând o înghiţitură de votcă. Cred că s-a internat în spital. Era bătrână, Alexander.

— Mama, în camera ei locuiesc acum doi tineri îmbrăcaţi în costum. Vor împărţi încăperea cu Tamara după ce se va întoarce de la spital?

— Habar n-am despre ce vorbeşti, răspunse Jane cu fermitate în glas, turnându-şi încă un pahar de votcă.

— Şi italienii au plecat. Ştiai asta, mama?

— Cine? întrebă Harold cu glas tare. Cine a dispărut? N-a dispărut nimeni. Familia Frasca a plecat în vacanţă.

— Dar e iarnă, tată. Unde să plece?

— În Crimeea. în vreo staţiune de lângă Krasnodar. Cred că în Dzhubga. Se vor întoarce cu toţii peste două luni.

— Serios? Dar familia van Doren? Unde a plecat? Tot în Crimeea? Şi în camera lor locuieşte acum altcineva. Nişte ruşi. Credeam că palierul ăsta este destinat numai străinilor.

— S-au mutat într-o altă clădire din Moscova, răspunse Harold, ciugulind bucatele din farfurie. Obkomul încearcă să integreze străinii în societatea sovietică.

— S-au mutat? întrebă Alexander, lăsând furculiţa pe masă. Unde? Căci Nikita doarme în baia noastră.

— Cine e Nikita?

— Tată, n-ai observat că un bărbat doarme în cada din baie?

— Ce bărbat?

— Nikita.
— Aha! Şi de când stă acolo?
Alexander schimbă o privire cu mama lui.
— De trei luni.
— Stă în cadă de trei luni? De ce?
— Pentru că n-a găsit să închirieze nici măcar o cămăruţă în toată Moscova. A venit aici din Novosibirsk.
— Nu l-am văzut niciodată, spuse Harold pe un ton ce sugera faptul că, de vreme ce nu-l văzuse niciodată pe Nikita, acesta nici nu exista. Ce face când vrem să folosim cada?
— Pleacă o jumătate de oră, răspunse Jane. îi dau un pahar de votcă. Şi se duce la plimbare.
— Mama, spuse Alexander, mâncând cu poftă, soţia lui vine şi ea în martie. M-a rugat să vorbesc cu toţi vecinii de pe palier şi să-i rog să facă baie mai devreme seara, ca să poată şi ei să...
— Gata, am înţeles! spuse Harold.
Alexander schimbă din nou o privire cu mama lui, apoi zise:
— Tată, du-te şi convinge-te! Şi când o să vii înapoi, poate îmi explici şi mie unde s-ar fi putut muta familia van Doren în Moscova.
Intorcându-se în cameră, Harold dădu din umeri, spunând:
— Omul ăla e un vagabond. N-are niciun căpătâi.
— Omul ăla, ripostă Alexander privind paharul de votcă al mamei sale, este ofiţerul mecanic-şef al flotei din Marea Baltică.

O lună mai târziu, în februarie 1935, Alexander se întoarse acasă de la şcoală şi îi auzi — din nou — pe părinţii săi certându-se. îi pomeniră numele de două ori.

Mama lui era supărată *din cauza* lui Alexander. Dar care era motivul? Nu avea nicio problemă. Vorbea fluent rusește. Cânta, bea bere şi juca hochei pe gheaţă în parcul Gorki cu prietenii lui. Totul era în regulă. De ce era supărată? Ar fi vrut să intre în cameră şi să-i spună că totul era în ordine, dar nu-i plăcea să intervină în certurile părinţilor săi.

Auzi zgomotul unui obiect aruncat pe jos şi apoi pocnetul unei palme lipite de obrazul cuiva. Se năpusti în camera părinţilor lui şi o văzu pe mama sa pe podea, roşie la faţă, iar pe tatăl lui stând aplecat deasupra ei.

— Ce faci, tată? strigă el. Ce faci? repetă, aşezându-se în genunchi lângă mama lui.

Ea se ridică în capul oaselor şi îl străfulgeră cu privirea pe Harold.

— Frumoasă lecţie îl înveţi pe fiul tău! spuse Jane. L-ai adus în Rusia ca să-l înveţi cum să se poarte cu o femeie? Poate chiar cu soţia lui?

—Taci din gură! strigă Harold, cu pumnii încleştaţi. Taci odată!

— Tată! ţipă Alexander, sărind în picioare. încetează! Ce faci?

— Tatăl tău ne-a abandonat, Alexander.

— Nu v-am abandonat.

Adoptând o poziţie defensivă, Alexander îl îmbrânci pe tatăl său, repetând:

— Ce faci, tată?

Harold îl împinse pe Alexander şi îl lovi apoi cu palma peste faţă. Jane icni. Alexander se clătină, dar nu căzu. Harold se năpusti din nou asupra lui, dar de această dată Alexander se feri din calea sa. Jane îl prinse pe Harold de picioare şi, trăgându-l cu putere, îl trânti pe spate. El se lovi cu capul de canapea.

— Să nu mai îndrăzneşti să-l atingi vreodată! strigă ea.

Părinţii lui se aflau amândoi pe podea; numai Alexander stătea în picioare. îşi evitau privirile; gâfâiau cu toţii. Alexander îşi şterse buza de sânge.

— Harold! spuse Jane, stând încă în genunchi. Uită-te la noi! Ţara asta blestemată ne distruge încetul cu încetul, murmură ea, cu ochii în lacrimi. Hai să ne întoarcem acasă şi s-o luăm de la început!

— Ţi-ai pierdut minţile? răspunse Harold printre dinţi, uitân- du-se când la Alexander, când la Jane. Ştii ce spui?

— Da.

— Ai uitat că am renunţat la cetăţenia americană? Că, deocamdată, noi doi nu avem nicio cetăţenie? Că aşteptăm să ni se acorde cetăţenia sovietică? Crezi că America ne va mai accepta vreodată? Practic, ne-au alungat în şuturi. Şi cum crezi că vor reacţiona autorităţile sovietice când vor descoperi că le întoarcem şi lor spatele?

— Nu-mi pasă ce cred autorităţile sovietice.

— Dumnezeule, cât eşti de naivă!

— Eu sunt naivă? Dar *tu* cum eşti? Ai ştiut ce viaţă vom duce şi, cu toate astea, tot ne-ai adus aici? Ţi-ai adus fiul aici?

— N-am venit să ducem o viaţă de huzur, îi răspunse Harold, privind-o cu dezamăgire. Viaţa de huzur pe care am fi putut s-o avem în America.

— Ai dreptate. Şi vom continua să stăm aici. Ne vom descurca doar cu ce avem, dar locul lui Alexander nu e aici, Harold. Măcar pe *el* trimite-l acasă!

— Poftim? murmură Harold cu glas pierdut.

— Da, continuă Jane, ridicându-se în picioare cu ajutorul lui Alexander. Are cincisprezece ani. Trimite-l acasă!

— Mama! interveni Alexander.

— Nu-l lăsa să piară în ţara asta! Nu înţelegi? Alexander a înţeles deja. Ca şi mine. Tu de ce nu înţelegi?

— Te înşeli. Nu-i aşa, fiule?

Alexander păstră tăcerea. Nu voia să se ralieze împotriva tatălui său.

— Vezi? exclamă Jane, triumfătoare. Te rog, Harold! în curând, va fi prea târziu.

— Spui numai prostii. Prea târziu pentru ce?

— Prea târziu pentru Alexander, răspunse Jane cu glasul frânt şi chipul contorsionat de disperare. De dragul lui, uită de mândrie pentru o clipă! înainte de a fi obligat să se înroleze în Armata Roşie, când va împlini şaisprezece ani, înainte ca o tragedie să se abată asupra noastră. Trimite-l înapoi cât timp încă este cetăţean american! Nu a renunţat la drepturile sale faţă de Statele Unite ale Americii. Eu îţi rămân alături şi voi petrece viaţa cu tine, dar...

— Nici vorbă! exclamă Harold, cu spaimă în glas. Lucrurile nu merg cum am sperat, îmi pare...

— Nu pentru mine trebuie să-ţi pară rău, ticălosule! Nu la mine trebuie să te gândeşti — doar dormim în acelaşi pat. Am ştiut prea bine ce fac. Pentru fiul tău trebuie să-ţi pară rău. Ce soartă crezi că îl aşteaptă?

Jane se întoarse cu spatele la Harold.

Alexander se întoarse cu spatele la părinţii săi. Se duse la fereastră şi privi afară. Era o seară de februarie.

Părinţii lui continuau să se certe.

—Jane, totul va fi bine. O să vezi. Lucrurile se vor aşeza, în cele din urmă, şi pentru Alexander. Comunismul reprezintă viitorul omenirii — ştii asta la fel de bine ca şi mine. Cu cât prăpastia dintre cei bogaţi şi cei săraci va fi mai mare, cu atât mai vital va deveni comunismul. America este o cauză pierdută. Cine se va ocupa de omul de rând, cine îi va apăra drepturile, dacă nu comunismul? Trecem doar printr-o perioadă mai grea. Comunismul reprezintă însă viitorul — nu mă îndoiesc de asta, cum nici tu n-o faci.

— Dumnezeule! exclamă Jane. Când ai de gând să încetezi?

— în niciun caz acum, ripostă el. Vom merge împreună până la capăt.

— Corect, spuse Jane. Capitalismul, a scris Marx, îşi produce, mai presus de toate, propriii gropari. Dar poate că nu se referea la capitalism, ce părere ai?

— Fireşte, încuviinţă Harold, în timp ce Alexander continua să se uite pe fereastră. Comuniştii nu-şi ascund ţelurile şi principiile. Ei declară sus şi tare că obiectivele lor pot fi atinse doar prin răsturnarea tuturor condiţiilor existente. Căderea capitalismului este inevitabilă. Cu tot ce înseamnă el: egoism, lăcomie, individualism, realizări personale.

— Prosperitate, confort, condiţii umane de viaţă, intimitate, libertate, spuse Jane, rostind cuvintele clar şi răspicat, în timp ce Alexander privea stăruitor pe fereastră. A doua Americă, Harold. A doua Americă, la naiba!

Fără să-şi întoarcă privirea, Alexander văzu mânia de pe chipul tatălui său şi disperarea de pe cel al mamei lui. Văzu camera cenuşie, cu tapet scorojit şi broasca stricată, lipită cu bandă adezivă. Simţi duhoarea toaletei aflate la zece metri depărtare... şi păstră tăcerea.

înainte de Uniunea Sovietică, singurul univers al lui Alexander era America, unde tatăl său putea predica de la amvon înlăturarea guvernului american şi unde poliţia, ce apăra guvernul, îl lua pe tatăl lui de la amvon şi îl arunca într-o celulă din Boston, ca să-şi potolească zelul revoluţionar. II eliberau apoi după câteva zile, iar el începea din nou să predice, cu şi mai multă ardoare, scoţând la lumină deficienţele lamentabile ale Americii din anii '20. Şi, susţinea Harold, nu erau deloc puţine, deşi — după cum îi mărturisise chiar el lui Alexander —

nu înţelegea nici în ruptul capului motivele pentru care imigranţii continuau să vină în cascadă în New York şi Boston, trăind în condiţii deplorabile, muncind pentru câţiva cenţi şi făcând de ruşine generaţii întregi de americani, pentru că acceptau bucuroşi condiţiile jalnice de viaţă şi simbria mizeră — bucurie umbrită doar de incapacitatea de a aduce în Statele Unite alţi membri ai familiei, ca să trăiască în aceleaşi condiţii deplorabile şi să muncească pentru câţiva cenţi.

Lui Alexander i se părea firesc ca Harold Barrington să propovăduiască revoluţia în America, deoarece John Stuart Mill susţinea în lucrarea sa *Despre libertate* că libertatea nu înseamnă să faci numai ce-ţi place, ci să şi spui ce-ţi place. Tatăl lui predica, aşadar, ideile lui Mill în tradiţia democraţiei americane. Ce era rău în asta?

Ce nu înţelegea însă, încă de când pusese piciorul în Moscova, era însăşi Moscova. Odată cu trecerea anilor, Moscova devenea tot mai obscură; lipsurile, absurdităţile şi disconfortul îi storceau, încetul cu încetul, spiritul tânăr. încetase să-l mai ţină pe tatăl său de mână când se duceau la întâlnirile de joi; ce-ar fi vrut să ţină, în schimb, în mână era o portocală pe timp de iarnă.

Declarând că Rusia era „cea de-a doua Americă", tovarăşul Stalin susţinea că, în doar câţiva ani, Uniunea Sovietică va avea la fel de multe căi ferate, şosele asfaltate şi locuinţe de sine stătătoare ca Statele Unite. America nu se industrializase la fel de repede ca URSS-ul, deoarece progresul în capitalism se desfăşură haotic, în timp ce socialismul impunea progresul pe toate fronturile. Rata şomajului în Statele Unite era de treizeci şi cinci la sută, pe când în Uniunea Sovietică ocuparea forţei de muncă era aproape integrală. Sovieticii lucrau cu toţii — o dovadă a superiorităţii lor —, în timp ce americanii cădeau în grija statului, pentru că nu aveau locuri de muncă. Acest lucru era cât se poate de clar — nimic confuz până aici. Şi atunci de ce starea de stagnare părea atât de puternică?

Dar sentimentele contradictorii ale lui Alexander erau mărginaşe. Tinereţea nu era însă mărginaşă. Iar Alexander era tânăr, chiar şi în Moscova.

Se întoarse spre mama lui, oferindu-i un şerveţel ca să-şi şteargă lacrimile, în timp ce pe ale sale le şterse cu mâneca. înainte de a ieşi din cameră, lăsându-şi

părinţii să-şi înfrunte propria nefericire, Alexander îi spuse tatălui său:

— Nu-i da ascultare! Nu voi pleca singur în America. Viitorul meu, bun sau rău, e aici, continuă el, apropiindu-se uşor. Dar să nu mai îndrăzneşti vreodată s-o loveşti!

Alexander era deja cu câţiva centimetri mai înalt decât Harold.

— Dacă o mai loveşti o dată, vei avea de-a face cu mine.

O săptămână mai târziu, Harold îşi pierdu slujba la tipografie, deoarece, conform noilor legi, străinii nu mai aveau voie să opereze maşini de tipărit, indiferent cât de eficienţi şi de loiali erau statului sovietic. Se pare că le ofereau prea multe oportunităţi pentru activităţi de sabotaj, pentru întocmirea de acte, declaraţii, documente şi informaţii false, cât şi pentru răspândirea minciunilor menite să submineze cauza sovietică. Mulţi străini fuseseră prinşi în flagrant delict, înfăptuind toate aceste activităţi şi răspândindu-şi apoi propaganda răuvoitoare cetăţenilor sovietici. Harold nu avea, astfel, dreptul să lucreze într-o tipografie.

îl repartizară apoi într-o fabrică producătoare de unelte, unde topea metalul ca să facă şurubelniţe şi chei franceze.

Lucră acolo doar câteva săptămâni. Se pare că şi acesta era un loc de muncă primejdios. Străinii îşi făceau cuţite şi arme pentru ei, în locul uneltelor destinate statului sovietic.

îl angajară apoi ca cizmar, lucru care îl amuza pe Alexander („Tată, ce ştii tu despre confecţionarea încălţămintei?")

Rămase acolo doar câteva zile. „Ce s-a mai întâmplat de această dată? Şi confecţionarea încălţămintei este un lucru periculos?" întrebă Alexander.

Se pare că da. Străinii făceau galoşi şi ghete de munte cu ajutorul cărora cetăţenii sovietici fugeau din ţară, străbătând mlaştini şi munţi.

Într-o seară de aprilie din 1935, Harold se întoarse acasă şi, în loc să pregătească cina (el gătea acum pentru familia sa), se aşeză greoi la masă şi le spuse că un membru de partid din Obkom îl căutase la

şcoala unde lucra ca măturător şi îi ceruse să-şi găsească o nouă locuinţă.

— Vor să ne găsim singuri o casă. Să fim mult mai independenţi, spuse el ridicând din umeri. Aşa e şi corect. Am dus o viaţă relativ uşoară în ultimii patru ani. Acum trebuie să oferim şi noi ceva statului, adăugă, aprinzându-şi o ţigară.

— Alexander îl văzu pe tatăl său aruncându-i o privire pe furiş.Ei bine, spuse el tuşind, Nikita a dispărut. Am putea să ocupăm cada de baie.

Soţii Barrington nu găsiră nici măcar o cămăruţă în toată Moscova. După o lună de căutări, Harold se întoarse acasă, spunând:

— M-a căutat din nou cel de la Obkom. Nu mai putem să stăm aici. Trebuie să ne mutăm.

— Când? exclamă Jane.

— În două zile. Vor să eliberăm camerele.

— Dar nu avem unde să ne ducem!

— Mi-au oferit un transfer la Leningrad, răspunse Harold oftând. Acolo sunt mai multe locuri de muncă: o uzină industrială, o fabrică de tâmplărie, o centrală electrică.

— Nu mai există centrale electrice în Moscova, tată?

— Vom pleca la Leningrad, continuă Harold, ignorându-l pe Alexander. Sunt mai multe camere libere acolo. Veţi vedea. Janie, o să găseşti un loc de muncă la biblioteca publică din Leningrad.

— Leningrad? exclamă Alexander. Tată, nu plec din Moscova. Am prieteni aici, urmez o şcoală. Te rog!

— Alexander, nu avem de ales. O să te înscrii la altă şcoală. Şi o să-ţi faci alţi prieteni.

— Grozav!

— Nu avem de ales, repetă Harold.

— Aşa este, ripostă Alexander ridicând glasul. Dar cândva am avut de ales, nu-i aşa?

— Alexander! N-ai voie să ridici vocea la mine! spuse Harold. Ai înţeles?

— Clar şi răspicat! strigă el. Dar eu nu plec de aici. *Tu* ai înţeles?

Harold sări în picioare. Jane şi Alexander săriră şi ei.

— Nu, încetaţi, încetaţi amândoi! spuse Jane.

— Alexander, nu-ţi dau voie să-mi vorbeşti în felul ăsta! Plecăm de aici şi am încheiat subiectul. Şi încă ceva, adăugă el, întor- cându-se spre soţia lui şi spunându-i cu sfială: Vor să ne schimbăm numele. Să purtăm un nume rusesc.

— De ce acum? întrebă Alexander pe un ton sfidător. De ce după toţi aceşti ani?

— De-aia! strigă Harold, pierzându-şi cumpătul. Vor să ne dovedim loialitatea. Luna viitoare vei împlini şaisprezece ani. Te vei înrola în Armata

Roşie. Şi trebuie să porţi un nume rusesc. Cu cât punem mai puţine întrebări, cu atât mai bine. Trebuie să devenim ruşi. Ne va fi mai uşor, adăugă, lăsându-şi capul în pământ.

— Dumnezeule, tată! exclamă Alexander. Vor înceta vreodată? Nu putem să ne mai păstrăm nici măcar numele? Nu e suficient că ne dau afară din casă şi că ne obligă să ne mutăm într-un alt oraş? Trebuie să renunţăm şi la nume? Ce mai avem de pierdut?

— Nu ne ascundem! Facem exact ce trebuie. Purtăm un nume american. Ar fi trebuit să-l schimbăm cu mult timp în urmă.

— Corect, spuse Alexander. Familia Frasca nu l-a schimbat. Nici familia van Doren. Şi uite ce-au păţit! Sunt în vacanţă. O vacanţă prelungită, nu-i aşa, tată?

Harold se năpusti asupra lui Alexander, cu mâna ridicată, gata să-l lovească, dar Alexander îl îmbrânci.

— Nu mă atinge! îi spuse el cu glas rece ca gheaţa. A trecut timpul pentru asta.

Harold încercă încă o dată. Alexander îl îmbrânci din nou, ţinându-l, de această dată, strâns de mâini. Nu voia să-şi piardă cumpătul în faţa mamei sale, care plângea şi tremura ca varga, încleştându-şi mâinile şi implorându-i cu glas frânt:

— Harold, Alexander, vă rog să încetaţi! Vă implor din suflet!

— Spune-i lui să înceteze! răspunse Harold. Tu l-ai crescut în felul ăsta. Fără pic de respect pentru nimeni.

— Te rog, fiule! zise ea, apucându-l de braţe. Linişteşte-te! Totul va fi bine.

— Chiar crezi asta, mamă? Ne mutăm în altă parte şi ne schimbăm numele cum şi-l schimbă şi hotelul ăsta. Chiar crezi că o să fie bine?

— Da, răspunse ea. Suntem încă împreună. Ne avem unii pe alţii. Şi o viaţă de trăit.

— Cum se schimbă definiţia noţiunii de „a fi bine"! spuse Alexander, desprinzându-se din strânsoarea mamei sale şi luân- du-şi haina.

— Alexander, nu pleca! spuse Harold. îţi interzic să ieşi pe uşa

Alexander se întoarse spre tatăl său şi îi răspunse, privindu-l în ochi:

— încearcă să mă opreşti!

Plecă şi nu se mai întoarse acasă două zile. Apoi îşi făcură bagajele şi părăsiră hotelul Kirov.

Mama lui era beată şi nu putea să-i ajute să transporte valizele la gară.

6

Când simţise oare Alexander pentru prima oară că ceva nu era în regulă cu mama lui? Dar tocmai în asta consta misterul: problemele nu se iviseră peste noapte. La început, observase uşoare schimbări, dar nu Alexander era în măsură să spună ce se întâmpla cu mama lui. Tatăl său ar fi trebuit să vadă că se petrecea ceva, dar Harold nu avea ochi să vadă. Alexander ştia că tatăl lui nu putea să îmbine în acelaşi timp aspectele personale cu cele globale. Dar indiferent dacă Harold le observase sau nu ori preferase să le ignore, nu mai avea nicio importanţă, căci nu mai putea schimba faptul că Jane Barrington încetase, încetul cu încetul, fără tam-tam, fără preambul sau vreun semnal de alarmă, să mai fie persoana ce fusese cândva, transformându-se într-un om complet străin.Ellis Island, 1943

Cam pe la mijlocul lui august, Edward se duse să vadă cum se simţea Tatiana. Era în America de şapte săptămâni. Stătea, ca de obicei, lângă fereastră, ţinându-l în poală pe Anthony, ce purta doar un scutec, şi gâdilându-i picioruşele. Se simţea mult mai bine. Respira adânc şi tuşea rar. De o lună nu mai expectora nici sânge. Aerul din New York îi pria.

— Edward, spuse ea, în timp ce doctorul o consulta, *astăzi soţia căutat pe tine.*

— Da... răspunse el cu un zâmbet pe buze, evitându-i privirea. Soţia mă mai caută uneori. Te simţi mult mai bine, continuă Edward, luându-şi stetoscopul de pe pieptul ei. Cred că va trebui să te externez.

Tatiana păstră tăcerea.

— Ai unde să te duci? Va trebui să-ţi cauţi ceva de lucru, continuă doctorul, şovăitor.

— Edward, îmi place aici, îi răspunse Tatiana.

— Ştiu. Dar te simţi mult mai bine.

— Mă gândeam... n-aş putea să lucrez aici? Ai nevoie de mai multe asistente.

— Vrei să lucrezi la Ellis?

— Foarte mult.

Edward luă legătura cu directorul secţiei de chirurgie din cadrul Departamentului de Sănătate Publică (PHD — Public Health Department). Acesta o informă pe Tatiana că trebuia să lucreze de probă timp de trei luni, ca să vadă dacă putea face faţă cerinţelor postului şi dacă avea competenţa necesară. Îi spuse că nu avea să fie angajată de spitalul din Ellis lsland, ci de PHD şi, drept urmare, trebuia să lucreze şi la spitalul New York University din centrul oraşului, dacă ar fi fost nevoie de asistente acolo. Tati- ana acceptă, dar îl întrebă dacă putea să locuiască în continuare la Ellis,

unde putea „să lucreze şi în turele de noapte". Directorul nu părea încântat de idee.

— De ce să locuieşti aici? Ai putea să-ţi iei un apartament pe celălalt mal al golfului. Oamenii noştri nu locuiesc aici.

Tatiana încercă să-i explice cât mai bine cu putinţă că refugiaţii reţinuţi la Ellis puteau să aibă grijă de fiul ei, căci nu avea cu cine să-l lase. Şi ca lucrurile să fie mult mai uşoare pentru toată lumea, putea să rămână în continuare în camera pe care o ocupa.

— Dar e atât de mică!

— O cameră mi-e de-ajuns.

Neputând să ajungă în Manhattan, Tatiana o rugă pe Vikki să-i cumpere o uniformă de asistentă şi nişte pantofi.

— Ştii că poţi cumpăra doar două perechi de pantofi? o întrebă Vikki. Articole raţionalizate pe timp de război. Vrei ca una din perechi să fie saboţi medicali?

— Vreau numai saboţi medicali, răspunse Tatiana. De ce mi-ar trebui încă o pereche?

— Dar dacă vrei să te duci la dans? întrebă Vikki.

— Unde să mă duc?

— La dans! Dacă vrei să ţopăi puţin pe ritmuri de lindy hop şi jitterbug[1]? Dacă vrei să arăţi bine? Soţul tău nu se mai întoarce, nu-i aşa?

— Da, aşa e, răspunse Tatiana, soţul meu nu se mai întoarce.

— Atunci, dacă eşti văduvă, ai nevoie de nişte pantofi frumoşi.

— Am nevoie doar de nişte saboţi medicali şi de o uniformă albă, insistă Tatiana, clătinând din cap. Şi, pentru că o să stau la Ellis, *nimic altceva nu am nevoie*.

— Se spune *nu mai am nevoie de nimic altceva*, o corectă Vikki, clătinând şi ea din cap, cu o privire uimită. Când ai putea să vii să iei masa la mine

1 **Lindy hop — dans american apărut în Harlem, New York, în 1928, bazat în principal pe jazz, tap, breakaway şi charleston; jitterbug — dans popular în Statele Unite la începutul secolului XX, asociat cu diverse tipuri de swing, ca lindy hop, jive şi East Coast swing**

acasă? Ce zici de duminica asta? Doctorul Ludlow spune că te va externa.

Vikki îi cumpără Tatianei o uniformă ce îi era puţin cam mare şi o pereche potrivită de saboţi. După ce Edward o externă, Tatiana continuă să facă ce făcuse şi până atunci: să-i îngrijească pe soldaţii străini, care erau trataţi la New York şi trimişi apoi pe continent, unde munceau ca prizonieri de război. Cei mai mulţi erau soldaţi germani, dar erau şi italieni, câţiva etiopieni şi vreo doi francezi. Nici un soldat sovietic.

— O, Tania, ce mă fac? se plânse Vikki, stând pe pat în salonul Tatianei, în timp ce aceasta îi dădea să mănânce lui Anthony. Ai o pauză?

— Da, o pauză de masă, răspunse ea cu un zâmbet vag pe buze, deşi Vikki nu observă ironia.

— Cine are grijă de băieţelul tău când te ocupi de răniţi?

— II iau cu mine. II las într-un pat gol cât timp am grijă de soldaţi.

Brendei îi tresărea inima de fiecare dată când îl vedea printre soldaţii răniţi, dar Tatiana nu voia să-l lase singur în cămăruţa ei. Ar fi vrut să-l lase în grija imigranţilor cât timp lucra, dar prea puţini ajungeau acum în Ellis Island. Doisprezece în iulie şi vreo opt în august. Şi aveau cu toţii copiii şi problemele lor.

— La ce te-ai referit mai devreme, Vikki?

— La situaţia mea, Tania! Ştii, nu-i aşa, că soţul meu stă acum acasă.

— Da, ştiu. Dar ai răbdare! Poate că va fi chemat din nou pe front.

— Tocmai asta e problema! Nu mai au nevoie de el. Nu poate să opereze maşinării grele. A fost lăsat la vatră. Şi acum vrea un copil. Poţi să-ţi imaginezi aşa ceva?

— Vikki, de ce te-ai măritat? o întrebă Tatiana, după câteva clipe de tăcere.

— Izbucnise războiul! Cum adică de ce m-am măritat? *Tu* de ce te-ai măritat? Urma să plece în război şi mi-a propus să ne căsătorim, iar eu am acceptat. De ce nu? mi-am spus. E război. Ce-ar putea fi mai rău?

— Asta, răspunse Tatiana.

— Nu m-am gândit că avea să se întoarcă atât de curând. Credeam că va veni de Crăciun... o dată sau de două ori pe an. Poate avea să piară ucis în luptă. Şi

atunci aş fi putut spune că am fost măritată cu un erou de război.

— Acum nu este un erou de război?

— Nu se pune — e în viaţă!

— Aha!

— înainte de a se întoarce acasă, mă duceam să dansez la fiecare sfârşit de săptămână. Acum nu mai pot să fac nimic. O, Doamne! exclamă ea. Căsnicia e o adevărată povară.

— îl iubeşti?

— Fireşte, răspunse Vikki ridicând din umeri. Dar şi pe Chris îl iubesc. Iar în urmă cu două săptămâni, am cunoscut un doctor drăguţ... acum totul s-a terminat.

— Da, ai dreptate, spuse Tatiana. Căsnicia — un mare inconvenient. De ce nu dai... cum se numeşte? adăugă apoi, după o scurtă şovăire.

— Divorţ?

— Da.

— Ţi-ai pierdut minţile? Din ce ţară vii? Ce obiceiuri aveţi acolo?

— în ţara mea, suntem credincioase bărbaţilor noştri, răspunse Tatiana.

— Dar n-a fost aici! Doar n-aveam să rămân credincioasă unui bărbat care îşi făcea de cap la mii de kilometri distanţă, prin
Orientul îndepărtat! Cât priveşte divorţul... sunt prea tânără ca să devin o femeie divorţată.

— Nu eşti însă prea tânără ca să fii văduvă? întrebă Tatiana, crispându-se uşor în timp ce rostea cuvintele.

— Nici vorbă! Este o adevărată onoare să fii văduvă! Nu pot să fiu însă o femeie divorţată. Cine sunt eu, Wallis Simpson[1]?

[1]Wallis Simpson, ducesă de Winsor (1896-1986), a fost o celebritate mondenă americană, renumită pentru cele trei căsătorii ale sale, ultima fiind cu regele Eduard al VIII-lea al Marii Britanii,

— Cine?
— Tania, te descurci foarte bine aici. Brenda susţine, nu cu multă încântare, spuse Edward zâmbind, că te porţi foarte frumos cu pacienţii.
Edward şi Tatiana se plimbau printre rândurile de paturi. Ea îl ducea în braţe pe Anthony, care era treaz şi extrem de agitat.
— îţi mulţumesc, Edward.
— Nu ţi-e teamă că băieţelul ar putea să se îmbolnăvească stând printre atâţia oameni bolnavi?
— Nu sunt bolnavi, răspunse Tatiana. Nu-i aşa, Anthony? Sunt răniţi. Iar băieţelul meu îi face fericiţi. Unii au acasă soţii şi copii. îl mângâie şi se simt fericiţi.
— Este un copil fermecător, spuse Edward cu un zâmbet pe buze, mângâindu-i părul negru.
Anthony îl răsplăti zâmbindu-i cu gurița până la urechi.
— îl duci afară?
— Tot timpul.
— Foarte bine. Bebeluşii au nevoie de aer curat. Ca şi tine, de altfel.
— Ieşim afară în fiecare zi.
— Ştii, continuă doctorul dregându-şi glasul, duminica, medicii de la NYU şi PHD joacă softball[1] în Sheep Meadow din
Central Park, iar asistentele vin să ne susţină. N-ai vrea să vii şi tu cu Anthony duminica asta?
Tatiana îşi simţea obrajii mult prea îmbujoraţi ca să-i răspundă.
— Ai copii, Edward? îl întrebă în schimb.
Doctorul clătină din cap.
— Soţia mea nu se simte pregătită ca să aibă copii. Ea...
Se aflau pe scări când auziră zgomot de tocuri.
— Edward! strigă o voce de la parter. Tu eşti?

relaţie interzisă, în urma căreia acesta se vede nevoit să abdice de la tron.

1 **Softball — variantă de baseball, cu o minge mai mare pe un teren mai mic**

— Da, draga mea, eu sunt, răspunse el pe un ton calm şi monoton.

— Slavă Domnului că te-am găsit! Te-am căutat peste tot.

— Sunt aici, draga mea.

Doamna Ludlow urcă treptele, gâfâind, şi rămaseră toţi trei pe palier. Tatiana îşi ţinea pruncul strâns la piept.

— Altă asistentă, Edward? spuse soţia lui privind-o pe Tatiana cu ochi dezaprobatori.

— Asistentă Barrington, aţi cunoscut-o pe Marion?

— Da, răspunse Tatiana.

— Nu, nu ne-am întâlnit niciodată, protestă Marion. Nu uit chipurile oamenilor.

— Doamnă Ludlow, insistă Tatiana, ne întâlnim la cantină în fiecare marţi. Mă întrebaţi unde este Edward, iar eu vă răspund că nu ştiu.

— Nu e adevărat, nu ne-am întâlnit niciodată, repetă doamna Ludlow, cu fermitate în glas.

Tatiana nu mai spuse nimic. Edward păstră şi el tăcerea.

— Edward, putem să vorbim puţin între patru ochi? Iar tu, adăugă apoi, privind-o pe Tatiana, eşti prea tânără ca să ţii copilul în braţe. Nu-l ţii corect. Nu-i susţii capul. Unde e mama lui?

— Marion, ea *e* mama pruncului, spuse Edward.

Doamna Ludlow tăcu câteva clipe, scrutând-o cu ochi critici, apoi, murmurând dezaprobatoare cuvântul „imigranţi", îl trase pe Edward după ea.

Vikki se năpusti în salonul de spital şi, apucând-o pe Tatiana de braţ, o împinse pe coridor.

— *Mi*-a cerut divorţul! şopti ea printre dinţi, cu indignare în glas. Îţi vine să crezi?

— Nu.

— I-am spus că nu sunt de acord, că nu se cuvine şi mi-a răspuns că o să mă dea în judecată ca să-l obţină şi o să aibă câştig de cauză, pentru că am... nici nu mai ştiu cum s-a exprimat... am încălcat un acord. De parcă tu nu te-ai fi tăvălit cu târfele din Orientul îndepărtat cât timp ai fost plecat! i-am ripostat eu. Şi ştii ce mi-a răspuns?

— A negat?

— Nici vorbă! A recunoscut tot! Dar e ceva diferit în cazul soldaţilor, susţine el. Îţi vine să crezi? continuă Vikki tremurând, ridicând din umeri şi încercând să-şi ascundă expresia rănită din priviri.

Rimelul nu i se mai prelingea pe obraji şi buzele nu-şi pierdură strălucirea.

— Bine, i-am spus, dar o să-ţi pară rău, şi mi-a răspuns că deja îi pare rău. Of! răbufni ea, înviorându-se apoi. Vino duminică la mine să luăm masa împreună! Bunica face lasagna.

Tatiana nu se duse.

6

Vino să luăm masa împreună, Tania! Vino la New York, Tania! Vino să jucăm softball împreună în Sheep Meadow, Tania! Vino să ne plimbăm împreună cu feribotul, Tania! Vino să ne plimbăm cu maşina prin Bear Mountain, Tania! întoarce-te la noi, Tania, la noi, cei vii!Cu Stepanov, 1943

Când Alexander deschise ochii — îi deschise oare? — era încă întuneric şi frig. Tremura ca varga, cu braţele împreunate de jur împrejurul trupului. Nu e o ruşine să mori în război, să mori tânăr sau să pieri într-o celulă îngheţată, cum nu e un păcat nici să încerci să-ţi salvezi trupul de umilinţe.

La un moment dat, pe când se afla în convalescenţă, Ta ti ana îl întrebase, în timp ce îi bandaja rana, dacă văzuse lumina. Iar el îi răspunsese că nu o văzuse. Îi spusese însă adevărul doar pe jumătate.

Căci auzise...

Galopul calului roşiatic de aramă.

în acel loc însă şi culorile se estompaseră.

Auzi, ca prin transă, zgomotul zăvorului tras şi răsucirea unei chei în uşă. Comandantul lui, colonelul Mihail Stepanov, intră în celulă cu o lanternă. Alexander stătea într-un colţ.

— E adevărat, aşadar, spuse Stepanov. *Eşti* în viaţă.

Alexander voia să-l întâmpine cu un zâmbet pe buze şi să-i
strângă mâna, dar îi era cumplit de frig şi spatele îi zvâcnea de durere. Nu se clinti şi nu spuse nimic.

Stepanov se ghemui lângă el.

— Ce naiba s-a întâmplat pe gheaţă? Ţi-am văzut cu ochii mei certificatul de deces semnat de doctorul de la Crucea Roşie. I-am spus soţiei tale că ai murit. Soţia ta însărcinată te crede *mort*! Ce-ai făcut?

— Lucrurile s-au aranjat exact aşa cum trebuie, îi răspunse Alexander. Mă bucur să vă văd, domnule. încercaţi însă să nu respiraţi prea mult! Nu avem suficient oxigen aici.

— N-ai vrut să ştie ce soartă te aşteaptă, nu-i aşa? îl întrebă Stepanov, stând ghemuit lângă el.

Alexander clătină din cap.

— Dar care-i rostul exploziei şi al certificatului de deces?

— Am vrut s-o fac să creadă că nu mai e nicio speranţă pentru mine.

— De ce?

Alexander păstră tăcerea.

— *Oriunde te vei duce, te voi însoţi şi eu, spune Tatiana. Dar dacă rămâi aici, atunci rămân şi eu. Nu-i las pe tatăl pruncului meu în Uniunea Sovietică, adaugă ea, aplecându-se deasupra lui Alexander, ce o priveşte copleşit de emoţie. Ce mi-ai spus cândva în Leningrad? „Ce viaţă aş putea să-mi clădesc, ştiind că te-am lăsat să mori — sau să putrezeşti — în Uniunea Sovietică?" îţi redau cuvintele ad litte- ram. Şi acum e rândul meu să-ţi pun aceeaşi întrebare, continuă Tania zâmbind. în această privinţă, sunt de acord cu tine. Dacă te-aş părăsi, murmură ea, indiferent pe ce cale aş apuca-o, cu tropot greu m-ar urmări, noapte de noapte, Călăreţul de Aramă, până când minţile, pe veci, eu mi le-aş pierde.*

Dar nu-i putea spune nimic din toate astea comandantului. Nu ştia dacă Tatiana plecase din Uniunea Sovietică.

— Vrei o ţigară?

— Da, răspunse el. Dar nu pot să fumez aici. Mi-ar lua şi bruma de oxigen pe care o mai am.

întinzându-i mâna, Stepanov îl trase pe Alexander în picioare.

— Stai aşa câteva minute! îi spuse comandantul. Te mai dezmorţeşti puţin, adăugă apoi, privindu-l pe Alexander, care stătea cu capul aplecat într-o parte. Celula asta este prea mică pentru tine. Nu se aşteptau la asta.

— Ba da. Tocmai de aceea m-au şi închis aici.

Stepanov stătea cu spatele spre uşă, în timp ce Alexander stătea în faţa lui.

— Ce zi e astăzi, domnule? îl întrebă el. De cât timp mă aflu aici? De patru, cinci zile?

— Suntem în dimineaţa zilei de 16 martie, răspunse Stepanov. Este a treia zi de când te afli aici.

„A treia zi!" îşi spuse Alexander uluit.

„A treia zi!" îşi spuse Alexander încântat. „Asta înseamnă că Tania..."

Nu-şi duse gândul la bun sfârşit. Stepanov se aplecă spre el şi îi spuse încet, pe un ton aproape imperceptibil:

— Continuă să vorbeşti cu glas tare, pentru ca cei de afară să te poată auzi, dar ascultă-mă cu atenţie, în aşa fel încât să rădem împreună într-un lan de trifoi, în timp ce te învăţ cum să mănânci trifoiul!

Alexander îi scrută chipul mai obosit ca niciodată, ochii cenuşii şi gura surprinsă într-o grimasă de simpatie şi neliniște.

— Poftim, domnule?

— N-am spus nimic.

Alexander dădu din cap, înlăturând tabloul halucinant al unei pajişti cu soare şi trifoi, şi repetă în şoaptă:

— Domnule?

— Lucrurile au luat-o razna, murmură Stepanov. O caută deja pe soţia ta, dar... pare să fi dispărut. Am convins-o să se întoarcă la Leningrad împreună cu doctorul Sayers, aşa cum m-ai rugat. I-am înlesnit plecarea.

Alexander păstră tăcerea, înfigându-şi unghiile în palmele mâinilor.

— Acum însă a dispărut. Şi ştii cine a mai dispărut? Doctorul Sayers. M-a informat că urma să plece la Leningrad cu soţia ta.

Alexander îşi înfipse şi mai tare unghiile în carne, ca să nu scoată vreo vorbă şi să nu-şi îndrepte privirea spre Stepanov.

— Se afla în drum spre Helsinki, dar mai întâi ar fi trebuit să ajungă la Leningrad! exclamă comandantul. Ca s-o lase pe soţia ta şi s-o ia de la spitalul Greceski pe asistenta de la Crucea Roşie. Ascultă-mă cu atenţie! înţelegi ce spun? Nu au ajuns niciodată la Leningrad. Cu două zile în urmă, camionul doctorului, cu însemnele Crucii Roşii, a fost găsit ars, jefuit şi răsturnat la graniţa fin- landezo-sovietică de la Lisiy Nos. S-a iscat un incident cu trupele finlandeze şi patru dintre oamenii noştri au fost ucişi. Nici urmă însă de Sayers sau de asistenta Metanova.

Alexander nu spuse nimic. îşi simţea inima frântă. Frântă şi prăbuşită pe podea. O auzea bătând, sângerând şi fremătând într-un colţ întunecat al celulei.

— Şi soldaţii finlandezi au fost ucişi, continuă Stepanov, cu glas şi mai scăzut.

Aceeaşi tăcere din partea lui Alexander.

— Şi asta nu e tot.

— Nu? murmură el, cu o voce şoptită ca o adiere de vânt.

Nu?

— Nici urmă de Sayers. Dar...

Stepanov se opri şovăitor.

— Bunul tău prieten, Dimitri Cernenko, a fost şi el găsit mort în zăpadă.

Vestea îi aduse prea puţină alinare lui Alexander.

Dar era oricum o veste *bună*.

— De ce se afla Cernenko la graniţă?

Alexander nu-i răspunse. Unde era Tatiana? îşi dorea cu ardoare să-i pună această întrebare. Cum ar fi putut să-şi continue drumul fără camion? Ce-aveau să facă fără maşină — să străbată pe jos mlaştinile din Karelia?

— Alexander, soţia ta a dispărut. Sayers nu e nici el de găsit. Iar Cernenko e mort, continuă Stepanov, ezitând uşor. Şi lucrurile nu se opresc aici. Purta *uniformăfinlandeză* când a fost împuşcat — uniforma unui pilot finlandez. Şi, în locul paşaportului rusesc, avea acte de identitate finlandeze!

Alexander continua să păstreze tăcerea. Nu avea nimic de ascuns, cu excepţia informaţiilor care ar fi putut să-l coste viaţa pe Stepanov.

— Alexander! strigă comandantul printre dinţi. Nu mă îndepărta în felul ăsta! încerc să te ajut.

— Domnule, răspunse el, luptându-se să-şi stăvilească teama, vă rog să nu mai încercaţi să mă ajutaţi!

îşi dorea să aibă o fotografie a Tatianei. Voia să mai atingă o dată rochia albă cu trandafiri roşii. Voia s-o mai vadă stându-i alături, ca mireasă, pe treptele bisericii din Molotov.

Spaima, aproape viscerală, pe care o simţea îl împiedica să-i invoce imaginea — s-o vadă alături, cu trupul contopit într-al lui. îi era cu neputinţă să-i contureze, chiar şi în amintiri, trupul, chipul, ochii şi buzele. Trebuia să înveţe să nu o mai privească nici măcar cu ochiul minţii. Nu putea nici să respire, nici să vorbească.

Făcu semnul crucii, cu mâinile-i tremurânde.

— Mă simţeam bine până acum, îngăimă el în cele din urmă. Până aţi venit să-mi spuneţi că soţia mea a dispărut. Realizaţi oare ce-aţi făcut? întrebă apoi, tremurând ca varga.

Stepanov făcu un pas şi, scoţându-şi haina, i-o dădu apoi lui Alexander.

— Pune-ţi-o pe umeri!

Alexander se supuse.

O voce răsună pe hol, strigând:

— S-a scurs timpul!

— Spune-mi adevărul! insistă Stepanov, vorbind în şoaptă. Tu ai convins-o pe soţia ta să plece cu Sayers la Helsinki? Acesta a fost planul tău de la bun început?

Alexander nu-i răspunse. Nu voia să-i mărturisească adevărul; se vărsase şi-aşa prea mult sânge. Fuseseră curmate prea multe vieţi. Stepanov nu merita să moară din cauza lui.

— De ce eşti atât de încăpăţânat? încetează odată! Pentru că ancheta se află în impas, au chemat pe altcineva să te interogheze. Se pare că este cel mai aspru anchetator. N-a dat niciodată greş cu metodele sale. A obţinut mereu mărturisirile semnate ale prizonierilor. Te ţin aici aproape dezbrăcat, într-o celulă îngheţată, şi vor aplica, în curând, alte modalităţi prin care să-ţi frângă voinţa... te vor bate fără milă, te vor ţine cu picioarele în apă rece, îţi vor aprinde o lanternă în ochi până îţi vei pierde minţile, iar anchetatorul îţi va spune lucruri pentru care îţi vei dori să-l omori cu mâinile tale. Trebuie să fii puternic ca să înduri toate astea. Altfel, nu vei avea nicio şansă.

— Credeţi că este în siguranţă? întrebă Alexander cu glas frânt.

— Nu, nu cred că este în siguranţă! Cine e în siguranţă aici, Alexander? şopti Stepanov. Tu? Eu? Ea, în niciun caz. O caută peste tot. În Leningrad, în Molotov, în Lazarevo. Dacă a ajuns la Helsinki, o vor găsi, ştii asta, nu-i aşa? Şi o vor aduce înapoi. Vor suna în dimineaţa asta la spitalul Crucii Roşii din Helsinki.

— S-a scurs timpul! strigă din nou cineva.

— De câte ori va mai trebui să aud cuvintele astea? spuse Alexander cu glas tare. Le-am auzit rostite pentru părinţii mei şi pentru soţia mea, iar acum le aud rostite pentru mine. Când vor înceta?

— Acuzaţiile care-ţi sunt aduse... spuse Stepanov, luându-şi haina.

— Nu mă întrebaţi nimic, domnule!

— Neagă totul, Alexander!

În clipa în care comandantul se întoarse ca să plece, Alexander îl opri, spunând:

— Domnule, în ziua în care m-au arestat,Tania... v-a căutat?

Era atât de slăbit, că reuşea cu greu să mai rostească cuvintele.
Nu mai putea să stea în picioare, indiferent cât de reci erau pereţii şi podeaua. Se lipi cu spatele de zidul îngheţat din beton şi se prăbuşi pe podea.
— Aţi văzut-o? întrebă apoi, ridicându-şi privirea spre Stepanov.
Comandantul dădu din cap.
— Cum era?

— Nu mă întreba, Alexander!Era…
— Nu mai întreba!
— Spuneţi-mi!
— Îţi mai aminteşti ziua în care mi-ai adus fiul? întrebă Stepanov, încercând cu greu să-şi stăvilească tremurul din glas.
Alexander îşi aţinti privirea în altă parte.
— Mi-ai conferit alinare. Căci am putut să-l văd înainte de a-şi da sufletul şi am putut apoi să-l îngrop.
— Gata, ajunge! spuse Alexander.
— Cine îi va conferi aceeaşi alinare soţiei tale?
Alexander îşi ascunse faţa în mâini.
Stepanov plecă.
Alexander rămase inert pe podea — un minut, sau o zi, sau poate câţiva ani. Nu avea nevoie de morfină, de medicamente sau de somnifere. Avea nevoie de un glonţ care să-i străpungă inima fremătătoare.
Uşa se deschise. Nu-i dăduseră nici pâine, nici apă. Şi nici haine. Nu ştia de cât timp zăcea dezbrăcat în celula îngheţată.
Intră un bărbat, ce nu părea deloc încântat să stea în picioare. Un paznic aduse un scaun, iar bărbatul înalt, pleşuv şi cu un chip respingător se aşeză, spunând cu o voce nazală:
— Ştii ce ţin în mâini, domnule maior?
Alexander clătină din cap. Între ei se afla o lampă cu kerosen. Se ridică în picioare şi se îndepărtă de perete.
— Hainele tale, domnule maior. Hainele tale şi o pătură de lână. Uite, ţi-am adus un ciolan de porc! E cald încă. Şi o porţie de cartofi, cu smântână şi unt. Şi un pahar de votcă. Dar şi o ţigară. N-ai vrea să pleci din locul ăsta nenorocit, să mănânci puţin şi să te îmbraci? Ce părere ai?
— Mi-ar plăcea, răspunse impasibil Alexander, stăpânindu-şi tremurul glasului, căci nu voia să dea dovadă de slăbiciune în faţa unui străin.
— Aşa mă gândeam şi eu, spuse omul zâmbind. Am bătut tot drumul de la Leningrad ca să vorbesc cu tine. Crezi că am putea să stăm puţin de vorbă?
— Nu văd ce m-ar împiedica, răspunse Alexander. Şi-aşa nu prea am ce face.
— Da, exact, nu prea ai ce face, spuse bărbatul râzând şi scru- tându-l cu ochi pătrunzători şi gravi.

— Despre ce vrei să vorbim?
— Despre tine, în mare parte, domnule maior Belov. Dar nu numai.
— În regulă.
— Ai vrea să te îmbraci?
— Sunt convins că, pentru un om inteligent ca tine, răspunsul este evident.
— Ţi-am pregătit altă celulă — mai mare. în plus, este şi mai cald şi are şi o fereastră. Este mult mai cald. Cred că acolo sunt acum în jur de douăzeci şi cinci de grade Celsius, nu ca aici, unde nu sunt mai mult de cinci grade, continuă omul, zâmbind din nou. Poate vrei să-ţi traduc în grade Fahrenheit, domnule maior?
Fahrenheit? Alexander îl privi printre gene.
— Nu e nevoie.
— Am pomenit şi de tutun?
— Da, ai pomenit.
— Lucruri confortabile, domnule maior. N-ai vrea nimic din toate astea?
— Cred că ţi-am răspuns deja la întrebare.
— Da, aşa este. Dar mai am una.
— Da?
— Eşti Alexander Barrington, fiul lui Harold Barrington, care a venit aici în decembrie 1930, împreună cu frumoasa lui soţie şi cu fiul lor chipeş, în vârstă de unsprezece ani?
Alexander stătea neclintit în picioare, fără să clipească, în faţa anchetatorului său aşezat pe scaun.
— Dar pe tine cum te cheamă? întrebă el. De obicei, voi, băieţi, obişnuiţi să vă prezentaţi.
— Noi, băieţi? repetă omul zâmbind. Uite cum facem! Tu răs- punde-mi la întrebare şi apoi îţi răspund şi eu!
— Care e întrebarea?
— Eşti Alexander Barrington?
— Nu. Tu cum te numeşti?
Bărbatul clătină din cap.
— Ce e? spuse Alexander. Mi-ai cerut să-ţi răspund la întrebare. Ţi-am răspuns. Acum răspunde-mi şi tu!
— Leonid Slonko, spuse anchetatorul. Are vreo importanţă pentru tine?
Alexander îl scruta cu multă atenţie.

— Spui că ai venit din Leningrad ca să vorbeşti cu mine?
— Da.
— Lucrezi acolo?
— Da.
— De mult timp, tovarăşe Slonko? Am înţeles că eşti bun în profesia ta. Lucrezi de mult în domeniul ăsta? De cel puţin zece ani, aş zice eu.
— De douăzeci şi trei.
— Unde anume în Leningrad? întrebă Alexander, fluierând apreciativ.
— Cum adică?
— Unde lucrezi? La Kresty? Sau la Centrul de Detenţie de pe strada Millionnaia?
— Ce ştii despre Centrul de Detenţie, domnule maior?
— Ştiu că a fost construit în 1864, în timpul domniei lui Alexandru al II-lea. Acolo lucrezi?
— Da, conduc uneori interogatoriile prizonierilor închişi acolo.
— Frumos oraş, Leningradul, continuă Alexander, dând din cap. Dar încă nu m-am obişnuit cu el.
— Nu? Dar de ce ai fi facut-o?
— Da, aşa e, de ce-aş fi facut-o? Prefer Krasnodarul. E mai cald. Ştiai? întrebă Alexander zâmbind. Şi ce titlu ai, tovarăşe?
— Sunt şef de operaţiuni, răspunse Slonko.
— Nu ai rang militar. Nici nu mi-am imaginat altceva.
Slonko se ridică în picioare, ţinând în mâini hainele pe care i le
adusese lui Alexander.
— Domnule maior, deocamdată ne-am terminat treaba, spuse el încet.
— Sunt de acord, răspunse Alexander. Îţi mulţumesc pentru vizită.
Slonko plecă în grabă, copleşit de mânie, lăsând în celulă lampa şi scaunul. Trecu un timp până când un paznic veni să le ia.
întunericul se aşternu din nou.
Copleşitor şi istovitor. Dar nimic nu era mai cumplit decât spaima.
De data aceasta, nu mai aşteptă prea mult.
Uşa se deschise din nou şi doi paznici îi ordonară să-i urmeze.

— Dar sunt dezbrăcat, spuse Alexander.
— Unde mergem acum nu ai nevoie de haine.
„Promiţător", se gândi Alexander. Paznicii erau tineri şi zeloşi — prototipul cel mai înspăimântător. Merse un timp între ei, apoi o luă uşor înainte, străbătând desculţ treptele din piatră şi coridorul şcolii. Ieşi apoi afară şi porni spre pădure, înfruntând, dezbrăcat şi desculţ, zloata şi bălţile primei luni de primăvară. Aveau să-i ceară oare să sape o groapă? Le simţea puştile la spate. Alexander avea trupul şi picioarele amorţite. Inima însă nu era deloc amorţită, dimpotrivă, îi bătea în piept cu ardoare şi durere. Dacă nu l-ar fi durut atât de tare, ar fi înfruntat mult mai bine situaţia.
îşi aminti chipul cercetaşului de zece ani din America devenit acum „cercetaş" sovietic. Copacii golaşi ofereau un tablou fantomatic, dar se bucură pentru o clipă să simtă aerul rece şi să vadă cerul cenuşiu. „Totul va fi bine", se gândi el. „Dacă Tania a ajuns la Helsinki şi îşi aminteşte ce i-am spus, atunci îl va convinge pe Sayers să plece cât mai curând cu putinţă. Poate că au şi plecat deja. Poate că se află în drum spre New York. Şi atunci nimic nu mai contează."
— întoarce-te pe călcâie! spuse unul din paznici.
— Mă opresc mai întâi? întrebă Alexander, în timp ce dinţii îi clănţăneau necontrolat.
— Opreşte-te şi întoarce-te pe călcâie! răspunse nervos paznicul.
Alexander se opri. Şi se întoarse cu faţa spre ei.
— Alexander Belov, spuse cu emfază paznicul mai scund, ai fost găsit vinovat de trădare şi spionaj împotriva patriei în vremuri de război. Pedeapsa pentru trădarea militară este moartea şi va fi executată pe loc.
Alexander rămase neclintit. Şi luă poziţie de drepţi. Îi privea pe paznici fără să clipească.
— Şi acum? întrebă el încet.
— Pedeapsa pentru trădare este moartea, repetă soldatul mai scund, oferindu-i lui Alexander o eşarfa neagră, cu care trebuia să se lege la ochi. Poftim! spuse el, cu mâinile tremurânde.
— Câţi ani ai, caporale? îl întrebă apoi.
— Douăzeci şi trei, răspunse paznicul.
— Interesant! Şi eu la fel, spuse Alexander. Cu trei zile în urmă, eram *maior* în Armata Roşie. Cu trei zile în

urmă, purtam la piept medalia *Erou al Uniunii Sovietice*. Uimitor, nu-i aşa?
Mâinile soldatului continuau să-i tremure când ridică eşarfa spre chipul lui Alexander. El se retrase câţiva paşi şi clătină din cap.
— Las-o baltă! Şi nici cu spatele n-am de gând să mă întorc. Du-te înapoi la prietenul tău!
— Urmez doar nişte ordine, domnule maior, răspunse soldatul.
Alexander îl recunoscu în clipa aceea. Era unul dintre caporalii
aflaţi în subordinea lui, cu trei luni în urmă, când luaseră cu asalt blocada Leningradului. Lui îi încredinţase mitraliera antiaeriană în momentul în care sărise pe gheaţă în ajutorul lui Anatoli Marazov.
— Caporal... Ivanov? spuse Alexander. Ia te uită! Sper că, de data asta, vei reuşi să mânuieşti mai bine puşca decât ai facut-o data trecută când ai ratat blestematele alea de avioane Luftwaffe, care aproape că ne-au nimicit.
Caporalul îi evita privirea lui Alexander.
— Va trebui să te uiţi la mine când vei ţinti, caporale, spuse el, stând în poziţie de drepţi. Altfel, vei rata.
Ivanov i se alătură celuilalt soldat.
— Vă rog să vă întoarceţi cu spatele, domnule maior! spuse el.
— Nu! răspunse Alexander, cu mâinile pe lângă trup şi cu ochii aţintiţi spre cei doi soldaţi înarmaţi. Iată-mă! De ce vă temeţi? După cum puteţi vedea, sunt aproape dezbrăcat şi complet dezarmat.
Adoptă o poziţie şi mai fermă, cu spatele drept şi capul sus. Soldaţii stăteau paralizaţi pe loc.
— Tovarăşi, spuse Alexander, nu eu vă voi da ordinul să ridicaţi armele. Va trebui s-o faceţi singuri.
— Bine atunci, spuse celălalt caporal. Ridică puşca, Ivanov!
Soldaţii ridicară amândoi armele. Alexander privea ţeava uneia
dintre puşti. Clipi. „O, Doamne, veghează asupra Taniei mele rămase acum singură în lumea asta mare!"
— La trei, spuse caporalul.
Amândoi ridicară trăgaciul armelor.

— Unu...

— Doi...

Alexander le scruta chipul. Amândoi erau înspăimântaţi. Privi în adâncul sufletului său. Nu îi era teamă. Îi era frig şi simţea că mai avea lucruri de înfăptuit pe lumea asta, lucruri ce nu puteau să aştepte o veşnicie. În acelaşi timp, în loc să vadă chipurile fremătătoare ale celor doi caporali, Alexander vedea imaginea unui băiat de unsprezece ani reflectată în oglinda din Boston în ziua în care avea să părăsească America. „Ce fel de om am devenit?" se întrebă el. „Am devenit oare omul pe care şi-l dorea tata?" Strânse ferm din buze. Nu ştia. Ştia însă că îşi modelase personalitatea după propriile principii. Că trebuie să fii bun în vremuri de restriște. „Nu mi-am înşelat aspiraţiile", îşi spuse în gând, îndreptându-şi umerii şi ridicându-şi bărbia. Se pregătea să înfrunte salva de gloanțe, când soldatul avea să rostească cifra „trei".

Dar acest lucru nu se mai întâmplă.

— Opriţi-vă! se auzi o voce din depărtare.

Soldaţii lăsară puştile jos. Slonko, purtând un palton gros, o pălărie din fetru şi mănuşi din piele, venea cu paşi repezi spre locul de execuţie.

— Pe loc repaus, caporali! le ordonă el, aruncând o haină pe spatele lui Alexander. Domnule maior Belov, eşti un om norocos. Generalul Mekhlis ţi-a acordat grațierea, continuă Slonko, punându-i mâna pe umăr.

Atingerea îl făcu pe Alexander să se înfioare. De ce oare?

— Să ne întoarcem acum! Trebuie să te îmbraci. O să îngheţi pe vremea asta.

Alexander îl studia pe Slonko cu ochi reci şi tăioşi. Citise cândva că Feodor Dostoïevski trăise o experiență similară, ajungând, din ordinul lui Alexandru al II-lea, în fața plutonului de execuţie. Ţarul îl grațiază în ultimul moment, comutându-i pedeapsa în exil. Această experiență înspăimântătoare, când Dostoievski îşi priveşte moartea în faţă, primind apoi îndurare, îl schimbă pentru totdeauna. Alexander, pe de altă parte, nu avea timp să-şi sondeze adâncurile sufletului, iar experiența nu avea cum să-l schimbe, nici măcar pentru câteva minute. Grațierea lui nu era consecința îndurării

arătate de oamenii legii. Ci doar un truc. încercă să-şi păstreze stăpânirea de sine, tulburată însă uneori de fiori reci de gheaţă. Şi, spre deosebire de Dostoievski, privise de prea multe ori moartea în faţă în ultimii şase ani ca să se mai lase acum înspăimântat de ea.

Alexander îl urmă pe Slonko în clădirea şcolii, însoţiţi îndeaproape de cei doi caporali. Intrând într-o cămăruţă încălzită, îşi găsi hainele şi bocancii, iar pe o masă îl aştepta o farfurie cu mâncare. Se îmbrăcă, tremurând ca varga. îşi puse şosetele, descoperind cu uimire că fuseseră spălate, şi îşi frecă labele picioarelor ca să pună sângele în mişcare. Văzu nişte pete negre pe degete şi se temu, pentru o clipă, că îi degeraseră, urmând să-i fie amputate. Temerile stăruiră numai câteva clipe, căci rana de la spate se trezi brusc la viaţă, provocându-i spasme nimicitoare de durere. Caporalul Ivanov îi oferi un pahar de votcă, spunându-i că îl va ajuta să se încălzească. Alexander bău votca şi îi ceru apoi nişte ceai fierbinte.

După ce termină de mâncat şi bău ceaiul, se simţi sătul şi moleşit de căldura din cameră. Nu doar moleşit, ci aproape fără vlagă. II ţineau treaz — de cât timp oare? — de două, trei zile? Nu mai ştia. Petele negre de pe picioare începeau să se estompeze, devenind gri. închise ochii pentru o clipă, iar când îi deschise, îl văzu în faţa lui pe Slonko.

— Generalul Mekhlis ţi-a salvat viaţa, spuse el. A vrut să-ţi arate că nu suntem iraţionali şi că ştim ce înseamnă mila.

Alexander nu spuse nimic şi nici nu încuviinţă din cap. Şi-aşa se lupta din greu să nu adoarmă.

— Cum te simţi, domnule maior Belov? întrebă Slonko, punând pe masă o sticlă de votcă şi două pahare. Suntem amândoi nişte oameni raţionali. Hai să bem un pahar împreună! Nu avem nimic de împărţit.

Alexander clătină din cap.

— Am mâncat şi am băut un ceai fierbinte, răspunse el. Mă simt cât se poate de bine.

Reuşea cu greu să stea în capul oaselor.

— Aş vrea să mai stăm puţin de vorbă.

— Am senzaţia că vrei să-ţi spun o minciună şi nu pot să fac asta. Indiferent cât ai de gând să mă ţii în frig, îi răspunse el, prefăcându-se că clipeşte.

De fapt, închidea ochii.

— Domnule maior, ţi-am cruţat viaţa.

Alexander deschise cu greu ochii.

— Da, dar de ce-aţi facut-o? Credeţi cumva în nevinovăţia mea?

— E foarte simplu, spuse Slonko ridicând din umeri şi punân- du-i în faţă o foaie de hârtie. Tot ce trebuie să faci este să semnezi documentul ăsta, prin care declari că viaţa ţi-a fost cruţată. Vei fi trimis apoi în Siberia, unde îţi vei trăi zilele în pace, departe de război. Ţi-ar plăcea?

— Nu ştiu, răspunse Alexander. Dar nu semnez nimic.

— Va trebui s-o faci, domnule maior. Eşti prizonierul nostru. Va trebui să te supui.

— Nu mai am nimic de adăugat pe lângă cele spuse deja.

— Atunci nu adăuga nimic! Semnează şi gata!

— Nu-mi pun numele pe orice hârtie.

— Şi care ţi-e numele, mai exact? întrebă Slonko deodată. îl cunoşti?

— Chiar foarte bine.

Slonko îşi turnă nişte votcă. Alexander abia îşi mai ţinea ochii deschişi. Capul îi cădea pe piept. Deşi, îmbrăcat şi încălţat, se simţea mult mai întremat.

— Nu-mi vine să cred că mă laşi să beau singur, domnule maior. Mi se pare o impolitețe din partea ta.

— Poate n-ar trebui să mai bei, tovarăşe Slonko. Este atât de uşor să te prăbuşeşti în neant...

Slonko îşi ridică privirea peste marginea paharului şi îl scrută pe Alexander câteva minute, ce nu păreau să se mai sfârşească.

— Ştii, spuse el în cele din urmă, cu mult timp în urmă, am cunoscut o femeie — extrem de frumoasă — căreia îi plăcea să bea.

Alexander păstră tăcerea, căci nu i se ceruse vreun răspuns.

— Da. Era uluitoare. Şi curajoasă. Suferea cumplit pentru că nu putea să bea în închisoare. Când am arestat-o ca s-o interogăm, era beată turtă. I-au trebuit câteva zile ca să se trezească. Când s-a trezit, am purtat o discuţie lungă. I-am oferit ceva de băut şi a acceptat. Apoi i-am dat să semneze o foaie şi a semnat-o pe loc. Mi-a cerut un singur lucru... ştii ce anume?

Alexander reuşi cu greu să clatine din cap.

— Să-i cruţ viaţa fiului ei. Acesta a fost singurul lucru pe care mi l-a cerut. Să-i cruţ viaţa unicului ei fiu... Alexander Barrington.

— Frumos din partea ei, răspunse Alexander, încleştându-şi mâinile ca să le stăvilească tremurul.

Invocă întreaga putere a voinţei ca să-şi stăpânească freamătul lăuntric. Voia să semene cu scaunul, cu catedra sau cu tabla din clasă. Nicidecum cu o fereastră bătută de vânt. Cu o fereastră pe care rafalele de vânt aveau s-o scoată din balamale. *Ca vitraliile bisericii din Lazarevo.*

— Vreau să te întreb ceva, domnule maior, spuse Slonko amabil, dând votca pe gât şi trântind paharul gol pe masa din lemn. De-ar fi să ceri un ultim lucru înainte de a muri, ce-ai cere?

— O ţigară, răspunse Alexander.

— N-ai cere îndurare?

— Nu.

— Ştii că şi tatăl tău m-a implorat să fiu îndurător cu tine? Ştiai asta?

Alexander păli.

— *Mama ta m-a rugat s-o regulez, dar am refuzat-o*, spuse Slonko în engleză. *La început*, adăugă apoi zâmbind.

Alexander scrâşni din dinţi. Niciun muşchi nu i se clinti însă pe chip.

— Vorbeşti cu mine, tovarăşe? spuse apoi în rusă. Căci nu ştiu decât ruseşte. Profesorii de la şcoală au încercat să mă înveţe franceza, dar mi-e teamă că n-am fost prea bun la limbi străine.

Apoi nu mai spuse nimic. îşi simţea gura uscată.

— O să te mai întreb o dată, insistă Slonko. Frumos şi amabil. Eşti Alexander Barrington, fiul lui Jane şi al lui Harold Barrin- gton?

— Şi eu o să-ţi răspund la fel de frumos şi de amabil, zise el. Deşi m-ai întrebat de o sută cincizeci de ori până acum. Nu, nu sunt.

— Dar, domnule maior, de ce ne-ar minţi cel care ne-a dezvăluit identitatea ta? De unde a obţinut toate aceste informaţii? Nu se poate să fi născocit întreaga poveste. Ştia amănunte din viaţa ta pe care nimeni nu ar fi avut cum să le cunoască.

— Unde este individul ăla? întrebă Alexander. Aş vrea să-l văd şi să-l întreb dacă este sigur

că a identificat persoana corectă. Căci eu sunt convins că a făcut o greşeală.

— Nu. Susţine sus şi tare că tu eşti Alexander Barrington.

— Dacă este atât de sigur de spusele sale, continuă Alexander, ridicând glasul, să vină să mă arate cu degetul! Cine este omul despre care vorbeşti? Un tovarăş integru? Un adevărat cetăţean sovietic? Nu este cumva un trădător, un om care şi-a batjocorit patria? A servit-o oare cu aceeaşi mândrie ca mine? A primit medalii şi distincţii? Nu s-a eschivat oare niciodată din faţa unei confruntări? S-a aruncat mereu cu pieptul înainte, indiferent care ar fi fost sorţii de izbândă ai unei lupte? Omul ăsta de care îmi vorbeşti este un exemplu pentru noi toţi, nu-i aşa? Vreau să-l cunosc pe acest prototip al noii conştiinţe sovietice. Vreau să-l văd arătându-mă cu degetul şi spunând: „Acesta este Alexander Barrington", conchise Alexander zâmbind. Şi apoi om mai vedea.

Era acum rândul lui Slonko să pălească.

— Am venit tocmai de la Leningrad ca să vorbesc cu tine, convins fiind că eşti un om cât se poate de raţional, mârâi el printre dinţi, pierzându-şi o parte din umilinţa falsă pe care o afişa şi privindu-l pe Alexander printre gene.

— Şi îmi face plăcere să stăm de vorbă, replică Alexander, simţind cum ochii săi negri deveneau şi mai înneguraţi. Sunt încântat să cunosc un adevărat agent sovietic, plin de ardoare şi de sârgu- inţă, pe care nimic nu-l împiedică să caute adevărul. Şi vreau să te ajut. Adu-l aici pe cel care mă acuză! Ca să lămurim problema asta o dată pentru totdeauna, continuă, ridicându-se în picioare şi făcând un pas ameninţător spre catedră. Dar o dată ce vom clarifica lucrurile, vreau să-mi reabilitaţi numele pe care mi l-aţi ştirbit.

— Ce nume, domnule maior?

— Numele corect: Alexander Belov.

— Ştii că semeni cu mama ta? spuse Slonko deodată.

— Mama a murit cu mult timp în urmă. De tifos. în Krasno- dar. Sunt convins că informatorii tăi ţi-au spus asta deja.

— Mă refer la mama ta adevărată. La femeia care sugea „acadeaua" oricărui paznic pentru un pahar de votcă.

— Interesant, răspunse Alexander, cu chipul dăltuit parcă în piatră, dar nu cred că mama, soţie de ţăran, a văzut vreodată în viaţa ei vreun paznic de închisoare.

Slonko scuipă şi plecă.

Un paznic veni să-l supravegheze. Nu era caporalul Ivanov. Alexander nu voia altceva decât să închidă ochii şi să adoarmă. Dar de fiecare dată când îi închidea, soldatul îi îndesa patul puştii sub bărbie şi îi cerea să se trezească. Alexander trebuia să înveţe să doarmă cu ochii deschişi.

Soarele mohorât se pregătea să apună, iar în cameră se aşternu întunericul. Caporalul aprinse lumina şi i-o băgă în ochi. Devenea tot mai violent când voia să-l trezească. A treia oară când încercă să-l lovească în gât cu ţeava puştii, Alexander o prinse cu mâna şi, smulgând-o din strânsoarea soldatului, o îndreptă spre acesta.

— Nu e cazul să apelezi la violenţă, îi spuse apoi, stând aplecat deasupra lui. Trebuie doar să-mi ceri să nu adorm. Poţi să faci asta?

— Dă-mi arma!

— Răspunde mai întâi!

— Da, pot să fac asta.

Alexander îi dădu arma înapoi. Soldatul o luă şi îl lovi apoi în frunte cu patul puştii. Tresări de durere, în timp ce vederea i se înceţoşă pentru o clipă, dar nu scoase niciun sunet. Paznicul ieşi din clasă şi se întoarse apoi la scurt timp, însoţit de soldatul ce avea să-i ţină locul, caporalul Ivanov.

— Puteţi să închideţi ochii, domnule maior, îi spuse el. Când vor veni, vă voi striga. Trebuie să vă treziţi de-ndată, bine?

— Bine, răspunse Alexander cu glas recunoscător.

închise ochii pe scaunul cumplit de incomod, cu spătar scund şi fără braţe. Spera să nu cadă pe podea.

— Aşa procedează, îl auzi pe Ivanov spunând. Nu te lasă să dormi nici ziua, nici noaptea, nu-ţi dau să mănânci, te ţin dezbrăcat în frig şi umezeală, ziua stai în întuneric, iar noaptea îţi bagă lumina în ochi

până când cedezi şi spui că albul e negru şi negrul e alb şi le semnezi nenorocita aia de hârtie.

— Ştiu, răspunse Alexander, fără să deschidă ochii.

— Caporalul Boris Maikov a semnat blestemata aia de hârtie, continuă Ivanov. L-au împuşcat ieri.

— Şi celălalt? Ouspenski? întrebă Alexander, cu ochii închişi.

— L-au trimis la spital. Şi-au dat seama că are doar un singur plămân. Aşteaptă să moară. De ce să mai irosească un glonţ pentru el?

Alexander era mult prea istovit ca să mai vorbească.

— Domnule maior, spuse Ivanov, coborând şi mai mult glasul, l-am auzit pe Slonko certându-se cu Mitterand cu puţin timp în urmă şi spunându-i acestuia: „Nu-ţi face griji! Fie cedează, fie moare."

Alexander păstră tăcerea.

— Nu cedaţi, domnule maior! şopti Ivanov.

Alexander nu-i răspunse. Căzuse într-un somn adânc.

Leningrad, 1935

La Leningrad, soţii Barrington găsiră două camere mici, una lângă alta, într-un apartament comun dintr-o clădire şubredă, construită în secolul al XIX-lea. Alexander se instala în cămăruţa lui şi se înscrise la o şcoală nouă. Harold se angajă ca tâmplar la o fabrică producătoare de mese. Jane rămânea acasă şi bea. Alexander încerca să stea cât mai puţin în cele două încăperi ce-i găzduiau acum. îşi petrecea timpul plimbându-se prin Leningrad, căci îi plăcea mai mult decât Moscova. Adora clădirile din stuc, zugrăvite în culori pastelate, nopţile albe şi râul Neva. Se simţea atras de istoria Leningradului, considerându-l un oraş romantic cu grădinile şi palatele sale, cu bulevardele lui mari, cu râuleţele şi canalele ce-l străbăteau de la un capăt la celălalt.

Când împlini şaisprezece ani, Alexander se înrolă în Armata Roşie sub numele de Alexander Barrington. Ca un semn de protest. Nu avea să-şi schimbe numele.

în apartamentul lor comun, încercau să stea cât mai departe de ochii celor din jur — căci nu aveau ce să le împărtăşească —, dar doi soţi de la etajul doi al

clădirii lor, Svetlana şi Vladimir Visselski, îi abordară prietenoşi. Locuiau într-o singură cameră, împreună cu mama lui Vladimir, simţindu-se, la început, puţin invidioşi pentru cele două camere pe care le ocupa familia Barrington. Vladimir era inginer constructor şi proiectant de drumuri, iar soţia lui, Svetlana, lucra la o bibliotecă din oraş. Ea îi spunea mereu lui Jane că se putea angaja acolo. Şi Jane se angajă, dar îi era cu neputinţă să se trezească dimineaţa ca să se ducă la muncă.

Lui Alexander îi plăcea de Svetlana. în vârstă de treizeci şi ceva de ani, era mereu bine îmbrăcată, atrăgătoare şi spirituală. îi plăcea că îi vorbea ca unui adult. în vara anului 1935, Alexander era tânăr şi neliniştit. Distruşi psihic şi financiar, părinţii săi nu mai închiriară cabana de la munte. Perspectiva de a petrece vara în oraş, fără vreo şansă de a-şi face prieteni noi, nu îl încânta prea mult pe Alexander, care îşi omora timpul cutreierând ziua străzile Leningradului şi noaptea citind. îşi făcu abonament la biblioteca unde lucra Svetlana şi se trezea adesea stând de vorbă cu ea. Doar rareori reuşea să mai citească. Şi plecau împreună acasă.

Prietenia Svetlanei părea să confere puţină lumină în viaţa mamei sale, dar în curând începu din nou să bea.

Alexander petrecea mai tot timpul la bibliotecă. în zilele când plecau împreună acasă, Svetlana îi oferea câte o ţigară, pe care n-o mai refuza, sau nişte votcă, pe care nu o accepta. Putea să trăiască fără votcă. Şi fără ţigări, credea el, deşi aştepta cu nerăbdare să le simtă gustul în gură. Votca exercita asupra lui o influenţă ce nu-i era deloc pe plac, dar ţigările reuşeau cumva să-i domolească frenezia adolescentină.

într-o zi, întorcându-se acasă mai devreme decât de obicei, o găsiră pe mama lui dormind beată în dormitorul ei. Se retraseră pentru câteva clipe în camera lui, înainte ca Svetlana să plece acasă. îi oferi lui Alexander încă o ţigară şi se aşeză mai aproape de el pe canapea. El o scrută un timp, întrebându-se dacă îi interpreta greşit intenţiile. Svetlana îşi scoase apoi ţigara din gură şi i-o strecură printre buze, sărutându-l uşor pe obraz.

— Nu te teme! îi spuse ea. Nu muşc.

îi înţelesese prea bine intenţiile.

Avea şaisprezece ani şi era pregătit.

Svetlana îşi contopi apoi gura cu a lui.
— Ţi-e teamă? îl întrebă ea.
— Mie nu, îi răspunse el, aruncând ţigara şi bricheta pe podea. Dar ţie ar trebui să-ţi fie.
Petrecură două ore împreună pe canapea. Svetlana se întoarse apoi în camera ei, străbătând holul cu paşi şovăitori, ca un războinic ce se aruncase în luptă, convins fiind că avea să fie o cucerire uşoară, şi se retrăgea acum învins, după ce îşi pierduse toate armele. Pe hol se întâlni cu Harold, care se întorcea de la muncă.
— Nu rămâi să luăm masa împreună? o întrebă el, salutând-o din cap.
— Ce masă? răspunse ea vlăguită. Soţia ta doarme.
Alexander închise uşa şi zâmbi.
Harold pregăti cina pentru el şi pentru Alexander, care îşi petrecu restul serii în camera lui, prefăcându-se că citeşte. în realitate însă, aştepta cu ardoare ziua de mâine.
Iar ziua de mâine părea să vină mult prea încet.
O altă după-amiază petrecută în braţele Svetlanei, apoi încă una şi încă una.
Svetlana şi Alexander petrecură împreună ultima lună de vară.
îi plăcea Svetlana. Ea îl învăţa cum să-i confere plăcere, iar el se supunea întocmai. Tot ce ştia despre răbdare şi stăruinţă aflase de la ea. Toate acestea, îmbinate cu înclinaţia lui nativă de a-şi duce misiunea la bun sfârşit, o determinau pe Svetlana să plece de la muncă tot mai devreme. Alexander se simţea măgulit. Şi aşa trecu vara.
La sfârşitul săptămânii, când Svetlana venea, împreună cu soţul ei, să-i viziteze pe soţii Barrington, ignorându-şi iubitul secret,
Alexander descoperea că atracţia sexuală pe care o simţea pentru ea se estompa cu fiecare zi ce trecea.
Svetlana începu apoi să-l întrebe unde îşi petrecea serile.
Acum, după ce gustase din mărul interzis, Alexander voia să se înfrupte din cât mai multe fructe interzise, şi nu doar cu Svetlana.
Ar fi continuat încântat relaţia cu ea, petrecând, de asemenea, timpul şi în compania fetelor de vârsta lui,

dar într-o seară de duminică, pe când luau masa împreună (cartofi asezonaţi cu puţin hering), soţul Svetlanei spuse în treacăt, fără să se adreseze cuiva anume:

— Cred că Svetocika mea trebuie să-şi caute încă o slujbă. Se pare că cei de la bibliotecă i-au redus programul de lucru.

— Dar atunci când o să mai aibă timp s-o viziteze pe soţia mea? întrebă Harold, punându-şi încă o porţie de cartofi.

Stăteau cu toţii înghesuiţi în jurul măsuţei din camera părinţilor lui Alexander.

— Vii să mă vizitezi? o întrebă Jane pe Svetlana.

Nimeni nu-i răspunse. Jane dădu apoi din cap.

— Da, fireşte, aşa e. în fiecare zi. Ne vedem după-amiaza.

— Cred că vă distraţi de minune aici, spuse Vladimir. Căci se întoarce mereu acasă veselă şi fericită. Dacă n-aş şti unde vine, aş zice că are o aventură nebună, adăugă apoi, râzând cu poftă, de parcă simpla *idee* că soţia lui ar putea avea o aventură extraconjugală i se părea atât de absurdă, încât era de-a dreptul savuroasă.

Svetlana îşi dădu capul pe spate şi pufni şi ea în râs. Chiar şi Harold chicoti. Numai Jane şi Alexander stăteau împietriţi. Jane nu mai scoase niciun cuvânt pe tot parcursul serii, bând pahar după pahar. Adormi în curând pe canapea, pe când ceilalţi strânseră masa. A doua zi, când Alexander se întoarse acasă, o găsi pe mama sa aşteptându-l în dormitorul lui, complet trează, fără să fi pus picătură de alcool în gură.

— Am alungat-o, îi spuse ea, când Alexander intră în cameră, aruncându-şi pe podea haina şi geanta cu cărţi împrumutate de la bibliotecă şi înfruntând-o apoi cu braţele încrucişate.

— În regulă, răspunse el.

— Ce faci, Alexander? îl întrebă apoi, cu glasul înecat în lacrimi.

— Nu ştiu, mama. Dar *tu* ce faci?

— Alexander...

— De ce eşti îngrijorată?

— Pentru că nu am grijă de fiul meu, răspunse ea.

— Pentru asta îţi faci griji?

— Sper să nu fie prea târziu, murmură Jane cu glasul frânt şi plin de căinţă. E vina mea, o ştiu prea bine. în ultimul timp, n-am reuşit să...
Se opri, cu vocea sfâşiată.
— ... să fac mare lucru. Dar, indiferent ce se întâmplă în familia noastră, nu trebuie să mai vină aici, dacă vrea să-i ascundă soţului ei toată povestea asta.
— Cum şi tu vrei să-i ascunzi soţului tău ce faci în timpul zilei.
— De parcă i-ar păsa, ripostă Jane.
— De parcă lui Vladimir i-ar păsa, răspunse Alexander.
— înceteazăl strigă ea. Ce urmăreşti? Să mă trezeşti la realitate?
— Mamă, ştiu că e greu de crezut, dar povestea asta n-are nicio legătură cu tine.
— Alexander, spuse Jane cu amărăciune în glas, într-adevăr e foarte greu de crezut. Vrei să-mi spui că tu, cel mai frumos băiat din întreaga Rusie, n-ai putut să găseşti o fată tânără ca tine în locul unei femei de vârsta mea, care îmi este şi prietenă pe deasupra?
— Dar cine spune că n-am găsit? Iar o fată tânără te-ar fi ajutat să nu mai pui gura pe băutură?
— Da, într-adevăr, povestea asta chiar n-are nicio legătură cu mine! spuse Jane, stând în continuare pe canapea, în timp ce Alexander era în faţa ei, cu braţele încrucişate.
— Asta îţi doreşti de la viaţă? Să fii o jucărie pentru femeile bătrâne şi plictisite?
Alexander îşi păstra cu greu cumpătul. Scrâşni din dinţi. Mama lui îl scotea din sărite.
— Răspunde-mi! strigă ea. Asta îţi doreşti să fii?
— Ce vrei de la mine? ripostă el ridicând glasul. Ai senzaţia că am prea multe opţiuni atrăgătoare? Ce ţi se pare atât de respingător?
— Ai grijă cum vorbeşti! îl avertiză Jane. Sunt încă mama ta.
— Atunci poartă-te ca atare! strigă el.
— Am avut toată viaţa grijă de tine.
— Şi uite unde am ajuns cu toţii! Ne luptăm să ne clădim o viaţă în Leningrad, în timp ce tu cheltuieşti jumătate din salariul tatei pe votcă şi tot nu-ţi ajunge! Ţi-ai vândut bijuteriile, cărţile, mătăsurile şi

aşternuturile pentru votcă. Ce ţi-a mai rămas, mamă? Ce ţi-a mai rămas să vinzi?
Pentru prima oară în viaţă, Jane ridică mână şi îl plesni pe Alexander. O merita şi o ştia prea bine, dar nu putea pune stavilă cuvintelor.
— Mamă, dacă vrei să-mi oferi o soluţie, eşti liberă s-o faci. Dar dacă vrei să-mi spui ce să fac — după luni întregi în care n-ai vorbit cu mine —, las-o baltă! N-am de gând să te ascult. Va trebui să te străduieşti mai mult. Lasă băutura! adăugă apoi, după o scurtă şovăire.
— Dar n-am băut nimic azi.
— Atunci vorbim mâine!
A doua zi însă, Jane bău din nou. Ca şi zilele următoare. începu şcoala. Alexander îşi petrecea mai tot timpul în compania unei fete pe nume Nadia. într-o după-amiază, Svetlana îl aşteptă la poarta şcolii. îl văzu râzând cu Nadia. Cerându-i scuze Nadiei, Alexander o însoţi pe Svetlana la câteva blocuri depărtare.
— Alexander, vreau să stăm puţin de vorbă, îi spuse ea, în timp ce se plimbau printr-un părculeţ.
Se aşezară pe o bancă sub frunzele aurii de toamnă ale copacilor.
— Uite ce e! spuse el dregându-şi glasul. Trebuie să punem punct.
— Punct? repetă ea, rostind cuvântul de parcă nu l-ar fi auzit vreodată.
El o privea uimit.
— Nu! exclamă Svetlana. De ce să punem punct?
— De ce?
— Nu înţelegi, Alexander? continuă ea, apucându-l de braţ cu mâinile tremurânde. E doar un test, nimic mai mult.
— Un test pe care îl voi pica, Svedana, răspunse el, eliberându-şi braţul din strânsoarea ei. Nu ştiu ce e în mintea ta. Sunt la şcoală. Am doar şaisprezece ani. Tu eşti o femeie măritată. Ai treizeci şi nouă de ani. Cât îţi imaginai că avea să dureze toată povestea asta?
— La începutul relaţiei noastre, nu mi-am imaginat nimic, răspunse ea cu glas răguşit.
— Bine.
— Acum însă...
— Svetlana... îngăimă el, cu privirea aţintită în pământ.

Ea se ridică în picioare. Suspinul gâtuit pe care îl scoase îi frânse inima lui Alexander, înecându-l în vâltoarea suferinţei ei.

— Fireşte. Sunt ridicolă, răspunse în cele din urmă, cu răsuflarea întretăiată, fluturându-şi mâna prin aer. Ai dreptate. Fără îndoială, continuă, încercând să schiţeze un zâmbet vag. Hai s-o mai facem o dată! O singură dată! De dragul vremurilor apuse! În semn de rămas-bun.

Alexander îşi lăsă capul în jos.

Ea făcu un pas în spate, îşi recăpătă cumpătul şi îi spuse cu un glas cât mai ferm cu putinţă:

— Alexander, nu uita ce-ţi spun acum în timp ce-ţi continui călătoria prin viaţă! Natura ţi-a hărăzit nişte haruri cu totul aparte. Nu le irosi în van! Nu le istovi în zadar, nu abuza de ele şi nu le lua de bune! Căci sunt armele pe care le vei purta cu tine până în ziua în care vei închide ochii pentru totdeauna.

Nu se mai întâlniră. Alexander îşi făcu abonament la altă bibliotecă. Vladimir şi Svetlana încetară să le mai treacă pragul. La început, Harold se întrebă care era motivul pentru care puseseră capăt vizitelor, apoi uită de existenţa lor. Alexander ştia că vâltoarea vieţii tatălui său îl împiedica să se mai întrebe ce se petrecea cu nişte oameni pe care oricum nu îi agrea prea mult.

Toamna deveni iarnă. Anul 1935 se contopi cu 1936. Alexander şi tatăl lui sărbătoriră singuri Anul Nou. Se duseră la o berărie din oraş, unde Harold îi cumpără un pahar de votcă şi încercă să închege o discuţie cu el — o discuţie scurtă şi încordată. în universul sfidător şi înnegurat al lui Harold Barrington, fiul şi soţia lui nu-şi mai găseau locul — un univers pe care Alexander nu-l mai înţelegea şi nici nu mai voia să-l înţeleagă, nici de-ar fi putut s-o facă. Ştia că tatălui său i-ar fi plăcut ca Alexander să-i fie alături, să-l înţeleagă şi să creadă în el aşa cum o făcuse cândva. Dar Alexander nu mai putea s-o facă. Timpul se scursese implacabil. Ştergând pentru totdeauna idealismul zilelor trecute. Şi lăsând în urmă doar povara vieţii.

Eliberarea unei camere, 1936

Situaţia putea deveni şi mai intolerabilă?

Da, şi încă în cel mai scurt timp.

într-o sâmbătă cenuşie de ianuarie, se pomeniră în prag, dis-de-dimineaţă, cu un reprezentant al

comitetului pentru locuinţe, Upravdom, însoţit de doi soţi, ce cărau nişte geamantane după ei. Reprezentantul Upravdom le flutură pe la nas o foaie, informându-i că trebuiau să cedeze o cameră altei familii. Harold nu mai avea putere să protesteze. Jane era prea beată ca să se mai împotrivească. Alexander ridică glasul, dar cedă şi el în scurt timp. Era în zadar. Nimeni nu avea să le facă dreptate.

— Nu poţi să susţii că e nedrept, îi spuse reprezentantul Upravdom lui Alexander. Locuiţi toţi trei în două camere frumoase. Acest cuplu nu are unde să stea. Iar soţia este însărcinată. Unde ţi-e spiritul socialist, tovarăşe viitor membru Comsomol?

Comsomolul reprezenta organizaţia de tineret a Partidului Comunist din Uniunea Sovietică.

Alexander şi Harold mutară toate lucrurile în singura cameră pe care o mai aveau acum. Alexander îşi aşeză patul de campanie lângă fereastră, iar scrinul şi raftul de cărţi le puse, ca o barieră, între el şi părinţii lui. Când tatăl său îl întrebă dacă era supărat, el îi răspunse mânios:

— întotdeauna am visat să stau, la şaisprezece ani, în aceeaşi cameră cu voi. Ştiu că nici vouă nu vă place intimitatea.

Vorbeau în engleză, lucru cât se poate de firesc şi de familiar, ce le oferea ocazia de a rosti cuvântul *intimitate,* termen inexistent în vocabularul limbii ruse.

A doua zi de dimineaţă, când se trezi, Jane îl întrebă pe Alexander ce căuta în camera lor. Era într-o duminică.

— Şi nici că mai plec de aici, îi răspunse el, ieşind mânios afară.

Luă un tren spre Peterhof şi se plimbă prin împrejurimi, singur, trist şi confuz. Sentimentul că venise pe pământ cu o misiune aparte, că avea o menire în această lume, sentiment ce îi călăuzise cândva paşii şi îi făcuse sângele să-i zvâcnească prin vene, dispăruse acum, lăsând locul unei deznădejdi fără margini.

„Am avut o copilărie frumoasă", se gândea el. „Iar adolescenţa... aş putea să trec peste toate dacă aş mai nutri sentimentul că pot să-mi croiesc singur un drum în viaţă, că pot să-mi modelez viaţa cu propriile mâini."

„Dacă aş mai avea vreo fărâmă de speranţă."

Speranţa i se spulberă într-o zi de duminică, senină şi rece, la fel ca rostul existenţei sale.

Sfârşitul, 1936

Harold încetă să mai aducă votcă acasă.

— Tată, nu crezi că mama va reuşi să facă rost de băutură pe alte căi?

— Cu ce? N-are niciun ban.

Alexander nu pomeni de dolarii pe care mama lui îi păstra ascunşi încă din ziua în care veniseră în Uniunea Sovietică.

— Nu mai vorbiţi despre mine de parcă nici n-aş fi aici! strigă Jane.

O privirăuimiţi. Jane începu apoi să fure bani din buzunarele lui Harold şi să-şi cumpere singură votcă. Harold se hotărî atunci să nu mai aducă banii acasă. Jane luă apoi cu asalt locuinţele vecinilor, scotocindu-le prin lucruri şi bând la un moment dat chiar şi nişte parfum franţuzesc pe care îl găsise în incursiunile ei.

Alexander începu să se teamă că următorul pas pe care mama lui avea să-l facă era să bea banii aduşi din America. Şi că nu avea să se oprească până nu avea să-i termine pe toţi. Mai întâi, rublele sovietice puse deoparte din salariile câştigate la Moscova, apoi dolarii americani. Votca pe care urma s-o cumpere cu dolarii de pe piaţa neagră avea să-i ajungă un an întreg. Şi apoi ce avea să se întâmple?

Nimic.

Fără acei bani, Alexander era condamnat.

Trebuia cumva s-o trezească la realitate şi s-o convingă să-l lase să-i ascundă undeva departe de casă. Dacă i-ar fi luat fără ştirea sau permisiunea ei, ar fi făcut un scandal monstru, iar Harold ar fi aflat astfel despre trădarea ei. Şi odată ce avea să descopere că soţia lui nu avusese nicio clipă încredere în el, încă de când plecaseră din Statele Unite, punându-i sub semnul îndoielii motivele, idealurile şi năzuinţele pe care credea că i le împărtăşea de la bun început, Harold nu avea să-şi mai revină vreodată după această lovitură. Şi Alexander nu voia să fie responsabil pentru viitorul tatălui său. Voia să fie responsabil doar pentru propria soartă, iar banii jucau un rol vital. Asta îşi dorea şi mama lui când era trează. O ştia prea bine. Trează, avea să-l lase să ascundă banii. Problema era s-o trezească din beţie.

— Pe parcursul unui sfârşit de săptămână anevoios şi dezagreabil, Alexander se hotărî să ia taurul de coarne şi să încerce s-o trezească pe mama lui. Cuprinsă de spasme şi de convulsii, Jane revărsă mânioasă asupra lui o cascadă de obscenităţi şi invective, încât până şi Harold exclamă în cele din urmă:Dă-i ceva să bea, pentru numele lui Dumnezeu, şi fa-o să tacă!

Alexander nu-l ascultă însă. Rămase lângă ea, citindu-i în engleză, cu voce tare, din Dickens, şi, în rusește, din Puşkin, cât şi anecdotele nostime ale lui Zoşcenko. îi dădu să mănânce nişte supă cu pâine şi să bea cafea, răcorindu-i fruntea cu prosoape umede şi reci, dar ea continua să vocifereze.

— Ce-a vrut să spună despre tine şi Svetlana? îl întrebă Harold, într-un moment de tăcere.

—Tată, n-ai înţeles până acum că nu trebuie să-i dai ascultare? Că vorbeşte fără noimă?

— Da, aşa e, murmură Harold, îndepărtându-se doar câţiva paşi, căci nu avea unde să se ducă.

Luni, după ce tatăl său se duse la muncă, Alexander rămase acasă şi se strădui toată ziua să-şi convingă mama — trează, ursuză şi nefericită — că trebuiau să ascundă banii într-un loc mult mai sigur. încercă să-i explice — la început, cu glas domol şi răbdător, apoi, tot mai mânios — că, de-ar fi să li se întâmple ceva şi să fie — Doamne fereşte! — arestaţi...

— Vorbeşti prostii, Alexander! De ce să ne aresteze? Suntem de-ai lor acum. N-o ducem bine, dar nici nu trebuie s-o ducem mai bine decât restul ruşilor. Am venit aici ca să le împărtăşim soarta.

— Şi o facem cu mult curaj, ripostă Alexander. Mamă, tre- zeşte-te odată! Ce crezi că au păţit ceilalţi străini care locuiau cu noi la Moscova?

Făcu o pauză. Jane căzu pe gânduri.

— Şi chiar dacă mă înşel, nu strică să fim prudenţi şi să ascundem banii, continuă el. Câţi mai sunt?

După ce se gândi câteva clipe Jane îi răspunse că nu ştia. îl lăsă pe Alexander să-i numere. Erau zece mii de dolari şi patru mii de ruble.

— Câţi dolari ai adus cu tine din America? o întrebă apoi.

— Nu ştiu. Poate şaptesprezece mii. Sau douăzeci de mii.

— O, mamă!
— Ce e? Cu o parte din banii ăştia ţi-ai cumpărat la Moscova portocale şi lapte. Sau ai uitat deja?
— N-am uitat, răspunse Alexander cu glas istovit. Cât au costat oare laptele şi portocalele? ar fi vrut s-o întrebe. Cincizeci de dolari? O sută?
— Dacă te las să ascunzi banii, mă laşi să beau ceva, drept mulţumire? îl întrebă Jane, privindu-l printre gene, cu o ţigară în gură.
— Da. Un singur pahar.
— Fireşte. Unul mic — e tot ce-mi doresc. Mă simt mult mai bine când nu pun gura pe băutură. Dar un păhărel mă va ajuta să scap de tremuriciul ăsta şi să rămân trează. Ştii asta, nu?
Alexander clipi fără să-i răspundă. Ar fi vrut s-o întrebe cât de naiv îl credea.
— în regulă atunci, spuse Jane. Să trecem la treabă! Unde vrei să-i ascunzi?
Alexander îi sugeră să-i introducă în interiorul unei coperţi de carte, peste care avea să lipească o foaie de hârtie. Luă apoi un volum cu coperţi groase şi îi arătă mamei sale ce voia să facă.
— Dacă va afla tatăl tău, nu te va ierta niciodată.
— Poate să adauge şi asta pe lista lucrurilor pentru care nu mă va ierta vreodată. E un păcat la fel de condamnabil ca şi faptul că nu-i împărtăşesc ideile politice. Hai, mama! La treabă! Trebuie să ajung la şcoală după ce terminăm. Voi lăsa cartea la bibliotecă.
Jane scruta volumul propus de Alexander — un exemplar vechi al operei lui Puşkin *Călăreţul de aramă şi alte poeme*.
— N-ar fi mai bine să-i ascundem în interiorul Bibliei pe care am adus-o de acasă?
— Un alt volum al lui Puşkin găsit în secţiunea Puşkin a bibliotecii din Leningrad nu va atrage atenţia nimănui. Dar o Biblie în engleză, descoperită într-o bibliotecă rusească, ar putea să ridice anumite semne de întrebare, răspunse el zâmbind. Nu crezi?
Jane schiţă şi ea un zâmbet vag.
— Alexander, îmi pare rău că nu m-am simţit bine în ultima vreme.
El lăsă capul în pământ.

— Nu vreau să mai vorbesc despre subiectul ăsta cu tatăl tău, pentru că nu mai are răbdare să mă asculte, dar nu reuşesc să mă împac cu viaţa pe care o ducem.
— Ştim, răspunse Alexander. Am observat amândoi. Jane îl luă în braţe. Iar el o bătu uşor pe spate.
— Sst! murmură fiul ei. Gata, e-n ordine!
— Banii ăştia... spuse ea ridicându-şi privirea... crezi că te vor ajuta cumva într-o bună zi, Alexander?
— Nu ştiu. Dar e mai bine să-i păstrăm decât să-i pierdem.
Luă cartea cu el şi, după ore, se duse la biblioteca publică din
Leningrad, unde îi găsi un loc pe ultimul raft din secţiunea dedicată operelor lui Puşkin, aşezate pe trei rânduri. O puse între două volume, cu aspect didactic, ce nu mai fuseseră verificate din 1927. Era convins că nimeni nu avea să-i verifice cartea. Cu toate acestea, n-o considera în deplină siguranţă. îşi dorea să-i fi găsit o ascunzătoare mult mai bună.
Când Alexander se întoarse acasă în seara aceea, mama lui era din nou beată şi nu îi mai arăta afecţiunea şi căinţa pe care i le citise în ochi ceva mai devreme în ziua aceea. Luă cina în tăcere, alături de tatăl său, ascultând radioul.
— Cum merge şcoala?
— Bine, tată.
— Ai prieteni?
— Firește.
— Şi prietene? întrebă tatăl său, încercând să lege o conversaţie.
— Da, şi câteva prietene.
— Rusoaice frumoase? continuă Harold, dregându-şi glasul.
— Comparativ cu cine? îl întrebă Alexander zâmbind.
— Rusoaicele astea frumoase îl plac pe fiul meu? spuse Harold, zâmbind şi el.
— Da, mă plac, răspunse Alexander ridicând din umeri.
— îmi amintesc că tu şiTeddy ieşeaţi cu o fată... Cum o chema?
— Belinda.
— Da! Belinda. Era drăguţă.
— Tată! exclamă Alexander râzând. Aveam cu toţii *opt* ani. Şi da, era drăguţă pentru o fetiţă de opt ani.

— Dar ce pasiune făcuse pentru tine!
— Şi ce pasiune făcuse Teddy pentru ea!
— Aceasta este chintesenţa tuturor relaţiilor de pe pământ.
Ieşiră să bea ceva.
— Mi-e puţin dor de casa noastră din Barrington, mărturisi Harold. Dar numai pentru că n-am dus suficient de mult o altă viaţă. O viaţă care să-mi schimbe conştiinţa şi să mă transforme într-un om cu totul diferit.
— Ba duci de mult timp o altă viaţă. Tocmai *de aceea* ţi-e dor de casa din Barrington.
— Nu. Ştii ce cred eu, fiule? Cred că lucrurile nu merg bine aici pentru că este vorba despre Rusia. Comunismul ar funcţiona mult mai bine în America, spuse el cu un zâmbet implorator pe buze. Nu eşti de acord?
— O, tată, pentru numele lui Dumnezeu!
— Las-o baltă! spuse Harold, dornic să pună capăt discuţiei. Mă duc să beau ceva la Leo. Nu vrei să vii şi tu?
Nu prea avea de ales — fie se întorcea acasă, la mama lui, ce zăcea inconştientă, fie stătea într-o cameră îmbâcsită de fum, împreună cu prietenii comunişti ai tatălui său, redând fragmente obscure din *Das KapitaF* şi analizând cauzele războiului.
Alexander voia să stea cu tatăl lui, dar şi singur. Se întoarse acasă. La mama sa. Căci voia să stea singur... cu cineva.
A doua zi de dimineaţă, în timp ce Harold se pregătea să plece la muncă şi Alexander la şcoală, Jane, încă ameţită de băutură, îl apucă pe Alexander de mână, spunându-i:
[1] ***Das Kapital* — tratat de economie politică scris de Karl Marx, o analiză critică a capitalismului şi fundamentul ideologic al marxismului**
— Mai stai puţin, fiule! Vreau să vorbesc cu tine. M-am tot gândit la ce mi-ai spus, continuă în grabă, după plecarea lui Harold. Strânge-ţi lucrurile! Unde e cartea? Du-te şi ia-o cât mai repede!
— De ce?
— Plecăm amândoi la Moscova.
— La Moscova?
— Da. Te duc la ambasada Statelor Unite.
— Mamă!

— Vom ajunge la Moscova până la căderea nopţii. Mâine te duc dis-de-dimineaţă la ambasadă. Te vor ţine acolo până vor lua legătura cu Departamentul de Stat din Washington. Şi te vor trimite apoi în America.

— Nu, mama.

— Ba da, Alexander. O să am eu grijă de tatăl tău.

— Tu nu poţi să ai grijă nici de tine.

— Nu-ţi face griji pentru mine! spuse Jane. Soarta mi-e pecetluită. Dar tu ai încă porţile deschise. Gândeşte-te numai la tine! Tatăl tău crede că, dacă se duce la întrunirile lui comuniste şi se joacă de-a adulţii, va scăpa nepedepsit. Dar e în vizorul lor. Ca şi mine. Pe tine însă nu te cunosc. Trebuie să pleci de aici.

— Nu plec fără tine sau fără tata.

— Ba o să pleci. Noi nu mai avem voie să ne întoarcem. Dar tu o să te descurci foarte bine acasă. Ştiu că nici în America lucrurile nu merg acum ca pe roate, iar locurile de muncă sunt puţine, dar vei fi liber să-ţi trăieşti viaţa cum vrei, aşa că nu te mai împotrivi! Sunt mama ta. Ştiu ce spun.

— Mamă, mă duci la Moscova ca să mă predai americanilor?

Da. Mătuşa ta Esther va avea grijă de tine până vei termina liceul. Departamentul de Stat o va ajuta să te întâmpine la Boston. Ai doar şaisprezece ani, Alexander. Consulatul nu te va respinge.Alexander fusese cândva foarte apropiat de sora tatălui său. Ea îl adora, dar se certase la cuţite cu Harold din cauza viitorului îndoielnic pe care acesta i-l hărăzea lui Alexander în Uniunea Sovietică şi nu-şi mai vorbeau de ani întregi.

— Mama, nu uita două lucruri! spuse el. Luna viitoare voi împlini şaptesprezece ani, iar când am făcut şaisprezece, m-am înrolat în Armata Roşie. Ca să efectuez serviciul militar obligatoriu. Când m-am înrolat, am devenit cetăţean sovietic. Am şi paşaport, care dovedeşte acest lucru.

— Dar cei de la consulat nu trebuie să ştie asta.

— Sunt convins că ştiu. E treaba lor să ştie. Şi apoi… Nu pot să plec fără să-mi iau rămas-bun de la tata, adăugă, după o scurtă şovăire.

— Scrie-i o scrisoare!

Cu inima grea, Alexander o ascultă pe mama lui. Luă volumul de poezii al lui Puşkin de la bibliotecă şi îi lăsă o scrisoare tatălui său. Călătoria cu trenul părea că nu se mai sfârşeşte — douăsprezece ore pe care Alexander le petrecu adâncit în gânduri. Nu ştia cum reuşea mama lui să îndure călătoria fără să se atingă de băutură. Mâinile îi tremurau cumplit când ajunseră în gara Leningrad din Moscova. Era noapte, iar ei erau flămânzi şi obosiţi. Nu aveau unde să doarmă. Şi nici ce să mănânce. Era o noapte blândă de aprilie, aşa că se culcară pe o bancă din parcul Gorki. Alexander îşi amintea cum juca, împreună cu prietenii lui, hochei pe gheaţă în parcul Gorki. Amintiri dulci-amare, ce-ţi provoacă un nod în gât.

— Trebuie să beau ceva, Alexander, şopti Jane. Ca să văd viaţa în roz. Rămâi aici! Mă întorc imediat.

— Mama! spuse el, apucând-o de mână ca s-o împiedice să se ridice de pe bancă. Dacă pleci, mă duc direct la gară şi mă urc în primul tren spre Leningrad.

Oftând adânc, Jane se aşează mai aproape de Alexander şi îi făcu semn să-şi pună capul în poala ei.

— întinde-te puţin şi încearcă să adormi! Avem o zi grea mâine.

Alexander îşi rezemă capul de umărul mamei lui şi adormi.

A doua zi de dimineaţă se aflau la poarta ambasadei de la ora opt. Aşteptară o oră până când cineva veni să-i informeze că nu puteau să intre. Jane îşi spuse numele şi îi dădu reprezentantului ambasadei o scrisoare în care explica situaţia fiului ei. Aşteptară încordaţi alte două ore până când paznicul de la poartă le spuse că cei de la consulat nu puteau să-i ajute. Jane îl rugă s-o lase să-i vorbească consului doar cinci minute. Paznicul clătină din cap şi le spuse că nu avea cum să-i ajute. Jane îşi flutură disperată mâinile prin aer. Alexander încercă s-o liniştească. Reuşi, în cele din urmă, s-o ia din faţa porţii, întorcându-se apoi singur ca să vorbească cu paznicul. Omul ridică din umeri şi îşi exprimă regretul pentru impasul în care se aflau.

— îmi pare rău, spuse el în engleză. Au analizat situaţia, dacă vrei să ştii. Dar dosarul părinţilor tăi a fost trimis la Departamentul de Stat din Washington. Ca şi al tău, continuă, după o scurtă

şovăire. De vreme ce sunteţi cetăţeni sovietici, nu vă mai aflaţi sub jurisdicţia noastră. Nu mai au cum să vă ajute.

— Dar dacă am cere azil politic?

— Pe ce bază? În plus, ştii câţi sovietici vin aici să ceară azil politic? Cu grămada, în fiecare zi. Lunea vin şi câte o sută. Ne aflăm aici la invitaţia guvernului sovietic. Trebuie să menţinem legăturile cu comunitatea sovietică. Dacă le vom oferi azil cetăţenilor ruşi, cât crezi că ne vor mai lăsa să stăm aici? Săptămâna trecută i-am deschis porţile unui rus rămas văduv, cu doi copii mici. Avea rude în Statele Unite şi susţinea că îşi va putea găsi uşor de muncă. Era electrician, o profesie căutată şi utilă. Dar în urma unui scandal diplomatic, am fost nevoiţi să-l trimitem înapoi. Nu putem să facem nimic. Nu eşti electrician, nu-i aşa? întrebă paznicul, după câteva clipe de tăcere.

— Nu, nu sunt electrician, răspunse Alexander. Dar sunt cetăţean american.

— N-ai cum să fii, spuse paznicul clătinând din cap. Nu poţi să slujeşti doi stăpâni odată.

Alexander o ştia prea bine. Dar nu se dădu bătut.

— Am rude în America. Voi locui cu ei. Pot să şi muncesc. Pot să lucrez ca şofer de taxi. Să vând legume şi fructe în colţul străzii. Să cultiv pământul. Să tai copaci. Voi face tot ce pot ca să-mi câştig existenţa.

— Nu e vorba de tine, spuse paznicul coborând glasul. E vorba de părinţii tăi. Sunt mult prea cunoscuţi, iar consulatul nu vrea să se implice. Au stârnit valuri când au venit aici. Au vrut să se facă cunoscuţi. Şi acum îi cunoaşte toată lumea. Ar fi trebuit să se gândească de două ori înainte să renunţe la cetăţenia americană. Ce atâta grabă? Ar fi trebuit să se asigure mai întâi.

— Dar tata era convins că procedează corect, răspunse Alexander.

Călătoria spre Leningrad nu era mai lungă decât cea spre Moscova. Şi atunci de ce părea că nu se mai sfârşea? Mama lui se adâncise într-o tăcere mormântală. Peisajele ce se derulau în goana trenului erau doar nişte ogoare întinse şi mohorâte. Nu aveau nimic de mâncare.

— îmi doream cu disperare să am un copil, spuse Jane dre- gându-şi glasul. După cinci ani de încercări şi patru sarcini pierdute, am reuşit să te am pe tine. în anul în care te-ai născut, în Boston izbucnise o epidemie de gripă, în urma căreia mii de oameni şi-au pierdut viaţa, printre care şi sora mea, părinţii şi fratele tatălui tău, dar şi mulţi dintre prietenii noştri apropiaţi. Toată lumea pierduse pe cineva. M-am dus la doctor pentru un control de rutină, pentru că nu mă simţeam prea bine şi mă temeam că mă îmbolnăvisem şi eu de gripă. Doctorul mi-a spus că eram însărcinată. Cum era posibil? Gripa făcea numeroase victime. Noi renunţaserăm la moştenirea de familie şi eram aproape faliţi. Unde aveam să locuim? Din ce aveam să trăim? Cum aveam să scăpăm de gripă? Doctorul m-a privit şi mi-a spus cu glas domol: „Copilul îşi câştigă singur pâinea".

Jane îi luă mâna lui Alexander în căuşul palmelor sale. El nu se împotrivi.

— Tu, fiule, ţi-ai câştigat singur pâinea. Simţeam amândoi acest lucru — şi eu şi Harold. Când mi-a venit sorocul, era târziu în noapte, şi ai apărut atât de repede, că n-am mai avut timp să ajungem la spital. Doctorul m-a ajutat să-ţi dau viaţă chiar în patul nostru şi mi-a spus că erai tare grăbit să vii pe lume. Erai cel mai mare prunc pe care îl văzuse vreodată şi, după ce i-am spus că îţi vom pune numele străbunicului tău, Anthony Alexander, te-a luat în braţe, stacojiu cum erai, şi a exclamat: „Marele Alexander!" Pentru că erai, într-adevăr, imens. Şi atât de frumos! adăugă, după o scurtă ezitare.

Alexander îşi retrase mâna şi îşi aţinti ochii pe fereastră.

— Aveam atâtea speranţe pentru tine! Visam atâtea lucruri în timp ce ne plimbam pe cheiul din Boston, iar bătrânele pe care le întâlneam în cale se opreau să privească pruncul din cărucior, cu părul atât de negru şi ochi atât de strălucitori.

Alexander păstra tăcerea.

— Intreabă-l pe tatăl tău, când vei avea ocazia, dacă *asta* este viaţa pe care voia să i-o hărăzească unicului său fiu!

Poate că n-am fost în
stare să câştig
suficientă pâine,
mamă, nu-i aşa?
murmură Alexander, cu
părul la fel de negru şi
ochii la fel de
strălucitori

.Fantasmele din Ellis Island, 1943

Viaţa şi munca la Ellis îi ofereau Tatianei, fără îndoială, o oarecare alinare. Lumea ei era atât de mică, de izolată, de distinctă şi de încărcată, încât nu mai avea timp să-şi imagineze o cu totul altă viaţă în New York şi nici să invoce amintiri apuse din vechiul Leningrad. Atât timp cât avea să stea cu pruncul ei la Ellis, într-o cămăruţă din piatră, cu o fereastră mare şi albă, să doarmă în patul cu aşternuturi albe, să poarte uniforma albă şi saboţii medicali... atât timp cât avea să locuiască alături de Anthony şi de povara amintirilor ascunse în rucsacul ei negru, nu va trebui să-şi imagineze o viaţă imposibilă într-o Americă fără Alexander.

încercând cu disperare să scape de povara amintirilor pe care le purta cu ea, îşi dorea cu ardoare să se piardă în haosul şi zgomotele familiei ei, în muzica şi glasurile zgomotoase ale beţivanilor ameţiţi de votcă, dar şi în fumul lor de ţigară, gros şi înăbuşitor. îi era dor de farsele fratelui ei, de tandreţea surorii sale, de tristeţea mamei ei, de mânia tatălui său sau de calmul bunicilor ei. îi era dor de ei cum îi fusese cândva dor de gustul pâinii în timpul blocadei Leningradului. Le simţea prezenţa, tăcută şi fantomatică, pe holurile spitalului din Ellis, urmând-o acum la tot pasul.

Ziua, avea grijă de fiul ei şi de răniţi, bandajându-le rănile şi dându-le să mănânce. Uita de propriile răni sângerânde până în miezul nopţii, când încerca să şi le oblojească cum putea mai bine, amintindu-şi *pinii şi peştii, râul şi toporul, pădurea şi focul, aţinele şi fumul de ţigară, glasul şi râsul lui viril.*

îi era cu neputinţă să traverseze coridoarele pustii din Corpul Trei al spitalului din Ellis Island fără să simtă milioanele de paşi ce străbătuseră înaintea ei podeaua cu dale în alb şi negru. Când se aventura pe podul ce ducea spre Corpul Unu din clădirea spitalului, sentimentul se acutiza. Căci, spre deosebire de Corpul Trei, Corpul Unu era complet pustiu. Tot ce mai dăinuia pe scările şi pe coridoarele, dar şi în saloanele cenuşii şi prăfuite ale clădirii construite în stil gotic era spiritul trecutului, al celor care îi trecuseră pragul încă din 1894, al celor care veniseră cu vapoarele, acostând pe malul unde se afla fortul Castle Garden sau traversând pasarelele spre Centrul de Imigrări, cu bagajele în mâini şi copiii după ei, lăsând în urmă tot ce însemna Lumea

Veche: mame şi taţi, soţi, fraţi şi surori, cărora fie le promiseseră că aveau să-i cheme mai târziu, fie nu le promiseseră nimic. Cinci mii pe zi, treizeci de mii, cincizeci de mii sau optzeci de mii pe lună, opt milioane pe an sau douăzeci de milioane între 1892 şi 1924 — fără vize, fără acte şi fără bani, doar cu hainele de pe ei şi îndeletnicirile practicate — tâmplari, croitorese, bucătari, metalurgişti, zidari sau vânzători.

„Mama s-ar fi descurcat de minune aici, cu acul ei de cusut. Tata le-ar fi reparat ţevile de apă, iar Paşa ar fi stat mereu cu mine, aşa cum făcea când eram copii. Daşa ar fi avut grijă de băieţelul lui Alexander cât timp aş fi lucrat. Pare o ironie a sorţii, dar ar fi facut-o."

Au venit cu copiii lor, căci nimeni nu-şi lăsa copiii acasă — pentru ei veneau, căci voiau să le dăruiască străzile, anotimpurile şi soarele Americii — New Yorkul Americii. Iar New Yorkul se afla chiar peste drum, pe celălalt mal al apei, atât de aproape şi atât de departe pentru cei care trebuiau să îndure procedeele de imigrare şi examinările medicale înainte de a pune piciorul pe ţărmurile insulei New York. Mulţi erau bolnavi, cum fusese şi Tatiana. Existau şi cazuri mai grave, când doctorii şi ofiţerii de la departamentul de imigrări se văzuseră nevoiţi să respingă anumiţi imigranţi — nu mulţi, doar câţiva pe zi — pentru că sufereau de boli contagioase, nu stăpâneau limba engleză şi nici nu practicau vreo îndeletnicire utilă. Părinţi vârstnici erau despărţiţi de copiii lor adulţi. Soţii erau despărţiţi de soţiile lor.

„Ca şi mine. Şi eu am cunoscut durerea despărţirii."

Teama că vor fi respinşi şi obligaţi să se întoarcă acasă şi dorinţa de a fi acceptaţi şi primiţi în Statele Unite erau atât de puternice, încât Tatiana le simţea şi acum fremătând în zidurile, podelele şi ferestrele clădirilor din Ellis Island în timp ce străbătea coridoarele cu Anthony în braţe.

După restricţiile impuse în 1924, Ellis Island a încetat să mai fie nucleul imigrării în America. Cu toate acestea, vasele cu imigranţi continuau să sosească în fiecare zi, apoi în fiecare săptămână şi, în final, în fiecare lună. Numărul imigranţilor sosiţi la Ellis a început să scadă de la milioane pe an la câteva sute. Majoritatea ajungeau în portul din New York cu vizele în mână. Fără vize, imigranţii puteau fi respinşi acum în

mod legal, iar acest lucru se întâmpla adesea. Astfel, tot mai puţini oameni riscau să se aventureze într-o călătorie primejdioasă doar pentru a fi apoi întorşi din drum în portul de escală. Cu toate acestea, în anul de dinaintea războiului, 748 de oameni au reuşit să se strecoare pe un vas şi să se ascundă printre lăzile cu roşii, ajungând în America fără acte şi fără bani.

Nu au fost respinşi.

Tocmai când se zvonea că Ellis Island, poarta spre Lumea Nouă, devenită acum inutilă, avea să fie închisă, a izbucnit cel de-al Doilea Război Mondial, iar clădirile, devenite dintr-odată utile, au funcţionat, în anii 1939, 1940 şi 1941, ca spital pentru refugiaţi şi pasageri clandestini. Odată cu intrarea Americii în război, Ellis a devenit spital şi închisoare pentru soldaţii germani şi italieni răniţi şi capturaţi în Atlantic.

Atunci sosise şi Tatiana.

Şi se simţea utilă. Nimeni nu voia să lucreze la Ellis, nici măcar Vikki, care considera că îşi irosea talentul de a flirta, nativ şi prodigios, cu nişte soldaţi străini, care se vor întoarce în ţările lor natale sau vor ajunge să lucreze la fermele americane. Vikki îşi îndeplinea, fără tragere de inimă, îndatoririle la Ellis, dar prefera să lucreze la spitalul NYU, unde răniţii, dacă nu mureau imediat, aveau mai multe şanse de a-i satisface dorinţele.

Tot mai mulţi soldaţi germani ajungeau la spitalul din Ellis Island, unde îşi petreceau perioada de convalescenţă. Veneau şi soldaţi italieni, care, deşi se aflau pe moarte, vorbeau fără încetare într-o limbă pe careTatiana nu o înţelegea; le înţelegea însă ardoarea şi mânia. Râdeau cu poftă, ţipau cu glasuri guturale şi o strângeau de braţ cu degete fremătătoare în timp ce erau transportaţi de pe vase, privindu-i chipul cu ochi recunoscători şi exprimându-şi în şoaptă speranţa că aveau să scape cu viaţă. Uneori, înainte de a-şi da sufletul, dacă nu sufereau de vreo boală contagioasă, iar strângerea mâinilor nu era suficientă,Tatiana îl aducea pe Anthony şi îl aşeza lângă ei, pentru ca inimile lor frânte să-şi găsească alinarea şi să se stingă în pace.

Cât îşi dorea ca şi Alexander să-şi fi văzut, măcar pentru o clipă, fiul adâncit în somn!

Brenda, Vikki şi Tatiana îşi împărţeau îndatoririle. Soldaţii voiau să se bucure de frumuseţea lui Vikki, dar îşi doreau să fie îngrijiţi de Tatiana.

Niciunul nu o voia pe Brenda, care nu era nici atrăgătoare, nici blândă. Noaptea, după ce Brenda şi Vikki plecau acasă, Tatiana se plimba printre paturile răniţilor, cu Anthony în braţe, şi le conferea alinare.

Şi Ellis Island îi conferea alinare Tatianei. Căci îi oferea o cămăruţă curată, unde stătea cu Anthony, şi trei mese la cantină, păstrându-şi astfel raţiile de carne şi de unt. Putea să aibă grijă de Anthony, delectându-se cu strălucirea şi frumuseţea lui.

într-o după-amiază de vară, Edward şi Vikki o invitară la cantină, unde îi oferiră o ceaşcă de cafea şi încercară s-o convingă să se mute la New York. îi spuseră că New Yorkul era înfloritor pe timp de război, cu viaţa lui trepidantă şi cluburile de noapte, cu petrecerile încântătoare şi magazinele de haine şi pantofi. Ar putea să-şi închirieze un apartament mic, cu două camere, pentru ea şi pentru Anthony, şi o bucătărie. Ar putea... ar putea... ar putea...

La mii de kilometri depărtare se ducea un război. La mii de kilometri depărtare se aflau râul Kama şi Munţii Ural, care văzuseră şi ştiau totul. Ca şi stelele din galaxii. Razele lor pătrundeau prin fereastra Tatianei de la Ellis Island, şoptindu-i să meargă mai departe. Lasă-ne pe *noi* să vărsăm lacrimi amare! îi spuneau ele. Tu încearcă să-ţi trăieşti viaţa!

Pretutindeni auzea glasuri, căci toate îi vorbeau — ecourile, fantasmele trecutului, aerul sărat al mării, Statuia Libertăţii şi stelele licăritoare ce vegheau deasupra unui oraş de vis.Tatiana trăia deja pe o insulă de vis, iar New Yorkul nu-i putea oferi nimic din ce-şi dorea.

Focul s-a stins. Poiana este învăluită în întuneric, dar mai zăbovesc încă pe pătura rece. Alexander stă cu picioarele larg desfăcute, sus- ţinând-o pe Tania, care stă cu spatele rezemat de pieptul lui. El o cuprinde cu braţele. Amândoi privesc cerul. într-o tăcere copleşitoare.

— *Tania, şopteşte Alexander, sărutând-o în creştetul capului, vezi stelele?*

— *Fireşte.*

— *Vrei să facem dragoste aici? Sub privirea lor? Ca să le oferim o amintire de neuitat?*

— *Şura... murmură ea cu glas duios şi trist. Dar ne-au văzut deja. Ne cunosc povestea de dragoste. Vezi constelaţia aceea din dreapta? Vezi zâmbetul pe*

care îl schițează mănunchiul acela de stele? Ne zâmbesc. Le-am văzut de multe ori, veghindu-ne de pe bolta lor întunecată, continuă, după câteva clipe de tăcere.

— Da, răspunde Alexander, strângând-o în brațe și înfășurând-o în pătură. Cred că stelele acelea fac parte din constelația Perseu,purtând numele eroului grec...

— Știu cine este Perseu, spune ea dând din cap. Am crescut cu miturile grecești, adaugă, lipindu-se de el. îmi place să-l văd pe Perseu zâmbindu-ne cândfacem dragoste.

— Știai că stelele galbene din constelația Perseu ar putea exploda din interior, iar cele albastre, mari și strălucitoare...

— Se numesc nove[1].

— Da, strălucesc cu putere, explodează și apoi se sting. Uite câte stele albastre împrejmuiesc zâmbetul lui Perseu, Tatia!

— Da, văd.

—Auzi vânturile stelare?

— Le audfoșnind.

— Poartă cu ele un murmur... din vremuri străvechi... în eternitate...

— Și ce șoptesc?

— Tatiana... Tatiana... Ta...tiana...

— încetează, te rogi

— Nu vei uita niciodată asta, da? Oriunde te vei afla, de vei ridica privirea spre cer și vei vedea zâmbetul lui Perseu, iar vântul galactic îți va șopti numele, să știi că aceea e chemarea mea... că te chem înapoi în Lazarevo.

Tatiana își șterge chipul pe brațul lui Alexander, spunând:

Nu va trebui să mă chemi nicăieri, soldat. Căci nu am de gând să plec de aici.Opartidă de softball în Central Park, 1943

Iulie trecuse, iar august se contopea acum cu septembrie. Trecuseră șapte luni de când părăsise Uniunea Sovietică. Tatiana stătea la Ellis, fără să se aventureze nici măcar o dată dincolo de port, până când, într-o după-amiază de sâmbătă, Edward și Vikki, sătui de refuzurile ei, îi luară — aproape cu forța — pe amândoi

1 **Novă — stea variabilă explozivă, a cărei strălucire crește puternic și relativ brusc, pentru a reveni apoi treptat la strălucirea inițială.**

şi îi duseră cu feribotul să vadă New Yorkul. În ciuda protestelor Tatianei („Vikki, n-am cărucior pentru Anthony"), Vikki îi cumpără un cărucior cu patru dolari de la un magazin de mâna a doua. „Nu e pentru tine. E pentru copil. Nu poţi să refuzi un cadou pentru fiul tău."

Tatiana nu-l refuză. Îşi dorea adesea ca băieţelul ei să aibă mai multe haine şi jucării. Şi un cărucior cu care să-l plimbe prin Ellis. Din acelaşi magazin, Tatiana îi cumpără lui Anthony două jucării zornăitoare şi un ursuleţ, deşi el părea să prefere pungile de hârtie în care erau ambalate.

— Edward, ce va zice soţia ta când va afla că te-ai plimbat prin New York cu două dintre asistentele tale? întrebă Vikki cu un zâmbet pe buze.

— îi va scoate ochii celei care îi va spune.

— Buzele-mi sunt pecetluite. Dar tu, Tania?

— Eu nu vorbesc engleză, răspunse Tatiana şi izbucniră cu toţii în râs.

— Nu-mi vine să cred că fata asta n-a fost niciodată în New York. Tania, cum de nu te duci la Departamentul de Imigrări? Nu trebuie să vorbeşti cu ei la câteva săptămâni ca să vadă cum te descurci?

— Vin cei de la Departamentul de Justiţie, răspunse Tatiana, aruncându-i lui Edward o privire recunoscătoare.

— Dar nu ţi-ai dorit nici măcar o dată, în trei luni, să vezi New Yorkul cu ochii tăi?

— Sunt ocupată cu munca.

— Eşti ocupată cu alăptatul, răspunse Vikki râzând. Este un băieţel frumos. În curând, n-o să mai încapă în cărucior. Cred că este extrem de mare pentru vârsta lui. Cât lapte mănâncă... adăugă apoi, privindu-i pieptul Tatianei şi tuşind zgomotos.

— N-am de unde să ştiu, răspunse Tatiana, uitându-se mândră la Anthony. Nu cunosc alţi copii de vârsta lui.

— Crede-mă că este imens! Când ai de gând să vii la noi? Ce zici de mâine? M-am săturat s-o aud pe bunica vorbind numai de divorţul meu. E oficial acum. Am divorţat. Iar bunica îmi spune necontenit că niciun bărbat n-o să mă mai vrea vreodată, pentru că nimeni nu-şi doreşte o femeie divorţată.

— Vikki, dar de ce trebuie să-i dovedeşti că se înşală? spuse Edward.

Tatiana îşi stăvili un zâmbet.
— Am ochi doar pentru un singur bărbat. Chris Pandolfi.
Tatiana pufni pe nas. Edward zâmbi.
— Tania nu-l agreează prea mult pe Chris, nu-i aşa, Tania?
— De ce? întrebă Vikki.
— îmi spune asistenta *Buttercup* (piciorul-cocoşului). Cred că râde de mine. Ce înseamnă *buttercup}*
Clătinând din cap, cu un zâmbet pe buze, Edward o cuprinse cu braţul pe Tatiana, spunând:
— E o floare galbenă şi veselă.
Vikki le povestea deja că doctorul Chris Pandolfi avea s-o ducă în Cape Cod de Ziua Recunoştinţei, iar ea avea să poarte pentru această ocazie o rochie splendidă, de culoarea şofranului.
Piaţa din faţa parcului Battery era înţesată de oameni.

Tatiana, Vikki şi Edward străbătură piaţa, împreună cu Anthony, ce dormea în cărucior, traversând Church Street. Luând-o apoi pe Wall Street, porniră spre centrul oraşului, spre South Street, străbătând piaţa de peşte Fulton, apoi Chinatown şi Little Italy (Mica Italie — cartier în Manhattanul de jos, New York —, cândva faimoasă pentru marea populaţie de italieni). Edward şi Vikki erau istoviţi. Tatiana continua însă să meargă, fascinată de clădirile înalte, de mulţimea zgomotoasă de oameni, de vânzătorii ambulanţi, ce vindeau sfeşnice, lumânări, cărţi vechi şi mere sau de muzicanţii din colţul străzii, ce cântau la acordeon şi la muzicuţă. Mergea de parcă nici nu atingea caldarâmul. Privea cu uimire baniţele pline cu pere, cartofi, varză, piersici, mere şi struguri, ce se revărsau pe trotuare, căruţele trase de cai, încărcate cu fel de fel de materiale din bumbac şi în, maşinile şi taxiurile, autobuzele etajate şi trenurile suspendate de pe Third şi Second Avenue. Totul o lăsa cu gura căscată.

Se opriră la o cafenea de pe Mulberry Street. Vikki şi Edward se prăbuşiră pe scaunele aşezate pe trotuar. Tatiana rămase în picioare, cu mâna pe cărucior. Privea doi tineri însurăţei ce coborau treptele bisericii în curtea de peste drum. Erau înconjuraţi de o mulţime de oameni. Păreau fericiţi.

— Pare o fată plăpândă, gata în orice clipă să se prăbuşească, dar uită-te la ea, Edward! Nici măcar nu gâfâie, spuse Vikki.

— Eu însă am pierdut câteva kilograme bune. N-am mai mers atât de mult de când eram în armată, răspunse Edward.

Lucrase, aşadar, în armată.

— Edward, mergi zilnic la fel de mult şi prin spital, spuse Tatiana, fără să-şi desprindă privirea de la cuplul de însurăţei din faţa bisericii. Dar New Yorkul este, într-adevăr, uluitor.

— Cum ţi se pare în comparaţie cu Uniunea Sovietică? întrebă Vikki.

— Favorabil, răspunse Tatiana.

— într-o bună zi, va trebui să-mi povesteşti câte ceva despre ţinuturile acelea, spuse Vikki. O, uite, piersici! Hai să luăm şi noi câteva!

— Aşa e mereu New Yorkul? întrebă Tatiana, încercând să-şi stăvilească uluirea.

— O, nu! Acum e aşa din cauza războiului. De obicei, e plin de viaţă.

Două săptămâni mai târziu, într-o duminică, Tatiana îl luă pe Anthony şi o însoţi pe Vikki în Central Park ca să-l vadă pe Edward jucând softball împotriva echipei alcătuite din reprezentanţii Departamentului de Sănătate Publică, printre care se afla şi Chris Pandolfi. Soţia lui Edward nu veni. Se odihneşte, le spuse el.

Tatiana le zâmbea trecătorilor şi vânzătorilor de fructe. Păsările cântau vesele în copaci şi viaţa fremăta în culori pastelate. îşi ţinea pruncul într-o mână şi piersicile în cealaltă, spunând că erau pârguite şi dulci. Cocheta cu ideea de a-i însoţi pe Vikki şi pe Edward într-o excursie prin Bear Mountain, într-o zi de duminică, pe când frunzele aveau să-şi schimbe culoarea, soţia lui Edward avea să se odihnească acasă, iar Edward avea să dispună de câţiva litri de benzină raţionalizată. Duminica aceasta însă, Tatiana se afla în Central- Park din New York, ţinându-l pe Anthony în braţe, sub un soare cald şi strălucitor, în timp ce Edward juca softball şi Vikki îl aclama, sărind în picioare, la fiecare gol marcat. Tatiana nu trăia într-un vis — totul era aievea.

Dar unde era mama lui Anthony? Ce se întâmplase cu ea? Tatiana voia s-o trezească din nou la viaţă pe fata aceea ce stătea cândva pe o bancă, îmbrăcată într-o rochie albă cu trandafiri roşii, şi mânca

îngheţată în ziua în care Rusia intrase în război. Ce se întâmplase cu fata aceea? Cu fata care înota cândva împreună cu fratele ei, Paşa, fata care citea cu ardoare în zilele de vară şi care avea tot viitorul în faţă? Viitorul întruchipat de un locotenent din Armata Roşie, îmbrăcat într-o uniformă impecabilă, ce stătea pe stradă în bătaia soarelui. Ar fi putut la fel de bine să nu cumpere îngheţată în ziua aceea, să se urce mai devreme în autobuz şi să pornească într-o direcţie cu totul diferită, spre o viaţă cu totul diferită. Dar ea cumpărase îngheţata. Şi datorită ei se afla acum aici.

Cu toţii încercau s-o readucă acum la viaţă pe fata de atunci — New Yorkul, cu universul lui trepidant, Vikki, cu râsul ei încântător,
Anthony, cu plânsul lui aprig, şi Edward, cu firea lui blândă şi veselă. Dar tot ce se aflase cândva în faţa ei rămăsese acum în urmă. Cele mai cumplite, dar şi cele mai frumoase momente. îşi ridică privirea în clipa în care o auzi pe Vikki strigând şi ţopăind încântată pe marginea terenului şi se duse zâmbind la tejgheaua cu băuturi, ca să le cumpere Coca-Cola prietenilor ei. Părul lung şi bălai, împletit, ca întotdeauna, într-o cosiţă, îi cădea pe spate. Purta o rochie simplă, în nuanţe de albastru, care era mult prea mare, prea lungă şi prea largă pentru ea.

Edward o prinse din urmă şi o întrebă dacă putea să-l ia în braţe pe Anthony. Tatiana încuviinţă din cap. îşi ţinea privirea aţintită în pământ, ca să nu-l vadă pe băiatul lui Alexander în braţele lui Edward, căci nu voia să trezească amintiri dureroase, pe care le ţinea adânc ferecate în sufletul ei.

Edward cumpără Coca-Cola, apă şi câteva căpşuni şi porniră apoi împreună, cu paşi domoli, spre pătura întinsă pe iarbă. Tatiana păstra tăcerea.

— Tania, uite cum zâmbeşte! exclamă el râzând. Nimic nu se compară cu surâsul unui prunc, nu-i aşa?

— Îhî, murmură ea, fără să-şi ridice privirea.

Ştia că zâmbetul larg al lui Anthony era atât de răvăşitor, încât îi cucerea cu uşurinţă pe cei cărora le zâmbea. Era adesea martora atracţiei pe care Anthony o exercita faţă de cei din jur. Soldaţii germani şi italieni din saloanele de spital îl adorau.

— V-am luat ceva apetisant amândurora, spuse Edward. Crezi că e prea devreme ca să mănânce căpşuni?

— Da, aşa cred.

— Dar uite ce ispititoare sunt! Am cumpărat cam multe. Ia şi tu câteva! Poate reuşeşti să faci ceva cu ele.

— Da, pot, răspunse încet Tatiana, luând o înghiţitură de apă. Pot să le fac dulceaţă sau peltea, pot să le conserv întregi cu zahăr, pot să le fac plăcintă sau să le congelez pentru iarnă. Sunt regina conservelor de fructe.

— *Tania, câte bunătăţi poţi face din afine?*

—Ai fi surprins să afli.

— *Deja sunt surprins. Şi şocat. Ce faci acum ?*

— *Dulceaţă de afine.*

— *îmi place spuma lor.*

— *Vino şi ia o gură!*

Ea îi aduce lingura, iar el gustă cu nesaţ. Se linge apoi pe buze şi zâmbeşte.

— *îmi place.*

— *Îhî.*

îi cunoaşte prea bine expresia din ochi.

— *Nu, Şura. Am treabă. Trebuie să mestec tot timpul în ele. O fac pentru iarnă.*

— *Tania...*

— *Şura...*

El o cuprinde în braţe.

— *Ţi-am spus că m-am săturat până peste cap de afine ?*

Eşti imposibil

.12

interogatoriile lui Slonko, 1943

— Domnule maior!

Alexander deschise imediat ochii. Se afla în aceeaşi sală de clasă, pe acelaşi scaun din lemn, supravegheat tot de Ivanov. Slonko intră în cameră, cu paşi sumbri. Renunţase la atitudinea prietenoasă şi degajată.

— Ei bine, domnule maior, se pare că va trebui să încetezi cu jocurile.

— E-n regulă, răspunse Alexander. Nici n-am chef de joacă.

— Domnule maior!

— De ce trebuie să ţipaţi cu toţii? întrebă el frecându-şi fruntea, deoarece capul îi plesnea de durere.

— Domnule maior, cunoşti o femeie pe care o cheamă Tatiana Metanova?

Auzindu-i numele, Alexander reuşi cu greu să-şi menţină cumpătul, mult mai greu decât atunci când Slonko îi vorbise despre mama lui. Invocând întreaga putere a voinţei, rămase neclintit. „Dacă pot să trec peste asta", îşi spuse în gând, „pot să trec peste orice. Dacă voi reuşi să trec peste asta, *voi trece* peste orice." Nu ştia dacă să mintă sau să spună adevărul. Slonko punea, fără îndoială, ceva la cale.

— Da, răspunse el.

— Şi cine e?

— Era una dintre asistentele de la spitalul din Morozovo.

— *Era?*

— Doar nu mai sunt acolo, nu-i aşa? spuse Alexander cu glas domol.

— Se pare că nici ea nu mai e acolo.

Nu era o întrebare. Alexander păstră tăcerea.

— Nu e doar o simplă asistentă, nu-i aşa, domnule maior? continuă Slonko, scoţând din buzunar paşaportul

intern al lui Alexander. După cum reiese de aici, e soţia ta.
— Da, răspunse el.
întreaga lui viaţă se reducea la un singur cuvânt. încercă să se liniştească. Ştia că acesta era doar începutul. Trebuia să se pregătească.
— Aşadar, este *într-adevăr* soţia ta.
— Da.
— Şi unde se află în momentul de faţă? Ştii cumva?
— Ar trebui să fiu atotştiutor ca să-ţi pot răspunde la întrebarea asta. Nu am de unde să ştiu.
— Este în grija noastră, spuse Slonko aplecându-se spre el. Am arestat-o, adăugă apoi, râzând satisfacut. Ce părere ai, domnule maior?
— Ce părere să am? răspunse Alexander, fără să-şi desprindă privirea de la Slonko.
îşi încrucişa braţele pe piept şi aşteptă.
— Aş putea să fumez? întrebă apoi şi cineva îi aduse o ţigară.
Alexander o aprinse cu mâini ferme. Totul era doar o cacealma,
îşi spuse el, în tăcerea apăsătoare. Trebuia să creadă *cu tărie* că jocul lui Slonko era doar o cacealma. Stepanov îi spusese cu o zi în urmă că Tatiana dispăruse şi că nimeni nu reuşea s-o găsească. Oamenii lui Mekhlis erau disperaţi, susţinea Stepanov. Slonko nu pomenise însă niciun cuvânt despre asta în interogatoriile precedente. De parcă n-ar fi ştiut absolut nimic. Acum o scotea pe Tatiana din joben, umflându-se în pene ca un păun. Era o cacealma. Dacă ar fi prins-o cu adevărat, ar fi adus subiectul în discuţie de la bun început. Slonko i-ar fi spus, fără umbră de îndoială, că o căutau şi nu reuşeau s-o găsească. Nu pomenise însă niciun cuvânt despre Dimitri, despre Sayers sau despre Tatiana.

Alexander era însă singur, în timp ce Slonko era însoţit de trei paznici; îl chinuiau în continuare punându-i lumina să-i bată direct în ochi; senzaţia de

slăbiciune fizică, lipsa somnului, epuizarea mentală, durerea de spate şi inima-i frântă — toate îl lăsaseră aproape fără vlagă. Nu spuse nimic, dar efortul de a-şi menţine cumpătul îl secătuise cu totul. Câte resurse mai avea oare? În 1936, când fusese arestat, nu era nici rănit, nici secătuit de vlagă. De ce nu l-a cunoscut atunci pe Slonko? Alexander scrâşni din dinţi şi aşteptă să vadă ce urma. Ştia prea bine că lucrurile nu aveau să se oprească aici.

— Soţia ta este interogată chiar în aceste momente...

— Iar interogatoriul este condus de altcineva? întrebă Alexander. Sunt uimit, tovarăşe, că ai încredinţat altcuiva o misiune atât de importantă. Probabil că ai oameni foarte bine pregătiţi în sub-ordinea ta.

— Domnule maior, îţi aminteşti ce s-a întâmplat acum trei ani, în 1940?

— Da. Am luptat în războiul cu Finlanda. Am fost rănit, am primit o medalie de merit şi am fost promovat la gradul de sublocotenent.

— Nu la asta mă refer.

— Aha!

— în 1940, guvernul sovietic a impus anumite legi femeilor care refuză să-şi repudieze bărbaţii acuzaţi de crime comise conform Articolului 58 din Codul Penal. Refuzul de a-ţi repudia soţul/soţia este considerat o infracţiune, care se pedepseşte cu zece ani de muncă silnică. Ştii ceva despre asta?

— Nu prea, tovarăşe. Din fericire. Nu eram însurat în 1940.

— Voi da cărţile pe faţă, domnule maior Belov, pentru că m-am săturat de jocurile astea. Soţia ta, doctorul Sayers şi un individ, pe nume Dimitri Cernenko, au încercat să fugă...

— Stai puţin! îl întrerupse Alexander. Doar nu vrei să spui că doctorul Sayers încerca să fugă? Nu lucrează pentru Crucea Roşie? Aceştia sunt liberi să traverseze graniţele internaţionale, nu-i aşa?

— Da, replică Slonko. Dar nu şi soţia ta şi însoţitorul ei. A avut loc un incident în apropierea graniţei, în urma căruia soldatul Cernenko a fost împuşcat.

— Era martorul vostru? întrebă Alexander zâmbind. Sper că nu era singurul vostru martor.

— Soţia ta şi doctorul Sayers au ajuns la Helsinki.

Alexander îşi păstră zâmbetul pe buze.

— Doctorul a fost grav rănit. Ştii cum am aflat asta, domnule maior? Am sunat la spitalul din Helsinki. Ni s-a spus că doctorul a murit acum două zile.

Zâmbetul îi încremeni pe buze.

— Am aflat, de asemenea, de la un doctor extrem de amabil de la Crucea Roşie că Sayers era însoţit de o asistentă de la Crucea Roşie, şi ea rănită. Descrierea ei se potriveşte cu semnalmentele Tatianei Metanova. Mignonă, blondă, însărcinată, se pare? Cu obrazul brăzdat de o tăietură adâncă? Ar putea fi ea?

Alexander rămase neclintit.

— Aşa ziceam şi eu. L-âm rugat s-o ţină acolo până la sosirea oamenilor noştri. Am interceptat-o la spitalul din Helsinki şi am adus-o înapoi în ţară în dimineaţa asta. Ai vreo întrebare?

— Da, răspunse Alexander, încercând să se ridice în picioare.

Se hotărî să rămână însă pe scaun. îşi împietri chipul şi îşi oţeli
trupul. în zadar însă. Picioarele îi tremurau ca varga.

— Ce vrei de la mine? întrebă cu glas tăios ca oţelul.

— Adevărul.

Timpul — ce noţiune stranie! în Lazarevo, zburase parcă într-o clipită. Aici, părea să fi încremenit, în timp ce Alexander încerca să-şi recapete suflul şi să-şi păstreze cumpătul. Ţinându-şi privirea aţintită în podeaua prăfuită din lemn, se gândi pentru o clipă să spună adevărul ca s-o salveze. „Voi semna blestemata aia de hârtie. La urma urmei, acesta *este* adevărul. Sunt *într-adevăr* Alexander Barrington. Ce s-a întâmplat însă cu caporalul Maikov?" se gândi apoi. „Ce soartă i-au hărăzit dacă a mărturisit adevărul? Dar care adevăr? Căci Maikov nu ştia nimic; nici măcar nu mă cunoştea. Ce adevăr le-ar fi putut împărtăşi înainte de a-l împuşca?

Pentru Slonko, minciunile sunt adevăr, iar adevărul — o minciună. Ştie prea bine că răspunsurile pe care i le dăm nu au nicio legătură cu adevărul; cu toate acestea, realizările sale sunt evaluate în funcţie de minciunile pe care reuşeşte să ni le smulgă. Nu crede că sunt Alexander Barrington, cum nici Stepanov nu crede, cum n-a crezut nici Maikov. Vrea doar să mă facă să mint pentru ca misiunea lui să fie declarată un succes. Vrea doar să-l prindă pe băiatul de şaptesprezece ani pe care n-a apucat niciodată să-l interogheze. Să pedepsească un agitator condamnat care a avut tupeul — şi îndrăzneala — să fugă şi să scape cu viaţă. Asta e tot ce urmăreşte. Vrea să mă oblige să semnez o foaie ce-i conferă dreptul să mă omoare, acum, şapte ani mai târziu, fie că sunt sau nu Alexander Barrington. Vrea să-i ofer izbăvirea pentru că m-a osândit la moarte. Iar prin mărturisirea mea, i-aş conferi mântuirea."

Slonko contorsiona adevărul, încercând să-i frângă voinţa lui Alexander. Tatiana dispăruse — era adevărat. O căutau — şi asta era adevărat. Poate că sunaseră într-adevăr la Crucea Roşie din Helsinki. Poate că aflaseră că Sayers îşi pierduse viaţa. Sărmanul Sayers! Poate că aflaseră că era însoţit de o asistentă şi, fără să-i cunoască numele, trăseseră concluzia, doar din

simpla ei descriere, că era soţia lui Alexander. Trecuseră doar câteva zile. Reuşiseră oare să trimită un agent la Helsinki atât de repede? Abia se întorceau de la Leningrad, aflat la nici şaptezeci de kilometri depărtare, cu camioanele de provizii. Helsinki se afla la cinci sute de kilometri depărtare. Reuşiseră, aşadar, nu doar s-o intercepteze, ci s-o şi aducă în ţară?

Tania zăbovise oare în Helsinki? Alexander îi explicase că nu puteau să stea prea mult acolo, dar, distrusă de cele întâmplate şi complet singură, îşi mai amintise oare ceva din tot ce îi spusese el?

Alexander îşi ridică din nou ochii spre Slonko, ce îl privea cu expresia unui om care îşi freacă bucuros mâinile înainte de a se desfăta cu bunătăţile din faţa sa. Cu expresia unui om ce urmează să vadă cum taurul îşi străpunge matadorul cu coarnele.

— Mai e vreun adevăr pe care nu vi l-am împărtăşit, tovarăşe? întrebă Alexander cu glasul rece ca gheaţa.

— Poate că nu-ţi pasă de propria soartă, domnule maior Belov, dar sunt convins că vrei să stai de vorbă cu noi când în joc se află viaţa soţiei tale însărcinate, nu-i aşa?

— Îţi repet întrebarea, tovarăşe, spuse Alexander, în cazul în care n-ai auzit-o prima dată. Mai e ceva ce nu ţi-am împărtăşit deja?

— Da, nu mi-ai împărtăşit adevărul! exclamă Slonko, poc- nindu-l cu putere pe Alexander peste faţă.

— Nu! ripostă el, scrâşnind din dinţi. Nu ţi-am oferit satisfacţia de a şti că ai dreptate. Crezi că l-ai găsit, în sfârşit, pe cel pe care îl cauţi. Dar te înşeli amarnic. Nu voi accepta să te răzbuni pe mine pentru propria neputinţă. Trebuie să fiu judecat de un tribunal militar. Nu trebuie să mă confunzi cu prizonierii tăi neînsemnaţi, pe care îi supui imediat prin teroare. Sunt

ofiţer în Armata Roşie, distins cu numeroase medalii. Ţi-ai servit vreodată ţara în vreun război, tovarăşe?

Alexander se ridică în picioare. Era cu un cap mai înalt decât Slonko.

— Nici nu mi-am imaginat altceva. Vreau să ajung în faţa generalului Mekhlis. Vom rezolva problema asta fără întârziere. Vrei să afli adevărul, Slonko? Să nu mai zăbovim atunci! Frontul are nevoie de *mine*. Iar pe tine te aşteaptă închisorile din Leningrad.

Slonko înjură mânios. Le ordonă celor doi paznici să-l aşeze pe Alexander cu forţa pe scaun. Soldaţii reuşiră cu greu să-şi îndeplinească misiunea.

— Nu ai nicio autoritate asupra mea, spuse Alexander cu glas tare. Nu ai nimic împotriva mea. Cel care mă acuză e mort, căci altfel l-ai fi adus aici. Singurii care au autoritate asupra mea sunt comandantul meu, colonelul Stepanov, şi generalul Mekhlis, care a ordonat să fiu arestat. Îţi vor spune că am primit *Ordinul Steaua Roşie* în faţa a cinci generali din Armata Roşie înainte de Operaţiunea Scânteia. Am fost rănit în atacul asupra Nevei, iar pentru eforturile mele în război am primit medalia *Erou al Uniunii Sovietice.*

— Şi unde e medalia asta, domnule maior? îngăimă Slonko.

— E în grija soţiei mele. De vreme ce aţi arestat-o, veţi putea vedea şi medalia, răspunse Alexander zâmbind. Nu cred că vi se va mai ivi vreo altă ocazie.

— *Eu* sunt ofiţerul anchetator! strigă Slonko, roşu la faţă, lovindu-l din nou pe Alexander peste obraz.

— Pe dracu'! strigă şi Alexander. Nu eşti ofiţer! *Eu* sunt ofiţer! Poate că reuşeşti să intimidezi femeile, dar n-ai nicio putere asupra mea.

— în privinţa asta te înşeli, domnule maior, spuse Slonko. Chiar am putere asupra ta şi ştii de ce?

Pentru că Alexander nu-i răspunse, Slonko se aplecă spre el şi îi spuse cu glas sardonic:

— Pentru că, în curând, îmi voi exercita puterea asupra soţiei tale.

— Serios? ripostă Alexander, smulgându-şi braţele din strân- soarea paznicilor, sărind apoi în picioare şi răsturnând scaunul ce-l ţinea prizonier. M-aş mira să-ţi ţii în frâu chiar şi propria nevastă. Mă îndoiesc, aşadar, că vei reuşi vreodată să-ţi exerciţi puterea asupra soţiei mele.

— Ba o s-o fac şi o să-ţi povestesc totul cu lux de amănunte, răspunse Slonko, fără să facă vreun pas înapoi.

— Chiar te rog, spuse Alexander, îndepărtându-se de scaunul prăbuşit. Căci atunci îmi voi da imediat seama că minţi.

Slonko îi mârâi în faţă.

— Tovarăşe, spuse Alexander, nu sunt omul pe care îl cauţi.

— Ba da, eşti, domnule maior. Faptele şi spusele tale mă conving tot mai mult de asta.

Întorcându-se în celula lui mică şi înghețată, Alexander îi mulţumi Cerului pentru că îi lăsaseră hainele.

Îi lăsaseră şi lampa cu kerosen, iar paznicul nu-şi dezlipi nicio clipă ochiul de pe vizor.

Lui Alexander *nu-i venea* să creadă că tot ce i se întâmpla nu era consecinţa ideologiei, a comunismului angrenat în lupta împotriva imperialismului, a trădării sau a actelor de spionaj, ci a mândriei unui singur om.

Dimitri şi Slonko erau plămădiţi din acelaşi aluat. Dimitri, meschin şi îngust la minte, se asemăna foarte mult cu Slonko. Acesta avea însă iscusinţa de a-şi ascunde cumva răutatea. Dimitri nu avea nimic, iar

neputinţa sa îl scotea şi mai mult din sărite. Acum era mort. Păcat că nu se întâmplase mai curând!

Alexander stătea într-un colţ când auzi din nou uşa deschi- zându-se. Oftă din rărunchi. Nu aveau de gând să-l lase în pace.

Slonko intră în celulă, lăsând uşa deschisă în urma lui. Paznicul rămase afară. Slonko nu atingea cu capul tavanul celulei, fiind mai scund cu cel puţin douăzeci de centimetri. îi ordonă lui Alexander să se ridice în picioare. El se supuse, fără tragere de inimă, şi îşi îndoi genunchii, deoarece era mai înalt decât tavanul cu cinci sau şase centimetri. Din cauza poziţiei sale, părea gata să sară, deşi unghiul înclinat al capului îi sugera lui Slonko o atitudine de supunere.

— Soţia ta,Tatiana, este o femeie extrem de interesantă.

— Serios?

— Da. Tocmai am terminat... „interogatoriul" cu ea, continuă Slonko, frecându-şi mâinile. A fost interesant, într-adevăr.

Alexander aruncă în fugă o privire spre uşa deschisă. Unde era paznicul? Băgă mâna în buzunarul din interior al boxerilor.

— Ce faci? strigă Slonko.

Dar nu era înarmat, căci nu scoase nicio armă.

— îmi fac injecţia cu penicilină, răspunse Alexander. Colonelul Stepanov a fost de acord să-mi fac tratamentul. Am fost rănit. Mă doare spatele îngrozitor. Trebuie să urmez tratamentul, adăugă el zâmbind. Nu mai sunt cum eram în ianuarie, tovarăşe.

— E bine de ştiut, spuse Slonko. Dar mai eşti acelaşi om ca în 1936?

— Da, sunt la fel, îi răspunse el.

— în timp ce îţi faci tratamentul, o să-ţi povestesc ce mi-a spus soţia ta despre tine...

— înainte de a continua, îl întrerupse Alexander desfacând fiola cu morfină, fără să se uite la

Slonko, aş vrea să-ţi spun că în unele ţări din lume este ilegal să obligi o soţie să dea informaţii despre soţul ei. Uimitor, nu-i aşa?
Introduse acul în fiolă şi trase încet soluţia de morfină în seringa goală.
— Dar n-am obligat-o, spuse Slonko zâmbind. Ni le-a oferit de bunăvoie, adăugă, cu acelaşi zâmbet pe buze. Şi lucrurile nu se opresc aici...
— Tovarăşe! strigă Alexander, făcând un pas înainte. Te sfătuiesc *să încetezi*.
Se afla la o jumătate de metru în faţa lui Slonko. Ar fi putut să-i pună mâinile pe umeri într-un gest fratern dacă ar fl fost cazul s-o facă. Nu era însă cazul.
— Serios?
— Da, răspunse Alexander. Crede-mă când îţi spun asta, tovarăşe Slonko! Ar trebui să te abţii.
— Şi de ce aş face asta? întrebă Slonko cu glas mieros. Pentru că *nu* voi reuşi să te incit?
— Ba dimpotrivă. Pentru că exact asta vei face.
Slonko nu mai spuse nimic.
Alexander tăcu şi el.
— N-ai de gând să-ţi faci injecţia cu penicilină, domnule maior?
— Ba da. După ce vei pleca de aici.
— Dar nu plec.
Alexander clătină din cap, fără să se urnească.
— Să ne întoarcem la oile noastre! Ai reuşit să institui un tribunal militar? Sunt convins că vei urmări audierile din primele rânduri. Vei avea astfel ocazia să vezi cum un om nevinovat îşi dovedeşte nevinovăţia într-o ţară comunistă.
— În ţara ta, domnule maior, îl corectă Slonko.
— În ţara mea comunistă, încuviinţă Alexander, neclintit ca o statuie.
Celula avea doar doi metri lungime şi un metru lăţime. Aştepta. Ştia că Slonko nu instituise un tribunal militar. Nu avea nicio autoritate — nici să instituie vreun

tribunal, nici să ordone execuţia şi nici să conducă ancheta. Voia să obţină depoziţia lui, deşi pe nimeni nu interesa cazul său. De vreme ce martorul-cheie zăcea mort în zăpadă, Mekhlis ar fi putut să ordone deja eliberarea lui Alexander. „Nu ne putem permite să pierdem oameni valoroşi, nu avem informaţii privind activităţile lui de spionaj, cu excepţia celor furnizate de un dezertor mort, iar Stalin nu a emis ordinul de execuţie al lui Belov, singurul ordin pe care îl voi asculta." în acelaşi timp însă, Slonko nu voia să renunţe. De ce oare?

Slonko nu putea să se atingă de el. Dacă l-ar fi întâlnit pe stradă, Alexander nici nu l-ar fi recunoscut. Un ins oarecare din mulţimea de proletari. Un individ ca Slonko, un copoi servil al partidului toată viaţa, nu avea nicio putere asupra unui om ca Alexander, prada pe care o urmărea de şapte ani.

Aşa era firesc în lumea lui Alexander, nu şi în cea a lui Slonko.

Alexander aşteptă. După câteva clipe, rupse însă tăcerea.

— De ce nu pleci acum, tovarăşe, urmând să te întorci când vei avea ceva concret? Du-mă în faţa generalilor! Sau adu-mi ordinul de eliberare!

— Domnule maior, nu vei mai fi liber niciodată, spuse Slonko. M-am asigurat ca acest lucru să nu se mai întâmple vreodată.

— Când voi muri, voi fi din nou liber.

— Dar nu te voi lăsa să mori. Mama ta a murit. Ca şi tatăl tău. Eu vreau să trăieşti, să duci viaţa pe care ţi-au hărăzit-o şi pentru care te-au adus aici. Amândoi s-au gândit la tine, Alexander Barrington. Amândoi mi te-au lăsat în grijă. Crezi că le-ai împlinit visurile?

— Nu ştiu despre *cine* vorbeşti, dar visurile părinţilor mei le-am împlinit fără doar şi poate. Erau

simpli ţărani. Am ajuns departe în Armata Roşie. Ar fi mândri de mine.

— Dar speranţele soţiei tale, domnule maior? Crezi că le-ai împlinit şi pe acelea?

— Tovarăşe, ţi-am spus deja să nu mai vorbeşti de soţia mea!

— Nu? Dar ea era dornică să vorbească despre tine. Când nu era... Hm!...

— Tovarăşe! repetă Alexander, făcând un pas spre Slonko. E *ultima* oară. Gata! S-a terminat!

— Dar nu plec.

— Ba o să pleci. îţi dau voie. întoarce-te când vei avea ceva concret!

— Nici prin cap nu-mi trece să plec, domnule maior, se împotrivi Slonko. Cu cât îţi doreşti mai tare, cu atât voi zăbovi mai mult.

— Nici nu mă îndoiesc de asta. Dar *vei* pleca, insistă Alexan- der, încremenit ca o statuie, cu chipul dăltuit parcă în piatră.

Abia respira.

— Domnule maior! Nu eu sunt cel arestat. Nici soţia mea nu este cea arestată. Nu eu sunt american.

— Referitor la ultima replică, nici eu nu sunt.

— Ba da, domnule maior. Asta mi-a spus soţia ta pe când mi-o sugea cu poftă.

Alexander îşi înfipse mâna în gâtul lui Slonko. Acesta nu avu timp nici să respire. îşi dădu capul pe spate, izbindu-se de zidul de beton, cu ochii cât cepele şi gura căscată. Cu mâna liberă, Alexander înfipse seringa plină cu morfină în pieptul lui Slonko, direct în inimă. îi închise apoi maxilarul cu degetul mare. Slonko nu putea să scoată vreun sunet, nici dacă ar fi vrut.

— Mă uimeşti, îi spuse apoi, în engleză. Nu ştiai cu cine ai de-a face? Ce ciudat! Credem că ştim atât de mult când, de fapt, ştim atât de puţin.

Scrâşnind din dinţi, îl strânse pe Slonko de gât şi văzu cum privirea i se înceţoşa încetul cu încetul.

— Pentru mama... pentru tata... şi pentru Tatiana, îi spuse apoi în şoaptă.

Cuprins de spasme, Slonko se clătina pe picioare. Alexander continua să-l ţină de gât. Când muşchii începură să se relaxeze şi pupilele să i se dilate, iar Slonko încetă să mai clipească, Alexander îi dădu drumul. Anchetatorul se prăbuşi pe podea ca un maldăr de pietre. Alexander scoase apoi seringa goală din pieptul lui Slonko, o aruncă pe canalul de scurgere şi strigă din pragul uşii:

— Soldat! Soldat! I s-a făcut rău tovarăşului Slonko.

Paznicul veni într-un suflet, scrută celula şi, văzându-l pe Slonko zăcând pe podea, întrebă cu nedumerire în glas:

— Ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu, răspunse calm Alexander. Nu sunt doctor. Dar poate că ar trebui să chemi un medic. S-ar putea să fi suferit un atac de cord.

Paznicul nu ştia ce să facă — să fugă, să rămână pe loc, să-l lase pe Alexander în celulă sau să-l ia cu el. Nu ştia nici dacă să închidă uşa sau s-o lase deschisă. Confuzia i se citea atât de limpede pe chipul palid şi înspăimântat, încât Alexander îi zâmbi cu multă căldură, spunându-i:

— Lasă-l aici şi ia-mă cu tine! Nu mai încuia celula! N-o să plece nicăieri.

Paznicul îl luă pe Alexander şi urcară iute treptele, străbătând apoi în fugă coridoarele şcolii şi ajungând în faţa clădirii ofiţerilor.

— Nici nu ştiu cu cine ar trebui să vorbesc, spuse soldatul, vădit neajutorat.

— Să mergem să vorbim cu colonelul Stepanov! Va şti ce să facă.

Să spui că Stepanov era uimit să-l vadă pe Alexander n-ar fi
reflectat adevărul nici pe jumătate. Paznicul era acum atât de înspăimântat, încât nici nu putea să mai vorbească. încercă să-i spună colonelului că îşi făcuse datoria şi că nu se dezlipise nicio clipă de lângă uşă, dar că nu auzise nimic din tot ce se întâmplase. Stepanov îi ceru de câteva ori să se liniştească, dar soldatul nu putea să urmeze nici cele mai simple ordine. Colonelul îi oferi, în cele din urmă, un pahar de votcă şi se întoarse spre Alexander, cu o expresie uluită pe chip.

— Domnule, spuse Alexander, tovarăşul Slonko s-a prăbuşit în timp ce se afla în celula mea. Paznicul a lipsit câteva momente... din motive personale, continuă el, după câteva clipe de tăcere. Se teme că va fi acuzat că şi-a părăsit postul. Ştiu însă prea bine că este un soldat sârguincios şi dedicat misiunii sale. Nu cred că l-ar fi putut ajuta pe tovarăşul Slonko, căruia i-a sunat ceasul.

— Dumnezeule mare, Alexander! exclamă Stepanov, ridicân- du-se în picioare şi punându-şi iute haina pe el. Vrei să spui că Slonko a murit?

— Nu ştiu, domnule. Nu sunt doctor. Dar vă sfătuiesc să chemaţi un medic. Poate că nu e totul în zadar.

Găsiră un doctor şi se întoarseră în celulă. Medicul îl declară mort pe Slonko fără să-i mai ia pulsul. În aer plutea acum un miros fetid, pe care nu-l simţiseră până atunci. îşi ţinură cu toţii respiraţia până ieşiră afară.

— Of, Alexander! exclamă Stepanov.

— Se pare că mă urmăreşte ghinionul, spuse el.

Nimeni nu ştia ce să facă cu Slonko. Acesta se dusese în celula lui Alexander la ora două dimineaţa. Ofiţerii dormeau cu toţii şi nimeni nu voia să preia frâiele. Nu aveau unde să-l închidă pe Alexander, care se oferi să doarmă în anticamera lui Stepanov, supravegheat de

paznic. Stepanov şi soldatul încuviinţară. Se întinse pe podea. Stepanov îi aduse o pătură lui Alexander.
— Vă mulţumesc, domnule, spuse el punând capul jos. Stepanov îl privi pe soldatul ce tremura într-un colţ, apoi se
uită din nou la Alexander.
— Ce dracu' se întâmplă, domnule maior? îl întrebă în şoaptă.
— Spuneţi-mi dumneavoastră, domnule colonel! răspunse Alexander. Ce se întâmplă? Ce voia Slonko de la mine? Susţinea sus şi tare că au adus-o pe Tatiana de la Helsinki, iar ea ar fi mărturisit totul. La ce se referea?
— Sunt cu toţii copleşiţi de situaţie, spuse Stepanov. Au încercat s-o găsească, dar nu e nicăieri. Oamenii nu dispar pur şi simplu în Uniunea Sovietică...
— Ba da, domnule, dispar tot timpul.
— Nu fără urmă.
— Ba da, fără urmă.
— Alexander, eşti insuportabil.
— Domnule?
— în momentul în care cei de la spitalul Greceski le-au spus agenţilor NKGB...
— Cui?
— O, nu ştii? NKVD-ul a dispărut. Acum se numeşte NKGB — Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului. Aceeaşi Mărie, cu altă pălărie. Prima schimbare de nume din 1934, continuă Stepanov, ridicând din umeri. în fine. Odată ce agenţii NKGB au fost informaţi că Sayers şi Metanova nu au ajuns la spitalul din Leningrad, au devenit suspicioşi. Se confruntă cu o situaţie inedită — un camion răsturnat, patru soldaţi sovietici morţi, câţiva soldaţi finlandezi, morţi şi ei, lipsa trusei de prim ajutor şi dispariţia simbolului Crucii Roşii, care a fost tăiat de pe prelata camionului. Nimeni nu poate să explice ce s-a petrecut acolo. Au dispărut, de asemenea, doctorul şi asistenta lui. Cu toate acestea, şase puncte de control susţin că

au verificat actele unui doctor şi ale asistentei sale, care se întorceau, împreună cu un pilot finlandez rănit, la Helsinki, unde urmau să facă un schimb de prizonieri. Soldaţii nu-şi amintesc numele asistentei, dar sunt convinşi că era americancă. Avem, aşadar, un pilot finlandez rănit. Care nu e nici finlandez, nici pilot, iar cuvântul *rănit* este un eufemism. Este vorba despre prietenul tău, Dimitri, ciuruit de gloanţe. Acesta este tabloul per ansamblu. Dimitri a murit, iar doctorul şi asistenta s-au evaporat. Mitterand a sunat, aşadar, la spitalul Crucii Roşii din Helsinki şi a dat peste un doctor care nu ştia o boabă de rusă. Idioţilor, continuă Stepanov murmurând, le-a trebuit o zi întreagă ca să găsească un vorbitor de engleză. Mă gândeam să le sugerez să apeleze la tine, adăugă el zâmbind.

Alexander rămase complet impasibil.

— Au adus, în cele din urmă, pe cineva din Volhov ca să vorbească în engleză cu doctorul din Helsinki. Din câte am înţeles, Matthew Sayers a murit.

— Măcar asta e adevărat, spuse Alexander oftând. îşi presară minciunile cu frânturi de adevăr, încât nici nu mai ştii ce e veridic şi ce nu.

— Da, Sayers a murit la Helsinki. A făcut septicemie din cauza rănilor. în ceea ce o priveşte pe asistenta care îl însoţea, doctorul spune că a plecat şi că n-a mai văzut-o de două zile. Bănuieşte că nu mai este în Finlanda.

Alexander îl privea pe Stepanov cu tristeţe, cu regret şi uşurare deopotrivă. Prins în vâltoarea sentimentelor şi a emoţiilor, nu mai ştia nici ce să simtă, nici ce să spună. Regretă pentru o clipă faptul că nu reuşiseră s-o aducă pe Tatiana înapoi în ţară — ca s-o mai vadă pentru ultima oară. Dar o frântură de adevăr părea să iasă acum la lumină.

— Vă mulţumesc, domnule, şopti el.

Stepanov îl bătu cu blândeţe pe spate.

— Culcă-te acum! Trebuie să-ţi recapeţi puterile. Ţi-e foame? Am nişte cârnaţi afumaţi şi puţină pâine.
— Păstraţi-mi-le pentru mai târziu, căci acum vreau să dorm!
Stepanov dispăru în dormitorul său, iar Alexander, răsuflând
uşurat, de parcă cineva îi luase o piatră de pe inimă, realiză, înainte de a adormi, că Tatiana ascultase cu atenţie tot ce îi spusese şi plecase din Helsinki. Probabil că se dusese la Stockholm. Poate că era acolo acum. Realiză, de asemenea, că Sayers îşi ţinuse promisiunea până la final, căci, dacă ar fi cedat şi i-ar fi mărturisit adevărul despre „moartea" lui Alexander, Tatiana s-ar fi întors deja în Uniunea Sovietică şi ar fi ajuns în ghearele lui Slonko, care... 0,TaniaL.
Dar asta era tot ce ştia.
Cel puţin, blestematul de Dimitri era mort.
Căzu într-un somn adânc.
Podul peste Volga, 1936
La şaptesprezece ani, după ce îl arestară şi îl duseră în închisoarea Kresty, îl întrebară cine era. Nu-i interesa răspunsul lui, căci îl ştiau prea bine. Veneau, întrebau şi plecau, zile în şir — apoi se întorceau şi întrebau din nou:
— Eşti Alexander Barrington?
— Da, răspunse el, căci pe atunci nu cunoştea alt răspuns şi credea că adevărul avea să-l apere.
Apoi îi citiră sentinţa. Nu într-o sală de clasă şi nici în faţa unui tribunal condus de generali. Se aflau într-o celulă din beton, fără ferestre, cu gratii la uşă, o găleată pe post de toaletă şi un bec în tavan. Îi ordonară să se ridice în picioare şi îi citiră, cu glasuri sonore, cuvintele aşternute pe o foaie. Stătea în faţa a doi bărbaţi şi, de parcă n-ar fi înţeles de prima dată ce îi citise unul din ei, celălalt luă şi el foaia şi începu sa i-o citească.
Alexander îşi auzi numele, clar şi răspicat:

— Alexander Barrington.

Apoi îşi auzi sentinţa, rostită la fel de clar şi de răspicat:

— Zece ani de muncă silnică într-un lagăr din Vladivostok pentru acte de propagandă antisovietică înfăptuite la Moscova în 1935 şi pentru eforturile de a submina autoritatea sovietică şi statul sovietic în discuţii abuzive şi indecente, ce puneau la îndoială lecţiile de economie ale Tatălui şi Dascălului nostru.

Auzi zece ani; credea însă că auzul îi juca feste. Bine că i-o citiseră amândoi! „Unde e tata?" ar fi vrut să-i întrebe. „Va rezolva el problema, îmi va spune ce să fac."

Dar nu rosti niciun cuvânt. Ştia că soarta lui era şi soarta părinţilor săi, ca şi soarta celor şaptezeci şi opt de oameni ce locuiseră cândva în acelaşi hotel din Moscova, ca şi cea a muzicanţilor ce organizau serate de pian pe care Alexander le frecventa uneori, a prietenilor comunişti în mijlocul cărora petrecuse, alături de tatăl lui, numeroase seri, sau a vechiului său prieten, Slavan, exilat din ordinul ţarului Nicolae al II-lea.

Nikita se mai adăpostea oare în cada de baie a vreunui hotel? se întreba Alexander. Se îndoia.

îl întrebară dacă înţelegea acuzaţiile ce i se aduceau; dacă înţelegea sentinţa pe care o avea de ispăşit.

Nu înţelegea acuzaţiile. Nu înţelegea nici sentinţa. Dar dădu oricum din cap.

Îşi imagina cu greu viaţa pe care trebuia s-o ducă. Viaţa pe care i-o hărăzise tatăl lui. Voia să-l întrebe dacă aceea era viaţa pe care Harold şi-o dorise pentru fiul său, dacă îşi dorise ca Alexander să-şi petreacă adolescenţa îndeplinind două dintre planurile cincinale ale lui Stalin pentru industrializarea Uniunii Sovietice — parte din capitalul fix pe care Alexander îl înţelegea prea bine, pentru că ştia exact ce nu funcţiona

în statul socialist. Dar tatăl său nu se afla alături de el, ca să-i pună toate aceste întrebări.

Acesta era oare destinul lui Alexander — să exploreze aurul din tundra Siberiei pentru că statul utopic nu-şi putea permite să-l plătească?

— Ai întrebări?

— Unde e mama? zise el. Vreau să-mi iau rămas-bun de la ea.

— Mama ta? răspunseră râzând paznicii. De unde dracu' să ştim noi unde e? Pleci mâine de dimineaţă. Poate o găseşti până atunci.

Şi plecară râzând. Alexander rămase în picioare.

A doua zi îl urcară într-un tren spre Vladivostok.

— Avem noroc că ne trimit în Vladivostok, spuse omul de lângă el, cu chipul brăzdat de cicatrice. Tocmai m-am întors din Perm-35[1]. Acolo este iadul pe pământ.

— Unde se află?

— Lângă oraşul Molotov. Ai auzit de el? Pe malurile râului Kama, în apropiere de Munţii Ural. Nu e departe de Vladivostok, dar e mult mai rău. Nimeni nu scapă cu viaţă de acolo.

— Tu ai supravieţuit.

— Pentru că m-au eliberat după doar doi ani petrecuţi în lagăr. Mi-am depăşit cota de producţie timp de cinci trimestre consecutiv. Au fost încântaţi de productivitatea mea capitalistă. Au considerat că proletarul din mine a muncit din greu pentru omul de rând.

În momentul în care Alexander găsi Vladivostokul pe harta Uniunii Sovietice, realiză că — deşi nu avea nici bani, nici casă — trebuia să fugă, dacă voia să aibă vreo şansă de supravieţuire. Oraşul se afla la capătul lumii şi, dacă infernul exista pe pământ, acesta era

1 **Lagăr sovietic de muncă silnică aflat la 100 de kilometri de oraşul Perm din Rusia**

Vladivostok. Avea să străbată cu trenul de vite Munţii Ural, Câmpia Siberiei de Vest şi Platoul Siberian Central, ocolind apoi Mongolia şi China, ca să putrezească într-un oraş industrial aflat pe o fâşie subţire de pământ de pe malurile Mării Japoniei. Alexander era convins că nu era cale de întoarcere din iadul Vladivostokului.

Tot drumul, lung de o mie de kilometri, Alexander privi peisajele pe ferestruica vagonului sau pe uşile pe care paznicii le lăsau uneori deschise, pentru ca prizonierii să respire puţin aer curat. Şansa i se ivi în clipa în care urmau să traverseze fluviul Volga. „Voi sări în apă", îşi spuse el. Podul pe care aveau să-l străbată era construit deasupra unui hău imens, dominând apele Volgăi de la treizeci de metri înălţime sau de la o sută de picioare, după standardele americane. Alexander nu ştia mai nimic despre fluviu — era stâncos? Adânc? Cu ape repezi? Era lat, asta o vedea prea bine, şi ştia că se varsă în Marea Caspică, o mie de kilometri la sud de Astrahan. Nu ştia dacă va mai avea altă şansă — mai bună. Ştia însă că — dacă va reuşi să scape cu viaţă din apele Volgăi — va putea să ajungă într-una dintre republicile sudice, Georgia, sau poate Armenia, iar de acolo va traversa graniţa în Turcia. Îşi dorea să fi avut cu el dolarii mamei sale. Când se întorseseră la Leningrad, după călătoria la Moscova, lăsase cartea la bibliotecă şi apoi fusese atât de repede arestat, încât nu mai avusese şansa s-o recupereze. Dar chiar şi fără bani, ştia că fuga sau moartea erau singurele lui alternative.

Privi hăul nemărginit şi stomacul i se întoarse pe dos. Va putea oare să supravieţuiască? Nu voia să moară. Îşi aminti de William Miller din Barrington. Chipeş, blond şi îndrăgit de toată lumea. Lua lecţii de înot de când avea cinci săptămâni. Putea să sară, să se dea peste cap şi să-şi ţină respiraţia sub apă, întrecându-i pe toţi ceilalţi copii din Barrington, inclusiv

pe Alexander, care nu se sfia să se ia la întrecere cu el. Apoi, într-o după-amiază de vară, pe când aveau opt ani, se jucau de-aTarzan în piscina imensă din faţa casei lui William, sărind dintr-o poziţie ghemuită în apa adâncă de patru metri. William se pregătea să sară de pe o trambulină înaltă de un metru în apa adâncă de patru metri. Nu-l luă însă în calcul pe masivul Ben, care, exact în momentul saltului lui William, înota prin apă mult prea aproape de trambulină. William îl văzu mult prea târziu pe Ben şi se înclină spre stânga ca să-l evite. Se lovi cu capul de zidul din beton al piscinei şi îşi rupse gâtul. De atunci, William Miller se deplasa numai într-un scaun cu rotile, cu ajutorul unei asistente, şi era hrănit printr-un tub. Ciudat, nu-i aşa? Nu era oare la fel de ciudat ca un băiat de şaptesprezece ani, înalt de aproape doi metri şi cântărind 80 de kilograme, să se arunce de la o înălţime de treizeci de metri în apele unui râu adânc, poate, doar de 2,5 metri, cu albia presărată de bolovani? Alexander nu putea să aplice în acest caz legile imuabile ale fizicii, dar ceva îi spunea că nu erau în favoarea lui. Nu era momentul nici să intre în panică, nici să stea pe gânduri. Era conştient că saltul lui putea fi un salt spre moarte. O ştia prea bine. O simţea prin toate fibrele şi în toţi porii. Va avea măcar parte de o moarte rapidă. îşi făcu semnul crucii. Dacă va ajunge în Vladivostok, va muri în fiecare zi puţin câte puţin.

Spuse în şoaptă *Doamne, ajută!* şi sări din tren doar cu hainele de închisoare pe care le purta.

Treizeci de metri părea o înălţime imensă, dar saltul în gol nu dură mai mult de câteva secunde. Trenul se afla deja pe cealaltă parte a râului când Alexander ateriza în apă. Sărise cu picioarele înainte, sperând că Volga era suficient de adâncă pentru a-i atenua căderea. Şi nu se înşelase, căci era într-adevăr adâncă. Era, de asemenea, foarte rece şi avea apele repezi. Curenţii puternici îl pur- tară cam o jumătate de kilometru, timp în care se luptă din greu cu apele ostile ca să ia câte o

gură de aer. Când reuşi să-şi îndrepte privirea spre pod, trenul abia se mai zărea în depărtare. Nu părea să se fi oprit. Nu credea că îl văzuse cineva sărind, cu excepţia prizonierului de lângă el, care tot drumul de la Leningrad spre Volga murmurase, cu un rânjet pe buze: „Eşti robust, tinere. Stai să vezi ce se alege de tine când o să ajungi în Vladivostok!"Nu îndrăzni să iasă din apă până când podul nu se pierdu în zare. Se lăsă purtat de curenţi, cam cinci kilometri, şi apoi, sim- ţindu-se istovit, ieşi afară. Era vară, iar hainele ar fi trebuit să se usuce repede. Scoase nişte cartofi de pe un ogor, pe care îi mâncă cruzi, se dezbrăcă de haine şi, făcându-şi un adăpost din frunze şi nuiele (slavă Domnului pentru lucrurile utile pe care le învăţase în tabăra de cercetaşi!), adormi adânc. Când se trezi, hainele îi erau încă umede şi îl dureau picioarele. Nu ştia cum să-şi facă alte haine, aşa că aprinse focul, le uscă şi le întoarse pe dos, pentru ca cenuşiul uniformei de închisoare să nu mai fie atât de pregnant. Se murdări din cap până în picioare cu frunze verzi şi noroi, ca să estompeze culoarea, adăugând apoi şi nişte zeamă de căpşuni, iar când uniforma de închisoare deveni de nerecunoscut, porni din nou la drum, ţinându-se cât mai aproape de malul râului.

Alexander străbătu Volga în aval cu barjele şi vasele de pescuit, oferindu-şi serviciile ca pescar, până când un căpitan de vas îi ceru paşaportul intern. Evită apoi calea apei, preferând să meargă pe uscat, în speranţa că avea să-şi croiască drum prin munţi spre Turcia. Se ferea de pescari şi de ţărani — ştia că, mai devreme sau mai târziu, cineva avea să-i ceară din nou paşaportul intern. l-l luaseră în clipa arestării şi i-l înlocuiseră cu un registru de lucru în regim de detenţie. Nu putea să-l arate ca act de identitate. Motiv pentru care îl arse.

Drumul înfăptuit de unul singur, fără ajutorul nimănui, era anevoios şi lent, reuşind să parcurgă doar

treizeci de kilometri pe zi sau poate şi mai puţin. Se vedea nevoit să-şi asume riscul de a călători în căruţe trase de cai, pentru a ajunge ceva mai repede în sud.

O fată de cincisprezece ani, ce lucra pe ogoarele prin faţa cărora Alexander trecea într-o bună zi, îl făcu să se oprească din drum suficient cât să-i ceară ceva de băut şi un coltuc de pâine, întrebând-o apoi dacă putea să găsească ceva de lucru ca să câştige nişte bani. Ea îl luă de mână şi îl duse acasă, unde îl prezentă părinţilor ei ospitalieri şi deschişi la inimă. Avea mâna caldă şi bătătorită de muncă, părul lung şi bogat, în nuanţe de un castaniu-deschis, chipul rotund şi trupul seducător şi cărnos. Broboane de sudoare îi brăzdau gâtul şi braţele, prelingându-i-se pe pieptul fremătător, pe care se odihnea o cruciuliţă din aur. Deborda de viaţă şi de tinereţe.

Alexander nu mai ajunse în Georgia. Rămase în Belyi Gor, un sat aflat în apropiere de Krasnodar, lângă Marea Neagră, tot în
Uniunea Sovietică, unde — atras de Larissa, dar şi pentru că era august, luna recoltelor — se oferi să lucreze pentru familia Belov. Yefim şi Mariţa Belov aveau o fată şi patru băieţi — Grişa, Valeri, Saşa şi Anton.

Soţii Belov nu aveau unde să-l găzduiască în căsuţa lor mică, dar Alexander acceptă bucuros să doarmă în fânul din hambar şi să muncească din zori şi până în noapte, cu gândul la Larissa. Ea îi zâmbea cu gura până la urechi şi cu buzele depărtate, prefacându-se mereu că îşi trăgea sufletul. Alexander ştia că era doar un şiretlic, dar se lăsă prins în mrejele ei, căci era înfometat şi trebuia să-şi domolească poftele. Trăia de prea mult timp pe fugă, cu ochii în patru şi urechile ciulite. Larissa promitea să-i confere alinarea pe care o râvnea de atâta amar de vreme.

Dar se ferea să-i iasă în cale. Căci nu voia să-i înfrunte pe fraţii ei. Munca brută pe ogoare, unde săpau

cartofi, morcovi şi ceapă sau unde treierau grâul pentru gospodăriile agricole colective (colhozuri), fără ajutorul animalelor, îi făcuse puternici ca nişte tauri, iar traiul alături de sora lor adolescentină, fremătătoare şi plină de viaţă îi determina să-i privească bănuitor pe muncitorii sezonieri ca Alexander, care lucrau doar în pantaloni, cu bustul gol, devenind, pe zi ce trecea, tot mai bronzaţi şi mai atrăgători. Alexander avea doar şaptesprezece ani, dar arăta, mânca şi muncea ca un bărbat. Avea poftele şi inima unui bărbat. Larissa vedea prea bine asta. La fel şi fraţii săi. Alexander se ferea, aşadar, din calea ei. Se oferi să le facă baloturi de fân. Să le taie lemne pentru iarnă. Să le facă o masă mai mare, sperând să-şi amintească, din anii copilăriei petrecuţi alături de tatăl său, cum se folosesc fierăstrăul, rindeaua, ciocanul şi cuiele. Se oferi să le facă toate aceste lucruri, în speranţa că, astfel, avea să petreacă mai puţin timp pe ogoare şi mai mult în hambar.

Dar cu cât Alexander era mai rezervat, cu atât mai îndrăzneaţă devenea Larissa — pe cât de îndrăzneaţă putea să fie o fată de cincisprezece ani, care locuia într-o gospodărie mică, împreună cu părinţii şi cei patru fraţi ai ei.

Era sfârşitul lui august în Krasnodarul ars de soare din apropierea Mării Negre. Şi într-o după-amiază, pe când făcea baloturi de fân în hambar, observă că raza de lumina ce scălda şopronul se estompase deodată. întorcându-se, dădu cu ochii de Larissa, care stătea în faţa lui.

Alexander ţinea în mâini o furcă, un ghem de sfoară şi un cuţit. Ea îl întrebă, în şoaptă, ce făcea. Baloturi de fân, voia să-i răspundă, dar realiză că Larissa cunoştea prea bine răspunsul şi nu era nevoie să rostească vreun cuvânt. În alte împrejurări, nu s-ar fi

dat în lături. Nici în acel moment nu s-ar fi dat în lături. Dar fata avea să-i provoace necazuri; o simţea în aer.

— Larissa, nu se va sfârşi bine, spuse el.

— Nu ştiu la ce te referi, îi răspunse ea apropiindu-se.

Era desculţă şi purta o rochie străvezie.

— E îngrozitor de cald afară. Am venit să mă adăpostesc de arşiţa unei zile toride. N-ai nimic împotrivă, nu-i aşa?

Alexander se întoarse cu spatele la ea şi se aplecă deasupra fânului.

— Fraţii tăi mă vor ucide.

— De ce-ar face asta? Munceşti atât de mult! Te apreciază.

Făcu încă un pas. El îi simţea năduşeala verii. Ea trase aer în
piept. îmbătându-se cu mirosul lui.

— Opreşte-te!

Ea mai făcu un pas, apoi se opri. Alexander stea tot cu spatele, dar o văzu cu coada ochiului sărind pe una dintre porţile din lemn ale grajdului.

— Stau cuminte aici şi mă uit la tine, o auzi spunând.

O privi şi el un timp, apoi se apucă din nou de treabă. Simţea cum cedează sub imperiul dorinţei. „O clipă, doar atât, şi m-aş îmbăta cu o dulce alinare. Totul n-ar dura decât o clipă. Nimeni n-ar avea de suferit." Ea se afla suficient de aproape încât îi simţea parfumul ispititor al trupului adolescentin, al părului proaspăt spălat şi al respiraţiei seducătoare. închise ochii.

— Alexander! îl strigă Larissa cu glasul răguşit. Priveşte! Vreau să-ţi arăt ceva.

Şi el se uită cu ochi şovăitori şi disperaţi. Ea îşi ridică încet rochia şi îşi depărtă uşor picioarele.

Alexander îşi înălţă capul şi îşi aţinti privirea între coapsele ei goale. Un suspin îi scăpă printre buze.

— Vino aici, Alexander!

Şi se supuse. Dându-i mâinile la o parte, rămase ţintuit între picioarele ei şi îi trase rochia peste umeri, dezvăluindu-i trupul gol. Icnind şi gâfâind, lacom şi ud de năduşeală, îşi lipi gura de buzele ei, alunecând apoi spre sâni, în timp ce îi mângâia trupul cu degetele, delectându-se cu pielea ei caldă şi catifelată. Ea gemea, cu mâinile încleştate pe poarta din lemn... şi atunci se auziră râsete de afară. Larissa încercă să-l îndepărteze pe Alexander. El însă nu se clintea.

Larissa îl îmbrânci cu violenţă, sărind de pe poartă, iar Grişa, fratele ei cel mai mare, intră în hambar, spunând:

— Aici erai, Larisska! Te-am căutat peste tot. Pleacă de aici! Nu mai încerca să-l deranjezi pe Alexander! Nu vezi că are treabă de făcut? Du-te la mama! Vrea să ştie de ce n-ai adus încă vacile de pe izlaz. Colhoznicii[1] vor veni în curând să ia laptele.

— Mă duc acum, îi răspunse ea trecând pe lângă Alexander.

Grişa plecă primul şi, înainte de a se face nevăzută, Larissa se
întoarse spre Alexander şi îi şopti cu un zâmbet
încântător pe buze:

— Data viitoare nu ne va mai întrerupe nimeni şi *nicio* parte din trupul tău nu va rămâne neexplorată, îţi promit, Alexander! Apoi îţi voi spune Şura, nu Saşa, ca fratelui meu. Stai să vezi!

Alexander nu se mai gândi la nimic altceva, nici ziua, nici noaptea, stând singur în hambarul său. A doua zi însă, se întâmplă ceva ce-l împiedică să-şi dea foc cu

1 **Membru al colhozului, cooperativă agricolă de producţie în fosta URSS**

mâinile lui. Chipul palid al Larissei. Când se apropie de ea, îşi ridică mâinile şi îi spuse fără să-l privească:

— Nu mă simt prea bine.

— Nu-i nimic. O să te fac eu să te simţi mai bine.

— Stai cât mai departe de mine, Alexander! insistă ea, respin- gându-l şovăitoare. Fă-ţi o favoare! Stai cât mai departe de mine!

Se apucă, uluit, de treabă. Nu o mai văzu deloc pe parcursul zilei, dar seara, la masă, observă că paloarea Larissei, şi mai accentuată acum, era însoţită de febră. Febra se acutiză în seara următoare, urmată apoi, a doua zi, de o erupţie de pete roşii pe chip.

— O, nu! exclamară înspăimântaţi părinţii. E bolnavă.

Febra şi erupţia de pete roşii puseră stăpânire şi pe trupul lui
Alexander, dar de această dată nimeni nu mai exclamă, cu spaimă în glas, *O, nu!* Cavalerul apocalipsei aducea cu sine tifosul, o boală incurabilă, contagioasă şi letală. Durerea de cap, unul dintre simp- tomele ce prevesteau declanşarea bolii, era atât de cumplită şi de nimicitoare, încât, în momentul în care febra atinse 40 de grade Celsius, iar erupţia roşie şi iritantă îi acoperi toată suprafaţa corpului, Alexander căzu într-o stare binecuvântată de delir ce-i amorţi simţurile şi durerea. Fraţii Larissei zăceau şi ei mistuiţi de febră, Larissa avea hemoragie, părinţii lor erau atinşi de delir, iar Larissa se stinse singură. Cu doar câteva zile în urmă, fremăta sub pasiunea mâinilor febrile ale lui Alexander, ca apoi să zacă fără viaţă în izbă[1], căci erau cu toţii mult prea vlăguiţi ca să-i sape o groapă, aşteptând, la rândul lor, întoarcerea cavalerului apocalipsei. Şi nu se lăsă mult aşteptat.

1 **Căsuţă din bârne specifică unor sate ruseşti**

în cele din urmă, numai tatăl Larissei, Yefim, şi Alexander rămaseră în viaţă. Nu mai ieşiseră afară de zile întregi, poate chiar de săptămâni. Beau doar apă şi se rugau, susţinându-se unul pe celălalt. Alexander se ruga, când în engleză, când în rusă, pentru pace, pentru viaţa părinţilor săi, pentru America, pentru sănătate, pentru viaţa lui, pentru Teddy, pentru Belinda, pentru Boston, pentru Barrington, pentru păduri şi, în final, pentru moarte, căci nu mai putea să îndure chinul nimicitor al bolii. îl vedea pe Yefim privindu-l cu ochii săi suferinzi, îi simţea atingerile mâinilor febrile şi îl auzea şoptindu-i printre buzele-i sângerânde: „Nu muri, fiule! Nu muri aici! întoarce-te la părinţii tăi! Găseşte-ţi drumul spre casă! Unde este casa ta, fiule?"

Yefim se stinse şi el. Alexander însă supravieţui. După şase săptămâni petrecute în carantină, se refacu încetul cu încetul. Ca să împiedice răspândirea bolii în întreaga regiune din Caucaz, autorităţile sovietice au ars până în temelii satul Belyi Gor, împreună cu toate cadavrele, căsuţele, hambarele şi ogoarele sale. Alexander, care rămăsese în viaţă, dar nu mai avea identitate, primi o identitate nouă — deveni Alexander Belov, cel de-al treilea fiu al lui Yefim. Când membrii consiliului sovietic îl întrebară cum îl cheamă, cu glasurile înăbuşite de măştile pe care le purtau pe faţă, el răspunse fără şovăire: Alexander Belov. Verificară în registrele din Belyi Gor documentele ce atestau existenţa familiei Belov şi emiseră un nou paşaport intern, care îi permitea să călătorească în Uniunea Sovietică fără teama că ar putea fi arestat pentru că nu avea acte. Primind şi permisiunea scrisă a sovietului[1] regional, Alexander se urcă în tren şi se întoarse la

1 **Soviet — în fosta URSS, organ al puterii de stat centrale şi locale, format din deputaţi aleşi de către cetăţeni**

Leningrad, unde se duse să locuiască împreună cu Mira Belov, sora lui Yefim. Mira îl privea uluită. Din fericire pentru Alexander, nu-i mai văzuse de doisprezece ani pe membrii familiei Belov şi, deşi îşi exprimă uimirea faţă de părul şi ochii negri ai lui Alexander, de înălţimea şi de constituţia lui zveltă („Nu-mi vine să cred cât te-ai schimbat, Saşa. Erai atât de scund, de blond şi de rotofei pe când aveai cinci ani"), nu şi—1 amintea suficient de bine încât înfăţişarea lui să-i trezească suspiciuni. Alexander dormea pe hol într-un pătuţ care era cu jumătate de metru mai scurt decât el. Mânca împreună cu Mira, cu soţul ei şi cu părinţii acestuia, încercând să-i deranjeze cât mai puţin cu putinţă. Avea un plan. Voia să termine şcoala şi apoi să se înroleze în armată.

Nu avea timp pentru amintiri, gânduri şi suferinţe. Avea o singură misiune — să-şi revadă părinţii — şi un singur ţel, un singur vis şi o singură dorinţă — să plece, într-un fel sau altul, din Uniunea Sovietică.

Un nou prieten, 1937

în ultimele şase luni de liceu, Alexander îl cunoscu pe Dimitri Cernenko. Dimitri, un individ insipid, greu de definit în cuvinte, se ţinea fără încetare după Alexander, punându-i întrebări cu o curiozitate invazivă, uneori supărătoare. Dimitri era ca un căţeluş pe care Alexander nu-l avusese niciodată. Părea inofensiv şi singuratic, dornic să aibă un prieten. Era un băieţandru sfrijit, cu părul vâlvoi şi chipul rotund. Ochii i se agitau necontenit în orbite, fără să se concentreze mai mult de câteva secunde asupra unui lucru sau a unei persoane. Dar felul în care îl privea pe Alexander, cu gura căscată şi cu o privire plină de o veneraţie slugarnică, îl amuza. Dimitri devenea uşor ţinta glumelor şi a chicotelilor. Făcea singur haz de faptul că, în timpul unei curse, ajungea mereu ultimul la linia de sosire, nu reuşea

niciodată să înscrie vreun gol la fotbal şi cădea adesea din copaci.

De câteva ori însă, Alexander îl văzu pe Dimitri bruscându-i, în curtea şcolii, pe băieţii mai mici şi, în momentul în care încercă să-l determine să se alăture şi el jocului, agasând împreună un băiat împietrit de spaimă, Alexander îl trase deoparte şi îl mustră. Dimitri îşi ceru scuze şi nu-i mai necăji pe colegii mai mici. Alexander atribuia acest comportament faptului că Dimitri nu se bucurase niciodată de aprecierea celor din jur, astfel că îl iertă, cum îi iertă şi replicile răutăcioase aruncate fetelor („Ce fund apetisant are! Hei, fund apetisant, ce faci?") Alexander îi corecta greşelile cu răbdare şi tact, iar Dimitri se dovedea un elev sârguincios, mode- lându-şi comportamentul atât cât îi stătea în putinţă, deşi lecţiile lui Alexander nu reuşeau să-l înveţe să marcheze goluri la fotbal, să ajungă primul la linia de sosire în timpul unei curse sau s-o asculte pe o fată care-i vorbea despre părul ei fără să afişeze pe chip o grimasă plictisită. în alte privinţe însă, Dimitri îşi însuşi lecţiile. Şi râdea cu poftă la toate glumele lui Alexander, lucru care le pecetlui prietenia.

Dimitri manifesta un interes aparte faţă de accentul lui Alexander, dar el îi ocolea întrebările. Nu avea încredere în Dimitri, cum nu avea încredere în nimeni. Cu excepţia trecutului său petrecut în America, Alexander şi Dimitri abordau numeroase subiecte: politica comunistă (despre care vorbeau cu glasuri şoptite şi în termeni batjocoritori), relaţiile cu fetele (la care Dimitri nu avea nicio experienţă) şi traiul alături de părinţii lor.

Şi aşa, într-o după-amiază, în timp ce mergeau spre casă, Dimitri îi mărturisi că tatăl lui era paznic la una dintre închisorile din oraş — şi nu la orice închisoare, ci (îi şopti cu emfază) la *Centru/ de Detenţie,*

cea mai înspăimântătoare temniţă din Leningrad, îi spuse asta — Alexander o ştia prea bine — deoarece poziţia importantă a tatălui său îi conferea, în ochii prietenului său, un statut aparte. Şi nu se înşelă, căci, din clipa aceea, Alexander îl privi cu alţi ochi pe Dimitri.

Văzu deodată o portiţă în calea destinului — posibilitatea de a afla ce se întâmplase cu părinţii săi. Acest lucru se dovedi suficient ca să-l determine să treacă peste neîncrederea faţă de oameni şi să-i mărturisească lui Dimitri despre originile lui americane. îi împărtăşi întregul adevăr despre trecutul şi despre viaţa sa şi îl rugă să-l ajute să-i găsească pe Harold şi pe Jane Barrington. Dimitri îi spuse, cu ardoare în ochi, că avea să-l ajute bucuros, iar Alexander îl strânse recunoscător în braţe, spunându-i: „Dima, dacă mă ajuţi, îţi jur că îţi voi fi prieten pentru totdeauna şi voi face orice pentru tine".

Bătându-l uşor pe spate, Dimitri îi răspunse că nu era nevoie să-i mulţumească — avea să-l ajute pentru că erau cei mai buni prieteni, nu-i aşa?

Iar Alexander încuviinţă.

Câteva zile mai târziu, Dimitri îi aduse vestea despre mama lui — era „închisă fără drept de corespondenţă".

Alexander îşi aminti de babuşka Tamara şi de soţul ei. Ştia prea bine ce însemna asta. îşi păstră cumpătul în faţa prietenului său, dar în noaptea aceea vărsă lacrimi amare pentru mama lui.

Cu ajutorul tatălui lui Dimitri, reuşiră să intre cinci minute în Centrul de Detenţie, sub pretextul că îi făceau acestuia o vizită şi întocmeau un raport pentru şcoală despre progresul statului sovietic în lupta împotriva agitatorilor străini şi a trădătorilor cauzei socialiste.

Alexander îl văzu pe tatăl său, timp de câteva minute, într-o zi absurd de caldă şi de senină. Realmente, câteva minute. Sperase să fie zece; măcar două între patru ochi. Obţinu doar două, în compania lui Dimitri, a tatălui lui Dimitri şi a unui alt paznic. Nicio clipă de intimitate pentru Harold şi Alexander Barrington.

Alexander repetase cuvintele pe care voia să i le spună tatălui său până când i se întipăriseră în memorie şi nimic — nici teama, nici neliniştea — nu avea să i le mai şteargă.

„Tată!"voia să-i spună. „Cândva, pe când aveam doar şapte ani, am mers împreună — tu, eu şi mama — în Revere Beach. îţi mai aminteşti? Am înotat până când dinţii au început să-mi clănţăne în gură, am făcut împreună un banc de nisip şi am aşteptat să-l spele valurile oceanului. Soarele ne-a ars cumplit în orele petrecute pe plajă. Apoi ne-am dat — de trei ori — în *montagne russe* şi am mâncat vată de zahăr şi îngheţată până m-a durut stomacul. Tu miroseai a nisip, a apă sărată şi a soare şi mi-ai spus, ţinându-mă de mână, că şi eu miroseam a mare. A fost cea mai fericită zi din viaţa mea — o zi pe care tu mi-ai dăruit-o şi pe care o voi reţrăi de fiecare dată când voi închide ochii. Nu-ţi face griji pentru mine! O să mă descurc — aici, acolo, oriunde. Nu-ţi face griji pentru nimic!"

Dar nu reuşi să rămână singur cu tatăl său nici măcar o clipă ca să-i spună aceste cuvinte, în orice limbă, şi nu credea că Harold putea să-i ghicească gândurile, cu ochii împăienjeniţi de lacrimi. Alexander se temea că tatăl său avea să-şi trădeze sentimentele, atrăgând atenţia paznicului. Din fericire, el nu căuta însă subterfugii.

Harold făcu primul pas, vorbind în engleză, cu puţin ajutor din partea lui Alexander.

— Prizonierul ar putea să ne spună ceva în engleză? îl întrebase pe paznic.
Acesta încuviinţă, mârâind:
— Bine. Dar foarte scurt. N-am timp de pierdut.
— O să spun ceva în engleză, zise Harold. Câteva versuri din Kipling.
Şi, apucându-l pe Alexander de mâini, începu să recite cu glas suficient de puternic cât să dea viaţă cuvintelor:
— *Dacă suporţi să-ţi vezi vorba sucită/ De şarlatan, ce-ţi spurcă al tău rost/ De poţi ca munca vieţii, năruită/ Fiule, s-o faci de la-nce- put precum a fost...*[1]
Alexander îl auzi clar şi răspicat.
Ţinându-l în continuare de mâini, cu ochii înecaţi în lacrimi, Harold îi şopti:
— *Cum n-am murit eu în locul tău! Absalom, fiul meu, fiul meu!*[2]Alexander se retrase, fără să spună vreun cuvânt, clipind iute.
La capătul celor câtorva minute petrecute în celula din beton, eforturile de a-şi păstra cumpătul îl costaseră scump: un dinte spart şi nemurirea sufletului. *Te iubesc,* îi murmură tatălui său, apoi uşa se închise în urma lor.
— Acela e tatăl tău? îl întrebă Dimitri, mergând cu paşi repezi ca să-l prindă pe Alexander din urmă. Nu semeni prea mult cu el, din fericire.
— Da, semăn mai mult cu mama, îi răspunse el, cu dinţii încleştaţi.
— Şi ce ţi-a spus? A meritat efortul?
— N-a spus prea multe.
— Dar ce-a spus în engleză?
— A recitat câteva versuri din poezia *Dacă* a lui Rudyard Kipling. O ştii?

1 **Poezia *Dacă* de Rudyard Kipling, traducere de Dan Duţescu**
2 ***Vechiul testament,* A doua carte a lui Samuel 18:33**

— Am citit-o cu mult timp în urmă la şcoală, răspunse Dimitri, ridicând din umeri. Dar nu m-a impresionat. Vrei să spui că, dintre toate lucrurile pe care ar fi putut să ţi le spună, lucruri personale, a preferat să-ţi recite nişte versuri scrise de un imperialist mort?

— *Dacă* este o poezie foarte frumoasă.

Dimitri nu se mai dezlipi apoi de lângă Alexander, lucru care însă nu îl deranjă, căci avea nevoie de un prieten.

Nu îi luă mult timp lui Dimitri să conceapă planuri prin care să fugă amândoi din Uniunea Sovietică. De vreme ce planurile lui îi oglindeau propriile idei, Alexander nu vedea niciun motiv pentru care să-i pună stavilă. Şi nu vedea niciun motiv pentru care nu l-ar fi luat pe Dimitri cu el. Doi soldaţi se pot lupta mai bine decât unul singur, se pot acoperi unul pe celălalt şi se pot apăra reciproc. Cel puţin, aşa îşi imagina Alexander. Că Dimitri putea fi camaradul lui de arme. Că Dimitri l-ar putea apăra.

Alexander era însă înzestrat cu o răbdare de fier. Dimitri nu cunoştea această noţiune. Alexander ştia că avea să li se ivească şi momentul prielnic. Plănuiau să meargă cu trenul până în Turcia, să străbată Siberia pe timp de iarnă şi să traverseze apoi Strâmtoarea Bering. îşi îndreptară apoi atenţia spre Finlanda şi traseră concluzia că era cea mai apropiată şi cea mai accesibilă cale.

Alexander se ducea la bibliotecă în fiecare săptămână ca să vadă dacă volumul lui Puşkin se mai afla la locul lui. Dacă îl verifica cineva? Dacă îl lua cineva? Avea senzaţia că banii lui nu erau în deplină siguranţă.

După ce absolviră liceul, Alexander şi Dimitri se hotărâră să se înroleze în programul de trei luni organizat de Şcoala de Ofiţeri din cadrul Armatei Roşii.

Ideea îi aparţinea lui Dimitri. Credea că astfel vor reuşi să impresioneze fetele. Alexander considera că astfel vor avea mai multe şanse să ajungă în Finlanda dacă se va declanşa un război între Uniunea Sovietică şi Finlanda, lucru cât se poate de verosimil: Rusia nu era deloc încântată să aibă un duşman, cu care se războise adesea de-a lungul istoriei, la doar douăzeci de kilometri de Leningrad, cel mai mare oraş al Rusiei, fără îndoială.

Programul Şcolii de Ofiţeri întrecea orice închipuire. Brutalitatea instructorilor, antrenamentele istovitoare şi umilinţele suferite fără încetare erau menite să te îngenuncheze şi să-ţi frângă spiritul înainte de izbucnirea războiului. Umilinţele erau mai greu de îndurat decât antrenamentele desfăşurate în frig şi ploaie. Dar cel mai greu era să te trezeşti în toiul nopţii, după antrenamente, şi să fii obligat să stai ore în şir în picioare din cauza vreunui idiot de cadet, pedepsit pentru că uitase să-şi lustruiască ghetele.

Şcoala de Ofiţeri îl învăţa pe Alexander ce însemnau imperfecţiunea, autoritatea şi respectul. II învăţa să-şi ţină gura, să păstreze curăţenia impecabilă în dulap, să fie mereu punctual şi să spună *Da, domnule* când voia, de fapt, să spună *Du-te dracului!* învăţa, de asemenea, că era mai puternic, mai ager şi mai iute decât ceilalţi cădeţi, mai pedant, mai calm în situaţii de criză şi mai curajos.

învăţa că vorbele menite să-l tulbure nu aveau nicio putere asupra lui.

După experienţa dualităţii aplicate în Şcoala de Ofiţeri — voiau să te transforme într-un adevărat soldat, frângându-ţi fără milă spiritul —, Alexander se bucura că nu făcea încă parte din rândurile armatei: refuza să se gândească ce avea să îndure atunci.

Şi apoi Dimitri pică examenele de absolvire.

— îţi vine să crezi? Ce nenorociţi pot să fie! După ce-am trecut prin tot infernul ăsta, mă resping! Ce e rahatul ăsta? Mă gândesc să-i scriu comandantului o scrisoare. Cine e comandantul Şcolii de Ofiţeri, Alexander? Vezi scrisoarea asta? îmi spun că încarc şi descarc arma mult prea încet, că mă târăsc pe burtă cu lentoarea unui şarpe şi că, în timpul simulărilor de luptă, n-am păstrat tăcerea şi nici nu mi-am dovedit calităţile de lider necesare unui ofiţer. Uite ce scriu: mă invită să mă înrolez în rândul soldaţilor. Dar dacă nu sunt în stare să-mi încarc arma suficient de repede ca să fiu ofiţer, de ce-aş fi bun ca soldat?

— Poate că standardele sunt diferite pentru ofiţeri faţă de soldaţii de rând.

— Cum să nu! Trebuie să fie mai aspre pentru soldaţii fronto- vik. Doar se află în prima linie a frontului. Mă resping din rândul ofiţerilor, unde aş fi putut să stau în spate, cât mai departe de pericole, ca să mă arunce în primele linii ale frontului?! Nu, mulţumesc, spuse Dimitri ridicându-şi privirea spre Alexander. Tu ai primit vreun răspuns?

Îl primise, firește, şi îl informau că obţinuse gradul de sublocotenent, dar nu credea că Dimitri ar fi fost încântat să audă vestea. Nici minciuna nu era o alternativă salutară. Aşa că îi mărturisi adevărul.

— Dar e o prostie, Alexander! S-au dus naibii planurile noastre! Cum ne mai putem ajuta acum — tu ca ofiţer şi eu ca soldat? Am găsit! exclamă apoi, lovindu-se cu palma peste frunte. Mi-a venit o idee grozavă! Îţi rămâne doar un singur lucru de făcut. Ai înţeles deja?

— Nu, n-am înţeles.

— Trebuie să respingi gradul de sublocotenent. Spune-le că te simţi onorat şi recunoscător, dar că te-ai răzgândit! Te vor înrola ca soldat în doar câteva zile şi vom face parte din aceeaşi

unitate. Vom reuşi apoi să fugim împreună când ni se va ivi ocazia, continuă el, cu un zâmbet larg pe buze. Şi când te gândeşti că pentru o clipă am crezut că totul e pierdut şi că planurile noastre sunt zadarnice!

— Stai puţin! spuse Alexander privindu-l pieziş. Ce vrei să fac, Dima?

— Să refuzi gradul de ofiţer.

— De ce-aş face asta?

— Ca să ne ducem planurile la bun sfârşit.

— Dar nu s-a schimbat nimic. Ca sublocotenent, mă aflu în fruntea unei unităţi militare alcătuite din mai multe detaşamente din care faci parte şi tu. Vom ajunge împreună în Finlanda, indiferent ce se va întâmpla. O să vezi.

— Dar la ce bun dacă nu suntem în acelaşi detaşament? Aşa am plănuit lucrurile, Alexander.

— Am plănuit să devenim amândoi ofiţeri. Nu simpli soldaţi.

— Bine, dar planurile s-au schimbat acum. Trebuie să fim amândoi flexibili.

— Da. Dar dacă vom fi amândoi simpli soldaţi, niciunul din noi nu va mai avea putere.

— Dar cine a vorbit de putere? Cine vrea putere? Tu? îl întrebă Dimitri, privindu-l printre gene.

— Nu vreau putere, răspunse Alexander. Vreau să fiu într-o poziţie favorabilă pentru amândoi. Dacă unul din noi este ofiţer, acest lucru ne oferă mai multe oportunităţi ca să ajungem unde ne dorim. Trebuie să recunoşti asta. Dacă situaţia ar fi fost invers, iar eu aş fi picat examenele, dar tu ai fi devenit ofiţer, mi-aş fi dorit să-ţi păstrezi gradul. Căci ai fi putut să ne fii de mare ajutor.

— Da, răspunse încet Dimitri, dar n-am ajuns ofiţer, nu-i aşa?

— Ai avut ghinion, Dima, spuse Alexander. Nu mi-aş mai bate capul cu asta.

— Nici nu cred că o să mai pot să-mi bat capul, răspunse Dimitri, de vreme ce o să devin bătaia de joc a tuturor.

Alexander nu mai spuse nimic.

— Cred că ar fi mai bine dacă am fi amândoi în acelaşi detaşament, continuă Dimitri, rupând tăcerea.

— Nu există nicio garanţie că am ajunge amândoi în acelaşi detaşament, spuse Alexander. Pe tine te vor trimite în Karelia, iar pe mine în Crimeea...

Se opri, lăsând cuvintele suspendate în aer. Era absurd. Nici prin cap nu-i trecea să refuze gradul de ofiţer. Dar privind expresia din ochii lui Dimitri, umerii aduşi de spate şi grimasa de pe buzele acestuia, Alexander văzu prima fisură a prieteniei lor. „Material" sovietic de proastă calitate, îşi spuse el, continuând să-l convingă pe Dimitri că lucrurile aveau să fie în favoarea lor.

— Dima, gândeşte-te la avantajele pe care le vei avea în armată dacă voi face parte din rândul ofiţerilor! Mâncare mai bună. Ţigări mai bune. Votcă mai bună. Misiuni mai bune.

Dimitri îl privea sceptic.

— Sunt aliatul şi prietenul tău, iar poziţia mea îmi va permite să te ajut.

Dimitri îl privea în continuare la fel de sceptic.

Şi pe bună dreptate, căci, în ciuda promisiunilor lui Alexander, viaţa nu era deloc uşoară pentru Dimitri. Era însă *considerabil* mai uşoară pentru Alexander, fără doar şi poate. Ocupa camere mai bune, mânca mai bine, se bucura de anumite privilegii şi libertăţi, era plătit mai bine, primea arme mai bune, avea acces la informaţii militare secrete, iar femeile roiau în jurul lui la clubul ofiţerilor. Avantajul lui Dimitri îl constituia faptul că

Alexander era *într-adevăr* superiorul lui la garnizoana din Leningrad, între ei aflându-se doi sergenţi şi un caporal. Se dovedi însă un avantaj îndoielnic în momentul în care Alexander ţipă la Dimitri pentru că nu menţinea ordinea în timpul unui marş militar, iar Dimitri se făcu mic sub imperiul ordinelor sale. Ştia că fie avea să dea în continuare ordine tuturor soldaţilor aflaţi în subordinea lui, inclusiv prietenului său, lucru inacceptabil în opinia acestuia, fie nu avea să mai dea ordine nimănui, lucru inacceptabil în viziunea Armatei Roşii.

Alexander îl transferă pe Dimitri într-o altă unitate, sub comanda locotenentului Serghei Komkov, unul dintre ofiţerii cu care împărţea garnizoana, distrugând pentru totdeauna relaţia dintre ei.

— Belov, ar trebui să fii sfârtecat în mii de bucăţele, spuse într-o seară Komkov, un bărbat scund, îndesat şi aproape chel, în timp ce jucau cărţi. Ce-a fost în capul tău când m-ai rugat să-l iau pe Cernenko în subordinea mea? E cea mai smiorcăită muiere ce mi-a fost dat s-o văd vreodată! E doar un simulacru de soldat! Până şi sora mea e mai curajoasă. Nu e în stare să facă nimic cum trebuie, dar nu-i place să-i spui ce să facă. N-am putea să-l trimitem în faţa curţii marţiale pentru laşitate?

— Hai că e băiat bun! răspunse Alexander râzând. îşi va dovedi valoarea în luptă.

— Termină cu tâmpeniile, Belov! Ne va aduce pieirea tuturor în luptă.

Şi fetele intră în scenă, 1939

Când începură să frecventeze cluburile, Alexander începu să iasă cu o fată, Luba, pierzându-şi treptat interesul pentru alte fete. Apoi Dimitri îşi manifestă şi el interesul pentru Luba, iar Alexander încuviinţă şi se îndepărtă. Luba se simţi rănită, iar Dimitri se jucă un timp cu ea, apoi o părăsi.

Şi povestea se repetă de câteva ori. Alexander nu se supără; putea oricând să găsească alte fete. încercă să scape de Dimitri, lăsându-l să meargă singur în barul Sadko, în timp ce el se ducea la clubul ofiţerilor. Acest lucru nu era însă pe placul lui Dimitri, deoarece el nu avea acces la clubul ofiţerilor. Aşa că Alexander continuă să se ducă la Sadko, împreună cu Dimitri, prefăcându-se că nu manifesta interes pentru vreo fată anume. Şi chiar aşa şi era. Căci îi plăceau toate femeile.
Sveta voia să stea numai deasupra, fără să fie atinsă.
Olgăi îi plăcea să fie mângâiată. Numai mângâiată.
Milla vorbea prea mult despre comunism şi economie.
Lena vorbea prea mult. Punct.
Cu Isabel se întâlni de două ori, iar la a treia întâlnire îl întrebă dacă voia să se însoare.
Dina îi spuse că îl plăcea mai mult decât pe ceilalţi bărbaţi pe care îi cunoscuse, dar o găsi în curând în braţele lui Anatoli Marazov.
Maia avea numeroase preferinţe, iar Alexander i le satisfacu pe toate. Apoi îi reproşă că nu-i păsa de nimeni, cu excepţia lui însuşi.
Megan vorbea tot timpul cât îi explora trupul cu gura.
Nina vorbea tot timpul cât Alexander îi explora trupul cu gura.
Nadia voia să joace cărţi — nu înainte şi nici după, ci în loc de...
Kira acceptă s-o facă numai dacă participa şi Ella, cea mai bună prietenă a ei.

Zoe se dovedi îndrăzneaţă, dar totul se încheie după doar cincisprezece minute.

Maşa se dovedi şi ea îndrăzneaţă, şi partida se încheie după două ore.

Marisei îi plăcea să-l audă vorbind. Martei nu.

Sofia accepta totul atât timp cât ea nu trebuia să facă absolut nimic.

Sonia era o fată nostimă până când, într-o sâmbătă seara, se dovedi că nu mai era deloc nostimă, vărsând lacrimi amare şi sim- ţindu-şi inima frântă.

Lara îl întrebă dacă omorâse vreodată vreun om.

Zenia îl întrebă dacă voia să aibă copii.

Apoi le pierdu şirul şi le uită numele.

Continua să le caute şi să le exploreze trupurile, dorindu-şi cu ardoare să stabilească o legătură cu ele. Apoi pleca mai departe. Şi îşi continua căutările — noaptea, în serile de vineri, de sâmbătă şi de duminică, dar şi în serile când făcea de strajă, prea puţin ziua, spre dezamăgirea lui, căci îi plăcea să le privească plutind pe culmile plăcerii.

începu apoi să se retragă în cochilia lui, deşi le căuta în continuare prezenţa şi îmbrăţişările. O făcea însă cu resemnare, cu detaşare şi indiferenţă. Iar dorinţele şi afecţiunea lor creşteau inexplicabil cu fiecare zi care trecea.

Tot mai multe fete îi căutau compania, dorindu-şi să se plimbe împreună pe Nevski Prospekt, să-l ţină de braţ, să-l strângă de mână, să-i mulţumească şi să-l revadă în următorul sfârşit de săptămână, când avea să se plimbe deja cu altă fată... cu alte trei fete. Tot mai multe voiau ceva de la el — ce anume, nu ştia şi nici nu putea să le ofere.

— Vreau mai mult, Alexander, îi spuneau ele. Vreau mai mult.

— Crede-mă, ţi-am oferit tot ce am! le răspundea el.

— Nu, vreau mai mult.

— îmi pare rău, dar nu pot să-ţi dau ce-ţi doreşti, le spunea cu glas rece şi resemnat, în drum spre casă. Doar atât pot să-ţi ofer.

Cu toate acestea, de fiecare dată când privea o fată, o saluta, o atingea şi o săruta, se întreba dacă nu era ea cea *aleasă*. „Le-am cunoscut pe toate. Oare am

scăpat-o printre degete? A apărut şi a dispărut şi eu nici măcar n-am ştiut?"

Uneori însă, printre vise, înainte de a se lăsa cuprins de pătura neagră a nopţii, sub stele sau în tren, în barje sau în căruţe, Alexan- der vedea hambarul şi îi simţea mirosul Larissei. îi auzea respiraţia încărcată de dorinţă şi se simţea copleşit de regret pentru un lucru pierdut, pe care nu credea că avea să-l mai regăsească vreodată

.Masa lafamilia Sabat el la, 1943

într-o duminică, pe la sfârşitul lui octombrie, Tatiana acceptă în cele din urmă să ia masa acasă la Vikki. Familia Sabatella locuia în Mica Italie, la colţul străzilor Mulberry şi Grand.
Când intrară pe uşă, Tatiana auzi un glas răsunător strigând:
— Gelso-mi-naa!
Din bucătărie, îşi făcu apariţia o femeie mică de statură şi corpolentă, cu părul negru şi pielea arsă de soare.
— Ai spus că veniţi acum trei ore.
— îmi pare rău, bunico. Tania nu terminase... ce avea de făcut la spital. Tania, ea e bunica mea, Isabella, iar acesta este băieţelul Taniei, Anthony.
Isabella o îmbrăţişă călduros, apoi luă băieţelul în braţe, cu mâinile murdare de făină, şi îl duse în bucătărie, unde îl întinse pe masă. Dacă nu avea să-i sară în ajutor, Isabella avea să-l prefacă pe Anthony într-o gogoşică.
— *Gelsomina?* o întrebă încet Tatiana pe Vikki, în timp ce beau un pahar de vin în bucătărie.
— Nu întreba! înseamnă iasomie. E ceva legat de mama mea moartă.
— Mama ta n-a murit! strigă Isabella, dezmierdând pruncul. E în California.
— Da, e în California, explică Vikki. Asta înseamnă purgatoriu în italiană.
— încetează! Doar ştii prea bine cât e de bolnavă!
— Mama ta e bolnavă? întrebă Tatiana în şoaptă.
— Da, răspunse Vikki tot în şoaptă. E *dusă* cu capu'.
— încetează, copilă nesuferită ce eşti! ripostă Isabella, zâm- bindu-i lui Anthony.
— Le-am atras atenţia să nu te întrebe sub nicio formă de tatăl băieţelului, spuse Vikki. Am făcut bine?
— Ai făcut foarte bine, răspunse ea.

Tatianei îi plăcea apartamentul — era spaţios şi confortabil, cu ferestre mari, biblioteci înalte şi mobilier impunător. Culoarea ce domina însă întreaga locuinţă o tulbura uşor, căci totul — de la covoare la pereţi şi de la stucaturi la draperii — era zugrăvit în nuanţa vinului roşu din pahar.

În salonul stacojiu ca vinul de Burgundia, făcu cunoştinţă cu Travis, soţul Isabellei, un bărbat mic, slab şi mult mai calm decât soţia lui furtunoasă.

— Când l-am cunoscut pe Travis, bunicul lui Vikki... spuse Isabella la masă, ţinându-l pe Anthony într-o mână şi servind-o pe Tatiana cu o porţie de lasagna. Vikki, dă-i pâine şi salată Taniei şi toarnă-i şi nişte vin, pentru numele lui Dumnezeu! Nu mai sta acolo ca o statuie! Ce spuneam? Când l-am cunoscut pe Travis...

— Ai mai spus-o o dată, femeie, interveni Travis, privind-o pe Tatiana şi scărpinându-şi stânjenit capul chel, de parcă şi-ar fi cerut scuze.

— *Prego*, nu mă întrerupe! Când te-am cunoscut, erai pe cale să te însori cu mătuşa mea, Sophia.

— Dar nu-mi spune *miel Eu* cunosc povestea. Spune-i-o *ei!*

— Aha! murmură Tatiana cu gura plină, delectându-se cu o porţie de salată şi cu o bucată de pâine şi lăsând discuţia să curgă în voie.

— Sora mai mică a mamei mele, continuă Isabella. Eu şi Travis ne-am cunoscut într-un orăşel din Italia. Lângă Florenţa. Ştii unde e Florenţa?

— Da, răspunse Tatiana. Mama soţului meu era din Italia.

— Mama m-a trimis să-l întâmpin pe Travis la gară. Căci n-ar fi reuşit niciodată să găsească singur drumul spre casa noastră.

Locuiam în adâncul văii dintre munţi. Mama m-a trimis astfel să-l întâmpin şi să-l aduc acasă, unde îl aştepta Sophia.

— Bunico, cu ajutorul tău, nu şi-a mai găsit *niciodată* drumul, spuse Vikki.

— Taci din gură, copila mea! Aveam de străbătut vreo zece kilometri până acasă. După nici doi kilometri, ştiam că nu voi mai putea trăi nici măcar o zi fără el. Ne-am oprit la o tavernă din partea locului ca să bem nişte vin. Nu obişnuiam să beau. Eram prea mică — aveam doar şaisprezece ani, dar Travis mi-a oferit nişte vin din paharul lui. Am băut amândoi din acelaşi pocal…

Isabella zâmbi şi se întoarse spre Travis, care mânca lasagna, prefăcându-se că nu-i dădea ascultare.

— Nu ştiam ce să facem, continuă apoi. Mătuşa mea avea douăzeci şi şapte de ani, ca şi Travis. Urmau să se căsătorească, nu exista altă cale. Stăteam în taverna împrejmuită de dealurile din preajma Florenţei, fără să ştim pe ce drum s-o apucăm. Ştii ce-am făcut până la urmă? întrebă ea înghiontindu-l pe Travis, care scăpă furculiţa din mână şi bombăni nemulţumit. Nu ne-am mai dus acasă. Hai să mergem la Roma! ne-am spus apoi. O să le dăm de veste familiilor noastre de acolo. Dar, în loc să luăm un tren spre Roma, am plecat la Napoli, iar de acolo ne-am urcat la bordul unui vas şi am pornit spre Ellis Island. Am ajuns aici în 1902. Doar cu hainele de pe noi.

— Mătuşa ta te-a iertat? o întrebă Tatiana, scrutându-i pe amândoi cu ardoare.

— Nu m-a iertat nimeni, răspunse Isabella.

— Mama ei nu-i scrie nici în ziua de astăzi, spuse Travis cu gura plină.

— A murit, Travis. Cum ar putea să-mi mai scrie acum?

— *Alexander; de cât timp o iubeşti pe sora mea? întreabă Daşa, flămândă şi mistuită de boală.*

— *N-am iubit-o niciodată, răspunde el. Pe tine te iubesc. Ştii prea bine ce e între noi.*

— *Ai spus că, în vară, când vei obţine o permisie, vei veni în Lazarevo şi ne vom căsători, spune Daşa într-un acces de tuse.*

— *Da. Voi veni în Lazarevo în permisie şi ne vom căsători, îi răspunde Alexander Daşei, sora Tatianei.*

Tatiana îşi lăsă capul în pământ şi îşi împleti degetele în poală.

— Am născut două fiice în America, îşi reluă Isabella firul povestirii. Travis voia un băiat, dar Dumnezeu a hotărât altceva, continuă ea, oftând adânc. Am încercat să avem şi un băiat. Am suferit trei avorturi.

Isabella îl privea cu atâta ardoare pe Anthony, încât Tatiana voia să-l ţină din nou în braţe, de parcă dorinţa rivaliza cu posesiunea.

— în 1923, fiica noastră mai mare, Annabella, a născut-o pe Gelsomina...

— Şi m-a botezat *Viktoria,* interveni Vikki.

— Ce ştie ea? spuse Isabella ignorând-o. Ce nume e ăsta Viktoria? Italian? Nici vorbă. Fiica noastră mai mică, Francesca, locuieşte în Darien, Connecticut. Vine să ne vadă o dată pe lună. Este căsătorită cu un bărbat cumsecade. Nu au copii încă.

— Bunico, mătuşa Francesca are treizeci şi şapte de ani. Nimeni nu mai face copii la vârsta asta, declară Vikki.

— Ne era scris să avem şi un băiat, spuse Isabella, cu lacrimi în glas.

— Nu e adevărat, interveni Travis. Dacă ne-ar fi fost scris să-l avem, l-am fi avut. Acum dă-i băiatul mamei sale şi treci la masă, femeie!

— Tania, cine are grijă de el cât eşti la muncă? întrebă Isabella, dându-i-l cu regret pe Anthony.

Tatiana îl luă recunoscătoare în braţe şi îl ţinu strâns la piept, înainte de a se apuca să mănânce din nou.

— îl iau cu mine când nu doarme, iar dacă doarme, îl mai las în grija refugiaţilor sau a soldaţilor.

— Nu e o soluţie prea bună, spuse Isabella. Dacă vrei, pot să am eu grijă de el.

— îţi mulţumesc, răspunse Tatiana. Dar nu cred că aş putea să...

— Aş putea să-l iau eu de la Ellis Island. Şi să ţi—1 aduc când îţi termini treaba.

— Isabella! o strigă Travis. Nu e fiul tău, indiferent cât ţi-ai dori să fie. Mănâncă acum, pentru numele lui Dumnezeu!

— O să mă gândesc la propunerea ta, spuse Tatiana zâmbind. Vă puteţi considera norocoşi pentru că vă aveţi unul pe celălalt. E o poveste minunată.

— Tu eşti norocoasă pentru că soarta ţi-a hărăzit un băieţel minunat, spuse Isabella.

— Aşa e, răspunse Tatiana.

— Spune-ne, unde e familia ta?

Tatiana şovăi.

— Ai mamă, copila mea?

— Am avut, răspunse ea.

— Dar tatăl tău?

— A murit şi el.

— Mai ai fraţi sau surori?

— Am avut. Sunt morţi cu toţii.

— Bunici?

— Şi ei au murit, răspunse Tatiana clătinând din cap. Isabella şi Travis încetară să mai mănânce. Vikki o privea fără
să clipească.

— Cu doi ani în urmă, nemţii au asediat Leningradul. N-am mai avut ce să mâncăm.

Tăcerea se aşternu în cameră.

E 23 iunie 1940 — ziua de naştere a Tatianei şi a lui Paşa. împlinesc şaisprezece ani, iar familia Metanov sărbătoreşte aniversarea celor doi fraţi gemeni la dacha *lor din Luga. împrumutaseră o masă şi o aşezaseră afară, în curtea împrejmuită cu arbuşti, căci nu e loc pe prispă pentru toţi cei şaptesprezece oameni — cei şapte membri ai familiei Metanov, sora tatălui, soţul şi nepoata, babuşka Maia şi cei şase membri ai familiei Iglenko. Tatăl adusese caviar negru de la Leningrad şi sturion afumat. Adusese şi hering cu cartofi şi ceapă, iar mama făcuse ciorbă cu borş şi cinci feluri de salată rusească. Verişoara Marina făcuse plăcintă cu ciuperci, Daşa făcuse plăcintă cu mere, bunica din partea tatălui îi făcuse* choux â la creme, *babuşka Maia îi pictase un tablou, iar tatăl îi adusese şi nişte ciocolată din oraş, pentru că ştie că Tatiana adoră ciocolata. Ea poartă rochia albă cu trandafiri roşii. Singura rochie frumoasă pe care o are. I-o adusese tatăl ei din Polonia cu doi ani în urmă. E rochia ei preferată.*

Beau votcă cu toţii, cu excepţia Tatianei, până când abia mai reuşesc să ţină paharul în mână. Povestesc anecdote ruseşti, cu tentă politică, şi mănâncă până plesnesc. Tatăl cântă la chitară melodii populare ruseşti şi, în curând, îl acompaniază cu toţii, chiar dacă nu-şi mai amintesc nici versurile, nici muzica.

De-ai şti
Cât îndrăgesc
Aceste nopţi la Moscova…

— Când o să împliniţi optsprezece ani, Tania, îi spune tatăl ei, o să închiriez, pentru tine şi pentru Paşa, o sală de banchet la hotelul Asto- ria, unde vom organiza o petrecere în adevăratul sens al cuvântului, nuca aceasta de acum.

— Dar pentru mine n-ai organizat o asemenea petrecere, spune Daşa, care împlinise optsprezece ani cu cinci ani în urmă.

— Vremurile erau grele în 1935, răspunde tatăl. Aveam atât de puţin. Acum însă lucrurile stau mult mai bine şi vor sta şi mai bine peste doi ani. Voi ridica paharul şi în cinstea ta laAstoria, Daşa, bine?

Tania abia aşteaptă să împlinească optsprezece ani ca să se bucure de încă o zi ca cea de astăzi. în aerul cald al nopţii, plutesc miresme de liliac şi flori de cireş, greierii cântă ameţitor, iar ţânţarii stau, parcă, la distanţă. Fratele şi sora ei o ţintuiesc pe iarbă şi o gâdilă fără milă, până când Tania începe să ţipe şi să-i roage să înceteze, căci îşi strică rochia, în timp ce adulţii ridică iar paharele, cu mâini tremurătoare, iar tatăl începe să cânte din nou la chitară. Glasul lui şovăitor, înecat în aburii alcoolului, poartă printre arbuşti, printre urzici şi flori albe de cireş versurile tânguitoare despre Leningrad scrise de Alexandr Vertinski[1]:

Cuvinte dulci şi de prisos
Plutind pe aripi de vânt...
Grădina de Vară, Fontanka şi Neva...
De ce-aţipoposit aici, cuvinte trecătoare?
Aici, printre vâltoarea oraşelor
Şi a apelor străine ce clipocesc la mal.

' Alexandr Vertinski (1889-1957) — cântăreţ, poet, compozitor, artist de cabare

13

tînchisoarea din Volhov, 1943

Slonko era mort, dar soarta lui Alexander era la fel de îndoielnică. Fusese transferat în Volhov, unde avea să înfrunte o altă şleahtă de idioţi, mult mai răi şi mai primejdioşi. Trăia sentimente contradictorii după ce aflase că Tatiana scăpase din ghearele Uniunii Sovietice. Senzaţia de alinare se împletea cu o tristeţe copleşitoare. Acum, pentru că Tatiana plecase pentru totdeauna, nu mai ştia asupra cui să-şi verse năduful — asupra anchetatorului care îl interoga sau asupra paznicului care îndrepta arma spre el; dar, în timp ce se plimba de colo colo prin celula, ceva mai mare, din Volhov, se ura cu tot mai multă înverşunare.

Tatiana plecase — şi era opera lui. Plecase cu pruncul lor. în ce lună era? I se apropia oare sorocul?

Spre deosebire de Morozovo, Volhov avea, ca şi Leningradul, două închisori — una pentru răufăcători, iar cealaltă pentru *deţinuţii politici.* Distincţia era evidentă, iar Alexander era „găzduit" în închisoarea destinată răufăcătorilor. Aici celulele păreau mai bune. îşi amintea cele câteva zile petrecute în Kresty după arestarea lui din 1936, înainte de a fi trimis în Vladivostok. Celulele erau mici şi împuţite. în închisoarea din Volhov, celulele erau mai mari şi aveau două paturi, o chiuvetă şi o toaletă. Uşa din metal avea o fereastră cu gratii, prin care paznicii îi dădeau tava cu mâncare.

Mesele constau dintr-o bucată de pâine, terci de ovăz şi uneori carne cu origini îndoielnice. îi dădeau apă, uneori şi ceai şi bonuri în schimbul cărora putea primi tutun sau votcă.

Alexander păstra bonurile, din care primea câte două sau trei pe zi. Nu le schimbă nici pentru tutun, nici pentru votcă. De votcă nu avea nevoie. Tutunul era însă o cu totul altă poveste. Tânjea să simtă în gură gustul

tutunului, fumul şi arsura ţigărilor; plămânii săi tânjeau după nicotină. îşi interzise însă această plăcere. Căci pofta fumatului îi diminua uşor dorul mistuitor după Tatiana; îi amorţea întru câtva golul imens provocat de absenţa ei. Trecuseră cinci luni de când fusese rănit în bătălia pentru Leningrad; rana i se vindecase cu greu, lăsând în urmă o cicatrice proeminentă şi crestată.

Alexander păstra bonurile şi păşea necontenit prin celulă. Avea uniforma şi ghetele. Sulfamidele se terminaseră de mult. Morfina îi adusese moartea lui Slonko. Raniţa dispăruse. Nu îl mai văzuse pe Stepanov din noaptea în care Slonko îşi găsise sfârşitul, aşa că nu avea cum să afle ce se întâmplase cu raniţa lui, care, deşi plină cu numeroase mărunţişuri nesemnificative, conţinea un singur lucru valoros şi de neînlocuit — rochia de mireasă a Tatianei. De parcă ar fi şi putut s-o vadă. Sau măcar să se gândească la ea.

Dar nu asta îi ardea sufletul în timp ce mergea prin celulă ca un leu în cuşcă. Şase paşi de la un perete la altul, zece de la uşă la fereastră. Toată ziua, încă de când soarele se înălţa pe cer, Alexander măsura lungimea celulei şi, când obosea, număra paşii. într-o zi, făcu 4 572 de paşi. într-alta, 6 207. între micul dejun, prânz şi cină, se plimba printre zidurile celulei, încercând să alunge întunericul, încercând s-o alunge pe Tatiana din gânduri. Nu vedea nici înaintea, nici în urma sa. Nu ştia ce îl aştepta în anii următori şi, de-ar fi aflat cumva ce avea să vină, ar fi ales moartea în acele zile cenuşii, în care păşea fără încetare prin celulă. Dar, pentru că nu avea cum să afle, alese viaţa.

Alexander ajunse în faţa unui tribunal militar. După o lună în care se plimbase necontenit prin celulă şi strânsese nouăzeci de bonuri pentru tutun, ajunse în faţa unui tribunal alcătuit din trei generali, doi colonei şi Stepanov. Stătea înaintea lor îmbrăcat în uniformă şi

purtând pe cap bereta cu cozoroc — şapca de ofiţer era la soţia lui.

— Alexander Belov, ne aflăm aici ca să-ţi hotărâm soarta, spuse generalul Mekhlis, un bărbat slab şi încordat, ce semăna cu o cioară bătută de vânt.

— Sunt pregătit, răspunse el.

Era şi timpul. Stătea de o lună în celulă. De ce nu trecuse oare la fel de încet şi luna petrecută împreună cu Tatiana în Lazarevo?

— Ţi se aduc anumite acuzaţii.

— Le cunosc prea bine, domnule.

— Eşti acuzat că te-ai infiltrat, ca cetăţean american, în Armata Roşie, în scop de sabotaj şi subminare, în vremuri de cumpănă pentru ţara noastră. Ne confruntăm cu pericolul exterminării din partea nemţilor. înţelegi, aşadar, de ce nu putem permite infiltrarea spionilor străini în rândurile armatei noastre?

— înţeleg prea bine. Dar pot să mă apăr.

— Să auzim atunci!

—Toate lucrurile pe care le-aţi pomenit sunt minciuni neîntemeiate. Menite doar să-miştirbească imaginea şi caracterul. Istoricul meu în Armata Roşie vorbeşte de la sine. Am fost mereu un soldat loial, am îndeplinit ordinele superiorilor mei şi nu m-am eschivat niciodată din faţa unui conflict. Mi-am servit ţara cu mândrie, ţinând piept Finlandei şi Germaniei. în Marele Război pentru Apărarea Patriei, am participat la patru încercări de a sparge blocada impusă Leningradului. Am fost rănit de două ori, a doua oară aproape mortal. Cel care m-a acuzat de subminare sub auspiciile puterilor străine a pierit împuşcat de trupele noastre în timp ce încerca să fugă din Uniunea Sovietică. Vreau să vă reamintesc că era doar un simplu *soldat* în Armata Roşie. Se ocupa cu furnizarea de provizii pentru trupele de graniţă. Tentativa sa de fugă constituie o dovadă incontestabilă de trădare şi dezertare. Cuvântul unui

dezertor *dovedit* are, aşadar, mai multă valoare în ochii dumneavoastră decât cuvântul unui ofiţer decorat cu numeroase distincţii militare?

— Nu e cazul să-mi spui ce să cred, ripostă generalul Mekhlis.

— Nici nu mi-aş permite s-o fac, domnule. Am pus doar o simplă întrebare.

Tăcu apoi. Şi aşteptă. Judecătorii se sfatuiră între ei, în timp ce Alexander privea pe fereastră. îşi dorea să soarbă cu nesaţ aerul proaspăt de afară. Respiră adânc. Stătea închis de atâta amar de vreme.

— Domnule maior Belov, eşti într-adevăr Alexander Barrin- gton, fiul lui Jane şi al lui Harold Barrington, care au fost executaţi pentru trădare în 1936 şi 1937?

Alexander rămase încremenit, mulţumindu-se doar să clipească.

— Nu, domnule, răspunse el.

— Eşti Alexander Barrington, cel care a sărit, în 1936, din trenul ce se îndrepta spre lagărele de corecţie şi a fost considerat mort?

— Nu, domnule.

— Ai auzit vreodată de Alexander Barrington?

— Numai prin intermediul acestor acuzaţii.

— Eşti la curent cu faptul că soţia ta, Tatiana Metanova, a dispărut şi ea, încercând să fugă, probabil, împreună cu soldatul Cernenko şi cu doctorul Sayers?

— Nu. Sunt la curent cu faptul că doctorul Sayers nu avea de ce să fugă, iar soldatul Cernenko a fost împuşcat. Ştiu, de asemenea, că soţia mea a dispărut. Tovarăşul Slonko mi-a spus însă, înainte de a muri...

Alexander tuşi cu putere ca să confere greutate spuselor sale.

— ... că NKVD-ul — adică, NKGB-ul — a arestat-o. Mi-a mai spus că a semnat o depoziţie prin care declară că sunt omul pe care tovarăşul Slonko îl caută din 1936.

Generalii schimbară între ei o privire uimită.
— Soţia ta nu se află în arestul nostru, spuse încet Mekhlis. Iar tovarăşul Slonko nu este aici ca să se apere. Cum nu este nici Cernenko.
— Fireşte. Dar eu sunt aici ca să mă apăr.
— Domnule maior Belov, cum explici faptele soţiei tale? Nu ţi se pare ciudat să te lase aici şi să fugă...
— O clipă, domnule general, dacă îmi permiteţi! Soţia mea nu fugea. A venit în Morozovo împreună cu doctorul Sayers, la rugămintea lui, având permisiunea directorului de la spitalul Greceski. Se afla în subordinea lui.
— Chiar dacă se afla în subordinea lui, soţia ta nu avea voie să părăsească Uniunea Sovietică, spuse Mekhlis.
— Dar nu sunt convins că asta făcea. Am primit numai informaţii contradictorii.
— A luat legătura cu tine?
— Nu, domnule.
— Şi asta nu te deranjează?
— Nu, domnule, răspunse clipind.
— Soţia ta însărcinată a dispărut, fără să încerce să ia legătura cu tine, şi asta nu te deranjează?
— Nu, domnule.
— Unităţile de patrulă care au verificat identitatea asistentei ce îl însoţea pe doctorul Sayers neagă cu hotărâre faptul că ar fi avut acte sovietice. Deşi nu-şi amintesc numele ei, susţin că documentele erau emise de Crucea Roşie americană. Acest lucru nu e de bun augur nici pentru tine, nici pentru soţia ta.
„Ba pentru ea e de bun augur", ar fi vrut Alexander să le răspundă. Păstră, în schimb, tăcerea.
— Nu soţia mea este acum judecată, nu-i aşa? întrebă el.
— Ar fi dacă s-ar afla aici.

— Dar nu ea este judecată acum, repetă Alexander. M-aţi întrebat dacă sunt Alexander Barrington şi dacă sunt american şi v-am răspuns că nu. Nu înţeleg ce legătură are soţia mea cu acuzaţiile ce mi se aduc.

— Unde este soţia ta?

— Nu ştiu.

— De cât timp sunteţi căsătoriţi?

— în iunie facem un an.

— Sper, domnule maior, că îţi supraveghezi cu mai multă atenţie soldaţii din subordine decât ţi-ai supravegheat soţia.

Alexander clipi.

Generalii îl scrutară. Stepanov nu-şi dezlipi nicio clipă ochii de la el.

— Domnule maior, spse Mekhlis, vreau să te întreb ceva. De ce te-ar acuza cineva că eşti american dacă acest lucru n-ar fi adevărat? Informaţiile oferite de soldatul Cemenko erau mult prea detaliate ca să fie pure născociri.

— Nu spun că le-ar fi născocit. Spun doar că mă confundă cu altcineva.

— Cu cine?

— Nu ştiu.

— Dar de ce te-ar arăta pe tine cu degetul, domnule maior?

— Nu ştiu, domnule. Relaţia dintre mine şi Dimitri Cemenko s-a deteriorat de-a lungul anilor. Uneori, aveam senzaţia că era gelos şi mânios pe mine pentru că. am reuşit să ajung atât de departe în ierarhia Armatei Roşii. Poate că voia să-mi facă rău, să-mi saboteze progresul. Bănuiesc, de asemenea, că nutrea anumite sentimente neîmpărtăşite pentru soţia mea. De fapt, sunt convins de asta. Prietenia noastră a avut mult de suferit în anii de dinaintea morţii sale.

— Domnule maior, scoţi din minţi înaltul comandament al armatei a 67-a.

— îmi pare rău să aud asta. Dar singurele mele arme de apărare sunt faptele mele militare şi renumele meu. Nu vreau să fie ştirbite de calomniile unui tovarăş mort.

— Domnule maior, ce crezi că se va întâmpla dacă ne vei mărturisi adevărul? Dacă eşti într-adevăr Alexander Barrington, ne vom sfătui cu autorităţile Statelor Unite. Poate că vom reuşi să te transferăm înapoi în America.

— Domnule, cu tot respectul cuvenit, răspunse Alexander râzând uşor, mă aflu aici acuzat de trădare şi de sabotaj. Singurul transfer de care poate fi vorba în cazul meu este spre lumea cealaltă.

— Te înşeli, domnule maior. Suntem oameni rezonabili.

— Dacă tot ce ar trebui să fac ca să obţin transferul într-o ţară occidentală ar ii să spun că sunt american, englez sau francez, ce ne-ar împiedica să trecem la fapte?

— Mama Rusie! spuse Mekhlis. Credinţa ta faţă de patria mamă.

— Aceeaşi credinţă mă împiedică acum să spun că sunt american.

Mekhlis îşi luă lornionul şi îl scrută pe Alexander din cap până
în picioare.

— Vino mai aproape, domnule maior Belov! Vreau să te văd mai bine.

Alexander se apropie de marginea biroului înalt. Nu era nevoie să-şi îndrepte umerii. Ţinuta sa era oricum impunătoare. îl privea pe Mekhlis cu ochi fermi şi stăruitori. Generalul îl scrută un timp în tăcere, apoi spuse:

— Domnule maior, te mai întreb încă o dată, dar înainte de a-mi da un răspuns pripit, cum ai făcut până acum, îţi ofer un răgaz de treizeci de minute ca să

cumpăneşti bine răspunsul. Te lăsăm să ieşi afară, escortat, ca să iei puţin aer curat, iar când te vei întoarce, îţi voi adresa, pentru ultima oară, întrebările la care trebuie să te gândeşti bine înainte de a ne răspunde: Eşti Alexander Barrington, fiul lui Jane şi al lui Harold Barrington, din Statele Unite? Ai fost arestat, în 1936, pentru crime înfăptuite împotriva patriei mame şi ai fugit pe drum înainte de a ajunge la destinaţia finală din Vladivostok? Apoi, în 1937, după ce-ai absolvit liceul, te-ai infiltrat, sub numele fals de Alexander Belov, în rândurile Armatei Roşii? Ai încercat să dezertezi din armată şi să fugi prin Karelia în timpul războiului cu Finlanda din 1940, tentativă zădărnicită de Dimitri Cernenko? Ai fost agent dublu în timpul celor şapte ani petrecuţi în Armata Roşie? Nu, nu ne răspunde acum! Ai treizeci de minute să te gândeşti.

Doi soldaţi îl însoţiră apoi pe Alexander afară. Afară! Se aşeză pe o bancă, flancat de cei doi paznici, şi savură cu nesaţ adierea caldă a vântului de mai. Realiză că în curând avea să împlinească douăzeci şi patru de ani. Se bucura de soarele strălucitor, de cerul albastru şi de aerul presărat cu miresme de liliac, de iasomie şi apă dulce.Izbucnirea războiului, 1939

Ca soldat în garnizoana din Leningrad, încartiruită în cazarma Pavlov, ce aparţinuse cândva gărzilor imperialiste ale ţarului, Alexander patrula străzile, făcea de strajă pe malurile Nevei şi se ocupa de fortificaţiile graniţei finlandezo-ruseşti. În martie 1918, Vladimir Lenin renunţase la jumătate din teritoriile Rusiei — Karelia, Ucraina, Polonia, Basarabia, Letonia, Lituania şi Estonia — ca să asigure supravieţuirea noului stat comunist. Istmul Karelia fusese cedat Finlandei.

După ce Hitler şi Stalin împărţiseră Polonia în septembrie 1939, Stalin primise asigurări din partea lui Hitler că o „campanie" organizată împotriva Finlandei pentru redobândirea acestui ţinut atât de disputat nu va fi considerată un semn de agresiune împotriva Germaniei. în 1939, Stalin a atacat Finlanda ca să recupereze istmul Karelia. Indiferent de opiniile înaltului comandament, Alexander refuza să folosească termenul de campanie în cazul războiului cu Finlanda. O campanie presupune ca doi oameni adulţi, aflaţi în fruntea unei ţări, să-şi dea mâna cu electoratul şi să organizeze apoi alegeri. Atunci când încerci să obţii un teritoriu cu ajutorul tancurilor, puştilor şi tunurilor, nu mai vorbim despre campanie, ci despre război.

Prima bătălie a lui Alexander se desfăşură în mlaştinile pădurilor din Karelia. Din nefericire, Komkov nu se înşelase în privinţa lui Dimitri. în luptă, acesta se dovedi un laş de cea mai joasă speţă, lucru pe care Komkov nu se sfii să i-l arunce în faţă, înainte să-l lege de un copac pentru a-l împiedica să dezerteze. Komkov l-ar fi împuşcat, dar Alexander se împotrivi, regretându-şi apoi gestul fără încetare.

Chiar şi fără ajutorul lui Dimitri, sovieticii reuşiră în cele din urmă să-i doboare pe finlandezii invincibili. Când totul se termină, Alexander numără cadavrele duşmanilor. Doar douăzeci de finlandezi le ţinuseră piept. Acum erau morţi cu toţii, lucru salutar, dar, ca să-i ucidă, sovieticii sacrificaseră 155 de soldaţi din Armata Roşie. Doar douăzeci şi patru se mai întoarseră, alături de Alexander, în Lisiy Nos. Douăzeci şi patru, plus Dimitri. Komkov nu se mai întoarse.

În 1940, finlandezii trimiseră alte trupe în sudul Kareliei şi recuperară pădurile şi treizeci de metri din teritoriul câştigat de sovietici, plus încă douăzeci de kilometri din pământurile învecinate, curmând vieţile a mii de soldaţi ruşi. Alexander se afla în fruntea a trei plutoane militare şi avea ordin să-i alunge pe finlandezi din istmul Karelia până în Vîborg. Oraşul trebuia să ajungă în mâinile sovieticilor, susţinea Armata Roşie, iar Alexander era de acord, căci — dacă avea să treacă graniţa pe acolo — doar câteva sute de kilometri îl mai despărţeau de Helsinki, Finlanda. Pe el şi pe Dimitri. Avea să-şi împlinească astfel promisiunea pe care i-o făcuse. Simţea că aceasta era şansa lor de scăpare.

în timpul ultimelor zile ale aşa-zisei campanii din martie 1940, Alexander se afla în subordinea maiorului Mihail Stepanov, un comandant stoic, cu o privire impenetrabilă. Alexander primi un tun şi comanda a treizeci de oameni, printre care se afla şi Iuri, fiul lui Stepanov, ca să elibereze zona mlăştinoasă din apropierea Vîborgului. Plutonul lui Alexander, alcătuit din treizeci de soldaţi, înarmaţi cu puşti şi trei tunuri uşoare, nu reuşea să străpungă liniile bine fortificate ale finlandezilor, cum nu reuşeau s-o facă nici cele cinci plutoane din golful Finic.

Când Alexander reuşi în cele din urmă să se întoarcă în Lisiy Nos cu doar patru dintre cei treizeci de oameni ai săi, maiorul Stepanov îl întrebă unde se afla

fiul lui. Alexander îi răspunse că nu ştia ce se întâmplase cu Iuri. Camaradul acestuia fusese ucis în luptă — era tot ce ştia. Se oferi să se întoarcă în mlaştini ca să-l caute pe Iuri Stepanov. Maiorul încuviinţă pe loc şi îi ordonă lui Alexander să mai ia un om cu el în pădure.

Alexander îl luă pe Dimitri. Luă şi cei zece mii de dolari şi porniră la drum, înarmaţi cu puşti şi grenade, prin ţinuturile mlăştinoase din apropierea golfului, fără intenţia de a se mai întoarce în Uniunea Sovietică.

îl găsiră pe Iuri Stepanov.

— Dumnezeule, trăieşte, Dima! exclamă Alexander, întor- cându-l pe Stepanov cu faţa spre el.

Soldatul abia mai respira. Alexander îi împinse limba cu degetele, ca să-l ajute să respire mai uşor.

— Trăieşte, repetă el privindu-l pe Dimitri.

— Da. Nu pentru mult timp, răspunse Dima, uitându-se de jur împrejur. Hai să mergem! N-avem timp de pierdut. Trebuie să plecăm. E perfect acum. Nu e nicio mişcare.

Alexander îi desfăcu uniforma lui Stepanov ca să-i vadă rănile. Pieptul tânărului era plin de sânge vâscos şi cafeniu. Nu-şi dădea seama cât sânge pierduse. Destul de mult, judecând după paloarea chipului său.

Bâiguind, Iuri Stepanov deschise ochii şi îl atinse cu mâna pe Alexander. încercă să spună ceva, dar nu reuşi.

— Alexander! îl strigă Dimitri. Hai să mergem!

— Dimitri! îi răspunse Alexander, fără să-şi ridice privirea. Nu mai ţipa şi lasă-mă să mă gândesc o clipă! Doar o clipă, bine?

Stătea ghemuit lângă Stepanov şi îi asculta răsuflarea greoaie. La treizeci de metri depărtare se afla graniţa cu Finlanda, rămasă acum fără apărare. La treizeci de metri depărtare se aflau arbuştii pitici de

lângă coasta golfului. La treizeci de metri depărtare se afla o altă ţară. Şi o mare ale cărei ape aveau să-l poarte spre Stockholm, iar în Stockholm se afla o clădire unde avea să-şi ceară libertatea. Şi apoi... Alexander vedea, printre arţarii de zahăr, şindrilele albe ale căsuţelor din Barrington. Le simţea şi mirosul. Trase cu nesaţ aer în piept. Avea să pornească spre libertate, luându-l cu el şi pe Dimitri, care îl ajutase să-şi vadă tatăl. Avea să respire încă o dată aerul de acasă.

Se aşteptase să lupte, să tragă cu arma, să simtă colţii nimicitori ai frigului, să înoate, să doarmă în noroi până la genunchi, să-şi dea şi viaţa, dacă era cazul, sau să ucidă pe oricine i-ar fi stat în cale. Nu se aşteptase însă să înfrunte un soldat rănit şi un tată ce îşi aştepta fiul cu înfrigurare.

Alexander trase din nou aer în piept. Nu mai simţea miresmele din Barrington. Ci mirosul puternic şi uşor fetid de sânge, duhoarea metalică a armelor şi miasmele de sulf ale prafului de puşcă. Nu auzea decât răsuflarea greoaie a lui Iuri Stepanov.

Avea să lase un om să moară. Avea să-l lase pe tatăl lui să aştepte în zadar. Avea să-şi câştige libertatea cu preţul vieţii acelui băiat. Alexander îşi făcu semnul crucii. „Este o încercare divină", îşi spuse el. „Prin care Dumnezeu vrea să-mi arate din ce sunt plămădit."

îl apucă pe Stepanov de braţe şi de picioare şi îl aşeză pe umerii săi.

— Dima, trebuie să-l duc înapoi.

— Poftim? îngăimă Dimitri, pălind.

— Ai auzit prea bine.

— Ţi-ai pierdut minţile? Nu poţi să te întorci. Nu ne mai întoarcem niciodată.

— Eu da.

Lui Dimitri îi scăpă un suspin printre buze. Un suspin tăcut, înecat într-o mânie clocotitoare, ce părea să spulbere liniştea pădurii.

— Ce tot spui? întrebă printre dinţi. Nu pentru el am venit aici. A fost doar un pretext. Trebuie să ne continuăm drumul.

— Ştiu prea bine de ce-am venit, răspunse Alexander. Dar nu pot să plec. Tu poţi?

— Fireşte! exclamă Dimitri. Suntem în război, Alexander. Ce-ai de gând să faci? Să încerci să-i salvezi pe toţi soldaţii pe care i-ai lăsat să moară pe câmpul de luptă?

— Nu i-am lăsat să moară, răspunse el.

— Ne vedem de drum, spuse Dimitri strângând din dinţi.

— Prea bine atunci. Dacă vrei să pleci, îţi dau jumătate din bani. Vei ajunge, într-un fel sau altul, la Stockholm, iar de acolo vei şti ce să faci. Vei ajunge în America.

— Ce tot spui? Cum adică să plec? Plecăm împreună.

— Nu, Dimitri, ţi-am spus deja. Eu mă întorc cu Iuri. Dar tu poţi să pleci. N-are niciun rost să vii înapoi.

— Nu plec fără tine! ripostă Dimitri, aproape ţipând.

— Prea bine atunci. Hai să mergem cât mai e în viaţă!

Dimitri nu se clinti.

— Dacă vrei în continuare să te întorci în Lisiy Nos, atunci salvarea lui Stepanov va fi ultimul lucru pe care îl vei face ca soldat sovietic.

Ţinându-l pe Stepanov pe umeri, Alexander se apropie de Dimitri şi spuse, scrâşnind din dinţi:

— Mă ameninţi, Dimitri?

— Da, răspunse el.

Alexander făcu un pas înapoi şi îl privi pe Dimitri cu o resemnare sumbră.

— Ştii ceva, Dima? spuse el încet. N-ai decât să faci ce vrei. Du-te şi denunţă-mă! Atunci este şi mai

important pentru mine să salvez viaţa unui om, de vreme ce va fi ultimul lucru pe care îl voi face.

— La dracu'!

— Vom mai avea şi alte ocazii. Uite ce-am descoperit în pădurile astea! Vom reuşi să venim din nou. Aceasta este prima noastră şansă, dar nu şi ultima. Vom reuşi să fugim în cele din urmă. Dacă mă ameninţi că mă denunţi NKVD-ului, nu vei mai scăpa niciodată din Uniunea Sovietică. Vei putrezi aici. Eu voi muri, dar tu vei putrezi aici pentru tot restul vieţii. Bagă bine de seamă ce-ţi spun! continuă Alexander, după câteva clipe de tăcere. Europa va porni un război împotriva lui Hitler. Vom avea şi alte ocazii să fugim — nu şi dacă sunt mort. Ce preferi, aşadar? Mi-ai spus că nu ai curaj să pleci de unul singur. Dacă vrei să fugi, va trebui să-ţi ţii gura până voi găsi altă portiţă de scăpare. Nu fi tâmpit! Hai să-l ducem pe băiat înapoi la tatăl său!

— Nu! strigă Dimitri.

— Atunci fa ce dracu' vrei!

Alexander se săturase să mai peroreze. Fără să-l mai aştepte pe Dimitri, se întoarse şi porni la drum. îl auzi apoi urmându-l îndeaproape, ursuz şi trist. Dimitri era un laş şi ar fi putut prea bine să îl împuşte pe la spate — n-ar fi facut-o însă acum, când Alexander îi promisese că, într-o bună zi, avea să-i călăuzească paşii spre libertate.

Se întoarseră la bază după un drum lung şi istovitor prin mlaştinile posomorâte şi înspăimântătoare. Era aproape întuneric când ajunseră în tabără, dar asta nu îl împiedică pe Alexander să-l zărească, printre pâlcul de pini, pe Mihail Stepanov, aşteptându-i împreună cu unul dintre paznicii de frontieră ai NKVD-ului. Stepanov le veni în întâmpinare şi întrebă cu glas fremătător:

— Trăieşte?

— Da, răspunse Alexander. Dar trebuie să-l vadă un doctor.

Mihail Stepanov îşi luă fiul din braţele lui Alexander şi îl duse în spitalul de campanie, unde îl aşeză pe un pat gol. Rămase la căpătâiul lui în timp ce doctorul şi asistentele îi făceau transfuzie de sânge şi perfuzii cu morfină şi sulfamide. Stepanov şi Alexander îl spălară împreună, iar medicul îi cusu cele trei răni provocate de gloanţe. Iuri zăcuse mult timp în pădure. Rănile se infectaseră. Alexander se duse să ia ceva de mâncare şi să fumeze, apoi, când se întoarse, se aşeză lângă Stepanov. Iuri îşi revenise în simţiri şi vorbea încet cu tatăl său.

— Papocika[1], murmură el, o să mă fac bine?

— Da, fiule, răspunse Stepanov, ţinându-l de mână.

— Am avut noroc. Ar fi putut să fie mult mai rău, continuă Iuri, privindu-l pe Alexander. Nu-i aşa, domnule locotenent?

— Aşa e, soldat, răspunse el.

— Mama va fi mândră de mine, spuse Iuri. Mă voi întoarce din nou pe front? Sau domnul locotenent îmi va da un răgaz ca s-o văd?

— Îţi acord cât timp vrei, răspunse Alexander.

Văzu apoi o durere copleşitoare pe chipul maiorului Stepanov. Alexander păstră un timp tăcerea.

— Unde *este* mama lui? întrebă în cele din urmă.

— A murit în 1930, răspunse Stepanov.

— Tată!

— Da.

— *Eşti* mândru de mine?

— Nespus de mândru, fiule.

Stăteau la căpătâiul lui Iuri… doi războinici adânciţi în gânduri, ascultându-i, timp de câteva ore,

1 **Tăticule**

răsuflarea greoaie şi pri- vindu-i ochii ce clipeau tot mai încet.

Răsuflarea deveni apoi tot mai domoală, iar ochii încetară să mai clipească. Maiorul Stepanov îşi lăsă capul în pământ şi vărsă lacrimi amare. Neputând să privească tabloul sfâşietor, Alexander ieşi din cort.

Stătea rezemat de un camion pentru provizii şi fuma când Stepanov ieşi afară.

— îmi pare rău, domnule, spuse Alexander.

Maiorul îi întinse mâna.

— Eşti un soldat brav, locotenente Belov, îi spuse el cu glas frânt. Fac parte din Armata Roşie din 1921 şi crede-mă când îţi spun că eşti un soldat brav! Curajul, refuzul de a te retrage şi de a-i lăsa pe răniţi în urmă... de unde le moşteneşti? Nu-mi spune că îţi pare rău! Spune-mi că ai făcut tot ce ţi-a stat în putinţă şi e suficient! Căci, datorită ţie, mi-am luat rămas-bun de la unicul meu fiu. Căci, datorită ţie, voi putea să-l îngrop. Se va odihni în tihnă. Ca şi mine, murmură Stepanov, continuând să-i strângă mâna lui Alexander.

— N-am făcut mai nimic, domnule, răspunse el, lăsându-şi ochii în pământ.

Războiul de Iarnă se încheie câteva zile mai târziu, pe 13 martie 1940.

Sovieticii nu redobândiră niciodată Vîborgul.

în faţa lui Mekhlis, 1943

Cine era cu adevărat? Aceasta era întrebarea. Timpul se scursese. O ştia prea bine. Ridicându-se în picioare, îşi aminti alte versuri din poezia *Dacă* a lui Kipling, recitate parcă de tatăl său:

Dacă-ndrăzneşti agonisita-fi toată S-o puiyfăr'a clipi, pe-un singur zar Şi, dac-o pierzi, să-ncepi ca prima dată Făr-să te plângi cu un oftat măcar.

II chemară în sală şi, când ajunse din nou în faţa judecătorilor, afişa pe chip o expresie aproape veselă.

— Ei bine, domnule maior, te-ai gândit ce răspuns ne oferi?

— Da, domnule.

— Care este acesta?

— Sunt Alexander Belov, din Krasnodar, maior în Armata Roşie.

— Nu eşti emigrantul american Alexander Barrington?

— Nu, domnule.

Tăcerea se aşternu apoi în sală. Era o zi frumoasă de mai. Alexander voia să iasă din nou afară. Generalii îl priveau cu chipuri grave, fără să clipească. Adoptă şi el o expresie la fel de gravă, scrutându-i fără să clipească. Unul dintre generali bătea cu creionul în biroul din lemn. Stepanov îl urmărea discret cu privirea, iar când ochii li se întâlniră, colonelul dădu încet din cap.

— Mă temeam că ne vei da răspunsul acesta, spuse, în cele din urmă, generalul Mekhlis. Dacă ai fi mărturisit, am fi luat legătura cu Departamentul de Stat al Americii. Acum întrebarea mea e: ce facem cu tine? Am deplină autoritate ca să-ţi hotărăsc soarta. M-am sfătuit cu colegii mei cât timp ai stat afară. Ne aflăm în faţa unei decizii extrem de dificile. Chiar dacă spui adevărul, acuzaţiile care ţi se aduc te vor stigmatiza pentru totdeauna şi te vor urma pretutindeni. Zvonurile, suspiciunile, aluziile... nu se vor sfârşi niciodată. Acest lucru îţi va îngreuna misiunea de ofiţer, la fel cum ne va îngreuna şi nouă posibilitatea de a te apăra în faţa altor acuzaţii false, cât şi în faţa soldaţilor reticenţi să lupte sub comanda ta.

— Sunt obişnuit cu provocările, domnule.Aşa o fi, dar nu avem nevoie de ele, răspunse Mekhlis ridicând mâna. Şi nu mă mai întrerupe, domnule maior! Dacă minţi, situaţia rămâne neschimbată. Dar, când adevărul va ieşi la iveală — şi adevărul iese întotdeauna

la iveală — statutul nostru, ca guvern şi protector al poporului, va avea de suferit pentru greşeala cumplită pe care am comis-o. Fie că spui sau nu adevărul, imaginea ta pătată nu ne este de niciun folos. înţelegi asta?

— Dacă îmi permiteţi, domnule general, interveni Stepanov, ne aflăm în toiul unui război înverşunat, unde pierdem soldaţi, arme şi ofiţeri mai repede decât îi putem înlocui. Maiorul Belov este un soldat exemplar. îi putem încredinţa, fără îndoială, o misiune în numele Armatei Roşii, nu-i aşa?

Văzând că nu întâmpină opoziţie, Stepanov continuă:

— L-am putea trimite în Sverdlovsk ca să facă tancuri şi tunuri. L-am putea trimite în Vladivostok ca să exploateze minele de fier, în Kolîma sau în Perm-35. în oricare dintre aceste locuri ar putea să rămână un membru productiv al societăţii sovietice.

— Avem suficienţi oameni care să exploateze minele de fier, răspunse Mekhlis batjocoritor. De ce să irosim serviciile unui maior al Armatei Roşii trimiţându-l să facă tunuri?

Alexander clătină uşor din cap, cu o expresie amuzată pe chip. „Bravo, domnule colonel Stepanov!" îşi spuse în gând. „Vor ajunge, în curând, să mă roage să rămân în armată, când m-ar fi împuşcat cu mâinile lor cu doar câteva clipe în urmă."

— Nu mai este maior, îşi continuă Stepanov pledoaria în numele lui Alexander. A fost degradat în momentul arestării. Nu văd care ar fi problema dacă l-am trimite în Kolîma.

— Şi atunci de ce îi mai spunem „domnule maior"? întrebă Mekhlis pufnind pe nas.

— Pentru că rămâne un ofiţer valoros, chiar dacă însemnele militare i-au fost smulse de pe umeri. Este comandant de şapte ani. S-a aflat în fruntea

trupelor militare în timpul Războiului de Iarnă, a luptat să menţină armata germană pe cealaltă parte a Nevei, a aprovizionat Drumul Vieţii şi a participat vara trecută, împreună cu oamenii săi, la patru campanii pe Neva, în încercarea de a sparge blocada.

— Faptele sale ne-au fost înfăţişate în nenumărate rânduri, domnule colonel Stepanov, spuse Mekhlis, frecându-şi îngândurat fruntea. Acum trebuie să-i hotărâm soarta.

— Vă sugerez să-l trimitem în Sverdlovsk, spuse Stepanov.

— Nu putem să facem asta.

— Atunci puneţi-l din nou în fruntea armatei!

— Nici asta nu putem face.

Mekhlis păstră un timp tăcerea, adâncit în gânduri.

— Domnule maior Belov, spuse apoi oftând adânc, în apropiere de Volhov, în valea dintre lacul Ladoga şi înălţimile Siniavino, se află o cale ferată pe care nemţii o bombardează de câteva ori pe zi din poziţiile lor de pe dealuri. Ştii despre ce vorbesc?

— Da, domnule. Soţia mea a contribuit la lucrările de reconstrucţie a căii ferate după ce am spart blocada.

— Te rog să nu pomeneşti de soţia ta, domnule maior. Este un subiect sensibil. în orice caz, calea ferată este vitală pentru aprovizionarea Leningradului cu hrană şi combustibil. Am hotărât să te trimit într-o unitate militară penală însărcinată cu reconstruirea căii ferate pe o distanţă de zece kilometri între Siniavino şi lacul Ladoga. Ştii ce este un batalion penal?

Alexander păstră tăcerea. Ştia prea bine. Forurile conducătoare ale armatei trimiteau mii de oameni să atace poduri şi să traverseze râuri fără protecţie, să construiască şine de tren sub salve de foc şi să

pornească la luptă fără ajutorul artileriei, fără tancuri sau puşti pentru fiecare soldat în parte. în batalioanele penale ţi se încredinţează o armă numai în momentul în care camaradul de alături cade pe câmpul de luptă — asta dacă nu pieri tu înaintea lui. Batalioanele penale constituiau carne de tun pentru trupele lui Hitler.

— Vrei să adaugi ceva, domnule maior? întrebă Mekhlis, după câteva clipe de tăcere. O, am uitat, îţi retrag oficial gradul de maior.

— în regulă. Voi face parte dintr-un batalion, nu mă voi afla în fruntea lui, corect?

— Nu. îţi încredinţez comanda soldaţilor.

— În acest caz, va trebui să-mi păstrez gradul.

— Nu se poate.

— Domnule, cu tot respectul cuvenit, nu pot să comand o veveriţă, darămite un batalion penal, alcătuit din oameni neînfricaţi şi călîţi în luptă, aflaţi mereu sub ameninţarea morţii, fără autoritatea încredinţată de Armata Roşie. Dacă vreţi să mă plasaţi în fruntea batalionului, trebuie să-mi asiguraţi instrumentele necesare. În caz contrar, nu voi fi de niciun folos Armatei Roşii, eforturilor de război şi nici domniilor voastre. Soldaţii nu-mi vor asculta ordinele, calea ferată va rămâne neconstruită şi se vor pierde în zadar numeroase vieţi omeneşti. Nu-mi puteţi cere să rămân în armată...

— Nici nu-ţi cer, îţi ordon.

— Domnule, fără grad, nu sunt ofiţer, iar asta ştiu să fac cel mai bine: să comand o trupă de soldaţi. Puteţi să mă încorporaţi foarte bine într-un batalion penal, dar nu-mi puteţi cere să preiau comanda. Pot să fiu orice: subofiţer, sergent, caporal, orice doriţi. Dar dacă vreţi să fiu în folosul armatei, trebuie să-mi păstrez gradul. Dumneavoastră ca general înţelegeţi asta mai bine decât oricine, continuă Alexander cu fermitate în

glas. Aţi uitat cazul generalului Mereţkov? Aştepta executarea sentinţei în închisorile din Moscova. Forurile superioare i-au încredinţat însă comanda frontului din Volhov. A fost promovat la gradul de general şi a primit comanda unei armate, nu doar a unei divizii. Cum credeţi că ar fi reuşit să comande o armată întreagă dacă ar fi rămas un simplu ţăran? Câţi oameni credeţi că ar fi reuşit să trimită la moarte dacă ar fi fost caporal, nu general? Vreţi să-i alungaţi pe nemţi de pe înălţimile Siniavino? Prea bine. Dar pentru asta trebuie să-mi păstrez gradul.

Mekhlis îl privea pe Alexander cu o expresie resemnată şi sinceră.

— M-ai obosit, domnule maior Belov. Bine atunci. Vei porni spre Siniavino peste o oră. Paznicul te va escorta până în celulă ca să-ţi strângi lucrurile. Te voi retrograda, permiţându-ţi să-ţi păstrezi gradul de căpitan, dar numai atât. Unde îţi sunt medaliile? Alexander voia să zâmbească, dar se abţinu.

— Mi-au fost confiscate înainte de a fi interogat. Am pierdut medalia *Erou al Uniunii Sovietice*.

— Este regretabil, spuse Mekhlis.

— Da, domnule, aşa este. Am nevoie de un echipament nou, cel vechi mi-a dispărut… arme, provizii, un cuţit şi un cort.

— Trebuie să ai mai multă grijă de echipamente, domnule maior Belov.

O să ţin minte, răspunse Alexander. Vă salută căpitanul Belov, domnule, adăugă apoi

.întâlnirea cu Ouspenski, 1943

După ce îşi refacu echipamentul şi se îmbrăcă adecvat, Alexan- der porni cu un camion spre cazarma ce găzduia un batalion penal, alcătuit din sute de oameni „forjaţi" la maximum, care erau fie infractori, fie supravieţuitori politici. Soldaţii se odihneau pe pământul umed, fumau sau jucau cărţi. Trei dintre ei erau angrenaţi într-un conflict căruia Alexander îi puse capăt. Unul dintre combatanţi era Nikolai Ouspenski.

— O, nu, nu tu! exclamă el.

— Ce dracu' cauţi aici, soldat? îl întrebă Alexander strângându-i mâna. Ai doar un plămân.

— Dar *tu* ce cauţi aici? Eram convins că ai dat ortu' popii, spuse vesel Ouspenski. Credeam că te-au executat. După interogatoriul la care m-au supus din cauza ta, n-aş fi zis că mai rămâne ceva din *tine*.

Alexander îi oferi o ţigară şi se îndepărtară împreună câţiva paşi.

— Ce grad ai aici? Eşti caporal?

— Sunt încă locotenent, răspunse indignat Ouspenski, adăugând apoi în şoaptă: Am fost retrogradat de la locotenent la sublocotenent.

— Bine. Eu sunt comandantul vostru. Alege douăzeci de oameni şi pune-i să repare şinele de tren! Fă-mi o favoare şi nu te mai bate cu soldaţii din subordinea ta! Îţi ştirbeşte autoritatea.

— îţi mulţumesc pentru sfat.

— Du-te şi alege-ţi oamenii! Cine era superiorul vostru înainte de venirea mea aici?

— Glumeşti! Nimeni. în ultimele două săptămâni, ne-au murit trei căpitani. Au început apoi să ne trimită maiori. Doi dintre ei au murit pe calea ferată. Acum nu mai avem comandant. Idioţii n-au înţeles că, dacă nemţii văd atât de bine calea ferată pe care o bombardează fără încetare, îi văd la fel de bine şi pe cei care încearcă s-o repare. Numai în dimineaţa asta am pierdut

cinci oameni până să reuşim să punem un singur milimetru de şină.

— Să vedem ce putem face la adăpostul nopţii!

Nu avură mai mult noroc. Din cei douăzeci de oameni care plecară cu Ouspenski se întoarseră treisprezece, printre care şi Nikolai. Dintre aceştia, trei erau grav răniţi, doi aveau răni superficiale, iar altul era orb.

Acesta din urmă încercă să fugă în noapte, dar atunci soldaţii NKVD-ului îl prinseră pe malul lacului Ladoga şi îl împuşcară pe loc.

Baza militară dintre înălţimile Siniavino şi lacul Ladoga, alcătuită din corturi şi câteva structuri din lemn destinate coloneilor şi generalilor de brigadă, se întindea pe un ţinut plat şi mlăştinos. Două batalioane erau încartiruite acolo, cuprinzând şase companii, optsprezece plutoane şi cincizeci şi patru de detaşamente — 432 de oameni cu totul. Din cauza lipsei comandanţilor, Alexander avea în subordinea sa un batalion întreg, alcătuit din 216 oameni pe care îi putea trimite la moarte.

Stepanov nu se afla acolo. Alexander nu mai apucase să-l vadă după pronunţarea verdictului generalilor. Se întorsese probabil la garnizoana din Leningrad, ce îi era cămin de mulţi ani. Cel puţin, aşa spera.

întâlnirea cu Daşa Metanova, 1941

Alexander se afla la Sadko şi stătea la bar, ca de obicei. Prefera să se ducă la clubul ofiţerilor; i se părea stânjenitor să socializeze cu soldaţii de rând. Prăpastia dintre ei era acum mult prea mare.

în acea seară de iunie, Alexander stătea de vorbă cu Dimitri, când două fete se aşezară lângă ei. Le aruncă o privire în treacăt. Când îşi ridică din nou ochii, văzu că una din ele îl privea cu vădit interes. Îi zâmbi politicos. Dimitri îşi întoarse capul, le scrută, apoi îşi îndreptă

ochii spre Alexander şi îşi schimbă poziţia, astfel încât amândoi stăteau acum cu faţa spre ele.

— Putem să vă oferim o bere? întrebă Dimitri.

— Fireşte, răspunse una din fete, înaltă şi cu părul negru.

Ea era cea care îl privise cu interes pe Alexander. Dimitri intră în vorbă cu prietena ei mai scundă şi mai puţin atrăgătoare. Era greu să vorbeşti în bar. Alexander o întrebă pe fata cu părul negru dacă voia să facă o plimbare.

— Fireşte, răspunse ea zâmbind.

Ieşiră în amurgul cald. Trecuse de miezul nopţii, dar era încă lumină. Fata fredonă o melodie, apoi îl luă de mână şi îl întrebă râzând:

— Va trebui să ghicesc singură cum te cheamă sau îmi spui tu?

— Alexander, îi răspunse el, fără s-o întrebe însă cum o chema, căci nu mai reuşea să-şi amintească numele fetelor pe care le întâlnea.

— Nu vrei să ştii cine sunt?

— Eşti sigură că vrei să ştiu? o întrebă cu un zâmbet pe buze.

— Dacă sunt sigură? repetă ea, privindu-l cu uimire. Atât de mult aţi decăzut acum? Nu vreţi să mai ştiţi nici numele fetelor cu care vă întâlniţi?

— Uite ce e! spuse Alexander bătând-o uşor cu mâna. Nu ştiu în ce măsură au decăzut sau nu ceilalţi soldaţi. Ştiu doar că eu nu mai reţin numele.

— Poate după seara asta n-o să-mi mai uiţi niciodată numele, îi răspunse ea, zâmbindu-i cu subînţeles.

Clătinând uşor din cap, Alexander ar fi vrut să-i spună că va trebui să facă ceva cu totul extraordinar ca să n-o uite, dar se abţinu.

— Bine atunci. Cum te cheamă? o întrebă, în schimb.

— Daria, îi răspunse ea. Dar toată lumea îmi spune Daşa.

— În regulă, Daria-Daşa. Ai vreun loc unde să mergem? E cineva acasă?

— Dacă e cineva acasă? Dar pe ce lume trăieşti? Fireşte. Nu rămân niciodată singură. Toată lumea e acasă — mama, tata, babuşka, deduşka, fratele meu. Şi dorm în acelaşi pat cu sora mea, adăugă ea, ridicând din sprâncene şi râzând. Cred că până şi un ofiţer s-ar descurca greu cu două surori în acelaşi timp.

— Depinde, răspunse Alexander, cuprinzând-o cu braţul. Cum arată sora ta?

— Ca o fetiţă de doisprezece ani, răspunse Daşa. *Tu* ai vreun loc unde să mergem?

Alexander o duse la cazarmă. Era rândul lui în seara aceea.

Daşa îl întrebă dacă era cazul să se dezbrace.

— Nu vreau să dea cineva peste noi.

— E o cazarmă militară, spuse Alexander, nu hotelul European. Poţi să te dezbraci, Daşa, dar e riscul tău.

— Tu nu te dezbraci?

— Pe *mine* m-au văzut cu toţii, îi atrase el atenţia.

Daşa se dezbrăcă. La fel şi Alexander.

O plăcea ca pe multe alte fete. Avea trupul tipic rusoaicelor: şolduri mari, sâni voluptuoşi — trăsături ce-l scoteau din minţi pe Grinkov, colegul său de cazarmă. Ce o distingea însă de celelalte era familiaritatea ei, maniera sa prietenoasă şi relaxată, caracteristici ce ies la iveală doar atunci când cunoşti pe cineva de mult timp. Reacţia ei era, de asemenea, neobişnuită.

— O, Doamne! exclamă ea. *De unde* vii, Alexander?

— De unde vin? repetă el, ridicându-se în mâini ca s-o privească.

— Da, îi răspunse ea. îmi place... felul în care te mişti.

— Aha! îţi mulţumesc.

Petrecură o oră împreună, până când Grinkov se întoarse cu o fată în cazarmă, fără să ţină seama că nu era rândul lui.

După ce se îmbrăcară, Alexander o conduse pe Daşa la poartă.

— O să-ţi aminteşti numele meu săptămână viitoare când voi veni din nou? îl întrebă ea.

— Fireşte... Daşa, nu-i aşa? răspunse el zâmbind. Săptămâna următoare, veni din nou cu prietena ei; Dimitri
plecase însă cu altcineva, iar Daşa nu voia să-şi lase prietena într-o situaţie stânjenitoare. Plecară astfel toţi trei să se plimbe pe Nevski Prospekt. Prietena ei luă apoi — în sfârşit — un autobuz spre casă, iar Alexander o duse din nou pe Daşa la cazarmă, unde nu era rândul lui, iar camera era deja ocupată.

— Ai două posibilităţi, spuse Alexander. Fie te duci acasă, fie rămâi aici şi ignori prezenţa celorlalţi soldaţi. Daşa îl privi stăruitor. Îi era greu să-i descifreze expresia din ochi.

— De ce nu? spuse ea, în cele din urmă. Părinţii mei trebuie să ne ignore, iar noi ne prefacem că dormim. Camarazii tăi dorm?

— Nici pe departe, îi răspunse el.

— E cam ciudat pentru mine.

Alexander încuviinţă din cap.

— Vrei să te conduc acasă?

— Nu, e-n regulă, răspunse ea, apropiindu-se câţiva paşi. M-am simţit bine săptămâna trecută.

— Şi eu, spuse Alexander, după o scurtă şovăire. Hai să mergem în Grădinile Amiralităţii!

A treia seară de sâmbătă când se întâlniră, găsiră un loc liniştit sub cheiul canalului Moika, unde acostau bărcile. Era suficient de izolat, iar Daşa nu făcea zgomot. Ca soldat, Alexander învăţase să nu scoată niciun sunet. Daşa nu avea unde să se întindă pe jos, dar Alexander putea să stea în capul oaselor.

— Alex...Te superi dacă îţi spun Alex? îl întrebă ea.

— Nu, răspunse el.

— Alex, spune-mi ceva despre tine! continuă Daşa, zâmbind. Eşti extrem de interesant.

Terminaseră partida, iar Alexander spera să se întoarcă la cazarmă. Voia să doarmă. Zilele de duminică începeau la ora şapte dimineaţa, indiferent cât de târziu se culca.

— De ce nu-mi spui tu ceva despre *tine}*

— Ce vrei să ştii?

— Câţi soldaţi ai cunoscut înaintea mea?

— Nu prea mulţi, răspunse Daşa zâmbind. Alexander, nu cred că vrei să porţi discuţia *asta*. Pentru că atunci aş avea şi eu o întrebare să-ţi pun.

— De acord.

— Câte femei ai cunoscut înaintea mea?

— Nu prea multe, răspunse el zâmbind.

Ea izbucni în râs.

Alexander râse şi el.

— Vreau să-ţi mărturisesc ceva, Alex. De când te-am cunoscut, mă gândesc numai la tine.

— Serios?

— Da. Şi n-am mai fost cu niciun bărbat de atunci.

Tu ai putea să spui acelaşi lucru? îl întrebă apoi, după o scurtă şovăire.

— Firește. Nici eu n-am mai fost cu vreun bărbat de atunci.

Ea îl înghionti uşor.

— încetează! Mai ai timp pentru încă o partidă?

— Nu.

Nu voia să-i spună că nu mai avea încă un prezervativ.

— Vino săptămâna viitoare! O să am mai mult timp atunci.

— Hai! insistă ea, tachinându-l. îţi promit că termin repede.

— Nu, Daşa. Săptămâna viitoare.

După plecarea ei, Alexander se întoarse la cazarmă, unde îl aştepta o fată atrăgătoare, prietenoasă şi beată, pe care o cunoscuse în mai. Ea refuză să plece până

când Alexander nu-şi dădu pantalonii jos. Şi îi îndeplini dorinţa.
Săptămâna următoare, în nopţile în care Alexander făcu de strajă, cunoscu două fete prin intermediul lui Dimitri. Sâmbătă seara, se duse în Sadko, manifestând doar un vag interes pentru o eventuală aventură. întâlni o fată pe care nu o mai văzuse de câtva timp şi, după ce băură câteva pahare, se duseră pe aleea lăturalnică din spatele barului.
— N-ai de gând să arunci ţigara? îl întrebă ea după ce terminară.
Alexander descoperi cu uimire că o ţinea încă în gură. O trimise apoi acasă, iar el intră din nou în bar.
Două mâini îi acoperiră ochii şi un glas îi şopti:
— Ghici cine sunt!
Când se întoarse, o văzu pe Daşa. Şi îi zâmbi. Venise singură de data asta.
Credea că terminase cu aventurile în ziua aceea. Dar seara Daşei abia începea, aşa că Alexander se simţi obligat să-i ofere câteva beri şi să stea de vorbă cu ea. Fumară câteva ţigări, glumiră puţin, apoi ea îl scoase afară din bar.
— Daşa, e târziu. Mâine trebuie să mă trezesc la şapte dimineaţa.
— Ştiu, îi răspunse ea, mângâindu-i braţul. Eşti mereu grăbit. Mereu pe fugă. Ce atâta grabă, Alex?
Oftând adânc, o privi cu o expresie obosită şi amuzată deopotrivă.
— Ce propui?
— Nu ştiu, răspunse ea zâmbind. Acelaşi loc ca săptămâna trecută?
El încercă să-şi amintească. Dintr-un motiv sau altul, părea să fi uitat ce făcuse săptămâna trecută. Dacă nu avea să-şi amintească, Daşa avea să se supere, aşa că se strădui. Ce se petrecuse oare între săptămâna trecută şi

cea de acum? încercă să se concentreze. Nu-şi amintea decât numeroasele discuţii despre iminenţa războiului.
— Nu-ţi mai aduci aminte? Colţişorul dintre parapetele de pe canalul Moika.
Atunci îşi aminti. O dusese pe chei.
— Vrei să mergi din nou acolo?
— Foarte mult.
— Atunci hai să mergem!
După ce terminară, era aproape ora unu noaptea.
— Alexander, spuse ea gâfâind, stând deasupra lui, eşti un iubit aprig... şi nu o spun oricui.
— Mulţumesc.
— Te simţi bine?
— Firește.
— Nu vorbeşti prea mult, nu-i aşa?
— Despre ce-ai vrea să vorbim?
— Crezi că ne-am spus totul? îl întrebă râzând.
— Ne-am spus tot ce trebuie *să ştiu.*
— Vrei să ne vedem şi săptămâna viitoare?
— Desigur.
— Ai vreo zi liberă? Poate vii la noi acasă să luăm masa împreună. Locuiesc în apropiere. Pe Soviet Cinci. Ai putea astfel să-mi cunoşti familia.
— N-am prea multe zile libere.
— Ce zici de luni sau marţi?
— Lunea sau marţea asta?
— Da.
— O să văd. Nu, stai! Trebuie să... Poate peste vreo săptămână şi ceva.
— Nu putem să ne întâlnim numai aşa.
— Nu?
— Ba da, putem, răspunse apoi zâmbind. Dar am putea să mergem şi în altă parte.
— Unde ai vrea să mergem?
— Nu ştiu. într-un loc frumos. Poate la Ţarskoe Selo sau Peterhof?

— Poate, răspunse el evaziv, dând-o la o parte, ridicându-se în picioare şi întinzându-se. S-a făcut târziu, Daşa. Trebuie să plec.
Se întoarse la cazarmă, unde stătu câteva minute de vorbă cu sergentul Ivan Petrenko, care era de strajă şi care-i oferi nişte votcă şi o ţigară înainte de a se duce la culcare.
— Credeţi că zvonurile sunt adevărate, domnule locotenent? Credeţi că intrăm în război cu Hider?
— Cred că este inevitabil, sergent.
— Dar cum este posibil? Este ca şi cum ai spune că Anglia declară război Franţei. Germania şi Uniunea Sovietică sunt aliaţi de aproape doi ani. Am semnat un pact.
— Şi am împărţit Polonia ca doi vechi prieteni, răspunse Alexander zâmbind. Petrenko, ai încredere în Hider?
— Nu ştiu. Dar nu cred că este atât de nesăbuit încât să ne invadeze.
— Să sperăm că ai dreptate, spuse Alexander stingând ţigara. Noapte bună.
Nu-şi dorea decât să doarmă; cerea oare chiar atât de mult? Marazov şi Grinkov erau însă însoţiţi de două fete şi stăteau în pat, cu păturile peste cap. Alexander îşi feri privirea în timp ce se urcă în patul suprapus, îşi puse apoi o pernă peste cap şi închise ochii.
— Alexander! auzi el o voce feminină stridentă. *Ticălos* ce eşti!
Oftând adânc, dădu perna la o parte şi deschise ochii. Fata ce
îl însoţea pe Grinkov stătea acum în faţa patului său. Alexander îl auzi pe Grinkov chicotind.
— Ce-am făcut? întrebă el istovit, recunoscându-i chipul uşor puhav de băutură.
— Nu-ţi mai aduci aminte? Mi-ai spus săptămâna trecută să ne întâlnim aici în seara asta. Te-am aşteptat

trei ore la poartă! În cele din urmă, m-am dus la Sadko şi ce să vezi? Te distrai de minune în braţele *altcuiva*.
Alexander nu voia să se ridice din pat, dar avea senzaţia că fata avea să-l plesnească în orice clipă şi gândul nu-i surâdea deloc.
— îmi cer scuze, spuse el, ridicându-se în capul oaselor şi legă- nându-şi picioarele peste marginea patului.
Şi-o amintea vag.
— N-am vrut să te supăr.
— Serios? ripostă ea cu glas tare.
Grinkov râdea cu faţa ascunsă în pernă. Marazov şi prietena lui erau mult prea ocupaţi ca să manifeste vreun interes faţă de conflictul din jurul lor. Nici Alexander nu părea prea interesat.
Nu-şi amintea cum o chema. Voia s-o alunge, dar nu voia s-o facă să se simtă şi mai prost în faţa atâtor martori. Sări din pat, dar nici nu atinse bine podeaua, că ea şi încercă să-l lovească cu pumnul. Apucând-o de încheietură, Alexander o împinse şi spuse clătinând din cap:
— N-am chef de *asta*.
— Toţi sunteţi la fel, nu-i aşa? Nişte misogini nenorociţi şi desfrânaţi, cărora nu vă pasă de noi nici cât negru sub unghie.
— Nu suntem misogini, răspunse uimit Alexander. Eu, cel puţin, nu sunt. Dar...
„Dumnezeule, *cum* o cheamă oare?"
— Dacă noi suntem desfrânaţi, atunci *tu* cum eşti?
Ea icni.
— Uite ce e! continuă el. Sunt obosit. Ce vrei de la mine?
— Puţin respect, Alexander. Doar atât. Puţină consideraţie.
Alexander îşi frecă ochii. Era absurd.
— îmi pare rău...

— Nu-ţi aminteşti nici cum mă cheamă, nu-i aşa? îl întrerupse ea, ridicând din nou mâna.
Alexander aproape că nici n-o mai opri de această dată. Dar o făcu apoi. Nu-i plăcea să fie plesnit. I se zbârli părul pe tot corpul.
— Dumnezeule, mi-e milă de fata care se va îndrăgosti de tine, ticălosule! Căci o să-i frângi inima în mii de bucăţi, porc fără suflet ce eşti!
Şi porni pe coridor spre trepte. Alexander oftă, strigându-i:
— îmi amintesc cum te cheamă — Elena.
— Du-te dracului! răspunse ea, dispărând pe hol.
„Un rămas-bun demn de un soldat", îşi spuse Alexander. Voia să fumeze. Şi să aibă parte de o clipă de linişte într-o cameră tihnită, unde să petreacă puţin timp singur, să-şi recapete cumpătul, să-şi lingă rănile, să-şi aline mândria rănită şi să privească în urmă, spre locul de unde plecase şi unde ajunsese — de la Larissa din Krasnodar, ce îi oferise înainte de moarte puţin din dulceaţa şi din suavitatea ei şi de la Svetlana Visselskaia, prietena mamei lui, care îl sfătuise să nu-şi irosească harurile primite din belşug de la natură. Ei bine, acum, îşi spuse Alexander, o fată căreia îi dăduse nepăsător papucii avea să vină în orice clipă la cazarmă cu un pistol în mână şi avea să-i zboare creierii, iar în epitaful de pe piatra de mormânt avea să stea scris: „Aici zace Alexander, ce nu-şi amintea numele niciuneia dintre fetele cu care s-a culcat".

Copleşit de dezgust, încercă să-şi stăvilească gândurile negre într-un somn

binecuvântat. Era trei dimineaţa, în ziua de 22 iunie 1941

13

.Calea ferată de la poalele înălţimilor Siniavino, 1943

Alexander îl chemă pe Ouspenski în cortul său.

— Locotenente, ce-are sergentul Verenkov?

— Nu înţeleg la ce vă referiţi, domnule.

— De dimineaţă mi-a adus nu doar raţia lui de cafea, ci şi o parte din terciul său de ovăz — din fericire, nu tot.

— Da, domnule căpitan.

— Locotenente, de ce-mi aduce Verenkov porţia lui de terci? De ce-mi oferă prezervative sergentul Telikov? De ce i-aş cere prezervative sergentului meu? Ce se petrece aici?

— Sunteţi comandantul nostru, domnule.

— Dar n-am comandat nici terci, nici prezervative.

— Verenkov vrea să fie amabil.

— De ce?

— Nu ştiu, domnule.

— Nu mă las până nu-mi spui adevărul, locotenente.

Ariergarda bazei militare se afla la un kilometru distanţă de lacul Ladoga şi Alexander se ducea în fiecare dimineaţă să se spele în lac. În zorile calde de vară, lacul mirosea ca un cimitir, căci devenise loc de îngropăciune pentru mii de soldaţi sovietici.

într-o dimineaţă, în timp ce se întorcea la bază, trecu prin faţa cortului ce ţinea loc de popotă şi îi auzi vocea lui Ouspenski. în mod obişnuit, şi-ar fi văzut de drum, dar îşi auzi numele pomenit cu glas conspirativ. Alexander încetini pasul.

Ouspenski vorbea cu sergentul Verenkov, un tânăr deţinut politic, care nu mai fusese niciodată în armată, şi cu sergentul Telikov, care se afla în armată de zece ani şi era sergent de carieră.

— Sergenţi, feriţi-vă de comandantul nostru! le spunea Ouspenski. Nu-l abordaţi direct! Şi nu vă uitaţi în ochii lui! Dacă vreţi să-l întrebaţi ceva, întrebaţi-mă pe mine! Transmiteţi-le asta şi celorlalţi soldaţi! Eu voi juca rolul de tampon pentru voi.

Alexander zâmbi.

— Avem nevoie de tampon? întrebă precaut Telikov.

— Da, credeţi-mă pe cuvânt când vă spun asta! le răspunse Ouspenski. Căpitanul Belov este un om rezonabil, raţional şi tolerant. Dar vă omoară cu mâinile lui dacă vă prinde pe picior greşit.

— Du-te dracului! Spui numai prostii, ripostă sceptic Verenkov.

— Ştiaţi că i-a smuls braţul unui oarecare Dimitri Cernenko, un soldat care se ocupa cu distribuirea proviziilor în armată? continuă Ouspenski, cu glas mai scăzut, fără să fie descurajat de replica sergentului. 11-a smuls practic din umăr! L-a lăsat doar cu un ciot. Şi asta nu e tot. I-a tras un pumn în faţă cu atâta violenţă, că l-a lăsat aproape fără suflare. Un pumn, Verenkov! Gândeşte-te bine la asta!

Alexander râse pe înfundate. De-ar fi fost adevărat...

— Şi pentru că Cernenko s-a încăpăţânat să nu moară, comandantul nostru, ţintuit încă pe un pat de spital din Morozovo, a cerut să fie executat la graniţa cu Finlanda.

— Îţi baţi joc de noi.

— Vă spun că nu se teme de nimic. Nici de nemţi, nici de moarte, nici măcar de NKGB. Acum ascultaţi-mă cu atenţie şi nu mai spuneţi asta nimănui! murmură Ouspenski. Pe când se afla în închisoarea din Morozovo, un anchetator a venit să vorbească cu el...

— De ce a fost arestat?

— Pentru că e agent dublu.

— Mai du-te naibii!

— E adevărat.

— În slujba cui lucrează?

— Cred că a japonezilor. N-are nicio importanţă. Ascultaţi-mă! Un anchetator a venit să-l interogheze. Comandantul nostru nu era înarmat, dar ştiţi ce s-a întâmplat?

— L-a ucis pe anchetator?

— Fără nicio umbră de îndoială.

— Cum?

— Nimeni nu ştie.
— L-a bătut?
— Nu avea urme de violenţă.
— L-a strâns de gât?
— Nici urmă de violenţă, doar v-am spus deja.
— Păi şi atunci ce-a făcut? L-a otrăvit?
— Nu s-a descoperit nimic! exclamă Ouspenski cu încântare în glas. Tocmai asta e şi ideea! Nimeni nu ştie nimic. Dar ţineţi minte: comandantul nostru poate să curme viaţa unui om într-o celulă mică, fără să fie înarmat! Doar prin puterea voinţei. Feriţi-vă, aşadar, de el! Pentru că o să vă mănânce de vii.
— Locotenente! îl strigă Alexander intrând în cort.
— Da, domnule, răspunseră într-un glas Ouspenski, Verenkov şi Telikov.
— Locotenente, nu-i mai teroriza pe soldaţii noştri! Nu-mi place că răspândeşti minciuni despre mine. Şi dacă vreţi să ştiţi neapărat, nu lucrez ca agent dublu pentru japonezi. Aţi înţeles?
— Da, domnule, răspunseră la unison, cu glasuri fremătătoare.
— Acum duceţi-vă la îndatoririle voastre! Cu toţii!
— Da, domnule.

Îi evitară privirea în timp ce ieşiră în grabă afară. Alexander îşi stăvili cu greu zâmbetul.

După câteva săptămâni, Alexander începu să contureze un şablon: din detaşamentele şi plutoanele pe care le trimitea să repare calea ferată, puţini soldaţi se mai întorceau la bază. Pentru aceştia, nu existau pansamente, antibiotice, sânge sau morfină. Nemţii erau protejaţi de pădurile de pe dealurile Siniavino, de unde supravegheau nestingheriţi calea ferată. Proviziile trebuiau să ajungă însă la Leningrad într-un fel sau altul, iar şinele trebuiau reparate tot într-un fel sau altul. Alexander nu avea astfel de ales: trebuia să-şi trimită oamenii la moarte.

Deşi porţiunea stricată a căii ferate se întindea pe aceeaşi distanţă de cinci kilometri, soldaţii lui Alexander înfruntau invariabil salvele de artilerie ale inamicului, indiferent de momentul zilei când încercau

să repare şinele. Era iunie şi vremea era caldă. în

fiecare după-amiază, Alexander şi oamenii săi transportau morţii într-un crâng de plopi, unde îi depuneau în gropi comune, pe care nici nu le mai acopereau cu pământ. Acestea, create cu câteva săptămâni în urmă de proiectilele nemţilor, nu erau încă pline cu morţi. în aer plutea un miros de pământ, de apă dulce şi de moarte. Mirosul războiului.

Era 22 iunie 1943. Trecuseră doi ani de când izbucnise războiul. Doi ani de când se aşternuse haosul.

Orbeli şi arta lui, 1941

îl treziră la ora patru dimineaţa, după nici o oră de somn. Mica lui consolare o constituia faptul că îi treziseră pe toţi. Le spuseră apoi să iasă afară în curte.

Era 22 iunie 1941, solstiţiul de vară, cea mai lungă zi a anului. Duminică de dimineaţă. Afară se iveau zorile trandafirii. Colonelul Mihail Stepanov se adresă trupelor sale din garnizoană.

— Cu o oră în urmă, Hitler a nimicit flota noastră navală din Crimeea, staţionată în Marea Neagră. Ne-a distrus avioanele, navele şi oamenii. Trupele lui se află acum pe pământ sovietic. Ne-a invadat şi graniţa din Ucraina de Nord prin Prusia. Ministrul Apărării, tovarăşul Molotov, va face o declaraţie la prânz. A izbucnit războiul.

Un vuiet se iscă printre soldaţii buimaci încă de somn. Alexander păstră tăcerea. Vestea nu îl surprindea — ofiţerii Armatei Roşii vorbeau de mult timp despre iminenţa războiului şi apăruseră zvonuri legate de fortificaţiile lui Hitler de la graniţă încă din iarnă. „A izbucnit războiul! Asta îmi va oferi altă şansă de scăpare", îşi spuse Alexander când auzi vestea.

îşi alungă somnul cu ţigări şi cafea, ascultând timp de patru ore conceperea planurilor de apărare. Primi apoi misiunea de a patrula pe străzile din Leningrad până la şase seara, când avea să se întoarcă la cazarmă, unde avea să stea de strajă. Părăsi bucuros garnizoana la ora unsprezece dimineaţa.

Străbătu cu paşi vioi piaţa de legume şi fructe şi

o luă apoi pe Nevski Prospekt, unde puse capăt unui conflict între o femeie şi un bărbat corpolent. Femeia ţipa mânioasă la bărbat şi îl lovea cu geanta. Alexander înţelese abia după câteva minute motivul supărării sale — bărbatul încercase să se strecoare înaintea ei la coadă.

— Nu ştie că a izbucnit războiul? Ce crede tovarăşul că facem cu toţii aici? Nu-l las în faţa mea. Nu-mi pasă nici dacă intervine întreaga Armată Roşie.

— Ai auzit-o, spuse Alexander ridicând din sprâncene. Nu poţi să i-o iei în faţă.

Trecând prin faţa magazinului alimentar Elisei, interveni într-o încăierare, unde opt femei încercau să pună mâna pe un cârnat ce căzuse din geanta alteia. în acest timp, o altă femeie fugi cu faina altcuiva. Alexander se sătura să mai joace rolul regelui Solomon. Nu avea putere să se certe pentru un cârnat cu opt femei mânioase, îşi văzu de drum, nimerind în toiul unui alt conflict, în care oamenii se îmbrânceau ca să urce primii în autobuz.

Alexander se hotărî să plece de pe Nevski. Era mai rău decât în război. Măcar în război îţi poţi împuşca duşmanul. Porni spre catedrala Sfântul Isaac şi spre statuia Călăreţului de aramă, unde atmosfera era mai paşnică. Zăbovi câteva minute, fumând şi privind statuia. Trecuseră câteva săptămâni de când fusese la biblioteca din Leningrad ca să verifice dacă volumul lui Puşkin se mai afla la locul lui. Acum, pentru că începuse războiul, se gândea că ar fl mai înţelept să ia cartea de la bibliotecă şi s-o ţină la el; ar fi şi mai în siguranţă. Bibliotecile şi muzeele aveau să-şi expedieze din Leningrad volumele şi lucrările preţioase... pentru orice eventualitate.

în timp ce fuma, încercă să-şi amintească frânturi din poemul *Călăreţul de aramă*, ce îi plăcea atât de mult:

Şi luminat de-a lunii scamă, Cu mâna 'n sus,

spăimântător, în urma lui venea cu zor înaltul Călăreţ-de-Aramă Pe calul cu galop sonor.[1]

Zâmbind încântat pentru că îşi amintea versuri pe care nu le mai citise de ani buni şi aprinzându-şi încă o ţigară, Alexander porni pe chei, trecând pe lângă Grădinile Amiralităţii, pe lângă Podul Palatului şi pe lângă Ermitaj, unde întâlni un bărbat înalt, îmbrăcat în costum, ce stătea aplecat peste parapet şi privea râul. Omul scoase o ţigară şi îl salută din cap, fără să zâmbească. Alexander îl salută şi el şi încetini pasul.

— Ai un foc? îl întrebă bărbatul. Alexander se opri şi scoase bricheta.

— Mi-am lăsat chibriturile înăuntru, zise bărbatul iute. îţi mulţumesc.

— Cu plăcere, răspunse Alexander.

— Iosif Abgarovici Orbeli[2], spuse bărbatul întinzându-i mâna şi îndepărtând scrumul de pe barba sa lungă, cenuşie şi zbârlită.

— Locotenent Alexander Belov, răspunse el strângându-i mâna.

— Ah! exclamă Orbeli, cu privirea aţintită asupra râului. E adevărat, locotenente? A început războiul?

— E adevărat, cetăţene. De unde ai aflat?

Orbeli îi arătă Ermitajul, fără să-şi întoarcă privirea.

— De la muncă. Sunt custodele muzeului. Spune-mi cinstit, ce părere ai? Vor ajunge nemţii la Leningrad?

— De ce nu? răspunse Alexander. Au ajuns în Cehoslovacia, Austria, Franţa, Belgia, Olanda,

1 ***Călăreţul de aramă,* A. S. Puşkin, traducere de George Lesnea, editura Cartea Rusă, Bucureşti, 1949**

2 **Orbeli (1887-1961) — orientalist şi academician sovietic, de origine armeană, custode al muzeului Ermitaj din Leningrad între 1934 şi 1951**

Danemarca, Norvegia, Polonia. Europa se află în mâinile

lui Hitler. Unde i-a mai rămas să ajungă? Nu se poate duce în Anglia. Se teme de apă. Trebuia să ajungă aici. Asta a intenţionat de la bun început. Şi va veni şi la Leningrad.

Cu ajutorul finlandezilor, ar fi vrut să adauge, dar se abţinu. Custodele părea mult prea supărat.

— O, *Boje moi* (Dumnezeule)! exclamă Orbeli. O, ce *koşmar*! Ce se va întâmpla acum? Care va fi soarta Ermitajului meu? Vor bombarda Leningradul cum au bombardat şi Londra. Nu va mai rămâne nimic din oraşul nostru, din clopotniţele, bisericile şi monumentele noastre naţionale. Nu va mai rămâne nimic din arta noastră, spuse el cu glas frânt.

— Catedrala Saint Paul a rămas în picioare, răspunse Alexander, încercând să-l consoleze. Ca şi Westminster Abbey. Ca şi Big Benul. Ca şi Podul Londrei. Nemţii nu s-au putut atinge de monumentele naţionale britanice. Au murit însă patruzeci de mii de londonezi.

— Da, da, spuse Orbeli fluturând nerăbdător din mână. Oamenii mor mereu în război. Dar cum rămâne cu arta mea?

— Nu putem să scoatem din Leningrad catedrala Sfântul Isaac sau statuia Călăreţului de aramă, spuse Alexander făcând un pas în spate. Dar îi vom evacua pe oameni. Şi putem evacua şi arta ta.

— Unde am putea să o expediem? întrebă Orbeli cu glas strident. Cine va avea grijă de ea? Unde ar putea fi în siguranţă?

— Arta va trebui să-şi poarte singură de grijă. Nu are nicio importanţă unde o expediaţi. Oriunde va fi mai în siguranţă decât în Leningrad.

— Ce vor face fără mine operele lui Renoir? Ale lui Rembrandt? Bijuteriile lui Faberge? Sau bustul lui Timur Lenk? Comorile mele nepreţuite. Cum vor supravieţui fără mine?

Alexander îşi ridică uşor bereta.

—Toate vor fi mai în siguranţă în altă parte. Şi, într-o bună zi, războiul se va sfârşi. Bună ziua, cetăţene.

— Nu e deloc bună, murmură Orbeli şi se

întoarse ca să traverseze strada spre muzeul său.

Amuzat, Alexander îşi continuă drumul pe cheiul de pe Neva, trecând pe lângă Palatul de Iarnă şi canalul Moika. Era o zi de duminică în Leningrad, iar acolo, pe chei, domnea o atmosferă liniştită, spre deosebire de cea de pe Nevski Prospekt, unde oamenii se îmbrânceau şi se înjurau în faţa magazinelor. Nu era nimeni pe acolo şi Alexander se bucura de linişte. Trecu pe lângă Grădina de Vară şi se îndreptă, cu puşca pe umăr, spre mănăstirea Smolnîi.

La colţul străzii Saltîkov-Şcedrin, zăbovi un timp. La câteva blocuri depărtare, în partea dreaptă a râului, se întindeau Grădinile Tauride. îi plăcea să treacă vara pe lângă ele. îi confereau o senzaţie de pace. Dar poate că erau probleme în preajma mănăstirii Smolnîi, poate că trebuia să potolească nişte mulţimi mânioase, în ce parte s-o ia? Drept înainte spre Smolnîi şi apoi să dea ocol Grădinilor Tauride sau să treacă pe lângă grădini şi să dea apoi ocol mănăstirii?

îşi aprinse o ţigară şi rămase câteva clipe pe loc, uitându-se la ceas.

Mai avea puţin timp. De ce atâta grabă? Va putea să aplaneze conflictele mulţimilor mânioase şi peste o jumătate de oră. Era singur; nu putea să fie peste tot în acelaşi timp. O luă la dreapta pe Saltîkov-Şcedrin.

Strada era pustie, iar copacii foşneau în adierea vântului de vară. Se gândea la Barrington. îşi amintea pădurile din Barrin- gton. îşi amintea cum el şi Teddy se întindeau la poalele copacilor şi ascultau foşnetul frunzelor. îi plăcea muzica lor.

Auzi alte sunete. Sunete duioase — cineva cânta.

Undeva în depărtare. Alexander se uită în lungul străzii, dar nu văzu pe nimeni.

Peste drum însă, văzu o fată care stătea pe o bancă.Părul lung şi bălai, ce-i încadra chipul, şi rochia ei albă cu trandafiri roşii îi atraseră imediat privirea. învăluită în baldachinul de frunze al copacilor, oferea o privelişte de vis, cu părul ei blond, rochia albă şi trandafirii sângerii. Stătea pe bancă şi mânca îngheţată, fredonând încet un cântec. Alexander recunoscu

melodia — *Cândva, iubirea în Liov o voi întâlni* —, un

cântec extrem de cunoscut la vremea aceea. Reuşea cumva să cânte, să mănânce îngheţata, să-şi legene piciorul încălţat cu o sandală roşie şi să-şi dea părul la o parte de pe faţă. Toate deodată. Nu vedea nimic din ce se întâmpla în jurul ei — nici pe Alexander, ce o privea încremenit de peste drum, nici războiul, nici lumea înconjurătoare. Părea singură, într-un univers numai de ea ştiut, un univers al îngheţatei şi al unei muzici duioase, un univers al liniştii şi al armoniei, pe care Alexander nu-l cunoscuse niciodată. Nu se putea clinti.

Şi acum, câţiva ani mai târziu, era ţintuit în acelaşi loc, retrăind clipa în care o văzuse pentru prima oară. Ştia că, dacă ar fi mers tot înainte în loc s-o ia la dreapta, ar fi avut acum o viaţă cu totul diferită. Dacă ar fi trecut mai departe... Ar fi putut să fie prevăzător, să nu traverseze strada. Ar fi putut s-o privească un timp şi apoi să-şi vadă mai departe de drum.

Dar în duminica aceea senină şi caldă, Alexander nu mai ştia, nu mai gândea şi nici nu-şi mai imagina nimic. Uită de Dimitri, de război, de Uniunea Sovietică, de planurile de fugă şi chiar de America şi traversă strada pentru Tatiana Metanova.

Mai târziu, stând de vorbă, îi privi mâinile în timp ce gesticula. Avea degetele subţiri şi frumoase. Unghiile erau perfect îngrijite. O întrebă de ce avea atâta grijă de ele şi ea îi răspunse că odinioară cunoscuse o fată cu unghiile murdare, pentru care viaţa nu era deloc uşoară. Şi nu uitase asta.

— Crezi că avea necazuri din cauza unghiilor murdare?

— Fără urmă de îndoială.

Alexander îşi dorea să-i simtă atingerea mâinilor impecabile.

— Unde locuieşti, Tania?

— Pe strada Soviet Cinci. Ştii unde este?

Era zona lui de patrulare.

— În apropiere de Greceski Prospekt. Este şi o biserică pe acolo.

— Da, chiar peste drum, răspunse ea.

— Cred că termenul de biserică nu este cuvântul cel mai potrivit pentru clădirea aceea. Este un spaţiu de depozitare.

— Da, aşa este, răspunse Tatiana râzând. Este o biserică *sovietică.*

Timpul petrecut cu ea în duminica aceea avea să fie cumplit de scurt.

Tot timpul petrecut cu ea avea să fie cumplit de scurt, aflându-se sub ameninţarea războiului, a identităţii lui false, a puterii pe care Dimitri o exercita asupra lui şi a iubirii Daşei. O, Daşa! Aflându-se mereu sub ameninţarea Uniunii Sovietice. Ameninţat din toate părţile. Trebuia să înveţe să trăiască fără să mai audă şi să retrăiască ecourile necontenite ale celor o sută de minute petrecute în compania ei. O sută de minute în care se plimbaseră cu autobuzul şi străbătuseră împreună Câmpul lui Marte. O sută de minute ce-i puseseră inima pe jar. Iar consecinţele? O eternitate petrecută în Rusia sovietică.

Unde ar fi putut să se ascundă? Unde ar fi putut să dispară amândoi?

Duminica veni şi trecu într-o clipită.

Câmpul lui Marte, iunie, moarte, viaţă, nopţile albe, Daşa, Dimitri... toate veniră...

Şi trecură.

Dar Alexander rămase încremenit, pe aceeaşi stradă, scăldat în bătaia soarelui, privind-o sub baldachinul frunzişului de ulmi, pri- vindu-şi destinul înveşmântat într-o rochie albă cu trandafiri roşii, ce cânta şi mânca îngheţată. Fusese a lui şi numai a lui pentru o sută de minute — o sută de minute ce zburaseră într-o clipită. Lăsând în loc pustiire şi furtună. El rămase însă pe aceeaşi stradă, încercând să-şi stăvilească freamătul mistuitor al inimii frânte.

Pierderea lui Paşa, 194

*1*Paşa, fratele geamăn al Tatianei, dispăruse. La început, nimic nu anunţa tragedia ce avea să vină; li se părea firesc să-l trimită într-o tabără de băieţi. Însă apoi avioanele Luftwaffe survolară tabăra, iar Armata Roşie îi

trimise pe băieţi să ţină piept tancurilor germane. Şi

Paşa dispăru. Tatiana refuză să accepte gândul pierderii sale şi porni în căutarea lui în Luga, în ciuda faptului că trupele lui Hitler se aflau pe celălalt mal al râului. Era complet nebună, iar Alexander porni pe urmele ei, pentru că era, la rândul lui, nebun după ea.

Un alt moment atins de nebunie, în care ea *aproape* i se dăruise. Stând împreună în cortul lui, nici că-şi doreau să fie în altă parte şi o ştiau prea bine. În ciuda trupelor lui Hitler, aflate la o sută de metri depărtare, în ciuda coastelor rupte ale Taniei, a piciorului rănit şi a sufletului ei frânt. în ciuda pierderii lui Paşa.

— Şura, trebuie să-l găsim, murmură ea printre lacrimi înăbuşite.

— O, Tania!

—Trebuie să-l găsim. Nu pot să mă întorc acasă fără el. Nu pot să dau greş. Te implor! Nu-mi cunoşti familia. Şi nici pe mine nu mă cunoşti.

— Ba te cunosc, Tania. Va trebui să învăţaţi cu toţii să vă acceptaţi destinul.

— Nu spune asta! Nu pot să trăiesc fără el.

— îmi pare nespus de rău, Tania, murmură Alexander, rostind cu greu cuvintele.

— N-am cum să trăiesc fără el. E fratele meu, nu înţelegi? Dacă mă aşteaptă undeva şi eu nu mă duc? Cine să te salveze din ghearele duşmanului dacă nu familia ta? Cine altcineva s-o facă? Dacă se află undeva şi se întreabă de ce întârzii atât de mult? De ce nu mă duc să-l salvez?

— De ce ar aştepta?

— Pentru că ştie că nu-l voi lăsa de izbelişte. Nu-l voi abandona. Nu pot să fac asta.

Alexander păstră tăcerea. Ce noroc să ai pe cineva care să te iubească atât de mult cum îl iubea Tatiana pe Paşa!

—Tania, este cu neputinţă să-l găsim. Două milioane de nemţi se află între tine şi Paşa. Nu poţi nici să mergi. Eşti rănită, iar el a dispărut. Renunţă! Lasă-l în grija Domnului!

A doua zi, singuri în pădure, sub salvele de artilerie ale inamicului, protejând-o cu trupul lui, Alexander nu-şi mai putu stăvili dorinţa. Şi o sărută cu ardoare. Ar fi putut să moară amândoi în pădure; aproape că-şi dorea asta, amintindu-şi ce aveau să înfrunte mai departe: deznădejdea, minciunile, pe Daşa, pe Dimitri, Hitler, Stalin, războiul... îşi dorea să rămână veşnic tânăr printre copacii mistuiţi de flăcări.

Zeii le cruţară însă viaţa. Şi o duse pe Tatiana în braţele familiei ei îndurerate.

Paşa dispăru pentru totdeauna. Câteva săptămâni mai târziu, aflară că pierise într-un tren bombardat de nemţi. Tatăl nu-şi mai reveni niciodată, înecându-şi amarul în băutură, până când nu mai rămase nimic nici de el. Paşa era singurul lui fiu. Alexander se simţea recunoscător pentru simpla alinare pe care i-o oferise tatălui său aflat în închisoare. Şi el era singurul fiu al părintelui său. Îşi mai amintea oare mângâierile, săruturile şi lacrimile părinţilor lui?

Nu, nu mai reuşea.

Tatiana îi părea o şansă ratată, o clipă de fericire prea mult amânată. Nu putea să-şi stăvilească sentimentele pe care le nutrea pentru ea, dar Tania părea un dar pentru o altă viaţă, pentru alte vremuri, pentru un alt bărbat.

Ea voia însă mai mult de la Alexander.

Dar el nu putea să-i ofere mai mult. Căci nu avea mai mult. Nu avea nimic.

Crăciunul la New York, 1943

Tatiana şi Anthony au fost invitaţi să petreacă ajunul Crăciunului împreună cu Vikki şi cu bunicii ei.

Când sosi, îl găsi pe Edward acolo.

— De ce l-ai invitat? o întrebă în şoaptă pe Vikki în bucătărie.

— Şi el sărbătoreşte Crăciunul, Tania.

Tatiana se aşează lângă Edward pe canapea şi luă câte o înghiţitură dintr-un fel de lichior de ouă, ţinându-l în poală pe Anthony, acum în vârstă de şase luni, care voia şi el să bea din acel lichior. Edward îi spuse Tatianei că soţia lui îl alungase de acasă în urmă cu patru zile. Se

pare că se săturase de programul lui infernal de la

spital, ce nu-i permitea să petreacă mai mult timp împreună.

— Stai să înţeleg! spuse Tatiana. Te-a alungat pentru că nu petreci mai mult timp cu ea?

— Exact.

— Dar în felul ăsta nu veţi mai petrece deloc timpul împreună, nu-i aşa? îl întrebă apoi încet.

— Nu cred că mă agrea prea mult, Tania, îi răspunse Edward râzând.

— Un lucru regretabil pentru o soţie, murmură ea.

Vikki le aduse nişte biscuiţi înveliţi în miere, cu o expresie satisfăcută pe chip, ce o determină mai târziu pe Tatiana s-o mustre încet, reproşându-i că stârneşte necazuri.

Pe fundal se auzeau colinde de Crăciun, iar în aer pluteau miresme de ghimber, de plăcintă cu mere şi de spaghete cu sos de usturoi. Nuanţele vinului de Burgundia ce învăluiau întregul apartament păreau să se împletească acum cu atmosfera de sărbătoare. Vikki purta o rochie cafenie din catifea, ce se asorta de minune cu părul ei castaniu şi catifelat şi cu ochii ei căprui, la fel de catifelaţi. Isabella şi Travis pregătiseră un festin de parcă nu s-ar fi aflat în război. Conversaţia curgea lin ca vinul din pahare.

Mai târziu, Tatiana se retrase în dormitor ca să-şi hrănească pruncul, în timp ce din sufragerie răzbăteau râsete şi glasuri vesele, specifice atmosferei de Crăciun. În cameră era linişte, cald şi întuneric, iar Tatiana închise ochii, legănându-şi fiul în braţe.

Nimic nu-i oferea alinare Tatianei — nici liturghia scăldată în lumina lumânărilor, nici masa de sărbătoare, nici rugăciunile, nici somnul, nici Vikki, nici Ellis Island. Şi, în timp ce îşi hrănea pruncul la piept, simţea cum lacrimile sărate îi brăzdau obrajii. Nici nu le mai şterse. Iar lacrimile, gândurile şi bătăile inimii îi şopteau, la fiecare zbatere, un singur cuvânt: *Alexander*.

Ellis era un loc trist de Crăciun. Şi atunci de ce îi oferea atâta alinare Tatianei? Pentru că răniţii aveau nevoie de ea. Pentru că cineva, în afară de fiul ei, avea

nevoie de ea. Le dădea să mănânce soldaţilor ce zăceau

în paturile albe şi le spunea în şoaptă să se gândească la camarazii lor, cărora nimeni nu le oferea vreun cuvânt de mângâiere.

— Asta pentru că nu te au pe tine alături, asistentă Tania, îi spuse Paul Schmidt, un pilot german rănit, într-o engleză cu un puternic accent nemţesc.

Zburase deasupra Canalului de Nord, bombardând vasele care aduceau provizii de alimente şi arme în Marea Nordului. Fusese doborât în apă şi salvat. în drum spre Statele Unite, medicii îi amputaseră ambele picioare, iar acum se afla în convalescenţă, urmând să fie trimis acasă. îi mărturisi Tatianei că nu-şi dorea să ajungă acasă.

Dacă aş mai avea picioarele, americanii m-ar trimite să-mi aduc contribuţia la eforturile lor de război, nu-i aşa? Cum procedează cu ceilalţi soldaţi ai noştri

— .Poate că te vor trimite oricum. Ai putea să stai pe un scaun şi să mulgi vacile.

— Mi-ar plăcea să mă însor cu o americancă frumoasă. Astfel, n-aş mai fi nevoit să mă întorc acasă, spuse el cu un zâmbet pe buze.

— Ar trebui să le propui celorlalte asistente, răspunse Tatiana, zâmbind la rândul ei. Eu nu sunt americancă.

— Nu-mi pasă, spuse el privind-o cu acelaşi interes.

— Crezi că soţiei tale i-ar plăcea să te întorci însurat?

— Nu trebuie să afle, răspunse el zâmbind.

îi povesti câte ceva despre viaţa ei. I se părea uluitor de uşor să le împărtăşească trecutul ei soldaţilor germani şi italieni, la fel cum i se părea uluitor de greu să vorbească despre asta cu Vikki sau cu Edward. Nu reuşea să le povestească despre zăpezile din Leningrad şi despre apele din Lazarevo. Dar acei oameni, muribunzi şi fără căpătâi, o înţelegeau prea bine şi o cunoşteau la fel de bine.

— Mă bucur că nu mai sunt pe Frontul de Est, spuse Paul Schmidt.

„Eu nu", ar fi vrut Tatiana să-i răspundă. „Pentru că atunci când eram acolo, viaţa mea însemna ceva."

— N-ai fost rănit pe Frontul de Est, spuse ea, în cele din urmă.

Continuă să-i dea să mănânce, cu capul în pământ, privind
cum lingura din metal atingea farfuria albă şi smălţuită. îşi concentra atenţia asupra mirosului supei de pui, a aşternuturilor albe şi apretate, a păturii de lână şi a salonului răcoros. încercă să alunge imaginile de pe Frontul de Est. *Imaginile în care îi dădea să mănânce soţului ei... îi ducea lingura la gură... dormea pe un scaun la căpătâiul lui... pleca de lângă patul său şi se întorcea...* Nu. NU!

— N-ai nici cea mai vagă idee ce ne fac sovieticii, spuse el.

— Ba am o oarecare idee, răspunse Tatiana. Anul trecut, eram asistentă la Leningrad. Nu cu mult

timp înainte, am văzut ce le faceaţi voi soldaţilor sovietici.

El clătină atât de vehement din cap, încât scăpă din gură câteva picături de supă, ce i se prelinseră pe bărbie. Tatiana îl şterse şi îi dădu să mănânce încă o lingură.

— Sovieticii vor câştiga războiul, spuse el coborând glasul. Şi ştii de ce?

— De ce?

— Pentru că nu dau nici doi bani pe viaţa oamenilor lor.

Niciunul nu mai spuse apoi nimic.

— Dar Hitler preţuieşte viaţa voastră? întrebă Tatiana, rupând tăcerea.

— Mai mult decât Stalin. Hitler încearcă să ne vindece rănile ca să ne trimită din nou pe front, dar lui Stalin nu-i pasă câtuşi de puţin. îşi lasă oamenii să moară şi trimite apoi pe front copii de treisprezece-paisprezece ani. Şi apoi mor şi aceştia.

— în curând, nu va mai avea pe cine să trimită, spuse Tatiana.

— Stalin va câştiga războiul înainte să se întâmple asta.

Tatiana se duse apoi să se ocupe de un alt rănit, dar se întoarse
la Paul, aducându-i nişte prăjiturele de Crăciun şi turnându-i ceai cu lapte.

— Te înşeli în privinţa mea, îi spuse el deodată. Am fost rănit în Rusia. Deasupra Ucrainei. Am fost doborât în timpul unei misiuni de bombardament. Când m-am prăbuşit, aproape că mi-am pierdut stomacul. în sens propriu, adăugă apoi, după câteva clipe de tăcere.

— Am înţeles, răspunse Tatiana.

— După ce mi-am revenit, am fost transferat în zona Canalului de Nord — o zonă mai puţin periculoasă. O ironie a sorţii, nu crezi? Căpitanul meu credea că mi-am pierdut îndemânarea. Când m-am prăbuşit, am căzut în mâinile partizanilor sovietici, care mi-au cruţat viaţa. Poate că li s-a făcut milă de mine, pentru că era Crăciunul.

—Nu cred că acesta a fost motivul, răspunse domol Tatiana. Sovieticii nu sărbătoresc Crăciunul.

— De aceea te afli acum aici? o întrebă el scrutând-o. Sărbătorile nu înseamnă nimic pentru tine?
Tatiana clătină din cap. Voia să facă semnul crucii ca să prindă putere, dar nu-l făcu. Voia să-şi descătuşeze zăgazul de lacrimi, dar nu o făcu. Voia să fie puternică şi impenetrabilă ca o stâncă, voia să fie ca Alexander. Dar nu putea.
— Mă aflu aici ca să le alin singurătatea răniţilor aflaţi atât de departe de casă, răspunse ea cu glas fremătător. Mă aflu aici pentru că sper că, oferindu-ţi puţină alinare, cineva, undeva, va face acelaşi lucru pentru...
O lacrimă îi brăzdă obrazul.
Paul o privea cu uimire.
— Crezi că aşa merg lucrurile?
— Nu ştiu cum merg, răspunse ea.
— Este pe Frontul de Est?
— Nu ştiu unde este.
Refuza să accepte certificatul de deces pe care îl purta în rucsacul ei negru.
— Ar fi bine să nu fie pe Frontul de Est. Nu va supravieţui mai mult de o săptămână.
— Nu?
Văzându-i chipul de o paloare aproape cadaverică, Paul o mângâie pe mână şi îi spuse:
— Nu te mai gândi la asta, asistentă Tania! Indiferent unde este, aici sau pe lumea cealaltă, ştii ce şi-ar dori?
— Ce anume? şopti ea.
— Să fii în *siguranţă*, răspunse Paul.
Crăciunul la New York.
Crăciunul la New York pe timp de război. Cu un an în urmă, Tatiana petrecuse ajunul Anului Nou la spitalul Greceski împreună cu doctorul Matthew Sayers şi asistentele sovietice. Băuseră nişte votcă, oferindu-le puţină şi câtorva pacienţi suficient de întremaţi ca să ciocnească paharele. Tatiana abia aştepta să ajungă pe front ca să-l găsească pe Alexander. Aveau să plece peste cinci zile. Alexander nu ştia încă, dar ea avea să găsească, într-un fel sau altul, o cale prin care să fugă amândoi din Uniunea Sovietică. Leningradul nu mai avea curent electric. Clădirile erau în ruină.

Proiectilele nemţilor aruncate fără încetare din Pulkovo şi bombele aviaţiei germane spulberau oraşul în ajunul Anului Nou. Patru zile mai târziu, Tatiana părăsi Leningradul în camionul doctorului Sayers, întrebându-se dacă avea să mai revină vreodată.

Nu părea că avea să se mai întâmple asta.

Acum vedea New Yorkul în haine de sărbătoare. Vedea Mica Italie, presărată cu beculeţe roşii şi verzi; vedea strada 57, împodobită cu lumini albe, şi Empire State Building, cu vârful lui scăldat în lumini roşii şi verzi; vedea bradul de Crăciun din Rockefeller Center. Luminile din clădirile înalte rămaseră aprinse o oră, pentru că era Crăciunul, şi apoi se stinseră, pentru că era război.

împingea căruciorul lui Anthony prin frig şi zăpadă, înfruntând iureşul de oameni încărcaţi cu plase de cumpărături. Tatiana nu avea plase. Nu cumpăra cadouri. Străbătea străzile acoperite de zăpadă ale New Yorkului, gândindu-se că Alexander petrecuse zece Crăciunuri ca acesta la Boston. Zece Crăciunuri cu colinde, cadouri, cu clopoţei răsunători şi brazi împodobiţi cu luminiţe. Deasupra uşii unei cafenele era scris: „ISUS ESTE MOTIVUL SĂRBĂTORII".

Părinţii lui îi făceau cadouri şi Moş Crăciun venea cu desaga încărcată de daruri pentru Alexander. Tatiana intră astfel într-un magazin de jucării şi îi cumpără lui Anthony un trenuleţ din partea Moşului. Era prea mic ca să se joace cu el, dar avea să crească.

La Bergdoff's, aflat la îmbinarea străzilor 58 cu Fifth Avenue, Tatiana văzu în vitrină nişte pături frumoase şi, pentru că îi era frig şi se gândea la Alexander, intră în magazin şi ceru detalii despre ele. Păturile erau sută la sută caşmir şi costau fiecare câte o sută de dolari. După ce îi oferi informaţiile, vânzătoarea îşi văzu mai departe de treburile ei, punând capăt discuţiei. Apoi, amintindu-şi parcă deodată, se întoarse spre Tatiana şi îi luă pătura din mână.

— O cumpăr, spuse Tania scoţând banii. Vreau trei. Ce culori aveţi?

în noaptea aceea, în cămăruţa lor de la Ellis, mama şi fiul dor- miră împreună în patul ei, înveliţi cu

două pături din caşmir. A treia o păstra pentru tatăl lui Anthony.
Crăciunul la New York. Cu mese îmbelşugate — cu şuncă, brânză, lapte şi ciocolată şi chiar puţină friptură pentru toată lumea; cu spiritul plin de viaţă al femeilor, care încercau să facă ultimele cadouri pentru fiii lor; şi cu bărbaţii care se întorceau acasă din război ca să petreacă Crăciunul.
Nu şi soţul lui Vikki, de care divorţase.
Şi nici bărbatul Tatianei, pe care îl pierduse.
Dar alţii se întoarseră.
Peste tot erau brazi împodobiţi cu luminiţe albe. Chiar şi la Ellis, asistentele împodobiseră un brad pentru soldaţii germani şi italieni. Nimeni nu voia însă să lucreze de Crăciun, nici pentru o plată dublă, nici triplă şi nici pentru o săptămână de concediu. Tatiana lucra pentru o plată triplă şi o săptămână de concediu.
Crăciunul la New York.
În timp ce străbătea Mulberry Street din Mica Italie, în drum spre apartamentul lui Vikki, împingând căruciorul lui Anthony, Tatiana fredona încet *A Long, Long Trail,* un cântec pe care îl auzise la radio:
O cale lungă şi şerpuitoare
Visele mi le străbate,
Un ţinut scăldat în ale ciocârliei triluri
Şi în ale lunii raze argintii.
O noapte lungă mă aşteaptă
Până ce visurile mi le împlinesc
Şi ziua va veni
Când spre tine voi porni

17

Pe calea lungă şi şerpuitoare.Alexanderşi nemţii, 1943

Soldaţii sovietici continuau să moară la Siniavino, iar nemţii continuau să domine dealurile.

Alexander trimitea tot mai mulţi oameni să repare calea ferată şi tot mai mulţi piereau sub salvele de artilerie germane. Locote- nent-colonelul Muraviev, aflat în fruntea batalioanelor penale şi non-penale, nu avea niciun interes să asculte argumentele lui Alexander.

— Este un batalion penal, spuse el. Ştii ce înseamnă asta, căpitane?

— Da, ştiu. Dar vreau să vă întreb ceva, căci n-am mai făcut calcule matematice din liceu. în condiţiile în care pierd treizeci de oameni pe zi, în cât timp credeţi că vor pieri toţi cei două sute de oameni ai mei?

— Cunosc răspunsul! exclamă Muraviev. În şase zile!

— Exact. Nici măcar o săptămână. Nemţii stăpânesc în continuare dealurile cu trupele lor, în timp ce noi nu mai avem practic niciuna.

— Nu-ţi face griji! Găsim oameni pe care să-i trimitem la calea ferată. întotdeauna găsim.

— Dar ăsta e scopul nostru? Să ne transformăm soldaţii în ţinte de antrenament pentru trupele germane?

— Am fost avertizat în privinţa ta, spuse Muraviev privindu-l printre gene. Stârneşti valuri. Dar uiţi că te afli în fruntea unui batalion *penal.* Siguranţa oamenilor tăi nu este treaba mea. Repară calea ferată şi taci din gură!

Alexander plecă fără să-l salute pe Muraviev. Trebuia să ia problema în propriile mâini. Nu avea nevoie de un alt om ca Stepanov care să-l ghideze. Avea nevoie de oameni care să-l lase să facă ce ştia mai bine. De ce i-ar fi păsat lui Muraviev de soarta oamenilor lui? Erau doar nişte criminali condamnaţi. Crimele lor erau dintre cele mai grave: mamele lor făcuseră parte din trupe muzicale care corespondaseră cu oameni din Franţa, chiar dacă trupele respective nu mai existau de

mult şi mamele muriseră şi ele de ani buni. Unii dintre ei fuseseră descoperiţi în biserici, înainte ca *Pravda* să redea, anul trecut, cuvintele lui Stalin, potrivit cărora credea şi el „într-un anumit Dumnezeu". Alţii strânseseră mâna unor oameni despre care nu ştiau că aveau să fie arestaţi. Sau locuiau lângă persoane ce fuseseră deja arestate.

— Am fost unul dintre aceştia, îi spuse Ouspenski. Am avut ghinionul să stau în patul de lângă tine, căpitane.

Alexander zâmbi. Se îndreptau spre cortul cu armament. Îi ceruse lui Ouspenski să-l însoţească. Voia să ia tunul de calibru 160 mm.

Cu o zi înainte, în zori, Alexander se căţărase, printre arbuşti, pe râpele ce duceau spre calea ferată şi privise cum oamenii săi deveneau carne de tun pentru bombele germane. Văzuse cu un binoclu direcţia de unde veniseră cele trei proiectile. De la vreo doi kilometri distanţă. Avea nevoie de un tun de calibru 160 mm. Nimic altceva nu i-ar fi fost de folos.

Comisariatul nu voia să i-l dea. Sergentul de la birou îi spuse că batalionul penal nu avea dreptul să folosească un tun de asemenea calibru, iar ordinul de rechiziţionare trebuia semnat de comandantul lui Alexander, Muraviev, care refuză, firește, cu un rânjet pe buze.

— Am pierdut o sută nouăzeci şi doi de oameni în şapte zile. Mai avem oare destui condamnaţi care să repare şinele?

— Ordinele sunt ordine, Belov! Tunul va fi folosit de compania care va lua cu asalt săptămâna viitoare înălţimile Siniavino.

— Oamenii dumneavoastră vor căra un tun de trei tone până pe creasta unui munte, domnule colonel?

Muraviev îi ordonă să plece din cort.

Alexander se săturase. îl chemă la el pe Melkov, unul dintre sergenţii lui. Spre seară, Melkov, prieten bun cu votca, se puse pe băut cu paznicul cortului de armament. Acesta se îmbătă atât de tare, încât adormi pe scaun şi nu-i auzi pe Alexander şi pe Ouspenski deschizând uşa scârţâitoare a depozitului de arme şi

scoţând tunul afară. Trebuiau să-l transporte cam un kilometru prin întuneric, între timp, Melkov, luându-şi misiunea în serios, se aşează lângă paznic şi îi turnă votcă pe gât la fiecare cincisprezece minute.

Cu puţin înainte de ora cinci dimineaţa, şapte dintre oamenii lui Alexander porniră ca momeală spre calea ferată.

Alexander urmări prin binoclu punctul de plecare al primei bombe, care se prăbuşi şuierătoare peste şine. Oamenii săi o luară la fugă, scăpând nevătămaţi. Alexander şi Ouspenski încărcară amândoi pe ţeavă proiectilul explozibil.

— Nu uita, Nikolai! îi spuse Alexander îndreptând tunul spre dealuri. Avem doar două proiectile. Două şanse ca să-i spulberăm pe nemţălăi. Trebuie să ducem tunul înapoi cu douăzeci de minute înainte de schimbarea gărzii de la ora şase.

— Nu crezi că vor observa absenţa celor două proiectile imense?

— După ce îi aruncăm în aer pe nenorociţii ăştia de nemţi, puţin îmi pasă dacă le observă cineva lipsa, răspunse Alexander, supraveghind dealurile cu binoclul. Bag mâna în foc că nu va observa nimeni. Cine crezi că ţine inventarul armamentului? Paznicul beat turtă? Melkov are grijă de el. „Rechiziţionează" şi treizeci de mitraliere pentru oamenii noştri.

Ouspenski izbucni în râs.

— Nu mai râde! spuse Alexander. Tulburi echilibrul fragil al proiectilului. Eşti gata? îl întrebă apoi, aprinzând fitilul.

Acesta arse două secunde, apoi reculul clătină pământul ca un cutremur şi prima bombă ţâşni din ţeavă, creând un arc prin aer. Zbură un kilometru şi jumătate; Alexander o văzu căzând printre copaci şi explodând. Până când îşi atinse ţinta, al doilea proiectil o urmă îndeaproape. Alexander nu-l mai urmări ca să vadă unde ateriză. Se apucase să demonteze deja tunul. Lăsându-l pe
Ouspenski în fruntea oamenilor rămaşi în zonă, transportă piesa grea de artilerie spre depozitul de armament, reuşind să-l încuie şi să-i restituie cheia paznicului inconştient la ora şase fără două minute.

— Bravo! îi zise apoi lui Melkov, îndreptându-se iute spre corturile lor, pentru inspecţia de dimineaţă.

— Vă mulţumesc, domnule, răspunse Melkov. Plăcerea a fost de partea mea.

— îmi dau seama, spuse Alexander zâmbind. Dar ai grijă să nu te prind vreodată bând atât de mult! Altfel, te trimit direct la „răcoare".

Paznicul depozitului de armament rămase inconştient încă patru ore. Când se trezi, îl îndepărtară din postul de paznic, acu- zându-l de neglijenţă gravă.

— Ai noroc că nu lipseşte nimic, caporale! ţipă Muraviev.

îl distribuirá ca pedeapsă în batalionul lui Alexander timp de o săptămână, unde avea să repare calea ferată.

— Ai noroc că nemţii au amuţit de vreo două zile, pentru că altfel te-ai duce direct la moarte, caporale.

în timp ce nemţii se regrupau, oamenii lui Alexander reuşiră să repare nevătămaţi şinele, iar cinci trenuri, încărcate cu mâncare şi provizii medicale, ajunseră la Leningrad.

Inamicul îşi reluă apoi ţintele, dar nu pentru mult timp, căci Muraviev îi *dădu* tunul lui Alexander. După expunerea poziţiilor germane şi după alte câteva proiectile lansate cu tunul din zona Siniavino, un batalion al armatei a 67-a luă dealurile cu asalt, susţinut la poale de salvele de artilerie ale oamenilor lui Alexander.

Batalionul nu se mai întoarse, dar nemţii încetară pentru totdeauna să mai bombardeze calea ferată.

în toamna anului 1943, armata a 67-a îi ordonă batalionului penal al lui Alexander — redus acum la doar două companii alcătuite din 144 de oameni — să traverseze râul Neva, la sud de Pulkovo, ca să distrugă ultima redută a blocadei germane din jurul Leningradului. De data aceasta, Alexander primi şi câteva piese de artilerie — mitraliere grele, tunuri, bombe antitanc şi o cutie cu grenade. Fiecare dintre oamenii săi avea câte un pistol-mitralieră şi multă muniţie. În septembrie 1943, batalionul al şaptelea al lui

Alexander, însoţit de alte două batalioane şi de o brigadă de infanterie motorizată, îi bombardă pe nemţi la Pulkovo timp de douăsprezece zile. Primeau chiar şi ajutor aerian — două avioane Stukarevici. Totul în zadar însă.

Frunzele căzură din copaci, sergentul Melkov îşi pierdu viaţa, vremea se răci tot mai mult şi veni iarna — a paisprezecea iarnă de când soţii Barrington ajunseseră în Uniunea Sovietică, a doua iarnă de când familia Taniei pierise de foame şi de frig în Leningrad. Alexander continua să înfrunte în fiecare zi trupele germane de pe deal, în ciuda frigului muşcător. Primi încă 200 de oameni. Reuşiră să-i alunge pe nemţi de pe coasta de est a dealului în decembrie 1943.

De pe dealurile din Pulkovo, Alexander vedea în depărtare luminile licăritoare ale Leningradului. în zilele senine, vedea coşurile de fum ale uzinei Kirov, care continua să producă arme pentru oraş. Dacă se uita prin binoclu, vedea zidul uzinei, în faţa căruia aşteptase, zi de zi, săptămână de săptămână, cu bereta în mână, ca Tatiana să iasă în fugă de pe uşile fabricii.

Nu trebuia să stea pe crestele dealurilor din Pulkovo ca să vadă toate astea.

Ajunul Anului Nou Alexander îl petrecu în faţa focului, lângă cortul său, împreună cu trei locotenenţi, trei sublocotenenţi şi trei sergenţi. Bău votcă cu Ouspenski. Toată lumea privea cu optimism anul 1944. Nemţii se retrăgeau din Rusia. După vara anului 1943, după Siniavino, după bătălia de la Kursk şi după eliberarea Kievului în noiembrie şi a Crimeei doar cu câteva săptămâni în urmă, Alexander ştia că 1944 avea să fie ultimul an în care nemţii aveau să se mai afle pe pământ sovietic. Misiunea lui era de a porni spre vest, împreună cu batalionul său penal, şi de a-i alunga pe nemţi spre Germania — cu orice preţ.

Acesta era şi ţelul lui Alexander: să-şi croiască drum spre vest. într-acolo se îndreptau speranţele lui.

Bău încă un pahar. Unul dintre camarazii săi, deja beat, spuse un banc prost cu Stalin. Altul plângea de dorul soţiei sale. Nu era el, era convins de asta. Căci nu-şi dădea frâu liber sentimentelor, îşi transformase

sufletul în piatră. Ouspenski ciocni paharul cu el şi dădu votca pe gât.

— De ce nu avem şi noi dreptul la o permisie ca alţi soldaţi? se plânse locotenentul, beat şi răvăşit de sentimente. De ce nu putem să ne ducem şi noi acasă de Anul Nou?

— Nu ştiu dacă ai observat, locotenente, dar suntem în război. Mâine ne vom alunga mahmureala şi marţi vom porni din nou la luptă. Luna asta trebuie să distrugem complet blocada germană din jurul Leningradului. Datorită eforturilor noastre, naziştii vor părăsi oraşul.

— Nu mă interesează nenorociţii ăştia de nazişti. Vreau s-o văd pe soţia mea, răspunse Ouspenski. Tu n-ai unde să te duci — de aceea vrei să-i alungi pe nemţi din Rusia.

— Ba am unde să mă duc, răspunse încet Alexander.

— Ai familie? îl întrebă Ouspenski scrutându-l.

— Nu aici.

Dintr-un motiv sau altul, răspunsul lui adânci şi mai mult tristeţea locotenentului.

— Priveşte şi partea plină a paharului, Nikolai! zise Alexander, spunându-i pentru prima oară pe nume. Nu suntem în mâinile duşmanului, nu-i aşa?

Ouspenski nu spuse nimic.

— Am băut o sticlă întreagă de votcă în câteva ore, continuă Alexander. Am mâncat şuncă, hering afumat, murături şi chiar şi nişte pâine neagră proaspătă. Am spus bancuri, am râs şi am fumat. Gândeşte-te că ar putea fi şi mai rău!

Refuza să umble cu gândul printre camerele de tortură ale minţii sale.

— Nu-ţi cunosc situaţia, căpitane, dar eu nu mi-am văzut de zece luni soţia şi cei doi copii mici. Ultima oară când i-am văzut a fost cu puţin înainte de a fi rănit. Soţia mea mă crede mort. Sunt convins că scrisorile mele nu ajung la ea. Pentru că nu-mi răspunde.

Ouspenski se opri şovăitor, tremurând ca un vlăstar în bătaia vântului.

Alexander păstră tăcerea. „Şi eu am o soţie şi un copil pe care nu l-am văzut niciodată. Care o fi soarta lor? Au ajuns undeva? Sunt în siguranţă? Cum pot să trăiesc fără să ştiu că e teafară şi nevătămată?
Nu pot.
Nu pot să trăiesc fără să ştiu asta."
Nu trebuie să te temi nici de groaza din timpul nopţii... nici de săgeata care zboară ziua... (Psalmii 91:5:7).
Ouspenski desfăcu altă sticlă de votcă şi bău direct din ea.
— La dracu' cu toate! spuse el fluturând mâna prin aer. Viaţa e al dracului de grea.
Alexander luă sticla de votcă de la Ouspenski şi bău şi el din ea.
— în comparaţie cu ce? îl întrebă, trăgând din ţigară şi inhalând fumul înecăcios.
— *Tania, hai să ne îmbătăm!*
— *De ce?*
— *Hai să fumăm, să ne îmbătăm şi să sărbătorim ziua ta de naştere şi nunta noastră! Hai să ne facem de cap!* îi spune el ridicând din sprâncene.
— *Eşti un prostuţ. Ziua mea a fost acum o săptămână,* îi răspunde ea zâmbind. *Am sărbătorit deja. Mi-ai făcut îngheţată. Ai uitat?*
El o ia în braţe şi o ridică de pe pământul acoperit cu ace de pin.
Ea îl cuprinde cu mâinile.
— *Bine, o să beau puţină votcă împreună cu tine.*
— *Nu puţină. Până cădem pe jos. Vom ciocni paharele...*
Toarnă două pahare de votcă în faţa focului din poieniţă. Ea se aşază în genunchi pe pătură şi aşteaptă. Alexander se aşază şi el în genunchi în faţa ei.
— *Şi vom bea pentru viaţa noastră minunată.*

17

Bine, Alexander, spune ea ridicând paharul. Să bem pentru viaţa noastră minunată!New York, iunie 1944

Camera e de un alb imaculat. Perdelele, albe, abia dacă se mişcă. Fereastra e închisă. Nu e nici vânt. Nici curent. Aerul pare încremenit.

Stau pe podeaua camerei mele albe. Uşa bej e închisă. Şi ferecată cu ivărul. Balamalele scârţâitoare sunt acoperite cu rugină.

În faţa mea se află rucsacul negru, cu amintirile sale vii. Bereta bej, fotografia alb-negru, cu dinţii lui albi şi ochii în nuanţe de caramel.

Stau pe podeaua cu dale cenuşii de gresie. În depărtare, la nici o oră distanţă, se află Bear Mountain. Copacii de pe munte sunt zugrăviţi în nuanţe de sepia şi cinabru, în nuanţele amurgului şi ale aramei. La fel ca ochii lui de aramă şi buzele-i roşii ca amurgul, în Sheep Meadow pot să joc baseball cu bâta mea crem din lemn. Cum juca şi el când era copil…

Pot să fiu cercetaşă.

Ştiu să fac un laţ aşa cum m-a învăţat el.

Ştiu să mă caţăr în copaci.

Pot să mă dau în leagăn sub razele argintii ale lunii.

Şi să mă arunc în apă sub un cer plumburiu.

Dincolo de Poarta de Aur de pe Ellis Island se întinde golful cu ape în nuanţe de lapislăzuli, ce se varsă în oceanul tânguitor şi jalnic.

Mă prăbuşesc printre nuanţele argintii ale lunii şi cele ruginii ale amurgului. Oceane ne despart când ne prăbuşim în nămeţii albi ai trecutului şi ai viitorului. Când ne pierdem printre neguri de gheaţă. Gheaţa se sparge sângerândă. Amândoi ne prăbuşim în apele îngheţate. Stau pe podeaua cu dale cenuşii de gresie şi ating cu mâna rucsacul negru, ţeava din metal a pistolului, paginile îngălbenite ale volumului lui Puşkin şi bancnotele foşnitoare ale dolarilor din care au mai rămas atât de multe.

Ating cu mâna fotografia noastră de la nuntă, când plutim pe aripile roşii ale focului prometeic.

Afară, o sirenă ţipă tânguitoare, un copil plânge şi gheaţa sângerează. Stau pe podea cu rucsacul negru în

faţă, încărcat de speranţe deşarte. încărcat de culorile durerii mele.

— Ce s-a întâmplat, Tania? o întrebă Vikki, stând în pragul uşii deschise a camerei ei.

Anthony se juca pe podea cu jucăriile lui. Tatiana zăcea pe jos cu capul pe dalele de gresie.

— Nimic.

— Nu vii la muncă astăzi?

— Ba da. îmi revin imediat.

— Dar ce-ai păţit? o întrebă Vikki, cu spaimă în glas.

— Mai nimic, răspunse Tatiana.

Ştia că nu oferea o privelişte prea încântătoare. Avea ochii umflaţi de plâns. Abia dacă îi putea deschide.

— E opt! Ai plâns? Şi ziua abia a început.

— Lasă-mă să mă îmbrac! Trebuie să mă duc să-mi văd pacienţii.

— Vrei să stăm puţin de vorbă?

— Nu. Mă simt bine. E ziua mea astăzi. împlinesc douăzeci de ani.

— La mulţi ani! De ce nu mi-ai spus? Mergem să sărbătorim. Ce e? De ce e atât de cumplită ziua asta?

— *Nu-mi vine să cred că ne căsătorim de ziua mea! spune ea.*

—Astfel', nu mă vei uita niciodată.

— *Cine te-arputea uita, Alexander? întreabă ea, mângăindu-l cu tandreţe.*

Tatiana nu sărbători. Lucră toată ziua, iar seara se jucă cu băieţelul ei, acum în vârstă de aproape un an. Apoi, în toiul nopţii, cu perdelele trase şi ferestrele deschise, scăldată în aerul sărat al mării, Tatiana se aşează în genunchi lângă pat şi strânse în mâini verighetele pe care le purta la gât. Era în Statele Unite de aproape un an. În seara în care împlini douăzeci de ani, Tatiana se aşează pe podeaua camerei sale de la Ellis, după ce îl hrănise pe Anthony, şi scoase tot ce se afla în rucsacul negru — pentru prima oară de când plecase din Uniunea Sovietică: pistolul încărcat, model german, *Călăreţul de aramă,* fotografia lui Alexander, fotografia de la nunta lor, bereta lui de ofiţer şi tot ce mai găsi prin buzunarele rucsacului.

Atunci descoperi medalia *Erou al Uniunii Sovietice,* ce-i aparţinuse cândva lui Alexander.

O privi un timp cu stupoare, apoi ieşi pe coridor ca s-o vadă la lumină, gândindu-se că poate se înşela.

Soarele se înălţă pe cer, apoi asfinţi din nou. Era cald. Apa licărea strălucitoare. Iar Tatiana continua să privească medalia. Era complet uluită. Nu era cumva o greşeală?

La fel cum vedea acum vasele în golf, văzuse medalia agăţată de spătarul scaunului lui Alexander în ultima seara când se dusese la el împreună cu doctorul Sayers. „Mâine, când mă voi întoarce, voi fi locotenent-colonel", îi spusese Alexander, iar Tatiana zâmbise şi privise medalia agăţată de spătarul scaunului.

Cum de-a ajuns în rucsacul ei? Nu se poate s-o fi luat ea — nu era a ei.

„Ce înseamnă asta?" se întrebă în şoaptă, dar îi era cu neputinţă să înţeleagă. Cu cât încerca mai mult să desluşească misterul, cu atât se lovea mai tare de ziduri complet impenetrabile.

Doctorul Sayers îi adusese rucsacul pe când ea zăcea pe podeaua biroului său, după ce aflase că Alexander se scufundase cu camionul în apele lacului Ladoga. Sayers îi adusese rucsacul înainte de a pomi spre Finlanda cu jeepul Crucii Roşii.

Şi continuă să rămână pe podea — dimineaţa şi seara, între pacienţi şi cumpărături, între prânz şi cină, între Vikki şi Edward, între Ellis şi Anthony. Ţintuită în faţa rucsacului unde se afla medalia *Erou al Uniunii Sovietice* a lui Alexander.

I-o dăduse oare Alexander? Dar cum de uitase asta? Când doctorul Sayers îi împărtăşise soarta lui Alexander, îi dăduse bereta lui de ofiţer. Îi dăduse oare *şi* medalia, împreună cu bereta?

Se îndoia.

I-o dăduse colonelul Stepanov?

Nu, nici vorbă.

Se ridică de pe podea şi prinse medalia de şnurul de la gât, alături de verighete.

Trecu o zi, apoi încă una şi încă una.

Un soldat german îi văzu medalia la gât şi o întrebă într-o engleză stâlcită:

— De unde o ai? E o medalie foarte valoroasă. Acordată celor mai bravi soldaţi. De unde o ai?

De fiecare dată când îşi hrănea fiul, când îl ţinea în braţe şi îl privea cu ardoare, îşi spunea în gând: „Dacă Alexander purta medalia în clipa morţii, atunci ar trebui să fie tot la gâtul lui". Căci atunci când eşti promovat, porţi toate distincţiile militare acordate pentru curaj şi fapte vitejeşti. Porţi steagul cu tine.
Deşi mi-a dat bereta, doctorul nu i-ar fi luat niciodată medalia de la gât. Şi dacă ar fi facut-o, atunci mi-ar fi dat-o cu mâna lui. Nu-i aşa? „Uite, Tania, bereta şi medalia lui! Păstrează-le pe amândouă!"
Dar nu se întâmplase aşa. Cineva ascunsese medalia în cel mai tainic loc din rucsac. Nu se mai afla nimic altceva în buzunăraşul acela. Nici n-ar fi găsit-o dacă n-ar fi scos totul afară şi n-ar fi pipăit rucsacul.
De ce să ascundă medalia doctorul Sayers?
De ce să nu i-o dea odată cu bereta?
Pentru că se temea că gestul lui va stârni prea multe întrebări.
Ar fi devenit suspicioasă? Dar de ce?
Tatiana orbecăia prin întuneric. Nu găsea răspunsuri la toate aceste întrebări. Dormea, lucra şi îşi hrănea pruncul, bântuită de întrebări fără răspuns. Apoi, în toiul unei nopţi de iunie, deschise ochii şi icni deodată. Ştia răspunsul.
Dacă i-ar fi dat medalia, Tatiana ar fi început să pună întrebări, să caute răspunsuri, să devină suspicioasă.
Doctorul Sayers nu avea însă de unde să ştie asta.
Un singur om ar fi ştiut. Bărbatul cu părul negru şi mâini tandre. Numai el ar fi ştiut asta.
Alexander voia să-i încredinţeze cea mai valoroasă medalie a lui, dar ştia că acest lucru i-ar fi stârnit Tatianei anumite semne de întrebare. Aşa că îl rugase pe doctorul Sayers să aştepte. Undeva, pe gheaţă, la spital sau în altă parte, Alexander îl rugase pe doctorul Sayers să aştepte.
Asta însemna că pusese la cale un plan — un plan din care făcuse parte şi doctorul Sayers.
Moartea lui Alexander făcea şi ea parte din plan?
Dar a lui Dimitri?
„Tatiaşa, îţi aminteşti de Orbeli..."
Acestea fuseseră ultimele cuvinte pe care i le spusese. *îţi aminteşti de Orbeli.* Era afirmaţie? „Îţi aminteşti de Orbeli."

Sau întrebare? „îţi aminteşti de Orbeli?"

Tatiana nu mai închise ochii toată noaptea.Belarus, iunie 1944

Alexander îl chemă pe Nikolai Ouspenski în cortul său. Ridicaseră tabăra în vestul Lituaniei pentru două zile de odihnă şi alte instrucţiuni.

— Locotenente, ce-a păţit sergentul Verenkov?

— Nu ştiu la ce te referi, căpitane.

— M-a informat vesel de dimineaţă că tancul a fost reparat.

— Aşa este, căpitane, răspunse Ouspenski, radiind de încântare.

— Un lucru surprinzător, locotenente.

— De ce, domnule?

— Ei bine, în primul rând, răspunse Alexander răbdător, nu ştiam că tancul avea nevoie de reparaţii.

— Şi încă serioase, domnule. Pistonii motorului diesel nu funcţionau. Trebuiau aliniaţi.

— Foarte bine, locotenente, răspunse Alexander încuviinţând din cap. Asta îmi stârneşte un nou motiv de uimire.

— Şi anume?

— *Nu avem* niciun nenorocit de tanc.

— O, ba da, domnule, avem, răspunse Ouspenski zâmbind. Vino cu mine!

În apropierea pădurii, Alexander văzu un tanc uşor de luptă, cu carcasa verde, purtând emblema Stelei Roşii şi sloganul „Pentru Stalin!" Ca acelea pe care le făcea Tania la Kirov. Doar că acesta era mai mic. Un T-34. Alexander îi dădu ocol, inspectându-l. Fusese folosit în luptă, dar în general era în condiţii bune. Şenilele erau intacte. Îi plăcea numărul tancului: 623. Turela era mare. Iar tunul era şi mai mare.

— E de calibru 100 mm! spuse încântat Ouspenski.

— De ce dracu' eşti atât de mândru? îl întrebă Alexander scru- tându-l. L-ai făcut tu?

— Nu. Eu doar l-am furat.

— De unde? întrebă Alexander izbucnind în râs.

— L-am scos din lacul de acolo.

— Era complet acoperit cu apă? Muniţia s-a udat?

— Nu. Doar roţile şi şenilele erau în apă. Se blocase. Nu l-au mai putut porni.

— Dar *tu* cum l-ai pornit?

— Nu l-am pornit. L-am scos din apă împingându-l împreună cu treizeci de oameni. Apoi l-a reparat Verenkov. Acum merge brici.

— Cui a aparţinut?

— De unde dracu' să ştiu? Batalionului de dinaintea noastră?

— N-a existat niciun batalion înaintea noastră. N-ai înţeles până acum că suntem în prima linie a frontului?

— Poate că se retrăgeau din pădure. Nu ştiu. Am văzut un cadavru plutind pe lac. Poate că era artileristul.

— Nu unul prea bun, spuse Alexander.

— Nu e fantastic?

— Ba da. Oricum, o să ni-l ia. Are multă muniţie?

— E plin ochi. Cred că de-asta s-a şi scufundat. Poate să stocheze doar trei mii de cartuşe de calibru 7,62 mm şi are şase mii.

— Există cumva şi cartuşe de calibru 100 mm?

— Da, răspunse Ouspenski cu un zâmbet larg pe buze. Treizeci. Şi cinci sute de cartuşe de calibru 11,63 mm — pentru obuziere. Plus cincisprezece rachete şi o mitralieră grea, fixă. Stăm bine, căpitane.

— Ni le vor lua pe toate.

— Trebuie mai întâi să treacă peste tine, spuse Ouspenski salu- tându-l. Vei fi comandantul nostru de tanc.

— Este întotdeauna o plăcere când un locotenent stabileşte îndatoririle căpitanului, răspunse Alexander.

Din primăvară până în vara anului 1944, Alexander reuşi să-şi apere oamenii cu ajutorul tancului şi al tanchiştilor săi (Ouspenski — conductor, Telikov — artilerist şi Verenkov — servant), scăpând teferi din ambuscadele întâlnite în cale pe o distanţă de 300 de kilometri din Belarus până în estul Poloniei. Luptele din Belarus se dovediră cele mai cumplite. Nemţii nu voiau să plece. Alexander nu-i condamna. Cu casca pe cap, el lua cu asalt ţinuturile Belarusului, fără să se oprească nici pe malurile lacurilor, nici în păduri, nici în sate, nici ca să-şi îngroape morţii şi nici ca să doarmă. Mergea tot înainte, animat de un singur gând — Germania.

Câmpuri şi ogoare, păduri şi mlaştini, noroaie, mine şi ploi — nimic nu le stătea în cale. îşi ridicau corturile şi prindeau peşti în râuri. îi prăjeau la foc, în boluri din oţel, şi mâncau câte doi dintr-o farfurie — Ouspenski mânca mereu cu Alexander —, apoi dormeau pe apucate şi porneau din nou să înfrunte gloanţele şi armele germane. Trei armate sovietice încercau să-i alunge pe nemţi din Rusia — Grupul de Armate Ucraina, în sud, Grupul de Armate Centru şi Grupul de Armate Nord, din care făcea parte şi Alexander, sub comanda generalului Rokossovski. Sovieticii nu se mulţumeau doar să-i alunge pe nemţi din Rusia. Voiau să impună represalii pe teritoriul german pentru suferinţele provocate Rusiei în ultimii doi ani şi jumătate, iar pentru asta milioane de oameni luau cu asalt Lituania, Letonia, Belarus şi Polonia. Stalin voia să ajungă la Berlin până în toamnă. Alexander nu credea că acest lucru era posibil, dar nu vina lui. Căci continua să străbată câmpuri şi ogoare, acum minate, cândva cultivate cu cartofi, fără să zăbovească vreo clipă, nici ca să-şi îngroape morţii. Cei rămaşi în viaţă luau armele camarazilor morţi şi porneau mai departe. în batalionul lui Alexander se aflau şi câţiva genişti care căutau şi dezamorsau minele. Aceştia continuau să moară, iar Alexander aducea alţi genişti. în cele din urmă, îi învăţă pe toţi soldaţii din batalionul lui să găsească şi să dezamorseze minele. După ce traversară un câmp minat şi nedezamorsat, ajunseră la liziera unei păduri, unde îi aşteptau nemţii. Cinci batalioane penale îşi croiră primele drum prin pădure, străbătând râuri şi mlaştini, ca să elibereze calea celorlalte divizii. Străbătând apoi alte păduri şi alte câmpuri.

Nu era iarnă şi acest lucru era un avantaj, dar nopţile erau încă reci şi umede. Apele râurilor nu erau îngheţate, iar soldaţii se puteau spăla, evitând astfel apariţia tifosului. Boala însemna moartea în faţa plutonului de execuţie, Alexander o ştia prea bine, căci armata nu-şi putea permite o epidemie. Soldaţii din batalioanele penale ajungeau primii în faţa plutoanelor de execuţie, dar aceste batalioane erau mereu echipate cu oameni: părea că Uniunea Sovietică nu ducea lipsă de deţinuţi politici trimişi să-şi dea viaţa pentru Mama

Rusie. Ca să ridice moralul soldaţilor, Stalin se hotărî să redea onoarea şi demnitatea Armatei Roşii, introducând noi uniforme — noi până la un punct. Urmând directivele lui Stalin din 1943, chiar şi ofiţerii din batalioanele penale purtau uniformele vechii *armate imperiale* a ţarului, dintr-un material de fetru gri, cu epoleţi aurii şi însemnele roşii ale gradelor militare. Moartea în noroi, sfârtecat de mine, devenea astfel o chestiune de onoare şi demnitate. Purtând uniforma ţaristă, chiar şi Ouspenski părea să respire mult mai uşor cu singurul lui plămân.

Soldaţii nu aveau pic de păr. Din ordinul lui Alexander, se rădeau în fiecare zi, ca să împiedice răspândirea păduchilor. Nu aveau păr nici în cap, nici la subraţe şi nici în alte zone. După ce se luptau şi câteva zile la rând, se spălau o zi întreagă în apele vreunui râu şi îşi îndepărtau părul de pe corp.

Se întâmpla deseori ca Alexander să nu-şi mai deosebească oamenii. Unii erau puţin mai înalţi, alţii mai scunzi, unii aveau anumite semne din naştere, alţii nu aveau nimic, unii aveau pielea închisă la culoare, iar majoritatea erau albi şi arşi de soare. Numai câţiva aveau pistrui. Unii aveau ochii verzi, alţii căprui, iar un oarecare caporal Iermenko avea un ochi verde şi celălalt căprui.

În viaţa civilă, părul îi defineşte pe oameni. Acum însă războiul şi cicatricele erau cele care îi defineau. Cicatricele erau cele mai definitorii. Cicatrice căpătate pe câmpul de luptă sau în urma rănilor de cuţit, a gloanţelor, a fracturilor deschise, a exploziilor sau arsurilor. Pe braţe, pe umeri sau poate pe picioare. Nu prea mulţi supravieţuiseră având cicatrice pe piept, pe abdomen sau pe scalp.

Alexander îl recunoştea pe locotenentul Ouspenski după respiraţia lui şuierătoare şi după cicatricea de deasupra plămânului drept, iar pe sergentul Verenkov după trupul lui mic şi îndesat, acoperit cândva de păr negru şi acum de tuleie la fel de negre.

Alexander prefera ca oamenii lui să aibă cât mai puţine trăsături definitorii. Pierderea lor devenea astfel

mai uşoară. Un soldat ucis, înlocuit apoi de un altul, chel, bărbierit şi plin de cicatrice.

Batalionul lui Alexander porni spre nordul Rusiei şi se îndreptă apoi spre Lituania şi Letonia. Până când ajunseră în Belarus, primise ordin să schimbe fronturile şi să se mute din Grupul de Armate Nord, condus de Rokossovski, în Grupul de Armate Centru, condus de Jukov. în ţinuturile întinse şi lipsite de păduri din Belarus, avură loc lupte acerbe, în urma cărora Armata Roşie pierdu peste 125 000 de oameni şi douăzeci şi cinci de divizii numai în Belarus. Batalionul lui Alexander continuă să meargă mai departe, în sud, făcând, în cele din urmă, joncţiunea cu diviziile Grupului de Armate Ucraina, condus de Konev.

în iunie 1944, când se răspândi vestea că forţele americane şi britanice debarcaseră în Normandia, batalionul lui Alexander străbătu o sută de kilometri în zece zile, înfruntând patru companii germane, alcătuite din 500 de oameni fiecare. Camioanele sovietice veneau în urma lor, aducând provizii şi oameni destinaţi să înlocuiască pierderile. Alexander era de neoprit. Ca şi tovarăşul Stalin, şi el voia să ajungă în Germania. Dar, în timp ce Stalin voia să aplice represalii, Alexander îşi căuta izbăvirea.

Cavalerul negru al Apocalipsei, 1941

Sătul şi frustrat, Alexander se oferi să se ducă pe frontul din Karelia ca să se lupte cu finlandezii, pentru a fi cât mai departe de familia Metanov.îi ceru lui Dimitri să-l însoţească, ademenindu-l cu distincţii, medalii de merit şi promovări, când în realitate se gândea la atacuri, moarte şi victime.

După cum era de aşteptat, Dimitri refuză să meargă în Karelia, fiind apoi trimis pe frontul din Tihvin, care căzu ulterior în mâinile nemţilor.

Alexander primi ordin ca, împreună cu o mie de soldaţi, să-i alunge pe finlandezi de pe ruta de aprovizionare a Leningradului. Urmară săptămâni întregi de lupte înverşunate pentru fiecare metru de pământ. în cele din urmă, după o zi de foc, când trei sute de soldaţi ai Armatei Roşii îşi găsiră sfârşitul, Alexander, evaluând pagubele în amurg, se trezi singur pe gheaţă, într-o seară de septembrie, pe un câmp presărat cu soldaţi sovietici morţi de jur împrejur şi soldaţi finlandezi morţi în faţa lui. Era linişte pe frontul din Karelia, iar trupele NKVD se aflau la o jumătate de kilometru depărtare de linia frontului. Focurile proiectilelor explozibile încă ardeau, crengile rupte ale copacilor trosneau, zăpada se înnegrea de sângele soldaţilor, în aer plutea un miros greoi de carne arsă şi câţiva răniţi gemeau. Iar Alexander era singur în mijlocul acestui tablou apocaliptic.

Peste tot domnea tăcerea, numai inima îi urla în piept. Privi înapoi; nicio mişcare. Ţinea mitraliera în mâini. Făcu un pas, apoi încă unul şi încă unul. Avea mitraliera Şpaghin, puşca, pistolul şi uniforma. Mergea printre finlandezii morţi, apropiindu-se de pădure. în doar câteva clipe, putea să îmbrace uniforma unui soldat finlandez mort şi să ţină în mână o mitralieră finlandeză.

Era întuneric. Şi tăcere. Trupele NKVD nu se vedeau în zare.

O cunoştea doar de câteva luni. Săptămânile şi clipele furate, noaptea petrecută în Luga, săruturile furate în spital, plimbarea cu autobuzul, rochia albă cu trandafiri roşii, ochii verzi, zâmbetul fermecător — toate îi trecură prin faţa ochilor într-o explozie de culori. Făcu

încă un pas. Nu putea s-o ajute. Nici pe ea, nici pe Daşa, nici pe Dimitri. Leningradul avea să-i înghită pe toţi şi nu voia să vadă nimic din toate astea. încă un pas. Moartea domnea pe străzile îngheţate ale unui Leningrad înfometat.

Nu era nicio mişcare prin preajmă, nici camioane, nici drumuri, nici oameni, doar tranşee şi cadavre. Alexander mai făcu un pas. Şi încă unul. Şi încă unul. Se afla printre finlandezi acum. „Caută un soldat înalt, ia-i uniforma şi mitraliera şi pleacă! Renunţă la viaţa pe care o urăşti cu atâta înverşunare! Hai, încă un pas, Alexander! Pleacă! Nu poţi s-o salvezi. Vezi-ţi de drumul tău!"

Rămase câteva minute bune pe pământul finlandez, printre duşmanii căzuţi în luptă.

Viaţa pe care o ura avea însă un singur lucru frumos, pe care nu putea să-l lase în urmă.

De-ar putea numai s-o facă!

Se întoarse şi porni încet la drum, printre focurile ce începeau să se stingă şi luminile licăritoare ale lanternelor din depărtare... aruncând o ultimă privire spre pădurile Finlandei.

De-ar fi găsit o cale de scăpare din Rusia în noaptea aceea rece de septembrie, nu şi-ar mai simţi acum inima atât de grea. Ar simţi un gol în suflet, e adevărat, dar nu ar mai avea inima ca de plumb.

Stalin îi cedă Leningradul lui Hider, luptându-se să salveze Moscova. Dar Hitler nu voia să irosească gloanţele asupra Leningradului, preferând, în schimb, să-l înfometeze, astfel că, în câteva luni, oraşul se trezi înecat în maldăre de cadavre neîngropate. Trupurile umane, ce zăceau pe străzi învelite în cearşafuri albe, erau intacte. Cei rămaşi încă în viaţă le asemănau cu nişte păpuşi.

Cu cât proviziile Tatianei şi ale familiei ei dispăreau mai repede — stocurile de făină şi ovăz se evaporaseră deja —, cu atât se înghesuiau mai tare în jurul lui Alexander, rugându-l să le dea tot mai mult, mai multă mâncare, mai multe raţii, mai mult, tot mai mult. Tatiana se retrăgea în colţişorul ei lângă uşă, cât mai departe de el, şi cu cât o vedea mai slabă şi mai uscăţivă, cu atât el o îndrăgea mai mult. în toiul războiului şi al luptelor înverşunate, printre munţi de

cadavre neîngropate, mistuit de frig, de foame şi de umezeală, sentimentele pe care Alexander le nutrea pentru Tatiana prindeau tot mai multe rădăcini şi creşteau ca o floare bine îngrijită.

Nimic nu era suficient — nici cele 250 de grame de pâine cu carton asigurate de Leningrad, nici boabele de soia sau uleiul de în pe care Alexander le fura pentru ei —, nimic nu le potolea foamea copleşitoare. Dar cozonacul din rumeguş şi seminţe de bumbac pe care Alexander îl mânca era îndeajuns pentru el.

Trebuia s-o scoată din Leningrad. Trebuia s-o facă, într-un fel sau altul.

Noiembrie se contopi cu decembrie. Străzile albe şi bombardate ale Leningradului rămaseră presărate cu cadavre pe care nimeni nu le putea muta sau îngropa. Căci groparii şi muncitorii pompelor funebre pieriseră cu toţii. Curentul electric nu funcţiona. Şi nici apă nu mai aveau. Nu se mai găsea nici kerosen pentru focul cuptoarelor de pâine, dar nici nu mai conta, de vreme ce nici faină nu se mai găsea.

Alexander, spune-mi de când o iubeşti pe sora mea?

Spune-mi de când o iubeşti pe sora mea?

De când o iubeşti pe sora mea?

„Daşa, dacă m-ai fi văzut stând încremenit, într-o zi de duminică, ascultând pentru o clipă efemeră trilurile unei ciocârlii, ce fredona *Cândva, iubirea în Liov o voi întâlni*, ai şti răspunsul."

Lazarevo, 1942

Lazarevo — chiar şi numele era încărcat de mituri, de legende şi de revelaţii. Lazăr, fratele Măriei şi al Martei, înviat din morţi de către Isus după patru zile de nefiinţă. O minune divină, menită să consolideze credinţa oamenilor în Dumnezeu, o minune ce-a stârnit mânia duşmanilor Săi, hotărâţi acum să-L ucidă cu orice preţ.

Lazarevo — un sătuc de pescari afiat pe malurile atotputernicului râu Kama, care de zece milioane de ani se revarsă în cea mai vastă mare din lume. Toate râurile se revarsă în mare, iar marea nu pare niciodată plină.

Alexander se duse în Lazarevo plin de speranţă.

Nu mai ştia nimic de ea. De şase luni. Ştia că nu trebuia să-şi facă speranţe, că n-ar fi putut să supravieţuiască. Doar văzuse cu ochii lui cum piereau oameni mult mai puternici şi mai sănătoşi decât ea. Se îmbolnăveau ca şi ea. Erau flămânzi cum era şi ea. Erau nevolnici şi lipsiţi de apărare ca şi ea. Erau singuri cum era şi ea. Era plăpândă şi vlăguită, n-ar fi avut cum să scape cu viaţă.

Aceasta era realitatea crudă, ar fi trebuit să-şi spună Alexander. Nu avea ce să facă, nu îi stătea în putinţă. Ce uşor!

Dar Alexander aflase că nimic nu era uşor în viaţa lui — niciun pas, nicio zi, nicio cale, nicio hotărâre.

În iunie 1942 se duse în Lazarevo, luându-şi soarta în propriile mâini.

O găsi pe malurile râului Kama — frumoasă şi complet întremată. Radia nu doar de sănătate, ci şi de o strălucire cu totul aparte.

Porniră împreună spre apele râului atotputernic. Ea nu aruncă nici măcar o privire înapoi.

Tatiana nu avea să ştie niciodată ce însemna inocenţa ei pentru el, un păcătos prin excelenţă, pângărit de lucrurile profane pe care le văzuse şi le înfaptuise. Vedea însă prin ochii ei şi simţea prin inima ei şi ştia prea bine că Tatiana i se dăruia în cortul de pe malurile Kamei deoarece Alexander era singurul bărbat pe care îl dorea. Singurul pe care îl iubea.

Visase atâta amar de vreme la clipa aceea. Visase s-o vadă goală în braţele sale. Goală şi frumoasă. Şi pregătită să-l primească.

O ţinea strâns la piept. Se temea să nu-i facă rău. Nu mai cunoscuse nicicând o fată atât de neprihănită, încât la început nici nu ştia ce să facă. II purifică prin trupul ei. Vechiul Alexander încetă să mai existe — muri şi se renăscu într-o inimă perfectă, dăruită de Dumnezeu. Lui şi numai lui.

Tatiana nu mai avea pe nimeni pe lume.

Niciun suflet, în afară de el.

Cum nici Alexander nu mai avea.

înainte de a se înrola în armată, îi avea pe părinţii săi. Acum pieriseră şi ei.

Şi înainte de a veni în Uniunea Sovietică, avea bunici şi o mătuşă. De soarta cărora nu mai ştia nimic acum.

înainte de Uniunea Sovietică, cunoscuse America. Acum nu o mai avea nici pe aceasta.

în ultimii cinci ani din viaţă trăise cu femei ale căror nume şi chipuri nu şi le amintea şi pentru care existenţa lui nu avea nicio importanţă, cu excepţia celor câtorva momente de plăcere petrecute într-o noapte de sâmbătă. Erau doar nişte legături efemere, ce dispăreau odată cu clipele de plăcere. Nimic nu dăinuia în Armata Roşie. Nimic nu dăinuia în Uniunea Sovietică. Nimic nu dăinuia în sufletul lui Alexander.

în ultimii cinci ani din viaţă trăise printre tineri ce piereau fără încetare, sub ochii lui, în timp ce încerca să-i apere, să-i salveze şi să-i aducă înapoi la bază. Legăturile cu ei erau la fel de efemere, deşi mult mai puternice. Cunoştea mai bine decât oricine fragilitatea vieţii în timpul războiului sovietic.

Tatiana îndurase însă foamea, străbătuse zăpezile şi gheaţa de pe Volga şi îşi croise drum în cortul lui, ca să-i arate lui Alexander că exista o constantă în viaţa lui. Că exista o legătură ce nu putea fi frântă nici de moarte, nici de durere, nici de distanţă, nici de timp, nici de război şi nici de comunism. Nimic nu o putea frânge, îi şoptea Tatiana. „Cât timp mi-e dat să trăiesc şi să respir, nimic nu ne poate spulbera, soldat", îi spunea ea, cu trupul şi buzele-i fremătătoare şi lacome.

Iar el o credea.

Şi îşi uniră destinele în faţa Domnului.

Alexander stătea pe o pătură, cu spatele rezemat de un mesteacăn, iar ea se afla deasupra lui şi îl săruta cu atâta patimă, că îl lăsa fără suflare.

— Tania... Stai puţin!... şopti el.

Era a treia dimineaţă pe care o petreceau ca soţ şi soţie. Se treziseră, se spălaseră, băuseră ceva şi acum stăteau îmbrăţişaţi sub baldachinul ramurilor de mesteacăn.

— Şura, nu-mi vine să cred că eşti soţul meu, iubitule. Soţul meu! Cui îi pot împărtăşi bucuria asta?

— Mie, de exemplu.

— Şura, eşti soţul meu *pe veci.*

— Îhî, murmură el, mângâindu-i coapsele.
— Ştii ce înseamnă asta? Că ai jurat să faci dragoste numai cu mine pentru totdeauna.
— îmi *asum* sarcina.
— Am citit cândva că, în unele culturi din Africa, trebuie să-mi dai ficatul ca simbol al iubirii pe care mi-o porţi, spuse ea chicotind.
— Poţi să-l iei, Tatia, dar nu-ţi voi mai fi de prea mult folos după aceea. Poate că mai întâi ar trebui să facem dragoste.
— Stai, Şura!
— Nici gând! Scoate-ţi rochia! Hai, scoate-o odată!
Ea se supuse.
— Aşază-te acum deasupra mea!
— Dar eşti complet îmbrăcat.
— Ştiu. Hai, fa ce-ţi spun!
Alexander o privea lacom. Tatiana avea un corp frumos. Lui îi trecuseră multe femei prin pat. Tania — cu trupul ei zvelt şi mlădios şi pielea catifelată şi ivorie — era modelată să-i împlinească toate dorinţele lui Alexander. Avea tot ce îşi putea dori în trupul unei femei — o talie subţire şi şolduri rotunde, coapse catifelate şi sâni seducători, sfârcuri pline de dorinţă şi părul bălai şi mătăsos. Alexander o privea cu răsuflarea întretăiată.
— Vino la mine! îi spuse el cu braţele deschise.
— Aşa? îl întrebă Tatiana, stând deasupra lui.
— Aşa e minunat, răspunse el plimbându-şi mâinile pe trupul ei fermecător.
Gemu de plăcere la atingerea pielii ei fine ca mătasea. Tatiana se ridică uşor, pentru ca Alexander să-i sărute sânii ispititori. îi cuprinse şoldurile cu mâinile. închise ochii.
—Tania, ştiai că, pentru a fi cât mai atrăgătoare în ochii soţilor lor, femeile din Etiopia îşi crestează corpul în diverse părţi şi îşi presară apoi cenuşă pe răni ca să le vindece şi să rămână cicatrice?
— Ţi s-ar părea atrăgător? îl întrebă Tatiana scrutându-l.
— Nu neapărat, răspunse el zâmbind. *Sacrificiul* lor este cel care mă atrage în mod deosebit.
— Vrei sacrificii? Îţi dau eu sacrificii. Cred că tot în Etiopia femeile îşi epilează tot corpul de la gât în jos.

— Hmm...
— *Asta* te atrage?
O ţinea strâns în braţe, lipindu-şi trupul de al ei şi explorându-i buzele cu limba.
— Să spunem că *nu* mă atrage!
— Şura!
— Ce e? Ştiai că, în unele culturi din Africa, femeile nu au voie să vorbească cu soţii lor dacă aceştia nu le adresează primul cuvânt?
— Iar în altele, pot să flirteze atât cu soţul lor, cât şi cu vărul acestuia, şi ambii bărbaţi pot să împartă patul matrimonial dacă femeia îşi doreşte acest lucru. Ce părere ai?
Ea continuă, fără să-l lase să răspundă:
— Şi, în unele civilizaţii, femeile sunt îmbrăcate din cap până în picioare... Cum se numeşte oare chestia aia?...
— Cutie neagră, răspunse Alexander zâmbind.
— Nu, termenul corect.
— Burka.
— Da, burka! Aş purta burka toată viaţa, dar la începutul căsătoriei noastre trebuie să-mi ridici voalul de pe faţă. Eu aş încerca să te ajut, iar mâinile ni s-ar atinge. Cel care îşi ţine mâna deasupra celuilalt va fi partenerul dominant pe tot parcursul căsniciei, spuse ea râzând cu poftă. Ce zici de asta, dragul meu soţ? Care din cele două variante te atrage mai mult?
Alexander îi cuprinse fundul cu mâinile. Nu putea să scoată vreun cuvânt, înăbuşit cum era de sărutările ei înfocate.
— în primul rând, spuse el cu glas răguşit, sora tatălui meu nu are copii, astfel că varianta vărului iese din discuţie. Şi da, mi-ar plăcea să porţi o cutie neagră pentru ca nimeni să nu te vadă. Şi referitor la povestea partenerului dominant, mi-e greu să-mi imaginez un mormoloc ca tine dominând pe cineva.
— Ba să-ţi imaginezi, soldat! răspunseTatiana curajoasă, devo- rându-l cu buzele.
Era timpul să se dezbrace. Dar nu se putea clinti. Tatiana îşi ţinea genunchii lipiţi de coastele lui şi, susţinându-i capul cu mâinile, îi rodea buzele cu gura-i lacomă.

— Ştii ce faceam în Barrington? murmură Alexander, gemând uşor. Deşi nu eram în Africa, ne crestam palmele şi ne contopeam sângele, devenind prieteni pe viaţă.

— Dacă vrei să ne contopim sângele, n-am nimic împotrivă, dar în Rusia, când vrei să-ţi consolidezi căsnicia, faci un copil, îi răspunse ea muşcându-i uşor gâtul.

— Ştii ceva? spuse Alexander. Lasă-mă deasupra şi vom vedea ce putem face ca să ne consolidăm căsnicia! Tatiana nici nu se clinti. îl strânse şi mai tare.

— Tania... îngăimă el.

Ea continua să-l devoreze cu buzele. Alexander se simţea tot mai neputincios.

— Cu câteva clipe în urmă, eram un mormoloc, şopti ea. Acum nu mă poţi da nici la o parte.

Şi nu o dădu la o parte. Susţinând-o cu un braţ, se ridică în picioare.

— Draga mea, eşti uşoară ca un fulg, mai uşoară decât toate armele şi obuzierul pe care îl car după mine, spuse el desfacându-şi cu mâna liberă nasturii pantalonilor.

— Unde e obuzierul ăla pe care îl cari după tine? întrebă Tatiana cu glas răguşit, ţinându-şi buzele lipite de gâtul lui.

17

Timpule, oprește-te, te rog, în loc! Oprește-te în loc! Oprește-te!Sam Gulotta, Washington DC, iulie 1944

Tatiana nu reușea să-și scoată medalia din minte. Orbeli îi bântuia și el gândurile. își luă o zi liberă, lucru fără precedent, și porni cu Anthony spre gara Pennsylvania, unde își cumpără un bilet de tren spre Washington DC. Acolo se duse la Departamentul de Justiție al Statelor Unite de pe Pennsylvania Avenue. După patru ore de perindări pe holurile departamentului, trecând de la Biroul de Imigrare și Naturalizare la Biroul Național Central sau Interpol, găsi, în cele din urmă, un funcționar, care îi spuse că nu se afla în locul potrivit, sfatuind-o să se adreseze Departamentului de Stat de pe C Street. Intră, împreună cu Anthony, într-o cafenea mică, unde luară o porție de supă și, cu ajutorul cartelelor pentru alimente, două sandviciuri calde cu șuncă. Continua s-o surprindă faptul că reușea să găsească produse delicioase din carne într-o țară aflată în război.

La Departamentul de Stat,Tatiana bătu din ușă în ușă, trecând de la Biroul Afacerilor Europene la Biroul pentru Populație, Refugiați și Migrație. Găsi, în cele din urmă, Biroul Afacerilor Consulare, unde, istovită, refuză să se urnească din fața ghișeului, insistând să vorbească cu cineva care știa ceva despre emigranții din Statele Unite.

Așa îl cunoscu pe Sam Gulotta.

Sam era un bărbat cu o constituție atletică, în vârstă de treizeci și ceva de ani, cu părul castaniu și ondulat. Semăna mai puțin cu un subsecretar pentru afaceri consulare și mai mult cu un profesor de educație fizică, iar Tatiana nu se înșela prea tare — căci el îi spuse că, după-amiaza și în timpul taberelor de vară, antrena echipa de baseball a fiului său din Liga Juniorilor. Apoi, bătând darabana cu degetele, Sam se aplecă peste ghișeul tocit, din lemn, ticsit de hârtii, și o întrebă:

— Despre ce e vorba?

— Aici? spuse Tatiana, trăgând adânc aer în piept și ținându-l strâns la piept pe Anthony, care i se agita în brațe.

— Dar unde în altă parte? La masă? Da, aici, îi răspunse el zâmbind.
Nu vorbea urât, dar se grăbea, căci era ora cinci după-amiaza într-o zi de joi, într-un birou cu program guvernamental.
— Domnule Gulotta, când eram în Uniunea Sovietică, m-am căsătorit cu un bărbat care a venit la Moscova ca adolescent. Cred că era încă cetăţean american.
— Serios? spuse Gulotta. Ce faceţi în Statele Unite? Şi cum vă numiţi acum?
— Mă numesc Jane Barrington, răspunse Tatiana arătându-i permisul de şedere. Am obţinut rezidenţă permanentă în Statele Unite. în curând, voi primi şi cetăţenia. Dar soţul meu... Cum să vă explic?
Trase adânc aer în piept şi îi povesti totul — de la venirea lui Alexander în Uniunea Sovietică la certificatul de deces întocmit de Crucea Roşie şi fuga ei din Rusia cu ajutorul doctorului Sayers.
Gulotta o ascultă în tăcere, apoi spuse:
— îmi povestiţi prea mult, doamnă Jane Barrington.
— Ştiu. Dar am nevoie de ajutorul dumneavoastră. Vreau să aflu ce s-a întâmplat cu soţul meu, îi răspunse ea cu glas pierdut.
— Dar ştiţi ce s-a întâmplat. Doar aveţi certificatul de deces.
Cum să-i explice apariţia medaliei *Erou al Uniunii Sovietice?*
Gulotta n-ar fi înţeles nimic. Cum ar fi putut s-o facă? Cum să-i explice povestea cu Orbeli?
— Dar poate că n-a murit.
— Doamnă Barrington, aveţi mai multe informaţii despre acest subiect decât mine.
Cum să-i explice unui american existenţa batalioanelor penale? Făcu o încercare.
— Doamnă Barrington, îmi cer scuze că vă întrerup, interveni Gulotta. Despre ce vorbiţi? Ce batalioane penale? Ce ofiţeri de rang superior? Aveţi certificatul de deces. Soţul dumneavoastră, indiferent cine era, nu a fost arestat. S-a înecat. Nu ţine de competenţa *mea.*

— Domnule Gulotta, s-ar putea să nu se fi înecat. E posibil ca certificatul să fie fals, iar el să fi fost arestat. Poate că se află acum într-un batalion penal.
— De ce credeţi asta?
Acest lucru nu putea să-l explice într-un mod adecvat. Nu putea nici măcar să încerce.
— Din cauza unor împrejurări *nemaiauzite*...
— *Nemaiauzite*? repetă Gulotta, cu un zâmbet pe buze.
— Păi...
— Vreţi să spuneţi „neprevăzute"?
— Da, răspunse Tatiana, îmbujorându-se la faţă. Engleza mea... lasă de dorit... încă învăţ...
— Vă descurcaţi foarte bine. Vă rog să continuaţi.
în colţul ghişeului lat, sub luminile fluorescente, o femeie corpolentă, între două vârste, îi arunca ocheade Tatianei, vădit dezaprobatoare, dar şi încântată.
— Domnule Gulotta, insistă Tatiana, sunteţi oare persoana potrivită cu care să vorbesc? Sau poate că ar trebui să vorbesc cu altcineva?
— Nu ştiu dacă sunt sau nu persoana potrivită, răspunse el, privind-o, la rândul lui, pieziş. Pentru că nu ştiu de ce vă aflaţi aici. S-ar putea să nu vorbiţi cu cine trebuie. Dar şeful meu şi-a terminat programul. Spuneţi-mi ce doriţi!
— Vreau să aflaţi ce s-a întâmplat cu soţul meu.
— Doar atât? întrebă el ironic.
— Da. Doar atât, răspunse ea, fără ironie.
— Să vedem ce putem face! Sunteţi de acord să vă ofer vreun răspuns săptămâna viitoare? E suficient de repede?
— Domnule Gulotta... zise ea înţelegându-i jocul.
— Ascultaţi-mă cu atenţie! spuse el împreunându-şi degetele. Nu cred că sunt persoana potrivită. Nu cred că există persoana potrivită în acest departament — sau în guvern — care să vă ajute. Spuneţi-mi din nou care este numele soţului dumneavoastră!
— Alexander Barrington.
— N-am auzit de el.
— Lucraţi în cadrul Departamentului de Stat în 1930? Atunci a emigrat împreună cu familia lui.
— Nu. Eram încă student. Dar nu asta e important.
— V-am spus că...

— O, da, din cauza unor împrejurări *nemaiauzite...*
Tatiana se întoarse, cu gândul să plece, când îi simţi mâna pe
braţ. Bărbatul se ridică de la ghişeu şi se duse lângă ea.
— Nu plecaţi încă! S-a terminat programul de lucru. De ce n-aţi venit mai devreme astăzi?
— Domnule Gulotta, m-am urcat în tren la ora cinci dimineaţa ca să ajung aici de la New York. Am numai aceste două zile libere, joi şi vineri. Am pierdut timpul plimbându-mă de la Departamentul de Justiţie la cel de Stat. Sunteţi prima persoană care a acceptat să vorbească cu mine. Mai aveam să ajung doar la Casa Albă.
— Cred că preşedintele e ocupat. Cu invazia Normandiei. Am auzit că suntem în război.
— Da, răspunse Tatiana. Am fost asistentă în acest război. încă sunt asistentă în acelaşi război. N-aţi putea să cereţi ajutorul sovieticilor? Sunt aliaţii noştri acum. Vreau să obţineţi doar câteva informaţii, insistă ea, încleştându-şi mâinile pe mânerul căruciorului.
Sam Gulotta o scrută.
Poate că Tatiana ar fi renunţat în cele din urmă, dar privirea lui Sam o determină să stăruiască. în ochi i se citeau compasiunea şi înţelegerea. Agilitatea şi inteligenţa.
— Vă rog să-i studiaţi dosarul, continuă ea. Aveţi dosarele celor care emigrează în Uniunea Sovietică, nu-i aşa? Doar nu sunt mulţi. Citiţi-i dosarul! Poate veţi găsi ceva acolo. Era numai un băieţandru când a plecat din America.
Sam scoase un sunet de uimire — ceva între un chicotit şi un oftat.
— Bine, să spunem că îi studiez dosarul şi aflu că era într-adevăr adolescent când a plecat din Statele Unite. Şi ce dacă? Ştiţi deja asta.
— Poate mai descoperiţi şi altceva. Uniunea Sovietică şi Statele Unite comunică între ele, nu-i aşa? Poate aflaţi ce i s-a întâmplat. Cu certitudine.
— Ce-ar putea oferi mai multă certitudine decât un certificat de deces? murmură Gulotta, spunând apoi cu glas tare: Bine, să spunem că voi afla, printr-o

minune, că soţul dumneavoastră este încă în viaţă. Ce se va întâmpla apoi?

— Lăsaţi-mă pe mine să-mi fac griji în privinţa asta! răspunse Tatiana.

— întorceţi-vă mâine-dimineaţă! spuse Sam oftând. La ora zece. Voi încerca să-i găsesc dosarul. în ce an aţi spus că a plecat împreună cu familia sa?

— în decembrie 1930, răspunse Tatiana, zâmbind în cele din urmă.

Rămase cu Anthony într-un hotel mic de pe C Street, de lângă Departamentul de Stat. îi plăcea rapiditatea cu care se încheiau procedurile de cazare. Fără temeri, fără refuzuri sau cereri de acte. Voia o cameră, pentru care plăti trei dolari, şi primi o încăpere frumoasă, prevăzută cu baie. Cât se poate de simplu. Nimeni nu o privi cu suspiciune, în ciuda accentului ei puternic rusesc.

A doua zi de dimineaţă, se întoarse la Biroul Afacerilor Consulare înainte de ora nouă şi se aşeză pe o bancă, ţinându-şi fiul în poală, jucându-se cu degeţelele lui şi privind o carte cu fotografii. Gulotta sosi la ora nouă şi patruzeci şi cinci de minute şi îi făcu semn să-l urmeze în biroul său.

— Luaţi loc, doamnă Barrington! o invită el. în faţa lui se afla un dosar gros de câţiva centimetri. Câteva clipe, poate un minut, nu spuse nimic. îşi ţinea mâinile pe dosar şi ochii aţintiţi asupra acestuia. Apoi oftă adânc.

— Ce relaţie aţi spus că aveţi cu Alexander Barrington?

— Sunt soţia lui, răspunse Tatiana cu glas pierdut.

—Jane Barrington?

— Da.

—Jane Barrington era numele mamei lui Alexander.

— Ştiu. De aceea l-am şi luat. Nu sunt mama lui Alexander, răspunse Tatiana, privindu-l la fel de suspicioasă cum o studia şi el. I-am luat numele ca să fug din Uniunea Sovietică, îi explică, încercând să înţeleagă de ce îşi făcea griji. De ce vă temeţi? Că sunt comunistă?

— Care este numele dumneavoastră adevărat?

— Tatiana.
— Tatiana şi mai cum? Care este numele sovietic?
— Tatiana Metanova.
Sam Gulotta o privi un timp, ce părea că nu se mai sfârşeşte. îşi ţinea în continuare mâinile încleştate pe dosar.
— Pot să-ţi spun Tatiana?
— Fireşte.
— Ai fugit din Rusia ca asistentă a Crucii Roşii?
— Da.
— Ei bine, ai avut noroc, spuse Gulotta.
— Da, răspunse ea, cu privirea aţintită în căuşul palmelor.
— Crucea Roşie nu mai are acum acces în Uniunea Sovietică. Este interzisă. Cu câteva luni în urmă, Departamentul American de Stat a solicitat ajutorul Crucii Roşii în spitalele şi lagărele de prizonieri sovietice, dar Ministrul de Externe Molotov a refuzat. Este realmente uimitor că ai reuşit să fugi, continuă el, privind-o cu uimire.
Ea îşi aţinti din nou privirea asupra mâinilor.
—Tatiana, vreau să-ţi spun câte ceva despre Alexander Barrington şi despre părinţii lui. A plecat din Statele Unite, împreună cu familia sa, în 1930. Harold şi Jane Barrington erau comunişti înfocaţi. Au cerut azil voluntar în Uniunea Sovietică, în ciuda insistenţelor noastre repetate de a abandona ideea. Nu puteam să le garantăm siguranţa. în pofida actelor lui de revoltă înfăptuite pe tărâmul nostru, Harold Barrington era încă cetăţean american şi aveam îndatoriri faţă de el şi de familia lui. Ştii de câte ori a fost arestat Harold Barrington? De treizeci şi două de ori. Conform documentelor noastre, fiul lui a fost şi el arestat de trei ori. Şi-a petrecut de două ori vacanţa de vară într-un centru de detenţie pentru minori, pentru că ambii părinţi se aflau în închisoare şi au preferat ca fiul lor să-şi petreacă vacanţa de vară după gratii, în loc să-l lase în grija rudelor...
— Ce rude? îl întrerupse Tatiana.
— Harold avea o soră, Esther Barrington.
Alexander pomenise doar în treacăt de sora tatălui său. Glasul şoptit al lui Gulotta o tulbura pe

Tatiana, căci părea să-şi măsoare cuvintele, încercând parcă să ascundă vestea cumplită din spatele acestora.

— Puteţi să-mi explicaţi ce înseamnă asta? întrebă Tatiana. Ce vreţi să-mi spuneţi?

— Lasă-mă să termin! E adevărat că fiul lor n-a renunţat la cetăţenia americană, dar părinţii lui au facut-o şi şi-au predat paşapoartele în 1933, chiar dacă ambasada noastră din Moscova a încercat să-i convingă să se răzgândească. Apoi, în 1936, mama lui Alexander a venit la ambasada Statelor Unite şi a cerut azil pentru fiul ei.

— Ştiu. Fapta ei a costat-o viaţa, ca şi pe soţul său, şi aceeaşi soartă ar fi avut-o şi Alexander dacă n-ar fi fugit în drum spre închisoare.

— Da, aşa este, spuse Gulotta. Dar din acest moment noi nu mai avem nicio jurisdicţie asupra lui Alexander. Când a fugit în drum spre lagăr, era deja cetăţean sovietic.

— Nu voia să fie. Dar s-a înrolat în armată.

— S-a înrolat ca voluntar în armată?

— S-a înrolat ca voluntar în Corpurile de Ofiţeri. Dar toţi băieţii din Rusia trebuie să se înscrie în armată la vârsta de şaisprezece ani. Asta a făcut şi el.

Sam căzu pe gânduri.

— A devenit, aşadar, cetăţean sovietic când s-a înrolat în armată.

— Da.

— în 1936 autorităţile sovietice ne-au solicitat ajutorul ca să-l găsească pe Alexander Barrington. Susţineau că era delincvent şi fugar, iar noi nu mai aveam dreptul să-i oferim azil dacă ni l-ar fi cerut. De fapt, eram obligaţi printr-un tratat internaţional să-l predăm Uniunii Sovietice.

Gulotta făcu o pauză, apoi continuă:

— Ne-au impus să anunţăm imediat autorităţile sovietice, dacă Alexander Barrington ar fi venit să ne ceară azil, deoarece era cetăţean sovietic şi deţinut politic, ce fugise de justiţie.

Tatiana se ridică în picioare.

— E al lor, spuse Gulotta. Nu al nostru. Nu putem să te ajutăm.

— Vă mulţumesc pentru timpul acordat, spuse Tatiana cu glas fremătător, punându-şi mâinile pe mânerul căruciorului lui Anthony. îmi cer scuze că v-am deranjat.
Gulotta se ridică şi el în picioare.
— Ne-am consolidat relaţiile cu Uniunea Sovietică deoarece luptăm de aceeaşi parte a baricadei. Dar sentimentul de neîncredere este reciproc. Ce se va întâmpla când războiul se va încheia?
— Nu ştiu, răspunse ea. Ce se va întâmpla când războiul se va încheia?
— Stai puţin! spuse Gulotta, ocolind biroul şi aşezându-se în faţa uşii.
— Plec acum, îngăimă ea. Trebuie să prind trenul spre casă.
— Stai puţin! repetă el, oprind-o cu mâna. Aşteaptă o secundă!
— Nu vreau să mai aştept.
— Ascultă-mă puţin! insistă Gulotta, făcându-i semn să se aşeze pe scaun.

— Ea se supuse recunoscătoare.Mai avem ceva de discutat... spuse el aşezându-se pe scaunul de lângă ea. Anthony îşi apucă picioruşul cu mâna. Gulotta zâmbi.

— Te-ai recăsătorit?

— Firește că nu, răspunse ea cu glas frânt.

Gulotta îl privi pe băieţel.

— E fiul lui, spuse Tatiana.

Gulotta păstră un timp tăcerea.

— Nu mai vorbi cu nimeni despre asta! Despre Alexander Barrington. Nu te mai duce nici la Departamentul de Justiție, nici la birourile INS din New York sau Boston! Nu lua legătura nici cu rudele lui!

— De ce?

— Nici astăzi, nici mâine, nici anul viitor. Nu trebuie să ai încredere în ei. Drumul spre iad e pavat cu intenţii bune. Nu vrem ca cineva să demareze vreo anchetă în numele lui sau dintr-o afecţiune ce nu-şi are locul aici. Dacă voi contacta autorităţile sovietice şi le voi cere informaţii despre Alexander Barrington, nu mi le vor oferi cu prea multă solicitudine. Dacă îi voi întreba ce s-a întâmplat cu un oarecare Alexander Belov, care este într-adevăr Alexander Barrington, dorind să aflu dacă mai este cumva în viaţă, voi atrage atenţia autorităţilor sovietice asupra lui.

— înţeleg acest lucru mai bine decât vă imaginaţi, spuse Tatiana uitându-se la fiul ei, ca să evite privirea lui Gulotta.

— Ai spus că ai permis de şedere aici?

Ea încuviinţă din cap.

— încearcă să obţii cetăţenia cât mai curând cu putinţă! Băieţelul tău este cetăţean american sau...

— Este american.

— Bun. Foarte bine, răspunse el dregându-şi glasul. încă ceva...

Tatiana nu spuse nimic.

— Conform dosarelor lui, anul trecut, în martie 1943, autorităţile sovietice au contactat Departamentul de Stat, cerând informaţii despre o oarecare Tatiana Metanova, de naţionalitate sovietică, acuzată de spionaj, dezertare şi trădare, care s-ar fi refugiat în

Occident. Au trimis o telegramă prin care întrebau dacă cineva cu numele de Tatiana Metanova a cerut azil în Statele Unite sau a încercat să afle informaţii despre soţul ei, Alexander Belov, bănuit a fi Alexander Barrington. Se pare că Tatiana Metanova nu a renunţat la cetăţenia sovietică. Anul trecut, le-am răspuns că nu ne-a contactat nimeni. Ne-au rugat să luăm imediat legătura cu ei dacă Tatiana Metanova ne-ar solicita ajutorul şi ne-au cerut să nu-i acordăm statutul de refugiat.

Tatiana şi Sam păstrară tăcerea timp îndelungat.

— A încercat cumva o oarecare Tatiana Metanova să afle informaţii despre un oarecare Alexander Barrington? întrebă Sam în cele din urmă.

— Nu, răspunse ea cu glas şoptit.

— Aşa ziceam şi eu, continuă Sam, încuviinţând din cap. Nu am ce să scriu în dosar.

— Nu, îngăimă Tatiana, simţind cum el o bătea uşor pe spate.

— Dacă îmi laşi adresa, aş putea să-ţi scriu în cazul în care aflu ceva. Dar înţelegi că...

— înţeleg totul, şopti ea.

— Poate că, după ce se va sfârşi blestematul ăsta de război, lucrurile se vor schimba şi în Uniunea Sovietică. Dacă situaţia se va mai dezamorsa puţin, poate că vom reuşi să facem nişte investigaţii. Poate că, după război, totul va fi mai bine.

— După care război? întrebă Tatiana, cu ochii aţintiţi în pământ. Poate vă scriu eu. Astfel, nu va mai trebui să-mi păstraţi adresa în dosar. Mă puteţi găsi oricând la spitalul din Ellis Island. Nu am încă o casă. Nu locuiesc...

Se opri, cu glasul frânt. Stătea încremenită, cu dinţii încleştaţi, fără să-i întindă mâna lui Sam Gulotta. Voia s-o facă, dar nu reuşea.

— Te-aş ajuta, dacă aş putea. Nu sunt duşmanul tău, spuse el încet.

— Nu, răspunse ea îndreptându-se spre uşă. Se pare însă că eu sunt.

Tatiana îşi luă două săptămâni libere, pentru „o vacanţă binemeritată", susţinea ea.

încercă s-o convingă pe Vikki s-o însoţească în concediu, dar ea era „încurcată" cu doi medici stagiari şi cu un muzician orb şi nu putea să plece.

— Nu plec într-o călătorie-surpriză. Unde crezi că te duci?

— Anthony vrea să vadă Marele Canion.

— Nu mă înnebuni! Anthony vrea ca mama lui să-şi găsească un apartament şi un alt soţ, nu neapărat în ordinea asta.

— Nu. Vrea doar să vadă Marele Canion.

— Mi-ai spus că începem să căutăm un apartament.

— Vino cu noi în excursie şi poate, după ce ne întoarcem, căutăm şi un apartament.

— Minţi de îngheaţă apele.

— Vikki, *sunt bine* la Ellis, răspunse Tatiana râzând.

— Păi tocmai asta e şi problema. Nu *eşti bine* la Ellis. Eşti complet singură, stai într-o cămăruţă cu băiatul tău şi împărţi o baie comună. Eşti în America, pentru numele lui Dumnezeu! închiriază un apartament! Asta fac americanii.

— Dar nici *tu* nu ai apartament.

— Pentru numele lui Hristos! Am o casă.

— Şi eu am.

— Eviţi în mod deliberat să-ţi cauţi un apartament. Pentru că astfel n-ai cum să te implici în altă relaţie.

— Nimic nu mă împiedică să mă implic în altă relaţie.

— Când o să începi să-ţi trăieşti din nou tinereţea? Crezi că, dacă ar mai fi în viaţă, ţi-ar mai fi fidel? Te asigur că nu te-ar aştepta. Chiar în clipa asta şi-ar trage-o până n-ar mai şti nimic de eÎ.

— Vikki, de ce crezi că ştii atât de mult când, de fapt, nu ştii mai nimic?

— Cunosc prea bine bărbaţii. Sunt toţi o apă şi-un pământ. Nu-mi spune că al tău e diferit! E soldat. Sunt mai răi decât muzicienii.

— Decât muzicienii?

— Las-o baltă!

— Nu vreau să mai am discuţia asta. Nu pot să mai stau de vorbă cu tine. Trebuie să mă duc să-mi văd pacienţii. Trebuie să mă duc la Crucea Roşie. Ţi-am spus că m-au angajat cu jumătate de normă la Crucea Roşie

din America? Au nevoie de oameni. Poate ar trebui să te înscrii şi tu.

— Bagă bine de seamă ce-ţi spun! Şi-ar trage-o până n-ar mai şti nimic de el. Exact cum ar trebui să faci şi tu.

— *Tania!*

îl aude şoptind alături. E atât de întuneric, că nu vede nimic. Dormea.

— *Tania! Dormi?*

— *Nu mai dorm, îi răspunde întorcându-se spre el. îi simte răsuflarea presărată cu arome de votcă, de ţigări, de ceai, de bicarbonat de sodiu, de apă oxigenată şi săpun. Aromele lui Alexander. Îi atinge buzele cu mâna.*

— *Şura, ce s-a întâmplat, dragul meu? Nu poţi să dormi? Nu ai avut niciodată probleme cu somnul.*

—Auzi furtuna de afară? Mâine-dimineaţă, dacă e linişte, mergem săpescuim devreme?

— *Desigur. Va trebui doar să mă trezeşti, soldat. Dacă mă trezeşti, vin cu tine.*

El îşi lipeşte buzele de fruntea ei. Ea se cuibăreşte la pieptul lui. închide ochii. Sau erau deja închişi?

—Am avut o zi frumoasă astăzi, Tatia. Nu-i aşa?

— *Fireşte, dragul meu. Toate zilele sunt perfecte.*

Dulci ca luna de miere, îi răspunde zâmbind în întuneric.

El o ţine strâns în braţe.

— *Tania, mă vei ierta dacă voi muri?*

— *Da.*

— *Mă vei ierta dacă voi ajunge în închisoare?*

— *Da.*

— *Mă vei ierta dacă...*

— *Te voi ierta pentru orice.*

Se strâng în braţe, învăluiţi în întuneric.

— *E o zi perfectă, şopteşte el. Dar la capătul ei sălăşluieşte durerea.*

Nu, răspunde Tania, cuprinzându-i trupul cu mâinile. Nu durerea sălăşluieşte. Ci iubirea,
Şura.Majdanek, iulie 1944

Se opriseră în apropierea pădurii din estul Poloniei. Acum se reînarmau şi mai luau câte o înghiţitură de votcă.

— De ce trebuie să vorbim despre Dumnezeu, despre nemţi, despre americani, despre război şi despre tovarăşul Stalin? întrebă Ouspenski.

— Dar nu noi vorbim despre asta, răspunse Telikov. Tu vorbeşti. Tu eşti cel care abordează prostiile astea. Până să vii tu, ştii despre ce discutam cu comandantul Belov?

— Despre ce? întrebă Ouspenski cu glas răstit.

— Despre speciile de biban, despre bibanul de râu şi despre cel european. Care din ei e mai uşor de curăţat şi din care iese o ciorbă mai bună. Eu cred că din bibanul de râu iese o ciorbă delicioasă.

— Asta pentru că n-ai mâncat niciodată ciorbă de biban european. Ai grijă de muniţie! O pierzi când stai în picioare, spuse Alexander. Ce fel de soldat eşti tu?

— Sunt un soldat care trebuie să se culce cu o femeie, domnule. Sau s-o facă din picioare. Sunt un soldat care are o nevoie imperioasă de o femeie, răspunse Telikov luându-şi armele.

— Am înţeles, Telikov. Dar armata nu trimite femei pe front.

— Am observat asta. Am auzit însă că în batalionul 84, aflat la câţiva kilometri spre sud, se află trei asistente, care îl însoţesc în ariergardă. Noi de ce avem numai medici?

— Sunteţi o şleahtă de deţinuţi. Cine v-ar trimite o asistentă? Sunteţi două sute de infractori. Femeia n-ar mai rămâne în viaţă nici măcar o oră.

— Nu cred că ar avea prea multă importanţă pentru nişte oameni ca noi, domnule.

— Acesta este şi motivul pentru care nu vă trimite nimeni o asistentă, răspunse Alexander.

Telikov îl privi cu uimire.

—*Dumneavoastră* sunteţi motivul pentru care nu avem o asistentă?

— Nu cred că este corect din partea ta, căpitane, să suferim cu toţii doar pentru că testiculele tale s-au prefăcut în piatră şi nu le mai poţi folosi, interveni Ouspenski. Restul suntem plămădiţi din carne şi sânge.

— Exact. Şi tocmai ne pregătim să vărsăm o parte din acest sânge, locotenente. Lasă-mi testiculele în pace! Spune-le oamenilor să pornească în bătaia puştii!

Alexander porni la luptă alături de 200 de oameni şi, când ajunseră la Majdanek, mai erau doar optzeci.

La sfârşitul lui iulie 1944, Alexander şi soldaţii lui intrară în lagărul Majdanek, ce fusese eliberat de sovietici cu doar trei zile în urmă. Lagărul se întindea pe un câmp plat, presărat cu o iarbă de un verde-cafeniu, iar barăcile verzi, lunguiețe şi joase păreau camuflate. Alexander simţi în aer mirosul înţepător de carne arsă, dar nu spuse nimic, deşi tăcerea ce se aşternu încetul cu încetul printre soldaţii săi îi dădu de înţeles că şi ei îl simţeau.

— De ce ne-au obligat să venim aici? întrebă Telikov, ducân- du-se lângă Alexander şi privind împreună oraşul Lublin prin gardul din sârmă ghimpată.

Lublin se afla la poalele unui povârniş.

— înaltul comandament vrea să ne arate cu cine avem de-a face în timp ce ne croim drum spre Germania, răspunse Alexander. Ca să nu avem milă pentru nemţi.

Ouspenski întrebă dacă locuitorii din Lublin simţeau şi ei mirosul, iar Alexander îi răspunse că îl simţeau probabil de luni bune.

Lagărul era mic şi părea aproape liniştit — de parcă oamenii l-ar fi părăsit, lăsând în urmă fantasme…

Şi scrum.

Oase…
Şi resturi albăstrui de gaz Zyklon B pe zidurile din beton.
Femururi şi clavicule…
Vizoare în uşile din oţel…
Şi o „baie" într-un colţ al lagărului.
Cuptoare cu un coş lung şi înalt…
Şi un drum de legătură.
Barăci…
Şi biroul comandantului.
Barăcile SS-ului…
Şi… nimic altceva…

Soldaţii îl străbătură încet şi tăcuţi, apoi, oprindu-se în spatele lagărului, îşi lăsară capul în pământ şi îşi scoaseră beretele.

— Nu poţi să te prefaci când te afli într-un lagăr de muncă silnică, nu-i aşa? îi spuse Ouspenski lui Alexander.

— Da, aşa e.

Dincolo de cuptoarele cu scrum alb şi resturi de schelete umane, se înălţau movile de cenuşă albă. Ca nişte dune înalte de nisip sau ca nişte piramide albe. Pământul era şi el presărat cu un strat gros de cenuşă, printre care creşteau verze imense. Alexander şi soldaţii lui priveau înmărmuriţi cenuşa şi verzele uriaşe, de mărimea unor dovleci gigantici. Cineva rupse apoi tăcerea, spunând că nu văzuse niciodată nişte verze atât de mari şi că numai una singură ar fi asigurat masa pentru optzeci de oameni. Alexander le interzise să se atingă de ele. în magazia lunguiaţă din lemn, înţesată până la refuz cu încălţăminte de toate formele şi mărimile, îi lăsă să ia câte o singură pereche de ghete, ştiind cât de greu era să obţii încălţăminte rechiziţionată în Armata Roşie, în special în batalioanele penale. încălţările zăceau claie peste grămadă, până în tavan, în spatele unei plase din sârmă.

— Câţi pantofi crezi că sunt aici? întrebă Ouspenski.

— Dar ce sunt eu? Matematician? replică Alexander. Sute de mii, aş zice.

Părăsiră lagărul în tăcere, fără să se mai oprească în faţa gardului din sârmă ghimpată ca să privească turlele bisericilor din Lublin aflate la doar câţiva kilometri distanţă.

— Ce erau aceşti oameni, căpitane? Polonezi?

— Da, polonezi. Evrei polonezi, cred, răspunse Alexander. Comandamentul nu-ţi va spune însă asta. Mânia armatei sovietice trebuie susţinută, nu domolită.

— Cât timp le-a trebuit să curme atâtea vieţi? îl întrebă Ouspenski.

— Majdanek a devenit operaţional cu opt luni în urmă. Două sute patruzeci de zile, aşadar. într-un

răstimp mai scurt decât îi trebuie unei femei să aducă pe lume un copil au reuşit să curme un milion şi jumătate de vieţi.

Nimeni nu mai scoase un cuvânt pe o distanţă de mai bine de un kilometru.

— Un loc ca acesta mă face să le dau dreptate comuniştilor, spuse Ouspenski, după un timp. Nu există Dumnezeu.

— Nu mi se pare că a fost opera lui Dumnezeu, Ouspenski, răspunse Alexander.

— Dar cum de a îngăduit Dumnezeu una ca asta? exclamă locotenentul.

— La fel cum îngăduie erupţiile vulcanice sau violul în grup. Violenţa este ceva cumplit.

— Nu există Dumnezeu, repetă cu încăpăţânare Ouspenski. Majdanek, comuniştii şi ştiinţa ne-au demonstrat că nu există Dumnezeu.

— Nu pot să vorbesc în numele comuniştilor. Majdanek ne-a arătat doar cruzimea oamenilor faţă de semenii săi — aşa înţelege uneori omul să-şi folosească liberul-arbitru. Dacă Dumnezeu i-ar fi făcut buni pe oameni, n-ar mai fi existat liberul-arbitru, nu-i aşa? Şi, la urma urmei, nu este rolul ştiinţei să ne arate dacă din-colo de univers există sau nu un Dumnezeu.

— Ba da. Care este atunci menirea ştiinţei?

— Experimentele.

— Serios?

— Experimente de genul: într-o anumită zi am dormit un anumit număr de ore şi, după aceea, m-am simţit într-un anumit fel. Am mâncat o anumită cantitate de mâncare şi am muncit apoi un anumit răstimp. La patruzeci şi ceva de ani, apar riduri pe chipul uman — ştiinţa ne spune că acestea sunt primele semne de bătrâneţe. Cum ar putea ştiinţa, care măsoară, îmbină şi observă anumite lucruri, să ne spună ce se întâmplă în capul nostru în timp ce dormim? zise Alexander râzând. Ştiinţa ne evaluează orele de somn, dar cum ar putea să ne spună ce-am visat, Ouspenski? Ne observă reacţiile — ne spune dacă ne-am zvârcolit, dacă am râs sau dacă am plâns —, dar cum ar putea să ne spună ce se petrece în capul nostru?

— Dar de ce-ar vrea să facă asta?

— Poate să descrie numai fenomenele vizibile, evidente şi tangibile. Ştiinţa nu poate spune ce se petrece în capul meu sau în al tău. Cum ar putea să-ţi spună dacă există sau nu un Dumnezeu? Nu poate să-mi spună nici măcar la ce te gândeşti, în ciuda faptului că eşti transparent ca sticla.

— Serios? O să te surprind, căpitane. Îţi voi spune la ce mă gândesc...

— Te întrebi cumva unde se află cel mai apropiat bordel?

— Cum ţi-ai dat seama?

— Eşti la fel de transparent ca sticla, locotenente. Străbăteau tărâmurile Poloniei cu tancul.

— La ce te gândeşti, căpitane? întrebă mai târziu Ouspenski.

— încerc să nu gândesc, locotenente.

— Dar la ce te gândeşti atunci când nu reuşeşti să pui stavilă gândurilor?

— Mă gândesc la Boston Red Sox[1], răspunse Alexander. Mă întreb dacă au un sezon bun anul ăsta.

— Poftim?

— Las-o baltă!

— Dumnezeule mare!

— Văd că îl invoci din nou. Credeam că nu există.

— Credeam că nu gândeşti.

Alexander izbucni în râs.

— îţi voi dovedi incapacitatea ştiinţei de a contesta existenţa lui Dumnezeu, Ouspenski, spuse el întorcându-şi privirea spre coloana de soldaţi ce mergeau cu paşi stăruitori în urma tancului. Priveşte! Uite-l pe caporalul Valeri Iermenko! Iată ce ştie armata despre el: are optsprezece ani şi a locuit numai cu mama lui. A plecat direct de la gospodăria familiei sale din apropiere de Sta- lingrad pe frontul din Stalingrad. A luptat în oraş şi s-a predat în faţa nemţilor în decembrie 1942. O lună mai târziu, când nemţii s-au predat la rândul lor, a fost „eliberat" şi trimis pe Volga într-un lagăr de muncă silnică. întrebarea mea e: cum a ajuns *aici}* Cum a ajuns un băiat atât de tânăr să

---

1 **Echipă profesionistă de baseball din SUA, cu sediul la Boston, Massachusetts**

străbată, împreună cu noi, ţinuturile din estul Poloniei, într-un batalion penal, alături de pleava societăţii, refuzată până şi de lagărele siberiene? întrebarea mea e, aşadar: Cum a ajuns aici?

Ouspenski îl privi pe Iermenko, apoi se uită din nou la Alexander.

— Vrei să spui că există un Dumnezeu doar pentru că un ticălos ca Iermenko a reuşit să se strecoare în batalionul tău penal?

— Da.

— Şi de ce-ar trebui să înţeleg asta?

— Nici n-ai cum s-o faci. Dar dacă vei sta puţin de vorbă cu el, vei înţelege de ce Dumnezeu a zămislit universul şi de ce universul nu s-a zămislit singur.

— Avem timp pentru asta?

— Avem ce altceva să facem?

în apropiere de Lublin, îşi croiră drum încet, în formaţie de luptă, printr-un câmp puternic minat. Genistul reuşi să dezamorseze aproape toate minele, cu excepţia uneia singure. îl îngropară în gaura creată de mină.

— Bun, spuse Alexander. Cine vrea să fie noul genist?

Nimeni nu-i răspunse.

— Fie se oferă cineva voluntar, fie îl aleg eu. Ce preferaţi?

Un soldat mic de statură, din ariergardă, ridică mâna. Era atât de pipernicit, încât ar fi putut să fie femeie, se gândi Alexander. O femeie firavă. Soldatul Estevici ieşi în faţă tremurând:

— Nu vom întâlni prea curând un alt teren minat, nu-i aşa, domnule? întrebă el.

— Intrăm într-un oraş care s-a aflat sub ocupaţie germană timp de patru ani şi, înainte de a se retrage, l-au minat ca să ne ureze bun venit. Dacă vrei să dormi bine la noapte, va trebui să ne dezamorsezi dormitoarele, soldat.

Estevici continuă să tremure.

— Nu vrei să-mi împărtăşeşti sfârşitul teoriei tale fascinante? întrebă Ouspenski în timp ce străbăteau ţinuturile cu tancul. Ard de nerăbdare să-l aflu.

— Va trebui să mai aştepţi, locotenente. Ţi-l voi împărtăşi diseară, dacă ajungem teferi în Lublin.

Estevici se descurcă de minune. Găsi cinci mine rotunde într-o casă mică, aproape intactă. Nemţii lăsaseră în picioare o singură clădire din oraş, unde soldaţii sovietici se puteau odihni, apoi o minaseră ca să-i ucidă. Optzeci de oameni îşi făcură paturile într-o casă dărăpănată. Apoi, ceva mai târziu, Alexander se aşeză în faţa focului din curte, ca să stea de vorbă cu Ouspenski.

— Locotenente, spuse el, realizezi vreodată câte lucruri îţi sunt complet necunoscute?

— îmi place cum ai început, răspunse Ouspenski râzând.

— Dai peste numeroase lucruri în viaţă despre care nu ai nici cea mai vagă idee şi spui: De unde să ştiu asta?

— Nu spun niciodată aşa, domnule, răspunse Ouspenski. Ci: De unde dracu' să ştiu asta?

— Nici măcar nu ai habar cum a ajuns sub comanda mea un caporal neînsemnat din brigada întâi, când ar fi trebuit să fie în cu totul altă parte şi, cu toate astea, susţii sus şi tare că nu există Dumnezeu.

Ouspenski căzu pe gânduri, apoi spuse:

— încep *să-/ urăsc* pe acest Iermenko. Mă gândesc să-l arunc în aer.

— Hai să-l chemăm aici!

— O, nu!

— înainte de a-l chema, vreau să-ţi reamintesc că în ultimele patru ore l-ai supus unui experiment ştiinţific. L-ai analizat şi l-ai urmărit cu foarte multă atenţie. I-ai studiat poziţia capului, mersul sau felul în care îşi ţine arma. Nu ţine pasul cu ceilalţi soldaţi? Pare obosit? E flămând? îi e dor de mama lui? S-a culcat vreodată cu vreo femeie? La câte dintre aceste întrebări poţi să răspunzi? continuă Alexander zâmbind.

— La câteva, domnule, răspunse indignat Ouspenski. Da, e flămând. Da, e obosit. Da, îşi doreşte să fie în altă parte. Da, îi e dor de mama lui. Da, s-a

culcat cu o femeie. Iar în Minsk avea nevoie doar de salariul pe două săptămâni.

— Şi de unde ştii asta?

— Pentru că mă oglindesc în acest tablou, răspunse Ouspenski.

— Bun. Cunoşti, aşadar, răspunsurile la aceste întrebări simple doar pentru că te identifici cu această imagine.

— Poftim?

— Cunoşti răspunsurile doar pentru că te cunoşti pe tine însuţi şi ştii prea bine că — deşi mergi în marş, îţi ţii puşca dreaptă şi menţii pasul cu camarazii tăi — eşti obosit, ţi-e foame şi vrei să faci sex.

— Exact.

— Susţii, aşadar, că, dincolo de imaginea exterioară, există altceva şi, când spui asta, te bazezi pe percepţia *propriei* tale persoane. Acest alter ego te determină să spui un lucru, dar să faci altceva, să mergi în marş, dar să te simţi copleşit de melancolie, să te arunci în braţele târfelor, dar să-ţi iubeşti soţia, să împuşti un neamţ nevinovat, dar să salvezi un şobolan ce aleargă printre mine.

— Nu există nemţi nevinovaţi.

— Acest alter ego, ce te determină să faci sex şi apoi să te căieşti, să-ţi trădezi soţia şi apoi să te simţi vinovat sau să jefuieşti un sat, deşi ştii prea bine că înfaptuieşti o fărădelege, îi modelează şi personalitatea lui Iermenko şi nu poate fi analizat prin prisma ştiinţei. Hai să stăm puţin de vorbă cu el şi îţi voi dovedi cât de departe de adevăr eşti!

Alexander îl trimise apoi pe Ouspenski să-l aducă alături de ei pe Iermenko. Le oferi amândurora câte o ţigară şi un pahar de votcă şi aruncă nişte lemne pe foc. Iermenko păstră la început distanţa, apoi luă o înghiţitură de votcă şi se „încălzi". Era tânăr şi extrem de timid. îi evita privirea lui Ouspenski, se agita pe loc şi răspundea la toate întrebările cu „Da, domnule, nu, domnule". Le vorbi puţin despre mama lui din Harkov, despre sora sa, răpusă de scarlatină la începutul războiului, şi despre viaţa pe care o dusese la ţară. Când îl întrebară ce părere avea despre nemţi, Iermenko ridică din umeri şi le spuse că nu citea ziarele şi nici nu

asculta buletinele de ştiri. Nu ştia ce se întâmpla, făcea doar ce i se spunea. Făcu o glumă pe seama nemţilor, bău încă un pahar de votcă şi ceru sfios încă o ţigară, înainte de a se duce la culcare. Alexander îi dădu voie să plece.

Ouspenski ridică din sprâncene.

— Este un om obişnuit, ca mine, caTelikov sau ca genistul care tocmai a murit.

Alexander înfăşură ţigări.

— Nu vrea să ştie nimic despre nemţi, se mulţumeşte doar să-i împuşte pentru că aşa îi spui tu. Este un soldat bun, ideal pentru batalionul tău. Are o oarecare experienţă de război şi îndeplineşte ordinele fără să crâcnească. Altceva?

— Aşadar, l-ai observat şi l-ai studiat cu atenţie. Am stat de vorbă cu el. Am socializat împreună. Am discutat, am glumit şi am aflat câte ceva despre el. Ştiinţa a tras astfel concluziile. Nu-i aşa?

— Aşa e.

— Ştiinţa l-a observat la fel cum observă pământul sau mişcarea lunii, a soarelui şi a stelelor din galaxie. Analiza personalităţii sale s-a dovedit la fel de salutară ca şi telescopul, care i-a ajutat pe oamenii de ştiinţă să descopere Calea Lactee şi cele nouă planete; ca şi microscopul, care l-a ajutat pe Fleming să descopere penicilina; ca şi experimentele care l-au ajutat pe Lister să descopere fenolul. Corect? L-am urmărit pe Iermenko prin telescop în timpul marşului şi apoi l-am analizat la microscop cât am stat împreună. L-am studiat aşa cum ştiinţa studiază universul — *singurul* mod prin care ştiinţa poate să studieze universul. Poate pentru un răstimp mai scurt, dar am pus în practică aceleaşi principii ştiinţifice prin care oamenii de ştiinţă definesc universul, susţinând că este alcătuit din atomi, electroni şi celule. În speranţa că poate vom descoperi astfel grupa de sânge a lui Iermenko, nu-i aşa? Sau înălţimea lui? Sau numărul fiotărilor pe care poate să le facă? Crezi că toate acestea ne-ar putea ajuta să înţelegem ce se ascunde dincolo de imaginea soldatului care mărşăluieşte pe câmpuri alături de noi?

— Da, răspunse Ouspenski. Cred că da.

Alexander îşi aprinse o ţigară şi îi oferi una şi lui Nikolai.

— Locotenente Ouspenski, Valeri Iermenko are doar şaisprezece ani. Şi-a ucis tatăl la doisprezece ani. Dreptatea satului, se numeşte, căci tatăl o bătea în fiecare zi pe mama lui. Iermenko s-a săturat să stea cu mâinile în sân. L-a ciomăgit până l-a lăsat fără suflare. Ştii cât de greu este să omori un adult în bătăie, în special pentru un băieţel? A scăpat de dreptatea satului fugind de acasă şi înrolându-se în armată. A minţit spunând că avea paisprezece ani şi l-au acceptat. În timpul antrenamentelor militare, a avut mereu altercaţii cu sergentul de instrucţie. într-o zi, l-a acostat în pădure, pe când instructorul se întorcea de la popotă, şi i-a rupt gâtul pentru umilinţele îndurate în perioada antrenamentelor. în bătălia de la Stalingrad, s-a distins în luptă, ucigând trei sute de nemţi cu mâinile lui, înarmat doar cu un cuţit — armata se temea să-i dea o puşcă. Clădirea pe care a reuşit s-o elibereze din mâinile nemţilor a rămas sub control sovietic de la începutul asediului până la sfârşit. Sovieticii l-au predat nemţilor, pentru că nu voiau să aibă de-a face cu el. Când nemţii s-au predat, Iermenko a ajuns din nou în rândurile Armatei Roşii. Superiorii l-au trimis în gulag, unde l-a ucis pe paznic, i-a luat uniforma şi arma şi a fugit din lagăr, străbătând apoi o mie de kilometri prin pustiurile sovietice înainte de a ajunge pe malurile lacului Ladoga. Ştii unde voia să ajungă? în Murmansk. Plănuia să urce la bordul unui vapor din cele ce acostează în Rusia în baza legii de împrumut şi închiriere[1]. Se pare că citeşte destule ziare ca să afle cât mai multe lucruri despre această lege americană: despre mărfurile trimise în Uniunea Sovietică şi despre numărul navelor ce acostează în port. A fost reţinut la Volhov, iar generalul Mereţkov, neştiind ce să facă cu el, a hotărât să-l plaseze sub comanda mea.

---

1 **Lend-Lease Act — lege promulgată de Franklin Roosevelt în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, la 11 martie 1941, care dispunea vânzarea, închirierea sau împrumutarea oricărei categorii de mijloace militare tuturor ţărilor a căror apărare era socotită vitală pentru apărarea Statelor Unite.**

Ouspenski nu reuşi să tragă nici măcar un fum din ţigara aprinsă.

— Locotenente, spuse Alexander, nu-mi irosi ţigările preţioase! Fumează-le sau dă-mi-le înapoi!

— Îţi baţi joc de mine, nu-i aşa? răspunse Ouspenski, cu ochii aţintiţi asupra lui Alexander, scăpând ţigara pe jos.

— Pentru că asta e firea mea?

— Minţi de-ngheaţă apele.

— îmi creionezi portretul, spuse Alexander zâmbind.

— Fă-mă să înţeleg!...

— în spatele imaginii lui Iermenko sălăşluieşte un *alter ego* pe care numai el îl cunoaşte. Numai Iermenko îşi cunoaşte lucrătura sufletului. Numai tu ştii de ce mergi mereu în faţa mea, deşi sunt comandantul tău, şi numai eu ştiu de ce dracu' te las s-o faci. Asta vreau să scot în evidenţă. Dincolo de faţada noastră complet neînsemnată se află sufletul nostru. Iar ştiinţa nu va putea niciodată să-l descopere. Câte alte lucruri se mai ascund oare în universul vast şi incognoscibil?

Ouspenski căzu pe gânduri.

— Căpitane, de ce îţi este atât de loial ticălosul de Iermenko?

— Pentru că Mereţkov mi-a spus să-l împuşc şi eu n-am facut-o. îmi este devotat până la moarte.

— Aşadar, datorită nemernicului de Iermenko, eşti convins de existenţa lui Dumnezeu? întrebă Ouspenski, stând în faţa focului.

Nu. Ci pentru că L-am văzut cu ochii mei, îi răspunse Alexander

.Cartea a doua

PODUL SPRE SFÂNTA CRUCE

Veniţi, prieteni, Nu este prea târziu să căutăm O lume nouă. Hai, desprindeţi nava Şi, aşezăridu-vă cu şart, loviţi Cu toţi odată, brazdele stârnite. Vom merge dincolo de asfinţit Şi scăldătoarea stelelor din zarea-i — Aceasta-i cea din urmă ţintă-a mea.[1]

Alfred, Lord Tennyson

— *Ulis*

ePodul spre Sfânta Cruce, iulie 1944

Soldaţii lui Alexander rămaseră în Lublin să se odihnească, încântaţi de ce vedeau. Spre deosebire de satele arse şi prădate din Belarus, Lublin era aproape intact. în afară de câteva case bombardate şi mistuite de flăcări, clădirile din oraş erau curate, văruite şi calde. Străduţele înguste erau presărate cu scuaruri galbene din stuc, unde în zilele de duminică se organizau pieţe volante şi se vindeau lucruri! Fructe, şuncă, brânză şi smântână! Dar şi varză (oamenii lui Alexander evitau varza). în Belarus, animalele erau o raritate; aici se vindeau, în schimbul zloţilor, porci la proţap, afumaţi şi suculenţi. Laptele proaspăt, brânza şi untul sugerau existenţa unui număr suficient de vaci de muls, nu de sacrificat. Găseai ouă şi pui.

— Dacă asta înseamnă să fii sub ocupaţie germană, aş renunţa oricând la Stalin pentru Hitler, şopti Ouspenski. în satul meu, soţia mea nici nu scoate bine ceapa din pământ, că cei din colhoz au şi venit să i-o ia. Şi numai ceapă cultivă.

Ar fi trebuit să-i spui să cultive cartofi, răspunse Alexander.

---

1 **Alfred, Lord Tennyson, *Antologie de poezie engleză de la începuturi până azi*, vol. 3, Editura Minerva, Bucureşti, 1983, traducere de Leon Leviţchi.**

Uită-te ce cartofi găseşti aici

!Vânzătorii vindeau ceasuri, rochii pentru femei şi cuţite. Alexander încercă să cumpere trei cuţite, dar nimeni nu voia rublele ruseşti. Polonezii îi urau pe nemţi, dar nici după ruşi nu se dădeau în vânt. Erau dispuşi să se ralieze cu oricine ar fi putut să-i ajute să-i alunge pe nemţi din ţară, dar îşi doreau ca aceşti aliaţi să nu fie ruşi. La urma urmei, în 1939, sovieticii împărţiseră Polonia împreună cu Germania şi nu păreau să aibă nici cea mai mică intenţie de a ceda înapoi teritoriile. Oamenii erau astfel sceptici şi precauţi. Soldaţii nu puteau să cumpere nimic dacă nu aveau alte bunuri de oferit în schimb. Indiferent unde se duceau, nimeni nu le accepta rublele lipsite de valoare. Trezoreria din Moscova nu trebuia să mai emită hârtii fără valoare. Alexander reuşi în cele din urmă să convingă o bătrână, prin vorbe meşteşugite, să-i vândă, pentru două sute de ruble, trei cuţite şi o pereche de ochelari pentru sergenul Verenkov, rămas aproape orb.

După ce luară masa, înfruptându-se cu şuncă, ouă, cartofi şi ceapă, scăldate din belşug cu votcă, Ouspenski se duse la Alexander şi îi şopti încântat că descoperiseră un bordel pe care abia aşteptau să-l ia cu asalt. Nu venea şi comandantul lor?

Dar Alexander refuză.

— Hai cu noi! După tot ce-am văzut la Majdanek, trebuie să găsim ceva care să ne afirme existenţa vieţii. Hai să ne distrăm puţin!

— Nu.

— Dar ce-ai de gând să faci?

— Mă culc. Peste câteva zile, luăm cu asalt capetele de pod de pe Vistula. Trebuie să ne păstrăm puterile pentru asta.

— N-am auzit niciodată de Vistula.

— Du-te naibii!

— Stai să înţeleg! Din cauza unui râu pe care trebuie să-l atacăm într-un viitor nebulos, refuzi astăzi o partidă de sex?

— Exact, Mă culc pentru că am nevoie de odihnă.

— Cu tot respectul cuvenit, căpitane, cum te însoţesc peste tot şi sunt calul tău de bătaie, ştiu foarte bine de ce ai nevoie. Ai nevoie de distracţie cu aceeaşi ardoare ca şi noi. Hai, vino şi tu! Fetele alea *vor* să ne ia banii.

— Da, sigur, răspunse Alexander zâmbind. De parcă mai devreme ţi-au şi fost de folos rublele ruseşti! N-ai putut să cumperi nici măcar un amărât de ceas, Ouspenski. Ce te face să crezi că vei reuşi să cumperi favorurile unei femei? Nu vor da nici doi bani pe rublele tale, continuă Alexander, ascuţindu-şi cuţitele în faţa cortului.

— Vino cu noi!

— Nu. Duceţi-vă voi! Când te întorci, o să-mi povesteşti cum a fost.

— Căpitane, îmi eşti ca un frate, dar n-am de gând să te las să trăieşti prin delegat, chiar dacă acest delegat sunt eu. Hai cu noi! Am auzit că sunt cinci poloneze frumoase, care, pentru treizeci de zloţi, ne vor accepta pe toţi.

— Dar nu ai treizeci de zloţi, răspunse Alexander râzând.

— Dar tu ai. Ai şaizeci de zloţi. Hai, vinacu noi!

— Nu. Poate mâine. în seara asta sunt istovit.

Rămas singur, Alexander simţi cum povara din suflet devenea tot mai grea. Când se afla în toiul unei bătălii, când conducea tancul, când aştepta să-l atace sau să-l ucidă pe duşman, reuşea să stăvilească glasul inimii. Băgă un prosop într-o găleată cu apă şi se întinse în patul improvizat, acoperindu-şi faţa cu prosopul ud. Gata, gata! Apa rece i se prelingea pe gât, pe obraji şi pe cap. îşi ţinea ochii închişi. Gata, gata!

— *Şura, întinde-te aici, pe pătură!*

Alexander se supune bucuros. Este o zi liniştită, senină şi caldă. Tăiase lemne, iar Tatiana citise. Vrea să înoate în apele răului. Zilele sunt mai frumoase decât nopţile. Zilele înseamnă încă prezentul. Nopţile aduc alte zile. Devenind tot mai puţine.

—Ai obosit tăind lemne?

— *Nu, mă simt bine.*

— Nu te simţi puţin obosit ?
Nu ştie ce răspuns aşteaptă.
— Ba da. Sunt puţin obosit.
Zâmbind\ Tatiana se trânteşte peste el şi ii prinde braţele deasupra capului.
— Bine, spune apoi.
Parfumul ei îi îmbată simţurile. Alexander îşi stăvileşte cu greu dorinţa de a-i săruta clavicula.
— Şi acum ce facem? întreabă el.
—Acum trebuie să încerci să fugi.
— Cât de departe trebuie să ajung? întreabă Alexander; răstur- nând-o pe pătură şi ridicându-se în picioare.
— Nu eram pregătită, răspunde ea clătinând din cap. Vino înapoi aici!
încearcă să-şi stăvilească zâmbetul. în zadar însă.
El se supune bucuros.
Tatiana îi imobilizează din nou braţele sub cap, cuprinzându-i cu greu încheieturile cu degetele.
Parfumul ei îi aţâţă simţurile. Ca şi spiritul ei ludic şi curajos, firea copilăroasă, încercările de a-i ţine piept, farsele şi nebuniile pe care lefăcea în apă — timiditatea şi erotismul ei sunt mereu un afrodiziac pentru el.
— Acum eşti pregătită? o întreabă Alexander, privindu-i chipul hotărât, în timp ce ea încearcă să găsească o cale prin care să-l ţină imobilizat.
îi apropie mâinile sub cap.
— în regulă, spune el. Acum ce mai facem?
— Mă gândesc.
Alexander închide ochii.
Tatiana îi strânge coastele cu picioarele.
— Eşti gata? o întreabă el.
Ea trage adânc aer în piept.
— Sunt gata.
Nici nu termină bine de vorbit, că Alexander o şi răstoarnă pe pătură. De data asta, nu se mai ridică în picioare.
— Cu ce-am greşit? întreabă ea cu glas tânguitor, ridicându-se în capul oaselor. De ce nu reuşesc să te ţin imobilizat?
Alexander o întinde pe pătură.

— Poate pentru că nu ai decât un metru şi jumătate şi patruzeci şi cinci de kilograme, iar eu am un metru nouăzeci şi nouăzeci de kilograme? îi răspunde elpunându-i mâna imensă pe gâtul ca de alabastru.
— Nu e adevărat, ripostează ea încăpăţânată. în primul rând, am un metru şaptezeci şi şapte. Iar în al doilea rând, conform legilor fizicii, aş putea să te imobilizez dacă mă aşez cu toată greutatea corpului în locul potrivit.
Alexander încearcă din greu să rămână serios.
— Bine, îi răspunde el. Să încercăm atunci!
Aşezându-se deasupra ei, îi imobilizează încheieturile deasupra capului. Şi zâmbeşte.
—Am voie să te sărut în timpul acestui joc?
— Nici gând, îi răspunde Tatiana.
—Aha, murmură el scrutându-i chipul.
îşi doreşte cu ardoare s-o sărute. Aplecându-şi capul...
— Şura, asta nu face parte din joc.
— Nu mă interesează, îi răspunde el. Un sărutfranţuzesc eperfect aici. De-acum eu fac regulile jocului.
— Cum faci şi la pocher?
— Lasă pocherul acum!
Tatiana încearcă să nu râdă.
— Eşti gata?
— Sunt gata, îi răspunde Alexander, cu ochii aţintiţi asupra ei.
Tatiana încearcă săfugă, dar nu se poate mişca. O ţintuieşte pe loc,
strângând-o cu genunchii. Dă cu putere din picioare, lovindu-l pe spate. îşi agită capul dintr-o parte într-alta şi se zvârcoleşte cu disperare, încercândsă-şi elibereze mâinile din strânsoarea lui.
— Stai puţin! îngaimă ea gâfâind. Cred că am înţeles.
— îţi spun eu cum facem. îţi ţin încheieturile cu o singură mână. Crezi că te descurci aşa?
Şi îi strânge încheieturile cu mâna dreaptă, ţintuindu-i-le deasupra capului.
— Eşti gata?
— Da, iubito, îi răspunde râzând.
încearcă să-i întâlnească privirea, dar Tatiana i-o evită. Alexander ştie prea bine că, odată ce privirile li se vor

întâlni, jocul se va termina. Tatiana îi cunoaşte prea bine expresia din ochi, astfel că geme uşor, deşi continuă să se lupte cu el.
Dă în continuare din picioare. Dar nu reuşeşte să-şi elibereze încheieturile. Cu mâna liberă, Alexander îi mângâie coapsa printre faldurile rochiei.
— Nu ai voie să faci asta, îi spune ea gâfâind şi împotrivindu-i-se cu îndârjire.
— Nu am voie? repetă el, explorându-i trupul cu tot mai multă insistenţă.
— Nu. Nu-ţi dau voie.
— Bine, mormolocule, îi răspunde el sărutându-i buzele, pistruii şi ochii. Arată-mi ce poţi!
— Cred că ştiu ce-am greşit, spune Tatiana întorcându-i obrazul. Hai să mai încercăm o dată!
— Dă-i bătaie! îi răspunde elstrângându-i şi mai tare încheieturile.
Tatiana geme aproape imperceptibil. Dar Alexander o aude.
— Trebuie să-mi dai drumul, şopteşte ea.
— Credeam că ai înţeles ce-ai greşit.
— Am înţeles. Dar trebuie să-mi dai drumul şi să te întinzi pe pătură.
Alexander se supune, fără tragere de inimă de această dată.
Tatiana se aşază în genunchi între picioarele lui. Nu mai încearcă să-i imobilizeze mâinile, ci îi dă jos pantalonii şi, ridicându-şi rochia, se aşază deasupra lui.
— Acum... murmură ea, ţintuindu-i încheieturile deasupra capului şi explorându-i chipul cu buzele. Dă-i bătaie, soldat!
Alexander nu se clinteşte. Tatiana începe să se mişte. În sus şi în jos.
— Hai, dă-i bătaie! repetă ea în şoaptă. Cum ai spus? Arată-mi ce poţi! încearcă să fugi!
Alexander scoate un suspin prelung. Tania îl sărută.
— O, dragul meu soţ... îi spune ea cu glas armonios, dansând pe ritmurile pasiunii sale. Ce spuneai...
— Nu spuneam nimic.
— Spune-mi cine are acum puterea?

Alexander închide ochii. Capitularea Tatianei — sursa puterii lui — reprezintă un privilegiu, nu un drept. Un privilegiu şi un elixir fără de care nu poate trăi.

Tatiana continuă apoi să-i ţină mâinile imobilizate, iar Alexan- der nu se clinteşte. Numai inima îi bate nebuneşte în piept, şoptind numele Tatianei.

— Ştiam eu că nu fac ceva cum trebuie, spune ea zâmbind şi săru- tându-i obrazul. Ştiam că trebuie să existe o cale să te înving.

—Ar fi trebuit doar să mă întrebi. Ţi-aşfi spus ce săfaci.

— De ce să te întreb? Trebuia să intuiesc singură.

— Bravo, Tatiaşa! murmură Alexander. Şi abia acum ai intuit?

Alexander, cu prosopul încă pe faţă, se trezi în toiul nopţii în râsetele vesele şi înecate în alcool ale lui Ouspenski, ce-i luă mâna şi i-o puse pe ceva moale şi cald. îi trebuiră câteva clipe ca să recunoască forma şi căldura unui sân feminin. Posesoarea lui, ameţită şi ea de alcool, se aşează în genunchi lângă patul lui şi spuse ceva în poloneză, ce părea să însemne: „Trezeşte-te, cowboy, ai ajuns în paradis!"

— Locotenente, spuse Alexander în rusă, mâine vei atârna în ştreang.

— Mâine mi te vei închina ca la sfintele moaşte. Am plătit-o deja. Distracţie plăcută, aşadar! spuse Ouspenski ieşind prin deschizătura cortului.

Ridicându-se în capul oaselor şi aprinzând lampa cu kerosen, Alexander dădu cu ochii de o poloneză tânără şi beată, cu chipul fermecător. Se priviră câteva clipe, el — dezgustat şi obosit, ea — ameţită şi prietenoasă.

— Vorbesc ruseşte, spuse ea în rusă. O să am necazuri pentru că am venit aici?

— Da, răspunse Alexander. Ar fi mai bine să pleci.

— Dar prietenul tău...

— Nu e prietenul meu. E duşmanul meu de moarte. Te-a adus aici ca să te îmbolnăvească. Trebuie să pleci cât mai repede cu putinţă.

O ajută se se ridice în picioare. îi vedea sânii fremătători prin rochia descheiată. Alexander purta doar o pereche de boxeri. O văzu scrutându-l din cap până în picioare.

— Căpitane, nu-mi spune că eşti bolnav! Nu-mi pari suferind, spuse ea întinzând mâna spre el. Nu arăţi ca un om bolnav. Pe loc repaus, soldat! şopti apoi, după o scurtă şovăire.

Indepărtându-se puţin, doar foarte puţin, Alexander îşi puse pantalonii. Ea îl opri, mângâindu-l cu mâna. Oftând, el îi dădu uşor mâna la o parte. Uşor sau cu părere de rău?

— Cum te cheamă?

— Cum vrei tu. Ai lăsat în urmă o iubită? îmi dau seama că ţi-e dor de ea. Văd mulţi bărbaţi ca tine.

— Sunt convins.

— Se simt mai bine după ce petrecem timpul împreună. Eliberaţi. Hai, nu mai sta pe gânduri! Ce s-ar mai putea întâmpla? O să te distrezi.

— Da, răspunse Alexander. Exact asta s-ar putea întâmpla.

— Hai, n-are de ce să-ţi fie teamă! insistă ea oferindu-i un prezervativ.

— Nu mi-e teamă, răspunse el.

— Hai s-o facem atunci!

— Să plecăm! spuse Alexander încheindu-şi cureaua. Te conduc înapoi la bordel.

— Ai nişte ciocolată? îl întrebă zâmbind. Pentru o bucăţică de ciocolată, îţi fac şi alte servicii... orale.

Alexander şovăi, cu ochii aţintiţi asupra sânilor ei goi.

— Da, am nişte ciocolată, îi răspunse, fremătând din cap până în picioare. Poţi s-o mănânci pe toată. Fără... alte servicii, adăugă apoi, după o scurtă ezitare.

— Serios? întrebă poloneza, cu ochii limpezi pentru o clipă.

— Da.

Alexander scoase apoi din raniţă câteva bucăţele de ciocolată învelite în staniol.

Ea le băgă lacomă în gură, înghiţindu-le întregi.

Alexander ridică din sprâncene.

— E mai bună ciocolata decât mine, spuse el domol.

Poloneza izbucni în râs

— .Chiar vrei să mă conduci? îl întrebă apoi. Străzile sunt periculoase pentru o fată ca mine.

— Fireşte, răspunse Alexander, luându-şi mitraliera. Hai să mergem!

Străbăteau străzile întunecate din Lublin. Din depărtare, răzbăteau râsete de bărbaţi, zgomote de sticle sparte şi zarvă de petreceri. Fata îl luă de mână. Atingerea ei stârnea un iureş de sentimente în sufletul lui Alexander.

Simţea un nod în stomac, inima îi bătea frenetic, iar trupul îi fremăta de dorinţă. Îi ţinea braţul cu mâna şi, în timp ce mergeau, închise ochii şi îşi imagină eliberarea şi alinarea pe care le-ar fi simţit în braţele ei. Deschise apoi ochii, se înfioră uşor şi oftă adânc.

— Vă îndreptaţi spre Vistula, nu-i aşa? Spre Pulawy? întrebă ea.

El nu-i răspunse.

— Ştiu că acolo mergeţi. Şi ştii cum am aflat asta? Două divizii sovietice — una de blindate şi una de infanterie, având în componenţa lor o mie de oameni — au pornit pe acelaşi drum. Nimeni nu s-a mai întors.

— Nici nu trebuie să se întoarcă.

— Nu mă asculţi. Nici n-au înaintat. Au pierit în râu. Toţi soldaţii sovietici.

Alexander o privea îngândurat.

— Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie de ei, cum nu-mi pasă nici de nemţi. Dar tu m-ai tratat cu respect. Iar eu îţi voi dezvălui o cale mai bună pe care s-o urmaţi.

Alexander o asculta cu atenţie.

— Mergeţi prea mult spre nord. Vă îndreptaţi direct spre liniile de apărare ale nemţilor. Vă aşteaptă cu sutele de mii pe celălalt mal al Vistulei. N-aveţi nicio şansă de izbândă în faţa lor. Veţi pieri cu toţii. Şi *tu* printre ei. Aţi intrat ca în brânză în Belarus, pentru că nu le-a păsat de Belarus.

Alexander ar fl vrut s-o contrazică, dar păstră tăcerea.

— Vistula este ultimul fluviu, înainte de Oder, aflat la graniţa dintre Polonia şi Germania, iar fluviul Oder trece practic prin
Berlin. Nu veţi reuşi niciodată să traversaţi Vistula şi să porniţi apoi spre Varşovia, indiferent câte tancuri şi avioane aţi avea.

— Nu am avioane, răspunse Alexander. Am doar un tanc.

— Trebuie să mergeţi cincizeci de kilometri spre sud şi să traversaţi fluviul în punctul cel mai îngust. Există şi un pod acolo, deşi sunt convinsă că este minat...

— De unde ştii asta?

— În primul rând, am locuit în Tarnow, aflat nu foarte departe de locurile astea, răspunse ea zâmbind. Şi în al doilea rând, când au plecat de aici, cu o lună în urmă, ticăloşii de nemţălăi vorbeau în germană în prezenţa mea, convinşi fiind că nu-i înţelegeam. Ne cred pe toţi nişte idioţi. Sunt sigură că podul de acolo, zugrăvit în alb şi albastru, a fost minat. Nu-l traversaţi! Dar apele fluviului nu sunt adânci. Puteţi construi pontoane în locurile mai adânci, dar pun pariu că ştiţi cu toţii să înotaţi. Veţi putea trece şi cu tancul. Pădurea nu e bine apărată: este mult prea deasă şi situată într-o zonă muntoasă. Nu-ţi garantez că e lipsită cu totul de apărare. Nu e însă atât de bine apărată. Este sălaşul grupurilor de partizani — nemţi şi sovietici. Dacă veţi reuşi să traversaţi râul, veţi ajunge în pădure, iar dincolo de păduri se află Germania. Veţi avea măcar o şansă. Dar dacă veţi traversa Vistula la Pulawy sau Dolny, veţi pieri cu toţii.

Se opri.

— Am ajuns, spuse apoi, arătându-i o casă cu luminile aprinse. Aşa ştiţi că aici locuiesc nişte păcătoase, adăugă zâmbind. Luminile stau aprinse pe tot timpul nopţii.

Alexander îi zâmbi şi el.

— Îţi mulţumesc, continuă fata. Mă bucur că n-am mai pierdut încă o noapte. Sunt istovită, zise apoi, mângâindu-i pieptul. Deşi nu m-ar fi deranjat s-o petrec cu tine.

Alexander îi aranjă rochia.

— Eu *îţi* mulţumesc. Cum te cheamă?

— Vera, răspunse ea. înseamnă *credinţă* în rusă, nu-i aşa? Şi ţie care ţi-e numele?

— Alexander, spuse el. Podul zugrăvit în alb şi albastru de lângă Tarnow... cum se numeşte?

— *Most do Swietokryzst,* răspunse Vera sărutându-l uşor pe gură. Podul spre Sfânta Cruce.

A doua zi de dimineaţă, Alexander trimise cinci oameni la nord, spre Pulawy, într-o misiune de recunoaştere în zona Vistulei. Niciunul nu se mai întoarse. Trimise alţi cinci soldaţi spre Dolny. Nici aceştia nu se mai întoarseră.

Era începutul lui august şi rapoartele sosite din Varşovia erau lente şi sumbre. În ciuda încercărilor de a-i alunga pe nemţi din Varşovia, aceştia îşi păstrau cu îndârjire poziţiile, pagubele suferite de sovietici erau imense, iar polonezii, animaţi de promisiunile false ale sovieticilor şi de ajutorul lor iluzoriu, ridicaseră singuri armele împotriva nemţilor şi fuseseră masacraţi.

Alexander aşteptă câteva zile, dar în lipsa unor veşti bune, îl luă pe Ouspenski şi străbătură pădurea spre Vistula, unde se ascunseră printre arbuştii de pe mal şi priviră papura tăcută de pe cealaltă parte a râului. Păreau să fie singuri — dacă se uitau în faţa lor. În urma lor însă, se aflau doi soldaţi NKGB, înarmaţi cu puşti. Niciun ofiţer din batalioanele penale nu avea voie să cutreiere de unul singur ţinuturile Poloniei, chiar dacă se afla în misiune de recunoaştere. NKGB-ul era poliţia omniprezentă. Nu se luptau cu nemţii, ci doar îi păzeau pe prizonierii din gulag. Nu se întâmplase niciodată în ultimul an ca Alexander să nu le simtă prezenţa îndeaproape.

— Îi urăsc pe ticăloşii ăia, murmură Ouspenski.

— Nici nu mă gândesc la ei, răspunse Alexander scrâşnind din dinţi.

— Ar trebui s-o faci. Numai binele nu ţi—1 doresc.

— N-o iau personal.

— Ar trebui s-o iei.

Fumară o ţigară. Dimineaţa era senină şi însoritã. Apele râului îi aminteau lui Alexander de... Termină ţigara şi aprinse alta. Şi apoi încă una — ca să-şi stăvilească iureşul gândurilor cu nicotină.

— Ouspenski, am nevoie de sfatul tău.

— Sunt onorat, domnule.

— Am primit ordin ca mâine, în zori, să luăm cu asalt capătul de pod de la Dolny.

— Pare liniştit, răspunse Ouspenski.

— Aşa pare. Dar dacă ţi-aş spune că mâine vom merge la moarte? continuă, trăgând adânc aer în piept.

— Iar eu ţi-aş răspunde că asta e viaţa pe care o duc de trei ani încoace.

— Dacă ţi-aş spune că am putea scăpa cu viaţă dacă am merge în aval, unde fortificaţiile nemţilor nu sunt atât de puternice? Nu ştiu pentru cât timp şi nici dacă, în final, eforturile noastre vor schimba situaţia, dar se pare că vântul destinului bate în calea noastră în această dimineaţă — trăiţi sau muriţi, ne spune în şoaptă.

— Comandante, pot să te întreb despre ce dracu' vorbeşti?

— Vorbesc despre calea vieţii noastre, Ouspenski. La capătul ei ne aşteaptă aceeaşi destinaţie, doar că un drum este mai lung, iar altul mai scurt.

— Ce te face să crezi că am putea scăpa cu viaţă dacă am lua-o în aval?

Alexander ridică din umeri. Nu voia să-i împărtăşească informaţiile primite de la Vera.

— Dolny mi se pare înşelător de tăcut.

— Comandante, asculţi şi tu, la rândul tău, de ordinele unui superior, nu-i aşa? Te-am auzit vorbind la telefon de dimineaţă. Generalul Konev ţi-a dat ordin să preiei oraşul Dolny.

— Da, aşa este, răspunse Alexander încuviinţând din cap. Ne trimite la moarte. Fluviul este prea mare şi prea adânc, iar podul este mult prea expus. Sunt convins că nemţii nici n-au mai minat podul. Ne vor împuşca în momentul în care vom încerca să traversăm Vistula.

— Nu cred că avem de ales, căpitane, spuse Ouspenski retră- gându-se în pădure. Nu eşti generalul Konev. Trebuie să îndeplineşti ordinele pe care le primeşti. Chiar şi generalul trebuie să îndeplinească ordinele tovarăşului Stalin.

Alexander căzu pe gânduri. Nu se clinti.

— Priveşte podul! Şi râul! Poartă pe apele sale trupurile a mii de soldaţi sovietici. Mâine, le va purta şi pe ale noastre, adăugă, după o scurtă şovăire.

— Nu le văd, răspunse Ouspenski cu nonşalanţă, privindu-l pieziş. Şi cineva trebuie să ia taurul de coarne, continuă, cu mai puţină nonşalanţă.

— Nu, spuse Alexander clătinând din cap. Au pierit cu toţii. Cum vom pieri şi noi. Mâine, murmură zâmbind. Priveşte Vistula cu atenţie, locotenente! Mâine, în zori, ne va deveni mormânt. Bucură-te de ultima zi petrecută pe pământ! Căci este uluitor de frumoasă.

— Bine că te-ai distrat cu fata aia, nu-i aşa? îi răspunse Ouspenski chicotind.

Alexander se ridică în picioare şi porniră împreună spre Lublin.

— II voi anunţa pe generalul Konev că am schimbat planurile misiunii noastre, spuse Alexander, după ce străbătură cei zece kilometri spre oraş. Dar am nevoie de ajutorul tău, locotenente.

— îţi voi fi alături până la sfârşitul zilelor mele, domnule, spre marea mea dezamăgire.

Alexander reuşi să-l convingă pe Konev să-i lase să parcurgă cincizeci de kilometri spre sudul Vistulei.

Nu se dovedi o sarcină atât de grea cum îşi imaginase. Konev cunoştea prea bine soarta de care aveau pare soldaţii sovietici la Dolny şi principalele divizii ale frontului ucrainean nu ajunseseră încă la Vistula. Nu se împotrivi planului de a încerca o poziţie nouă.

Pe când batalionul lui Alexander se pregătea să pornească spre pădure, Ouspenski se plânse tot timpul cât îi strânse cortul lui Alexander şi adună echipamentul amândurora. Se văicări necontenit până se urcă în tanc şi îi spuse lui Telikov să pornească la drum. Continuă să se vaite şi când îl văzu pe Alexander mergând pe lângă tanc.

Alexander străbătu pe jos cărarea îngustă şi bătătorită, ce traversa câmpurile şi pădurea de-a lungul Vistulei pe o distanţă de cincizeci de kilometri. În urma lor, venea un detaşament de soldaţi NKGB, înarmaţi până în dinţi. Ridicară tabăra de trei ori şi porniră la drum tot de atâtea ori, pescuiau în râu şi găteau cartofii şi morcovii pe care îi luaseră cu ei din Lublin. împărtăşeau poveştile trăite în braţele calde ale unor poloneze, fredonau cântece, se rădeau până nu mai aveau nici pic de păr şi se purtau ca nişte cercetaşi, nu ca nişte condamnaţi aflaţi pe un drum fără speranţă. Alexander cânta mai tare, era mai vesel şi mergea mai repede decât toţi camarazii săi, animat de vântul destinului.

Ouspenski continua să se plângă însă la fiecare pas. La un moment dat, într-o după-amiază târzie, sări din tanc şi merse un timp alături de Alexander.

— Te accept numai dacă încetezi cu văicăreala.

— Am voie să mă bucur de privilegiul soldatului, îi ripostă morocănos Ouspenski.

— De acord, dar de ce trebuie să te bucuri chiar atât de mult?

Cu gândul la misiunea sa, Alexander îl asculta doar în treacăt.

— Mergi mai repede, babă prefăcută şi plângăcioasă ce eşti!

— Domnule... de ce n-ai profitat de favorurile fetei din Lublin?

Alexander nu-i răspunse.
— Am plătit-o, indiferent dacă aveai să te bucuri sau nu de serviciile ei, continuă Ouspenski. Ai fi putut s-o faci măcar dintr-un gest de politeţe faţă de mine, la naiba!
— Data viitoare, promit să fiu mai atent.
— Aşa să faci! spuse Ouspenski apropiindu-se de Alexander. Căpitane, ce-i cu tine? N-ai văzut-o? N-ai văzut ce sâni avea? Şi restul... era la fel de suculent.
— Serios?
— Nu ţi s-a părut...
— Nu era genul meu.
— Dar care e genul tău? Dacă nu te superi că te întreb. Găseşti toate genurile la popotă...
— Ce-mi place mie nu găseşti la popotă.
— O, Doamne Dumnezeule! Suntem în război!
— Am cu ce să-mi ocup mintea, locotenente.
— Vrei să-ţi povestesc ce aventură am trăit în braţele polonezei? întrebă Ouspenski dregându-şi glasul.
— Firește, locotenente, răspunse Alexander cu un zâmbet pe buze şi ochii aţintiţi în faţă. Dar ai grijă să nu uiţi vreun detaliu! E un ordin.
Ouspenski vorbi fără încetare vreo cinci minute. Când termină, Alexander păstră un timp tăcerea, analizând ce auzise, apoi spuse:
— E tot ce poţi?
— Povestea a durat mai mult decât partida în sine! exclamă Ouspenski. Dar cine sunt eu? Cicero?
— Nu eşti un povestitor prea bun. Sexul nu poate fi atât de plictisitor. Sau nu mai ţin eu minte?
— Ai uitat?
— Nu cred.
— Atunci spune-mi şi tu o poveste!
— Poveştile pe care aş putea să ţi le împărtăşesc... le-am uitat, răspunse Alexander clătinând din cap. Iar cele pe care mi le amintesc... nu ţi le pot împărtăşi.
Alexander simţi privirea lui Nikolai aţintită asupra lui.

— Ce e? îl întrebă iuţind pasul. Tot înainte, soldaţi! le strigă oamenilor săi. Doar nu aveţi de gând să vă daţi duhul în faţa mea! Hai, mai repede! în pas alergător! Mai avem încă douăzeci de kilometri până la destinaţie. Nu mai pierdeţi vremea! Ce e? se răsti apoi la Ouspenski, ce continua să-l privească stăruitor.

— Căpitane, pe cine ai lăsat în urmă?

— Nu e vorba de cine am lăsat eu în urmă, răspunse Alexander mergând mai repede, cu mâinile încleştate pe mitralieră. Ci de cine m-a lăsat pe mine în urmă.

Ajunseră la pod în cea de-a treia noapte. Un telefonist porni imediat în căutarea unei divizii a Grupului de Armată Ucraina, ca să stabilească o legătură telefonică între Alexander şi înaltul comandament.

în zori, Alexander era deja în picioare. Stătea pe malul râului — nu era mai lat de 60 de metri — şi privea un pod vechi, din lemn, zugrăvit cândva în alb.

— *Most do Swietokryzst,* şopti el.

Era duminică de dimineaţă şi nimeni nu îl traversa. Dincolo de pod, în depărtare, pe celălalt mal al râului, se zăreau turlele bisericilor din oraşul Swietokryzst şi crestele împădurite ale Munţilor Sfintei Cruci.

Alexander trebuia să aştepte joncţiunea cu una dintre diviziile Grupului de Armată Ucraina, dar se răzgândi. Nimic nu avea să-l împiedice să traverseze mai întâi râul.

Peste tot domnea tăcerea. Era greu de crezut că a doua zi de dimineaţă apele fluviului aveau să se înroşească de sângele soldaţilor lui. „Poate că nu sunt nemţi pe malul celălalt", îşi spuse în gând.„Atunci vom putea traversa uşor râul şi ne vom ascunde în pădure." Americanii intraseră în Europa cu două luni în urmă. Aveau să ajungă, în cele din urmă, şi în Germania. Tot ce trebuia să facă era să rămână în viaţă, ca să cadă în mâinile americanilor...

Într-o bună zi, un pictor va surprinde în pânzele sale unul dintre aceste poduri, zugrăvind bărcile ce

plutesc pe apă şi familiile ce se plimbă tihnite pe râu, femeile cu pălării albe, bărbaţii aflaţi la vâsle şi copiii în veşminte albe. în tabloul lui, femeia poartă o pălărie albastră. Ţine în braţe un copil cam de un an. Zâmbeşte şi bărbatul îi surâde şi el, vâslind ceva mai repede, învăluiţi într-o aureolă aurie. Pictorul surprinde totul pe pânza lui.

în dimineaţa aceea, Alexander îşi dorea să fie din nou copil. Se simţea copleşit parcă de povara bătrâneţii. Când zâmbise oare pentru ultima oară? Când mai făcuse oare ceva fără să ţină o armă în mână? Când traversase oare o stradă cu paşi mari şi lenţi?

Nu voia să răspundă la aceste întrebări, nu înainte de a traversa podul spre Swietokryzst.

— DESCHIDEŢI FOCUL! DESCHIDEŢI FOCUL!

A doua zi, piereau rând pe rând, în apele râului, sub salvele de gloanţe ale duşmanului. Infanteriştii porniră primii la atac, dar avură imediat nevoie de ajutor.

Tancul rămase blocat pe fundul pietros al râului, cu şinele îngropate în apă. Verenkov încărcă un proiectil de 100 mm în ţeava tunului şi îl lansă în aer. Explozia şi strigătele puternice ce se auziră apoi îi dădură de înţeles lui Alexander că Verenkov nu rată ţinta. îl încărcă din nou cu un proiectil mai mic, dar nu mai avu timp să-l lanseze.

Tancul era o ţintă vizibilă. Alexander ştia că nemţii aveau să-l arunce în aer. Nu voia să-şi piardă nici tancul, nici armele, dar avea mai multă nevoie de oamenii săi.

— Săriţi! strigă el echipajului său. Vine un proiectil!

Săriră cu toţii în apă — sau, mai degrabă, se treziră azvârliţi în râu în clipa în care proiectilul lovi botul tancului şi explodă în urma impactului. Regretând pierderea singurei lui piese de artilerie blindată, Alexander începu să-şi croiască drum prin apă, ţinând mitraliera deasupra capului şi trăgând în rafale scurte spre malul de pe cealaltă parte a râului. Ouspenski îl

acoperea din spate şi din lateral, strigându-i: ÎNAPOI! ÎNAPOI! STAI PE LOC! ADÂ- POSTEŞTE-TE! ADĂPOSTEŞTE-TE! în timp ce îl atenţiona, îl trăgea, înjurând, în apă sau făcea scut în jurul lui, încercând cu disperare să-l ferească de gloanţele duşmanului. Alexander continua să-l ignore, să-l respingă şi să meargă mai departe. Telikov şi Verenkov se susţineau unul pe celălalt în timp ce înotau. Numai Alexander era destul de înalt ca să străbată apa ce-i ajungea până la gât. Reuşea să nimerească ţinta mai bine decât oamenii săi; le era cu neputinţă să înoate şi să tragă în acelaşi timp.

Salvele de mitralieră îl împroşcau din toate părţile. Nu ştia de unde veneau. Fiecare glonţ părea să-i ricoşeze în cască.

Oamenii lui pluteau pe apele râului, sfârtecaţi de proiectile.

Vistula se înroşea de sânge. Alexander trebuia să ajungă pe malul celălalt. Odată ce aveau să pună piciorul pe pământ, orice era posibil. „Şi apărarea germană de *aici* e mai slabă decât cea din Dolny şi Pulawy?" se întrebă el. „E mai uşor de trecut pe *aici}"*

În apă, nimic nu părea posibil.

Ouspenski continua să urle, ca de obicei. De această dată însă, nu urla la Alexander.

— Uită-te cum ţipă ca o şleahtă de muieri! Cu cine ne luptăm? Cu bărbaţi sau cu muieri?

Alexander îl văzu pe unul dintre oamenii săi agăţându-se cu disperare de un cadavru. Era Iermenko.

— Caporale! strigă Alexander. Unde e camaradul tău de arme?

— Chiar aici, domnule! răspunse Iermenko, arătându-i trupul inert.

Alexander vedea că Iermenko se zbătea în apă. Se duse înotând spre el şi îi strigă să-şi vadă de drum, dar Iermenko se zbătea în continuare. Se agăţa de cadavru ca de un colac de salvare.

— Ce dracu'faci? strigă Alexander. Lasă-ţi camaradul şi înoată mai departe!

— Nu ştiu să înot, domnule!
— La dracu'!
Alexander îi chemă pe Ouspenski, Telikov şi Verenkov să-l ajute pe Iermenko să ajungă pe celălalt mal al râului. Mai aveau doar zece metri până la mal, când din tufişurile din apropiere se iviră trei nemţi. Alexander nu stătu pe gânduri. Trase, iar nemţii zburară prin aer. Apărură alţi trei. Şi încă trei. Trase iar şi iar. Patru nemţi săriră în râu şi porniră direct spre Alexander, cu armele îndreptate spre el. Iermenko se năpusti în faţa lui Alexander şi, îndreptându-şi arma spre atacatori, îi seceră dintr-un foc. Ouspenski, Telikov şi Verenkov formară un zid în faţa comandantului lor.
— înapoi, căpitane! strigă Ouspenski. înapoi!
Trase pe deasupra umărului, dar rată.
Alexander ridică mitraliera Şpaghin peste capul lui Ouspenski, trase pe deasupra umărului şi seceră ţinta.
— Dacă ratezi, tragi din nou, locotenente! strigă el.

Acum însă, la câţiva metri distanţă, cinci nemţi stăteau în apa ce le ajungea până la brâu. Alexander trăgea fără încetare, încercând să se apropie de capul de pod. Oamenii lui îi atacau pe inamici cu patul puştilor şi cu baionetele, încercând să se apropie şi ei de mal, dar totul era în zadar. Erau mult prea expuşi în apă şi tot mai mulţi nemţi se iveau de nicăieri.

în luptă, trei dintre cele cinci simţuri ale lui Alexander se acu- tizau. Vedea pericolul cu agilitatea unei bufniţe pe întuneric, simţea mirosul sângelui cu abilitatea unei hiene şi auzea sunetele cu acuitatea unui lup. Nu-şi pierdea niciodată cumpătul, nu se tulbura niciodată şi nici nu şovăia vreodată. Vedea, mirosea şi auzea totul. Nu-şi simţea însă rănile sângerânde şi nici propria durere.

Văzând cu coada ochiului o scânteie, se feri iute din calea glonţului, scăpând la mustaţă. Vânăt de furie pentru că îl ratase de la mică distanţă, soldatul german se năpusti asupra lui cu baioneta. Voia să-i spintece gâtul, dar cum Alexander era prea înalt, baioneta i se înfipse în umărul .stâng, sfâşiindu-i braţul. Alexander

ripostă cu atâta violenţă, încât îi despică aproape capul de pe umeri. Soldatul se prăbuşi în apă, dar alţi cinci nemţi se năpustiră acum asupra lui. îşi scoase cuţitul şi baioneta şi, în ciuda braţului sângerând, se luptă cu ei până îi doborî. Ouspenski le luă apoi armele. Ţinând acum câte o puşcă în mână, porniră spre mal, ca un zid de gloanţe, şi nimeni nu le mai stătu în cale.

Nu se mai ivi niciun neamţ dintre tufişuri şi nu se mai auzeau nici focuri de armă. Se aşternu o tăcere apăsătoare, tulburată doar de gâfâieli, de gemetele muribunzilor şi de vâltoarea râului ce purta morţii pe apele sale.

Oamenii lui Alexander ajunseră târâş pe malul nisipos.

Alexander voia să fumeze, dar ţigările erau ude. îi privea pe soldaţii NKGB traversând cu grijă râul, cu puştile şi obuzierele deasupra capului.

— Muieri nenorocite, îi şopti Ouspenski lui Alexander, care stătea între el şi Iermenko.

Alexander nu-i răspunse, dar când soldaţii NKGB ajunseră pe mal, se ridică în picioare şi spuse, fără să-i salute:

— Ar fi trebuit să vă respectaţi şi să traversaţi podul ca toţi civilii, căci oricum nu este minat.

Unul dintre oamenii NKGB-ului, care nu avea nici măcar o zgârietură, îi aruncă o privire de gheaţă lui Alexander, spunând:

— Vorbeşte-mi cuviincios!

— Ar fi trebuit să traversaţi podul ăla nenorocit, tovarăşe, repetă Alexander, cu chipul brăzdat de sânge, ţinând mitraliera în mână.

— Sunt *locotenent* în Armata Roşie! strigă omul. Locotenentul Sennev. Lasă armele jos, soldat!

— Iar eu sunt căpitan! ripostă Alexander, ridicând mitraliera cu braţul zdravăn. Căpitanul Belov.

încă un cuvânt şi Alexander avea să vadă câte gloanţe mai avea arma lui.

înjurând în barbă, locotenentul NKGB le făcu semn oamenilor săi să-l urmeze în pădure.
Oamenii lui Alexander — cât mai erau din ei — rămaseră pe mal. Voia să evalueze pagubele suferite de batalionul lui (devenit acum pluton, se temea Alexander), dar Kremler, un medic ucrainean, veni să-i examineze braţul. îi spălă rana cu fenol şi i-o dez- infectă cu praf de sulfamidă.
— E adâncă, spuse Kremler.
— Ai aţă pentru copci?
— Am o bobină mică. Şi mulţi răniţi.
— Fă-mi doar trei copci! Ca s-o ţinem închisă.
Kremler îi cusu plaga, îi spălă rănile de la cap, îi dădu să bea un pahar de votcă şi îi făcu o injecţie cu morfină în stomac. Ouspenski veni apoi la el şi se aşeză în faţa lui.
— Căpitane, pot să schimb o vorbă cu tine?
Alexander stătea pe nisip şi fuma. Morfina îi crea o senzaţie de somn. îşi ridică privirea.
— Mai întâi, o să schimb eu o vorbă cu tine. Câţi oameni am pierdut?
— I-am pierdut pe toţi. Mai avem treizeci şi doi de soldaţi, trei caporali, doi sergenţi, un locotenent, adică eu, şi un căpitan, adică tu, spuse Ouspenski pe un ton înverşunat.
— Iermenko?
— E în viaţă.
— Verenkov?
— Are o rană la gât, un proiectil i-a zdrelit stomacul şi şi-a pierdut nenorociţii ăia de ochelari de la tine, dar e în viaţă.
— Telikov?
— Şi-a rupt piciorul, dar e în viaţă.
— Cum dracu' şi-a rupt piciorul?
— A călcat strâmb, răspunse Ouspenski, fără să zâmbească.
— Dar *tu* eşti teafar?

— Da, sunt întreg. Sângerez de vreo două ore de mi-au ieşit şi creierii din cap.
— Şi ţi-a mai rămas ceva din ei, locotenente?
Ouspenski se ghemui în faţa lui Alexander.
— Domnule, trebuie să-ţi spun că nu sunt genul care critică deciziile comandantului său, dar nu cred că sunt deplasat dacă susţin că tot ce s-a întâmplat aici — cu voia ta — este o adevărată nebunie.
— Mă critici, locotenente.
— Domnule…
— Locotenente! repetă Alexander ridicându-se în picioare.
Rana îi sângera prin pansamente.
— Nu aveam pe unde s-o luăm, spuse el. Şi am reuşit să traversăm râul, nu-i aşa? adăugă apoi, după o scurtă şovăire.
— Nu despre asta este vorba. Divizia a 29-a de blindate a lui Konev se află la doar o zi în urma noastră. Am fi putut să mai aşteptăm. Nici gând însă! Am sărit direct în apă, în faţa gloanţelor. N-am aşteptat ajutoarele, n-am pornit în misiuni de recunoaştere, n-am încercat să le distrugem mai întâi poziţiile, ci ne-am aruncat direct în luptă. Mai bine zis, *tu* te-ai aruncat direct în luptă. *Tu!* Ne-ai azvârlit în gura lupului şi ţi-ai pierdut aproape toţi oamenii.
Acum zaci şi tu, mai mult mort decât viu, prefăcându-te că nu înţelegi de ce-am turbat.
Alexander apăsă rana cu mâna, spunând:
— Poţi să turbezi cât vrei, locotenente, dar nu în prezenţa mea. Nu aveam de gând să aştept trupele lui Konev. Vor ajunge aici abia după câteva zile, nu avem elementul-surpriză de partea noastră, nemţii îşi vor consolida şi mai bine sistemele de apărare şi, în final, generalul ne va trimite tot pe noi în prima linie. Dacă mai aşteptam, duşmanul ar fi avut şi mai mult timp ca să-şi întărească fortificaţiile. Trebuia să trecem imediat la acţiune. Acum ne vom regrupa, dar suntem în pădure. Şi am pavat drumul pentru armatele sovietice. Ne vor

mulţumi în stilul lor morocănos, lipsit de recunoştinţă, adăugă zâmbind. îţi garantez că suntem primii sovietici care au trecut Vistula.

Ouspenski îl privea complet uluit.

— Ne-am descurcat binişor. Nu extraordinar. Am mai pierdut oameni şi altă dată, locotenente. Ai uitat ce s-a întâmplat la Minsk anul trecut în aprilie? Am pierdut treizeci de oameni încercând să dezamorsăm un singur teren minat, nu să traversăm un râu important din Polonia.

— Ne-ai trimis în bătaia puştilor cu pieptul aproape gol!

— V-am spus să ţineţi armele deasupra capului în timp ce traversaţi râul.

— Mai avem doar patruzeci de oameni!

— I-ai socotit şi pe cei douăzeci de soldaţi NKGB?

— Patruzeci de soldaţi şi douăzeci de muieri!

— Da, dar am reuşit să-i alungăm pe nemţi de pe malul râului. S-au retras în pădure. Când vom porni pe urmele lor, vom avea întăriri.

— Nu putem să luptăm în pădure, răspunse Ouspenski clătinând din cap. N-o să lupt în pădure. Este o situaţie cu totul diferită. Nu vezi nimic în jurul tău.

— Da, aşa este. îmi pare rău că războiul nu este pe gustul tău.

— Am pierdut tancul. Singurul lucru care *te*-ar fi putut apăra.

— Pe mine?

— O, Dumnezeule mare! exclamă Ouspenski.Te porţi de parcă ai fi nemuritor, dar nu eşti...

— Nu ridica vocea la mine, Ouspenski! spuse Alexander clar şi răspicat. Ai înţeles? Chiar dacă ţi-am îngăduit numeroase libertăţi, nu-ţi permit să ridici vocea la mine. Ai înţeles?

— Da, domnule, răspunse locotenentul cu glas scăzut, retră- gându-se câţiva paşi. Aminteşte-ţi însă că nu eşti nemuritor! Şi *nici* oamenii tăi nu sunt. Dar nu de ei îmi pasă. Ci de tine. Tu eşti de neînlocuit. Iar rolul

meu este să te apăr. Cum poţi să te angajezi într-o luptă corp la corp în apă când ar trebui să stai în spate? Din ce crezi că eşti plămădit, căpitane? Până astăzi, când te-am văzut sângerând ca şi noi, nu ştiam ce să cred.

— Nu e sângele meu, răspunse Alexander.

— Poftim?

Alexander clătină din cap.

— Ce soartă ne aşteaptă în pădure?

— Vom porni spre Munţii Sfintei Cruci. Avem mari şanse să rămânem fără muniţie, pentru că nemţii sunt mai bine aprovizionaţi. Konev ne va ordona să ne luptăm până la ultima suflare. Aceasta este menirea batalioanelor penale. Asta înseamnă să fii ofiţer sovietic.

— Acesta este vântul destinului tău? îl întrebă Ouspenski, scrutându-l cu o privire lipsită de expresie. El te-a adus aici?

— Da. Căci Armata Roşie a scăpat din vedere un singur lucru, locotenente.

— Şi care ar fi acela, domnule?

N-am nici cea mai mică intenție să mor, răspunse Alexander.Barrington, august 1944

— Unde mergem? întrebă Vikki. Şi de ce? Nu vreau să iau trenul spre Massachusetts. Nu vreau să merg atât de departe. Ce te-a apucat cu plimbările

astea? Abia te-ai întors din Arizona. Nu ţi-e de-ajuns? Plouă, e o vreme mizerabilă, ieri am lucrat în două schimburi şi luni lucrez la fel. Nu pot să rămân acasă? Bunica face lasagna. Trebuie să-mi dau unghiile cu ojă, să-mi calc rochia, să-mi fac părul... Şi n-ai auzit că femeile îşi epilează acum picioarele şi axilele? Este ultimul răcnet al modei. Voiam să încerc şi eu. Am aflat asta la salonul de cosmetică Lady Be Beautiful, unde, apropo, ai promis că mă vei însoţi. De ce trebuie să mergem în lumea largă? N-aş putea să rămân acasă şi să fac o baie?

— Nu. Trebuie să plecăm, răspunse Tatiana, împingând căruciorul lui Anthony şi îmboldind-o pe Vikki de la spate.

— Dar de ce trebuie să vin cu tine?

— Pentru că nu vreau să plec singură. Pentru că nu vorbesc engleza prea bine. Şi pentru că eşti prietena mea.

Vikki oftă adânc.

Şi oftă fără încetare timp de cinci ore, cât dură călătoria spre Boston.

— Vikki, ţi-am numărat suspinele. Trei la un kilometru. Am parcurs 225 de kilometri. Asta înseamnă 75 de suspine.

— N-am oftat, am respirat, răspunse Vikki bosumflată.

— Respiri cu multă intensitate, ripostă Tatiana.

îşi dorea să-l aibă alături pe fratele ei. Paşa ar fi însoţit-o fără să se plângă vreodată, ar fi urmat-o stoic, fără vreun cuvânt de

nemulţumire. Sora ei s-ar fi văicărit însă necontenit, la fel ca şi Vikki.

— Ar fi trebuit să-l rog pe Edward să vină cu mine, murmură Tatiana, învelindu-l pe Anthony.

Ploua şi la Boston.

— Şi de ce n-ai facut-o?

— N-ai putea să nu te mai plângi atâta? Să nu-ţi manifeşti nemulţumirea atât de făţiş? Nu e frumos să faci o favoare şi apoi să te vaiţi fără încetare. Fă-o şi taci!

Vikki încetă să mai ofteze.

Fetele luară un taxi din Boston spre Barrington, de vreme ce nu existau trenuri locale.

— Vă costă douăzeci de dolari să vă duc până acolo.

Vikki rămase cu gura căscată, apoi scânci când Tatiana o strânse de coapsă.

— E-n regulă, îi răspunse Tatiana taximetristului.

— Douăzeci de dolari? Ţi-ai pierdut minţile?

Fetele se aşezară, împreună cu Anthony, pe bancheta din spate şi taxiul porni la drum.

— Este salariul meu pe câteva zile. Tu cât câştigi?

— Mai puţin de-atât. Cum credeai că vom ajunge acolo?

— Nu ştiu. Cu autobuzul?

— E prea departe ca să ajungem la autobuz.

— Va trebui să plăteşti alţi douăzeci de dolari ca să ne întoarcem la gară.

— Da.

— Poţi să-mi spui acum unde mergem?

— Să facem o vizită unei rude a lui Anthony.

Ştia că n-ar fi trebuit s-o facă. Sam o sfătuise să nu ia legătura cu rudele lui Alexander, dar nu se putea abţine. Dintr-un motiv sau altul, simţea că totul avea să fie bine. În plus, bănuia că în curând urma să aibă nevoie de o favoare din partea lor.

— Ai rude în Statele Unite?

— Eu nu. Anthony are. Am nevoie de ajutorul tău. Dacă va trebui să intervii, te voi ciupi de braţ. Aşa!

— Au!

— Dacă n-o fac, nu spui nimic. Doar zâmbeşti şi taci.
O oră mai târziu, se aflau în Barrington.
— Unde anume în Barrington? întrebă taximetristul.
— Aici e bine, răspunse Tatiana, arătându-i o clădire albă şi impunătoare de pe Main Street.
După ce plăti, coborâră amândouă din maşină. Barrington era un orăşel cu case albe şi obloane negre, străbătut de străzi curate, mărginite de stejari verzi. Era mic şi primitor, presărat cu turle albe, ce se înălţau deasupra copacilor. Puţine magazine erau deschise pe Main Street — un magazin de bricolaj, o cafenea şi o galerie de antichităţi. Câteva femei străbăteau străzile. Nimeni nu împingea vreun cărucior — singurul copil din împrejurimi părea să fie Anthony.
— Ai cheltuit mai mult decât salariul pe două săptămâni pentru călătoria asta? întrebă Vikki scoţând o perie ca să-şi aranjeze părul răvăşit.
— Dar ştii cât am cheltuit ca să ajung aici din Anglia? Cinci sute de dolari. A meritat oare?
— Fireşte. Dar să dai atâţia bani ca să vii *aici...*
— împinge, te rog, căruciorul!
— Stai puţin! Sunt ocupată, răspunse Vikki, continuând să se pieptene.
Tatiana o scruta insistent.
— Gata, am terminat.
— Să mergem să întrebăm unde este Maple Street!
Aflară de la vânzătorul de ziare din colţul străzii că Maple se afla la doar câteva blocuri depărtare. Porniră într-acolo prin ploaie.
— Hei, tocmai m-a străfulgerat o idee! exclamă Vikki. Oraşul se numeşte Barrington, ca şi numele tău de familie. E oare doar o coincidenţă?
— *Abia* acum ai înţeles? încetează! Am ajuns.
Se opriră în faţa unei case mari, cu şindrile albe şi obloane negre şi curtea presărată cu arţari răscopţi. Urcară cele trei trepte de la intrare şi se opriră în faţa uşii. Zăboviră un timp fără să sune.
— Şi acum ce facem?
Tatiana nu reuşea să-şi ia inima în dinţi.

— Poate că ar trebui să plecăm, răspunse ea.
— Glumeşti, nu-i aşa? Am bătut tot drumul ăsta ca să plecăm acum? spuse Vikki sunând la uşă.
Tatiana lăsase căruciorul lui Anthony la capătul treptelor şi îşi ţinea fiul în braţe.
Uşa se deschise şi în prag apăru o femeie în vârstă, cu chipul aspru, bine îmbrăcată şi perfect coafată.
— Da? spuse ea cu glas tăios. Aţi venit să strângeţi bani în scop caritabil? Aşteptaţi puţin să-mi iau poşeta!
— Nu strângem bani, răspunse iute Tatiana. Noi am venit... eu am venit ca să vorbesc cu Esther Barrington.
— Eu sunt Esther Barrington, răspunse femeia. *Tu* cine eşti?
— Eu... îngăimă Tatiana, şovăitoare. El este Anthony Alexan- der Barrington, continuă apoi, arătându-i-l pe băieţel. Fiul lui Alexander.
— *Cine eşti?* repetă Esther, scăpând cheile pe care le ţinea în mână.
— Sunt soţia lui Alexander, răspunse Tatiana.
— El unde e?
— Nu ştiu.
Esther se făcu roşie ca racul la faţă.
— Nici nu-i de mirare! Şi când te *gândeşti* că ai avut curajul să vii aici, la mine acasă! Cine crezi că eşti?
— Soţia lui Alexander...
— Nu mă interesează cine eşti! Nu-mi băga acum copilul pe gât de parcă mi-ar şi păsa de el! îmi pare rău pentru tine...
Vocea-i aspră venea în contradicţie cu tristeţea-i de pe chip.
— îmi pare nespus de rău, dar nu vreau să am nimic de-a face cu tine.
— îmi cer scuze, spuse Tatiana făcând un pas înapoi. Ai dreptate. Voiam doar să...
— Ştiu eu ce voiai! Să-mi bagi bastardul pe gât! Crezi că aşa vei îndrepta lucrurile?
— Ce anume ar trebui să îndrepte? întrebă Vikki.

Esther nu-i răspunse, continuându-şi tirada cu glas tot mai răsunător:

— Ştii ce mi-a spus socrul tău înainte de a pleca din casa mea acum paisprezece ani? *Fiul meu nu e treaba ta, ştoarfă ce eşti!* Asta mi-a spus! Nepotul meu, Alexander, carne din carnea mea şi sânge din sângele meu, nu era treaba mea. Am vrut să-i ajut, m-am oferit să-i cresc fiul în timp ce el şi soţia lui aveau să-şi năruiască viaţa în Uniunea Sovietică, dar mi-a dispreţuit propunerea. Nu voia să mai audă nici de mine, nici de familia noastră. Nu mi-a scris niciodată vreo scrisoare şi nici nu mi-a trimis vreo telegramă. Ce face nenorocitul ăla acum? întrebă apoi, cu răsuflarea întretăiată, după o scurtă şovăire.

— A murit, răspunse Tatiana cu glas stins.

Esther amuţi înmărmurită. Cu mâinile încleştate pe mânerul uşii, făcu un pas înapoi şi spuse cu glas frânt:

— Foarte bine. Nu veni acum la mine, tu, un om complet străin, ca să-mi spui că fiul tău a devenit dintr-odată responsabilitatea mea!

Şi, cu mâna tremurândă, Esther trânti uşa cât mai tare cu putinţă, lăsându-le pe terasă.

— Hmm, murmură Vikki. Cum te-ai aşteptat să decurgă lucrurile?

Stăvilindu-şi lacrimile, Tatiana se întoarse şi coborî treptele.

— Ceva mai bine.

Ce îşi imaginase oare? Nu cunoştea relaţiile dintre tatăl lui Alexander şi sora lui înainte ca soţii Barrington să părăsească Statele Unite, dar reacţia lui Esther îi dovedea un lucru de netăgăduit: Esther nu primise nicio veste din Uniunea Sovietică, nici despre fratele său, nici despre cumnata ei şi nici despre Alexander. Şi acesta era singurul lucru pe care Tatiana îşi dorise să-l afle: dacă Esther avea vreo informaţie care ar fi putut s-o ajute. Nu avea. Tatiana îşi încheiase misiunea. Promisiunea unei legături de familie, chiar şi îndepărtată, pentru fiul ei devenise o noţiune intangibilă

pentru Tatiana într-un moment în care singurul lucru ce-i bântuia gândurile era să descopere adevărul despre soarta lui Alexander.

II aşează pe Anthony în cărucior şi traversară aleea ce dădea spre stradă.

— Paisprezece ani, spuse Vikki. Ai fi crezut că a uitat. Unii oameni au o memorie de lungă durată.

— Da, nu pot uita ura, răspunse Tatiana.

Străbăteau încet strada.

— Hei, ce cuvânt a folosit? o întrebă apoi pe Vikki. Cum i-a spus tatăl lui Alexander când a plecat de la ea?

— Las-o baltă! Doamnele nu folosesc un asemenea limbaj. Modul de exprimare a lui Esther e puţin cam soldăţesc. într-o bună zi, te voi învăţa vulgarităţile din limba engleză.

— Le cunosc, răspunse Tatiana. Nu şi pe acesta, adăugă încet.

— De unde să le ştii? Nu există în dicţionare. Nici în culegerile de expresii, o provocă Vikki. Nu există în niciun dicţionar pe care mi-au căzut ochii.

— Am avut cândva un profesor foarte bun, răspunse Tatiana.

Se aflau pe Main Street când o maşină opri lângă trotuar şi
Esther coborî iute, cu chipul răvăşit, cu ochii roşii şi părul vâlvoi. Îi aţinu calea Tatianei.

— îmi pare rău, spuse ea. A fost un şoc să te văd. N-am primit nicio veste de când fratele meu a plecat din America. N-am ştiut nimic de soarta lor. Cei din Departamentul de Stat n-au vrut să ne dea nicio informaţie.

Acasă, Esther le oferi o ciorbă delicioasă cu jambon, apoi şuncă cu pâine şi, în final, o ceaşcă de cafea. îl culcară pe Anthony în dormitorul de la etaj, într-un pat baricadat din toate părţile.

în ciuda duşmăniei pe care le-o purtase mai bine de un deceniu, Esther vărsă lacrimi amare când Tatiana

îi povesti soarta de care avuseseră parte fratele ei, soţia lui şi Alexander.

Le rugă stăruitoare să rămână până duminică şi fetele acceptară. Părea o femeie cumsecade, credea Tatiana. Nu avea copii. Avea şaizeci şi unu de ani, era cu un an mai mică decât Harold şi singura supravieţuitoare a familiei Barrington. Soţul ei murise cu cinci ani în urmă, iar Esther locuia acum doar cu Rosa, menajera ei de patruzeci de ani.

— Aici a stat Alexander? întrebă Tatiana, cu ochii aţintiţi asupra mătuşii lui, de teamă că — de s-ar fi uitat de jur împrejur — ar fi putut să vadă vestigii ale trecutului soţului său.

Esther clătină din cap.

— Casa lui se află cam la un kilometru depărtare de aici. Nu vorbesc cu cei care locuiesc acum acolo — sunt nişte snobi prin excelenţă —, dar dacă vrei s-o vezi, te pot duce cu maşina.

— Mai sunt păduri în spatele casei?

— Nu, răspunse Esther. Au apărut numeroase locuinţe. Pădurile erau frumoase. Alexander avea un prieten...

— Teddy? Sau Belinda?

— E ceva ce nu ştii despre viaţa lui?

— Da, răspunse Tatiana. Prezentul.

— Teddy a murit în '42, în bătălia de la Midway. Iar Belinda a devenit asistentă medicală şi a plecat pe front. Acum este în Africa de Nord. Sau în Italia. Sau oriunde a purtat-o războiul. Sărmanul Alexander! Sărmanul Teddy! Sărmanul Harold! murmură Esther clătinând din cap. Cât de nesăbuit a fost Harold! Şi-a distrus familia... şi fiul... un băiat de aur! Ai vreo fotografie?

Tatiana clătină din cap.

— A rămas la fel, Esther. N-ai primit nicio veste de la Alexander?

— Fireşte că nu.

— Sau vreo informaţie despre el?

— Nimic. De ce? N-au vrut să-mi spună nimic despre soarta lui, nici dacă a murit, nici dacă mai e în viaţă.
— Trebuie să plecăm, spuse Tatiana ridicându-se cu greu în picioare.
— Vreau să-ţi dau ceva, răspunse Esther, sărind şi ea de pe scaun.
Şi îi dădu Tatianei un săculeţ dintr-o pânză groasă, prevăzut la
gură cu un şnur. înăuntru găsi trei bucăţele împletite din piele, ce formau o sfoară mai groasă, trei cuie ruginite, un pisălog mic, două scoici sparte şi o fotografie a lui Alexander, în vârstă poate de opt ani, stând în apele puţin adânci ale oceanului, lângă un băiat solid (Teddy?). Zâmbea cu gura până la urechi.
— Uite şi o poză a lui Alexander foarte mic! spuse Esther dându-i o fotografie în care Alexander, în vârstă poate de doi ani, cu chipul rotund şi surâzător, părea reflexia fiului său.
Tatiana vru să ia poza, dar mâna îi tremura atât de tare, încât nu putea s-o prindă cu degetele. Vikki îşi dădu seama şi îşi întoarse privirea. Esther observă şi ea şi puse fotografia în săculeţul din pânză al lui Alexander, bătând-o uşor pe Tatiana pe umăr.
— Trebuie să plecăm, şopti ea.
în trenul ce le purta spre New York, Vikki se uita pe fereastră.
— Ce s-a întâmplat, Vik?
— Nimic, răspunse ea. Mă gândeam că, atunci când te-am cunoscut, cu excepţia cicatricei de pe faţă, nimic nu-ţi trăda personalitatea complexă şi sofisticată.
— Nu sunt sofisticată, răspunse Tatiana cu ochii aţintiţi asupra lui Anthony, punându-şi mâna pe genunchiul lui Vikki. Vreau doar să aflu ce s-a întâmplat cu soţul meu.
— Ne-ai spus, mie şi lui Edward, că a murit.
— Dar dacă m-am grăbit? murmură Tatiana, privind în goana trenului ţinuturile din Massachusetts, scăldate în ploaia de vară.

M-ai căutatf îl întrebase cândva, iar el îi răspunsese:
Toată viaţa.

Tatiana nu mai spuse nimic. îşi rezemă capul de speteaza banchetei şi, mângâindu-i capul lui Anthony, îşi ţinu ochii închişi până ajunseră în gara Grand Central Station.Munţii Sfintei Cruci, octombrie 1944

În adâncul pădurii dese de la poalele munţilor, la

o sută de kilometri depărtare de podul Sfintei Cruci, şase săptămâni mai târziu, într-o zi rece de toamnă, Alexander şi oamenii lui se aflau de trei ore în bătaia focului.

Dormeau în pădure, ridicându-şi cortul când focul înceta sau învelindu-se în paltoane, pe pământul tare, când atacurile nu mai conteneau. Făceau focul, dar găseau cu greu mâncare în pădure. Iepurii fugeau speriaţi din calea unui batalion de soldaţi. Nici pârâurile nu se dovedeau mai îmbelşugate, iar peştii erau şi ei o raritate. Când găseau însă pârâuri, reuşeau măcar să se spele. Sezonul afinelor trecuse şi se săturaseră cu toţii de ciuperci. Dacă nu erau bine gătite, ciupercile le provocau indigestie oamenilor lui Alexander, aşa că le interzise până la urmă să le mai mănânce. Linia de telefon se strica frecvent pe terenurile denivelate, iar proviziile nu le ajungeau până la venirea întăririlor. Alexander îşi făcea singur săpun din untură şi cenuşă. Soldaţilor lui nu le mai păsa însă nici de igienă, nici de îndepărtarea păduchilor. Erau conştienţi, dar nepăsători, de simbioza dintre păduchi şi tifos. La naiba cu săpunul! Untura era bună de mâncat. Praful de puşcă, noroiul şi sângele le rămâneau, săptămâni de-a rândul, pe chipuri şi pe trupuri. Sufereau cu toţii de boala „picioarelor de tranşee", boală de picioare provocată de şederea îndelungată în tranşee umede: nu reuşeau niciodată să se usuce.

Încercau să-şi croiască drum prin păduri ca să traverseze munţii, dar nemţii ocupau poziţii strategice pe creste, aşa cum o făcuseră în Siniavino şi Pulkovo, şi aveau nevoie doar de câţiva oameni ca să le anunţe prezenţa batalionului lui Alexander.

înainte de a face însă prea multe progrese, nemţii le opriseră înaintarea la poalele dealurilor şi nu mai reuşiseră să străpungă apărarea nazistă, în ciuda faptului că primiseră de două ori întăriri şi provizii de muniţie. De opt zile însă nu mai primiseră niciun ajutor. Printre salvele de foc, ce nu mai conteneau de dimineaţă până seara, pădurea răsuna de glasurile nemţilor. Nu doar de pe creste, ci şi de jur împrejur. Alexander bănuia că duşmanul nu îşi construise o linie de *apărare*, ci mai degrabă un sistem de *încercuire*. Trupele lui Alexander nu înaintaseră nici măcar un metru prin pădure, iar noaptea se lăsa iute.

Alexander trebuia să iasă din acest impas, căci altfel avea să-şi găsească sfârşitul în acele locuri. Verenkov şi-l găsise deja. Trăsese orbeşte într-un duşman nevăzut. în zadar însă. Soarta îi curmase drumul în pădure. Alexander şi Ouspenski îl îngropaseră în groapa provocată de grenada ce îi luase viaţa şi îi lăsaseră casca să atârne în vârful unui băţ înfipt la căpătâi.

— Ce dracu' e asta? întrebă deodată Alexander, când focul încetă. Pe Dumnezeul meu că am auzit pe cineva vorbind în rusă. Am început să am halucinaţii, Ouspenski? Ascultă şi tu!

— Aud doar zgomotul mitralierei Maschinengewehr 43.

— Da, şi asta, dar ascultă cu atenţie! Se pregătesc s-o încarce şi atunci vei auzi pe cineva dând ordine în rusă. Jur că vorbeşte în rusă!

— Ţi-e dor de Rusia, căpitane? îl întrebă Ouspenski privindu-l cu compătimire.

— O, la dracu'! exclamă Alexander. Sunt convins că vorbeşte în rusă.

— Crezi că tragem în ruşi?

— Nu ştiu. N-ar fi absurd? Cum au ajuns aici?

— N-ai auzit de vlasovişti?

— De vlasovişti?

— Prizonierii de război sovietici sau partizanii care au trecut în tabăra duşmanului.

— Ba da, am auzit de ei, replică Alexander.

Nu voia să poarte această discuţie cu Ouspenski în timp ce încerca să-şi salveze oamenii. Locotenentul nu cunoştea noţiunea de urgenţă. Stătea în spatele unui copac, încărcându-şi mitraliera Şpaghin şi aşezând proiectilele pe rânduri, ca să le încarce apoi în obuzierul lui Alexander, cât se poate de liniştit.

Fireşte că Alexander auzise de vlasovişti. În haosul războiului cu nemţii, vlasoviştii — conduşi de generalul rus Andrei Vlasov — erau soldaţi ruşi care, luaţi prizonieri de nemţi, treceau de partea duşmanului şi luptau împotriva camarazilor lor din Armata Roşie pentru o Rusie liberă. Punând bazele Mişcării de Eliberare Anti- staliniste, fără să se bucure însă de susţinerea lui Hitler, Vlasov se afla de mult timp în custodia nemţilor, dar mulţi ruşi continuau să lupte, sub numele lui, în detaşamente conduse de germani.

— Nu se poate să fie vlasovişti, spuse Ouspenski.

— Generalul Vlasov nu este aici, dar oamenii lui continuă să lupte de partea nemţilor. Avea sute de mii de susţinători. Iar unii dintre ei se află în pădurile astea.

Focul încetă un timp şi auziră pe cineva spunând, clar şi răspicat, în rusă: „încărcaţi, încărcaţi!"

Alexander schimbă o privire cu Ouspenski, ridică din sprâncene şi spuse:

— Nu pot să sufăr când am dreptate.

— Şi acum ce facem? Nu mai avem muniţie.

— Nu e adevărat, răspunse vesel Alexander. Mai am patru cartuşe şi jumătate de butoi cu pulbere. Iar întăririle vor ajunge în curând.

Era o minciună. Linia de telefon se stricase din nou şi mai apăruse o problemă — telefonistul murise.

— Sunt cel puţin vreo treizeci de nemţi prin pădure.

— Atunci ar fi bine să nu ratez ţinta, nu-i aşa?

— Minţi în privinţa întăririlor. Le-am primit deja. Konev ţi-a trimis acum două săptămâni trei sute de oameni înarmaţi cu puşti şi muniţie. Au pierit cu toţii.
— Nu te mai văicări atâta, locotenente! Spune-le oamenilor tăi să se pregătească să deschidă focul!
Zece minute mai târziu, Alexander nu mai avea nimic în butoiul cu pulbere. Iar oamenii săi trăgeau acum numai sporadic.
— Cât de departe este graniţa cu Germania? îl întrebă Ouspenski.
— Cam la o depărtare de o sută de mii de soldaţi nemţi, locotenente.
— Şi acum ce facem? insistă el oftând.
— Pregăteşte-ţi cuţitul! În curând, ne vom lupta corp la corp.
— Eşti nebun de legat, spuse Ouspenski, vorbind încet ca să nu-l audă nimeni.
— Ai alte propuneri?
— Dacă aş avea alte propuneri, n-aş mai fi un simplu locotenent. Aş fi căpitan, iar tu ai primi ordine de la mine. Ai primit vreodată ordine de la altcineva, domnule? întrebă Ouspenski, după o scurtă şovăire.
— Locotenente, în cazul în care n-ai observat, răspund şi eu în faţa unor ofiţeri superiori, zise Alexander râzând uşor.
— Şi unde sunt acum? Trebuie să-ţi dea ordin de retragere.
— Nu ne putem retrage. Ştii foarte bine asta. Soldaţii NKGB din spatele nostru au grijă să nu batem în retragere. Ne vor împuşca.
Alexander căzu pe gânduri.
Tăcerea se aşternu printre cei doi soldaţi, ce stăteau unul lângă altul pe pământul acoperit cu muşchi şi cu spatele lipit de un copac.
— Ai spus că soldaţii NKGB ne vor împuşca dacă ne vom retrage? spuse Ouspenski în cele din urmă.
— Pe loc, răspunse Alexander fără să-l privească.
— Ai spus că ne vor *împuşcat*
Alexander îşi ridică privirea spre Ouspenski.

— Ce propui, locotenente? întrebă el încet.
— Nimic, domnule. Dar îmi sugerezi cumva că au cu ce să ne împuşte?
Alexander păstră tăcerea câteva clipe, apoi spuse:
— Adu-mi-l pe caporalul Iermenko!
Câteva minute mai târziu, Ouspenski se întoarse împreună cu Iermenko, ce-şi ştergea braţul de sânge.
— Caporale, cum stai cu muniţia?
— Mai am trei cartuşe cu gloanţe de calibru 8 mm, trei grenade şi câteva proiectile de obuzier.
— Foarte bine. Lasă-mă să-ţi prezint situaţia! Am rămas fără muniţie şi prin pădure sunt cel puţin vreo duzină de nemţi.
— Mai mult de o duzină, domnule. Şi sunt *înarmaţi*.
— Caporale, cât de bine ţinteşti? îţi ajung gloanţele pentru o duzină de oameni?
— Nu, domnule. N-am puşcă cu lunetă.
— Ai vreo idee?
— îmi cereţi părerea, domnule?
— Da, caporale.
Iermenko şovăi, mişcându-şi îngândurat gura, în timp ce îşi aranja casca pe cap. Stătea în poziţie de drepţi şi braţul continua să-i sângereze. Alexander îi făcu semn lui Ouspenski să-i aducă trusa de prim ajutor. Iermenko era încă adâncit în gânduri. Alexander îi făcu semn să se aşeze pe vine şi îi examină rana caporalului. Era o zgârietură superficială în zona tricepşilor, dar sângera abundent. Alexander puse un pansament pe rană, apăsând cu putere.
— Spune-mi la ce te gândeşti, caporale! zise apoi, stând pe vine lângă Iermenko.
— Mă gândesc că poate ar trebui să le cerem... soldaţilor din „ariergardă" o parte din muniţia lor, domnule, răspunse Iermenko cu glas scăzut, arătându-i pădurea din spate.
— Cred că ai dreptate. Dar dacă ne refuză?
— Cred că ar trebui să le-o cerem în aşa fel încât să nu ne refuze.
Alexander îl bătu uşor pe spate.

— Ştiu că au multe puşti semiautomate, cel puţin trei sau patru mitraliere şi stocuri nefolosite de cartuşe, continuă Iermenko, cu glas şi mai scăzut. Au grenade, proiectile pentru obuziere şi provizii de apă şi de mâncare.

Alexander schimbă o privire cu Ouspenski.

— Ai dreptate, firește, spuse el, bandajându-i braţul lui Ier- menko şi legând la capete fâşia de pânză. Dar nu ştiu dacă vor fi dispuşi să ne dea o parte din muniţie. Te implici în această misiune?

— Da, domnule. Dar mai am nevoie de un om ca să le distrag atenţia.

— Mă ocup eu de asta, spuse Alexander ridicându-se în picioare.

— Nici vorbă, domnule! exclamă Ouspenski. Mă duc eu.

— Poţi să vii cu noi. Dar, indiferent ce vei face, nu le da de înţeles că ai doar un plămân, locotenente!

Alexander îi dădu apoi lui Iermenko bâta pe care o cioplise din lemn, cu schije înfipte adânc în măciucă. De celălalt capăt ataşase o sfoară confecţionată din scoarţă de copac, ca s-o balanseze mai uşor. Iermenko o luă şi îi dădu lui Ouspenski cartuşe pentru pistolul Tokarev, încărcându-şi amândoi armele. Alexander îşi încărcă şi el mitraliera Şpaghin şi porniră toţi trei, în tăcere, prin pădure, spre tabăra soldaţilor NKGB. Alexander vedea un grup de oameni stând în jurul unui foc primitor, sporăvăind şi râzând.

— Rămâi aici, Ouspenski! spuse el. Mă duc să vorbesc mai întâi cu ei. O să le cer ajutorul. Voi doi aşteptaţi-mă aici! Dacă, atunci când mă voi întoarce, îmi voi ţine mitraliera pe umăr, înseamnă că am făcut pace. Dacă o voi ţine în mâini, înseamnă că n-am ajuns la nicio învoială. Aţi înţeles?

— Perfect, răspunse Iermenko.

Ouspenski oftă adânc, cu chipul înverşunat, fără să răspundă, îşi lua în serios misiunea de a-l apăra pe Alexander.

— Ai înţeles, locotenente?

— Da, domnule.

Alexander porni mai departe, lăsându-i pe Ouspenski şi pe Iermenko în tufişurile din apropiere, la câţiva paşi distanţă, şi se îndreptă spre grupul de oameni. Aceştia abia dacă se întoarseră sau îşi ridicară privirea spre el.

— Tovarăşi, spuse apoi, apropiindu-se de cercul lor, avem nevoie de ajutorul vostru. Am rămas fără muniţie, întăririle n-au sosit încă şi nici n-am putut să iau legătura cu nimeni prin telefon. Mai am doar douăzeci de oameni din două batalioane şi niciun ajutor. Avem nevoie de cartuşele şi de proiectilele voastre. De trusele de prim ajutor şi de apă pentru răniţi. Şi trebuie să iau legătura prin telefon cu comandamentul.

Soldaţii NKGB îl priviră în tăcere, apoi izbucniră în râs.

— Glumeşti, nu-i aşa?

— Am primit ordin să străpung apărarea nemţilor în pădure.

— Se pare că n-ai ascultat ordinele, căpitane, spuse locotenentul Sennev, ridicându-şi privirea spre el.

— Ba le-am urmat, locotenente, răspunse Alexander. Iar sângele oamenilor mei constituie dovada supunerii mele. Acum am însă nevoie de armele voastre.

— Du-te naibii! spuse Sennev.

— Vă cer să le daţi o mână de ajutor camarazilor voştri. Ne aflăm de aceeaşi parte a baricadei, nu-i aşa?

— Ţi-am spus să te duci naibii.

Alexander oftă adânc. Se întoarse încet cu spatele spre ei, ţinând mitraliera în mâini. Nici nu se întoarse bine, că îl şi văzu pe Iermenko aruncând bâta prin aer. Aceasta se înfipse, cu un şuierat tânguitor, în capul lui Sennev. Probabil că Iermenko stătuse destul de aproape, încât auzise discuţia şi aruncase bâta fără să mai stea vreo clipă pe gânduri. Alexander se răsuci pe călcâie şi, îndreptând mitraliera spre grupul de soldaţi NKGB, trase câte un glonţ o dată. Nu folosi focul automat. Şi

nici nu irosi vreun glonţ pentru Sennev, căci oricum nu mai avea nevoie. Alexander trase cinci gloanţe, Iermenko — şase şi totul se sfârşi. Soldaţii NKGB nu avură nici măcar şansa să pună mâna pe arme.

Ouspenski şi Iermenko le luară armele şi proviziile, în timp ce Alexander aruncă trupurile inerte unul peste altul. Când se îndepărtară, aflându-se cam la douăzeci de paşi distanţă, Alexander aruncă grenada peste maldărul de cadavre şi îşi acoperi ochii. Grenada explodă. Rămaseră toţi trei pe loc, privind flăcările ce se înălţau în aer.

— Poate că vor onoruri militare, spuse Ouspenski salutându-i milităreşte. Adio şi duceţi-vă dracului!

Iermenko izbucni în râs.

Întorcându-se la poziţiile lor, Alexander îl bătu uşor pe caporal pe umăr.

— Bravo! îi spuse el oferindu-i o ţigară.

— Vă mulţumesc, domnule, răspunse Iermenko, dregându-şi apoi glasul. Vă cer permisiunea de a pătrunde în tabăra duşmanului şi de a-i captura comandantul. Dacă punem mâna pe comandantul lor, se va prăbuşi întregul sistem de apărare.

— Chiar crezi asta?

— Da. Sunt complet dezorganizaţi. Trag la întâmplare, fără ţintă, înainte, pe lateral... Nu luptă ca o armată bine instruită. Ci, mai degrabă, ca o trupă de partizani.

— Suntem în pădure, caporale, spuse Alexander. Doar nu te aştepţi să găseşti tranşee, nu-i aşa?

— Mă aştept să găsesc o logică. Şi nu o văd. Sunt bine înarmaţi şi trag aiurea în noi, fără să le pese cât le ajunge muniţia. Apără pădurea de parcă ar avea stocuri inepuizabile.

— Şi cum se va schimba situaţia dacă mi-l aduci pe comandantul lor?

— Fără comandant, se vor retrage.

— Se vor retrage, dar vor rămâne tot în pădure.

— Ne vom putea deplasa spre sud. Suntem nevoiţi să ne întâlnim cu frontul Armatei Ucraina de Sud.

— Frontul Armatei Ucraina de Sud va fi încântat să ne vadă. Caporale, am primit ordin să străpungem forţele duşmane din *această* pădure.

— Şi o vom face. Dar pe lateral. Suntem aici de două săptămâni, am pierdut aproape totul, nu putem să înlocuim oamenii pierduţi şi nici să-i alungăm pe nemţi. Domnule, vă rog să mă lăsaţi să vă aduc capul comandantului! Veţi vedea că se vor retrage. Nemţii nu se descurcă fără comandant. Vom putea să ne deplasăm pe lateral.

— De ce nu-i spui că sunt ruşi, căpitane? îi şopti Ouspenski înghiontindu-l.

— Crezi că ar fi vreo diferenţă pentru Iermenko? îl întrebă el, tot în şoaptă.

Alexander luă legătura, prin telefonul nou achiziţionat, cu Gronin, căpitanul din fruntea batalionului 28 non-penal, aflat la patru kilometri spre sud de poziţia lui Alexander. Nu-i spuse nimic lui Gronin despre lichidarea soldaţilor NKGB, dar ceru întăriri cât mai curând cu putinţă. Se pare că, între trupele lui Alexander şi cele ale lui Gronin, se aflau forţele germane şi, pentru ca întăririle să ajungă la Alexander, Gronin trebuia să străpungă armatele nemţilor.

— Glumeşti, nu-i aşa? răspunse Gronin ridicând glasul, în ciuda epuizării vădite ce i se citea în voce. Vrei întăriri? Dar cine te crezi? O să-ţi trimit întăriri la Pastele cailor! Luptă cu câţi soldaţi mai ai la dispoziţie până va reuşi armata să ajungă la voi!

Şi trânti apoi telefonul.

Alexander puse încet receptorul în furcă şi, ridicându-şi privirea, dădu cu ochii de Ouspenski şi de Iermenko, ce îl scrutau cu intensitate.

— Ce-a spus, căpitane? întrebă Ouspenski.

— A spus că întăririle vor ajunge aici peste câteva zile. Trebuie să rezistăm până atunci.

Luând o înghiţitură de apă din ploscă, Alexander continuă, mormăind satisfacut, căci până şi apa soldaţilor NKGB era mai bună:

— în regulă, Iermenko. Du-te şi adu-mi-l pe comandantul lor! Dar mai ia un om cu tine!

— Domnule...

— Fără discuţii! Va trebui să mai iei pe cineva cu tine. Cineva tăcut şi destoinic. Loial şi de încredere.

— Aş vrea să-l iau pe *el*, domnule, spuse Iermenko arătându-i-l pe Ouspenski.

— Ţi-ai pierdut minţile? Sunt locotenent...

— Locotenente! îl potoli Alexander, aprinzându-şi o ţigară şi uitându-se când la Ouspenski, când la Iermenko. Nu-l poţi lua pe locotenent, caporale, spuse apoi cu un zâmbet pe buze. E al meu. Ia pe altcineva! Pe cineva mai bun, adăugă, după o scurtă şovăire. Ia-l pe Smirnoff!

— îţi mulţumesc pentru încrederea acordată, domnule, răspunse Ouspenski.

— Cu plăcere, locotenente.

O oră mai târziu, Smirnoff se întoarse singur.

— Unde este caporalul Iermenko?

— N-a reuşit, răspunse Smirnoff.

Alexander păstră tăcerea câteva clipe, apoi spuse:

— Nu asta te-am întrebat, caporale.Te-am întrebat unde este.

— V-am spus că a murit, domnule.

— Iar eu te-am întrebat unde este. Şi voi continua să te întreb până o să-mi spui. Unde e?

Smirnoff îl privea pe Alexander cu o expresie uluită şi istovită.

— Nu înţeleg...

— Unde este trupul caporalului mort, caporale?

— Unde s-a prăbuşit, domnule. A călcat pe o mină.

Alexander îşi îndreptă umerii, cu spatele rezemat de un copac.

— Ţi-ai lăsat camaradul mort în teritoriul inamic?

— Da, domnule, bâigui Smirnoff. A trebuit să plec de acolo ca să mă întorc aici.

— Caporale, nu eşti demn de uniforma pe care o porţi. Nu eşti demn de arma ce ţi-a fost încredinţată ca să aperi patria mamă. Să laşi un soldat căzut la datorie în teritoriul inamic...

— Era mort, domnule, răspunse Smirnoff nervos.

— Şi, în curând, vei fi şi tu! ţipă Alexander. Cine îţi va mai aduce trupul pe pământul sovietic? Camaradul tău a murit. Deci nu va mai putea s-o facă. Dispari din faţa ochilor mei! îi ordonă, fluturându-şi mâna prin aer. în timp ce caporalul se întorcea pe călcâie, Alexander adăugă:

— Vreau să-mi spui dacă ai descoperit ceva ce ne-ar putea fi de folos. Sau ai pătruns pe teritoriul inamic doar ca să laşi un soldat să moară acolo?

— Nu, domnule, răspunse Smirnoff, evitându-i privirea.

— Nu, domnule, ce?

— Am descoperit ceva, domnule. Comandantul nu este neamţ, ci rus. Deşi cred că sunt şi nişte nemţi printre ei. Am auzit pe cineva vorbind în germană. Comandantul este însă rus, fără umbră de îndoială. Soldaţilor le dă ordine în germană, dar cu locotenentul său vorbeşte în rusă. Are cam cincizeci de soldaţi.

— Cincizeci!

— Da. Aceştia îi cer sfatul la fiecare pas. Ştiu asta pentru că ne-am apropiat de el, continuă Smirnoff, după o scurtă ezitare. Aşa am aflat că zona din preajma cortului său este minată. Acum însă ştiu pe unde să merg. Va trebui doar să găsesc trupul lui Ier- menko, iar de acolo cred că voi putea să nimeresc cortul comandantului cu o grenadă. El va sări în aer, iar oamenii lui se vor preda.

— Eşti sigur că e rus? întrebă Alexander, după câteva clipe de tăcere.

— Absolut.

Smirnoff plecă. Trecu o jumătate de oră, dar nu se întoarse. Trecu o oră şi tot nu se întoarse. După o oră şi jumătate de aşteptare, când întunericul se aşternu peste pădure, împiedicându-te să vezi la nici doi paşi, Alexander renunţă să-l mai aştepte pe Smirnoff. Nesăbuitul îngroşase şi el rândurile victimelor. „Acum zace mort pe undeva, aşteptându-mă să-l recuperez."

— Mă duc şi eu, locotenente, spuse Alexander. Dacă mi se va întâmpla ceva, preiei comanda unităţii noastre.

— Nu te poţi duce, domnule.

— Ba mă duc şi n-am de gând să mă întorc până nu-mi îndeplinesc misiunea — fie mor eu, fie îl omor pe comandantul inamic. Naiba să-l ia pe Smirnoff! L-a lăsat pe sărmanul Iermenko în pădure, spuse Alexander înjurând din nou. Acum trebuie să găsesc două cadavre. Măcar voi şti pe unde să merg. Ce n-aş da să am un tanc! Dacă aş avea un tanc, nu m-aş afla în situaţia asta.

— Ai avut un tanc. Dacă n-ai fi insistat să iei râul cu asalt de unul singur, l-ai fi avut şi acum.

— Taci din gură! spuse Alexander luându-şi mitraliera, înde- sându-şi în cămaşă un pistol şi cinci grenade şi aranjându-şi casca.

— Vin şi eu, domnule, spuse Ouspenski ridicându-se în picioare.

— Da, cum să nu, răspunse Alexander. Respiraţia ta şuierătoare se va auzi în toată Cracovia. Cât timp sunt plecat, rămâi aici şi fa-ţi rost de un plămân! Mă întorc peste o oră.

— Aşa să faci, căpitane!

În întuneric, tăcut ca un tigru siberian, Alexander îşi croia drum prin pădurea ce împrejmuia luminiţele fremătătoare ale taberei germane. îşi lumina calea cu o lanternă mică, pe care o ţinea în dinţi, căutând vreun cadavru, pământ răscolit sau orice altceva care să-i

îndrume paşii pe terenul minat. Ţinea cuţitul într-o mână şi pistolul cu cocoşul ridicat în cealaltă.

îl găsi pe Smirnoff zăcând în apropiere. Şi la un metru depărtare îl zări pe Iermenko. Făcu semnul crucii deasupra lor cu pistolul.

După ce stinse lanterna, zări cortul comandantului la nici cinci metri distanţă, în luminiş. Văzu minele presărate pe pământ. Nici nu se mai sinchisiseră să le îngroape. Ce n-ar fi dat ca oamenii lui să nu fi călcat, în grabă, pe ele!

Văzu licărul unei lanterne şi o umbră se ivi în faţa cortului. Cineva îşi drese glasul, întrebând:

— Căpitane! Sunteţi treaz?

Alexander auzi o voce de bărbat spunând ceva în germană, apoi în rusă. Căpitanul îi ceru soldatului în rusă să-i aducă ceva de băut şi să nu depăşească perimetrul de un metru din jurul cortului.

— Minele au făcut deja vreo două victime. Dar vor mai veni şi alţii, Borov. Sunt bine ascuns, dar nu ne putem asuma riscuri.

„Victimele mi-au pavat cumva drumul", se gândi Alexander, punându-şi cuţitul între dinţi şi scoţând grenada. Ştia că trebuia să rămână ascuns şi să ţintească la fix. Nu-şi putea permite să rateze cortul.

Soldatul ieşi afară şi, înainte de a închide uşa cortului, îl salută pe căpitan. Alexander se pregătea să tragă acul grenadei.

— Mă întorc imediat, căpitane Metanov... spuse aghiotantul.

Alexander se prăbuşi în tăcere. Scăpă grenada din mână, iar
aghiotantul plecă.

A spus *Metanov?*

Mintea lui chinuită îi juca feste; acest lucru era evident. Luă grenada, cu mâini tremurânde. Dar nu putea s-o arunce.

Era atât de aproape! Ar fi putut să-i ucidă atât de uşor pe comandant şi pe aghiotantul lui! Acum ce avea să facă?

Dacă numele era rodul imaginaţiei sale, cu atât mai rău pentru el, pentru eul lui neliniştit şi nesăbuit! De-ar fi putut să se înece puţin în uitare, de-ar fi putut să-şi înece puţin durerea, nu s-ar mai afla acum la o aruncătură de băţ de cortul nemţilor, imaginându-şi că auzise numele *Metanov.*

Făcu cu grijă câţiva paşi spre cort. Căpitanul nu îngropase mine în apropierea dormitorului său, bănuia Alexander, şi nu se înşela. Atinse pânza cortului cu mâna. Dinăuntru răzbătea lumina unei lanterne mici. Auzi foşnet de hârtie. Nici răsuflarea nu şi-o auzea. Şi asta pentru că nici nu respira.

Desfăcu în tăcere una dintre frânghiile ce ţineau cortul prins de stâlpul de susţinere. Desfăcu apoi alta. Şi apoi încă una. Şi încă una. Trase adânc aer în piept, îşi scoase pistolul, deşi nu-i putea ridica trăgaciul, pentru că ar fi făcut prea mult zgomot, strânse cuţitul în mână, numără până la trei şi sări deasupra cortului, prinzându-l pe comandant înăuntru. Prizonierul nu se putea mişca. Alexander îl imobiliza cu greutatea trupului său şi îi ţinea la tâmplă ţeava pistolului Tokarev, cu cocoşul acum tras.

— Nu te mişca! îi şopti Alexander în rusă. Nu te mişca!

îi ţintui mâinile cu genunchii. Bâjbâi, cu o mână, printre legăturile desfăcute ale cortului, căutând arma comandantului. Găsi pistolul şi cuţitul printre patul şi pătura căpitanului. Simţindu-l că se agită uşor, Alexander repetă:

— Nu te mişca! Nu înţelegi ce-ţi spun sau trebuie să-ţi vorbesc în germană? Sst!

Nu credea că omul avea să-i asculte ordinele. Aşa că îl lovi cu putere, lăsându-l inconştient. Dădu apoi la o parte pânza cortului şi privi chipul comandantului la lumina lanternei sale. Era tânăr şi avusese cândva părul negru. Acum era complet chel. O cicatrice adâncă îi

străbătea obrazul de la ochi la maxilar; avea sânge pe cap şi pe gât; şi răni abia vindecate; era slab; şi palid în lumina albă a lanternei; era fie rus, fie neamţ. Chipul comandantului nu-i oferea niciun răspuns.
Alexander îl scoase din cort, îl aruncă pe umăr şi, înainte de întoarcerea aghiotantului, porni la drum prin pădure, străbătând povârnişul spre tabăra lui.
Ouspenski rămase aproape iară suflare când îl văzu pe Alexander purtându-l pe umăr pe comandantul inamic. II aşteptase cu sufletul la gură în faţa cortului. Era vădit îngrijorat şi înspăimântat. Sări în picioare, dar înainte de a apuca să rostească vreun cuvânt, Alexander îl reduse la tăcere cu un gest al mâinii.
— Taci din gură! Şi adu-mi nişte sfoară!
II legară apoi de un copac din spatele cortului.
Alexander petrecu apoi orele chinuitoare şi îndelungate ale nopţii în faţa ofiţerului capturat. II văzu în cele din urmă deschizând ochii şi privindu-l mânios şi întrebător.
Alexander se apropie de el şi îi scoase bandana din gură.
—Ticălosule! spuse în rusă comandantul. Trebuia să mă împuşti. Acum m-ai obligat să-mi las oamenii singuri în toiul luptei.
Alexander continua să păstreze tăcerea.
— De ce dracu' te holbezi la mine? întrebă comandantul cu glas tare.Te întrebi cum aş vrea să mor? încet, nu-i aşa? Şi dureros. Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie.
Alexander deschise gura. înainte de a spune ceva, duse termosul cu cafea fierbinte la gura ofiţerului şi îl lăsă să ia câteva înghiţituri.
— Cum te cheamă? îl întrebă apoi.
— Kolonceak, răspunse omul.
— Numele real.
— Ăsta e numele real.
— Care e prenumele?
— Andrei Kolonceak.
Alexander luă puşca în mâini.

— Trebuie să înţelegi că, dacă acesta este într-adevăr numele tău real, va trebui să te ucid, pentru ca oamenii tăi să nu te transforme în erou sau în martir.
— Crezi că mi-e teamă de moarte? întrebă omul râzând. Hai, dă-i bătaie! Impuşcă-mă, tovarăşe! Sunt pregătit.
— Şi oamenii pe care i-ai lăsat în urmă... sunt şi ei gata să moară?
— Fireşte. Cu toţii suntem gata.
Comandantul stătea drept, cu spatele lipit de stejar, şi îl privea pe Alexander fără şovăire.
— Spune-mi cine eşti!
— De ce să-ţi spun? *Tu* cine dracu' eşti? Te crezi cumva camaradul meu? Nu-ţi spun nimic. Ar fi mai bine să mă ucizi, pentru că o să scot strigătul de luptă şi oamenii mei vor porni la atac. Vor muri cu arma în mână, dar tu vei pierde şi trupele jalnice pe care le mai ai. N-o să scoţi niciun cuvânt de la mine.
— Eşti în spatele taberei mele. La un kilometru şi jumătate de trupele tale. Poţi să strigi cât vrei. Poţi să ţipi ca o femeie. Nimeni nu te va auzi. Cum te cheamă?
— Ţi-am spus deja — Andrei Kolonceak.
— Numele de familie este o combinaţie între Aleksandr Kolceak[1], conducătorul Armatei Albe în timpul Războiului Civil din Rusia, şi activista Alexandra Kollontai[2]?
— Exact.

[1]Aleksandr Kolceak (1874-1920) — amiral rus, explorator polar şi comandant al Armatei Albe în timpul Războiului Civil din Rusia.

— Şi atunci de ce ţi-a spus aghiotantul tău „căpitane Metanov"? Omul clipi. Îi evită pentru o clipă privirea lui Alexander, o
clipă doar, dar expresia din ochii lui îi spintecă inima lui Alexander.
— Căpitanul Pavel Metanov? îl întrebă apoi, fără să-l privească. II întâmpină o tăcere adâncă. Alexander tăcu şi el. Cu ochii
aţintiţi asupra puştii sale, a mâinilor, a muşchiului de copaci, a ghetelor şi a pietrelor de pe jos, Alexander trase adânc aer în piept, adânc şi cu durere, şi întrebă:
— *Paşa* Metanov?
Când îşi ridică ochii, îl văzu privindu-l cu o expresie uluită şi îndurerată, ca şi când ar fi văzut deodată, într-un noian de feţe necunoscute, un chip familiar, ca şi când ar fi auzit, într-un ocean de glasuri străine, o voce cunoscută, ca şi când ar fi retrăit clipele fericite ale copilăriei.
— Nu înţeleg, murmură el. Cine *eşti?*
— Sunt... răspunse Alexander cu vocea frântă.
Nu mai putea să continue. „îmi strig în zadar durerea în faţa Cerurilor surde."
Dar nu erau surde. Nu erau surde deloc. „Uite cine ţi-a ieşit în cale!" Alexander îl privea pe comandantul legat de copac cu o expresie în care tristeţea se împletea cu uluirea şi nedumerirea.
— Sunt Alexander Belov, murmură în cele din urmă. în 1942, m-am căsătorit cu o fată pe care o cheamă Tatiana Metanova...
Indiferent cât îl durea pe Alexander să-i rostească numele cu glas tare, amintirile pe care le stârni deodată în sufletul soldatului legat de copac se dovediră şi mai neîndurătoare. Tresări, icni, se ghemui de durere şi îşi lăsă capul în pământ.

2 **Alexandra Kollantai (1872-1952) — activistă comunistă rusă şi reprezentantă de seamă a mişcării feministe.**

— Nu, încetează! E cu neputinţă. Ia-ţi arma şi apasă pe trăgaci!
Alexander lăsă mitraliera jos şi se apropie de el.
— Dumnezeule, Paşa, unde dracu' ţi-a fost capul? Ce cauţi aici?
— Lasă-mă pe mine! spuse Paşa Metanov. Te-ai căsătorit cu Tania? Să înţeleg atunci că e teafără?
— A plecat, răspunse Alexander.
— A murit? îl întrebă, cu răsuflarea întretăiată.
— Nu cred, răspunse Alexander, coborând tonul glasului. A plecat din Uniunea Sovietică.
— Cum adică a plecat? Unde s-a dus?
— Paşa...
— Avem timp. Numai asta mai avem. Povesteşte-mi totul!
— A fugit, singură şi însărcinată, prin Finlanda, spuse Alexander în şoaptă. Nu ştiu dacă a reuşit să supravieţuiască, dacă este în siguranţă sau dacă este liberă. Nu ştiu nimic. Eu am fost arestat şi am ajuns în fruntea acestui batalion penal.

— Dar... continuă Paşa cu glas fremătător... familia mea?

Alexander clătină din cap.

— A reuşit cineva să scape cu viaţă?

— Nu, nimeni, răspunse Alexander.

— Mama? insistă soldatul, rostind cu greu cuvintele.

— Mama ta, tatăl, bunicii, sora ta Daşa, Marina şi părinţii ei... Au pierit cu toţii la Leningrad. Numai Tania a supravieţuit. Dar a plecat şi ea.

Paşa rămase câteva clipe fără grai şi apoi începu să plângă.

Alexander îşi ţinea capul plecat în pământ, iar bărbia îi atingea pieptul. Nu voia să vadă nimic. Nu voia să audă nimic.

— De ce? murmură Paşa printre suspine. Ai fi putut să mă ucizi şi n-aş mai fi ştiut nimic. Totul ar fi fost atunci în ordine. Am crezut că au fost evacuaţi şi că se află acum în siguranţă. Am crezut că sunt în Molotov. Mă

simţeam liniştit, gândindu-mă că sunt în viaţă. De ce m-ai cruţat? Nu vezi că n-am niciun interes să mai trăiesc? Crezi că aş mai fi trecut în tabăra adversă dacă mi-aş fi imaginat, fie şi pentru o clipă, că viaţa mai merită trăită? Cine ţi-a cerut să mă salvezi?

— Nimeni, răspunse Alexander. Nici eu nu ţi-am cerut să-mi ieşi în cale. Mă pregăteam să arunc o grenadă în cortul tău. Acum ai fi fost deja mort, iar trupele tale ar fi fost anihilate până dimineaţă. Dar am auzit pe cineva strigându-te pe numele adevărat. De ce-a trebuit să aud asta? încearcă să răspunzi la întrebare! Şi ce-ar trebui să fac acum? continuă, după o scurtă ezitare. Să-ţi dau drumul?

— Da, spuse Paşa. Şi îţi voi smulge inima din piept cu mâinile goale.

— Dacă mai am aşa ceva, ripostă Alexander, ridicându-se în picioare şi punându-i din nou căluşul în gură.

Dimineaţa veni scăldată în mânie. Alexander îl privea pe Paşa stând legat de copac, cu chipul înnegurat şi ochii scăpărând, fără să-i înţeleagă furia. îşi dorea să aibă răgazul de a dezlega misterul purtării lui. începuse să plouă. De parcă nu erau suficiente toate celelalte nedreptăţi. Veniseră să moară la poalele Munţilor Sfintei Cruci şi aveau să moară uzi leoarcă.

Alexander îi oferi lui Paşa ceva de mâncare. Paşa refuză. O ţigară? îl întrebă apoi. Paşa refuză din nou.

— Dar un glonţ?

Paşa nici nu se uita la Alexander.

Duşmanul era tăcut în dimineaţa aceea. Nici nu era de mirare, îşi spuse Alexander. Ştia că acelaşi gând trecea şi prin mintea lui Paşa. Comandantul unităţii lor dispăruse.

— Ce dracu' ai? întrebă Alexander, scoţându-i căluşul din gură.

— De ce-a trebuit să-mi împărtăşeşti soarta familiei mele? zise cu glasul lipsit de orice inflexiune.

— M-ai întrebat.

— Ai fi putut să minţi. Ai fi putut să-mi spui că toţi sunt teferi.
— Ai fi vrut să fac asta?
— Da. De o mie de ori, da. Ar fi fost o mică alinare pentru un om ce-şi aşteaptă sfârşitul în ploaie.
Alexander îi şterse chipul ud.
Îşi regrupă apoi oamenii şi îşi ocupară cu toţii poziţiile printre copaci. După ceaţa de dimineaţă, deschiseră un foc plăpând, rămas însă fără răspuns. În pădure, zgomotele războiului păreau mult prea aproape. Fie la un metru, fie la un kilometru distanţă, frunzişul dens al copacilor şi încrengăturile tufişurilor îţi creau senzaţia că focul se desfăşură cumplit de aproape. Câmpurile, minele, tancurile... toate păreau o alternativă mult mai bună. Nu însă şi pădurea — pădurea îl ascundea pe duşman.
Mai avea doar nouăsprezece oameni. Nouăsprezece oameni şi un ostatic pe care ambele tabere îl voiau mort. Încetară focul şi se aşezară la poalele copacilor.
Alexander stătea în tăcere lângă Paşa. Încercase să vorbească din nou cu Gronin la telefon, dar legătura era extrem de slabă şi abia îl auzea. Oamenii săi rămăseseră aproape fără muniţie.
Ouspenski îi spuse în şoaptă că trebuiau să-l omoare pe comandant ca să înainteze în pădure. Alexander îl sfătui să mai aştepte.
Şi ploua fără încetare.
Trecură ore bune până când Paşa ridică privirea şi îi dădu de înţeles lui Alexander să-i scoată căluşul din gură.
— Aş vrea acum o ţigară, spuse Paşa.
Şi Alexander îi oferi una.
— Cum ai cunoscut-o? îl întrebă apoi Paşa, trăgând cu poftă din ţigară.
— A fost mâna destinului, răspunse Alexander. În prima zi de război, patrulam pe străzi, iar ea stătea pe o bancă şi mânca îngheţată.
— Tipic pentru Tatiana, spuse Paşa. Zice ca tine şi face ca ea. Îi dăduserăm instrucţiuni clare — să

nu piardă timpul. Să se ducă să cumpere mâncare, continuă el, cu ochii atintiţi asupra lui Alexander. A fost ultima oară când am văzut-o. Ultima oară când mi-am văzut familia.

— Ştiu, răspunse Alexander, cu inima grea. Ce mă fac acum cu tine, Paşa Metanov, fratele soţiei mele? întrebă apoi.

— E problema ta, răspunse Paşa ridicând din umeri. Hai să-ţi spun cum stau lucrurile! Am cincizeci de oameni în pădure. Cinci locotenenţi. Cinci sergenţi. Ce crezi că vor face fără mine? Nu vor capitula în veci. Se vor retrage atât cât să se alăture diviziilor de blindate ale Wehrmachtului, care apără partea vestică a munţilor. Ştii câţi soldaţi te aşteaptă acolo? O jumătate de milion. Cât de departe crezi că vei ajunge cu cei nouăsprezece oameni ai tăi? Cunosc prea bine soarta batalioanelor penale. Nimeni nu vă trimite întăriri dacă acestea sunt necesare Armatei Roşii. Ce-ai de gând să faci în acest caz?

— Locotenentul meu crede că ar trebui să te ucidem.

— Are dreptate. Sunt comandantul ultimelor trupe ale generalului Vlasov. După ce voi pieri şi eu, nu va mai rămâne nimic de noi.

— De unde ştii? întrebă Alexander. Am auzit că vlasoviştii au luat România cu asalt şi siluiesc femeile române.

— Şi ce legătură are asta cu mine? Eu sunt în Polonia.

Alexander stătea abătut, cu mâinile pe genunchi.

— Ce-ai păţit? Familia ta ar fi vrut să ştie ce ţi s-a întâmplat.

— Nu-mi mai vorbi de familia mea! spuse Paşa cu glas fremătător. Nu mi-ai spus destul?

— Părinţii tăi au fost distruşi după dispariţia ta.

— Mama s-a lăsat mereu dominată de sentimente, răspunse Paşa cu lacrimi în ochi. Am crezut

că e mai bine aşa. Să nu mai ştie nimic de soarta mea. Să-şi imagineze ce-i mai rău. Oricum viaţa mea aici presupune o moarte lentă.

Alexander nu ştia dacă fusese într-adevăr mai bine aşa.

— Tania a pornit pe urmele tale în tabăra din Dohotino.

— E o nesăbuită, spuse el cu glasul înecat în lacrimi.

Alexander se apropie încă puţin.

— Descoperind că tabăra era abandonată, a plecat spre Luga cu doar câteva zile înainte ca frontul din Luga să cadă în mâinile nemţilor. Voia să te caute în Novgorod. Aflase că acolo erau trimişi membrii taberelor din Dohotino.

— Am fost trimişi... începu Paşa, clătinând din cap şi râzând cu tristeţe. Dumnezeu veghează cumva asupra Taniei. întotdeauna a avut grijă de ea. Dacă ar fi ajuns în Novgorod, ar fi pierit fără doar şi poate. Iar eu nici n-am pus piciorul acolo. Singura dată când m-am apropiat de Novgorod a fost în ziua în care am trecut pe lângă lacul Ilmen, cu un tren pe care nemţii l-au aruncat în aer exact la sud de lac.

— Ilmen?

Amândoi îşi evitau privirile.

— Ţi-a povestit despre lac?

— Da, răspunse Alexander.

— Am petrecut copilăria în locurile alea, spuse Paşa zâmbind. Tania era regina lacului Ilmen. A venit să mă caute, aşadar? A fost mereu uluitoare surioara mea! Dacă ar fi putut să mă găsească cineva, numai ea ar fi putut s-o facă.

— Da. Dar se pare că te-am găsit *eu* acum.

— Da, în nenorocita asta de Polonie! N-am ajuns deloc în Novgorod. Nemţii au aruncat trenul în aer, apoi au dat foc maldărelor de cadavre. Numai eu şi prietenul meu Volodia am scăpat cu viaţă. Am reuşit să ne strecurăm nevăzuţi şi am încercat să ne alăturăm trupelor noastre, dar pe atunci toată ţara se afla sub

ocupaţie germană. Volodia îşi rupsese piciorul în tabără cu câteva săptămâni în urmă. N-am putut să ajungem prea departe. Am fost luaţi prizonieri în doar câteva ore. Nemţii nu aveau nevoie de Volodia. L-au împuşcat imediat, povesti Paşa clătinând din cap. Mă bucur că mama lui n-a ştiut nimic. Ai cunoscut-o pe mama lui? Nina Iglenko.

— Am cunoscut-o. Se tot dădea bine pe lângă Tania ca să-i dea mâncare pentru cei doi fii pe care îi mai avea.

— Ce s-a întâmplat cu ei?

— Leningradul i-a înghiţit pe toţi, răspunse Alexander, lăsân- du-şi capul în pământ.

în curând, avea să atingă cu fruntea noroiul în care stătea.

Voia să vorbească cu Paşa despre vlasovişti, dar nu ştia ce să spună. Cum să exprime în cuvinte faptul că niciodată nu se mai întâmplase ca un milion de soldaţi să întoarcă spatele armatei lor şi să se alăture taberei duşmane împotriva propriilor compatrioţi? Existau mereu spioni, agenţi dubli sau trădători individuali. Dar un milion de soldaţi?

— Paşa, *unde* ţi-a fost capul? reuşi să îngaime.

— Unde mi-a fost capul? La ce te referi? N-ai auzit ce s-a întâmplat în Ucraina? Cum şi-a abandonat Stalin oamenii în mâinile nemţilor?

— Am auzit totul, răspunse Alexander istovit. Lupt în Armata Roşie din 1937. Am auzit şi ştiu totul.Toate decretele, toate legile, toate ordonanţele.

— Ştiai că, din ordinul marelui nostru comandant, este o crimă împotriva patriei mamă să cazi prizonier?

— Fireşte că ştiu. Iar familiile prizonierilor de război nu mai primesc pâine.

— Exact. Ştiai că şi fiul lui Stalin a căzut în mâinile naziştilor?

— Da.

— Ştii ce-a făcut Stalin când vestea a ajuns la urechile lui şi a înţeles că s-ar putea ivi o situaţie conflictuală?

— Se spune că şi-a renegat fiul, răspunse AJexander trăgându-şi casca peste urechi.

— Şi e adevărat. Am auzit de la un ofiţer SS că a fost trimis în lagărul de concentrare Sachsenhausen, de lângă Berlin, unde a fost executat.

— Da.

— Propriul fiu! Ce speranţă aş putea să mai am?

— Nu mai avem niciunul dintre noi, răspunse Alexander. Dar Stalin nu ştie cine suntem. Şi asta ar putea să ne ajute. Să ne salveze.

— Ştie cine *sunt*.

Alexander se temea că Stalin îi cunoştea şi lui identitatea. Spionajul printre ofiţerii de rang înalt din armată era bine pus la punct. îşi adânci privirea în ochii lui Paşa.

— Toate astea, plus masacrele înfăptuite de japonezi împotriva Chinei în 1937, nu justifică faptul că ai ales să lupţi alături de partea adversă împotriva propriilor compatrioţi[1]. Cred că în ochii armatei fapta ta se numeşte înaltă trădare. Ce crezi că îţi vor face când te vor prinde, Paşa?

Voia să-şi agite mâinile, copleşit de emoţie, dar sfoara îl împiedica; se agită, încercând să şi le elibereze, şi îşi suci capul dintr-o parte într-alta.

— Acelaşi lucru pe care mi l-ar face dacă aş ajunge în mâinile lor ca prizonier de război, răspunse în cele din urmă. Dar nu mă mai judeca! Nu mă cunoşti. Nu ştii nimic despre viaţa mea.

— Atunci povesteşte-mi! spuse Alexander apropiindu-se uşor.

1 **Aluzie la cel de-al Doilea Război Chino-Japonez între Republica China şi Imperiul Japonez, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial**

Stăteau ghemuiţi lângă acelaşi copac, cu spatele spre linia
tăcută a frontului.

— în iarna dintre 1941 şi 1942 am stat închis într-un lagăr din Minsk. Eram şaizeci de mii de prizonieri închişi acolo. Nu puteau şi nici nu voiau să ne hrănească. Nu puteau să ne asigure un adăpost deasupra capului, nu puteau să ne îmbrace şi nici să ne vindece suferinţele. Iar conducătorii noştri aveau grijă să nu primim ajutor nici din partea Crucii Roşii. Nu primeam pachete cu mâncare de acasă, scrisori sau pături. Nu primeam absolut nimic. Când Hitler i-a cerut lui Stalin să aplice o clauză de reciprocitate pentru prizonierii nemţi, Stalin i-a răspuns că nu înţelegea despre ce era vorba, căci nu existau prizonieri sovietici, de vreme ce soldaţii sovietici nu aveau voie să capituleze în faţa ticăloşilor de nemţi. A adăugat apoi că nu-l interesau drepturile unilaterale ale prizonierilor nemţi pentru primirea pachetelor în închisoare, iar Hitler a fost de acord. Când am ajuns în lagăr, eram şaizeci de mii de prizonieri, iar la sfârşitul iernii mai eram doar unsprezece mii. Mult mai uşor de mânuit, nu-i aşa?

Alexander încuviinţă în tăcere.

— în primăvară am reuşit să fug şi am ajuns, pe calea apelor, în Ucraina, unde am căzut din nou în mâinile nemţilor, iar de această dată, am fost închis într-un lagăr de muncă silnică, nu într-un lagăr de prizonieri. Credeam că este ilegal să-i obligi pe prizonieri să muncească, dar se pare că nimic nu e ilegal în cazul soldaţilor sovietici sau al refugiaţilor. Astfel, lagărul de muncă era înţesat de evrei ucraineni. Am observat apoi că, odată cu trecerea timpului, aceştia dispăreau în masă. Mi-era greu să cred că reuşeau să fugă cu toţii ca să se alăture mişcării partizanilor. M-am convins de asta în momentul în care ne-au obligat pe noi, prizonierii non-evrei, să săpăm gropi imense, în vara anului 1942, şi să le umplem apoi cu maldăre de cadavre. Ştiam că eram în pericol. Nu-mi închipuiam că nemţii nutreau vreo afinitate deosebită pentru ruşi. îi urau cu înverşunare pe

evrei, dar nici după ruşi nu se dădeau în vânt, iar soldaţii Armatei Roşii păreau să le stârnească o ostilitate aparte. Nu voiau doar să ne omoare, ci să ne distrugă mai întâi, să ne bată, să ne înfometeze, să ne frângă trupul şi voinţa şi apoi să ne arunce în foc. Sătul să văd toate astea, am reuşit din nou să fug, în vara anului 1942. Atunci, pe când cutreieram ţinuturile, sperând să ajung în Grecia, am întâlnit în cale un grup de soldaţi, care luptau pentru Voronov, un susţinător al lui Andrei Vlasov, conducătorul Armatei Ruse de Eliberare (ROA). îmi cunoşteam prea bine soarta. Aşa că le-am îngroşat rândurile.

— O, Paşa!

— Nu mă mai compătimi!

Alexander se ridică în picioare.

— Crezi că sora mea ar fi avut vreo preferinţă legată de cel ce avea să-mi curme viaţa? Dacă acesta avea să fie Hider sau Stalin? M-am alăturat trupelor lui Vlasov — omul care mi-a promis viaţa. Stalin îmi oferea moartea. Ca şi Hitler. Care se poartă mai frumos cu câinii decât cu prizonierii de război sovietici.

— Hitler iubeşte câinii. Îi preferă în locul copiilor.

— Hitler şi Stalin îmi ofereau acelaşi lucru: moartea. Numai generalul Vlasov mi-a oferit viaţa. Şi eram dispus să i-o dăruiesc la rândul meu.

— Unde e acest Vlasov acum, când ai nevoie de el? întrebă Alexander, încărcându-şi mitraliera cu zgomot. Credea că îi ajută pe nazişti, dar fasciştii, comuniştii şi americanii au cu toţii acelaşi lucru în comun. Urăsc trădătorii.

îşi scoase apoi cuţitul din gheată şi se aplecă deasupra lui Paşa, care tresări. Privindu-l cu uimire, Alexander ridică din umeri şi tăie sforile ce-i ţineau mâinile legate.

— Andrei Vlasov a fost capturat de nemţi, a stat un timp în închisorile lor şi a fost, în cele din urmă, predat în mâinile sovieticilor. Ai luptat sub un stindard

care nu mai reprezintă nimic de ani buni în acest război. Zilele de glorie ale lui Vlasov au apus de mult.

Paşa se ridică în picioare şi gemu de durere din cauza poziţiei incomode în care stătuse prea mult timp.

— Şi zilele mele de glorie au apus de mult, spuse el.

Se priviră unul pe celălalt. Paşa era mic de statură în comparaţie cu Alexander. îi amintea de Georgi Vasilievici Metanov, tatăl Tatianei.

— Suntem o pereche grozavă, continuă Paşa, ridicându-şi privirea. Sunt comandantul ultimelor vestigii rămase din armata lui Vlasov, aflată pe cale de dispariţie. Batalionul meu se află în prima linie de apărare, pentru că nemţii vor să fim anihilaţi de propriii noştri compatrioţi. Iar tu ai primit misiunea de a ne anihila, comandând un batalion penal, plin de deţinuţi, care nu au arme şi nu se pot lupta. Ce-i vei spune surorii mele când o vei reîntâlni în Ceruri? îl întrebă apoi, zâmbind. Că i-ai ucis fratele în toiul luptelor?

— Paşa Metanov, spuse Alexander făcându-i semn să-l urmeze, indiferent care este misiunea mea pe pământ, cu siguranţă nu este aceea de *a-fi* curma viaţa. Acum vino cu mine! Trebuie să punem capăt acestei nebunii. Le vei ordona oamenilor tăi să predea armele.

— N-ai auzit ce ţi-am spus? Oamenii mei nu se vor preda niciodată NKGB-ului. Pe de altă parte, ştii ce te aşteaptă dacă vei continua să mergi mai departe?

— Da. Nemţii vor fi nimiciţi. Poate nu noi vom reuşi s-o facem de pe dealul ăsta blestemat, dar altcineva o va face fără doar şi poate. Ai auzit de cel de-al doilea front? Ai auzit de Patton? Ne vom întâlni cu trupele americane pe fluviul Oder de lângă Berlin. Asta ne-aşteaptă. Dacă Hitler ar mai judeca vreun pic, s-ar preda şi ar scuti Germania să îndure, pentru a doua oară în acest secol, umilinţa capitulării necondiţionate, salvând în acelaşi timp câteva milioane de vieţi.

— Ţi se pare că Hitler ar fi genul care să accepte capitularea necondiţionată? Să salveze vreo

viaţă sau vreun milion de vieţi? Dacă se va prăbuşi, va târî întreaga lume după el.

— Asta şi face deja, răspunse Alexander, pregătindu-se să-l cheme pe Ouspenski când Paşa îl opri, punându-i mâna pe umăr.

— Aşteaptă puţin! spuse el. Să cumpănim bine lucrurile!

Se aşezară pe un buştean şi aprinseră câte o ţigară.

— Alexander, spuse Paşa, o să ai mari necazuri pentru că nu mi-ai curmat viaţa.

— Asta cam aşa e, răspunse el fumând. Într-un fel sau altul, va trebui să găsim o soluţie. Altfel, nu va mai rămâne nimic din trupele noastre.

— Vom rămâne singuri în pădure? întrebă Paşa, după o scurtă ezitare.

Alexander îl ţintui cu privirea. Ce voia oare să spună?

— îmi voi convinge oamenii să capituleze dacă îmi garantezi că nu-i predai în mâinile NKGB-ului, spuse Paşa aplecându-se spre el.

— Şi ce propui să fac cu ei? întrebă Alexander izbucnind în râs.

— Să-i integrezi în unitatea ta. Avem arme, proiectile, grenade, obuziere şi carabine.

— Oricum aveam să vă iau armele, Paşa. Asta fac cei învinşi — îşi predau armele. Dar oamenii tăi sunt dispuşi să schimbe tabăra?

— îmi vor asculta ordinele.

— Cum de eşti atât de sigur?

— Şi ce propui? Să-i împrăştiem?

— împrăştiere... Demobilizare... Ştii cum se numeşte asta? Dezertare.

— Alexander, te afli într-o situaţie fără ieşire, insistă Paşa, după câteva clipe de tăcere. Dincolo de deal te aşteaptă cinci sute de mii de oameni.

— Da. Alte treisprezece milioane vor veni să-i ucidă.

— Cum rămâne cu noi doi?

— Am nevoie de armele trupelor tale.
— Şi le vei avea. Ai doar nouăsprezece oameni. La ce dracu' te gândeşti?
— Nu e treaba ta la ce mă gândesc eu, răspunse Alexander, coborând tonul glasului. Doar că...
— Doar că ce?
— Paşa, vreau să intru în Germania. Şi pentru asta trebuie să scap cumva teafar şi nevătămat.
— De ce?
„Pentru că americanii se îndreaptă spre Berlin. Pentru că americanii vor elibera Germania, vor elibera lagărele de prizonieri şi, în final, mă vor elibera şi pe mine." Dar nu spuse nimic din toate astea.
— Dumnezeule mare! exclamă Paşa. Ţi-ai pierdut minţile.
— Da.
Paşa îl privi timp îndelungat, în pădurea udă şi înăbuşitoare, stând alături, cu ţigara în mână, în timp ce scrumul îi ardea degetele.
— Alexander, nu ştii nimic despre nemţi? Cum poţi să fii atât de naiv?
— Nu sunt naiv. Din contră. Ştiu totul, dar încă am speranţe. Mai mult ca niciodată, îi răspunse privindu-l stăruitor. De ce crezi că te-am găsit?
— Ca să chinuieşti un om aflat în pragul morţii.
— Nici vorbă, Paşa. Te voi ajuta şi eu. Dar trebuie să scăpăm de aici. Amândoi. Aveţi truse medicale?
— Da, numeroase bandaje, sulfamide, morfină şi chiar penicilină.
— Bun. Vom avea nevoie de toate. Provizii de mâncare aveţi?
— Avem conserve cu de toate. Chiar şi lapte praf. Praf de ouă. Sardine. Şuncă. Pâine.
— Pâine conservată? întrebă Alexander cu un zâmbet vag pe buze.
— Dar *voi* cu ce-aţi trăit până acum?
— Cu carnea oamenilor mei, replică el. Soldaţii tăi sunt majoritatea ruşi?

— Da, în cea mai mare parte. Dar am şi zece nemţi. Ce propui să facem cu ei? Doar nu-ţi imaginezi că vor trece de partea ta.
— Firește că nu. E de neconceput aşa ceva. Nu crezi?
Paşa se întoarse cu spatele.
— Îi vom lua prizonieri, spuse Alexander.
— Credeam că batalioanele penale nu iau prizonieri.
— îmi stabilesc propria politică aici în pădure, îi răspunse Alexander, de vreme ce nimeni nu-mi trimite întăriri şi provizii. Aşadar, ne ajuţi sau nu?
Paşa trase încă un fum din ţigară, zdrobi mucul şi îşi şterse faţa udă — un gest complet inutil, îşi spuse Alexander.
— Vă ajut. Dar locotenentul tău nu va fi de acord. Vrea să mă ucidă.
— Lasă-mă pe mine să mă ocup de el!
Ouspenski nu cedă cu uşurinţă.
— Ţi-ai pierdut minţile? îl întrebă în şoaptă pe Alexander, cu înverşunare în glas, când îi dezvălui planul său de a integra trupele lui Paşa în unitatea lui.
— Ai vreo idee mai bună?
— Ai spus că Gronin vine cu provizii.
— Am minţit. Cheamă oamenii, te rog!
— Cred că ar fi mai bine să-l ucidem pe comandant şi să aşteptăm apoi în pădure venirea întăririlor.
— N-am de gând să-l ucid pe comandant şi nici nu mai stau să le aştept. Nu vine nimeni.
— Căpitane, nu respecţi regulile de luptă. Nu avem voie să luăm prizonieri nemţi. Trebuie să le ucidem comandantul.
— Locotenente, cheamă oamenii şi încetează cu prostiile astea!
— Căpitane!...
— Locotenente! Acum!
Ouspenski îi aruncă o privire suspicioasă lui Paşa, care stătea, liber, lângă Alexander. Paşa şi Ouspenski se înfruntară câteva clipe din priviri.

— L-ai dezlegat, căpitane? îl întrebă locotenentul cu glas scăzut.

— Ce-ar fi să te ocupi de treburile tale şi să mă laşi pe mine să mă ocup de ale mele? Hai, pleacă!

Alexander, Ouspenski şi Telikov aveau sub comanda lor paisprezece soldaţi şi doi caporali. Cu batalionul lui Paşa, aveau să fie şaizeci de oameni, fără prizonierii nemţi. îi făcu semn lui Paşa să-l urmeze.

— Trebuie să le dau de înţeles oamenilor mei că vorbesc cu mine, spuse Paşa.

— Bine, răspunse Alexander. Vin cu tine. îi strigi şi vor şti cu cine au de-a face.

Ouspenski se aşează în calea lui Alexander.

— Cu tot respectul cuvenit, domnule, nu pot să te las să te duci direct în bătaia puştilor.

— Dar chiar asta şi fac, locotenente, răspunse Alexander, dându-l la o parte pe Ouspenski cu mitraliera.

— Căpitane, insistă Ouspenski, ai jucat vreodată şah? Ştii că, la şah, trebuie să-ţi sacrifici adesea regina ca s-o iei pe cea a adversarului? Oamenii lui vă vor ucide pe amândoi.

Alexander încuviinţă din cap.

— în regulă, Ouspenski, dar *eu* nu joc rolul reginei. Vor trebui să aplice o strategie mai bună, nu doar să *mă* omoare.

— Dacă te omoară, vor câştiga partida. Lasă-l pe ticălosul ăsta să se ducă singur! Din partea mea, n-are decât să înfrunte gloanţele cu dinţii, dacă vrea. Dar dacă păţeşti ceva, rămânem cu toţii de izbelişte.

— Te înşeli, locotenente. Soldaţii rămân în grija *ta*. Acum fii atent! Am primit ordin să luăm cu asalt pădurea. Şi am înţeles, în sfârşit, şi de ce, adăugă coborând glasul. Din cauza lor — a vlaso- viştilor. Stalin vrea ca pleava societăţii sovietice — adică noi — să ucidă altă pleavă sovietică — adică pe ei.

Paşa stătea în apropiere. Alexander îi făcu semn lui Ouspenski să-l urmeze. Nu voia ca Paşa să le audă discuţia.

— Am primit un singur ordin — să mergem tot înainte — şi avem o singură responsabilitate — să ne salvăm oamenii. Am suferit pierderi uriaşe. Ca să ne salvăm oamenii, i-ai cruţa viaţa lui Metanov, nu-i aşa?

— Nu, răspunse Nikolai. O să-l împuşc cu mâinile mele.

— Nikolai, spuse încet Alexander, dacă te atingi de el, o să mori şi tu. Ca să-mi înţelegi poziţia şi să nu care cumva să cazi într-o fervoare patriotică, vreau să ştii că viaţa îţi este în pericol. Dacă va păţi ceva, orice, vei purta întreaga vină.

— Domnule...

— Ai înţeles?

— Nu. Nu văd care e problema. Nu valorează nici cât...

— Este fratele soţiei mele, murmură Alexander.

— O umbră apăru pe chipul lui Ouspenski. Alexander nu reuşea însă s-o definească. Părea că Ouspenski înţelegea dintr-odată ceva, că se făcea lumină în mintea lui, de parcă se aştepta să audă asta. Alexander nu era însă sigur, iar expresia din ochii lui Ouspenski dispăru mult prea repede.N-am ştiut, spuse apoi locotenentul.
— De ce-ar fi trebuit să ştii?
Alexander şi Paşa îşi începură misiunea. Era o după-amiază târzie. În pădure domnea liniştea spulberată doar de sunetul picăturilor de ploaie ce cădeau printre arbuştii pereni. O tăcere tulburătoare şi misterioasă. O ramură cuprinsă de flăcări se rupse şi căzu la pământ. Ardea cu greu sub asaltul ploii de noiembrie. Stând la zece metri de Alexander, Paşa Metanov strigă:
— Sunt comandantul Kolonceak. Mă auziţi? Aduceţi-l imediat pe locotenentul Borov!
Niciun sunet nu răzbătea din pădure.
— încetaţi focul! Şi aduceţi-l pe Borov! strigă el.
Un glonţ le şuieră pe la ureche, ratându-l la mustaţă pe Paşa. Alexander închise ochii, spunându-şi că totul era o nebunie. „Doar n-o să-l văd secerat sub ochii mei de salvele de gloanţe." Aşteptară puţin, până când focul încetă în cealaltă tabără. Apoi auziră o voce strigând:
— Comandante Kolonceak?
— Da, Borov, spuse Paşa.
— Care este parola?
Paşa îl privi pe Alexander.
— Dacă te-ar întreba pe tine, ai şti care e?
— Nu.
— Dar ai putea s-o ghiceşti?
— Lasă jocurile! Trebuie să salvezi viaţa oamenilor tăi.
— Nu, *tu* trebuie să-i salvezi pe ai tăi.
— Spune-i parola, Paşa!
— Regina lacului Ilmen, strigă Paşa Metanov, fluturând o batistă albă.
— Sunt convins că sora ta ar aprecia faptul că i-ai invocat numele în toiul luptei, spuse Alexander, după câteva clipe de tăcere apăsătoare.
Borov îşi făcu apariţia din spatele copacilor cenuşii, la nici treizeci de metri distanţă — doar atât le separa pe cele două batalioane inamice. într-o oră, conflictul s-ar fi

transformat într-o luptă corp la corp. în pădure, pe dealuri, în noroi sau în mlaştini, Alexander trăsese adesea doar în fantasme, în umbre şi în crengile copacilor, îşi lăsă capul în pământ. Se bucura că măcar acum lupta avea să se sfârşească. îl auzi pe Paşa vorbind cu Borov, care era neîncrezător şi şovăitor.

— Cerem permisiunea de a nu capitula, domnule.

— Nu v-o acord, răspunse Paşa. Vezi vreo altă cale de scăpare?

— Putem muri cu onoare, răspunse Borov.

Alexander făcu un pas înainte.

— Spune-le oamenilor tăi să predea armele şi să vină în faţă!

— Căpitane! interveni Paşa. Lasă-mă pe mine să mă ocup! Iar pe nemţi îi vom lua prizonieri, adăugă, întorcându-se spre Borov.

— *îi* predăm? întrebă el râzând. O să le placă la nebunie.

— Se vor supune ordinelor.

— Şi noi, restul?

— Vom lupta alături de Armata Roşie.

Borov făcu un pas înapoi, cu o expresie uluită pe chip.

— Ce se întâmplă, căpitane? Este cu neputinţă.

— Am fost luat prizonier, Borov. Asta s-a întâmplat. Aşa că nu ai de ales. Miza e chiar viaţa mea.

Borov îşi lăsă şi el capul în pământ, de parcă nu avea într-ade- văr de ales.

— Borov îmi va fi mereu loial, îi explică mai târziu Paşa lui Alexander. Reprezintă pentru mine ce reprezintă Ouspenski pentru tine.

— Ouspenski nu reprezintă nimic pentru mine, îi răspunse Alexander.

— Glumeşti, spuse Paşa.

Se întorceau în tabăra sovietică, însoţiţi de oamenii lui Paşa şi de cei zece germani, legaţi la mâini.

— Ai încredere în el, Alexander?

— în cine?

— în Ouspenski.

— La fel de mult cum am încredere în toţi ceilalţi.

— Adică?

— Unde vrei să ajungi?

Paşa tuşi.

— Ai suficient de multă încredere încât să-i împărtăşeşti aspecte personale?

— Nu încredinţez nimănui aspectele personale, zise Alexander, cu privirea aţintită înainte.

— Foarte bine. Nu ştiu dacă e de încredere, răspunse Paşa, după o scurtă şovăire.

— Şi-a dovedit de-a lungul anilor loialitatea faţă de mine. E de încredere. Dar oricum nu-i împărtăşesc aspectele personale.

— Foarte bine, repetă Paşa.

Alexander avea dreptate în multe privinţe. întăririle sovietice întârziau să vină. Şi nu aveau uniforme imperiale pentru Paşa şi pentru soldaţii lui ruşi. Deşi batalionul său pierduse mai bine de patruzeci şi doi de oameni, îngropaseră morţii în uniformele Armatei Roşii, ude şi pline de sânge. Acum avea patruzeci şi doi de oameni în uniforme germane, tunşi în stil german. Alexander le ordonă să se tundă la zero, dar purtau tot uniforme germane.

Paşa avea şi el dreptate în multe privinţe. întăririle nemţilor porniră spre poalele munţilor, sperând să găsească trupele lui Paşa. întâlniră, în schimb, batalionul lui Alexander, dar nici urmă de vlasovişti. Deşi erau mai bine înarmaţi, având mai multe proiectile şi grenade decât soldaţii lui, Alexander avea avantajul, pentru prima oară în cariera sa militară, de a ocupa creasta dealului, învinseră, cu greu, unitatea germană de artilerie, apoi, cu uşurinţă, o unitate de infanterişti. Coborî, împreună cu oamenii săi, povârnişul muntelui, pierzând în luptă doar cinci soldaţi. „Nu voi mai lupta niciodată dacă nu voi fi la înălţime", susţinea Alexander.

Dacă nemţii trimiseseră acum doar o mână de trupe ca să-i ţină piept lui Alexander, susţinea Paşa, data viitoare aveau să trimită o mie, iar apoi zece mii.

Şi Paşa nu se înşelă.

De cealaltă parte a Munţilor Sfintei Cruci, se duceau lupte aprige, într-o pădure şi mai deasă, cu o artilerie şi mai puternică şi cu salve necontenite de gloanţe, grenade şi proiectile.

Batalionul lui Alexander pierdu încă cinci oameni. A doua zi, veniră şi mai multe trupe germane, iar batalionul se reduse la trei detaşamente. Pansamentele şi sulfamidele nu-i mai ajutau. Oamenii săi nu aveau timp să construiască sisteme de apărare, tranşee şi cazemate. Copacii îi acopereau, dar erau doborâţi de proiectilele obuzierelor şi de grenade, curmând viaţa oamenilor săi. Nimic nu le mai putea vindeca membrele secţionate.

După alte patru zile, rămaseră numai două detaşamente. Douăzeci de oameni. Alexander, Paşa, Ouspenski, Borov şi şaisprezece soldaţi.

Ceva îl muşcă în pădure pe unul dintre oamenii lui Alexander. A doua zi, zăcea mort. Rămaseră nouăsprezece. La fel ca în ziua în care destinul i-l scosese în cale pe Paşa. Doar că acum aveau opt prizonieri a căror viaţă o puteau negocia.

Armata germană nu avansa. Nici nu se retrăgea. Dar nici pe loc nu stătea. Singurul scop al nemţilor era să lichideze batalionul lui Alexander.

El reuşi să reziste cinci zile. Dar nu mai aveau bombe, proiectile şi gloanţe. Borov îşi pierduse viaţa. Paşa vărsă lacrimi amare când îl îngropă în noroi, sub frunzele ude.

Pieri şi sergentul Telikov. Ouspenski vărsă şi el lacrimi amare când îl îngropă.

Pansamentele se terminară. Ca şi proviziile de mâncare. Adunau apa de ploaie în frunze de copaci şi o turnau în ploşti. Morfina se terminase şi ea, iar medicul pierise secerat de gloanţe. Alexander îşi bandaja singur oamenii.

— Acum ce facem?

— Nu mai am nicio idee, răspunse Alexander.

Retragerea era singura opţiune,

— Nu ne putem retrage, îi spuse Alexander lui Ouspenski, gata de a face cale întoarsă.

— Aşa e, locotenente, interveni Paşa. Ştii prea bine că retragerea se pedepseşte cu moartea.

— Du-te dracului! ripostă Ouspenski. Mi-ar plăcea să-ţi aplic eu pedeapsa cu moartea.

Alexander şi Paşa schimbară o privire.

— Şi te mai întrebi de ce i-am ales pe nemţi în locul morţii, spuse Paşa.

— Nici vorbă! ripostă Ouspenski. Nu în locul morţii i-ai ales, ticăloşiile, ci în locul propriilor compatrioţi.

— Dar iată cum îşi tratează armata oamenii! exclamă Paşa. V-au aruncat în bătaia puştilor fără ajutoare, v-au trimis la moarte sigură şi, ca să pună şi mai multă sare pe rană, au transformat capitularea într-o crimă împotriva patriei mamă. Unde ai mai auzit să se întâmple aşa ceva? În ce armată, în ce loc şi timp? Spune-mi unde anume! insistă Paşa, râzând dispreţuitor. Şi mai întrebi şi de ce!

— Paşa, o iei mult prea personal, spuse Alexander. Cui crezi că îi pasă de moartea noastră?

Se priviră în tăcere unul pe celălalt, apoi Alexander nu mai spuse nimic. Stătea pe haina udă, aşezată pe trunchiul unui copac rupt, ce căzuse peste un alt copac, şi cioplea un ţăruş cu cuţitul. Stând pe un alt copac, Ouspenski îi strigă lui Alexander să pună capăt îndeletnicirii sale inutile. El îi răspunse că ţăruşul îl va ajuta să pescuiască, iar peştii pe care îi va prinde îi va mânca singur, lăsându-l pe Ouspenski să moară de foame. Paşa le spuse cu tristeţe că Borov le prindea mereu peşti, că fusese cel mai bun prieten al său şi mâna lui dreaptă timp de trei ani. „Mă faci să plâng cu lacrimi amare, de va da Vistula pe dinafară", ripostă Ouspenski, iar Alexander le ordonă amândurora să tacă. Se aşternu noaptea.

Alexander şi Tatiana se joacă de-a războiul în pădure. Alexander stă tăcut printre copaci, încercând să-

i surprindă paşii. Nu aude nimic, doar ţârâitul şi bâzâitulgândacilor, al muştelor şi al albinelor. Numai insecte, nici urmă de Tatiana. Se uită de jur împrejur — nimic. Face încet câţiva paşi.

— Tania! o strigă el. Unde eşti, micuţa mea? Unde eşti? Sper să te fi ascuns bine de mine, căci, dacă te găsesc, va fi vai şi amar de tine.

Vrea s-o facă să râdă. Nu mai zice nimic. Stă cu urechile ciulite. Nu se aude niciun sunet. Uneori, dacă se apropie, o aude trăgând cocoşul pistolului pe care i l-a dat. Acum însă nimic nu tulbură tăcerea din împrejurimi.

— Tania!

Merge prin pădure, întorcând prudent capul la fiecare pas. Jocul se termină în clipa în care va simţi la spate ţeava pistolului.

— Tatia, am uitat să-ţi spun ceva foarte important. Mă asculţi?

Îşi ciuleşte urechile. Nimic. Zâmbeşte.

Bucăţi de muşchi verde îi cad în cap. Iarăşi! De unde au căzut? Îşi ridică privirea. Nu de sus. Se uită de jur împrejur. Nu o vede. În timpuljocului, ea poartă un tricou de camuflaj, devenind aproape invizibilă. Pufneşte în râs.

— Tatiaşa, nu mai arunca cu muşchi în mine, căci, de voi pune mâna pe tine...

Aude un zgomot şi îşi ridică privirea. O găleată cu apă i se varsă în cap. E ud leoarcă. Trage o înjurătură. Găleata se leagănă de o creangă, dar nici urmă de Tatiana. Sfoara de care e prinsă găleata dispare în spatele unui buştean.

— Gata, până aici! Jocul s-a terminat. Stai să vezi ce te-aşteaptă, Tania! spune el scoţându-şi cămaşa udă. Ai dat de dracu'!

Porneşte spre buştean şi aude un zgomot. Se trezeşte deodată acoperit din cap până în picioare de un praf alb. Făină — o simte înche- gându-i-se în părul umed. Nu-i vine să creadă. Cât plănuise oare să-l atragă în pădure exact în locurile în care pusese capcanele —

mai întâi, găleata cu apă, apoi făina? Agerimea ei îl surprinde din nou, căci se dovedeşte un adversar redutabil.

— Gata, Tania, până aici!Nici nu-ţi imaginezi ce te aşteaptă...

Se îndreaptă spre buştean, dar aude în urma sa un zgomot uşor de
paşi. întinde braţul, fără să se întoarcă, şi îi înhaţă pistolul pe care îl ţine în mână. Tatiana ţipă şi dă drumul pistolului, luând-o apoi la fugă prin pădure. El porneşte după ea. Locurile de aici sunt alunecoase şi cleioase — nu se compară cu pădurea de pini din Lazarevo şi Molotov şi nici cu cea care le împrejmuieşte poienița. Aici terenul este presărat cu puieţi de stejar şi plopi, cu urzici şi mușchi. Crengile joase şi copacii căzuţi la pământ îi încetinesc pasul. Nimic nu pare să stea în calea Tatianei. Sare peste obstacole, trece pe lângă ele, fuge în zigzag şi ţipă. Reuşeşte chiar să ia o mână de mușchi şi frunze şi să le arunce ca pe nişte proiectile.

— Gata! strigă el. Păzeşte-ţi spatele!

Ignorând tufişurile ce-i stau în drum, Alexander sare peste trei buşteni şi îi iese în cale, gâfâind, cu pistolul în mână. E ud până la piele şi murdar de făină. Tatiana ţipă şi încearcă să fugă, dar înainte să apuce să facă vreo mişcare, Alexander se năpusteşte asupra ei, ţintuind-o la pământ.

— Unde crezi că te duci? o întreabă gâfâind, zădărnicindu-i încercările de a scăpa. Ce o să faci acum, fetiţa mea inteligentă, mult prea inteligentă pentru binele tău? Unde te mai duci acum?

îşi freacă obrazul murdar defainâ defaţa ei curată.

—încetează! îl roagă ea, cu răsuflarea întretăiată. Mă murdăreşti.

— N-o să mă mulţumesc doar să te murdăresc.

Se zvârcoleşte, curajoasă, în strânsoarea lui; reuşeşte să-l gâdile, farăprea mult succes. El îi prinde mâinile şi i le imobilizează deasupra capului.

— Nici n-ai idee ce te paşte, teroristă nazistă ce eşti! Cât timp ţi-a luat ca săplănuieşti toate astea?

— Cinci secunde, îi răspunde râzând. Eşti atât de naiv!

Se zvârcoleşte în continuare, încercând să scape din strânsoarea lui.

El îi ţine mâinile deasupra capului. Imobilizându-i încheieturile cu o singură mână, Alexander îi ridică până la gât tricoul de camuflaj, expunându-i abdomenul, coastele şi sânii.

— Tot mai ai de gând să mi te împotriveşti? o întreabă el. Capitulezi?

— Nici în ruptul capului! strigă ea. E mai bine să mori în picioare decât...

Alexander o gâdilă cu bărbia nerasă. Tatiana chicoteşte.

— încetează! spune ea. Nu mă mai chinui! închide-mă în temniţa iubirii printre lanţuri de săruturi!

— Temniţa iubirii e o pedeapsă mult prea uşoară pentru tine. O să primeşti o sentinţă mult mai aspră. Capitulezi? repetă el.

— Niciodată!

O gâdilă din nou cu gura şi cu bărbia nerasă. Alexander ştie că trebuie să fie atent. Odată, a gâdilat-o atât de mult, că a leşinat. Acum râde necontrolat, agitându-şi picioarele prin aer. I le imobilizează cu genunchiul, ţinându-i în continuare mâinile deasupra capului şigădilând-o cu limba.

— Capitulezi? o întreabă din nou, gâfâind.

— Nici gând! strigă ea.

Alexander se ridică uşor deasupra ei şi îi cuprinde sfârcul cu gura, torturând-o fără milă. Nu încetează până nu o aude ţipând cu putere. Se opreşte pentru o clipă.

— Te mai întreb o dată. Capitulezi ?

— Nu, ii răspunde, cu răsuflarea întretăiată. Mai bine mă ucizi, soldat... adaugă după o clipă de tăcere. Cu toate armele din dotare.

Ţinându-i mâinile deasupra capului, Alexander îi dăruieşte o partidă de sex sălbatic, refuzând să se oprească până n-o aude spunând că se predă. Nu încetează nici când o vede plutind pe aripile plăcerii supreme.

— Ce mai zici acum, draga mea prizonieră? o întreabă gâfâind.

— Vreau mai mult, domnule, îi răspunde Tatiana cu glas şoptit ca o boare de vânt.

Alexander se supune, râzând.

— Capitulezi?

— Vreau şi mai mult, domnule, murmură ea.

Şi se supune din nou voinţei ei.

— Eliberează-mi mâinile! îl roagă Tatiana printre sărutări fierbinţi. Vreau să te ating.

— Capitulezi?

— Da, capitulez. Capitulez.

Alexander îi dă drumul. Ea îl mângâie cu fervoare.

Şi se opreşte istovit.

Tatiana este plină de făină —pe faţă, pe sâni şi pe abdomen. De făină, de muşchi şi de parfumul lui Alexander.

— Hai, ridică-te! îi şopteşte el.

— Nu pot, îi răspunde ea, tot în şoaptă. Nu pot să mă mişc.

El o ia în braţe şi o poartă spre răul Kama, unde se răcoresc şi se spală în apele puţin adânci şi stâncoase, presărate cu peşti.

— în câte feluri pot să te ucid? murmură Alexander, ridicând-o în braţe şi sărutând-o.

— într-unui singur, îi răspunde Tatiana, frecându-şi chipul ud de gâtul lui la fel de ud.

în pădurile îngheţate ale Poloniei, Alexander, Paşa, Ouspenski şi Danko, singurul caporal rămas în viaţă, se ascundeau printre arbuşti, împresuraţi, neînarmaţi, înnegriţi de fum, însângeraţi şi uzi până la piele. Alexander şi Paşa aşteptau fie o idee salvatoare, fie moartea.

Nemţii turnaseră kerosen de jur împrejurul lor şi dăduseră foc pădurii.

— Alexander...

— Da, Paşa, ştiu.

Stăteau cu spatele rezemat de trunchiurile groase de stejari. Erau la câţiva metri unul de celălalt. Focul îi dogorea chipul lui Alexander.

— Suntem înconjuraţi.

— Da.

— Nu mai avem gloanţe.

— Da, repetă Alexander, cioplind o bucată de lemn.

— Asta e, nu-i aşa? Nu mai avem cale de scăpare.

— Aşa crezi tu, dar te înşeli. Există, doar că n-am găsit-o noi.

— Până o vom găsi, vom fi deja morţi, spuse Paşa.

— Atunci ar fi mai bine să ne punem mintea la treabă, răspunse Alexander, scrutându-l pe Paşa. într-un fel sau altul, trebuia să-l scoată pe fratele Tatianei din pădure. într-un fel sau altul, trebuia să-l salveze de dragul ei, deşi, în momente de tristeţe, Alexander se temea că nimic nu îl mai putea salva.

— Nu ne putem preda.

— Nu?

— Nu. Cum îţi imaginezi că ne vor trata nemţii? Le-am ucis sute de oameni. Crezi că vor fi îngăduitori?

— E război, vor înţelege. Şi vorbeşte mai încet, Paşa! Alexander nu voia ca Ouspenski să le audă discuţia, căci locotenentului nu-i scăpa niciodată nimic.

— Şi ştii prea bine că nu mă pot întoarce, continuă Paşa cu glas scăzut.

— Ştiu prea bine.

Se aşternu tăcerea, în timp ce Alexander continua să facă o suliţă dintr-o creangă ruptă de copac, ca să-şi domolească freamătul mâinilor. Paşa îşi curăţa mitraliera când pufni deodată pe nas.

— La ce te gândeşti, Paşa?

— La nimic. Mi se pare o ironie a sorţii să sfârşim aici.

— De ce ţi se pare o ironie a sorţii?

— Tata a venit aici cu mulţi ani în urmă. Pe timp de pace. Cu treburi. în Polonia! Am fost atât de impresionaţi! Undeva pe aici. Ne-a adus cadouri exotice. Am purtat cravata pe care mi-a adus-o până s-a făcut franjuri. Daşa credea că nimic nu e mai gustos decât ciocolata poloneză, iar Tania a purtat mândră rochia pe care i-a dăruit-o, în ciuda faptului că avea braţul rupt.

— Ce rochie? întrebă Alexander, încetând să mai cioplească lemnul.

— Nu mai ştiu. Una albă. Era mult prea slabă şi prea tânără pentru o rochie ca aia şi avea braţul în ghips, dar a purtat-o oricum, ţanţoşă ca o păuniţă.

— Avea cumva imprimeuri cu flori? întrebă Alexander cu glas frânt.

— Da. Trandafiri roşii.

— De unde i-a cumpărat-o tatăl vostru? întrebă apoi, în timp ce un suspin îi scăpă printre buze.

— Cred că dintr-un orăşel ce purta numele de Swietokryzst. Da, aşa se chema, căci Tania o numea „rochia Sfintei Cruci". O purta în fiecare duminică.

Alexander închise ochii, încercând să-şi domolească tremurul mâinilor. Auzi apoi glasul lui Paşa.

— Ce crezi că ar face sora mea într-o situaţie ca asta?

Alexander clipi, încercând să-şi scoată din minte imaginea
Tatianei care stătea pe o bancă şi mânca îngheţată, mergea desculţă pe Câmpul lui Marte sau urca treptele bisericii din Molotov, la braţul lui, îmbrăcată în rochia cu trandafiri roşii.

— S-ar retrage? întrebă Paşa.

— Nu. Nu s-ar retrage, îi răspunse cu o strângere de inimă.

Indiferent cât şi-ar dori s-o facă. Indiferent cât şi-ar dori el s-o
facă.

Luându-şi mitraliera, Alexander se apropie de Paşa şi, profitând de absenţa lui Ouspenski, îi spuse în şoaptă:

— Paşa! Sora ta a plecat, singură şi însărcinată, din Rusia. Avea arme, dar nu le-ar fi folosit niciodată. Era un subiect discutabil pentru ea. Fără să curme vreo viaţă şi fără să tragă vreun glonţ, singură şi cu burta la gură, a reuşit să străbată mlaştinile spre Helsinki. Dacă a ajuns în Finlanda, trebuie să cred că a ajuns şi mai departe. Trebuie să mă înarmez cu speranţă. Mi-ai apărut în cale. Nu pot să cred că totul e în zadar. Acum mai avem patru oameni — opt dacă îi punem la socoteală şi pe nemţi. Şi sunt prizonierii noştri. Avem cuţite, baionete şi chibrituri. Putem să facem arme şi, spre deosebire de Tania, le vom şi folosi. Nu trebuie să stăm cu mâinile în sân şi să ne prefacem că suntem terminaţi. Hai *să încercăm* să fim nişte bărbaţi mai puternici decât Tatiana! Nu va fi uşor, dar va trebui să încercăm. Bine?

Stătea neclintit, cu spatele rezemat de stejar, năclăit pe faţă de noroi. Făcu semnul crucii şi îşi sărută casca.

—Trebuie să traversăm pădurea cuprinsă de flăcări, Paşa. Să ne apropiem cât mai mult de nemţi. Trebuie s-o facem.

— E o nebunie, dar sunt de acord.

Ouspenski şi prizonierii rămaşi nu se lăsară convinşi prea uşor.

— De ce te temi? întrebă Alexander. Respiri doar cu un plămân. în fum şi flăcări, ăsta este chiar un avantaj.

— Nici nu voi apuca să inhalez fumul, căci voi fi incinerat, ripostă Ouspenski.

în cele din urmă, acceptară cu toţii. Alexander le spuse să-şi pună ceva pe cap.

— Eşti gata? îl întrebă Paşa, punându-şi pe umăr mitraliera goală.

— Sunt gata, răspunse el. Ai grijă, Paşa! Trebuie să supravieţuieşti cu orice preţ. Şi acoperă-ţi gura!

— Nu pot să alerg cu gura acoperită. Dar o să mă descurc. Nu uita că ticăloşii de nemţălăi au aruncat în aer trenul în care mă aflam! Am mai trecut şi altă dată prin foc. Să mergem! O să ţin bereta la nas. Promite-mi însă că n-o să mă laşi baltă!

— N-o să te las baltă, răspunse Alexander, aruncându-şi pe umăr obuzierul gol şi acoperindu-şi gura cu un prosop umed şi murdar de sânge.

Se aruncară în foc.

în timp ce străbăteau pădurea cuprinsă de flăcări, Alexander respira prin prosopul umed pe care şi-l legase în jurul capului. Ouspenski îşi ţinea răsuflarea cât mai mult cu putinţă, acoperindu-şi gura cu gulerul pardesiului umed de ploaie. Paşa se luă la trântă cu focul, fără să-şi pună nimic la nas. Curajos, îşi spuse Alexander. Curajos şi nesăbuit. Reuşiră să treacă prin flăcări. în acest caz, hainele lor ude se dovedeau un avantaj: refuzau să ia foc. Pentru că erau tunşi la chelie, nu exista pericolul ca părul să le fluture în vânt, mistuit de flăcări. Unul dintre prizonieri se dovedi mai puţin norocos: o creangă căzu peste el şi îşi pierdu cunoştinţa. Un alt compatriot îl puse în spate şi îşi continuă drumul.

Lăsând focul în urmă, Alexander îi aruncă o privire lui Paşa şi văzu că era mai mult nesăbuit decât curajos. Era cumplit de palid, încetini pasul, apoi se opri. Se aflau încă în mijlocul fumului.

Alexander se opri şi el.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă apoi, scoţându-şi prosopul de la gură şi începând imediat să tuşească.

— Nu ştiu, răspunse Paşa cu glas răguşit, ducându-şi mâinile la gât.Deschide gura!

Paşa o deschise, dar nu-l ajută. Se prăbuşi deodată ca un copac retezat, horcăind cumplit, de parcă s-ar fi înecat cu mâncare sau cu un os; de parcă nu putea să respire.

Alexander îi acoperi nasul şi gura cu prosopul lui. Nu-l ajuta cu nimic pe Paşa, iar Alexander începea şi el să se sufoce. în pădurea înăbuşitoare, fumul se dovedea mai nociv decât flăcările. Ous- penski îl trăgea de braţ. Prizonierii nemţi o luaseră deja înainte, sub ameninţarea mitralierei lui Danko, singurul soldat rămas din batalionul lui Alexander. Se aflau la doar câţiva metri distanţă, dar Alexander nu putea să-l lase pe Paşa de izbelişte. Nu putea nici să înainteze, nici să se retragă.

Trebuia să facă ceva. Paşa horcăia şi icnea, încercând în zadar să respire. Alexander îl aruncă pe umeri şi, acoperindu-şi gura cu prosopul, o luă la fugă. Ouspenski îi urmă îndeaproape.

Cât timp pierduse Alexander cărându-l pe Paşa în spinare? Treizeci de secunde? Un minut? Era greu de spus. Prea mult, judecând lucrurile după incapacitatea lui Paşa de a respira. în curând, avea să fie prea târziu. îl chemă pe Ouspenski când aerul deveni puţin mai respirabil.

— Unde e medicul? îl întrebă, cu răsuflarea întretăiată.

— A murit. Ai uitat? I-am luat casca.

Alexander îşi amintea cu greu.

— Nu avea un asistent?

— Asistentul a murit şi el acum o săptămână.

Alexander se aşeză pe jos, ţinându-l pe Paşa în braţe, în timp ce Ouspenski îi scrută.

— Ce-i cu el?

— Nu ştiu. N-a fost lovit şi nici n-a înghiţit ceva.

Pentru orice eventualitate, Alexander îi aşeză gâtul în aşa fel încât să fie în linie dreaptă cu restul corpului şi îi îndesă degetele pe gât, încercând să

găsească vreun obstacol. Nu descoperi nimic, dar vârî degetele ceva mai adânc, lângă esofag, încercând să-i găsească laringele. în zadar însă. Gâtul părea cărnos şi îngroşat. Se aşeză în genunchi deasupra lui, îi prinse nasul cu degetele şi îi făcu respiraţie gură la gură, în reprize scurte. Nimic. Continuă să-i facă respiraţie gură la gură, în reprize mai lungi. Fără niciun rezultat, încercă din nou să-i găsească laringele. în zadar.

— Ce dracu' se întâmplă? murmură Alexander înspăimântat. Ce-i cu el?

— Am mai văzut scene din astea, spuse Ouspenski. La Siniavino. Am văzut câţiva oameni murind din cauza intoxicaţiei cu fum. Li se umflă gâtul; şi blochează *complet* accesul aerului. Până când se dezumflă, sunt morţi, continuă el, respirând cu gura acoperită în pardesiul ud. E terminat. Nu poate să mai respire. N-ai ce să-i faci.

Alexander putea să jure că simţi o urmă de satisfacţie în glasul lui Ouspenski. Nu avea însă timp să-i răspundă. îl întinse pe Paşa pe jos şi îi puse sub gât prosopul făcut sul, dându-i uşor capul pe spate, ca să-i expună gâtul. Scotocind prin raniţă, Alexander îşi găsi stiloul. Slavă Domnului că era spart! Dintr-un motiv sau altul, cerneala nu se scursese în peniţă. Marfa sovietică! Slavă Domnului şi pentru asta! Desfacând stiloul, puse deoparte rezervorul gol şi apoi îşi scoase cuţitul.

— Ce-ai de gând să faci, căpitane? întrebă Ouspenski arătând spre cuţit. Vrei să-i tai gâtul?

— Da, răspunse Alexander. Acum taci şi nu mai vorbi cu mine!

— Am glumit, spuse Ouspenski, aşezându-se şi el în genunchi.

— Ia o lanternă şi luminează-i gâtul! Fără să te mişti. Ăsta e rolul tău. Ţine rezervorul stiloului şi şnurul ăsta! Când ţi-l cer, să mi-l dai! Ai înţeles?

Se pregătiră. Alexander trase adânc aer în piept. Ştia că nu mai avea timp. îşi privi degetele. Erau ferme.

Atingându-i gâtul, îi găsi mărul lui Adam, apoi, ceva mai jos, găsi pielea ce acoperea cavitatea traheană. Ştia că, imediat sub mărul lui Adam, se află lumenul faringotrahean. Dacă avea să fie atent, putea să facă o mică incizie şi să introducă rezervorul stiloului în gâtul lui Paşa, ca să-l ajute să respire. Dar una foarte mică. Nu făcuse niciodată aşa ceva. Mâinile lui nu erau menite pentru sarcini delicate, nu erau fine ca mâinile Taniei.

— Gata, începem! spuse în şoaptă, ţinându-şi răsuflarea şi apropiind cuţitul de gâtul lui Paşa.

Mâinile îi tremurau lui Ouspenski, ţinând seama de lumina fremătătoare a lanternei.

— Locotenente, nu te mai mişca, pentru numele lui Dumnezeu!

— Aţi mai făcut aşa ceva, căpitane? întrebă Ouspenski, încercând să-şi stăvilească tremurul.

— Nu. Dar am asistat la câteva operaţii.

— Reuşite?

— Nu chiar, răspunse Alexander.

Văzuse doi medici efectuând o traheotomie. Dar niciunul dintre soldaţi nu supravieţuise. Unul din doctori făcuse o incizie mult prea adâncă, secţionând traheea fragilă cu un cuţit mult prea greu. Celălalt soldat nu mai deschisese ochii. Respira, dar nu mai deschidea ochii.

Alexander tăie, cu multă grijă, doi centimetri din pielea lui Paşa. Opunea rezistenţă în faţa lamei de cuţit. Apoi incizia începu să sângereze, împiedicându-l să vadă cât de adânc tăia. I-ar fi trebuit un bisturiu, dar nu avea la dispoziţie decât cuţitul de armată, cu care se rădea şi curma vieţi. Tăie şi mai adânc, apoi, ţinând cuţitul între dinţi, depărtă pielea cu degetele, expunând cartilajul de pe ambele părţi ale membranei. Făcu apoi o mică incizie în membrana aflată sub mărul lui Adam şi un horcăit se auzi deodată în gâtul lui Paşa, în clipa în care aerul pătrunse înăuntru. Alexander continua să ţină cu degetele pielea depărtată, permiţând aerului să pătrundă în plămâni. Nu era o cale la fel de eficientă ca

tractul respirator superior (nasul şi gura), dar era salutară.

— Dă-mi rezervorul, locotenente!

Ouspenski i-l dădu.

Alexander îndesă pe jumătate rezervorul scurt din plastic, având grijă să nu-l lovească de spatele traheii.

— Ne-am descurcat bine, Paşa, spuse apoi, trăgând adânc aer în piept. Ouspenski, dă-mi şnurul! Legă apoi unul din capetele şnurului de rezervorul stiloului, iar pe celălalt îl înfăşură de gâtul lui Paşa, pentru ca tubul din plastic să nu alunece.

— în cât timp se retrage umflătura? întrebă Alexander.

— De unde să ştiu? răspunse Ouspenski. Toţi cei pe care i-am văzut în situaţia asta au murit înainte ca umflătura să se retragă. Deci n-am de unde să ştiu.

Paşa zăcea în braţele lui Alexander, respirând sporadic şi neregulat prin tubul din plastic. Alexander îi privea chipul murdar de noroi, gândindu-se că o lume întreagă, măcinată de războaie, îşi aştepta moartea în timp ce Paşa se agăţa de viaţă, respirând prin rezervorul unui stilou sovietic spart.

într-o clipă, trăiau cu toţii — Grinkov, Marazov, Verenkov, Telikov, Iermenko, Daşa şi Alexander —, ca apoi să dispară cât ai zice peşte. într-o clipă, era în viaţă, ca apoi să zacă fără vlagă pe apele îngheţate ale lacului Ladoga, sângerând de moarte.

Dar într-o clipă efemeră, cât zbaterea unei aripi, Alexander cunoscuse iubirea supremă.

— Mă auzi, Paşa? îl întrebă el. Clipeşte dacă mă auzi!

Şi Paşa clipi.

încleştându-şi maxilarul şi respirând scurt şi sacadat, Alexander îşi aminti versurile unei poezii de T. E. Hulme — *Fantezia unui gentleman învins într-o noapte rece şi amară:*

Odată, în fineţea viorilor găsit-am eu extaz,
În licărirea tocurilor aurii pe asfaltul tare.
Acum văd eu
Căldura din care poezia-i plămădită.

O, Doamne, scurtează
A cerului învelitoare, ponosită şi roasă de stele,

Ca-n ea să mă înfăşor şi, în tihnă, eu să dorm![1] New York, octombrie 1944

Edward Ludlow intră pe uşile duble ale salonului de spital din Ellis Island şi o luă pe Tatiana de mână, trăgând-o pe hol.

— E adevărat ce-am văzut, Tatiana?

— Nu ştiu. Ce-ai văzut?

Era palid la faţă şi îngrijorat.

— Ce s-a întâmplat?

— E adevărat? Am văzut lista asistentelor de la NYU care urmează să plece în Europa cu Crucea Roşie, iar printre ele se află şi o Jane Barrington. Spune-mi că e doar o coincidenţă, că e vorba de o altă Jane Barrington!

Tatiana păstra tăcerea.

— Nu, te rog! Nu se poate!

— Edward...

— Ai vorbit cu cineva despre asta? o întrebă, luându-i mâinile într-ale sale.

— Nu, fireşte că nu.

— Unde ţi-a fost capul? Americanii au ajuns în Europa. Hitler e presat de pe ambele fronturi. Războiul se va sfârşi în curând. Nu ai de ce să pleci.

— Lagărele de prizonieri au nevoie disperată de medicamente, provizii de mâncare, pachete şi îngrijiri medicale.

— Au parte de îngrijiri medicale, Tatiana. Îi îngrijesc alte asistente.

— Dacă aşa stau lucrurile, de ce mai cere armata ajutorul voluntarilor Crucii Roşii?

— Da, ajutorul altor voluntari. Nu al tău.

Văzând că nu-i răspunde, Edward insistă.

— Dumnezeule, Tatiana, ce-ai de gând să faci cu Anthony? o întrebă cu stupoare.

— M-am gândit să-l las la mătuşa lui din Massachusetts, dar nu cred că va putea să aibă grijă de un băieţel, răspunse Tatiana, văzând expresia din ochii

1 **Traducere aproximativă.**

lui Edward. Esther spune că pot să-l las la ea, continuă, desprinzându-şi mâinile dintr-ale lui. Rosa, menajera ei, ar putea să aibă grijă de el, dar nu cred că e o idee prea bună.

— Serios?

Tatianei nu-i scăpă sarcasmul din glasul lui, dar nu-i ripostă.

— M-am gândit să-l las cu Isabella... spuse în schimb.

— Cu Isabella? Un om complet străin!

— Nu e un om complet străin. S-a oferit să...

— Tania, ea nu ştie ce ştiu eu. Nu ştie nici măcar ce ştii tu. Iar eu ştiu lucruri pe care nici măcar tu nu le ştii. Spune-mi adevărul! Vrei să pleci în căutarea soţului tău, nu-i aşa?

Ea nu-i răspunse.

— O, Tatiana! exclamă Edward clătinând din cap. O, Tatiana! Mi-ai spus că a murit.

— Edward, de ce-ţi faci atâtea griji?

— Tania, spuse el cu glas fremătător, ştergându-şi fruntea de sudoare şi făcând un pas înapoi, copleşit de teamă şi de confuzie. În toamna asta, Heinrich Himmler a preluat controlul lagărelor germane de prizonieri. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să le refuze prizonierilor americani de război dreptul de a primi pachete sau scrisori şi a interzis IRC-ului[1] să inspecteze lagărele. Himmler ne-a asigurat că toate forţele aliate, cu excepţia sovieticilor, au parte de tratament echitabil. Deocamdată, Crucea Roşie nu are voie să examineze lagărele germane de prizonieri. O altă dovadă a situaţiei disperate în care se află. Sunt conştienţi de faptul că vor pierde războiul şi nu le mai pasă de soarta propriilor prizonieri. Le-a păsat anul trecut şi cu un an în urmă, dar nu acum. Sunt convins că vor ridica interdicţia impusă Crucii Roşii. Dar chiar şi aşa, câte lagăre de prizonieri crezi că sunt? Două? Nici vorbă! Sunt sute. Şi multe altele în care se află deţinuţi

1 **International Rescue Committee**

italieni, francezi, englezi şi americani. Ai idee oare câţi prizonieri se află în aceste lagăre? Sute de mii ar fi o cifră moderată.

— Himmler se va răzgândi. Au mai făcut asta şi în 1943 şi apoi au revenit asupra deciziei, când au realizat că prizonierii lor vor avea parte de acelaşi tratament.

— Da, au facut-o când credeau că vor câştiga războiul! După debarcarea din Normandia, au înţeles însă că zilele le sunt numărate. Nu le mai pasă de oamenii lor aflaţi la ananghie. Ştii cum am aflat asta? Nu au mai cerut Crucii Roşii, încă din 1943, să inspecteze situaţia prizonierilor de război din Statele Unite.

— De ce s-o mai facă? Ştiu că americanii îi tratează bine pe prizonierii germani.

— Nu o mai fac pentru că ştiu că au pierdut războiul.

— Himmler se va răzgândi, stărui Tatiana cu încăpăţânare. Crucea Roşie va inspecta lagărele germane.

— Sunt sute de mii de prizonieri în sute de lagăre. Dacă petreci o săptămână într-un lagăr, asta înseamnă două sute de săptămâni ca să le vezi pe toate, fără să mai socoteşti timpul pe care îl pierzi pe drum. Patru ani! Unde ţi-a fost capul?

Tatiana nu-i răspunse. Nu se gândise atât de departe.

— Tania! continuă Edward.Te rog să nu pleci!

Pentru Edward părea o problemă personală. Tatiana nu ştia ce să spună.

— Cum rămâne cu fiul tău?

— îl las în grija Isabellei.

— Pentru totdeauna? Va mai avea oare grijă de el când mama lui va fi răpusă de vreo boală sau de rănile căpătate pe front?

— Edward, nu mă duc în Europa ca să mor.

— Serios? Dar nici nu vei putea să împiedici mâna destinului. Germania va deveni un câmp de luptă. Polonia se află în mâinile ruşilor. Dacă aceştia te caută?

Ce se va întâmpla dacă autorităţile sovietice vor afla că eşti în Polonia? Ce crezi că îţi vor face, draga mea Jane Barrington sau Tatiana Metanova? Indiferent unde vei ajunge — Germania, Polonia, Iugoslavia, Cehoslovacia sau Ungaria —, vei pieri fără urmă de îndoială. Îţi vei pierde viaţa, într-un fel sau altul.

Nu e adevărat, ar fi vrut să-i spună. Ştia însă că sovieticii o căutau. Cunoştea prea bine riscurile. Erau enorme. Şi Alexander? Era minuscul. Căuta acul în carul cu fân. Nu-şi concepuse un plan solid de bătaie, o ştia prea bine. Alexander avusese un loc concret unde s-o caute: Luga, Molotov, Lazarevo. Ea nu avea decât un certificat de deces. Şi, înarmată cu certificatul lui de deces, boţit şi mototolit, avea să inspecteze toate lagărele de prizonieri şi, dacă nu avea să-l găsească nicăieri, avea să se întoarcă la Leningrad, unde avea să-l caute pe colonelul Stepanov şi să-l întrebe dacă ştia ceva de soarta lui Alexander. Dacă nu ştia nimic, avea să-i întrebe pe generalii Voroşilov şi Mekhlis; iar în caz de nevoie, avea să se ducă la Moscova şi să-i ceară socoteală şi lui Stalin.

— Tania, nu pleca, te rog! repetă Edward.

— Ce e Orbeli? îl întrebă ea clipind.

— Orbeli? M-ai întrebat deja. De unde să ştiu? N-am nici cea mai vagă idee. Ce legătură are Orbeli cu toată povestea asta?

— Ultima oară când l-am văzut, mi-a spus: „Îţi aminteşti de Orbeli". Poate că este vreun loc din Europa, unde ar trebui să mă întâlnesc cu el.

— înainte de a-ţi abandona copilul ca să pleci pe front, n-ar trebui să afli cine sau ce este Orbeli?

— Am încercat, răspunse ea. Dar n-am reuşit să aflu nimic. Nimeni nu ştie.

— Poate că nu este nimic, Tania.

Teama şi grija lui Edward îi mistuiau sufletul. Cum să le justifice?

— Fiul meu va fi bine, îngăimă ea cu glas stins.

— Fără tată şi fără mamă?

— Isabella este o femeie extraordinară.Isabella este o persoană complet străină, în vârstă de şaizeci de ani! Nu este mama lui! Când va muri şi ea, ce crezi că se va întâmpla cu Anthony?

— Va avea Vikki grijă de el.

— Vikki nu e în stare să-şi coasă nici măcar un nasture la bluză, darămite să mai aibă grijă şi de un copil, ripostă Edward râzând sardonic. Vikki nu vine niciodată la timp, nu ştie niciodată cât e ceasul, nu cunoaşte noţiunea timpului. N-o interesează ce se întâmplă cu fiul tău, cu tine sau cu bunicii ei. N-o interesează decât propria persoană. Sper să nu aibă niciodată copii. Nu poţi să-l laşi în grija ei. Ce te face să crezi că se va mai ocupa de el din momentul în care va dispărea singura ei legătură emoţională cu Anthony, adică *tu*? Cât crezi că îl va mai ţine sub aripa ei „ocrotitoare"? îşi continuă Edward pledoaria, trăgând adânc aer în piept. Ştii unde îl vor trimite când va ajunge orfan? În orfelinatele pentru băieţi. Poate că, înainte de a pleca în Europa ca să mori, n-ar fi rău să vizitezi vreun orfelinat, ca să vezi unde va sfârşi fiul tău de cincisprezece luni.

Tatiana păli.

— Nu te-ai gândit la asta, spuse Edward. îmi dau seama. Dacă te-ai fi gândit, n-ai mai vrea să pleci. Ştiu asta prea bine. Şi ştii de unde ştiu?

— De unde? îl întrebă cu glas stins.

— O ştiu pentru că te-am văzut ce faci pentru oamenii care intră pe poarta de aur de la Ellis, răspunse Edward luându-i mâinile într-ale sale. O ştiu pentru că tu, Tatiana, faci întotdeauna ce trebuie.

Ea păstră tăcerea.

— Şi-a pierdut deja tatăl, continuă Edward. Nu-l lăsa şi fără mamă! Numai tu i-ai mai rămas şi eşti singura care îl poate corela cu trecutul şi cu destinul său. în clipa în care te va pierde şi pe tine, va pluti pentru totdeauna în derivă. Asta e moştenirea pe care i-o vei lăsa.

Tatiana rămase fără grai. îi era deodată cumplit de frig. Edward îi strânse mâinile.

— Tania, nu pleca! o imploră el. Nu te rog nici pentru mine, nici pentru Vikki, nici pentru veteranii de război din saloanele de spital şi nici pentru imigranţii de la Ellis, ci pentru fiul tău.

Tatiana nu ştia ce să facă. Dar sămânţa îndoielii prindea tot mai multe rădăcini în sufletul ei. II sună pe Sam Gulotta, care îi spuse că nu aflase nimic despre Alexander şi îi confirmă situaţia disperată din lagărele de concentrare şi în cele de prizonieri, cât şi soarta deţinuţilor sovietici închişi acolo. Cu cât se gândea mai mult, cu atât planul i se părea mai nebunesc şi cu atât mai vinovată se simţea faţă de copilul ei.

întrebă în stânga şi-n dreapta cine sau ce era Orbeli. îi întrebă pe toţi soldaţii nemţi şi italieni, pe asistente sau pe refugiaţi. Se duse apoi la biblioteca publică din New York, dar nici acolo — printre toate cărţile documentare, microfilmele, revistele, publicaţiile, atlasele, hărţile şi indicele de referinţă — nu găsi nimic despre Orbeli.

Bezna în care se zbătea o făcea să-i acorde tot mai puţină importanţă. Obscuritatea cuvântului îi diminua valoarea. Nu era nici numele unei păduri, nici al unui sat, nici al unei fortăreţe şi nici al vreunui general. Părea un cuvânt aruncat la întâmplare, fără nicio legătură cu ea sau cu Alexander, o glumă sau o anecdotă menită să piară în uitare sub noianul vieţii. Nu era niciun mesaj cu tâlc ascuns, ci o remarcă lipsită de importanţă, pe care ar fi trebuit s-o uite. Dar nu o uitase — şi nu din cauza faptului că Orbeli ar fi trebuit să se bucure de atenţia ei, ci din cauza contextului amplu în care Orbeli îşi găsise locul.

Dar medalia? Cum rămânea cu medalia *Erou al Uniunii Sovietice*? Cum ajunsese în rucsacul ei?

Găsi, în cele din urmă, o explicaţie şi pentru asta. Când doctorul Sayers îi împărtăşise soarta lui Alexander, uitase, poate, să-i spună că îi luase medalia din piept, ca să nu-l arunce cu ea în apele lacului. Apoi, odată ce

lucrurile se precipitară, intenţionase să-i spună că o pusese într-un compartiment secret din rucsac ca s-o găsească într-o bună zi, dar nu mai apucase s-o facă, răpus de salvele de gloanţe.

Tatiana nu bătea însă în retragere.Polonia, noiembrie 1944

Alexander dormea cu spatele rezemat de copac, ţinând pe genunchi capul lui Paşa. În zori, umflătura de la gâtul acestuia se retrase. Paşa acoperi cu degetul tubul din plastic şi trase de câteva ori aer pe gură. încurajat de gestul lui, Alexander înfăşură tubul cu leocoplast, acoperind orificiul rezervorului cât mai mult cu putinţă. Refuză să i-l scoată, temându-se că, dacă Paşa urma să aibă din nou nevoie de el, nu avea să mai reuşească să repete operaţia. Paşa îşi puse degetul pe orificiul rezervorului şi spuse cu glas răguşit:

— Acoperă-l cu totul! Nu pot să vorbesc dacă e deschis.

Alexander îl acoperi complet şi privi câteva minute cum Paşa
horcăi, luptându-se să respire.

— Ascultă-mă cu atenţie! şopti el, în cele din urmă, cu glas stins. Am o idee. Ia-mă în braţe şi hai să străbatem acest pământ al nimănui până la liniile de apărare germane! Port încă uniforma germană, nu-i aşa?

— Da.

— Uniforma mea germană îţi va salva şi ţie viaţa. Dacă vrei să-l salvezi şi pe el, continuă Paşa, cu răsuflarea întretăiată, ară- tându-i-l pe Ouspenski, va trebui să-l care în spinare pe unul dintre prizonierii nemţi răniţi. Mai e vreunul sau au murit cu toţii?

— Cred că mai avem un prizonier neamţ care a suferit o comoţie.

— Perfect! îi răspunse trăgând aer în piept. Vă predaţi pur- tându-le răniţii în spinare.

— Ceilalţi trei pot să meargă singuri.

— Foarte bine. Rămâi însă în fruntea oamenilor! Nu-i lăsa pe prizonieri să vorbească în locul tău! Când

ajungi în faţa liniei de apărare, spune: *Scheißen Sie nicht!* Nu trageţi!
— Numai asta trebuie să spun? întrebă Alexander. De ce n-am spus-o în 1941? Sau chiar în 1939, adăugă zâmbind.
Paşa respiră din nou.
— Ce tot puneţi la cale voi doi? întrebă Ouspenski, trăgând cu urechea. Doar nu aveţi de gând să vă predaţi, nu-i aşa?
Alexander nu-i răspunse.
— Căpitane, ştii prea bine că nu ne putem preda.
— Dar nici nu ne putem retrage.
— Nu ne retragem. Rămânem pe loc. Şi vom aştepta venirea întăririlor.
Paşa şi Alexander schimbară o privire.
— Ne predăm, Ouspenski. Am un rănit. Care are nevoie urgentă de îngrijiri medicale.
— Ei bine, eu nu mă predau. Ne vor ucide, spuse Ouspenski. Şi apoi armata noastră ne va renega.
— Cine spune că ne mai întoarcem în rândurile armatei noastre? interveni Paşa, ridicându-se în capul oaselor cu ajutorul lui Alexander.
— Uite cine vorbeşte! Tu, un cadavru ambulant, n-ai nimic de pierdut şi nici unde să te duci, dar noi, ceilalţi, avem familii acasă.
— Eu n-am nicio familie, răspunse Alexander. Dar Ouspenski are dreptate.
Locotenentul îl privi pe Paşa cu un zâmbet satisfăcut pe buze.
— Rămâi aici, Nikolai! îi spuse Alexander. Aşteaptă venirea Armatei Roşii!
Zâmbetul pieri de pe chipul lui Ouspenski.
— Căpitane! Ai o familie. Mi-ai spus că ai o soţie. Iar el are o soră, dacă nu mă înşel, adăugă, arătându-l pe Paşa cu un gest dispreţuitor.
Alexander şi Paşa păstrară amândoi tăcerea.
— Chiar nu vă pasă de ea? Va plăti scump capitularea voastră, o vor trimite pe Insula Bolşevică din Arhanghelsk.

Nimeni nu se mai întorcea de pe Insula Bolşevică. Ignorându-l pe Ouspenski, Paşa îl privi pe Alexander.

— Eşti pregătit? îl întrebă el.

Alexander încuviinţă din cap şi îi chemă pe cei patru prizonieri nemţi. Unul delira. Iar altul avea o rană superficială la cap, care sângera însă din abundenţă. Ouspenski abia mai reuşea să respire. Vorbea la fel de răguşit ca Paşa.

— La asta se rezumă totul? Căpitane Belov, ai mers o mie cinci sute de kilometri, ai înfruntat divizii şi regimente, câmpuri minate şi lagăre de exterminare şi ai străbătut râuri şi munţi ca să te predai acum în mâinile nemţilor?

Era atât de uluit, că abia mai răsufla.

— Da, răspunse Alexander cu glas fremătător. S-a sfârşit totul. Acum fie vii cu noi, fie rămâi aici.

— Rămân aici, răspunse Ouspenski.

Alexander îl salută milităreşte.

— Numai el e vinovat de toate astea, ripostă locotenentul. înainte să-ţi apară în cale, erai un om de onoare. Apoi, după ce v-aţi întâlnit, te-ai gândit că, de vreme ce el şi-a vândut sufletul diavolului şi a supravieţuit, hai să încerci şi tu.

— De ce faci din asta o chestiune personală, locotenente? îl întrebă Alexander scrutându-l. Ce legătură are toată povestea asta cu *tine?*

— Din motive obscure, se pare că totul are legătură cu el, spuse Paşa.

— Du-te dracului! Nu vorbeam cu tine. Mulţumeşte-te să respiri prin tubul ăla din plastic şi taci dracului din gură! Ai fi putrezit deja până acum dacă nu te-ar fi salvat el.

— Ouspenski! interveni Alexander. întreci măsura. Rangul comandantului Metanov îţi este net superior.

Nu-i respect rangul. Şi nici nu-i recunosc

gradele satanice,
ripostă locotenentul.
Hai, ce mai aştepţi,
căpitane? Pleacă odată!
Lasă-ţi oamenii de
izbelişte

— !Pe mine nu mă lasă de izbelişte, interveni timid caporalul Danko. Eu îl însoţesc.
— Sunt singurul pe care îl lăsaţi în urmă? întrebă Ouspenski, cu ochii cât cepele.
— Aşa se pare, răspunse Paşa cu un zâmbet pe buze. Ouspenski se năpusti spre el. Alexander îi aţinu calea. Paşa,
curajos, dar nesăbuit, n-ar fi putut să-i ţină piept locotenentului, în ciuda singurului plămân al acestuia. Efortul pe care Paşa îl făcea ca să respire îl secătuia de puteri.
— Ce-i cu voi? întrebă Alexander, dându-l la o parte pe fratele Tatianei. Paşa...
— Nu am încredere în el, Alexander. Nu am deloc încredere în el.
— Uite cine vorbeşte! ripostă Ouspenski.
— Mi-a stârnit suspiciuni încă de când l-am văzut prima dată, continuă Paşa, cu răsuflarea întretăiată. Apoi tăcu. Alexander îl luă deoparte.
— N-ai de ce să fii suspicios, îi spuse el în şoaptă. Mi-a fost mereu aproape. Cum ţi-a fost şi ţie Borov.
— Mult prea aproape, repetă Paşa.
— Da. Hai să-l luăm şi să pornim odată la drum, până nu le trezim interesul nemţilor cu zarva noastră! Paşa nu-i răspunse. Alexander îi dădu capul pe spate şi îi aranjă leocoplastul la gât.
— Nu mai vorbi! Trebuie să te vadă un medic şi să-ţi coasă rana. Aşa că, deocamdată, nu mai scoate niciun sunet! Mă ocup eu de toate.
Se îndreptă apoi spre Ouspenski.
— Nikolai, poate că nu respecţi rangul comandantului Metanov, dar pe al meu trebuie să-l respecţi. Nu pot să te las singur în pădure. Aş putea la fel de bine să te împuşc. Îţi ordon să depui armele şi să te predai împreună cu noi. E pentru binele tău, adăugă apoi, coborând glasul.
— O, la dracu'! exclamă Ouspenski. Bine, de acord. Dar să nu crezi că o fac de bunăvoie!

— În tot războiul ăsta, n-ai făcut nimic de bunăvoie. Spune-mi un lucru pe care l-ai făcut din proprie voinţă!
Ouspenski nu-i răspunse.
— Paşa crede că nu eşti demn nici să trăieşti cu porcii, locotenente.
— Dar mi-ai luat apărarea. L-ai contrazis, răspunse Ouspenski.
— Exact. Acum să mergem!
Oamenii depuseră armele şi porniră la drum. Flancat de cei doi soldaţi germani, care mergeau pe picioarele lor, Alexander îl căra pe Paşa în spinare, Ouspenski — pe neamţul rănit la cap, iar Danko — pe cel care suferise o comoţie. Străbăteau astfel pădurea, în şir indian, trecând printre tranşee şi copaci doborâţi, printre cazemate şi tufişuri. Alexander se apropia, încet şi neînarmat, de linia germană de apărare, care se întindea pe o distanţă de o jumătate de kilometru. Ştia că n-ar fi putut să-i convingă să nu tragă, indiferent de câte ori ar fi spus *Schießen Sie nicht.* Se hotărî, aşadar, să ocolească un kilometru, luând-o spre flancul armatei. Un strigăt din pădure îl opri.
— *Halt! Bleiben Sie stehen! Kommen Sie nicht näheres!*
Alexander văzu două santinele înarmate cu mitraliere. încremeni, aşa cum primise ordin.
— *Schießen Sie nicht! Schießen Sie nicht!* strigă el.
— Spune-le că eşti însoţit de soldaţi nemţi răniţi! îi şopti Paşa la ureche. *Wir haben verwundetes Deutsch mit uns.*
— *Wir haben...* începu Alexander.
— *Verwundetes...*
— *Verwundetes Deutsch mit uns.*
Se aşternu tăcerea în tabăra nemţilor, de parcă s-ar fi sfătuit.
Alexander flutură prin aer prosopul cândva alb, acum murdar de sânge.
— *Wir übergeben!* Ne predăm.
— Foarte bine, spuse Paşa. V-au învăţat, aşadar, cum s-o spuneţi, dar vă interzice s-o faceţi.

— Am învăţat în Polonia, răspunse Alexander fluturând prosopul. *Verwundetes Deutsch!* strigă din nou. *Wir übergeben!*

Nemţii îi luară pe toţi prizonieri. Pe Paşa şi pe ceilalţi soldaţi germani îi duseră la spitalul de campanie, unde îi coaseră rana lui Paşa şi îi dădură antibiotice. Pe Alexander îl supuseră interogatoriilor, întrebându-l de ce luase prizonieri nemţi, când acest lucru contravenea politicii sovietice? Îi interogară şi pe soldaţii germani şi aflară astfel că Paşa — de care aveau grijă ca de un compatriot — nu era neamţ. Îi confiscară imediat uniforma germană şi gradul militar, îl îmbrăcară în haine de închisoare şi, când se simţi mai bine, îl duseră, împreună cu Alexander şi Ouspenski, în lagărul de prizonieri Oflag din Katowice, Polonia. Pentru că era un simplu soldat, caporalul Danko ajunse într-un alt lagăr, Stalag.

Alexander ştia că nemţii le cruţaseră viaţa doar pentru că le aduseseră compatrioţii răniţi. îi desconsiderau cumplit pe sovietici pentru că îşi lăsau soldaţii să piară pe câmpul de luptă. Alexander, Ouspenski şi Danko scăpaseră cu viaţă, deoarece dăduseră dovadă de omenie, ignorând politica sovietică.

Paşa îi spusese lui Alexander că nemţii aveau două tipuri de lagăre de prizonieri şi nu se înşela. Cel în care se afla el era împărţit în două: o parte destinată prizonierilor din armatele aliate, iar cealaltă sovieticilor. Prizonierii din lagărele destinate soldaţilor aliaţi erau trataţi conform legilor războiului. Textul Convenţiei de la Geneva din 1929 referitoare la tratamentul aplicat prizonierilor era etalat cu mândrie în aceste lagăre. Prizonierii din lagărele destinate soldaţilor sovietici, despărţite cu garduri din sârmă ghimpată de lagărele destinate aliaţilor, erau trataţi conform legilor lui Stalin. Nu li se acordau îngrijiri medicale şi nu primeau nimic de mâncare în afară de pâine şi apă. Erau interogaţi fără milă, bătuţi, torturaţi şi lăsaţi în cele din urmă să moară. Alţi prizonieri sovietici erau obligaţi să sape gropi pentru camarazii lor morţi.

Pe Alexander nu-l interesa tratamentul pe care avea să-l primească. Se afla lângă Germania, la câţiva kilometri de fluviul Oder, împreună cu Paşa. Aştepta răbdător venirea asistentelor Crucii Roşii şi rămase uimit şi uşor abătut când văzu că acestea nu-şi făceau apariţia. Erau soldaţi bolnavi şi muribunzi chiar şi în lagărul prizonierilor aliaţi. Dar şi pentru soldaţii francezi şi englezi Crucea Roşie întârzia să vină. Nimeni nu-i oferea un răspuns revelator în acest sens, nici măcar maiorul care îl interoga sau soldaţii care le păzeau barăcile. Probabil că se întâmplase ceva, de vreme ce nemţii interziceau accesul Crucii Roşii în lagărele lor, aşa credea Paşa.

— Da, pierd războiul, răspunse Ouspenski. Din această cauză, nu mai sunt atât de dornici să respecte regulile.

— Nu vorbeam cu tine, ripostă Paşa.

— O, Doamne! încetaţi amândoi! exclamă Alexander.

— Locotenente, spuse Paşa, de ce nu ne laşi singuri câteva clipe? De ce te ţii mereu după noi?

— Ce ascunzi, Metanov? întrebă Ouspenski. Ce e cu nevoia asta bruscă de... singurătate?

Alexander se îndepărtă câţiva paşi. Ei îl urmară.

— Cred că ar trebui să încercăm să evadăm, spuse Paşa cu un oftat, resemnându-se cu prezenţa lui Ouspenski. Ce rost are să mai stăm aici?

— Nu există nici reflectoare, nici turnuri de pază, răspunse Alexander pufnind uşor pe nas. Nu cred că s-ar putea numi evadare, comandante, adăugă, arătându-i o spărtură lată de cinci metri în gardul de sârmă ghimpată. Ci, mai degrabă, o invitaţie spre libertate.

La început, ezită să fugă, sperând că cei de la IRC îşi vor face, în sfârşit, apariţia. Dar, cum săptămânile treceau, condiţiile din lagăr se deteriorau, iar cei de la IRC întârziau să mai apară, ajunse la concluzia că nu aveau altă opţiune. Gardul din sârmă ghimpată fusese reparat. Tăiară sârma cu nişte cleşti,

pe care îi găsiseră în baraca de unelte a inginerului, şi o luară la fugă. Patru ore mai târziu, căzură toţi trei în mâinile a doi paznici din lagăr, care porniseră pe urmele lor într-un Volkswagen Kiibel.

— Sunteţi nebuni, le spuse la întoarcere Obersdeutnant Kiplinger, comandantul lagărului. Unde credeaţi că vă duceţi? Nu aveţi unde să fugiţi. Nu vă pedepsesc de această dată, dar vă sfătuiesc să nu mai încercaţi.

îi oferi o ţigară lui Alexander. Amândoi îşi aprinseră câte un foc.

— Unde sunt cei de la Crucea Roşie, comandante?Ce mai contează unde sunt? De parcă ar şi veni să vă ajute. Prizonierii sovietici nu au voie să primească pachete, căpitane.

— Ştiu asta. Voiam doar să aflu unde sunt, asta-i tot.

— S-a dat un nou decret. Nu mai au voie să inspecteze lagărele.

Alexander se spăla cum putea, se rădea conştiincios şi se făcea
util, oferindu-şi serviciile comandantului. În ciuda legilor impuse de Convenţia de la Geneva şi în concordanţă cu dorinţele lui Alexander, Kiplinger îi dădu un fierăstrău, cuie şi un ciocan şi îl lăsă să construiască barăci pentru prizonieri. Ouspenski îi mai dădea câte o mână de ajutor, dar iarna umedă nu îi era prielnică singurului său plămân.

Paşa se oferi să lucreze la bucătărie, reuşind astfel să mai fure câte ceva de mâncare pentru el şi pentru Alexander, dar şi pentru Ouspenski, spre marele lui regret.

Era sfârşitul lui noiembrie 1944. Decembrie se împletea cu ianuarie, iar lagărele deveneau tot mai ticsite. Vremea rece îl împiedica pe Alexander să construiască în timp record cât mai multe barăci. Lagărele de prizonieri sovietici şi aliaţi „găzduiau" în mod normal o mie de oameni. Acum, pline până la refuz, „adăposteau" zece mii de oameni.

— Locotenente Ouspenski, spuse Alexander, mi se pare o adevărată ironie a sorţii să întâlnesc aici atâţia soldaţi sovietici, când legea împotriva capitulării este cât se poate de clară. Nu pot să înţeleg. Tu ai vreo explicaţie?

— Sunt dezertori ca şi tine, căpitane.

Nu existau suficiente provizii de mâncare şi apă pentru toţi prizonierii. Soldaţii nespălaţi deveneau adevărate focare de infecţii şi boli. Nemţii tăiară gardul din sârmă, iar cele două lagăre deve- niră unul singur.

Era evident că nu ştiau ce să facă cu 5 000 de prizonieri sovietici. În afară de contingentul sovietic, în lagăr se aflau şi soldaţi români, bulgari, turci şi polonezi.

Dar nici urmă de evrei.

— Unde sunt evreii? întrebă la un moment dat un francez, într-o engleză stâlcită.

Alexander îi răspunse în rusă că se aflau cu toţii în Majdanek, dar francezul şi englezul nu înţeleseră ce le spuse şi se îndepărtară. Ouspenski se afla în apropiere, iar Alexander nu voia să-i stârnească suspiciuni vorbind în engleză.

— Căpitane, de unde ştii că nu sunt evrei în lagăr? întrebă locotenentul în timp ce se întorceau spre barăcile lor.

— Îţi mai aminteşti că prima dată când am ajuns aici nemţii ne-au trimis la baie şi ne-au despăducheat? întrebă Alexander.

— Da. Nu vor să ne interogheze murdari. Este firesc să ne trimită la baie şi să ne despăducheze.

— Ai perfectă dreptate, locotenente. Şi este la fel de firesc ca, în timp ce stai gol în faţa lor, să se convingă că nu eşti evreu. Dacă ai fi, te asigur că nu te-ai mai afla acum aici.

între timp, circulau zvonuri despre pierderile imense suferite de americani în pădurea Hiirtgen de lângă Ardeni din Belgia, despre lupte sângeroase şi încrâncenate şi despre refuzul Germaniei de a capitula.

în fiecare dimineaţă, Alexander muncea în lagăr, construind sau reparând barăcile, şi în fiecare după-amiază, refacea gardul din sârmă ghimpată de jur împrejurul lagărului, repara ferestrele stricate sau curăţa armele goale — făcea orice ca să-şi umple timpul. Pentru eforturile sale, primea ceva mai mult de mâncare. Dar nu era suficient. Paşa îi reaminti lui Alexander de experienţele trăite în lagărul de prizonieri din Minsk, unde nemţii, depăşiţi de numărul imens al deţinuţilor sovietici, îi lăsau pur şi simplu să moară.

— Doar n-o să-i lase să moară pe prizonierii armatelor aliate.

— Hai nu zău! Şi ce-o să facem? O să-i fugărim până în iad ca să-i pedepsim? Cred că ar trebui să fugim din nou. Toată ziua repari nenorocitul ăla de gard. Se strică mereu.

— Da, dar acum un paznic stă tot timpul cu ochii pe mine.

— Hai să-l omorâm şi să fugim!

— Mâine e Crăciunul catolicilor. Poate n-ar trebui să-l ucidem de Crăciun, ce zici?

— De când ai devenit atât de religios? întrebă Paşa.

— O, dar căpitanul şi Dumnezeu se înţeleg de minune! spuse Ouspenski.

Amândoi izbucniră apoi în râs pe seama lui Alexander, lucru pe care îl prefera în locul duşmăniei dintre ei, ce nu părea să se mai sfârşească.

De Crăciun primiră câţiva cărbuni în plus ca să-şi încălzească barăcile. Şi câteva pahare de votcă. Erau douăzeci de ofiţeri în baraca lor. Băură şi jucară cărţi şi şah, apoi, ameţiţi de aburii alcoolului, cântară melodii zgomotoase ca „Stenka Razin" şi „Katiuşa". Până dimineaţă, zăceau cu toţii inconştienţi.

A doua zi după Crăciun, paznicul se îmbolnăvi. Astfel, nu mai erau nevoiţi să-l omoare. Nevolnic şi suferind, acesta adormi la datorie. Aşa că fugiră din nou, dar era iarnă şi vremea potrivnică îi împiedică să ajungă prea departe. Singurele trenuri erau cele militare. Se urcară într-un astfel de tren, dar la următoarea staţie căzură în mâinile unui poliţist, căruia uniformele furate pe care le purtau şi care nu li se potriveau îi stârniră bănuieli. Când se întoarseră în lagărul din Katowice, aflară că paznicul murise de pleurezie înainte de a fi împuşcat pentru neglijenţă în serviciu. Toţi trei ajunseră din nou în faţa comandantului Kiplinger.

— Căpitane Belov, ai văzut că am dat dovadă de multă toleranţă. Nu mă interesează ce faceţi. Ai vrut de muncă, ţi-am dat de muncă. Aţi vrut mai multă

mâncare, v-am oferit mai multă, dacă mi-a fost cu putinţă. V-am lăsat să cutreieraţi lagărul în voie, fără să vă supraveghez, atât timp cât aţi rămas în perimetrul său. M-am gândit că aşa e corect. Se pare însă n-ai fost de acord cu mine şi ai hotărât să fugiţi din nou, iar nesăbuiţii ăştia doi te urmează ca oile. Acum însă jocul s-a terminat. Veţi pleca de aici. Te-am avertizat ultima oară că, dacă veţi mai încerca să evadaţi încă o dată, s-a terminat cu voi. Nu m-ai crezut? Nu vreau să am probleme din cauza voastră. Nu ştiai că ne împuşcă dacă pierdem prizonierii aflaţi sub comanda noastră?

— Şi unde ne trimiteţi?

într-un loc de unde nu veţi mai putea să fugiţi, răspunse Kiplinger cu satisfacţie în glas. La castelul Colditz.New York, ianuarie 1945

În prima zi a Anului Nou, Tatiana ieşi la plimbare cu Anthony, dincolo de golf, apoi se întâlni cu Vikki şi se duseră împreună să patineze în Central Park. Luară apoi autobuzul spre periferia oraşului şi se opriră, în cele din urmă, la colţul străzii 59 cu Sixth Avenue. Tatiana o trimise pe Vikki cu Anthony în parc, spu- nându-i că avea o treabă urgentă de rezolvat.

Intră într-o cabină telefonică de lângă Piaza Hotel. Şovăi câteva clipe, jucându-se cu monedele din buzunar. Le scoase şi le numără, deşi ştia prea bine câte avea. În cele din urmă, formă un număr.

— La mulţi ani, Sam! spuse ea în receptor. Te deranjez?

— La mulţi ani, Tatiana! Nu mă deranjezi. Aveam o treabă urgentă de rezolvat la birou astăzi.

Aştepta. Cu sufletul la gură.

— N-am ce să-ţi spun, adăugă el.

— Chiar nimic?

— Nu, din păcate.

— Nu te-au contactat...?

— Nu.

— Nici în legătură cu mine?

— Nu. S-ar putea să fie ocupaţi cu alte lucruri, ca, de exemplu, cum să împartă Europa.

— E o prostie din partea mea că te tot deranjez, spuse ea oftând adânc.

— Nu e nicio problemă. Crede-mă! Sună-mă din nou peste o lună!

— O să te sun. Eşti foarte amabil cu mine. Îţi mulţumesc.

închise apoi telefonul şi aşteptă câteva clipe, cu capul rezemat
de carcasa rece din metal a telefonului.

în cele din urmă, Tatiana acceptă, fără tragere de inimă, să caute un apartament pe care să-l împartă cu

Vikki. Fetele se mutară împreună în ianuarie 1945. Tatiana găsise un apartament de închiriat, cu trei dormitoare şi două băi, pe Church Street, la etajul şase. Se afla aproape de Bowling Green şi Battery Park. De la fereastra sufrageriei, vedea portul New York şi Statuia Libertăţii, dar şi Ellis Island, dacă ieşea pe scara de incendiu.

Apartamentul le costa cincizeci de dolari pe lună şi, deşi Vikki se plânse la început că nu era obişnuită să plătească chirie în loc să-şi cumpere haine noi, erau fericite în noul lor cuibuşor. Tatiana se bucura pentru că avea, în sfârşit, un loc unde să-şi pună toate cărţile pe care le cumpăra, dar şi pentru că ea şi fiul ei aveau acum fiecare camera lui. în mare parte însă, totul se reducea la simple vorbe. Căci Tatiana continua să doarmă în aceeaşi cameră cu Anthony, pe păturile şi pernele aşezate alături. Spunea că, atunci când avea să-l înţarce, avea să se mute în dormitorul ei. Când Anthony împlini optsprezece luni, încetă să-l mai alăpteze. Continuă însă să doarmă pe podea, lângă el.

Pâine. Făină, lapte, unt, sare, ouă. O masă completă. Pâine.

Vikki o întrebă la un moment dat de ce făceau aluat dospit, în fiecare seară, la ora unsprezece.

— Ca să nu mai plec de acasă în fiecare dimineaţă ca să aduc pâine caldă, îi răspunse Tatiana.

Vikki nu mai insistă cu întrebările, dar în fiecare dimineaţă, înainte de a savura feliile crocante de pâine, croasanţi şi chiflele proaspete ale Taniei, împreună cu o cafea neagră şi o ţigară, se lingea pe buze şi spunea:

— *Pâinea noastră, cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi!*

— Amin! încheia Tatiana.

— Ei... min! repeta Anthony.

— Cine te-a învăţat să faci o pâine atât de delicioasă, Tania?

— Sora mea. Ea m-a învăţat să şi gătesc.

— Cred că era o bucătăreasă desăvârşită.

— Era o profesoară desăvârşită. Ea m-a învăţat să-mi leg şireturile la pantofi, să înot şi să spun cât e ceasul.

— Cum a murit?

— N-a avut suficientă pâine, Vikki.

„Nu reuşesc să-mi umplu timpul până la refuz", îşi spuse Tatiana, cu ochii aţintiţi în tavan. „Ziua are prea multe minute şi secunde! Mă trezesc la şase dimineaţa şi îl pregătesc pe Anthony ca să-l las cu Isabella. Slavă Domnului că stă cu el aici! Lucrez la Ellis de la opt dimineaţa la patru după-amiaza, apoi la Crucea Roşie până la şase seara, unde iau sânge timp de o oră şi pregătesc trusele medicale pentru prizonierii de război de peste hotare. Mă duc apoi acasă şi o las pe Isabella să plece. II duc pe Anthony în parc, cumpăr mâncare, pregătesc masa, mă joc cu Anthony, îi fac baie, îl pun în pat, ascult radioul, o ascult pe Vikki şi fac aluatul dospit pentru mâine. Acum a trecut de ora unu noaptea, iar Vikki şi Anthony dorm duşi. Eu stau cu ochii pe pereţi, pentru că nu reuşesc să-mi umplu timpul până la refuz. Trebuie să muncesc până la epuizare, până când nici să visez nu voi mai fi în stare.

Până când voi reuşi să-i şterg chipul din minte."

*0 ţine cu mâinile de brâu, în timp ce picături de apă i se preling pe chipul şi pe părul ud, iar dinţii îi strălucesc ca nişte perle. Numără până la trei şi, ţipând de bucurie, o aruncă în apele răului Kama, cât mai departe cu putinţă. Apoi se năpusteşte după ea, prinzând-o din urmă. Tatiana se zvârcoleşte în mâinile lui şi reuşeşte să se elibereze din strânsoare, îndepărtându-se apoi înot. El porneşte pe urmele ei, ame- ninţând-o că va fi vai şi amar de ea când o va prinde, iar Tatiana se lasă prinsă.*Cu gândurile îndreptate spre Rusia, făcea pâine şi lua, cu cartelele de alimente, diverse sortimente de şuncă; îi plăcea să cutreiere magazinele, pieţele de fructe şi legume, măcelăriile, centrele comerciale şi prăvăliile cu delicatese din cartier, de unde cumpăra oale, tigăi şi ustensile de bucătărie, dar şi prosoape şi aşternuturi. Cu o forţă inexorabilă, trupul Tatianei mergea mai departe, în timp ce spiritul ei zăbovea implacabil în trecut. Alexander o găsise în Lazarevo, complet singură pe lume, şi o transformase din nou într-un întreg.

Dar ea nu îl mai regăsea. Nici măcar nu încercase. Nu depusese nici cel mai mic efort s-o facă. „Aş fi vrut să te caut fără încetare, Şura, dar n-am avut cu cine să-l las pe Anthony. Regret nespus, Şura." Convenabil, nu-i aşa? Se simţea mistuită de un dispreţ covârşitor faţă de propria persoană, un dispreţ pe care nu-l mai simţise niciodată. Nici măcar în zilele când juca ruleta moralei cu Daşa şi Alexander.

în ciuda insistenţelor lui Vikki, Tatiana refuza s-o însoţească, sâmbăta seara, la un club de dans, Ricardo's, din Greenwich Village de pe Astor Place. Refuza să-şi cumpere o rochie nouă sau o pereche nouă de pantofi.

— Trebuie să vii cu mine la Elks Rendezvous din Harlem, spuse Vikki. E un local extraordinar. Frecventat de foarte mulţi doctori.

— „Nimic nu-ţi provoacă mai multă mânie decât o femeie care încearcă să-şi găsească un nou iubit", răspunse Tatiana, redând un citat dintr-o carte pe

care tocmai o citea. Ai citit *The Unquiet Grave* de Cyril Connolly[1]? Ţi-o recomand cu multă căldură.

— Mai lasă cărţile! Nu vrei să mergem să vedem *Robie*[2] la cinema Apollo, cu Bette Davis şi Leslie Howard?

— Poate altă dată.

— Nu va mai fi altă dată! Hai să mergem vineri seară la salonul Lady Be Beautiful! Le-am povestit tuturor despre tine şi toată lumea vrea să te cunoască. Ne facem manichiura şi apoi mergem să mâncăm la un restaurant chinezesc de pe Mott Street. Trebuie să încerci mâncarea chinezească. Este fantastică! Apoi mergem în clubul Elks Rendezvous.

— Batem tot drumul până în Harlem?

— E cel mai bun club de jitterbug.

— *Aşa* se numeşte acum?

— Eşti îndrăzneaţă, spuse Vikki cu un zâmbet pe buze. Vii cu mine?

— Poate altă dată. Bine?

—Tania, spuse Vikki într-o seară, cuibărindu-se amândouă pe canapea ca să citească. Am descoperit, în sfârşit, care e problema ta. În afară de gătitul păinii şi înfulecatul şuncii.

— Şi care e problema mea?

— Eşti deprimată. Trebuie să înveţi să înjuri ca un birjar şi să mergi ţanţoşă, de parcă toată lumea ar fi a ta. Trebuie să vii cu mine la salonul de cosmetică şi să-ţi faci un tratament de înfrumuseţare. Dar cel mai mult ai nevoie de un bărbat.

— Bine, răspunse Tatiana. Şi unde îl găsim?

— Nu vorbesc despre *dragoste,* continuă Vikki.

— Firește că nu.

1 **Cyril Vernon Connolly (1903-1974) — scriitor şi critic literar englez**

2 **Film ecranizat în 1934 după romanul *Of Human Bondage,* scris de William Somerset Maugham**

— Ci despre nişte momente extraordinare de distracţie. Eşti prea încordată. Îţi faci prea multe griji. Munceşti şi te agiţi fără încetare. Spitalul, Crucea Roşie, Anthony — toate astea te depăşesc. E prea mult pentru tine.

— Dar nu mă agit mereu, răspunse Tatiana apărându-se.

— Eşti în America, Tania! Ştiu că e război, dar războiul nu se desfaşoară aici. *Tu* eşti, în schimb, aici. Nu ţi-ai dorit mereu să ajungi în Statele Unite?

— Ba da, răspunse ea. Dar n-am vrut niciodată să vin singură.

— Nu e mai bine aici decât în Uniunea Sovietică?

Se întrec pe lacul Ilmen cu bărcile, încercând să ajungă primul în mijlocul lacului — un kilometru de vâslit. Un efort istovitor. Tatiana, cu o expresie gravă pe chip, vâsleşte metodic şi imperturbabil. Paşa este nebun de furie, pentru că nu reuşeşte să-şi învingă sora. Pe mal, Daşa şi Marina, verişoara lor, o încurajează pe Tania, în timp ce adulţii fac galerie pentru Paşa. E vară şi în aer pluteşte un miros de apă dulce.

Dar ei nu mai sunt. Nici pe lacul Ilmen, nici în Luga, nici în Leningrad şi nici în Lazarevo. Însă n-o părăsesc niciodată.

Nici Alexander n-o părăseşte.

Tatiana clipi, încercând să alunge amintirile, şi luă o înghiţitură de ceai.

— Povesteşte-mi despre prima ta iubire! îi spuse Tatiana lui Vikki.

— îl chema Tommy. Era cântăreţ într-o trupă muzicală. Doamne, ce frumos era! Blond şi mignon...

— Dar tu eşti înaltă.

— Ştiu. îl alintam de parcă era fiul meu. Era minunat. Avea şaptesprezece ani şi era extrem de talentat. Mă furişam pe scara de incendiu ca să mă duc să-l văd cântând la clubul Sid's de pe Bowery. Eram complet fascinată.

— Şi ce s-a întâmplat? întrebă Tatiana, cu ochii aţintiţi în ceaşca de ceai.

— Am descoperit ce fac cântăreţii după ce-şi termină numărul pe scenă.
— Am crezut că te duceai să-l vezi cântând.
— Trebuia să mă întorc devreme acasă. îmi spunea că o să treacă *mai târziu* pe la mine. Şi am aflat că, în acest răgaz, până ajungea la mine, se distra de minune în braţele altor fete, în camera din spatele barului. Apoi venea în dormitorul meu, pe scara de incendiu, la ora cinci dimineaţa, şi petreceam timpul împreună.
— O, nu!
— Am plâns amarnic timp de trei săptămâni. Şi apoi l-am cunoscut pe Jude.
— Cine e Jude?
— Al doilea iubit.
Tatiana izbucni în râs.
Vikki îi puse mâna pe spate şi îi mângâie uşor părul.
— Tania, spuse ea cu glas duios. Există şi a doua iubire. Şi a treia. Şi a patra sau a cincea, dacă ai noroc.
— Sună frumos, răspunse Tatiana, strângând ceaşca în mâini şi închizând ochii.
— Cred că trebuie să plângi şi să ţii doliu numai un an. Te asigur că Jude era mai bun decât Tommy. Am ţinut mai mult la el. Era mai bun, repetă Vikki. Un om mai bun. Mai bun în toate privinţele.
Tatiana încuviinţă din cap.
— Tania, ai uitat ce înseamnă un bărbat adevărat.
— De-aş putea măcar să uit!
— O, Tania! spuse Vikki strângând-o în braţe. Vom ajunge şi acolo. îţi promit. Te vom ajuta să uiţi.
Odată ca niciodată, sub clar de lună, în nopţi întunecate, fetele întâlneau băieţi în faţa unui foc de tabără, cântând şi glumind, bând vin şi dansând printre falduri de tafta, printre râsete şi acorduri vesele, printre ocheade aruncate pe furiş şi trupuri fremătând de dorinţă. Ea îşi ridică privirea, iar el îşi coborî ochii...
Cândva, a fost o primă iubire.
Vikki o cunoscuse. Ca şi Edward. Ca şi Travis şi Isabella. Prima iubire şi primul sărut.

Cândva, pe când erau atât de tineri...
Şi apoi îmbătrâniră.
Timpul trecu odată cu ciclurile lunii, iar muzica se opri, fata îşi scoase rochia de tafta, focul se stinse şi râsetele încetară. însă apoi un alt bărbat apăru în faţa fetei îmbrăcate în rochie de tafta şi îi zâmbi. Ea îşi ridică privirea, iar el îşi coborî ochii...
Nu era prima iubire.
Şi nici primul sărut.
Dar era iubire.
Şi sărutul era dulce.
Iar inima bătea la fel de nebuneşte.

Şi fata se lăsă purtată pe aripile iubirii. Pentru că voia să trăiască şi să fie fericită. Voia să iubească din nou. Nu voia să stea la fereastră, cu privirea pierdută spre mare. Nu voia să-şi amintească. Voia să uite prima iubire. Dar să-şi amintească primii fiori.

Voia să trăiască aceiaşi fiori în braţele altui bărbat şi să zâmbească din nou, pentru că inima îi tresălta de iubire. Şi voia din nou să plutească.

Pentru că avea încă toată viaţa înainte.

încetă, aşadar, să mai plângă. Zâmbi, îşi puse o altă rochie şi se apropie de un alt bărbat. Cânta şi glumea din nou. Trupul şi inima îi fremătau de iubire şi de dorinţă, căci era aceeaşi persoană — dornică să râdă şi să se îmbete cu parfumul trandafirilor, chiar dacă ştia că nu va mai iubi vreodată cum o făcuse la şaptesprezece ani.

Ca să se apere de alte suferinţe, mergea prin viaţă împovărată de propria durere. învăluită în mantia nevăzută a calvarului. Marele ei atu devenea marea ei slăbiciune. Nu făcea decât să-şi ascundă diformitatea din faţa lumii. Nu făcea decât să urce dealul vieţii, purtându-şi crucea în spate.

Avea noroc cu băieţelul ei, pentru că îi alina singurătatea, îi conferea iubire şi o ajuta să meargă mai departe. Şi, în trecut, pe când era tânără, primise mai mult decât merita.

Într-o bună zi, se va ridica de pe canapea, se va îndepărta de pervazul ferestrei, va arunca rucsacul cu amintiri şi îşi va scoate verighetele de la gât. Într-o bună zi, nu-l va mai vedea dansând sub clar de lună, în noaptea nunţii lor, pe acordurile melodiei *în noaptea în care destinele ni le-am unit...*

Într-o bună zi. Astăzi însă, cum trecutul continua să-i zugrăvească viitorul, amintirile trăite alături de Alexander se înrădăcinau tot mai adânc în sufletul ei, împiedicând-o să vadă frumuseţea lumii înconjurătoare.

Gândul îi zbura neîncetat la momentele lor de iubire, la dorinţele şi speranţele lui. La tot ceea ce ea îi dăruise. Fusese oare îndeajuns?

Amintirile sunt cel mai crud duşman al liniştii sufleteşti.

Nu te lasă să uiţi; iar rana sângerândă a sufletului devine, cu fiecare zi care trece, tot mai adâncă. Prezenţa lui i se părea tot mai intensă... buzele, mâinile, chipul, inima... toate căpătau o viaţă de sine stătătoare, cum nu se întâmplase până atunci.

Îşi amintea cum pescuiau, cum dormeau sau făceau curăţenie. Cum se ducea la şezătorile de cusut. Se mustra acum pentru că se lăsase purtată de visul unei vieţi normale în Lazarevo, alături de el, deşi ştia prea bine că totul era efemer ca fulgii de nea. Alexander ştiuse oare ce avea să piardă pentru o oră de extaz, pentru o clipă de fericire?

Cât îi plăcea s-o atingă! Iar ea stătea în tăcere şi îl lăsa să se bucure, în voie, oricât şi oricând, de trupul ei. Iar el nu-şi stăvilea dorinţele. *Oricât şi oricând*. Da, asta îşi dorea un soldat aflat în permisie. Oricât şi oricând nu păreau însă suficiente. îi plăcea să-i exploreze trupul cu degetele şi apoi cu gura, făcând-o să freamăte sub ardoarea atingerilor şi a săruturilor sale. Pentru el nu exista noţiunea de *mai târziu*, ci numai cea de acum, numai nebunia clipei prezente.

„Te vom scoate din minţi încetul cu încetul", îi spuneau amintirile, pe când Tatiana stătea ţintuită la fereastră, învăluită în mireasma eternităţii. „La suprafaţă, vei părea un om normal, dar pe dinăuntru, vei arde ca pe rug. Nu te vom elibera niciodată din ghearele noastre... niciodată nu vei fi liberă."Colditz, ianuarie 1945

Poate că renumele castelului Colditz nu era fără temei. Nu exista cale de scăpare. Şi nu era nimic de muncă. Prizonierii nu făceau altceva decât să doarmă, să joace cărţi şi să iasă la plimbare de două ori pe zi. Se trezeau la şapte dimineaţa pentru apel şi stingeau lumina la ora zece seara. În acest răstimp, mâncau trei mese pe zi şi făceau două plimbări de câte o oră fiecare.

Castelul Colditz era o fortăreaţă impunătoare, din secolul al XV-lea, aflată în nordul Saxoniei, în triunghiul format de trei mari oraşe germane: Leipzig, Dresda şi Chemnitz. Colditz era construit pe creasta abruptă a unui deal, scăldat la poale de apele râului Mulde. La sud, era înconjurat de şanţuri cu apă, la est, era străjuit de povârnişuri verticale, iar la nord şi la vest, de prăpăstii înspăimântătoare. Colditz se ridica pe un deal stâncos. Când se sfârşea muntele, începea castelul.

Fortăreaţa era condusă cu o mână de fier de către o pleiadă de nemţi cu înalte principii morale şi bine organizaţi, care îşi luau rolul în serios şi nu se lăsau corupţi, susţineau cei cinci ofiţeri ruşi ce împărţeau cu Alexander celula mică şi rece, din piatră, prevăzută cu patru paturi suprapuse.

Colditz avea o infirmerie şi o capelă, un salon de deparazitare, două bucătării de campanie, un teatru şi chiar un dentist. Numai pentru prizonieri. Militarii nemţi trăiau şi mâncau foarte bine la Colditz, de parcă era reşedinţa lor permanentă. Comandantul castelului deţinea un sfert din fortăreaţă numai pentru el.

Cei mai renumiţi fugari din toate celelalte lagăre de prizonieri de pe teritoriul Germaniei ajungeau la Colditz, unde erau păziţi douăzeci şi patru de ore pe zi

de soldaţi înarmaţi cu mitraliere, din cincisprezece în cincisprezece metri, poziţionaţi la nivelul solului, pe platforme ridicate şi în turnuri de control. Noaptea, castelul era scăldat în lumina reflectoarelor. Exista o singură cale de acces spre şi dinspre castel, peste un pod construit deasupra unui şanţ de apă, ce ducea spre garnizoana germană şi spre sediul comandantului.

Erau cam două santinele pentru fiecare dintre cei 150 de prizonieri. Alexander îi urmărea în fiecare zi pe soldaţi în timp ce îşi făcea plimbarea, alături de ceilalţi deţinuţi, în curtea interioară a castelului, pavată cu pietre cenuşii, ce-i reaminteau de cazarma Pavlov, din Leningrad. Se întreba ce se întâmplase oare cu colonelul Stepanov.

Toată luna ianuarie, urmări gărzile la popotă, la duşuri sau în curte. Prizonierii — cei care dădeau dovadă de bună purtare — ieşeau la plimbare, câte o oră, de două ori pe săptămână, în grupuri de câte doisprezece, pe terasa din exterior, ce dădea spre vest. Era un spaţiu pietruit şi împrejmuit cu gard, iar dedesubt, dincolo de parapete, se afla o grădină, complet închisă, unde prizonierii nu aveau acces. Alexander, ce dădea mereu dovadă de bună purtare, se plimba pe terasă de două ori pe săptămână şi îi urmărea pe paznici. îi urmărea şi cum schimbau garda de la fereastra celulei sale. Avea patul lângă geam, într-o celulă de la etajul trei, situată deasupra infirmeriei, cu faţa spre vest. îi plăcea faptul că avea vedere spre vest. îi conferea speranţă. Vedea terasa lungă şi îngustă, iar dedesubt, grădina lungă şi îngustă.

Colditz părea într-adevăr impenetrabil.

Dar cum reuşise oare Tania să ajungă în Finlanda când Dimitri murise, iar Sayers era grav rănit? Ce n-ar fi dat să afle asta! Ştia însă un singur lucru: că Tania ajunsese cumva în Finlanda. Trebuia, aşadar, să existe o cale de scăpare şi din acel castel. Doar că deocamdată nu o putea vedea.

Paşa şi Ouspenski nu îi împărtăşeau optimismul. Se plimbau împreună cu el, dar nu erau interesaţi de mişcările paznicilor.

Alexander voia să vorbească cu prizonierii britanici din curte, dar nu avea chef să le explice camarazilor săi cum de vorbea atât de bine engleza. În castel nu erau prizonieri americani, ci doar ofiţeri britanici şi francezi, un ofiţer polonez şi cinci sovietici cu care împărţeau celula.

Ofiţerul polonez era generalul Bor-Komorowski[1]. Alexander intră în vorbă cu el la masă. Komorowski predase, în 1942, rezistenţa poloneză în mâinile lui Hider şi ale sovieticilor. După ce-a fost prins, a ajuns direct la Colditz, pentru a i se asigura detenţia permanentă. Şi deşi era dornic să-i împărtăşească lui Alexander poveşti despre tentativele anterioare de evadare, oferindu-i chiar şi hărţi vechi ale reliefului din zonă, Komorowski îl sfătui să uite de ideea unei posibile evadări. Chiar şi cei care reuşiseră să iasă din fortăreaţă fuseseră prinşi în doar câteva zile.

— Asta dovedeşte faptul că renumele castelului este cât se poate de întemeiat, spuse Komorowski. În ciuda celor mai meticuloase planuri, nu există cale de scăpare dintr-o situaţie dificilă fără ajutorul lui Dumnezeu.

Tania reuşise să fugă din Uniunea Sovietică, ar fi vrut Alexander să-i răspundă.

Noaptea, stând în patul suprapus, Alexander se gândea la ea. Se gândea s-o caute... Unde era oare? Dacă încă îl aştepta, unde ar fi putut s-o găsească? La Helsinki? La Stockholm? La Londra? În America? Unde în America? La Boston sau la New York? Poate undeva unde era mai cald? La San Francisco? În Oraşul îngerilor? Când plecase din Rusia împreună cu Matthew Sayers, doctorul avea s-o ducă la New York. Deşi acesta

1 **Generalul Tadeusz Komorowski (1895-1966), cunoscut mai bine sub numele de Bor-Komorowski, după unul dintre numele sale de cod, Bor (pădure), a fost un lider militar polonez.**

murise, poate că Tatiana urmase drumul plănuit. De acolo avea să-şi înceapă căutările.

Ura fundăturile imaginaţiei, dar îi plăcea să-şi închipuie expresia chipului ei când avea să-l revadă, freamătul trupului său, gustul lacrimilor şi bucuria cu care avea să-l întâmpine. O vedea venindu-i în întâmpinare, poate chiar alergând spre el.

Dar pruncul lor? Câţi ani avea oare acum? Un an şi jumătate. Era fetiţă sau băiat? Dacă era fetiţă, poate că era blondă ca mama ei. Dacă era băiat, poate că avea părul negru, cum îl avusese cândva tatăl lui, acum complet ras în cap. Cum era oare să ţină în braţe un copil... copilul lui... să-l ridice în aer?

înnebunea gândindu-se la atingerile ei... la trupul ei sub atingerile lui fierbinţi.

La început, imediat după plecarea sa, dorul îi măcinase sufletul din martie până în iunie. în iunie, calvarul devenise cumplit. Durerea era atât de intensă, încât nu credea că avea să mai poată trăi fie şi o zi sau un minut fără ea.

După aceea trecu un an şi apoi încă unul. Durerea se mai domoli. Dorinţa era însă la fel de fervent㠔. Nu avea cum s-o osto- iască.

Se gândea uneori la poloneza rumenă la faţă, care îi oferise totul şi căreia îi dăduse o ciocolată. Ar mai fi oare la fel de neclintit acum, dacă ar mai întâlni vreo fată în cale?

La Colditz nu exista cale de scăpare. Nu puteai să fugi nici de gânduri, nici de teamă, nici de dorinţă. Nu puteai să fugi nici de întrebările fără răspuns — cât îşi poate aştepta o soţie credincioasă soţul mort? Trecuse deja atâta amar de vreme. Chiar şi Tania lui, cea mai strălucitoare stea de pe cer, cât avea să mai aştepte?

„Nu, încetează!"

„Te rog! Gata! încetează! Pune stavilă gândurilor! Dorinţelor! Şi iubirii!"

Cât avea să mai aştepte Tatiana până avea să-i răspundă unui chip surâzător?

Alexander se întoarse cu faţa spre fereastră. Trebuia să fugă din Colditz, cu orice preţ.

— Tovarăşi, uitaţi-vă aici! le spuse lui Paşa şi lui Ouspenski pe când se aflau pe terasă, într-o după-amiază geroasă de februarie. Vreau să vedeţi ceva.

Fără să se urnească, le arătă cele două santinele poziţionate de-o parte şi de alta a terasei dreptunghiulare, late de şapte metri şi lungi de douăzeci.

Străbătură apoi terasa spre parapetul din piatră şi se uitară, ca din întâmplare, peste margine în timp ce-şi aprinseră câte o ţigară.

— Ce vrei să vedem? întrebă Paşa.

La capetele grădinii de sub terasă, tot dreptunghiulară, dar de două ori mai lată, stăteau doi soldaţi înarmaţi, unul într-un foişor gen pagodă, iar celălalt pe o platformă ridicată.

— Aşa, şi? spuse Ouspenski. Sunt patru soldaţi. Zi şi noapte. Iar grădina se află deasupra unui povârniş vertical. Să mergem acum! continuă el, dând să plece.

— Mai stai puţin şi ascultă-mă cu atenţie! spuse Alexander, prinzându-l de braţ.

— O, nu! exclamă Ouspenski.

— Lasă-l să plece, căpitane! interveni Paşa, aplecându-se peste parapet. Nu avem nevoie de el. Du-te dracului, Ouspenski, şi călătorie sprâncenată!

Ouspenski rămase.

— în timpul zilei, sunt doi soldaţi în grădină şi doi aici, pe terasă, spuse Alexander, fără să-i arate cu mâna. Noaptea însă, cei doi soldaţi de aici sunt eliberaţi din post până a doua zi de dimineaţă, pentru că nu mai are niciun rost să stea de pază, de vreme ce reflectoarele luminează zona. Santinelele de aici sunt înlocuite cu un alt soldat poziţionat în grădină, ajungându-se astfel la un total de trei soldaţi. Acesta

păzeşte gardul din sârmă ghimpată montat de jur împrejurul grădinii, deasupra prăpastiei adânci de cincizeci de picioare...

Se opri, tuşind, apoi continuă:

— ... de şaisprezece metri, de la poalele dealului, ce duce spre libertate. La miezul nopţii se întâmplă două lucruri. Unul îl constituie schimbarea gărzilor. Iar celălalt presupune îndreptarea reflectoarelor spre terasă şi castel. Am urmărit întregul proces de la fereastra noastră în timpul nopţii. Soldaţii pleacă din post şi în locul lor vin alţii.

— Ştim ce înseamnă schimbarea gărzilor, căpitane, îi spuse Ouspenski. Ce propui?

Alexander se întoarse cu faţa spre castel. Continua să fumeze, afişând o atitudine relaxată.

— Propun ca, în momentul schimbării gărzilor, când reflectoarele nu sunt încă aprinse, să sărim de la fereastră, cu ajutorul unei frânghii lungi, să străbatem în fugă terasa, să sărim apoi în grădina de dedesubt, să tăiem gardul din sârmă ghimpată şi să coborâm apoi, pe frânghii, râpa adâncă de şaisprezece metri până la poalele dealului.

Paşa şi Ouspenski nu spuseră nimic.

— Cât de lungă trebuie să fie frânghia? întrebă, în cele din urmă, locotenentul.

— Cu totul trebuie să aibă nouăzeci de metri.

— Putem s-o luăm de la bucătărie? Sau le cerem menajerelor?

— O facem singuri din cearşafuri.

— Ne trebuie multe cearşafuri.

— Paşa s-a împrietenit cu Anna, fata care se ocupă de menaj, răspunse Alexander cu un zâmbet pe buze. Ai putea să obţii câteva cearşafuri în plus, nu-i aşa?

— Stai puţin! spuse Paşa. Trebuie să sărim de la fereastră, de la nouă metri înălţime, pe un caldarâm din beton...

— Da.

— Caldarâm din beton, Alexander, repetă Paşa, bătând cu piciorul în pământ.

— Coborâm zidul ţinându-ne de frânghia din cearşafuri.
— Apoi coborâm alţi treisprezece metri în grădină, străbatem în fugă paisprezece metri, tăiem gardul din sârmă ghimpată şi coborâm pe frânghie şaisprezece metri până la poalele dealului. Nu-i aşa?
— Ba da. Dar cea de-a doua frânghie o putem ataşa în întuneric. Lumina reflectoarelor nu va bate spre zid.
— Da, dar santinelele vor fl deja la post.
— Până atunci va trebui să fim de cealaltă parte a gardului, ascunzându-ne printre copaci.
— Aha! spuse Paşa. Cum rămâne cu frânghia lungă şi albă, prinsă de fereastra noastră? Nu crezi că soldaţii o vor vedea în lumina „palidă" a reflectoarelor?
— O va strânge unul dintre colegii noştri de celulă, Constantine, care e dispus să ne ajute.
— Şi de ce ar face asta?
— Pentru că n-are altceva mai bun de făcut. Pentru că îi vei da toate ţigările tale. Pentru că îi vei face cunoştinţă cu Anna, adăugă Alexander zâmbind. Şi pentru că, dacă totul va merge bine, va fugi şi el în seara următoare. Gardul va fi deja tăiat.
— Tovarăşe Metanov, ai uitat, ca de obicei, să-l întrebi ceva important pe căpitan, spuse Ouspenski. Cât timp avem la dispoziţie înainte de schimbarea gărzilor şi aprinderea reflectoarelor?
— Şaizeci de secunde.
Ouspenski pufni în râs. Paşa i se alătură.
— Căpitane, eşti mereu atât de amuzant şi de spiritual.
Alexander fuma fără să spună nimic. Paşa încercă şi el să zâmbească, dar nu reuşi.
— Doar nu vorbeşti serios...
— Ba da.
— Tovarăşe, va reuşi până la urmă să ne convingă, poate chiar până vineri, îi spuse Ouspenski lui Paşa. Nu prea ştie să glumească.
Alexander continua să fumeze.

— Dar ce-aţi vrea să faceţi? Să săpaţi un tunel timp de doi ani? Nu avem doi ani la dispoziţie. Nu avem nici măcar şase luni. Ofiţerii britanici de aici sunt convinşi că războiul se va sfârşi până în vară.
— De unde ştii? întrebă Ouspenski.
— Am noţiuni rudimentare de engleză, locotenente, ripostă Alexander pe un ton tăios. Spre deosebire de tine, eu am mai trecut şi pe la şcoală.
— Căpitane, îmi place simţul umorului tău. Dar de ce trebuie să săpăm un tunel? De ce trebuie să ne aruncăm pe fereastră, agă- ţându-ne de cearşafuri? De ce nu putem să mai aşteptăm şase luni, până când se va sfârşi războiul?
— Şi apoi ce facem, Ouspenski?
— Apoi... apoi... îngăimă el. Nu ştiu ce vom face apoi. întrebarea e: ce facem acum? Vrei să te arunci de pe o stâncă. De ce? Unde speri să ajungi?
Paşa şi Alexander îl scrutau pe Ouspenski, dar nu răspunseră.
— Exact aşa mă gândeam şi eu, adăugă locotenentul. Eu nu vin.
— Locotenente Ouspenski, ai spus oare vreun *Da* în viaţa ta mizerabilă? întrebă Paşa. Ştii ce-o să scrie pe epitaful tău? „Nikolai Ouspenski, un veşnic nihilist."
— Amândoi sunteţi nişte bufoni, răspunse locotenentul înde- părtându-se. Mă prăpădesc de râs. Ha, ha, ha!
Alexander şi Paşa se întoarseră spre grădina ce se întindea la picioarele lor.
Paşa îl întrebă cu ce aveau să taie gardul din sârmă ghimpată.
— Am luat cu mine cleştii de sârmă din lagărul de la Katowice, răspunse Alexander zâmbind. Komorowski mi-a dat hărţile militare ale Germaniei. Trebuie să ajungem la graniţa cu Elveţia.
— Câţi kilometri?
— Mulţi, recunoscu Alexander. Câteva sute.
Dar mai puţini decât între Leningrad şi Helsinki, ar fi vrut să adauge. Mai puţini decât între Helsinki şi

Stockholm. Şi, fără îndoială, mult mai puţini decât între Stockholm şi Statele Unite ale Americii.
Paşa păstră tăcerea.
— Dacă vom da greş, vom plăti un preţ imens.
— Paşa, ce *alte* opţiuni mai ai? Chiar dacă ţi-ai imaginat, fie şi numai pentru o clipă, că aş *avea* alte opţiuni, ceea ce nu este cazul — crede-mă! — cu ce *te* ajută dacă rămâi la Colditz?
— N-am spus că rămân, răspunse Paşa ridicând din umeri. N-am spus că nu vin cu tine. Am zis doar că…
— Da, aşa e, riscurile sunt imense, îl întrerupse Alexander, bătându-l uşor pe spate. Dar şi răsplata e pe măsură.
Paşa îşi ridică privirea spre fereastra celulei lor de la etajul trei, apoi scrută terasa pe care stăteau şi, în final, îşi aţinti ochii asupra grădinii de dedesubt.
— Cum naiba îţi imaginezi că vom reuşi să facem toate astea în şaizeci de secunde?
— Va trebui să ne grăbim.
Făcură planuri timp de alte două săptămâni, până pe la mijlocul lui februarie. Se „înarmară" cu provizii medicale, conserve de alimente şi o busolă. Luară cearşafuri de la spălătorie, iar noaptea le tăiau pe întuneric şi le împleteau, apoi le ascundeau în saltelele sfâşiate. În timp ce îi ajuta să împletească cearşafurile, Ouspenski susţinea fără încetare că nu avea să-i însoţească, dar toţi cei din celulă ştiau că nu era adevărat. Cel mai dificil lucru era să găsească haine civile. Paşa reuşi, în cele din urmă, s-o convingă pe Anna să le fure de la spălătoria ofiţerilor germani. Nemţii le confiscaseră armele cu mult timp în urmă, dar Alexander mai avea în raniţă un târnăcop din titan, cleştii de sârmă, stiloul gol şi o sumă mică de bani. Anna le făcu apoi rost, în seara de dinaintea evadării, de acte de identitate germane.
— Nu ştim nici boabă de germană, bombăni Ouspenski. Nu ne vor ajuta prea mult.

— Eu ştiu puţin, spuse Paşa. Şi, de vreme ce vom purta haine nemţeşti, e firesc să avem şi acte de identitate germane.

— Şi ce i-ai promis acestei fete naive de ai convins-o să-şi pună în pericol locul de muncă? întrebă Ouspenski cu sarcasm.

— Inima mea, răspunse Paşa zâmbind. Precum şi loialitatea mea veşnică.

— Aha! Sunt convins că înseamnă mult pentru o fată ca ea.

Sosi, în cele din urmă, şi ziua plănuită pentru evadare, iar timpul se scurgea implacabil. Totul era pregătit.

Era ora unsprezece seara, iar Ouspenski sforăia. îi rugase să-l trezească cu zece minute înainte de plecare. Alexander era de părere că ar fi fost bine să se odihnească şi el, dar nu putea să închidă ochii încă din urmă cu o zi.

El şi Paşa stăteau pe jos, lângă fereastra închisă, trăgând de frânghia bine legată — sperau ei — de unul dintre paturile suprapuse, cimentate în podea.

— Constantine ţi se pare destul de puternic ca să ţină nemişcată frânghia asta? Nu pare atât de robust, şopti Paşa.

— Se va descurca, spuse Alexander, aprinzându-şi o ţigară.

Paşa îşi aprinse şi el una.

— Vom reuşi oare, Alexander? Vom scăpa oare cu viaţă?

— Nu ştiu, răspunse el. Nu ştiu ce soartă ne-a hărăzit Dumnezeu, adăugă apoi, după o scurtă ezitare.

— Iar îl pomeneşti pe Dumnezeu. Eşti pregătit pentru orice?

— Da, răspunse Alexander, după câteva clipe de tăcere. Pentru orice, dar nu pentru eşec.

— Alexander!

— Da.

— Te gândeşti vreodată la copilul tău?

— Tu ce crezi?

Paşa rămase tăcut.
— Ce vrei să ştii? Dacă mai cred că se gândeşte la mine? Dacă nu cumva m-a uitat? Dacă şi-a refăcut viaţa? Dacă a acceptat moartea mea? îmi pun mereu întrebările astea, spuse Alexander ridicând din umeri. Dar ce pot să fac? Trebuie s-o găsesc mai întâi.
Paşa era la fel de tăcut.
Alexander îi asculta răsuflarea fremătătoare.
— Dar dacă este fericită acum?
— Sper din tot sufletul să fie.
— Vreau să spun... continuă Paşa, dar Alexander îl întrerupse.
— încetează!
— Tania este o fire optimistă şi fericită. Este credincioasă şi sinceră, fermă şi hotărâtă, dar se simte în acelaşi timp atrasă de lucruri copilăreşti şi naive. Ştii că sunt oameni care gravitează în jurul nefericirii?
— Da, o ştiu prea bine, răspunse Alexander, inhalând cu nesaţ nicotină.
— Tania nu e aşa.
— Da, ştiu.
— Dacă s-a recăsătorit şi duce acum o viaţă fericită?
— Voi fi fericit la rândul meu.
— Şi ce-o să faci atunci?
— Nimic. O salutăm. Tu rămâi. Eu plec.
— Doar nu-ţi rişti viaţa doar ca *să pleci*, Alexander.
— Nu.
„Duc viaţa unui somon născut în apă dulce, care trăieşte în apă sărată şi înoată 3 200 de kilometri în amonte, străbătând râuri şi mări, ca să-şi depună icrele şi apoi să moară. Nu am de ales."
— Dar dacă te-a uitat?
— Nici gând.
— Poate că nu te-a uitat. Dar dacă nu mai are aceleaşi sentimente pentru tine? Poate că îşi iubeşte soţul. Poate că are alţi copii. Şi te priveşte acum cu groază.
— Paşa, ai sufletul distorsionat al ruşilor. Mai taci dracului din gură!

— Alexander, pe când aveam cincisprezece ani, m-am îndrăgostit de o fată. Am petrecut o lună minunată împreună, iar în anul următor, m-am întors la Luga, sperând să ne continuăm povestea de iubire. Ştii ce-am descoperit? Că nici nu-şi mai *amintea* cine eram. Jalnic, nu-i aşa?

— Da, destul de jalnic, răspunse Alexander şi amândoi izbucniră în râs. Probabil că ai greşit cu ceva, dacă te-a uitat atât de repede.

— Taci din gură!

Indiferent ce viaţă ducea acum,Tatiana nu îl uitase, iar Alexander nu avea nicio îndoială în privinţa asta. O auzea plângând în vis. O visa uneori, nu în Lazarevo, ci într-un alt loc, cu un alt chip, vorbindu-i, rugându-l şi implorându-l cu disperare — dar chiar şi într-un alt loc, cu un alt chip, Alexander îi simţea răsuflarea fierbinte, o simţea cum îi insufla viaţă.

— Crezi că va fi fericită să *mă* revadă? întrebă Paşa.

— Va fl cumplit de şocată.

— Dar dacă n-o vom mai găsi niciodată? continuă Paşa în şoaptă.

— Paşa, o să devin un fumător înrăit din cauza ta, răspunse Alexander aprinzând altă ţigară. Nu am toate răspunsurile. Ştie însă că, dacă voi putea, nu voi înceta niciodată s-o caut.

— Ce-o să facem cu Ouspenski? N-am putea să-l lăsăm aici? Să uităm pur şi simplu să-l mai trezim.

— Nu cred că îi va scăpa asta. -Şi?

— îi va trimite pe nemţi pe urmele noastre.

— Da, aşa e. Asta e problema lui. E puţin cam... răzbunător, nu crezi?

— Fără doar şi poate, răspunse Alexander. Doar e o trăsătură sovietică.

— Chiar şi mai bine accentuată în cazul lui Ouspenski, murmură Paşa.

Alexander se ridică în picioare şi îl trezi pe locotenent. Era aproape miezul nopţii. Sosise momentul.

Alexander deschise fereastra. Ploua şi bătea un vânt năprasnic. Era greu să distingă ceva. Poate că

furtuna avea să fie în avantajul lor. Paznicii nu aveau să mai scruteze împrejurimile prin ploaia nimicitoare.

Legându-şi capetele frânghiilor de brâu şi ţinându-le apoi în mâini, cu ranițele în spinare şi cleştii de sârmă la îndemână, în ghetele lui Alexander, stăteau toţi trei la fereastră şi aşteptau semnalul lui Constantine. Soldaţii de pe terasă tocmai îşi părăsiseră postul. Constantine avea să le facă semn imediat ce paznicii din grădină aveau să plece şi ei. Alexander avea să sară primul, apoi urma Paşa şi, în cele din urmă, Ouspenski.

În sfârşit, la câteva minute după miezul nopţii, Constantine îşi flutură mâna prin aer şi se făcu nevăzut. Alexander se aruncă pe fereastra micuţă. Frânghia era lungă de patru metri. Făcu salturi mari — mult prea mari — pe zidul ud din piatră, apoi dădu drumul frânghiei, puţin câte puţin, în timp ce cobora pe zid. Paşa şi Ouspenski îl urmau îndeaproape, dar ceva mai încet. Alexander străbătu în fugă terasa şi sări peste parapet, eliberând frânghia în grabă. Rămase suspendat în aer, la doi metri deasupra pământului, deoarece frânghia era prea scurtă. îşi dădu însă drumul şi se prăbuşi pe iarba udă şi rece. Se rostogoli puţin, apoi sări în picioare şi fugi spre gardul din sârmă ghimpată, ţinând deja cleştii în mână.

Paşa venea din urmă, ca şi Ouspenski, care îşi trăgea cu greu sufletul. Când ajunseră la el, câteva secunde mai târziu, Alexander tăiase deja gardul. Se strecurară prin spărtură şi se ascunseră printre copacii ce străjuiau marginea prăpastiei. Se aprinseră reflectoarele. în seara aceea, santinelele întârziau să apară. Ploua cu furie şi bătea vântul. Alexander privi castelul scăldat în lumina reflectoarelor, ca să vadă dacă frânghia mai atârna de fereastra lor. Era posibil să fi fost încă acolo, dar nu reuşea să distingă nimic prin ploaia deasă. Soldaţii nu-şi făcuseră încă apariţia, oferindu-i posibilitatea lui Alexander să prindă capătul unei frânghii lungi de cincisprezece metri de crengile unui stejar bătrân de trei sute de ani. De data aceasta, îi lăsă pe Ouspenski şi

pe Paşa să coboare primii. Când santinelele îşi făcură, în sfârşit, apariţia, cei doi coborâseră deja câţiva metri, iar Alexander îi urma îndeaproape. îşi croiau drum cu greu pe zidul alunecos, stând suspendaţi deasupra râpei. Era un întuneric dens de puteai să-l tai cu cuţitul. Un lucru salutar, de vreme ce Ouspenski se trezi să-i strige lui Alexander:

— Căpitane, ţi-am spus vreodată că mi-e frică de înălţime?

— Nu şi nici nu e momentul s-o faci.

— Ba eu cred că e momentul potrivit.

— E întuneric beznă. Nu suntem la înălţime. Hai, coboară! Mişcă-te ceva mai repede!

Alexander era ud până la piele. Mantalele germane erau croite dintr-o ţesătură groasă, dar nu erau impermeabile. Cum să-i apere de ploaie?

Dădură cu toţii drumul frânghiei şi se prăbuşiră câteva clipe mai târziu. Alexander tăie gardul din sârmă ghimpată ce împrejmuia castelul la poalele dealului şi porniră spre libertate.

Acum îşi dorea ca vremea să se mai domolească. Cine voia să fugă într-o noapte ca aceea?

— Sunteţi teferi cu toţii? întrebă Alexander. Ne-am descurcat de minune.

— Eu sunt bine, răspunse Ouspenski gâfâind.

— Şi eu, spuse şi Paşa. Doar m-am zgâriat puţin la picior când am aterizat.

Alexander scoase o lanternă. Paşa avea pantalonii uşor sfâşiaţi la coapsă, dar rana nu sângera prea tare.

— Probabil că te-ai agăţat în gardul din sârmă ghimpată. E doar o zgârietură. Hai să mergem!

Fugeau zi şi noapte. Noaptea, mai dormeau uneori în hambare, dar visau că fugeau şi când deschideau ochii, se simţeau istoviţi. Alexander fugea încet, Paşa şi mai încet, iar Ouspenski abia se mişca. Străbăteau câmpii, râuri şi păduri. Trecu o zi, apoi alta.

Cât de departe se aflau oare de Colditz? Poate la treizeci de kilometri. Nu trecuseră nici măcar de Chemnitz, aflat la sud-vest. Nu erau trenuri şi evitau, pe cât le era cu putinţă, drumurile pavate. Cum aveau să ajungă, în ritmul ăsta, la lacul Constance, aflat la graniţa cu Elveţia?

în cea de-a treia zi, Paşa începu să meargă şi mai încet. Vorbea tot mai rar, iar în a treia seară, încetă să mai mănânce. Alexander încercă să-l convingă să mănânce nişte peşte, dar Paşa refuză. Ouspenski îi spuse în glumă că nu aveau să-l roage de prea multe ori şi, dacă nu voia să ia nici măcar o îmbucătură, locotenentul avea să înfulece peştele fără să mai stea vreo clipă pe gânduri. Alexander îi dădu peştele lui Ouspenski, fără să-şi desprindă însă privirea de la Paşa. îi examină rana de la coapsă. Era roşie şi supura un lichid gălbui. Alexander i-o dezinfectă cu o soluţie diluată de iod, apoi turnă nişte praf de sulfamidă şi i-o bandajă. Paşa spuse că îi era frig. Alexander îi puse mâna pe frunte. Ardea.

încropiră un adăpost din cearşafuri şi se cuibăriră cu toţii înăuntru, încercând să se încălzească. Alexander se trezi în toiul nopţii, ud leoarcă de sudoare. Convins că adăpostul lor luase foc, sări înspăimântat în picioare. Nu adăpostul luase însă foc. Ci Paşa ardea, mistuit de febră.

„Ce e cu tine?" îl întrebă Alexander din priviri.

„Nu mă simt prea bine", îi răspunse Paşa, tot din priviri.

Totul se derula în tăcere. Nu se auzea niciun cuvânt. Alexander udă nişte cârpe cu ultimele lor picături de apă şi le puse pe fruntea lui Paşa. II ajută puţin. Când apa se evaporă, Paşa începu din nou să ardă. Alexander ieşi în ploaia rece, ca să mai aducă apă.

„Nu mă simt prea bine", spuneau ochii lui Paşa. A doua zi de dimineaţă, avea buzele crăpate şi sângerânde. Alexander îi desfăcu bandajele de la picior. Rana arăta la fel ca în urmă cu o zi. Mai mult verzuie

acum decât gălbuie. O dezinfectă din nou şi turnă iar praf de sulfamidă. Diluând apoi sulfamida în apă de ploaie, i-o dădu lui Paşa s-o bea. El o bău, dar la scurt timp o vomită. Alexander înjură mânios, iar Paşa îi spuse din priviri că stătuse prea mult în ploaie. „Cred că am stat prea mult în umezeală şi am răcit, Alexander."

Erau doar câteva grade peste zero. Ploaia se transforma în lapoviţă. Alexander îl înveli pe Paşa cu mantaua sa. Paşa ardea cumplit. Alexander luă înapoi mantaua.

Când ploaia se opri, făcu din nou focul şi îi uscă hainele. îi dădu apoi să tragă dintr-o ţigară şi să bea o înghiţitură de whisky. Paşa îl bău, tremurând ca varga.

— Ce-o să facem acum? întrebă Ouspenski.

— De ce trebuie să vorbeşti atât de mult? ripostă Alexander.

Hotărâră să meargă mai departe.

Paşa încercă să facă câţiva paşi, susţinându-se de Alexander, dar genunchii îl trădau fără încetare. „Vreau să mă odihnesc puţin", îi spuse din priviri. „O să-mi revin." Se aşeză pe jos. Alexander îl ajută să se ridice în picioare, apoi îl luă în braţe şi îl aruncă în spinare.

— Căpitane...

— Dacă mai aud vreun cuvânt, Ouspenski, cu mâinile goale, jur că...

— Am înţeles.

Porniră la drum. Alexander îl cără pe Paşa în spinare toată dimineaţa şi toată după-amiaza. îl lăsa uneori jos, îi dădea să bea puţină apă de ploaie, apoi îl lua din nou în spinare şi porneau iar la drum. Alteori, îl lăsa jos ca să-i dea să bea o înghiţitură de whisky şi să-i îndese în gură o bucăţică de pâine. îl lua apoi din nou în spinare şi porneau mai departe.

Undeva, pe un drum de ţară din sud-estul Saxoniei, Alexander îl simţi pe Paşa tot mai greu. Credea că, poate, obosise. Se lăsa întunericul. Se opriră şi făcură focul. Alexander se duse să pescuiască în iazul de lângă pădure. Prinse un biban şi îl găti în apă. Îi dădu lui Paşa să bea din fiertura de peşte, cu puţin praf diluat

de sulfamidă, apoi împărţi peştele cu Ouspenski şi îl înfulecară cu cap cu tot.

Ouspenski se culcă. Alexander fuma. Şi punea cârpe ude şi reci pe fruntea încinsă a lui Paşa. Apoi lui Paşa i se făcu frig şi Alexander îl înveli cu toate cele trei mantale ale lor.

Nimeni nu mai scotea vreun cuvânt. Şi privirile deveniră tăcute.

A doua zi de dimineaţă, cu ochii congestionaţi de febră, Paşa clătină de cap, spunându-le parcă să plece fără el. Alexander îi răspunse tot printr-o clătinare a capului şi îl puse apoi în spinare. Era o zi cenuşie de februarie, în mijlocul Germaniei. Cerul plumburiu părea să se prăbuşească peste ei. Alexander ştia că nu se puteau opri ca să ceară ajutor — fără Paşa, niciunul din ei nu se descurca în germană. Ştia, de asemenea, că poliţia din Saxonia fusese înştiinţată de cele trei evadări şi căuta trei bărbaţi care se dădeau drept nemţi, fără să ştie vreo iotă de germană.

Nu puteau să ajungă prea departe cât timp Paşa era bolnav. Trebuia să-şi revină mai întâi. Se adăpostiră într-un mic hambar, ascunşi în fân. Răsuflarea sacadată a lui Paşa, chipul lui congestionat de febră şi lupta sa cu boala îi mistuiau sufletul lui Alexander. Nu mai putea să îndure tabloul copleşitor. Se ridică în picioare.

— Trebuie să plecăm. Trebuie să ne continuăm drumul.

— Putem să stăm puţin de vorbă? îl întrebă Ouspenski.

— Nici gând, răspunse Alexander.

— Afară, doar câteva clipe.

— Am spus nu.

Ouspenski îi aruncă o privire lui Paşa, care avea ochii închişi. Părea inconştient.

— Căpitane, se simte tot mai rău.

— în regulă, domnule doctor Ouspenski, vă mulţumesc. Asta e tot.

— Ce-o să facem?

— Ne continuăm drumul. Trebuie să găsim un convoi al Crucii Roşii.
— N-am întâlnit cadre ale Crucii Roşii nici la Colditz, nici în Katowice.
— Dacă nu Crucea Roşie, atunci poate americani.
— Au ajuns americanii până aici?
— Aceste ultime patru luni le-am petrecut, ca şi tine, Ouspenski, în închisoare. De unde dracu' să ştiu până unde au ajuns americanii? Cred că sunt pe undeva pe aici. N-ai auzit avioanele de război îndreptându-se spre Dresda?
— Căpitane...
— Nu vreau să mai aud niciun cuvânt despre asta, locotenente. Să mergem!
— Unde să mergem? Are nevoie de ajutor.
— Şi trebuie să căutăm acest ajutor. Nu-l vom găsi într-un hambar.
îl ridică pe Paşa şi îl aruncă pe umăr. Paşa nu se mai susţinea singur. Părea secătuit de orice vlagă. Alexander abia vedea drumul pe care mergea. Făcea un efort supraomenesc să pună un picior în faţa celuilalt. Se oprea din oră în oră ca să-i dea lui Paşa câte o înghiţitură de apă, să-i pună o cârpă rece pe frunte şi să-l învelească în două mantale. Apoi pornea din nou la drum.
Ouspenski mergea alături.
— Căpitane! auzi la un moment dat glasul lui Ouspenski. Căpitane!
— Ce e?
Nu-şi îndreptă capul spre el. Nici n-ar fi putut s-o facă. îşi continuă drumul. Ouspenski îi aţinu calea, împiedicându-l să meargă mai departe.
— Ce e, locotenente?
— Căpitane, îmi pare rău, spuse Ouspenski punând mâna pe braţul lui Alexander. E mort.
— Dă-te la o parte din drum! strigă Alexander, îndepărtându-l cu mâna.
— A murit, căpitane. încetează, te rog!

— Ouspenski! spuse Alexander trăgând adânc aer în piept şi coborând glasul. N-a murit. Şi-a pierdut doar cunoştinţa. Mai avem doar câteva ore de lumină. Să nu le irosim stând în mijlocul drumului!

— A murit, căpitane, şopti Ouspenski. Verifică singur!

— Nu, ripostă Alexander. Nu poate să moară. E cu neputinţă. Lasă-mă în pace! Fie mergi cu mine, fie o iei în altă parte, dar lasă-mă în pace!

Şi îşi continuă drumul, cărându-l încă o oră pe Paşa în spinare. Apoi încetini pasul pe drumul nepavat şi pustiu şi, oprindu-se lângă un copac golaş şi singuratic, îl întinse pe Paşa pe jos. Nu mai ardea de febră şi nici nu se mai lupta să respire. Era alb ca varul şi rece ca gheaţa şi avea ochii deschişi.

— Nu, Paşa! Nu! murmură Alexander, punându-i mâna pe frunte.

îi închise ochii. Rămase câteva clipe lângă el, apoi se prăbuşi. înfăşurându-l strâns în manta, îi luă în braţe trupul fără viaţă. Strângându-l la piept, de parcă ar fi vrut să-l ferească de frig, Alexander se aşează pe jos şi închise ochii.

Rămase toată noaptea pe drumul pustiu, cu spatele rezemat de copac, fără să se mişte, fără să deschidă ochii şi fără să scoată vreun cuvânt, ţinându-l strâns în braţe pe fratele Tatianei.

Dacă Ouspenski îi vorbi, nu îl auzi. Dacă adormi, nu-şi dădu seama, căci nu mai simţea nimic, nici aerul rece, nici pământul tare, nici scoarţa aspră a copacului.

Când se crăpă de ziuă şi o lumină cenuşie se ivi pe cerul Saxo- niei, Alexander deschise ochii. Ouspenski dormea lângă el, învelit în manta. Paşa avea trupul rigid şi rece.

Tatiana, flămândă şi bolnavă, cususe un sac pentru sora ei, trăsese de sania pe care se afla trupul Daşei, o aruncase apoi într-o spărtură făcută în gheaţa de pe lacul Ladoga şi spusese o rugăciune pentru ea. *Odihnească-se în pace! Sper să se înfrupte în Ceruri cu*

pâinea cea de toate zilele de care aici nu a avut parte! spusese Tatiana singură, stând în genunchi.

Tatiana reuşise să scape cu viaţă.

„Voi scăpa şi eu."

Alexander îl lăsă jos pe Paşa, se ridică în picioare, se spălă pe faţă cu whisky şi îşi clăti gura tot cu whisky, apoi, luându-şi târnăcopul din titan, începu să sape o groapă în pământ. Ouspenski se trezi şi îi dădu o mână de ajutor. Le luară trei ore ca să sape o groapă de un metru. Nu era destul de adâncă, dar nu puteau s-o facă mai mare. Alexander puse mantaua peste chipul lui Paşa, pentru ca pământul să nu-i cadă direct pe faţă. Făcu, din două crenguţe şi o bucată de sfoară, o cruce pe care o puse pe pieptul lui Paşa şi îl aşezară în groapă. Apoi, strângând tot timpul din dinţi, Alexander umplu mormântul cu pământ proaspăt. Scrijeli pe o creangă groasă şi lată numele PAŞA METANOV şi data morţii sale, 25 februarie 1945, apoi, legând-o de o altă creangă mai lungă, făcu o cruce şi o înfipse în pământ.

Rămaseră amândoi încremeniţi. Alexander îşi duse mâna la frunte în semn de salut.

— *Domnul este păstorul meu,* murmură el cu o voce ca o boare de vânt. *Nu voi duce lipsă de nimic. El mă paşte în păşuni verzi şi mă duce la ape de odihnă...* (Psalmul 23)

Se opri cu glas frânt. Prăbuşindu-se în apropierea copacului de lângă drum, îşi aprinse o ţigară.

Ouspenski îl întrebă dacă aveau să pornească din nou la drum.

— Nu, răspunse Alexander. Mai stau puţin aici.

Trecură câteva ore.

Ouspenski îl întrebă din nou.

— Locotenente, spuse Alexander cu glas atât de frânt, că nici nu şi—1 mai recunoştea. Eu nu plec de lângă el.

— Căpitane! exclamă Ouspenski. Cum rămâne cu vântul destinului despre care spuneai că bate în calea ta?

— Ai înţeles greşit, Nikolai, răspunse Alexander, fără să-şi ridice privirea. Am spus că bate *pe lângă* mine.

A doua zi, poliţia germană îi găsi în acelaşi loc, îi urcă într-un camion blindat şi îi duse înapoi la Colditz.

Paznicii nemţi îl băturâ fără milă pe Alexander şi îl închiseră în carceră, unde rămase atâta amar de vreme, încât pierdu noţiunea timpului.

Moartea lui Paşa aduse cu sine şi moartea speranţei. Nimic nu mai avea sens într-o lume unde Alexander îl găsise pe Paşa Meta- nov doar ca să-l piardă în curând.

„Izbăveşte-mă, Tatiana, iartă-mă şi uită-mă! Ca să te pot uita şi eu. Pot avea oare o clipă de tihnă, în care să mă simt complet eliberat? Dăruieşte-mi libertatea,Tatiana, ca să nu-ţi mai văd chipul şi să nu-ţi mai simt focul! Vreau să fiu liber, liber, liber..."

Zborul deasupra oceanului încetă şi, odată cu el, şi feeria imaginaţiei. O amorţeală puse stăpânire pe el, îngheţându-i inima. Disperarea îşi întindea tentaculele, amorţindu-i simţurile şi gândurile, tendoanele şi arterele, nervii şi venele, până când îşi simţi sufletul pustiit şi lipsit de speranţă. Fără Tatiana şi dragostea ei. în sfârşit!

Dar nu întru totul.New York, aprilie 1945

În aprilie, americanii şi ruşii împânzeau Germania şi, în prima săptămână din mai, Germania s-a predat necondiţionat. Războiul din Europa a luat astfel sfârşit. Pe frontul din Pacific, americanii continuau să sufere pierderi imense, chiar dacă îi alungau acum pe japonezi de pe fiecare ţărm şi insulă.

Ziua de 23 iunie veni şi trecu în zbor. Tatiana împlini douăzeci şi unu de ani. Cât avea să mai dureze oare până când timpul avea să-i aline durerea? Cât avea să mai dureze oare până când clipele şi minutele, zilele şi nopţile, lunile şi anii aveau să-i modeleze suferinţa şi s-o ajute să înghită nodul din gât ce nu o lăsa să respire? De fiecare dată când îi auzea numele, i se punea un nod în gât. De fiecare dată când se uita la fiul lui, rămânea fără suflare. De fiecare dată când venea Crăciunul, ziua ei sau ziua lui de naştere, simţea cum nodul din gât o sufoca fără milă. Anii treceau în zbor, dar durerea continua să-i mistuie sufletul, înnegurând totul în jur: propria fericire, afecţiunea pentru semenii ei, bucuria de a trăi, zâmbetul dăruit copilului său, plăcerea de a se înfrupta din propriile bucate, rugile adresate Cerului sau fiecare strângere de mână.

În vara anului 1945, Vikki acceptă să meargă în Arizona cu trenul, împreună cu Tatiana şi Anthony. Tatiana voia o vacanţă, ca să sărbătorească obţinerea cetăţeniei americane.

Pe drum, îi spuse lui Vikki că trebuiau să facă un scurt popas la Washington DC.

De această dată, nu intră în clădirea Departamentului de Stat, ci se aşeză răbdătoare pe o bancă de pe C Street, sub baldachinul bogat al copacilor, în timp ce Vikki fuma şi Anthony se juca pe iarbă.

— Asta înţelegi tu printr-un popas scurt? Ne-am luat doar două săptămâni de concediu, spuse Vikki, în cele din urmă.

Tatiana îi privea pe lucrătorii de la Departamentul de Stat ieşind să ia masa. îl văzu pe Sam Gulotta trecând prin faţa băncii ei. Nu îl opri din drum. Sam merse vreo zece metri, apoi încetini pasul şi se opri. întorcându-şi privirea, o scrută câteva clipe şi se îndreptă spre ea.

— Salut! spuse Tatiana ridicându-şi ochii. N-am vrut să te deranjez.

Gulotta zâmbi şi aşeză pe bancă.

— Nu mă deranjezi. Mă bucur să te văd. Dar nu am nimic nou să-ţi spun.

— Chiar nimic?

— Nu. Europa este în pragul dezastrului.

Făcu o pauză, apoi continuă:

— Ştiu că ţi-am spus că, în momentul în care lucrurile se vor mai linişti puţin, aş putea să fac nişte investigaţii... dar m-am înşelat. Situaţia nu s-a dezamorsat deloc. A devenit şi mai conflictuală. Suntem cu toţii în Germania — noi, Franţa, Anglia, Uniunea Sovietică. De fapt, e şi mai rău; suntem cu toţii în Berlin. Un singur pas diplomatic greşit şi ne trezim că s-a declanşat şi cel de-al Treilea Război Mondial.

— Ştiu, răspunse Tatiana ridicându-se în picioare. îţi mulţumesc oricum.

— Ai primit cetăţenia americană?

— Da, de curând.

— Nu vrei să mâncăm ceva împreună? întrebă Gulotta. E ora prânzului. Am putea să luăm un sandvici.

— Mi-ar plăcea. Poate altă dată. Sunt cu o prietenă şi cu fiul meu. Dar ţi-am adus ceva. Le-am făcut de dimineaţă, spuse
Tatiana scoţând o pungă plină cu piroşti cu carne. Data trecută, ai spus că ţi-au plăcut...
— Da, foarte mult, îţi mulţumesc, răspunse el luând punga. Dar mi-ar fi plăcut să luăm şi masa împreună.
Tatiana o privea pe Vikki venind spre ei. Până atunci alergase pe iarbă cu Anthony.

— Sam, ea e prietena mea, Vikki Sabatella.
Vikki şi Sam îşi strânseră mâinile.
Tatiana şi Sam îşi luară la revedere.
Vikki o ciupi cu putere pe Tatiana după ce Sam se făcu nevăzut.
— Tania, vulpe şireată ce eşti! Desfrânato! Pui de lele ce eşti! Carevasăzică, asta puneai tu la cale!
— N-am pus nimic la cale, Vikki, răspunse calmă Tatiana.
— Hai nu zău! E însurat?
— Da, a fost.
Şovăi uşor, întrebându-se dacă să-i spună sau nu lui Vikki despre Sam. Se hotărî să-i spună.
— Soţia lui a murit cu trei ani în urmă, într-un accident de avion, în timp ce ducea provizii medicale trupelor noastre din Okinawa. îşi creşte singur cei doi băieţi.
— Tatiana!
— Vikki, n-am timp să-ţi explic.
— Ai două săptămâni libere. Şi avem treisprezece milioane de soldaţi peste hotare. Imediat ce vom câştiga războiul, se vor întoarce cu toţii acasă prin portul din New York.
— Serios? Deoarece Statele Unite nu au alte oraşe pe coastă?
— Exact. Şi acum spune-mi de ce trebuie să baţi tot drumul până la Washington ca să găseşti un bărbat, când frumosul nostru New York va avea în curând treisprezece milioane?
— N-am chef să vorbesc cu tine despre asta.
După ce petrecură cinci zile la Marele Canion, Tatiana închirie o maşină şi porniră cu toţii spre Tucson, din sudul Arizonei. Tatiana se afla la volanul maşinii, căci Vikki, o fată de la oraş, nu ştia să conducă.
Treceau acum prin Phoenix.
— Un orăşel mic şi prăfuit, declară Vikki.
într-o seară toridă de vară, stăteau pe o pătură pe capota maşinii lor închiriate şi priveau apusul. Deşertul Sonora, presărat cu cactuşi albi saguaro, se întinde pe

sute de kilometri în sud-estul Arizonei. Sălaşul a 298 de specii de cactus, este cel mai mare deşert din America de Nord, cuprinzând o mare parte din Arizona şi New Mexico. în depărtare, se văd colinele de la poalele Munţilor Maricopa. Cerul de un albastru indigo creează un contrast izbitor cu nuanţele cărămizii ale pământului. Cu excepţia vreunui iepure sălbatic, ce încearcă să scape de muşcătura veninoasă a şopârlei Gila, nimic nu tulbură liniştea deşertului.

Stăteau pe capota maşinii, cu spatele rezemat de parbriz, flancate la vest de Munţii Superstiţiei, iar la est de Munţii Maricopa. Anthony se târa pe jos, fascinat, la doi ani, doar de două lucruri: cum să se murdărească mai tare şi cum să găsească şerpi, nu neapărat în această ordine.

— Anthony! îl strigă Vikki, ştergându-şi fruntea de sudoare. Nu te mai târî pe jos! Ştiai că şerpii îşi înghit prada întreagă?

— Gata, Vikki! Ajunge! o mustră Tatiana.

— întreagă, Anthony, repetă Vikki.

— Dar eu băiat mare. Vleau şarpe mic, răspunse Anthony, care era extrem de vorbăreţ la vârsta lui.

— Nu eşti un băiat mare. Eşti doar un băieţel.

— Vikki!

— Ce e?

Tatiana nu-i răspunse, ci doar o privea cu ochi stăruitori.

— De ce faci asta? Mă strigi pe nume, de parcă ar fi suficient să-ţi înţeleg dorinţele. Ce vrei, aşadar?

— Ştii prea bine.

— Nu, n-am de gând să mă opresc. îţi faci griji din cauza asta?

— Nu prea, răspunse Tatiana. Anthony, dacă găseşti *şarpe,* să-mi dai de veste! îl luăm la New York şi îl gătim.Ar fi o schimbare bine-venită, după câtă şuncă mănânci. De ziua ta, continuă Vikki, rezemându-se de maşină şi luând o înghiţitură de apă, o să-ţi cumpăr un manual pentru mămici, un manual de gătit şi unul pentru folosirea articolelor hotărâte şi nehotărâte. Se pare că n-ai nimic din toate astea.

— Ce tot spui acolo?
— Las-o baltă! Dar mănânci arahide Planter's, nu-i aşa?
— Poftim?
— Mănânci arahide Planter's.
— Nu, nu-mi plac arahidele.
— Ce spunea afişul publicitar din Times Square? Am trecut ieri pe lângă el.
— Nu mai ştiu. Cred că era ceva de genul: „O pungă pe zi de arahide Planter's pentru mai multă energie".
— Exact. Foarte bine. Acum, dacă „am traduce" reclama în engleza ta, ar suna: „Pungă pe zi pentru mai multă energie". Vezi diferenţa?
— Nu, răspunse Tatiana cu chipul grav.
— O, Doamne!
Tatiana se întoarse şi zâmbi. Scoase din geantă o sticlă de Coca Cola şi i-o oferi lui Vikki, spunând:
— Bea Coca Cola! O pauză care te înviorează.
— Foarte bine! exclamă Vikki, radiind de încântare. Anthony nu găsi niciun şarpe, dar căutările sale îl istoviră. Se
urcă pe capota maşinii, apoi se aşeză în poala Tatianei, murdar şi plin de praf, şi îşi puse căpşorul pe pieptul ei. Ea îi dădu să bea o înghiţitură de apă.
— E frumos, nu-i aşa? spuse ea, stând lângă Vikki, cu ochii aţintiţi în zare, şi ţinându-l pe Anthony cuibărit în poală.
— Fiul tău? Da, este. Deşertul e însă arid şi pustiu, de-aia e deşert, răspunse Vikki ridicând din umeri. E frumos să stai câtva timp. Ca să schimbi atmosfera. Dar n-aş vrea să locuiesc aici. Cât vezi cu ochii, sunt numai cactuşi.
— Primăvara, toate florile sălbatice se trezesc la viaţă. Probabil că e şi mai frumos aici primăvara.
— Şi New Yorkul e frumos primăvara.
Tatiana nu spuse nimic la început. Apoi rupse tăcerea.
— Deşertul e uluitor...

— Da, e spectaculos. Dar ai văzut vreodată vreo stepă?

— Da, răspunse încet Tatiana, după o scurtă şovăire. Nu se compară cu deşertul de aici. Stepa e rece şi mohorâtă. Acum sunt peste 32 de grade Celsius, dar în decembrie, de Crăciun, vor fi 21. Soarele va străluci pe cer. Şi nu se va lăsa întunericul prea devreme, în decembrie, nu voi purta haine groase — doar o bluză cu mânecă lungă.

— *Ce poartă oamenii iarna în Arizona? îl întreabă Daşa pe Alexander.*

— *O bluză cu mânecă lungă.*

—Acum sunt convinsă că îmi spui poveşti pentru copii. Păstrează-le pentru Tania! Sunt prea bătrână pentru basme.

— *Tania, tu mă crezi, nu-i aşa?*

— *Da, Alexander.*

—Ai vrea să trăieşti în Arizona, tărâmul micii primăveri?

— *Da, Alexander.*

— Ce facem acum? întrebă Vikki. S-a făcut cumplit de cald. Vom deveni ouă prăjite, dacă nu plecăm la drum.

Tatiana se înfioră uşor, încercând să alunge amintirile.

— Te asigur că nimic nu se compară cu stepa. Mie îmi place aici.

— Da, Tania, ne aflăm în mijlocul pustiului.

— Ştiu. E fantastic, nu-i aşa? Nu vezi nici ţipenie de om.

— Asta ţi se pare fantastic?

— Puţin… da.

— Nu cred că există cineva care ar cumpăra pământ aici sau ar vrea să trăiască în părţile astea.

— Dar prietena ta? spuse Tatiana dregându-şi glasul.

— Care dintre ele?

— Eu.

— Vrei să trăieşti aici? întrebă Vikki, privind-o şovăitoare. Sau vrei să cumperi pământul ăsta? adăugă uluită.

— încearcă să-ţi imaginezi că am cumpărat o bucată de pământ cu cactuşi saguaro şi arbuşti sălbatici în apropiere de deşertul Sonora!
— N-am cum să-mi imaginez aşa ceva.
Tatiana păstră tăcerea.
— Ai cumpărat pământul ăsta?
Tatiana încuviinţă din cap.
— Chiar pământul ăsta?
Ea încuviinţă din nou.
— Când?
— Anul trecut. Când am venit aici cu Anthony.
— Ştiam eu că ar fi trebuit să vin cu voi! De ce? Şi cu ce?
— Mi-a plăcut, răspunse Tatiana privind întinderea de pământ ce se contopea cu munţii din zare. N-am avut niciodată ceva care să-mi aparţină. L-am cumpărat cu banii pe care i-am adus cu mine din Uniunea Sovietică. Cu banii lui Alexander.
— Dumnezeule mare, dar de ce pământul ăsta? întrebă Vikki scrutând-o. Sunt convinsă că a fost ieftin.
— Da, aşa e.
A costat doar patru vieţi — a lui Harold, a lui Jane, a lui Alexander şi a Tatianei. Îl strânse şi mai tare pe Anthony la piept.
— Hmm... spuse Vikki, continuând s-o scruteze cu intensitate. Mai ai surprize de genul ăsta? Sau asta-i tot?
— Asta-i tot.

Tatiana zâmbi, fără să mai spună nimic, privind Munţii Maricopa, apusul de soare, cactuşii saguaro,

deşertul şi cei nouăzeci şi şapte de acri de pământ american pe care îi cumpărase cu patru mii opt sute cincizeci de dolari

31

.Dincolo de zidurile castelului Colditz, aprilie 1945

Americanii eliberară castelul Colditz în aprilie, după trei zile de lupte acerbe. Cel puţin, aşa se spunea, căci Alexander, deşi auzise salvele de foc, văzu doar o mână de americani în curte. Reuşi să se apropie de câţiva dintre ei, cerându-le o ţigară, şi, în timp ce stătea aplecat deasupra flăcării brichetei, îi spuse unui soldat în engleză că era american şi că-l chema Alexander Barrington. Dacă aveau să-i verifice spusele, poate că reuşeau să-l ajute.

— Da, şi eu sunt regele Angliei, îi răspunse soldatul american, izbucnind în râs.

Alexander deschise gura să spună ceva, dar Ouspenski se apropie de ei, cerându-le o ţigară.

Alexander credea că aveau să i se ivească şi alte şanse ca să stea de vorbă cu ei, dar se înşela, căci a doua zi de dimineaţă, după eliberarea castelului din mâinile germanilor, la Colditz îşi făcură apariţia câţiva oficiali sovietici — un general, doi colonei şi un ministru adjunct de externe — însoţiţi de vreo sută de soldaţi, ca să-i recupereze pe cei şapte prizonieri sovietici şi „să-i integreze, împreună cu fraţii lor, în marşul victoriei asupra Germaniei înfrânte".

Îi urcară astfel într-un tren. „Un tren întreg doar pentru *şapte* oameni?" se întrebă Alexander. Descoperi însă în curând că trenul era ticsit de cetăţeni sovietici. Nu toţi erau soldaţi: unii erau muncitori, iar alţii erau locuitori ai Poloniei. Erau mii de oameni în trenul acela. Unul dintre ei, un betonist, spunea că, în momentul arestării, locuia în Bavaria împreună cu soţia şi cei trei copii ai lor.

— Şi eu aveam o familie, interveni altul. O mamă, două surori şi trei nepoate pe care le creşteam după moartea fratelui meu.

Unde erau acum cu toţii? se întreba Alexander.

— I-am lăsat pe toţi acasă, spuse omul.

— Dar de ce nu v-aţi luat familiile cu voi? întrebă Ouspenski, legat cu cătuşe de Alexander.

Betonistul nu răspunse.

Trenul se îndrepta încet spre centrul Germaniei. Majoritatea indicatoarelor rutiere fuseseră distruse, astfel că îi era cu neputinţă să-şi dea seama unde se aflau. Păreau să fi străbătut sute de kilometri. Alexander văzu un mic indicator pe care scria Gottinger 9. Unde era Gottinger?

Trenul se opri la un moment dat şi li se spuse să coboare. După vreo două ore de mers pe jos, ajunseră într-un loc ce părea să fie un lagăr abandonat de prizonieri. Soldaţii NKGB — nu puteau fi soldaţi ai Armatei Roşii, de vreme ce aceştia erau încătuşaţi unii de alţii — puseră stăpânire pe tabăra abandonată şi o numiră lagăr de tranzit.

— Lagăr de tranzit spre ce anume? întrebă Ouspenski, dar nimeni nu-i răspunse.

îi schimbară apoi numele în lagăr de identificare şi triere.

Petrecură acolo ultimele două săptămâni ale lunii aprilie 1945, înconjuraţi de sârmă ghimpată, privind instalarea unor reflectoare de lumină de jur împrejurul lagărului şi ridicarea unor turnuri de pază. Auziră apoi că războiul se sfârşise, iar Hitler era mort. O zi mai târziu după capitularea Germaniei, câmpurile din preajma gardului electric din sârmă ghimpată fură minate. Alexander şi Ouspenski înţeleseră asta în clipa în care văzură cum mai bine de o jumătate de duzină de sovietici, printre care şi betonistul, se luară la trântă cu minele şi pierdură lupta.

— Ce ştiu cu toţii şi noi nu? întrebă suspicios Ouspenski, privind cum trupurile fugarilor erau aruncate în gropi comune.

— Ce ştiu oare de-au vrut să traverseze un câmp minat, în loc să rămână într-un lagăr de tranzit aparent inofensiv? întrebă şi Alexander.

— Nu vor să se ducă acasă, spuse altcineva.

— Asta am înţeles, dar de ce? continuă Ouspenski.

Alexander aprinse o ţigară, fără să spună nimic.

Se întreba de ce lagărul se afla sub disciplină militară, în ciuda numărului mare de prizonieri civili. Le impuneau deşteptarea şi stingerea, inspecţia militară a barăcilor şi atribuirea clară a sarcinilor. Totul i se părea ciudat şi uluitor.

Câteva zile mai târziu, Ivan Skotonov, ministru adjunct de externe, trimis direct de la Moscova, veni să le vorbească. Îi obligară să se aşeze pe rânduri, nu îngrămădiţi. Era o zi de mai, iar vântul bătea cu putere. Skotonov, îmbrăcat la costum şi cu părul dat cu gel, abia reuşea să se facă auzit printre rafalele de vânt. în cele din urmă, luă o portavoce.

— Cetăţeni! Tovarăşi! spuse el. Falnici fii ai Rusiei! Aţi contribuit la înfrângerea unui duşman cum marea noastră naţiune n-a înfruntat vreodată. Ţara este mândră de voi! Ţara vă iubeşte! Ţara are din nou nevoie de voi, ca să reclădiţi şi să reconstruiţi marea naţiune pe care tovarăşul Stalin, liderul şi dascălul nostru, a salvat-o pentru noi. Ţara vă cheamă sub stindardul ei. Dacă veţi veni cu noi, ţara vă va întâmpina cu urale şi aplauze ca pe nişte adevăraţi eroi!

Alexander se gândi la betonistul din Bavaria, care îşi lăsase acasă soţia şi copiii şi încercase să traverseze câmpul minat ca să ajungă din nou la ei.

— Dar dacă nu vrem să ne întoarcem? strigă cineva.

— Da, aşa e. Ne-am petrecut viaţa la Innsbruck. De ce ne-am întoarce acum în Rusia?

— Pentru că sunteţi cetăţeni sovietici, strigă Skotonov cu glas prietenos. Locul vostru nu e la Innsbruck. Ci acasă!

— Eu sunt din Polonia, strigă omul. Din Cracovia. De ce trebuie să mă întorc în Rusia?

Pământurile acelea ale Poloniei au fost mult disputate de-a lungul secolelor, iar Uniunea Sovietică a decretat acum că aparţin patriei noastre mame.În seara aceea, după discursul lui Skotonov, douăzeci şi patru de oameni încercară să evadeze. Unul reuşi chiar să străbată o fâşie de pământ neminată, înainte de a se prăbuşi secerat de gloanţele santinelei.

— A fost rănit, nu ucis, îi asigură Skotonov, a doua zi de dimineaţă, pe prizonierii agitaţi.

Dar nimeni nu-l mai văzu vreodată.

În lagăr se aflau trei tipuri de prizonieri: refugiaţi din teritoriile germane ocupate, precum Polonia, România, Cehoslovacia şi Ucraina; muncitori din lagărele de muncă silnică, preluaţi de nemţi pentru propria maşinărie de război; şi soldaţi din Armata Roşie, ca Alexander şi Ouspenski.

Prizonierii din cele trei categorii fură separaţi la sfârşitul lui mai şi „găzduiţi" în barăci separate. încetul cu încetul, refugiaţii şi apoi muncitorii din lagărele de muncă silnică începură să dispară.

— Se întâmplă numai noaptea. Ai observat? spuse Alexander. Când ne trezim, nu-i mai găsim aici. Aş vrea să pot sta treaz până la trei dimineaţa. Am senzaţia că am vedea lucruri extrem de interesante.

în curte, în timpul plimbării lor zilnice, întâlniră un muncitor dintr-un lagăr de muncă silnică. Acesta le ceru o ţigară, spunându-le:

— Aţi auzit? Cinci dintre băieţii cu care am petrecut ultimii patru ani de viaţă au dispărut azi-noapte. I-au luat şi i-au condamnat chiar în spaţiul comun.

— Pentru ce i-au condamnat? întrebă Ouspenski.

— Pentru trădare împotriva patriei mame. Pentru că au lucrat în slujba duşmanului.

— Poate ar fi trebuit să explice faptul că au fost *nevoiţi* s-o facă.

— Au încercat. Dar dacă nu voiau să lucreze pentru nemţi, de ce n-au încercat să evadeze?

— Poate ar trebui să evadăm, spuse Ouspenski. Ce zici, căpitane?

— Nu aveţi unde să vă duceţi, zise râzând un polonez, în spatele lor.

Alexander şi Ouspenski se întoarseră spre el. în curte se strânsese acum o mică mulţime.

— Lech Markiewicz, se prezentă polonezul, strângându-le mâinile. Sunt încântat să vă cunosc. Nu aveţi scăpare, cetăţeni. Ştiţi cine m-a predat în mâinile sovieticilor, tocmai din Cherbourg, Franţa?

Aşteptară în tăcere.

— Englezii.

— Şi ştiţi cine l-a predat pe Vasia, prietenul meu de colo, în mâinile sovieticilor, tocmai din Bruxelles? Francezii.

Vasia încuviinţă dând din cap.

— Şi ştiţi cine l-a predat pe Stepan în mâinile sovieticilor, tocmai din Ravensburg, Bavaria, aflat la zece kilometri de lacul Constance, situat la graniţa cu Elveţia? Americanii. Exact! Aliaţii ne predau, cu milioanele, în mâinile sovieticilor. în lagărul de tranzit din Liibeck, la nord de Hamburg, unde am fost înainte să ajung aici, am întâlnit refugiaţi din Danemarca şi din Norvegia. Nu erau soldaţi ca voi şi nici muncitori din lagărele de muncă silnică, aşa ca mine, ci refugiaţi, rămaşi fără adăpost din cauza războiului, care încercau să găsească un refugiu în Copenhaga. Cu toţii au ajuns în mâinile sovieticilor. Nu-mi vorbiţi, aşadar, despre scăpare! Căci nu mai există aşa ceva. Nu mai avem unde să ne ducem. Cândva, întreaga Europă aparţinea lui Hitler. Acum jumătate de Europă aparţine Uniunii Sovietice.

Şi se îndepărtă râzând, împletindu-şi braţele cu Vasia şi Stepan.

în seara aceea însă, Lech Markiewicz, electrician de meserie, deconectă curentul electric din gardul din

sârmă ghimpată şi fugi. Nu mai era în lagăr a doua zi de dimineaţă. Nimeni nu ştia nimic despre soarta lui.

Convoaie de camioane luau sute de oameni în fiecare seară, iar ziua lagărul rămânea o haltă spre o destinaţie necunoscută. Primeau hrană insuficientă, aveau dreptul să facă baie doar o dată pe săptămână, erau tunşi la chelie şi despăducheaţi în mod frecvent. încetul cu încetul, noi prizonieri ruşi ajungeau în lagăr, luându-le locul celor vechi, care plecau în convoaie.

într-o noapte de iulie, Alexander şi Ouspenski, împreună cu toţi cei din baraca lor, primiră ordin să-şi împacheteze lucrurile şi să iasă în curte. Trei camioane îi aşteptau. îi aşezară doi câte doi şi îi legară cu cătuşe de tovarăşii lor. Alexander era legat de Ouspenski. Porniră în noapte spre o gară, bănuia Alexander, şi nu se înşela deloc.New York, august 1945

Într-o dimineaţă caldă de sâmbătă, Tatiana, Vikki şi Anthony se plimbau printr-o piaţă volantă din Lower East Side, sub calea ferată aeriană de pe Second Avenue. Vorbeau, ca toţi trecătorii de pe stradă, despre capitularea Japoniei, care avusese loc cu o săptămână în urmă, după dezastrul atomic de la Nagasaki. Vikki considera că cea de-a doua bombă n-ar mai fi fost necesară. Tatiana sublinie faptul că japonezii nu capitulaseră după Hiroshima.

— Nu le-am dat timp suficient. Le-am oferit doar trei zile. Ar fi trebuit să le dăm un răgaz mai mare pentru mândria lor imperială. De ce crezi că au continuat să ne omoare trupele în aceste ultime trei luni, chiar dacă ştiau că nu vor câştiga niciodată războiul?

— Nu ştiu. Nemţii de ce-au facut-o? Ştiau, încă din 1943, că vor pierde războiul.

— Pentru că Hider era un nebun.

— Iar Hiroshito ţi se pare mai zdravăn?

Deodată, în calea Tatianei apăru o familie numeroasă, care practic o asaltă. Erau şase oameni: doi soţi şi cei patru copii ai lor adolescenţi. O apucară pe Tatiana de mâini, apoi o strânseră în braţe, învăluind-o într-un noian de îmbrăţişări.

— Tania ! strigă Vikki. Tania! Unde eşti?

Mângâindu-i părul cu tandreţe, femeia îi spunea ceva în ucraineană. Soţul se şterse la ochi şi îi oferi lui Anthony o îngheţată şi o acadea. Anthony le luă cu zâmbetul pe buze şi se aşeză pe marginea trotuarului.

— Cine sunt oamenii ăştia? întrebă Vikki.

— Mami ştie *mută* lume, spuse Anthony, trăgând de fusta Tatianei.

— Aşa e, murmură Vikki, îndreptându-şi umerii. Nu şi bărbaţi.

— Mami, *gheţată,* vreau *gheţată.*

Familia îi vorbea Tatianei în ucraineană, iar ea le răspundea în rusă. Îi sărutară mâinile şi apoi plecară. Tatiana, Vikki şi Anthony îşi văzură şi ei de drum.

— Tatiana!

— Ce e?

— Nu începe iar cu asta! N-ai de gând să ne explici scena pe care tocmai am văzut-o?

— Anthony nu are nevoie de explicaţii, nu-i aşa, dragule?

— Nu, mami. Vreau *gheţată.*

După ce îi cumpără fiului ei încă o îngheţată şi o acadea, Tatiana o privi pe Vikki şi ridică din umeri.

— Ce e? Slavii sunt foarte emotivi.

— Dar nu e vorba doar de o reacţie exagerată. Ci îţi făceau de-a dreptul temenele. Se închinau la picioarele tale. Am înţeles doar din gesturi că mai aveau puţin şi îşi sacrificau primul născut pe altarul zeiţei Tatiana.

— N-a fost nimic, te asigur, îi răspunse ea râzând. Au ajuns acum câteva luni în portul din New York. Când nemţii au ocupat Ucraina, soţul şi-a trimis soţia şi copiii în Turcia. El a fost prizonier de război timp de doi ani, apoi a fugit în Turcia şi şi-a căutat un an familia în Ankara. I-a regăsit, în cele din urmă, în 1944. Acum o lună, în iulie, au ajuns în portul din New York. Nu aveau acte, dar nici probleme de sănătate. Vin însă prea mulţi refugiaţi. Soţul putea să rămână în ţară,

chiar şi fără acte, pentru că putea să muncească. Putea să zidească, să zugrăvească, să facă orice. Soţia lui nu ştie însă nici să coasă, nici să tricoteze şi nici să vorbească engleză. A stat trei ani în Turcia, unde a cerşit pe străzi ca să-şi crească copiii, continuă Tatiana clătinând din cap. Ce bine era dacă ştiau o boabă de engleză! Totul ar fi mult mai simplu. Cum aş fi putut să-i ajut? Aveau să fie cu toţii trimişi acasă.

Se aplecă deasupra lui Anthony şi îi aranjă şapca de baseball pe cap, ştergându-i bărbia de îngheţată.

— Imaginează-ţi ce reacţie au avut când le-am spus că soţul putea să rămână, dar restul familiei trebuia să se întoarcă acasă! Unde să ne întoarcem? m-au întrebat. în Ucraina? Dar am fugit de acolo. Ne vor trimite în lagăre, unde ne vom găsi sfârşitul. Suntem cinci femei. Ştii ce vom păţi în lagăre? Ce puteam să fac, Vikki? I-am găsit soţiei de lucru ca menajeră în casa unui negustor. Fetele ei au devenit bone pentru cei trei copii mici ai negustorului. Au stat la Ellis până când l-am convins pe reprezentantul INS să le dea vize de şedere temporară, explică Tatiana ridicând din umeri. E o nebunie acum la Ellis. Vor să-i trimită pe toţi înapoi. Chiar astăzi l-au respins pe un bărbat din Lituania, din cauza unei mici infecţii pe care o avea în urechea dreaptă. L-au închis într-un centru de detenţie, iar mâine îl vor trimite acasă. Doar pentru că avea urechea roşie! exclamă Tatiana, mânioasă şi roşie la faţă. L-am găsit pe amărâtul ăsta cu ochii bulbucaţi de plâns. Spunea că soţia lui îl aştepta de doi ani în Statele Unite. Erau croitori. I-am verificat urechea şi...

— Stai puţin! Despre ce reprezentant INS vorbeşti? întrebă Vikki. Doar nu despre năpârca aia de Vittorio Vassman?

— Ba da, chiar despre el. E cumsecade.

— N-o Iasă nici pe maică-sa să-şi parcheze maşina în garaj, spuse Vikki râzând. L-ai convins să le dea vize de şedere temporară? Dar ce-ai făcut pentru asta?

— Am făcut *piroşti* pentru mama lui bolnavă şi *blinie*[1] pentru el. I-am spus că se descurcă de minune într-un post dificil.

— Te-ai culcat cu el?

— Eşti imposibilă, răspunse Tatiana oftând.

— Edward, ai auzit ce face Tania la Ellis?

— Da, ştiu totul.

Luau masa la cantina spitalului, înţesată acum de doctori şi asistente, de vreme ce Ellis devenise, din nou, port pentru refugiaţi. Printre asistente nu se mai afla şi Brenda, care, spre uimirea tuturor, renunţase la postul de la Ellis, în iunie 1945, când soţul ei se întorsese din Pacific. Nimeni nu ştia că Brenda era căsătorită.

Vikki îi povesti lui Edward întâmplarea din Lower East Side.

Edward dădu din cap, privind-o cu tandreţe pe Tatiana; scrutând-o, de fapt, cu o privire ce o făcu pe Tatiana să se uite în altă parte, iar pe Vikki să caşte ochii cât cepele.

— Vik, spuse el, toată lumea de pe Ellis Island o cunoaşte pe Tatiana. De ce crezi că i-au interzis să mai urce la bordul vaselor cu refugiaţi? Pentru că îi lasă pe toţi să pună piciorul în Statele Unite. Vestea i s-a dus dincolo de ocean. Toţi refugiaţii vor să intre în aria de inspecţie a Tatianei.

— Pe refugiaţi îi înţeleg. Dar cum reuşeşte să-l convingă pe Vassman să le dea vize de şedere?

— îl hipnotizează în fiecare dimineaţă. Şi dacă metoda nu se dovedeşte salutară, îi pune ceva în cafea.

— Vrei să spui că se întâlnesc în fiecare *dimineaţă?*

— încetaţi amândoi, aţi înţeles? interveni Tatiana. Trebuie să încetaţi.

— Cu câteva zile în urmă, continuă Edward, m-am trezit cu trei femei care o căutau pe Tatiana într-o

---

1 **Blinie — mâncare naţională rusească, făcută dintr-un aluat de clătite, pus în straturi şi având diferite umpluturi**

după-amiază de sâmbătă. Au luat feribotul spre Ellis ca s-o caute.

— Cum făcea şi soţia ta? întrebă domol Tatiana.

— Nu, nici vorbă, răspunse Edward. Viitoarea mea fostă soţie nu venea să-mi ofere recunoştinţa ei eternă, aşa cum o fac aceşti oameni care te caută la Ellis.

— Nu ştiu la ce te referi, spuse Tatiana. Vin să-mi aducă mere.

— Mere, o bluză, cărţi, răspunse el zâmbind. Nu erai la spital în ziua aceea. Am vrut să le dau adresa ta…

— Edward! strigară fetele într-un glas.

— Merele trebuie livrate direct la uşă, nu-i aşa? continuă el râzând.

— Nu, răspunse Tatiana.

Vânzătorul de la chioşcul de ziare, de unde Tatiana şi Vikki cumpărau *The Tribune,* o privea pe Tatiana cu ochi iscoditori.

— Eşti asistenta Tatiana, nu-i aşa? întrebă el.

— Cine vrea să ştie? răspunse ea, prevăzătoare.

— Ţi se spune îngerul de la Ellis, continuă vânzătorul zâmbind. Luaţi ziarul! Nu vreau bani. Am sute de clienţi datorită ţie.

— încep să înţeleg, spuse Vikki pe drum. Dumnezeule mare! N-o faci pentru *ei.*

— Ce anume?

— O faci pentru *tine.* L-ai întrebat pe vânzătorul de ziare *cine vrea să ştie,* de parcă te aştepţi ca cineva să te caute.

— Te înşeli. Din nou. De prea multe ori într-o singură zi.

— Pe cine aştepţi?

— Mi-a rămas un reflex din trecut, răspunse Tatiana. Dacă te caută cineva, e semn rău.

— Prostii! Pe cine aştepţi?

— Pe nimeni.

— Când mai ai timp şi pentru asta? Ai un copil. Ai două locuri de muncă. Şi locuim împreună. Când mai ai timp să duci şi o viaţă secretă?
— Despre ce vorbeşti? Nu duc nicio viaţă secretă. îl mai întreb uneori pe administratorul clădirii noastre dacă mai au nevoie de vreun portar. E aşa de greu?
— Nu ştiu. Pe *mine* nu mă interesează asemenea lucruri. *Tu* de ce-ţi baţi capul?
— Pentru că nu mă costă nimic, răspunse Tatiana. Dar acum Diego din România are o slujbă sigură şi bine plătită.
— Ce caraghioasă eşti! spuse Vikki deschizând uşa şi cuprin- zând-o cu braţul. Asta e moştenirea pe care vrei s-o laşi Americii?
— Nu este o moştenire, răspunse Tatiana intrând înăuntru. Ci felul meu de a-mi exprima recunoştinţa.

Vikki nu petrecea serile acasă. Se ducea să danseze şi să vadă filme, să ia masa în oraş şi să se întâlnească cu prietenii în baruri

.Când se întorcea acasă, târziu în noapte, ameţită de aburii alcoolului, voia să stea de vorbă, iar Tatiana, mereu trează, indiferent de ora târzie a nopţii, îi făcea pe plac. într-o seară însă, Tatiana dormea când prietena ei se întoarse acasă. Acest lucru nu o descurajă pe Vikki, care îşi scoase rochia şi se urcă în pat, lângă ea. îşi acoperi faţa în mâini şi oftă adânc.

— Da, spuse Tatiana.

— Nu mai dormi?

— Nu.

Vikki îşi descoperi chipul. Părea beată.

— O, Tania, Tania! N-am găsit niciun taxi. Am venit pe jos tocmai din Astor Place, încălţată cu tocuri. Mă dor cumplit picioarele.

Tatiana o auzi plângând. După câteva pahare în plus, firea emotivă a lui Vikki, tipic italiană, ieşea la iveală. Tatiana îi mângâie părul cu tandreţe.

— Ce s-a întâmplat, Gelsomina?

— Ce caut, Tania? Ce anume? Am ieşit cu un idiot în seara asta. Nu, cu un ticălos. Cu Todd, cel de săptămâna trecută.

— Ţi-am spus să-l ocoleşti.

— A fost atât de drăguţ la început...

— Adică, săptămâna trecută?

— Da. Dar săptămâna asta a devenit tot mai insistent şi mai înspăimântător. A fost violent. S-a purtat urât cu mine în spatele barului Ricardo. Slavă Domnului că a trecut o maşină prin apropiere! Avea de gând să vină acasă cu mine. Nici nu voia să audă de vreun refuz.

— De ce-ar fi facut-o? L-ai acceptat de cum l-ai văzut.

— O, Tatiana! Vreau să cunosc un bărbat care să mă iubească cu tandreţe. Ce e rău în asta?

Oare Daşa ieşea în oraş în fiecare seară de vineri şi sâmbătă pentru că îşi dorea şi ea un bărbat care s-o iubească cu tandreţe? Oare din acelaşi motiv se implicase într-o relaţie cu şeful ei, un dentist căsătorit? întâlnise apoi în Sadko un bărbat tandru şi înalt, ofiţer în

Armata Roşie. („Stai să-l cunoşti, Tania! N-ai mai văzut niciodată un bărbat atât de chipeş![9])

— Nu e nimic rău.

— II vreau pe Harry înapoi. Era o dulceaţă de bărbat. Era un beţiv. Dar Tatiana nu o spuse cu glas tare.

— II vreau pe Jude, pe Mark sau chiar pe fostul meu soţ. înainte de sfârşitul războiului, lucrurile stăteau mult mai bine. Acum, când s-au întors, nu ştiu cum să se mai poarte cu noi. Ne tratează ca pe camarazii lor de război.

— Dar oare noi mai ştim cum să ne purtăm cu ei?

— Vreau să simt din nou fiorii iubirii, îngăimă Vikki printre lacrimi. Ştii de ce mi-e teamă? Că o să sfârşesc ca mama. Complet dezrădăcinată. Nu vreau să ajung ca ea. Se spune că sfârşim ca mamele noastre. Crezi asta? înainte ca Tatiana să aibă şansa de a-i răspunde, Vikki continuă:

— Mama m-a abandonat, a părăsit New Yorkul, a plecat peste hotare, a călătorit şi a iubit, probabil, dar a sfârşit într-un azil din Montecito. Habar nu am unde este Montecito, dar mama a găsit acolo un spital de nebuni.

— îmi pare rău pentru ea. Şi pentru soarta ei.

— Ştii ce cred uneori? şopti Vikki printre suspine. Uneori cred că o vreau înapoi. Nu e absurd?

— Nu, răspunse Tatiana. Şi eu o vreau înapoi pe mama.

— A fost bună cu tine?

— Nu ştiu. Era mama, pur şi simplu.

— Dar sora ta era bună?

— Da, foarte bună, şopti Tatiana. Mă purta pe umeri când eram mică şi m-a protejat toată viaţa de băieţii răi. îi vreau pe toţi înapoi. Pe sora mea, pe fratele meu... închise ochii.

Paşa şi Tatiana se ţineau de aceeaşi frânghie, deasupra râului Luga, apoi îşi dădeau drumul şi cădeau în apă. Alergau spre malurile râului şi săreau apoi în apă.

— Dar nu-ţi doreşti şi dragoste? *Eu* vreau iubire. Vreau o căsuţă frumoasă, cu două dormitoare, în suburbiile din Long Island, o maşină şi doi copii. Vreau

viaţa pe care au dus-o bunicii mei. Sunt împreună de patruzeci şi trei de ani.

— Vikki, tu nu vrei copii. Nu vrei să duci o astfel de viaţă. Nu ţi se potriveşte. Tu ai o inimă rătăcitoare.

Vikki îi aruncă Tatianei o privire piezişă, în întuneric. Rimelul i se prelingea pe obraji.

— *Aş putea* să duc o viaţă ca asta.

Tatiana clătină din cap, continuând să-i mângâie părul.

— Dar ce ştii tu despre viaţă? Nici nu ieşi din casă.

— Unde să mă duc? Doar sunt acasă.

— Dar tu... îngăimă Vikki, mângâindu-i şi ea părul Tatianei. *Tu* ai o inimă rătăcitoare?

— Aş vrea să am.

Vikki se apropie de ea şi o cuprinse în braţe. Tatiana închise ochii şi se cuibări la pieptul ei, cum obişnuia cândva să doarmă, în apartamentul de pe Soviet Cinci, cuibărită în braţele Daşei.

— Tania, murmură Vikki, cum de nu te-ai dăruit nimănui atâta amar de vreme?

Tatiana nu-i răspunse.

— Ai fost vreodată cu un alt bărbat în afară de soţul tău?

Tania se îndepărtă uşor în pat. îi era cu neputinţă să-şi exprime
durerea în cuvinte.

— Nu, murmură cu glas frânt. M-am îndrăgostit pe când aveam şaisprezece ani. N-am iubit pe nimeni altcineva. N-am fost niciodată cu altcineva.

— O, Tania! Bunica avea dreptate. Spune că plângi şi acum după un alt Travis — un Travis al tău.

Tatiana păstră tăcerea. Vikki se apropie din nou şi o cuprinse iar în braţe.

— Dar îl ai pe fiul lui. Nu-ţi oferă alinare?

— Ba da. Când nu mă gândesc la tatăl lui.

— Dar nu-ţi doreşti să simţi din nou fiorii iubirii? Să cunoşti iarăşi fericirea? Să te bucuri de o altă căsnicie? Dumnezeule, Tatiana! şopti Vikki. Ai atâtea... de dăruit,

continuă ea, strângând-o în braţe. Divorţul lui Edward s-a finalizat. De ce nu ieşiţi să luaţi masa împreună? De ce îl ţii mereu la distanţă?
— Edward merită pe cineva mai bun decât mine.
— Dar Edward nu e de aceeaşi părere. Şi nici eu.
Tatiana râse uşor, mângâindu-i braţele lui Vikki.
— Se va întâmpla şi asta, murmură ea. Ai spus-o şi tu — se va întâmpla şi asta.
încă nu dormeau, în ciuda orei târzii din noapte. Vikki se mai trezi puţin şi bău nişte apă. Fuma, stând în pat, printre faldurile păturilor.
— Spune-mi că o să ieşiţi împreună la masă! Ce e rău în asta?
— Ce te *preocupă* atâta?
— îmi *pasă* ce se întâmplă, o corectă Vikki râzând, pentru că ştiu că şi el îşi doreşte asta. Şi pentru că aţi fi adorabili împreună.
— împreună? Las-o baltă! Parcă era vorba doar de o masă.
— Da. Era vorba să luaţi masa împreună.
— Cuvântul *împreună* implică mai multe mese. Poate chiar şi o casă.
— Şi ce-ar fi rău în asta?
— Eu mă culc acum. Tu poţi să faci ce vrei.
Nu putea să-i împărtăşească lui Vikki gândurile negre. Cum nu putea să i le împărtăşească nici pe cele frumoase. Nu putea să-i vorbească despre ceruri sau durere.
Câtă alinare îi oferea prezenţa unei alte persoane! Faptul că îi spulbera singurătatea. Câtă alinare îi oferea atingerea unui trup plin de viaţă, a unei inimi fremătătoare şi a unui păr mătăsos!
— *Nu-fi face griji, Alexander! spune Vova. Vom avea grijă de Tania cât timp vei fi plecat.*
Acasă, stă neputincioasă în fafa lui pe scaun, privindu-l consternată.

Gelozia lui cumplită, provocată de toţi băieţii minori din Laza- revo, nu cunoaşte limite. Cu cât ziua plecării este mai aproape, cu atât lucrurile se acutizează. în seara asta gelozia atinge apogeul.

— Vreau să te întreb ceva, spune Alexander cu glasul încărcat de sarcasm.

— Şura, iubitule... murmură Tatiana.

Vreau să te întreb ceva, repetă el, mai tare. Şi nu mă mai întrerupe! adaugă apoi, plimbându-se de colo colo ca un animal în cuşcă.Cât ai de gând să aştepţi până să-i permiţi lui Vova să aibă grijă de tine? Sau poate menestrelului Vlasik, care mânuieşte cu atâta artă strunele chitarei? Poate că mai mânuieşte şi altceva. Întreabă-l dacă livrează marfa! Sau vrei să-l întreb personal?
Ea îl priveşte cu stupoare. Nu spune nimic. Nu e supărată pe el. Cum ar putea să fie când ştie cât de mult o adoră şi cât îşi doreşte să pună stavilă iubirii mistuitoare pe care i-o poartă?
— Răspunde-mi, la naiba! strigă Alexander, făcând un pas ameninţător spre ea.
Tatiana stă pe scaun, cu mâinile încleştate între sâni.
— Te rog...
— Poţi să mă rogi cât vrei, ripostează el cu asprime. Vrei să vorbesc personal cu Vlasik? Sau vrei săfolosești cuvintele pe care le-am folosit chiar eu la adresa lui, poate atunci când ţi seface dor de mine?
Ochii îi scapără. O apucă de braţ şi o ridică în picioare.
— Dă-mi drumul! strigă ea, încercând să se elibereze din strânsoa- rea lui.
Făcând câţiva paşi înapoi, se trezeşte ţintuită între măsuţa pe care se află maşina de cusut şi zidul de cărămidă al cuptorului ţărănesc. Vrea să-l ocolească, încercând să ajungă în spaţiul deschis al căsuţei. Alexander nu se clinteşte însă din faţa ei şi nu o lasă să treacă, înghe- suind-o în colţ cu trupul lui imens.
— N-am terminat discuţia, Tania, spune el.
— Şura!
— Nu ridica glasul la mine!
— Şura! încetează! spune ea cu glas tare, încercând din nou să-l ocolească.
Alexander nu o lasă însă săfacă vreun pas, împingând-o de această dată cu mâinile.

—Am spus să încetezi! încetează odată! N-ai de ce să te porţi aşa.

—Aşa crezi tu.

— Ţi-aipierdut minţile? strigă Tatiana, încercând să-l împingă din calea ei. Dă-te la o parte!

— încearcă să mă convingi!

— Şura! ţipă ea, stăvilindu-şi cu greu lacrimile şi tremurând ca varga. Te rog, încetează!

Buza dejos începe să-i tremure sub imperiul lacrimilor pe care abia şi le mai stăpâneşte. Alexander se izbeşte cu capul de perete şi se dă apoi la o parte din calea ei.

— Ce-ţi imaginezi, Alexander? Că despărţirea nu va mai fi la fel de dureroasă dacă te porţi aşa? N-ai decât săfaci ce vrei. Crezi că o să mă bucur văzându-te că pleci? Că viaţa vafi mai uşoară pentru mine?

—Aşa mi se pare, răspunde Alexander, îndepărtându-se şi mai mult.

Tatiana îl priveşte câteva clipe şi un gând îi trece prin minte.

— Dar stai puţin! Povestea asta n-are nicio legătură cu mine. Chiar nicio legătură, adaugă apoi, scoţând un suspin înăbuşit. E vorba de tine. Îţi imaginezi că, dacă mă implici, fără voia mea, într-o relaţie cu toţi idioţii din sat, sentimentele pe care mi le porţi se vor estompa? Dacă Tania mă trădează, îmi va fi mult mai uşor să pier şi s-o las de izbelişte. Asta îţi spui, nu-i aşa?

— Taci din gură, Tania!

— Nici gând! strigă ea. Asta vrei, aşa-i? Să-ţi imaginezi ce-i mai rău despre mine, ca să mă transformi într-o târfă fără inimă. Perfect! Căci atunci soţul meu ar fi liber. Sunt o târfa care te-a înlocuit în doar câteva clipe după ce-ai plecat, continuă ea, încleştându-şi pumnii de furie.

— Tania, ţi-am spus să taci dracu din gură!

— Nu vreau! strigă ea sărind pe vatră, ca săfie mai înaltă şi să-şi facă mai mult curaj. Asta îţi

doreşti: să-ţi imaginezi imposibilul ca să scapi de mine, spune mânioasă, cu chipul brăzdat de lacrimi. Dar nu-ţi ofer satisfacţia asta. N-am de gând să joc rolul unei târfe doar ca să te simţi tu mai bine atunci când mă vei părăsi.

— Încetează! Ai auzit?

— Dacă nu, ce se va întâmpla? Hai, fă-mă să tac, Alexander! Căci n-am de gând să-mi pun lacăt la gură!

— Nu, fireşte că nu! ţipă el, aruncând ibricul prin cameră.

— Exact! strigă Tatiana. Vrei război? Război săfie!

Alexander se apropie de ea, scrâşnind din dinţi.

— Habar n-ai ce înseamnă un război cu mine!

O dă apoi jos de pe vatră, îi sfâşie rochia până la brâu, o trânteşte pe podeaua din lemn, o ţintuieşte pe jos, îi smulge lenjeria intimă, îi desface picioarele şi se năpusteşte asupra ei.

Tatiana închide ochii.

E violent cu ea. La început, nu vrea să i se supună, dar îi e cu neputinţă să se împotrivească trupului său mistuit de durere şi de dorinţă.

— Soldat... îngaimă ea printre suspine. Nu poţi să mă iei, nu poţi să mă laşi...

— Ba pot să te iau, îi răspunde el în şoaptă.

Apoi, cu un suspin ce-i scapă printre buze, se ridică în picioare şi iese afară, lăsând-o pe Tatiana să zacă ghemuită pe podea, tuşind şi icnind.

Il găseşte pe bancă, fumând. Cu mâinile tremurânde. înfăşurată într-un cearşaf, Tatiana rămâne în faţa lui.

— Mâine, îi spune ea cu glas fremătător, rostind cu greu cuvintele, este ultima zi pe care o vom petrece împreună aici, în Lazarevo.

Amândoi îşi evită privirile.

— Hai să nu ne mai certăm, te rog!

— Bine, să nu ne mai certăm atunci!
Lasă cearşaful să-i cadă la picioare şi se apropie de genunchii lui.
—Ai grijă! îi spune el încet, privind ţigara aprinsă.
— Eprea târziu pentru asta, îi răspunde Tatiana. Se apropie sfârşitul nostru. De ce mi-ar mai păsa de o ţigară aprinsă?
Apoi, stând în pat, pe întuneric, Alexander o fine strâns la piept, fără să vorbească, fără să se mişte, aproape fără să respire şi fără să termine ce începuse mai devreme.
— Nu te pot lua cu mine, spune, în cele din urmă, rupând tăcerea. Te-aş pune în pericol. Şi nu pot să-mi asum riscul ăsta...
— Sst! şopteşte Tatiana, sărutându-l pe piept. O ştiu prea bine. Dar voi rămâne pentru totdeauna a ta, Şura. Poate că ideea nu-ţi surâde nici astăzi, nici mâine, nici altă dată. Poate că acum îţi doreşti ca lucrurile să fie cu totul diferite, dar voi rămâne pentru totdeauna a ta. Nimic nu poate schimba asta. Nici mânia, nici pumnii, nici trupul, nici moartea ta.
El scrâşneşte din dinţi.
— Dragul meu, continuă ea cu glasul înecat în lacrimi, suntem doi orfani, tu şi cu mine. Nu ne avem decât unul pe altul. Ştiu că i-ai pierdut pe toţi cei dragi, dar pe mine nu mă vei pierde. îţi jur pe verigheta mea şi pe fecioria pe care ţi-am dăruit-o, pe inima pe care mi-o frăngi şi pe viaţa ta, că îţi voi rămâne pe veci credincioasă.
— Tania, promite-mi că nu mă vei uita când voi pieri! o roagă el în şoaptă.
— Nu vei pieri, soldat, îi răspunde ea. Nu vei pieri. Vei trăi! Te vei agăţa de viaţă cu orice preţ şi nu mă vei părăsi. Promite-mi că vei trăi pentru mine, iar eu îţi promit că, atunci când totul se va sfârşi, te voi

aştepta, continuă Tatiana printre suspine. Când totul se va sfârşi, mă vei găsi aici. Te voi aştepta, Alexander.

Descoperea viaţa în lucrurile mărunte. în zâmbetul docherului care stătea lângă podina feribotului la bordul căruia Tatiana se urca în fiecare dimineaţă, care îi oferea o ceaşcă de cafea şi o ţigară şi o însoţea apoi la bord timp de treisprezece minute. în jocul lui Benjamin, care se împiedică, încercând să prindă mingea în timpul unei partide de softball, căzu peste ea şi rămase câteva clipe nemişcat. În reacţia lui Edward, care îi spuse să se ridice, căci nu se aflau la Ricardo's, ci în timpul unei partide de softball. În grija cu care Vikki îi dădea Tatianei cu ruj pe buze în fiecare dimineaţă înainte de a pleca la muncă şi în tandreţea cu care o săruta pe obraz. Tatiana ştergea rujul când pleca de acasă.

într-o dimineaţă însă, nu-l mai şterse.

Şi într-o seară de vineri, acceptă să meargă la Ricardo's.

Descoperea viaţa în râsetele agentului de bursă, cu care Tatiana şi Vikki beau cafeaua într-o cafenea de pe Church and Wall Street.în recunoştinţa tatălui unei familii de refugiaţi pe care Tatiana îi ajutase să intre în ţară. Acesta o căutase la Ellis şi o rugase să accepte căsătoria cu fiul lui cel mare, care era zidar şi putea s-o întreţină. Tatăl venise însoţit de băiatul său, ca să i-l prezinte Tatianei. Era un flăcău înalt şi bine făcut, în vârstă de aproape optsprezece ani, care o privea cu ochii languroşi ai unui îndrăgostit. Băură împreună o cafea la cantina din Ellis şi îi spuse că, deşi se simţea măgulită de propunerea lor, nu se putea căsători cu el.

Descoperea viaţa în mesele pe care le lua cu Edward de două ori pe săptămână.

în zâmbetele constructorilor din centrul oraşului, ale muncitorilor de la Con Edison şi ale vânzătorului de hotdogi, de la care cumpărase un hotdog şi o Cola Cola.

Tatiana petrecea toată ziua la bordul vaselor, verificând starea de sănătate a noilor refugiaţi postbelici, conducându-i pe feribotul ce avea să-i ducă la Ellis sau examinându-i în saloanele spitalului. După-amiaza, se ducea la spitalul NYU, unde scruta cu ardoare chipurile tuturor pacienţilor. Dacă *el avea* să ajungă în Statele Unite, *avea* să treacă fie pe la Ellis, fie pe la NYU. Războiul se sfârşise cu patru luni în urmă. Până acum, doar un milion de soldaţi se întorseseră acasă, iar peste 300 000 dintre ei trecuseră prin New York. Cât va mai putea să-i întrebe pe răniţi pe ce front luptaseră? Unde fuseseră încartiruiţi? în Europa? Aţi întâlnit vreun ofiţer sovietic în lagărele de prizonieri? Aţi cunoscut vreun soldat sovietic care vorbea engleza? Se urca la bordul tuturor vaselor care acostau în portul New York, scrutând cu ardoare chipurile refugiaţilor din Europa. Cât va mai putea să audă poveştile soldaţilor americani despre ororile pe care le-au văzut în Germania nazistă? Despre soarta prizonierilor sovietici din lagărele germane? Despre pierderile imense de vieţi omeneşti? Despre sute de mii sau chiar milioane de morţi? Nimic nu-i mai putea salva pe prizonierii sovietici lăsaţi să piară de foame — nici plasma sangvină, nici penicilina. Cât va mai putea să audă aceleaşi şi aceleaşi poveşti?

Seara, se ducea la Isabella ca să-l ia pe Anthony şi luau masa împreună acolo, vorbind despre cărţi, filme şi ultimele tendinţe din modă. Apoi se duceau acasă, unde îl culca pe Anthony, iar ea şi Vikki se aşezau pe canapea, ca să citească sau să stea de vorbă. A doua zi, urmau aceeaşi rutină.

Şi aşa începea altă săptămână.

Şi apoi alta.

Şi alta.

Se ducea în fiecare lună, împreună cu Anthony, să le facă o vizită lui Esther şi Rosei. Nimeni nu avea vreo veste.

în fiecare lună, îl suna pe Sam Gulotta, dar nici el nu avea veşti.

Reconstrucţia New Yorkului se desfăşură de şapte ori mai repede decât restul ţării. Europa demara şi ea ample lucrări de reconstrucţie. Refugiaţii din Ellis nu mai erau refugiaţi, ci deveneau din nou imigranţi. Veteranii părăseau spitalul NYU, cu excepţia celor internaţi pe termen lung. Tatiana îşi verifica în fiecare săptămână cutia poştală. Dar nu-i scria nimeni. Aşteptarea ei părea dincolo de orice raţiune. Sâmbăta seara, se ducea la dans, vinerea seara, se ducea la filme şi în restul zilelor gătea, juca soft- ball în Central Park, citea cărţi în engleză, ieşea în oraş cu Vikki şi petrecea momente încântătoare cu fiul ei. Şi, în tot acest timp, scruta cu ardoare chipul fiecărui bărbat, sperând să-l vadă. Dacă el ar fi putut să se întoarcă la ea, ar fi facut-o. Dar n-a putut. Dacă ar fi reuşit să găsească o cale de scăpare, ar fi urmat-o fără doar şi poate. Dar nu reuşise. Dacă ar mai fi fost în viaţă, ar fi primit veşti de la el.

Dar nu primea.

— *Acesta este începutul vieţii tale, Tatiana, îi spune el. Vei continua să dăinui chiar şi după trei sute de milioane de ani.*

— *Da, şopteşte ea. Dar nu alături de tine.*

33

Patria mamă, 1945

Trenul se opri de multe ori pe drum — oare spre ce destinaţie? „Vom şti când ne va veni rândul", îi spuse Alexander lui Ouspenski. Dar nu ştiau. Schimbară de două ori trenurile, numai în puterea nopţii. Alexander simţea că avea halucinaţii în timp ce străbătea şinele şi urca treptele din metal ale vagonului, zăngănindu-şi cătuşele. Abia aştepta să se întindă pe bancheta din lemn şi să închidă ochii.

Trenul se îndrepta spre est. Trupurile înlănţuite ale prizonierilor ce se întorceau acasă din război se legănau în ritmul vagonului. Alexander şi Nikolai mâncau terci de

ovăz din acelaşi bol, care se vărsa de fiecare dată când trenul se poticnea pe şine.
Convoiul de vagoane îşi continua drumul, străbătând câmpuri, păduri şi fluviul Elba.
Alexander îşi acoperi faţa cu braţul. Apele Kamei erau învăluite în gheaţă. Noaptea, vedea chipul surâzător şi presărat cu pistrui al Tatianei.
Trenul trecea printre munţi, printre pini şi peşteri din piatră.
Zilele şi nopţile se scurgeau una câte una, iar drumul nu părea să se mai sfârşească.
Mâncau terci dimineaţa şi seara.
Noaptea, se făcea frig în vagon. Câmpia Germaniei de Nord se întindea neţărmurită de jur împrejurul lor.
Dormea.
Şi o visa.
Se trezeşte ţipând şi se ridică în capul oaselor, înlăturând cu mâinile tot ce îi stă în cale. Alexander, buimac de somn, se trezeşte şi el.
— Tania, Tania! o strigă încet, încercând s-o prindă de braţ.
Cu o putere uluitoare, copleşită deopotrivă de teamă şi de furie, ea îşi smulge braţul din mâna lui şi, fără să se întoarcă, îl loveşte cu pumnul în faţă. Alexander e luat complet pe nepregătite şi nu are timp să reacţioneze. În urma loviturii, începe să-i curgă sânge din nas, trezindu-l cu totul din amorţeală. îngrijorat din cauza ei, o prinde de braţe, mult mai tare de această dată, şi o strigă cu glas răsunător. în tot acest timp, sângele i se prelinge pe gură, pe bărbie şi pe piept. Zăreşte, în bătaia razelor strălucitoare ale lunii, silueta goală a Tatianei, ce găfâie în faţa lui, şi vede picături negre căzând pe cearşaful alb.
Tania se trezeşte, respiră adânc şi începe să tremure. Alexander îi eliberează braţele din strânsoare, convins că este în siguranţă.

— O, Şura! exclamă ea. N-o să crezi ce am visat.
Se întoarce apoi spre el şi icneşte.
— O, Doamne Dumnezeule, ce-aipăţit?
Alexander se ridică în capul oaselor şi îşi cuprinde nasul în căuşul palmei.
Tatiana sare, peste el, din pat, ia un prosop, se urcă din nou în pat şi, rezemându-se de perete, îl trage spre ea.
— Vino aici! îl cheamă apoi. Hai, repede!
îi aşază capul în poala ei, într-o poziţie ridicată, şi îi pune prosopul la nas.
— îmiplace, spune Alexander cu glas înăbuşit, darnupotsă respir.
Se ridică pentru o clipă, scuipă sânge şi se aşază din nou cu capul în
poala ei, dând puţin la o parte prosopul de la gură.
— îmi pare nespus de rău, dragul meu, şopteşte Tania. N-am vrut să... Dar n-o să crezi ce-am visat.
— M-ai prins în braţele altei femei, răspunde Alexander cu acelaşi glas înăbuşit.
— Mai rău, spune ea. Zăceaifară vlagă, în faţa mea, şi mă obligau să te mănânc de viu, sfâşiindu-ţi câte o bucăţică din trup.
Cine te obliga

— ?Nu le vedeam chipul. îmi ţineau braţele imobilizate la spate, iar unul dintre ei îţi smulgea câte o bucăţică de carne şi mi-o îndesa în gură.
— Mă mâneai de viu ? o întreabă cu uimire.
Ea înghite în sec.
Alexander ridică din sprâncene.
— îţi lipsea o bucată de aici, continuă Tania, atingându-i zona coapselor din partea dreaptă.
— De unde ştii că mai trăiam?
— Clipeai implorator; cerându-mi ajutorul din priviri, răspunde ea închizând ochii. O, Doamne!...
— Ai încercat, aşadar; să mă ajuţi, pocnindu-ipe cei care te ţineau captivă?
Tatiana încuviinţează din cap, cu ochii înecaţi în lacrimi.
— Ce-am făcut? îngaimă apoi.
— Cred că mi-ai spart nasul, îi răspunde el cu indiferenţă în glas.
Tania începe să plângă.
— Glumesc, îi spune apoi, luând-o în braţe. Glumesc, Tatia. E doar o hemoragie nazală. Se va opri repede.
Alexander îi surprinde expresia plină de căinţă. Maxilarul încleştat şi încordarea ce i se citeşte pe chip îi dau de înţeles că Tatiana retrăieşte visul.
— Sunt teafăr, murmură el. Sunt teafăr, Tania.
îşi întoarce capul şi îi sărută un sân, apoi se cuibăreşte la pieptul ei, în timp ce ea îl strânge în braţe, ţinându-i cu o mână prosopul la nas şi mângâindu-ipărul cu cealaltă.
— Mă obligau să te mănânc de viu, şoptеşte ea. înţelegi?
— Prea bine chiar, răspunde Alexander. Şi nasul spart e o dovadă cât se poate de elocventă.
Tania îl sărută în creştetul capului. în curând, hemoragia se opreşte.
— Mă duc să mă spăl. Mâine ne ocupăm şi de aşternuturi.

— Stai! Nu pleca! Te ajut să te speli. Poţi să cobori din pat? Avem apă în casă. Vrei să te ajut? Hai, ţine-te de mine!
— Tania, spune Alexander coborând din pat în timp ce se ţinea de braţul ei. Am doar o hemoragie nazală. N-o să mor din asta.
— Nu, dar mâine o să te trezeşti cu o vănătaie urâtă. înmoaie apoi un prosop mic în apă, se aşază pe vatră şi îi şterge cu blândeţe sângele de pe faţă, de pe gât şi de pe piept.
— Sunt periculoasă, murmură ea. Uite ce ţi-am făcut!
— Mda! Trebuie să recunosc că nu te-am văzut niciodată în halul ăla. Mi se întâmplă să văd uneori în război cum oamenii dau dovadă de o putere de zece ori mai mare decât în mod obişnuit. N-am putut să-ţi prind braţele la timp şi m-ai lovit cu violenţă.
— îmi dau seama. îmi pare rău. Gata, eşti curat. Hai la culcare! Sper ca acum să nu mă visezi tu urât, Şura.
— Ca de exemplu, că te mănânc de vie? o întreabă el zâmbind. Ar fi un vis cumplit.
— Sper să nu visezi nimic. Hai, urcă-te în pat! Ai nevoie de ajutor?
— Cred că mă descurc.
Tania iese apoi afară şi se întoarce câteva clipe mai târziu, ofe- rindu-iprosopul înmuiat în apele reci ale Kamei.
— Ţine-l la nas ca să nu se umfle! Sper să nu se învineţească mâine.
Alexander se întinde pe spate, acoperindu-şifaţa cu prosopul rece şi
umed.
— Nu pot să dorm aşa, spune el cu glas înăbuşit.
— Dar cine vrea să doarmă? îi răspunde ea.
O simte apoi aşezându-se în genunchi între picioarele lui. Scoate un geamăt stins.
— Ce pot săfac ca să mă revanşez? întreabă Tania.
— Nu-mi vine nimic acum în minte...

— *Chiar nimic?*

O aude torcând ca o pisicuţă şi o simte mângâindu-l cu degetele-i catifelate şi cu buzele-i calde şi lacome. Se lasă purtat pe aripile plăcerii, cu chipul acoperit de prosopul rece şi umed.

Trenul se opri din nou. Prizonierilor li se ordonă să coboare într-o gară mică, distrusă de război, şi să se încoloneze. Alexander îşi puse bocancii; nu erau ai lui. Căci erau prea mici. Stăteau, ameţiţi, în lumina fremătătoare şi difuză a unui reflector. Un locotenent scoase o bucată de hârtie dintr-un plic şi citi cu emfază capetele de acuzare aduse celor şaptezeci de prizonieri, învinuiţi de crime comise împotriva statului.

— O, nu! şopti Ouspenski.

Alexander stătea impasibil. Voia să se întindă din nou pe bancheta din lemn. Nimic nu-l mai surprindea acum.

— Nu-ţi face griji, Nikolai!

— Nu mai vorbiţi! strigă soldatul. Sunteţi acuzaţi de trădare şi de complot cu duşmanul împotriva Rusiei. Sunteţi acuzaţi că, în lagărele de prizonieri, aţi muncit, aţi gătit, aţi construit şi aţi curăţat armele duşmanului. Legea împotriva trădării este cât se poate de clară. Sunteţi cu toţii arestaţi în baza Articolului 58, codul 1B, şi veţi fi condamnaţi la cincisprezece ani de închisoare în lagărele de muncă silnică din Zona a Îl-a, terminând cu gulagul din Kolîma. Termenul începe să se scurgă din momentul în care veţi începe să alimentaţi cu cărbuni trenul cu aburi. Cărbunii îi găsiţi lângă calea ferată. Ca şi lopeţile. Următoarea oprire va fi într-un lagăr de muncă din estul Germaniei. Şi acum, la treabă!

— O, nu, nu Kolîma! spuse Ouspenski. Nu se poate, trebuie să fie o greşeală.

— N-am terminat! strigă paznicul. Belov şi Ouspenski, veniţi în faţă!

Făcură câţiva paşi înainte, târând lanţurile după ei.

— în afară de acuzaţia de capitulare în mâinile duşmanului, pentru care sunteţi condamnaţi automat la cincisprezece ani de închisoare, sunteţi, de asemenea, învinuiţi de acte de spionaj şi de sabotaj pe timp de război. Căpitane Belov, ţi se retrag titlul şi rangul militar. Locotenente Ouspenski, şi tu vei fi retrogradat. Căpitane Belov, sentinţa ta presupune douăzeci şi cinci de ani de detenţie. La fel şi cea a locotenentului Ouspenski.

Alexander stătea la fel de impasibil, de parcă nici nu i s-ar fi adresat lui.

— N-ai auzit ce-am spus? interveni Ouspenski. Trebuie să fie o greşeală la mijloc. N-am de gând să petrec în lagăre douăzeci şi cinci de ani. Vorbeşte cu generalul!...

— Ordinele mele sunt cât se poate de clare! Nu vezi? răspunse soldatul fluturându-i un document pe la nas.

— Nu, nu înţelegi, continuă Ouspenski, clătinând din cap. Este o greşeală, fără umbră de îndoială. Ştiu din surse sigure că...

Se uită la Alexander, care îl privea cu o expresie rece şi amuzată deopotrivă.

Ouspenski nu mai scoase niciun cuvânt în timp ce aruncară cărbuni în cuptorul locomotivei cu abur şi apoi în compartimentele de stocare. După aceea însă, când se urcară din nou în vagonul lor, Alexander îl văzu clocotind de furie, dar nu înţelegea motivul.

— Va mai veni vreodată şi ziua când voi fi şi eu liber?

— Da, peste douăzeci şi cinci de ani.

— Când voi scăpa de tine, asta voiam să spun, ripostă Ouspenski, încercând să se întoarcă cu spatele la Alexander. Când nu vom mai fi legaţi cu

lanţuri, când nu vom mai dormi împreună, când nu te voi mai ajuta şi nici nu vom mai mânca din acelaşi blid.

— Dar de ce eşti atât de pesimist? Am auzit că lagărele din Kolîma sunt mixte. Poate o să-ţi găseşti şi o soţie acolo.

Stăteau împreună pe bancheta din lemn. Alexander se întinse şi închise ochii. Ouspenski bombănea nemulţumit, pentru că nu avea loc lângă Alexander. Trenul porni la drum şi locotenentul căzu de pe banchetă.

— Ce-i cu tine? întrebă Alexander, văzând că Ouspenski şovăia să-i accepte mâna întinsă.

— N-ar fi trebuit să te ascult. N-ar fi trebuit să mă predau. Ar fi trebuit să-mi văd de treaba mea şi aş fi fost acum un om liber.

— Ouspenski, pe ce lume trăieşti? N-ai auzit că pretutindeni în jurul tău sunt refugiaţi sau muncitori din lagărele de muncă silnică din Polonia, România sau Bavaria? Sunt prizonieri din Italia, Franţa, Danemarca şi Norvegia. Cu toţii au fost trimişi în Rusia, în aceleaşi condiţii. Ce te face să crezi că, dintre toţi, tocmai tu ai fi fost un om liber?

Ouspenski nu-i răspunse.

— Douăzeci şi cinci de ani! Şi tu ai primit douăzeci şi cinci de ani! Nu-ţi pasă nici cât negru sub unghie de asta?

— O, Nikolai! spuse Alexander oftând. Nu, nu-mi mai pasă. Am douăzeci şi şase de ani. M-au trimis la închisoare în Siberia de la şaptesprezece ani. Dacă ar fi ispăşit sentinţa din Vladivostok, acum ar fi trebuit să fie eliberat.

— Exact! Tu, numai tu! E vorba numai de tine, pentru numele lui Dumnezeu! încă din ziua aia blestemată când am avut ghinionul să ajung în patul de lângă tine în spitalul din Morozovo, totul s-a învârtit numai în jurul tău. De ce trebuie să execut o sentinţă de douăzeci şi cinci de ani doar pentru că o nenorocită de

asistentă m-a aşezat lângă patul tău? continuă el, zăngănind lanţurile cătuşelor.
Ceilalţi prizonieri, care încercau să doarmă, îi spuseră în termeni cât se poate de clari „să tacă dracului din gură".
— Nenorocita aia de asistentă, îi răspunse încet Alexander, era soţia mea. Vezi, aşadar, dragul meu Nikolai, cum destinele ni se împletesc implacabil.
Câteva clipe, Ouspenski nu mai rosti niciun cuvânt.
— N-am ştiut asta, spuse în cele din urmă. Da, firește. Asistenta Metanova. Acolo i-am auzit numele. Nu-mi dădeam seama de ce numele lui Paşa mi se părea atât de cunoscut. Unde e acum? întrebă apoi, după o scurtă şovăire.
— Nu ştiu, răspunse Alexander.
— Nu-ţi scrie niciodată?
— Ştii foarte bine că nu primesc şi nici nu scriu scrisori. Am un singur stilou şi nici ăla nu merge bine.
— Dar era la spital. Cum de a dispărut deodată de acolo? S-a întors la familia ei?
— Nu. Sunt morţi cu toţii.
— Si ai tăi?
-Şi ei.
— Şi atunci unde e? întrebă cu glas strident.
— Dar ce e ăsta, Ouspenski? Un interogatoriu?
Ouspenski tăcu.
— Nikolai!

Ouspenski continua să păstreze tăcerea.Alexander închise ochii.

— Mi-au promis, murmură Ouspenski. Mi-au *jurat* că nu voi păţi nimic.

— Cine? întrebă Alexander, fără să deschidă ochii.

Ouspenski nu-i răspunse.

— Cine? repetă Alexander, deschizând ochii.

Se ridică în capul oaselor. Ouspenski se retrase uşor, dar nu avea unde să se ducă prea departe, legat cum era de Alexander.

— Nimeni, nimeni, murmură el, apoi, aruncându-i o ocheadă lui Alexander, ridică din umeri. Povestea e la fel de veche ca marea, continuă, încercând să adopte un ton neutru. M-au abordat în 1943, la scurt timp după ce ne-au arestat, şi mi-au spus că am două şanse: puteam să ajung în faţa plutonului de execuţie pentru crime comise în baza Articolului 58. Asta era prima alternativă. Cum nu-mi surâdea deloc, i-am întrebat care era cea de-a doua variantă, povesti Ouspenski, cu glasul neutru al unui om căruia nu-i mai pasă de nimic. Mi-au spus că eşti un criminal periculos, dar aveau nevoie de tine pentru eforturile de război. Te suspectau însă de crime cumplite comise împotriva statului, dar pentru că trăim într-o societate orânduită după legile constituţiei şi pentru că nu voiau să-ţi încalce drepturile — chiar aşa au spus — erau dispuşi să-ţi cruţe viaţa până când aveai să-ţi pui singur laţul de gât.

Acesta era, aşadar, motivul pentru care Ouspenski nu se dezlipise nicio clipă de lângă el.

— Şi te-au rugat să joci rolul laţului, Ouspenski? îl întrebă Alexander, strângând în pumni lanţurile de la picioare.

Ouspenski nu-i răspunse.

— O, Nikolai! exclamă Alexander cu un glas ameninţător ca moartea. O, Nikolai!

— Stai puţin!…

— Nu vreau să mai ştiu nimic.

— Ascultă-măL.
— Nu! strigă Alexander, năpustindu-se asupra lui Ouspenski.
Apucându-l mânios de ceafa, Alexander îl lovi cu capul de
peretele vagonului.
— Nu vreau să mai ştiu nimic.
— Ascultă-mă! şopti Ouspenski, cu răsuflarea întretăiată şi roşu la faţă, fără să încerce să se elibereze.
Alexander îl izbi din nou cu capul de perete.
— Terminaţi odată! interveni cineva cu glas domol.
Nimeni nu voia să se implice. Un om mai puţin însemna un
coltuc în plus pentru altcineva.
Ouspenski se sufoca. În urma impactului violent, începu să-i curgă sânge din nas. Nu i se împotrivea însă.
Alexander îl lovi cu pumnul în faţă, iar Ouspenski se prăbuşi pe podea. Alexander continuă să-l lovească cu piciorul.
— Am petrecut împreună doi ani, spuse apoi cu o voce frântă, ce-l înspăimânta chiar şi pe el.
Orbit de mânie, era cât pe ce să-şi omoare camaradul de arme. Nu simţea aceeaşi mânie de nestăvilit ce îl determinase să-l ucidă pe Slonko. Furia îndreptată împotriva lui Ouspenski era presărată cu tonalităţi mânioase faţă de propria nesăbuinţă, care îl făcuse să lase garda jos, scăldată din plin în amărăciunea trădării înfăptuite atâta amar de vreme de către persoana cea mai apropiată. Realizând faptul că devenea astfel mai slab, nu mai puternic, se îndepărtă de Ouspenski şi se prăbuşi pe o scândură. Rămaseră înlănţuiţi.
Câteva minute, Ouspenski nu mai spuse nimic, luptându-se să-şi tragă sufletul şi să-şi şteargă sângele de pe faţă.

— Nu voiam să mor, spuse apoi cu glas stins. Mi-au oferit o cale de scăpare. Mi-au spus că, dacă aveam să le furnizez informaţii despre tine, dacă aveam să aflu că ai ajutat-o pe soţia ta să fugă sau dacă aveam să le confirm bănuiala că eşti american, atunci aveau să mă elibereze. Aveam să-mi recapăt viaţa şi să mă întorc la soţia şi la copiii mei.

— O propunere generoasă, spuse Alexander.

— Nu voiam să mor! exclamă Ouspenski. Tu eşti cel mai în măsură să înţelegi asta. Trebuia să le prezint rapoarte, în fiecare lună, relatându-le tot ce spuneai şi faceai. Erau extrem de interesaţi de discuţiile noastre religioase. O dată pe lună, trebuia să iau legătura cu comandamentul NK.GB şi să răspund unui interogatoriu.

Mi-ai stârnit suspiciuni? Te-am prins cumva pe picior greşit? Ai folosit cuvinte sau expresii inacceptabile sau străine? Pentru toate aceste informaţii, soţia mea primea o raţie suplimentară pe lună şi o sumă mai mare din solda mea militară. Iar eu primeam câteva ruble în plus pentru...

— M-ai vândut pentru câţiva arginţi, Nikolai? Ca să te bucuri de favorurile unor târfe?

— N-ai avut niciodată încredere în mine.

— Ba am avut, răspunse Alexander cu pumnii încleştaţi. Doar că nu ţi-am spus niciodată nimic. Te-am considerat însă vrednic de încredere. Te-am apărat în faţa cumnatului meu.

în mintea lui Alexander se făcu deodată lumină.

— Paşa te-a bănuit de la bun început şi a încercat să mă prevină.

Paşa avea o percepţie tainică asupra oamenilor, la fel ca şi
Tatiana. Alexander suspină adânc. Nu îl ascultase şi uite ce se întâmplase! I-ar fi mărturisit totul lui Ouspenski, dar n-o făcuse ca să nu-i pună în pericol viaţa-i mizerabilă.

— Le-am spus tot ce ştiam despre tine, continuă Ouspenski. Le-am spus că ai vorbit în engleză cu americanii de la Colditz. Că ai vorbit în engleză la Katowice. Că ai vrut să te predai. Le-am spus tot ce ştiam. De ce m-au condamnat, aşadar, la douăzeci şi cinci de ani de închisoare?

— încearcă să-ţi dai singur seama!

— Nu înţeleg de ce!

— De-aia! ripostă Alexander. Ţi-ai vândut sufletul pentru o libertate iluzorie. Te surprinde acum faptul că le-ai pierdut pe amândouă? De ce şi-ar ţine promisiunile? Crezi că le pasă de tine doar pentru că le-ai oferit nişte informaţii lipsite de valoare? N-au găsit-o încă pe soţia mea. Şi nici n-o vor găsi vreodată. Mă mir că ţi-au dat doar douăzeci şi cinci de ani. Răsplata lor e de obicei eternă, adăugă apoi, coborând glasul.

— O iei mult prea personal! O să sfârşesc în închisoare, iar tu...

— Nikolai, de două luni suntem încătuşaţi împreună, îl întrerupse Alexander. încătuşaţi unul de celălalt! De aproape trei ani mâncăm din acelaşi blid şi bem din aceeaşi ploscă.

— Eu am jurat credinţă statului, spuse Ouspenski cu glas stins. Mi-am dorit *asta*. Şi am vrut ca statul să mă protejeze. Mi-au spus că soarta ţi-e oricum pecetluită, cu sau fără ajutorul meu.

— Şi acum de ce-mi spui toate astea?

— De ce să nu-ţi spun acum? întrebă Ouspenski în şoaptă.

— Dumnezeule, o să mă învăţ minte vreodată? Nu vreau să mai vorbeşti cu mine, Ouspenski, spuse Alexander. Niciodată. Dacă o vei face, nu-ţi voi răspunde. Iar dacă vei insista, te voi obliga să taci.

— Atunci ce mai stai? Fă-mă să tac! ripostă Ouspenski, lăsând capul în pământ.

Alexander zăngăni mânios lanţurile şi se îndepărtă cât putu de mult.

— Moartea e o cale mult prea blândă pentru tine, îi răspunse, întorcându-se cu faţa spre perete.

31

Îi era cu neputinţă să spună unde mergeau. Era vară şi cald, iar aerul înmiresmat al nopţii pătrundea prin mica deschizătură a vagonului. Alexander închise ochii şi îşi frecă vârful nasului, amin- tindu-şi cu o durere visceralã prosopul ud pe faţă şi buzele catifelate ale Tatianei. Cu cât mergeau mai mult, cu atât amintirea devenea mai dureroasă şi mai vie. Un geamăt îi scăpă printre buze, simţind cum sângele i se prelingea pe cearşafurile albe, iar Tatiana îi ţinea capul între sâni, murmurând: Mă obligau să te mănânc de viu, Şura.Jeb, noiembrie 1945

Tatiana acceptă să ia cina în oraş cu Edward. II lăsă pe Anthony în grija lui Vikki. îşi puse o fustă albastră şi un pulover bej din lână merinos, dar, în ciuda insistenţelor lui Vikki, refuză să se fardeze şi să-şi lase părul liber pe spate, împletindu-l în schimb într-o coadă lungă. îşi puse apoi haina şi o eşarfa, se aşeză pe canapea, ţinându-l pe Anthony în poală, şi deschise o carte cu ilustraţii.

— De ce ţi-e teamă? întrebă Vikki, învârtindu-se în jurul lor şi adunând maldărele de ziare de pe jos. Luaţi mereu masa împreună şi staţi de vorbă. Numai meniul se va schimba.

— Şi ora.

— Da, şi ora.

Tatiana nu mai spuse nimic, prefăcându-se captivată de cartea cu ilustraţii a lui Anthony.

Edward veni îmbrăcat la costum. Vikki îi scoase în evidenţă eleganţa. Tatiana încuviinţă şi ea, spunând că Edward arăta într-adevăr bine. Era înalt, zvelt şi stăpân pe sine. Degaja o ţinută impunătoare — îmbrăcat fie în costum, fie în halatul alb. Avea o privire gravă şi blândă. Tatiana se simţea pe cât de liniştită în preajma lui, pe atât de stingherită.

Edward o duse la Sardi s, pe 44th Street.Tatiana luă un cocktail de creveţi şi un antricot, iar ca desert o prăjitură de ciocolată şi o cafea.

După primele clipe învăluite într-o tăcere stânjenitoare, începu să-i pună lui Edward diverse

întrebări şi să-l asculte cu atenţie. îl întrebă despre medicină şi chirurgie, despre răniţi, muribunzi şi bolnavi, despre spitalele unde lucrase, despre motivul care îl determinase să devină doctor şi despre importanţa pe care o mai acorda profesiei sale. Despre locurile pe care le văzuse în America şi despre cele care îi plăceau cel mai mult. îl privea în ochi şi râdea exact atunci când trebuia.

La un moment dat, în timp ce aşteptau nota de plată, iar Tatiana îl asculta cu atenţie, cu capul uşor aplecat într-o parte, văzu un tablou straniu — se aflau amândoi la o masă, ceva mai lungă decât cea la care stătea acum cu Edward, şi erau înconjuraţi de fiicele lor adulte.

Sări în picioare şi îl întrebă pe ospătar cât era ceasul.

— Zece seara? Doamne, cât de târziu s-a făcut! Trebuie să mă întorc la Anthony. îţi mulţumesc pentru seara minunată petrecută împreună.

Privind-o cu stupoare, Edward o conduse acasă cu taxiul.

Tatiana se uită tot drumul pe fereastră. La un moment dat, pe 23rd Street, Edward rupse tăcerea, spunând:

— Cum m-ai suportat atât? Nu-mi vine să cred cât de plictisitor am fost, vorbind numai despre mine!

— Nici gând! răspunse ea. Eşti fascinant. Ştii prea bine că îmi place să ascult tot ce-mi spui.

— Poate data viitoare vom vorbi despre tine.

— Viaţa mea e cumplit de anostă, răspunse ea. N-avem despre ce să vorbim.

— Acum, după doi ani petrecuţi în America, aş vrea să ştiu ce-ţi place aici.

— Oamenii, răspunse ea fără şovăire.

— Dar, Tania, spuse Edward râzând, toţi oamenii pe care îi cunoşti sunt imigranţi.

— Sunt americani adevăraţi, răspunse ea încuviinţând din cap. Au venit la New York din diverse motive. New Yorkul este un oraş magnific.

— Ce altceva îţi mai place? Cel mai mult.

— Şunca... extrem de delicioasă. Confortul. Prin tot ceea ce fac, prin tot ce produc şi creează, americanii uşurează tot mai mult viaţa. îmi place asta. Muzica este plăcută, hainele sunt comode, păturile nu te zgârie, laptele e pe toate drumurile, ca şi pâinea, găseşti încălţăminte pe numărul tău, scaunele sunt moi... E bine aici, spuse ea uitându-se pe fereastră, în timp ce străbăteau 14th Street. Prea multe lucruri pe care le luăm de-a bune.

Taxiul opri în faţa clădirii ei.

— Ei bine... murmură apoi.

— Tania! o strigă Edward cu glas fremătător, întinzându-se spre ea.

Tatiana se aplecă spre el şi îl sărută pe obraz, spunând:

— îţi mulţumesc din suflet pentru o seară încântătoare.

Apoi ieşi repede din maşină.

— Ne vedem luni, strigă el, dar Tania intrase deja pe uşile pe care i le deschisese, cu reverenţă, Diego din România.

Tania, Tania!

îl aud strigându-mă.

Mă întorc şi îl văd, în carne şi oase, strigându-mă cu disperare.

Tania, Tania!

Mă întorc şi îl văd, îmbrăcat în uniformă şi cu arma pe umăr, cum aleargă spre mine, fără suflare.

E încă atât de tânăr!

De ce îl aud atât de clar?

De ce glasul său îmi răsună în minte?

Şi în piept.

În braţe şi în degete, în inima ce abia îmi mai bate şi în răsuflarea-mi rece?

De ce mă strigă cu o voce asurzitoare?
Noaptea, se aşterne tăcerea.
Dar ziua, printre mulţimi…
Fie că merg încet, fie că stau încremenită, îl aud strigându-mă fără încetare.
Tania, Tania!…
De ce îi aud glasul?
Nu mi-a spus oare să ascult noaptea vântul stelar?
Te voi chema.
înapoi în Lazarevo.
Şi atunci de ce mă STRIGA acum cu atâta disperare?
Sunt aici, Şura! Nu mă mai striga!
Nu plec nicăieri.
Tania, Tania!…

într-o zi de sâmbătă, rece şi însorită, Tatiana, Vikki şi Anthony, înfofoliţi în haine, se plimbau, ca de obicei, prin piaţa volantă de pe Second Avenue. Vikki vorbea vrute şi nevrute, iar Tatiana o asculta cu gândurile aiurea, ţinându-l pe Anthony de umeri. în acea zi voia să împingă singur căruciorul, lovindu-i pe trecători peste glezne. Vikki căra toate cumpărăturile, fără să piardă ocazia de a se plânge de nedreptatea vieţii.

— Vrei să-mi explici şi mie de ce refuzi să ieşi în oraş cu Edward?

— Nu refuz, răspunse domol Tatiana. I-am spus că mai am nevoie de timp ca să mă adaptez. Luăm în continuare masa împreună.

— Dar nu e acelaşi lucru. Nu ieşiţi în oraş. Recunoaşte-ţi refuzurile categorice.

— Dar nu îl refuz. Doar mai… amân momentul.

Vikki trecu deja la alt subiect.

—Tania, ştiu că vrei să mănânci din nou şuncă astăzi, şuncă cu pâine, dar mă gândeam că am putea să mâncăm şi altceva în afară de pâine şi carne. Ce zici de spaghete cu chifteluţe?

— Din ce sunt făcute spaghetele?

— De unde să ştiu eu? Cresc în Portugalia, ca măslinele, şi le cumpără bunica din magazine speciale.
— Nu. Spaghetele sunt făcute din făină.
— Aşa, şi?
— Chifteluţele sunt din carne.
— Aşa, şi?
Tatiana nu-i răspunse. În faţa ei, la depărtare de jumătate de bloc, zări o siluetă înaltă, masculină. îl strânse pe Anthony de mână şi încercă să scruteze mulţimea. Second Avenue era cumplit de aglomerată. îşi înclină capul într-o parte, apoi făcu trei paşi spre dreapta şi încercă să meargă mai repede.

— Aşa, şi?

— Hai să mergem puţin mai repede! Mă scuzaţi! le spuse celor care îi ţineau calea. Vă rog să mă scuzaţi!

— Ce-i cu graba asta? Tania! Nu mi-ai răspuns la întrebare.

— Ce întrebare?

— Aşa, şi? Asta era întrebarea.

— Spaghetele şi chifteluţele sunt făcute din aceleaşi ingrediente ca pâinea şi carnea. Mă scuzaţi! le spuse din nou oamenilor ce-i stăteau în cale, obligându-l pe Anthony să meargă mai repede decât puteau s-o facă picioruşele lui scurte. Hai, copile, să nu pierdem timpul!

Nu se uita însă nici la Anthony, nici la Vikki şi nici la oamenii pe care încerca să-i dea la o parte împingând de cărucior. Nimeni nu era încântat să se trezească îmbrâncit de o rusoaică agresivă, chiar şi într-un cartier rusesc — mai ales, într-un cartier rusesc. Tatiana auzi câteva cuvinte neplăcute în limba ei maternă.

— Hai, Vikki, grăbeşte-te!

îl luă pe Anthony în braţe şi, lăsând căruciorul în grija lui Vikki, îngăimă:

— Trebuie să...

Se opri şi o luă la fugă. Nu se mai putea stăpâni. Alerga pe stradă şi pe trotuar, încercând să prindă din urmă doi bărbaţi aflaţi la un bloc depărtare. Nu ştia ce să facă şi nici cum să-i oprească; gâfâind, cu inima bătându-i frenetic în piept, ajunse în dreptul lor la semafor şi, înainte de a rosti vreun cuvânt — căci nu putea să vorbească —, îşi puse mâna liberă pe braţul bărbatului şi încercă să spună: *Alexander?* Dar niciun cuvânt nu-i ieşi de pe buze.

Bărbatul era extrem de înalt şi lat în umeri. îşi ţinu mâna suficient pe braţul lui cât să-l facă să se întoarcă spre ea şi s-o vadă scrutându-l cu ardoare. îi zâmbi. Tatiana îşi retrase iute mâna, roşie ca racul la faţă, şi îşi întoarse privirea, dar era prea târziu.

— Da, scumpo, spuse el. Cu ce pot să te ajut?

Tatiana se retrase. Uitând engleza pentru o clipă, începu să îngaime ceva în rusă. Continuă apoi într-o engleză stâlcită, pe care nici ea nu şi-o recunoştea:

— Pare rău, confundat pe tine cu altcineva...

— Pentru tine, pot să fiu oricine îţi doreşti să fiu. Cine vrei să fiu, draga mea?

Vikki îi prinse din urmă, cărând plasele de cumpărături şi împingând mânioasă căruciorul.

— Tania! Ce crezi că...

Se opri când îi văzu pe cei doi bărbaţi şi le zâmbi. Bărbatul înalt se prezentă ca fiind Jeb, iar prietenul lui — Vincent.

Jeb avea părul negru, dar asta era singura asemănare a lui cu Alexander. Nu avea nimic din trăsăturile soţului ei. Cu toate acestea, într-o după-amiază de sâmbătă, în timp ce stătea lângă el şi se uita în ochii lui prietenoşi şi surâzători, Tatiana simţi un fior de dorinţă.

Câteva clipe mai târziu, în timp ce se plimbau, Vikki rupse tăcerea spunând:

— Tania, ce e cu foamea asta nebună? Ignori ani întregi bărbaţii, apoi dai peste oameni pe stradă ca să alergi după unul singur. Ce-ai păţit?
A doua zi, sună Jeb.
— Ţi-ai pierdut minţile? întrebă Vikki. Tai dat numărul nostru de telefon? Habar n-ai pe unde a umblat.
— Ba ştiu pe unde a umblat, răspunse Tatiana. În Japonia. A fost marinar.
— Nu te înţeleg. Nu-l cunoşti deloc. încerc de doi ani să te conving să ieşi în oraş cu Edward...
— Vikki, nu vreau să mă încurc ca Edward doar ca să-mi înec amarul. E prea bun pentru asta.
— Sunt convinsă că Edward nu-ţi împărtăşeşte părerea. Vrei să te încurci, în schimbi, cu Jeb?
— Nu ştiu.
— Nu-mi place. Nu mi se pare potrivit pentru tine, spuse Vikki fără şovăire. Nu-mi place felul în care te priveşte. Nu-mi vine să cred că, dintre toţi bărbaţii din lume, l-ai ales tocmai pe *cel* pe care nu îl agreez.
— Te va cuceri cu timpul.
Dar nu reuşi s-o cucerească. Tatiana se simţea mult prea stânjenită de atracţia pe care o simţea faţă de Jeb ca să iasă cu el în oraş, dar îl invită să ia cu toţii masa acasă.
— Şi ce-o să-i găteşti? Ouă cu şuncă? Şuncă asezonată cu salată verde şi roşii? Sau sarmale în foi de varză şi pâine?
— N-ar fi rău să-i fac sarmale. Sarmale şi pâine.
Jeb veni să ia masa cu ele. Vikki nu se dezlipi nicio clipă de lângă ei, iar Anthony le stătu şi el în cale toată seara. Jeb plecă, în cele din urmă.
— Nu mi-a plăcut cum se uita la tine nici prima dată când te-a văzut, dar acum îmi place şi mai puţin, declară Vikki. Nu ţi se pare că te priveşte cu condescendenţă?
— Poftim?
— Te-a întrerupt de fiecare dată când vorbeai, n-ai observat? întotdeauna cu zâmbetul pe buze, ticălos ce e! Şi nu-mi spune că n-ai văzut că ţi-a ignorat băiatul!

— Cum ar fi putut să-l ignore? Datorită ţie, Anthony a stat toată seara sub masă!
— Nu crezi că Anthony merită să aibă alături un om mai bun decât Jeb?
— Ba da, răspunse Tatiana. Dar n-am de unde să-l iau. Ce vrei să fac?
— Edward e mai bun decât Jeb, zise Vikki.
— Atunci de ce nu-l iei tu? E disponibil.
— Să nu crezi că n-am încercat! spuse Vikki. Dar n-am reuşit să-i stârnesc interesul.
Vikki avea dreptate în privinţa lui Jeb. *Era* posesiv şi condescendent. Dar Tatiana nu-şi putea stăvili dorinţa, voia să simtă agonia atingerii braţelor lui mari.
Tatiana se gândea la Alexander; iar gândurile o aruncau într-un iad pe care numai un masochist îl poate crea. îl vedea strecurându-se cu ochii închişi şi cu inima împietrită, printre porţile vieţii şi ale morţii, mulţumindu-i lui Dumnezeu că era încă viu, ca un mascul din ordinul călugăriţelor[1] care se apropie de femelă, deşi ştie prea bine că, odată ce va termina cu el, îi va rupe capul şi îl va devora cu nesaţ.
— *Tania, mă vei ierta când. voi muri?*
— *Te voi ierta pentru tot.*
Cu vreo două săptămâni înainte de Crăciun, când Tatiana se duse să-l ia pe Anthony de la Isabella, aceasta o invită să ia un loc şi îi oferi o ceaşcă fierbinte de ceai.
— Ce s-a întâmplat, Tania? o întrebă ea.
— Nimic.
Isabella o studia cu o privire pătrunzătoare.
— Aş vrea să am mai multă credinţă, spuse Tatiana, cu ochii aţintiţi asupra propriilor mâini.
— Credinţă în ce?
— Credinţă în viaţă. în mine. în ceea ce trebuie să fac.

1 **Mantodeele, mantoideele sau călugăriţele sunt un ordin de insecte prădătoare, de culoare verde-cafenie, cu picioarele din faţă în formă de cângi, care le servesc pentru prinderea prăzii.**

„Nu vreau să-l uit", ar fi vrut să-i spună.
— Draga mea, faci deja ceea ce trebuie să faci, spuse Isabella. Mergi pe drumul pe care merg toate femeile rămase văduve! Mergi mai departe şi ai încredere în viaţa ta!
— Dar dacă n-a murit? murmură Tatiana. Am nevoie de dovezi ca să-mi consolidez credinţa.
— Dar dacă vrei dovezi, atunci nu mai putem vorbi de credinţă, nu-i aşa? răspunse Isabella.
Tatiana păstră tăcerea.
— Strângi din dinţi şi mergi mai departe, continuă Isabella, aşa cum ai făcut şi până acum.
— Draga mea Isabella, ştii prea bine că stăpânesc cu măiestrie arta strânsului din dinţi. Dar în fiecare zi e tot mai greu.
„în fiecare zi, când mă îndepărtez de el, e tot mai greu şi urăsc ziua aceea."
— Atunci ai cea mai mare nevoie de credinţă — când te învăluie întunericul de pretutindeni, spuse Isabella, privind-o îngândurată pe Tatiana. Draga mea, e mai bine acum, nu-i aşa? Erai atât de abătută când ai ajuns la New York. E mai bine acum, fără îndoială.
— Da, Isabella, e mai bine, răspunse Tatiana.
La suprafaţă, viaţa ei arăta bine. înlăuntru însă, se dădeau lupte acerbe. Nu putea să uite nenorocita aia de medalie. Şi nici numele lui Orbeli.
— Te-ai simţi mai bine dacă ai avea mai multe dovezi în afara certificatului de deces?
Tatiana nu-i răspunse. Ce-ar *fi putut* să-i spună?
— Roagă-te să fie mort, draga mea! Roagă-te să fi găsit odihna veşnică şi să fi scăpat de chinuri! Gândeşte-te că nu mai suferă! Că e liber. Că e îngerul tău păzitor şi că veghează asupra ta.
— Isabella, nu-mi spune că a murit, căci atunci mi-ar fi cumplit de greu să mai trăiesc... ştiind că l-aş putea regăsi doar cu un simplu glonţ.

— Te-ai împăca cu ideea că ţi-ai lăsa fiul orfan? o întrebă Isabella.
— De ce nu? răspunse Tatiana. *El* a murit şi şi-a lăsat fiul orfan.
— Atunci, dacă îţi este mai uşor, încearcă să crezi că încă e în viaţă!
— Dacă mai trăieşte, cum aş putea să-mi continui viaţa? în- găimă Tatiana, cu un suspin înduioşător de durere, ce-i străpunse sufletul Isabellei.
— O, Tania! şopti ea. Cum aş putea să te ajut?
— N-ai cum să mă ajuţi, răspunse Tatiana ridicându-se în picioare.
II strigă apoi pe Anthony şi îşi luă geanta de pe podea.
— E bine să vezi lucrurile atât de limpede ca tine, continuă ea. De ce nu? II ai încă alături pe Travis. E uşor să ai credinţă, căci ai dovada vie în faţa ta.
— Şi tu o ai, e chiar aici! spuse Isabella arătându-i-l pe Anthony, care intră din cameră şi sări în braţele mamei lui.
— Mami, *veau gheţată,* îi spuse el.
— Bine, fiule, răspunse Tatiana.
Şi îi îndeplini dorinţa.
— Mami, de ce au cu toţii tătici? Timothy? Ricky? Sean?
— Dragule, ce vrei să ştii?
Mergeau la grădiniţa de lângă Battery Park. Era a doua săptămână pe care Anthony o petrecea la grădiniţă. Tatiana voia să-l integreze pe Anthony printre copiii de vârsta lui. Stătea prea mult timp printre adulţi. Prea mult timp cu Isabella. începuse să se încrunte ca un adult. Şi Tatianei nu-i plăcea. Vorbea mult prea fluent, era mult prea îngândurat şi mult prea serios pentru un copil de doi ani şi jumătate. Grădiniţa avea să-l schimbe, credea ea.
Şi acum începuse să-i pună întrebări încuietoare.
— Eu de ce nu am tătic?

— Ai tătic, dragostea mea. Dar nu e aici. Cum nu e nici tăticul lui Mickey, nici al lui Bobby şi nici al lui Phil. Mămicile lor au grijă de ei. Tu eşti norocos. Le ai pe mami, pe Vikki, pe Isabella...
— Dar când se întoarce tati acasă? Tăticul lui Ricky s-a întors, îl aduce la grădiniţă în flecare dimineaţă. Tatiana îşi ţinea privirea aţintită în depărtare.
— Ricky s-a rugat ca tăticul lui să vină acasă de Crăciun. Poate ar trebui să mă rog şi eu ca tăticul meu să se întoarcă de Crăciun.
— Poate că da, şopti Tatiana.
— Războiul s-a sfârşit, continuă Anthony. De ce nu vine, dacă războiul s-a sfârşit?
Nu o lăsă pe mama lui să-l sărute în pragul uşii şi nici să-l conducă înăuntru. îndreptându-şi umerii, cu o expresie gravă şi încruntată pe chip, trecu singur pragul grădiniţei, purtând pe umeri ghiozdănelul cu sandviciuri. Există patru etape ale durerii. Mai întâi, şocul. Apoi, negarea. Aceasta o însoţise fără contenire. Până în acea dimineaţă. în acea zi, avea să cunoască următoarea etapă. Acceptarea.

Lasă acceptarea! îşi dorea mai degrabă alinarea. Când oare va cunoaşte alinarea?Se simţea mistuită de mânie. Alexander ştia prea bine căTatiana nu voia să trăiască fără el. Ştia că nu voia să-şi ducă viaţa departe de el. Ce îşi imagina oare? Că se simţea mai bine într-o Americă postbelică, printre tot felul de aparate casnice, radiouri şi promisiunea televizorului, decât s-ar fi simţit alături de el în gulag?

Cum rămânea cu Anthony? Băiatul nu era o fanstasmă. Era un copil adevărat, din carne şi oase, care s-ar fi născut oricum, indiferent unde s-ar fi aflat părinţii lui. Ce soartă i-ar fi hărăzit atunci?

Tatiana privea apa din port. „Cât mi-ar trebui să străbat înot oceanul spre întinderi de gheaţă, suflate de vânturile arctice? Aş înota tot mai încet, până mi-ar înceta zbaterile, şi poate că l-aş vedea atunci întinzându-mi mâna şi întrebându-mă de ce-am întârziat atâta." „Te-am tot aşteptat", avea să-i spună.

Se îndepărtă de balustrada vasului. Nu. îl vedea clătinând din cap şi spunându-i: „Uită-te la Anthony, Tania! Este un copil perfect. Ce norocoasă eşti pentru că îl poţi atinge! Ce n-aş da s-o fac şi eu! Asta îmi spun mereu: ce n-aş da să-mi pot atinge fiul."

Se izolă din nou în cochilia ei şi se ferecă înăuntru, împreună cu amintirile din rucascul negru, unde nu se aflau nici Anthony, nici Isabella, nici Vikki, nici Edward şi nici Jeb. Acolo se aflau doar Tania şi Şura, care se aruncă în apele râului Kama şi încercă să prindă bibani cu mâinile goale. Alexander câştigă mereu. Este iute ca săgeata şi vede departe în apele râului.

Tania îl învaţă cum să facă aluatul pentru clătite, dar el nu vede clătitele, căci are ochi doar pentru ea.

— Şura, de câte ori vrei să-ţi explic reţeta?

— Asta cred că e a treia oară, murmură el. Pot să te ajut? Eşti încântătoare când găteşti.

— Şura...

Dar este prea târziu. Amândoi uită de aluatul pentru clătite.

Urăşte rucsacul cu amintiri. Ar fi trebuit să-l arunce în foc la Stockholm. Totul a pierit atunci în flăcări? De ce nu şi rucsacul?

Anthony avea nevoie de mama lui. Anthony nu putea să rămână orfan, nici în America, nici în Uniunea Sovietică. Nu putea să-l abandoneze şi mama lui. Tatiana simţea un cuţit în inimă ori de câte ori îl privea sau îi atingea părul negru.

— *Şura, lasă-mă să-ţi spăl părul! îl roagă Tania stând pe jos, cu ochii aţintiţi spre poieniţă.*

— *Dar e curat, Tania. Ne-am spălat de dimineaţă.*

— *Hai să înotăm, te rog! Lasă-mă să te spăl pe cap!*

— *Bine. Dacă şi tu mă laşi să...*

— *Poţi săfaci ce vrei. Dar vino cu mine!*

Şi cuţitul i se înfigea şi mai tare în inimă de fiecare dată când îl privea pe fiul ei.

În seara aceea, ieşi pe scara de incendiu, fără haină sau căciulă, şi rămase încremenită în tăcere, trăgând adânc în piept aerul rece al oceanului. Mirosea atât de bine... New Yorkul era al doilea oraş grandios de pe planetă.

New Yorkul fremăta de parcă era inima lumii întregi. Luminile nu se mai stingeau noaptea, iar clădirile străluceau ca nişte focuri de artificii. Oraşul radia de viaţă — străzile erau ticsite de oameni, aburul ieşea din canale, instalatorii reparau stâlpii de telefon şi de electricitate, instalau conducte noi sau le extindeau pe cele vechi, montau cabluri noi şi blocau calea ferată aeriană. În fiecare zi, de la şapte dimineaţa, zgomotele necontenite ale lucrărilor de construcţie se împleteau cu şuieratul sirenelor şi cu claxoanele autobuzelor, ale maşinilor şi ale taxiurilor. Magazinele erau ticsite de

marfa, în cafenele pluteau miresme de gogoşi, în restaurante şunca se găsea din abundenţă, librăriile erau pline de cărţi, discuri şi aparate de fotografiat Polaroid, muzica răsuna în fiecare seară în baruri şi cafenele şi pretutindeni vedeai îndrăgostiţi — sub copaci, pe bănci, în uniforme, în costume sau în halate de doctori şi asistente. Şi fiecare petic de iarbă din Central Park, unde se duceau la fiecare sfârşit de săptămână, era ocupat de o familie cu copii. Iar lacul era presărat ziua cu sute de bărci.

Şi apoi se lăsa noaptea.

Statuia Libertăţii veghea oceanul, cu mâna ridicată spre Ceruri, iar Tatiana privea oraşul de pe scara de incendiu. În noaptea de Anul Nou, în noaptea de Crăciun, în noaptea de 23 iunie, în noaptea de 13 martie, Tatiana stătea pe scara de incendiu până la trei dimineaţa, încercând să audă, dincolo de ocean, răsuflarea unui singur om.

Tăciunii focului pâlpâie uşor. A terminat. A terminat şi a adormit. A rămas deasupra ei. A adormit pe loc, istovit. Nu încearcă să-l dea la o parte. O zdrobeşte cu trupul lui greoi. Dar cât este de fericită să-l simtă atât de aproape! Se îmbată cu parfumul lui şi îi sărută părul umed şi obrajii nerași. Îi mângâie braţele. Dragostea pe care i-o poartă îi pare un păcat.

— Şura! îi rosteşte numele în şoaptă. Mă auzi, soldat?

Nu adoarme. Rămâne trează până târziu în noapte, ţinându-l în braţe, ascultându-i răsuflarea, auzind cum lemnul se preface în scrum, cum ploaia loveşte în geam şi vântul bate cu putere, în timp ce înăuntru e cald şi bine. îi ascultă răsuflarea tihnită. Când doarme, e fericit. Nimic nu-i tulbură somnul— nici coşmarurile, nici tristeţea. Respiră în tihnă. împlinit. Şi plin de viaţă.

Tatiana ştia că cel mai greu lucru era să meargă mai departe. În fiecare dimineaţă, îl ducea pe fiul ei la

grădiniţă, apoi se ducea la spital şi îi trata pe imigranţii din Ellis Island. Uneori, în port, bătea vântul şi Tatiana încerca să desluşească mesajul vântului, dar nu reuşea niciodată. încerca să audă glasul lui Dumnezeu — al Dumnezeului în care credea Alexander —, dar nici asta nu reuşea să facă.

Nu propria viaţă şi-o deplângea. Avea tot ce-i trebuia ca să meargă mai departe.

Nici la început nu-i fusese uşor, o ştia prea bine, dar de ce viaţa de acum îi părea şi mai deznădăjduită? Avea senzaţia că, de-avea să închidă ochii...

Va putea să-şi imagineze viaţa...

Fără el.

Că avea să-l uite.

Războiul se încheiase.

Rusia se pierdea în trecut.

Leningradul avea să piară în uitare.

La fel şi povestea Tatianei cu Alexander.

Putea să învăluie trecutul în cuvinte. Ca într-o pătură caldă, ca într-o nouă viaţă, într-o Americă fremătătoare şi uluitoare. Dumnezeu o ajuta să-l uite. Oferindu-i o nouă identitate într-o ţară imensă şi îmbelşugată. „îţi dăruiesc toate astea", i-a spus Dumnezeu. „îţi dăruiesc libertatea şi soarele, căldura şi confortul. îţi dăruiesc verile în Sheep Meadow şi Coney Island. Ţi-o dăruiesc pe Vikki, care-ţi va fi pe veci prietenă, pe fiul tău Anthony şi pe Edward, de vei vrea să iubeşti din nou. îţi dăruiesc strălucirea New Yorkului. îţi dăruiesc anotimpuri şi sărbători de Crăciun. îţi dăruiesc partide de baseball şi dansuri, drumuri pavate şi frigidere, o maşină şi un teren în Arizona. îţi dăruiesc toate astea. Nu-ţi cer decât să-l uiţi."

Şi Tatiana se supuse.

Săptămânile treceau una câte una, absorbite în muncă şi petrecute în compania oamenilor pentru care viaţa ei întruchipa întregul univers. Se duceau la filme şi la spectacole de teatru pe Broadway şi urmau cursuri de

asistente la NYU. Tatiana purta tocuri şi rochii elegante şi se ducea la Ricardo's. Şi realiza că mai trecuse o săptămână, ca şi când ar fi fost firesc să fie aşa, ca şi când Alexander devenea... un spectru iluzoriu.

în fiecare dimineaţă însă, Tatiana lua feribotul spre Ellis şi, în fiecare dimineaţă, vedea un singur lucru în timp ce vasele străpungeau apele portului.

Nu vedea nici a doua, nici a treia, nici a patra, nici a cincea iubire. Nu vedea nici muzicieni şi nici decorul de la Ricardo's, nu-i vedea nici pe Vikki, nici pe Jeb. Nu vedea decât privirea lui Alexander, care îi spunea ce însemnase viaţa ei pentru el.

America, New Yorkul, Arizona, sfârşitul războiului, lucrările intense de reconstrucţie, creşterea natalităţii, dansul, pantofii cu toc, buzele roşii, date cu ruj... toate astea le avea pentru că...

I le dăruise Alexander.

Ce-ar fi avut acum fără el? Nimic. Uniunea Sovietică, asta ar fi avut. Două cămăruţe în Soviet Cinci, un paşaport intern şi poate o *dacha* unde să petreacă verile cu fiul ei. Ar fi stat mereu la coadă, înfruntând viforul, cu căciula trasă peste urechi.

Fiecare zi în care încerca să-l uite era o zi înecată în regrete. „Cum ai putut să mă uiţi", îi spunea Alexander, „când ţi-am dăruit toate astea? Cum ai putut să mă uiţi atât de repede când ţi-am plătit libertatea cu propriul sânge?"

Repede?

Situaţia devenea exasperantă. Da, repede.

„Uită-l repede, Tania, ca să te arunci în braţele lui Jeb! Uită-l, Tania, ca să te bucuri de alte iubiri! Alexander e mort. Trăieşte-ţi viaţa, aşadar!"

Lunile trec...

Iar Alexander se pierde în uitare...

Tania, Tania...

Ştiu că tu mă strigi, călăreţ necruţător ce eşti, tu mă chemi...

înapoi în Lazarevo...
Am trăit în extaz şi abandon, de parcă fericirea noastră avea să dăinuie o viaţă întreagă.
Vezi patul nostru răvăşit şi lampa noastră cu kerosen? Vezi ibricul cu apă pe care l-am pus la fiert şi blatul pe care l-ai construit ca să-ţi fac plăcintă cu varză? Vezi ţigările pe care ţi le-am răsucit şi hainele pe care ţi le-am spălat? îmi vezi mâinile cum te ating fierbinţi şi buzele-mi pecetluite în săruturi lacome? îmi vezi chipul lipit de pieptul tău fremătător, ascultându-ţi bătăile inimii? Vezi oare toate astea?
Dumnezeu să te ajute să rămâi în viaţă, dacă mai trăieşti, dragul meu Alexander!
Dar de eşti un înger ce veghezi asupra mea, nu veni aici, unde este frig şi întunecat! Eu locuiesc în deşert, printre flori sălbatice şi vânturile primăverii.

Dar nu te duce acolo!Vino cu mine, peste oceanele, mările şi râurile ce ne despart, ia-mă de mână şi lasă-mă să te port, printre conurile şi acele de pini, spre malurile râului Kama, scăldaţi în razele de soare ce se ivesc deasupra crestelor golaşe ale Munţilor Ural, promiţându-mi încă o zi şi încă un răsărit de soare! Hai să pornim împreună spre celălalt mal, împotriva curenţilor năvalnici! Tu înoţi încet, temându-te că mă voi lăsa purtată de curenţi în Marea Caspică. Eu îţi strig să înoţi mai repede, iar tu îmi zâmbeşti şi înoţi iute, fără să mă pierzi din ochi. Dăruieşte-mi încă o dimineaţă, încă un foc, încă o ţigară, încă un zâmbet, încă o fărâmă de eternitate în Lazarevo, dragul meu Alexander!

Oranienburg, Germania, 1945

Alexander nu ştia ce lună era când trenul ajunse la destinaţia finală şi li se spuse să coboare. Nu mai era legat cu cătuşe de Ouspenski, ci de Maxim Misnoi, un locotenent mic de statură, blond şi amabil, care vorbea puţin şi dormea mult. Ouspenski, cu maxilarul rupt, mergea într-un alt vagon.

Pe drum, Maxim Misnoi îi povesti lui Alexander câte ceva despre viaţa lui. Se înrolase ca voluntar pe front când nemţii invadaseră Rusia în 1941. În 1942, Misnoi nu avea încă revolver în tocul gol. Căzuse prizonier în mâinile nemţilor de patru ori şi scăpase de trei ori. Fusese eliberat din Buchenwald de americani, dar, fiind un soldat loial Armatei Roşii, se alăturase ruşilor în bătălia pentru Berlin. Pentru actele sale de eroism, primise *Ordinul Steaua Roşie*. Fusese apoi arestat în Berlin şi condamnat la cincisprezece ani de închisoare pentru trădare. Firea sa tolerantă îl împiedica însă să ţină ranchiună.

După ce coborâră din tren, îi obligară să mărşăluiască doi kilometri prin pădure, pe un drum străjuit de copaci înalţi, ce ducea spre o poartă albă. Trecură pe lângă o clădire mare şi galbenă aflată în faţa porţilor. Pe acoperişul acestora era un ceas, iar de-o

parte şi de alta a ceasului stăteau doi paznici înarmaţi cu mitraliere.

— Buchenwald? îl întrebă Alexander pe Misnoi.

— Nu.

— Auschwitz?

— Nu, nu.

Pe poartă stătea scris cu litere de fier: *Arbeit Macht Frei.*

— Ce credeţi că înseamnă? întrebă un bărbat din spatele lor.

— *Lăsaţi orice speranţă toţi cei care intraţi aici!'* răspunse imediat Alexander.

— Nu, spuse Misnoi. înseamnă *Munca te eliberează.*

— Exact asta spuneam şi eu.

— E un lagăr de gradul unu, zise Misnoi izbucnind în râs. Pentru deţinuţii politici. Probabil Sachsenhausen. Sloganul de la Buchenwald nu spunea asta. Era destinat prizonierilor care înfap- tuiseră acte mult mai grave.

— Cei ca tine?

— Da, cei ca mine, răspunse el cu un zâmbet cald pe buze. Pe porţile de la Buchenwald era scris *Jedem das Seine — Fiecăruia după soroc.*

— Nemţii sunt al dracului de încurajatori, spuse Alexander.

Se aflau într-adevăr la Sachsenhausen, le spuse Brestov, noul
comandant al lagărului, un bărbat gras şi respingător, care scuipa la fiecare cuvânt rostit. Sachsenhausen fusese construit în acelaşi timp cu Buchenwald şi funcţionase ca lagăr de muncă silnică, dar şi ca lagăr de exterminare, în special pentru homosexualii de la fabrica de cărămidă din apropiere, pentru cei câţiva evrei trimişi acolo şi pentru prizonierii sovietici. Aproape toţi ofiţerii sovietici din lagăr îşi găsiseră sfârşitul printre

zidurile acestuia. Se numea acum Tabăra Specială Numărul 7, ceea ce implica existenţa altor şase.

în timp ce străbăteau lagărul, Alexander observă că majoritatea prizonierilor, care ieşeau din barăci în drum spre bucătărie şi spălătorie sau munceau în zona industrială, nu purtau pe chip expresia abătută a ruşilor. Ci afişau ţinuta semeaţă şi fermă a arienilor.

Şi nu se înşela. Majoritatea prizonierilor erau nemţi. Sovieticii erau „găzduiţi" într-un loc special, dincolo de zidurile lagărului principal. Sachsenhausen era construit sub forma unui triunghi isoscel, dar naziştii descoperiseră în timpul războiului că cele

patruzeci de barăci din interiorul zidurilor nu erau suficiente pentru toţi prizonierii din armatele aliaţilor. Construiseră, aşadar, alt

e[1] **Dante Alighieri, *Infernul*** douăzeci de barăci în partea dreaptă a lagărului, în colţul cel mai îndepărtat faţă de porţi. Acolo îi „găzduiau" naziştii pe prizonierii aliaţilor.

Acum Tabăra Specială Numărul 7 era împărţită în două zone: Zona I, situată în lagărul principal şi destinată civililor şi soldaţilor germani capturaţi în timpul înaintării sovieticilor pe teritoriul Germaniei şi aflaţi acum în „arest preventiv", şi Zona II, aflată în lagărul construit ulterior şi destinată ofiţerilor germani, eliberaţi de aliaţi, dar capturaţi din nou de ruşi şi judecaţi de tribunalele militare sovietice pentru crime comise împotriva Uniunii Sovietice. Sovieticii erau „găzduiţi" tot în Zona II.

Deşi împărţeau lagărul cu ofiţerii germani, sovieticii erau „cazaţi" în şase sau şapte barăci separate, mâncau la ore diferite şi răspundeau la apeluri în momente diferite. Alexander se întreba cât avea să mai dureze până când autorităţile sovietice aveau să unească cele două zone ale lagărului, tratându-i pe toţi prizonierii ca pe duşmani ai Uniunii Sovietice.

Când ajunseră în lagăr, Alexander şi însoţitorii săi primiră ordin să ridice un gard de jur împrejurul unui teren pătrăţos, aflat lângă barăcile lor. Acesta avea să fie

un cimitir pentru prizonierii care aveau să sfârşească în Tabăra Specială Numărul 7. Cei de la NKGB se dovedeau adevăraţi vizionari dacă se gândeau să construiască un cimitir fără să existe încă victime, era de părere Alexander. Oare unde îşi îngropaseră nemţii prizonierii — de exemplu, pe fiul lui Stalin?

în timpul unei plimbări prin lagăr, Alexander şi grupul lui văzură o mică enclavă construită din zidul principal spre zona industrială. Consta dintr-un teren cimentat, destinat execuţiilor, şi dintr-un crematoriu. Paznicul sovietic le spuse că acolo îi executau nemţii pe prizonierii de război sovietici, împuşcându-i în gât printr-un orificiu din zid în timp ce le măsurau înălţimea cu o riglă din lemn.

— Vă asigur că niciun soldat din armatele aliate n-a sfârşit aici, le spuse paznicul.

— De ce oare? întrebă Alexander clătinând din cap, cu o expresie disprețuitoare.

Pentru asta, primi o lovitură cu patul puştii şi o zi de carceră.

Alexander începu să muncească în zona industrială, o suprafaţă îngrădită, unde sovieticii îşi făceau exerciţiile fizice şi tăiau lemnele aduse din pădurile aflate în apropiere de Oranienburg. Se oferi, în curând, să taie şi el. în fiecare dimineaţă, pleca împreună cu un convoi la ora şapte şi un sfert, imediat după apel, şi se întorcea după ora 17.45. Muncea fără oprire, dar primea mai multă mâncare şi petrecea mult timp în aer liber, adâncit în gânduri. îi plăcu să facă asta până când, pe la sfârşitul lui septembrie, vremea începu să se răcească. în octombrie, o ura deja. îşi dorea, cu jumătate de gură, să sudeze aliaje sau să facă lacăte într-o cameră caldă. Nu voia însă să stea închis într-un atelier de fabrică, deşi îi surâdea să stea la căldură. Purta ghete rupte, legate cu iută, şi mănuşi cu degetele găurite — un defect nefericit pentru mănuşi. Dar măcar

făcea mişcare şi se încălzea. Cei zece soldaţi care îi păzeau pe cei douăzeci de prizonieri erau îmbrăcaţi adecvat pentru vremea rece de toamnă, dar stăteau pe loc zece ore, mişcându-se, îngheţaţi, de pe un picior pe altul. O mică satisfacţie, îşi spuse Alexander.

Odată cu frigul, tot mai mulţi prizonieri îşi găseau sfârşitul în lagăr. Alexander primi ordin să sape morminte. Nemţii nu reuşeau să supravieţuiască în lagărele conduse de sovietici. Scăpaseră cu viaţă după şase ani de lupte crâncene, dar, închişi în Tabăra Specială Numărul 7, se uscau pe picioare şi mureau. Tot mai mulţi prizonieri ajungeau în lagăr. Nu era loc pentru toţi. Barăcile deveneau tot mai ticsite. Paturile suprapuse, fabricate în lagăr, erau aşezate tot mai aproape.

Tabăra Specială Numărul 7, cunoscută cândva ca lagărul Sachsenhausen, nu era condusă de autorităţile militare din Berlin. Căzuse în mâinile Administraţiei Guvernamentale a Lagărelor de Muncă Silnică din URSS (GULAG).

Detenţia în gulagurile sovietice le conferea lui Alexander şi celorlalţi cinci mii de prizonieri sovietici o senzaţie de finalitate. Mulţi dintre ei, închişi cândva în lagărele de prizonieri, ştiau prea bine ce înseamnă îngrădirea libertăţilor şi a mişcării. Dar nici chiar în cele mai cumplite ierni petrecute în lagărele germane de prizonieri nu se simţiseră anulaţi ca fiinţe umane. Erau încă soldaţi. Animaţi de speranţa victoriei, a evadării şi a eliberării. Acum însă eliberarea însemna capitularea în faţa sovieticilor, iar din lagărul Sachsenhausen, aflat într-o Germanie ocupată de sovietici, nu exista cale de scăpare. Această închisoare însemna sfârşitul speranţei şi al credinţei.

Puţin câte puţin, şuvoiul nimicitor al amintirilor lui Alexander începea să se stingă.

În război, amintirile îi creionaseră un portret de ansamblu — presărat cu râsetele, glumele şi bucatele ei

delicioase. în Katowice şi Colditz, revedea acelaşi tablou de ansamblu, deşi voia să şi—1 şteargă din minte.

Acolo, în Sachsenhausen, voia să-i contureze din nou portretul, dar nu putea.

Acolo, tabloul îi era întinat de mizeria gulagului.

îi simte freamătul cu mâinile. Tremură, cuprinsă de spasme, sub atingerile lui fierbinţi. Alexander o prinde de picioare în timp ce îşi continuă dansul iubirii, iar ea geme, înfiorată, şoptind cu răsuflarea întretăiată:

— O, Şura!

Alexander se simte sfâşiat de teamă şi de încântare. îi strânge şi mai tare trupul fremătător şi întrerupe dansul pentru o clipă, auzind-o cum ţipă, copleşită de frustrare. Nu se lasă însă tulburat de strigătele ei. E prizoniera lui acum şi va face ce va dori cu ea. Ştie prea bine ce vrea: s-o ţină strâns la piept şi să simtă cum i se topeşte în braţe. Cu cât ea pare mai neputincioasă, cu atât el se simte mai puternic. Uneori, în timp ce o strânge cu fervoare, îşi doreşte ca Lazarevo să nu dispară odată cu ivirea zorilor. Nu poate să-i dăruiască asta, deşi asta îşi doresc amândoi. îi dăruieşte doar ce poate.

— îţi place, dragostea mea ? o întreabă în şoaptă.

— O, Şura! murmură ea, fără să-şi deschidă ochii, cuprinzându-i gâtul cu braţele.

— Doamne, tremuri încă, spune el. N-ai terminat.

— Nu pot, Şura... nu pot... Asta e...

— Da, iubirea mea, asta e.

închide ochii şi o aude ţipând.

Şi ţipă. Şi ţipă.

Nu se opreşte.

Iar ea continuă să ţipe.

„Acum sunt un bărbat adevărat, pentru că mi-am făcut iubita să tremure sub atingerile mele. Am devenit un bărbat adevărat."

Şi Tania continuă să ţipe.
— *Doamne, te iubesc, Tania! îi şopteşte printre şuviţele-i de păr, cu ochii închişi.*
Şi vrea şi el să ţipe.
Tatiana zace, fără vlagă, sub trupul lui imens, şi îl mângâie uşor pe spate.
— *Gata? o întreabă apoi.*
— *Da, îi răspunde.*
Alexander nici nu începuse încă.
Numai asta îşi imagina Alexander acum. Nimic altceva. Nici poieniţa, nici luna, nici râul. Nici patul, nici păturile, nici iarba, nici focul. Nici jocurile, nici preludiile, nici dansul iubirii. Nu mai erau nici început, nici sfârşit. O vedea doar pe Tania sub trupul lui imens, strângând-o cu putere la piept. Ea îl ţinea cu mâinile de gât şi cu picioarele strâns înfăşurate de jur împrejurul lui. Şi gura nu-i tăcea o clipă.
în gulag, prizonierii nu mai erau oameni.
„Nu mai suntem oameni. Nu trăim şi nu ne purtăm ca nişte oameni. Nu vânăm ca să ne asigurăm traiul zilnic, nu ne protejăm femeile care ne iubesc, nu construim case pentru copiii noştri şi nici nu folosim instrumentele pe care ni le-a dat Dumnezeu. Nu ne folosim nimic: nici creierele, nici puterea şi nici penisurile."
Războiul te definea. Ştiai cine eşti pe timp de război. Erai maior. Căpitan. Sublocotenent, locotenent. Erai războinic. Cărai arme, conduceai un tanc, te aflai în fruntea unei armate, îndeplineai ordine. Stăteai adesea de strajă şi erai de multe ori ud până la piele. Rămâneai deseori flămând, iar uneori te trezeai împuşcat sau spintecat de proiectilele duşmane. Dar şi la asta te aşteptai.
„Aici nu mai suntem nimic. Nici fiinţe umane, nici bărbaţi... am pierdut exact lucrurile care ne defineau. Nu ne mai luptăm cum o faceam în război. Pe atunci eram cu toţii nişte animale, dar măcar eram masculi. *Mergeam* tot înainte. Ne *năpusteam* asupra liniilor

inamice. Le *străpungeam* sistemul de apărare. Le *distrugeam* nucleul. Ne luptam ca nişte *bărbaţi.*

Şi acum suntem remodelaţi înainte de a fi reintegraţi în societate pe post de eunuci. Ne trimit, castraţi, la soţiile noastre necredincioase, în oraşe în care nu mai putem trăi, ca să ducem o viaţă la care nu ne mai putem adapta. Ne-au răpit bărbaţia. Nu mai avem nimic de oferit — nici unul altuia, nici femeilor noastre şi nici copiilor noştri.

Nu mai avem decât trecutul — un trecut pe care îl detestăm, îl disecăm şi îl frângem în mâini. Un trecut în care eram bărbaţi. În care ne purtam, munceam şi luptam ca nişte bărbaţi.

Şi iubeam ca nişte bărbaţi.

De-ar...

Mai avem doar nouă mii de zile ca asta.

Până când...

Vom reveni în lumea pe care am salvat-o din mâinile lui Hitler."

în curând, până şi imaginea ei îi dispăru din minte — sânii, chipul, glasul... Totul...

îşi mai amintea doar gemetele pe care le scotea sub impactul atingerilor lui masculine.

Apoi şi acestea dispărură.

Cu mâinile ridicate deasupra umărului drept, zăbovi uşor, scrutând lemnul, şi îl despică apoi în două. Cu fiecare lovitură de

topor, Alexander îşi
spinteca propria viaţă

.Atât de neînsemnată era? Atât de repede renunţase la ea? Câte feste nu-i jucase oare destinul în Finlanda? Pe când era foarte tânăr, nu refuzase oare calea hărăzită de soartă, oferindu-le pretexte zeilor?

întotdeauna se luase la trântă cu destinul.

în ziua în care îl adusese înapoi pe fiul lui Stepanov, ar fi trebuit să fugă, dar nu o făcuse.

Şi în timpul blocadei, când îi alungase pe finlandezi spre nord, în Karelia, ar fi putut să-i doboare pe cei cinci soldaţi NKVD dintr-o singură salvă de mitralieră. I-ar fi ucis în doar câteva secunde. Şi ar fi fost liber.

Dar nu o făcuse. Aşteptase ca Dimitri să-i distrugă atât pe el, cât şi pe Tatiana.

Despică lemnul dintr-o lovitură, consternat de propriile decizii.

Alexander ar fi putut să plece şi s-o uite. Tatiana l-ar fi uitat şi ea. Şi-ar fi continuat viaţa la Leningrad, s-ar fi căsătorit şi ar fi trăit, în două camere, cu soţul ei şi cu mama acestuia. Ar fi avut un copil. Şi n-ar fi cunoscut niciodată diferenţa. Dar Alexander *cunoscuse* această diferenţă. Şi acum o cunoşteau amândoi. Acum amândoi aveau vieţile despicate în două — ea purta însă tocuri înalte şi îşi dădea cu ruj pe buze, iar soldaţii întorşi din război roiau cu toţii în jurul ei. Cu gândul îndreptat încă la soţul ei şi la jurămintele depuse, îi invita la dans, cu tocurile sale înalte şi cu părul fermecător, spunându-şi că soţul ei e mort şi că trebuie să-şi trăiască din nou viaţa.

Despică din nou lemnul cu toporul.

„Trag adânc în piept aerul rece ca gheaţa şi scot flăcări pe nări.

N-am fugit pentru că am fost un idiot arogant. Am crezut că voi putea să fug mereu. Am crezut că sunt nemuritor. Că moartea nu mă va prinde niciodată în ghearele ei. Mă credeam mai puternic şi mai inteligent decât moartea. Mai puternic şi mai inteligent decât Uniunea Sovietică. Am sărit în apele Volgăi de la treizeci de metri înălţime, am străbătut pe jos jumătate de ţară, am scăpat de închisoarea Kresty, de lagărul din Vladivostok şi de tifos.

Dar Tatiana m-a înlănţuit pentru totdeauna.

Voi avea cincizeci şi unu de ani când îmi vor da drumul de aici."
Se simţea atât de bătrân, după ce cunoscuse tinereţea în braţele ei...
Alexander stătuse prea mult în pădure. Fusese prea mult singur, în compania gândurilor sale. Iar tăcerea stranie a pădurii era cumplit de înspăimântătoare. Se uită de jur împrejur. Auzi deodată un zgomot. Ce era oare? I se părea cunoscut. îşi ţinu răsuflarea. îl va mai auzi oare din nou?
Da. Iată-l! în depărtare, se auzeau nişte râsete cristaline. Alexander puse un alt lemn pe butucul de tăiat şi ridică toporul. Rămase însă împietrit.
Auzi din nou râsetele domoale şi încântătoare, pe care le cunoştea atât de bine.
Tatiana, şopti el.
Se apropie de el, cu chipulpalid. Poartă un costum de baie cu buline, iar părul ii cade în valuri pe spate. Se aşază pe butuc, împiedicându-l să mai taie lemne. El îşi aprinde o ţigară şi o priveşte în tăcere. Nu ştie ce să-i spună.
— Alexander, rupe ea tăcerea. Trăieşti. Şi ai îmbătrânit atât de mult! Ce-aipăţit?
— Cum arăt? o întreabă el.
— De parcă ai avea aproape cincizeci de ani.
— Chiar atăta am.
— Tu ai cincizeci, dar eu am şaptesprezece, ii răspunde ea, cu râsul ei melodios. Ce nedreaptă e viaţa!
— îţi mai aminteşti de Lazarevo, Tania? De vara pe care am petrecut-o amândoi în '42?
— Care vară din '42? Eu am murit în '41. Voi avea mereu şaptesprezece ani. Ţi-o mai aminteşti pe Daşa? Daşa! Vino aici! Uite pe cine am găsit!
— Cum adică ai murit, Tania?Nu e adevărat. Uită-te la tine!Nu o mai striga pe Daşa!
— Vino, Daşa! Fireşte că am murit. Cum crezi că am fi putut să supravieţuim la Leningrad eu şi sora mea? N-am scăpat cu viaţă.
N-am avut cum s-ofacem. într-o dimineaţă, n-am putut să mai aduc apă. Şi nici raţiile. Am rămas împreună ţintuite în pat. Ne-am învelit cu o pătură. Focul s-a stins. Pâinea s-a terminat. Nu ne-am mai ridicat din pat.

— Stai puţini
Tania îi zâmbeşte, cu dinţii ei albi, pistruiifermecători, cosiţele-i şi sănii răvăşitori.
— De ce tai lemne, Alexander?
— Dar eu... eu de ce nu te-am ajutat, Tania?
— Cu ce să mă ajuţi?
— Cu pâine, cu raţii. De ce nu te-am ajutat să pleci din Leningrad?
— Ce tot spui? Nu ne-am mai văzut din septembrie. Unde aifost? Ai spui că o vei lua pe Daşa de soţie şi apoi ai dispărut. A crezut că ai părăsit-o.
— Pe ea? întreabă Alexander cu stupoare. Cum rămâne cu tine?
— Ce-i cu mine? întreabă ea veselă.
— Ai uitat de discuţia pe care am purtat-o în catedrala Sfântul Isaac? Ai uitat ce s-a întâmplat în Luga?
— Ce s-a întâmplat la Sfântul Isaac? Dar în Luga? Unde eşti, Daşa? N-o să crezi cu cine m-am întâlnit.
— Tania! insistă el. De ce te porţi de parcă nu m-ai cunoaşte? De ce te prefaci? îmifrângi inima. Te rog să încetezi! Spune-mi ceva care să-mi aline sufletul!
Tatiana încremeneşte, încetând să se mai agite, şi îl priveşte cu o expresie gravă pe chip.
—Alex, ce tot...
— Cum mi-ai spus?
—Alex...
— Nu mi-ai spus niciodată aşa.
— Cum adică? Aşa te-am strigat tot timpul.
Alexander încearcă cu disperare să se trezească. Trebuie să pună capăt visului. Altfel, o să înnebunească. Dar nu doarme. Vede toporul în faţa lui. Tatiana sare pe un picior.
—Ai uitat de Luga, Tania? Luga?
— La Luga aveam o căsuţă de vacanţă. Credeam că ne vom întoarce acolo după război, dar n-am mai apucat.
— De unde mă cunoşti? o întreabă el. De unde ştii cine sunt?
— Cum adică? îi răspunde cu râsul ei cristalin. Eşti iubitul surorii mele.
— Cum ne-am cunoscut?

— Prin intermediul ei. Vorbea de tine de săptămâni întregi. În cele din urmă, ai venit să iei masa la noi acasă.
— Când?
— Nu ştiu. Prin iulie.
— Dar ce-ţi spune ziua de 22 iunie? Ne-am cunoscut în iunie, nu-i aşa? în ziua în care a început războiul, ne-am întâlnit într-o staţie de autobuz. Ai uitat?
— Pe 22 iunie? Nici vorbă!
— Nu mâneai îngheţată pe bancă?
— Ba da...
— Şi nu te-a văzut un soldat — adică eu — de pe cealaltă parte a străzii?
— Nu era niciun soldat, îi răspunde ea pe un ton ferm. Strada era pustie. Am mâncat îngheţata, apoi m-am urcat în autobuz şi m-am dus pe Nevski Prospekt. Am intrat în magazinul Elisei, de unde am luat nişte caviar. Nu ne-a ajuns prea mult. Nu ne-a ajutat să ieşim din iarnă.
— Dar eu unde eram? strigă el.
— Nu ştiu, ciripeşte ea, sărind de colo colo. N-am văzut pe nimeni.
O priveşte, cu chipul cadaveric. Nici urmă de afecţiune nu se citeşte
în ochii ei, doar amuzament.
— De ce n-am ajutat-o pe sora ta în timpul blocadei? îngaimă el, rostind cu greu cuvintele.
— Nu ştiu dacă acesta este adevărul, Alexander, îi răspunde ea coborând, încântată, glasul, darDimitri ne-a spus că ai fugit. în America — complet singur! E adevărat? Ne-ai lăsat şi ai plecat? continuă ea râzând. Minunat! America! Dasa, vino aici! Numai despre asta am vorbit cu Dasa în lunile de iarnă, continuă Tatiana, întorcându-se spre Alexander. Chiar şi în ultima noastră dimineaţă ne gândeam la
tine, spunându-ne că stai la căldură şi ai mâncat pe săturate. Ne întrebam dacă e căldură în America pe timp de război. Şi pâine albă.
Alexandernu mai stătea în picioare. Căzuse în genunchi în zăpadă.
— Tania... o strigă cu disperare în glas. Tatia...

— Cum mi-ai spus?

— Tatiaşa, dragostea mea, Tania, soţia şi mama copilului meu, nu-ţi mai aminteşti de Lazarevo?

— Lazarevo? Unde e asta? îl întreabă încruntându-se. Alexander, te porţi foarte ciudat. Ce tot spui acolo ? Nu sunt soţia ta. Nu sunt soţia nimănui. Despre ce copil vorbeşti? continuă, râzând şi ridicând din umeri. Ştii foarte bine că n-am avut nici măcar vreun prieten, murmură, cu ochi scânteietori. Am trăit prin intermediul surorii mele. Vino aici, Daşa! Uite cu cine m-am întâlnit! Povesteşte-mi mai mult despre iubitul tău, Alexander! Cum era?

Şi dispare, fără să mai arunce nici măcar o privire înapoi. în curând, şi râsetele ei se pierd în zare.

Alexander scăpă toporul,'se ridică în picioare şi se îndepărtă.

îl prinseră în pădure şi îl aduseră înapoi. După două săptămâni petrecute în închisoarea din lagăr, Alexander desfăcu lacătul lanţurilor de la picioare cu un ac pe care îl purta în ghete. îi puseră din nou lanţurile la picioare şi îi luară ghetele. Desfăcu din nou lacătul cu un mănunchi de paie pe care îl găsi pe podeaua din ciment a carcerei. îl bătură fără milă şi îl ţinură legat de picioare, cu capul în jos, timp de douăzeci şi patru de ore. în încercările de a se ridica, îşi dislocă gleznele.

îl lăsară apoi pe paie în celulă, cu braţele legate deasupra capului, şi cineva îi îndesa în gură câte o bucată de pâine de trei ori pe zi.

într-o zi, Alexander îşi întoarse capul şi refuză pâinea. Acceptă să bea nişte apă.

A doua zi, refuză din nou pâinea.

Apoi nu mai veni nimeni.

într-o seară, deschise ochii; îi era frig şi sete. Se simţea murdar şi îl durea fiecare părticică a corpului. Nu se putea mişca. încercă să se învelească cu paiele. în zadar însă. îşi întoarse capul spre
stânga şi îşi aţinti privirea în zidul întunecat. îşi întoarse apoi capul spre dreapta şi clipi.

Harold Barrington stătea pe vine, rezemat de perete. Purta nişte pantaloni largi şi o cămaşă albă şi avea părul pieptănat. Părea tânăr, mai tânăr decât Alexander. Rămase mult timp tăcut. Alexander nu îndrăznea să

clipească; se temea că tatăl lui avea să dispară la cel mai mic gest al său.
— Tată? şopti el.
— Ce se întâmplă cu tine, Alexander?
— Nu ştiu. Cred că totul s-a terminat pentru mine.
— Ţara noastră adoptivă ţi-a întors spatele.
— Da.
— Te-a trădat, prima oară cu războiul ăsta prostesc, a doua oară când a refuzat să te trateze cape o fiinţă umană în lagărele de prizonieri şi a treia oară acum, când te pedepseşte pentru că i-ai salvat stilul de viaţă.
— Da. Şi prietenii mei sunt fie morţi, fie complet dispăruţi.
— Lasă-ipe ei! Te-ai însurat?
— Da, m-am însurat.
— Unde e soţia ta?
— Nu ştiu. N-am mai văzut-o de ani buni, răspunse Alexander, după o scurtă şovăire.
— Te aşteaptă?
— Cred că nu mă mai aşteaptă de mult. îşi trăieşte viaţa.
— Dar tu? Tu îţi trăieşti viaţa?
— Da, răspunse Alexander. îmi trăiesc viaţa pe care mi-am conturat-o singur.
Harold rămase tăcut în întuneric.
— Nu, fiule, rupse, în cele din urmă, tăcerea. Trăieşti viaţa pe care ţi-am conturat-o eu.
Alexander se temea să clipească.
— Am crezut că vei ajunge departe, Alexander. Amândoi am crezut asta, şi eu, şi mama ta.
— Ştiu, tată. M-am descurcat bine un timp.
— Mi-am imaginat o altă viaţă pentru tine.
— Şi eu.
Harold stătea aplecat deasupra lui Alexander.
— Unde efiul meu? şopti el. Unde e băiatul meu, Alexander Bar- rington? îmi vreau fiul înapoi. Vreau să-l iau în braţe şi să-mi adoarmă la piept, aşa cum făcea când era prunc.
—Aici sunt, răspunse Alexander.
— Cere nişte pâine, Alexander! îl rugă Harold cu vocea frântă. Te implor. Nu mai fi atât de mândru!
Alexander nu-i răspunse.

Harold se aplecă deasupra lui şi îi şopti:
— De ştii, cu nerv, cu inimă, cu vână, Drept să rămâi,
când ele june nu-s,
Şi stai tot dârz, când nu mai e stăpână
Decât voinţa ce le ţine sus.[1]

1 **Rudyard Kipling, *Dacă*, traducere de Dan Duţescu**

Atunci Alexander clipi. Şi Harold dispăru.New York, decembrie 1945

Tatiana îl pregătea pe Anthony de culcare când îl auzi spunând deodată:

— Mami, Jeb ar putea fi tăticul meu?

— Cred că nu, dragul meu, îi răspunse ea.

— Dar Edward?

— Poate că da. Îţi place?

— Da, îmi place. Se poartă frumos cu mine.

— Da, scumpule, Edward e un om bun.

— Mami, spune-mi o poveste!

Se aşeză în genunchi lângă patul lui Anthony şi îşi împreună mâinile ca într-o rugă.

— Vrei să-ţi povestesc cum ursuleţul Winnie şi Purceluşul au găsit un borcan cu miere fără fund, iar ursuleţul s-a îngrăşat atât de tare încât a fost nevoit să urmeze o dietă...

— Nu, n-o vreau pe asta. Spune-mi una *înfiooşătoare*|

— Nu ştiu poveşti înfricoşătoare.

— *Veau una înficoşătoare,* insistă Anthony pe un ton ferm, ce anula orice argument.

— Bine, răspunse Tatiana căzând pe gânduri. O să-ţi spun povestea lui Danae, fata din cufăr.

— Fata din cufăr?

— Da. Tabloul ei, realizat de Rembrandt, un pictor renumit, se afla la muzeul din Leningrad, oraşul meu natal. Când a izbucnit războiul, toate tablourile au fost transferate din muzeu şi nu mai ştiu dacă Danae şi toate celelalte tablouri mai sunt sau nu în siguranţă.

— Povesteşte-mi despre fata din cufăr, mami!

Tatiana trase adânc aer în piept.

— A fost odată ca niciodată, un rege mişel, pe nume Acrisios. Acesta avea o fiică, ce purta numele de Danae.

— Era tânără?

— Da.

— Şi era o *pinţesăfumoasă}* întrebă Anthony chicotind.

— Da. Dar Acrisios avea un oracol... continuă Tatiana, după o scurtă şovăire.

— Ce este un oracol?

— O persoană care prevesteşte viitorul. Acest oracol îi spuse că fiul fiicei lui îi va curma viaţa. El se sperie...

— Nu voia să moară?

— Exact. O ferecă, aşadar, pe Danae într-o odaie din bronz, pentru ca nimeni să nu ajungă la ea şi să-i facă un copil.

— Dar cineva tot a ajuns la ea, spuse Anthony zâmbind.

— Aşa e. Zeus, continuă Tatiana, cu mâinile împreunate, stând în genunchi. Zeus găsi o cale ca să se strecoare în odaia din bronz a lui Danae, prefăcându-se într-o ploaie de aur, şi îi dărui un prunc, un băiat. Ştii cum l-au numit? Perseu.

— Perseu, repetă Anthony.

Tatiana încuviinţă din cap.

— Când Acrisios află că fiica lui avea un fiu, se sperie atât de tare, că nu mai ştia ce să facă. Nu îndrăznea să-l ucidă pe băiat, dar nici în viaţă nu putea să-l lase. Aşa că îi închise pe amândoi, mamă şi fiu, într-un cufăr şi îi aruncă în apele furtunoase ale mării. Anthony o asculta fascinat.

— Plutiră, singuri, în derivă, fără apă şi merinde. Danae era înspăimântată, dar Perseu îi conferea curaj, povesti Tatiana zâmbind. Ştia, în adâncul inimii lui de copil, că tatăl său nu-l va lăsa să piară. Nici pe el, nici pe Danae. Şi nu se înşelă, adăugă Tania, după câteva clipe de tăcere. Zeus îl rugă pe Poseidon, zeul mării, să domolească apele tumultuoase şi să-i ajute să ajungă în siguranţă, cu arca lor fragilă, pe malurile insulei greceşti.

— Ştiam eu că vor fi în siguranţă, spuse Anthony cu un zâmbet pe buze, trăgând adânc aer în piept. Şi au trăit fericiţi până la adânci bătrâneţi?

— Da.

— Ce s-a întâmplat cu Perseu?

— Într-o bună zi, când te vei face mai mare, îţi voi povesti ce soartă i-au hărăzit zeii lui Perseu.

— Vei fi... *oracolul* meu?

— Da.

— Dar n-a murit?

— O, nu, nici vorbă! A crescut frumos. Toţi oamenii de pe insulă au intuit imediat obârşia nobilă a lui Perseu — fiul nu doar al unui rege, ci şi al unui zeu. A crescut puternic, biruindu-şi mereu adversarii la jocuri, apoi a

înfăptuit acte de vitejie, devenind un erou printre oameni.
— Perseu a devenit un erou? o întrebă Anthony scrutând-o.
— Da, fiule, răspunse Tatiana. Perseu a devenit un erou mitologic. Când o să te faci mai mare, o să-ţi povestesc cum le-a curmat viaţa Meduzei Gorgone şi monstrului mărilor. Acum însă vreau să dormi în tihnă şi să visezi frumos — că te plimbi prin Luna Park, mănânci vată de zahăr şi te joci de-a v-aţi ascunselea pe sub pasarela de promenadă. Bine?
— Mami, stai puţin! Oracolul a avut dreptate în cele din urmă? Perseu l-a ucis... pe omul ăla?
— Da, fiule. Perseu l-a ucis pe Acrisios. Din greşeală. Fără să vrea.
— A fost îndreptăţit, aşadar, să-i alunge.
— S-ar putea. Dar nu mai are nicio importanţă, nu-i aşa?
— Nu. N-a fost o poveste prea *înfiocoşătoare,* mami. Poate, data viitoare, îmi spui povestea monstrului mărilor.
— Poate. Te iubesc, îi spuse ea închizând uşa dormitorului în urma ei.
Vikki plecase să petreacă o altă seară de Crăciun la spital. O invitase şi pe Tatiana, dar ea o refuzase. Stătea acum la masa din bucătărie, cu o ceaşcă de ceai în faţă, răsfoind paginile ziarului *New York Times* şi ascultând la radio ultimele ştiri de la Nürnberg, când sună soneria. Era Jeb. Purta uniforma forţelor navale, care îi punea în valoare înălţimea şi statura impunătoare.
— Ce cauţi aici? îl întrebă ea uimită, căci nu se aştepta la vizita lui.
— Am venit să te văd, răspunse Jeb, intrând înăuntru pe lângă ea.
— Poftește! murmură ea în barbă, închizând uşa în urma lui. E cam târziu.
— Târziu pentru ce?
— Vrei o ceaşcă de ceai? îl întrebă Tatiana, intrând în bucătărie.
— Mai degrabă o bere. Ai bere?
— Nu, n-am. Doar ceai.

Îi făcu o ceaşcă de ceai şi se aşeză încordată lângă el, pe canapea. Jeb luă o înghiţitură şi lăsă ceaşca jos.

— E liniște, spuse el. Vikki nu e acasă?

— A ieşit puţin, răspunse Tatiana.

— La unsprezece seara?

— Se întoarce imediat.

— Mda, spuse el aruncâncându-i o ocheadă. Chiar mă gândeam că n-am avut niciodată şansa să fim singuri, adăugă, atin- gându-i coapsa cu piciorul.

— Serios? răspunse ea, fără să se îndepărteze.

— Da. De ce nu treci pe la mine?

— Dar nu stai cu Vincent?

— Şi ce-are a face?

— Nici tu nu eşti singur.

— Da, dar Vikki e *mereu* prin preajmă, spuse el tendenţios. Ca şi Anthony.

— Anthony nu are unde să se ducă, ripostă ea privindu-l pieziş.

— Mda. Doarme acum?

— Da, dar e cam agitat.

— Aha! spuse apoi, trântind-o pe canapea şi contopindu-şi gura cu a ei.

— Stai puţin! îngăimă Tatiana, răsucindu-şi capul dintr-o parte într-alta. Nu pot să respir.
încercă să-l împingă, dar nu reuşi să-l clinteas că.

— Hei! spuse el. Parfumul tău îmi îmbată simţurile... şi suntem complet singuri.

— Dă-mi drumul, te rog!

— Draga meaTania, nu ştii cu cine ai de-a face.

— Dar nici tu nu ştii cu cine ai de-a face, ripostă ea, reuşind să scape de sub trupul lui greoi şi să se strecoare pe podea. îmi pare rău, Jeb, dar sunt obosită, îi spuse apoi, gâfâind. Mâine trebuie să mă trezesc foarte devreme. Ai putea să pleci, te rog?

— Să plec? întrebă el cu iritare în glas. Nu plec nicăieri. Până nu...
Se opri, apoi continuă:

— De ce crezi că am venit aici?

— Nu ştiu, Jeb. Şi nici n-am de gând să ghicesc. Să te cerţi cu mine, probabil. Dar n-am chef de ceartă.

— Nu vreau să ne certăm, Tatiana, îi răspunse el ridicându-se de pe canapea şi îndreptându-se spre ea. Nu de asta am chef.

— Ei bine, eu nu am chef nici de ceartă, nici de altceva, îi dădu ea replica, vădit deranjată de prezenţa lui — de uniforma, de înălţimea şi de părul lui. Se simţea copleşită deopotrivă de regrete, dar şi de mânie faţă de sine însăşi, căci se făcu lumină în mintea ei. Era oare *chiar* atât de transparentă?

— Tania, am senzaţia că mă duci cu zăhărelul, declară Jeb aşe- zându-se pe canapea.

— Nici gând! încercăm doar să ne cunoaştem mai bine, asta-i tot.

— Exact. Trebuie să ne cunoaştem mult mai bine. Sincer să fiu, eu vreau să te cunosc foarte bine. Tatiana îl privea cu răceală, cum stătea cu picioarele larg depărtate şi braţele întinse pe speteaza canapelei.

— Am un copil în dormitor. Unde ţi-e capul de-ţi permiţi să ridici vocea şi să te porţi în felul ăsta? îl mustră ea, îndreptându-se spre uşă.

— N-am de gând să plec, răspunse el sărind de pe canapea şi apucând-o de braţ.

— *Ba da*, Jeb. Dacă vrei să ne mai vedem, va trebui să pleci chiar acum.

— Ce e asta? O ameninţare? o întrebă trăgând-o de pulover. Şi ce-o să faci? continuă râzând. Mă dai afară? Mă împiedici să mai vin înapoi?

— Da, la ambele întrebări, răspunse ea.

O prinse cu putere şi o strânse în braţe.

— Văd prea bine cum mă priveşti, îi spuse în şoaptă. Crezi că nu văd, dar te înşeli. Ştiu că şi tu ţi-o doreşti, Tania.

— încetează! îi răspunse ea, luptându-se să se elibereze din strânsoarea lui.

Un fior de tristeţe îi străpunse inima. Tristeţe pentru ea însăşi.

El o strânse şi mai tare, izbucnind în râs. Tatiana îl ciupi cu putere de încheietură.

— Potoleşte-te!

— Au! exclamă el cu glas tare. Vrei să joci dur? Asta vrei?

O trase spre el şi o trânti cu forţa pe canapea.

— Nu înţelegi? spuse ea cu răsuflarea întretăiată. Nu vreau s-o fac deloc. A fost o greşeală cumplită.

— E prea târziu pentru greşeli, scumpo. M-am săturat să umblu numai cu mănuşi în preajma ta.

Stătea imobilizată sub greutatea lui şi, copleşită de dezgust faţă de propria persoană, nu ştia ce să facă. „Am cunoscut dragostea în braţele lui Alexander", îşi spuse în gând. „Nu asta e viaţa pe care vreau s-o duc."

Prefacându-se că îl sărută, Tatiana îl muşcă zdravăn de buză, sfâşiindu-i-o. Jeb ţipă de durere, iar Tatiana îl împinse şi sări în picioare. Jeb sări şi el şi, înainte ca Tatiana să apuce să facă vreo mişcare sau să se ferească din calea lui, o lovi cu pumnul în faţă. Sub impactul loviturii, Tatiana se prăbuşi, cu ochii împăienjeniţi, dar se luptă să se ridice imediat în capul oaselor, deoarece auzi un zgomot surd lângă uşa dormitorului. Anthony stătea în pijama, lipit de perete, tremurând ca varga, cu privirea aţintită asupra lui Jeb.

— Nu... îngăimă cu glas pierdut. Nu-i face rău lu'mami!

Tatiana se duse în patru labe spre el.

Jeb înjură, ştergându-şi gura de sânge.

Tatiana îl împinse pe Anthony în dormitor, spunându-i în şoaptă:

— Stai aici! Să nu ieşi din cameră, indiferent ce s-ar întâmpla! Ai auzit?

Se duse apoi iute spre dulap şi scoase rucsacul negru ascuns în colţul şifonierului.

Anthony o privea cu buzele tremurânde, fără să rostească vreun cuvânt.

— Ai auzit? Pentru *nimic* în lume să nu ieşi de aici!

El încuviinţă dând din cap.

Tatiana închise uşa în urma ei. îi curgea sânge din nas. Iar ochiul i se umfla.

îl privi pe Jeb de parcă nu l-ar fi văzut în viaţa ei. Cum de se lăsase păcălită de acea imagine palidă a lui Alexander? îşi dorise să înlocuiască o părticică din el — cea după care tânjea cu disperare şi cea care avea să-i aducă alinare. Şi iată ce făcuse.

Cu răsuflarea întretăiată, Tatiana îndreptă pistolul german P-38 spre Jeb, care o privea gâfâind, cu o expresie amuzată pe chip.

— Pleacă din apartamentul meu!

— De unde naiba ai găsit jucăria *aia*? o întrebă el, scrutând-o cu o privire uluită şi pufnind apoi în râs.

— Mi l-a dat soţul şi tatăl fiului meu ca să mă apăr de canibali, îi răspunse ea. Soţul meu era maior în Armata Roşie şi m-a învăţat cum să folosesc o armă de foc. Acum dispari de aici!

Ţinea pistolul cu ambele mâini şi picioarele depărtate.

— E încărcat? o întrebă cu dispreţ în glas.

Tatiana şovăi uşor, apoi trase cocoşul, îndreptă arma spre partea stângă a feţei lui Jeb, respiră adânc şi trase. Jeb se clătină pe picioare şi se prăbuşi pe podea. Glonţul făcu o gaură în perete şi rămase blocat în zidul exterior din cărămidă al clădirii. Făcuse un zgomot cumplit, dar Anthony nu ieşi din dormitor. Vecinii de dedesubt începură să bată în pereţi, atrăgându-i atenţia să fie mai silenţioasă.

Tatiana se apropie de Jeb şi îl lovi peste faţă cu ţeava pistolului.

— Da, e încărcat, îi spuse apoi. Acum cară-te dracului de aici!

— Ţi-ai pierdut minţile? strigă el, cu mâinile ridicate.

Tatiana se îndepărtă câţiva paşi şi îndreptă din nou pistolul
spre el.

— O să regreţi! Amarnic! Vreau să ştii că *nu* mă mai întorc, o ameninţă Jeb, ridicându-se în picioare.

Ea stătea în aceeaşi poziţie, cu pistolul îndreptat spre el.

— Sper să-mi revin într-o bună zi. Acum dispari de aici! După ce plecă, Tatiana trase zăvorul şi puse lanţul la uşă. Se
spălă pe faţă şi pe mâini şi se duse apoi să vadă ce făcea fiul ei. II găsi stând cuibărit în colţul camerei. Urcându-l din nou în pat, Tatiana îl înveli în pături, fără să rostească însă vreun cuvânt. Mângâie uşor pătura şi plecă din dormitor.

Ieşi pe scara de incendiu şi rămase învăluită în aerul rece al nopţii. De pe Church Street răsună deodată sirena unei ambulanţe.

„Cam asta este pentru mine", îşi spuse Tatiana în gând. „S-a terminat. O simt. Nu pot să merg mai departe.

Mă voi întinde pe sanie şi voi închide ochii, iar el mă va purta prin nămeţi, spre apartamentul meu din Soviet Cinci. Dar când vom ajunge acolo, nu-i voi mai simţi mâna pe obraz."

Privi pistolul pe care îl ţinea în poală, încărcat cu încă şapte gloanţe, şi se gândi că totul va dura doar o fracţiune de secundă. Nici măcar atât. Doar o miime de secundă şi totul se va termina. Era atât de uşor...

închise ochii. Ce alinare! Să nu se mai trezească din somn. Şi să nu-l mai revadă zăcând inert pe gheaţă. „Ce alinare să nu mai iubeşti!

Să nu mai simţi durerea şi dorinţa! De parcă suferinţa nu e doar dreptul şi privilegiul meu, ci şi pedeapsa mea. îmbrăţişez
durerea cum l-am îmbrăţişat cândva pe el; cât timp îmi mistuie sufletul, îl simt aproape; cât timp mă prefac că trăiesc, îi simt prezenţa lângă mine. Am îndurat trei ani singurătatea, copleşită de tristeţe şi de deznădejde.
Am crezut amândoi că sunt puternică. Am crezut amândoi că voi putea merge mai departe. Am crezut amândoi că voi putea să-mi continui viaţa.
Dar ne-am înşelat — amândoi.
Nu pot să trăiesc fără tine.
Deşi îmi doresc. Cu disperare.
îmi voi simţi sufletul alinat când nu va mai trebui să trăiesc pentru amândoi. Ce bucurie îmi va fi dat să trăiesc!"
îşi aţinti privirea asupra armei pe care o ţinea încleştată în mâini.
în acele clipe întunecate, Tatiana auzi glasul fiului ei:
— Mami!
Stătea în pijama lângă fereastra deschisă, cu buzele tremurânde şi ochii aţintiţi asupra pistolului.
— Anthony, du-te în camera ta! îi spuse ea.
— Nu. Vreau să mă culci tu.
— Du-te în pat! Vin şi eu imediat.

— Nu. Vino acum cu mine! insistă el printre lacrimi.
Tatiana privi arma. Lăsă apoi pistolul pe podeaua din metal a
scării de incendiu şi intră în casă.
îl aşează pe Anthony în pat şi îl înveli în pături.
— Vikki se va întoarce în curând acasă, îi şopti ea.
— N-o vreau pe Vikki, îi răspunse băieţelul. Vreau să stau cu tine. Culcă-te cu mine!
— Anthony...
— Mami, culcă-te cu mine!
Tatiana se aşează, îmbrăcată, lângă fiul ei, ferindu-şi cu grijă chipul tumefiat, şi îşi puse braţul peste el.
— Stai aici! o rugă Anthony. Culcă-te cu mine, mami!
Rămaseră în tăcere. Minutele treceau uşor.
— Fiule, de acum încolo, totul va fi bine, îi spuse ea. îţi promit. Sunt cuvintele tatălui tău. Nu ale mamei tale. Totul va fi bine.

—Tata a fost într-adevăr maior în Armata Roşie? întrebă încet băieţelul.

— Da.

— El n-ar fi ratat, adăugă apoi, după o scurtă şovăire.

— Sst, Anthony!

Tatiana se gândi la ziua de mâine.

Va continua să trăiască cu teama în suflet. Şi nu doar cu teama. Ci şi cu ideea morţii adânc înrădăcinată. „Curaj, Tatiana! Curaj, dragostea mea! Ridică-te acum! Fă-o pentru mine! Mergi mai departe şi ai grijă de fiul nostru! Iar eu te voi veghea din umbră."

Alexander, îngerul ei păzitor, o veghea din Ceruri, şoptindu-i cu durere în glas: *Tania, îţi mai aminteşti ce i-ai spus surorii tale pe când. zăcea aproape fără suflare pe gheaţă, prăbuşită în zăpadă, incapabilă să mai facă vreun pas? „Ridică-te, Daşa!" Asta i-ai spus. „Alexander încearcă să-ţi salveze viaţa. Arată-i că îţipreţuieşti viaţa! Ridică-te şi fa câţiva paşi spre camion, Daşa!"*

Asta îţi spun şi eu fie acum. Arată-mi că îţi preţuieşti viaţa! Ridică-te şi fă câfiva paşi spre camion, Tania!

Tatiana rămase lângă Anthony până când băieţelul adormi. Era târziu şi Vikki nu ajunsese încă acasă. Se ridică, în cele din urmă, din pat şi puse

pistolul în rucsac. Scoase apoi verighetele de la gât şi, sărutându-le cu tandreţe, le puse şi pe ele în rucsac, alături de bereta lui Alexander, de *Călăreful de aramă* al lui Puşkin şi de fotografia soţului ei, surprins în momentul decernării medaliei primite pentru salvarea lui Iuri Stepanov. Alături de medalia *Erou al Uniunii Sovietice*, primită pentru salvarea doctorului Matthew Sayers din apele îngheţate ale lacului Ladoga. Verighetele, medaliile, fotografiile, cartea lui Puşkin, banii, bereta... şi fotografia lor de la nuntă...

Toate sălăşluiau împreună. Alexander...

Şi Tatiana...New York, ianuarie 1946

Anul Nou. Tatiana, cu ochiul încă umflat şi vânăt, se duse, ca de obicei, împreună cu Vikki şi cu Anthony, să patineze în Central Park.

La întoarcere, pe 59th Street, de unde aveau să ia un autobuz spre casă, Vikki o privea pe Tatiana cu ochi stăruitori.

— De ce te uiţi aşa la mine?

Vikki nu-i răspunse.

— Ce e?

— Am trecut pe lângă trei cabine de telefon. -Şi?

— Şi nu-mi ceri să am grijă de Anthony pentru câteva clipe ca să dai un telefon?

Tatiana scruta Fifth Avenue.

— Nu, răspunse ea. Dar crezi că Edward ar mai vrea să ieşim împreună în oraş?

— Cred că va fi în al nouălea cer, răspunse Vikki surâzătoare.

Tatiana lua masa cu Edward la spitalul NYU: supă şi sandviciuri cu ton. Îi plăcea tonul cu maioneză, lăptuci şi roşii. Nu mâncase niciodată ton înainte de a ajunge în America. Şi nici lăptuci.

— Tania, cum ţi-ai învineţit ochiul?

Era doctor. Nu-i scăpa nimic. Tania nu trebuia să uite asta.

— Am căzut şi m-am lovit. Dar n-ai de ce să-ţi faci griji. Hei! spuse apoi pe un ton vesel, întinzând braţul peste masă şi luându-l de mână. Am auzit că s-a lansat *Mildred Pierce*[1] şi că este o adevărată capodoperă. Vrei să mergem să-l vedem?

— Firește. Când?

— Vineri seară? Vino la noi când pleci de la spital! Pregătesc cina şi apoi mergem la film.

— Vrei să vin *seara*? întrebă încet Edward, după o scurtă şovăire.

— Chiar te rog.

1 **Film noir dramatic american, lansat în 1945, regizat de Michael Curtiz, cu Joan Crawford, Jack Carson şi Zachary Scott în rolurile principale, bazat pe romanul omonim din 1941, de James M. Cain**

Edward îi privi mâna peste a lui, apoi îşi înălţă ochii spre ea.

— Ceva nu e în regulă. Nu-i aşa? Ce s-a întâmplat? Ai descoperit că mai ai doar cinci zile de trăit?

— Nu, îi răspunse ea. Am descoperit că mai am şaptezeci de ani de trăit.

A doua zi, se afla în salonul de consultaţii de la Ellis, unde completa documentele unui refugiat polonez, când intră o asistentă şi îi spuse în şoaptă:

— Te caută cineva.

— Cine? întrebă Tatiana, fără să-şi ridice privirea din formularul pentru cererea de rezidenţă.

— Nu l-am mai văzut până acum. Susţine că e de la Departamentul de Stat.

Tatiana îşi ridică imediat privirea.

Pe coridor o aştepta Sam Gulotta, îmbrăcat la costum.

— Bună, Tatiana, o întâmpină el. Ce faci? Ai petrecut bine Anul Nou?

— Sunt bine, da. Tu? îi răspunse, fără să mai poată rosti apoi vreun cuvânt.

Făcu un pas înapoi, sperând că Sam nu va observa că se rezema de perete.

— Am aşteptat să mă suni.

Ea dădu din umeri, cu un gest deliberat. încerca cu greu să-şi ascundă tremurul corpului.

— N-am vrut să te mai deranjez. Ai fost atât de tolerant cu mine de-a lungul anilor...

— Putem să stăm undeva de vorbă? întrebă Sam, scrutând holul.

Ieşiră afară şi se aşezară pe băncile de lângă leagănele unde Anthony obişnuia să se joace.

— Speram să mă suni, spuse Sam.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea. încă mă caută?

El clătină din cap. Tatiana îşi încleştă mâinile pe marginea băncii. Frigul îi oferea un pretext pentru dinţii care îi clănţăneau în gură.

— Ce e? murmură ea. Ai obţinut vreo informaţie? A murit?

— Da, am aflat ceva. S-a demarat o anchetă asupra dosarului său. Şi, ca întotdeauna, a ajuns unde

nu trebuia — la departamentul Afacerilor Globale, care l-a înmânat Biroului pentru Populaţie, Refugiaţi şi Migraţie. Aceştia au spus că nu e de competenţa lor şi l-au trimis Biroului Executiv pentru Analizarea Imigraţiei (EOIR), din cadrul Departamentului de Justiţie, continuă Sam, clătinând din cap. Cineva ar trebui să le explice diferenţa crucială dintre imigrare şi emigrare...

— Sam... îngăimă Tatiana.

— O, da! Voiam doar să-ţi explic birocraţia guvernului nostru. Totul se mişcă în pas de melc. Să-ţi spun în ce constă ancheta: e foarte scurtă. Un soldat americam din trupele aliate, fruntaşul Paul Markey din Divizia de Infanterie 273, a contactat Departamentul de Stat — chiar vara trecută —, întrebând dacă deţin informaţii despre un american pe nume Alexander Barrington.

Tatiana se clătină şi se rezemă de spătarul băncii.

Rămase tăcută vreme îndelungată.

— Tania!

— Da, îi răspunse cu o voce pe care nu şi-o recunoştea. Sam, cine este soldatul Markey?

— Fruntaşul Paul Markey din Des Moines, Iowa. Douăzeci şi unu de ani, trei ani petrecuţi în forţele armate. L-am sunat acasă săptămâna trecută. Am vorbit cu mama lui, continuă Sam, lăsându-şi capul în pământ. S-a întors din Europa şi a fost lăsat la vatră vara trecută. Cred că atunci şi-a început ancheta. Mi-e teamă că am veşti proaste despre el. În octombrie, şi-a pus capăt vieţii.

Tatiana trase adânc aer în piept şi clipi.

— Sam, nu... îmi pare rău pentru el, dar... vreau să ştiu *cine* este Paul Markey. Unde a fost?

— Ştiu prea puţine despre el, cu excepţia anchetei făcute, verbal, prin telefon.

— Cu cine a vorbit din cadrul Departamentului de Stat?

— Cu o femeie pe nume Linda Clark.

— N-ar trebui să luăm legătura cu ea?

— Am facut-o deja. Ea mi-a relatat transcrierea convorbirii telefonice.

Tatiana îşi ţinu răsuflarea.

— Paul Markey i-a spus că, atunci când regimentul său a eliberat din mâinile nemţilor, pe 16 aprilie 1945, castelul Colditz — o fortăreaţă folosită ca lagăr Oflag în timpul războiului — printre sutele de ofiţeri ai aliaţilor se aflau şi câţiva ofiţeri sovietici, cam o jumătate de duzină. Unul dintre ei l-a abordat pe Markey, într-o engleză surprinzător de corectă, şi i-a cerut ajutorul. I-a spus că e american şi că îl cheamă Alexander Barrington, apoi l-a rugat să-i verifice povestea şi să-l ajute.

Tatiana începu să plângă. Umerii îi tremurau, iar lacrimile i se prelingeau printre degetele cu care îşi acoperea faţa. Sam îi puse mâna pe spate şi o mângâie cu blândeţe.

Trecură câteva minute. Tatiana se linişti, în cele din urmă.

— Ştiam eu că m-a minţit, şopti ea. O simţeam în adâncul sufletului. Nu aveam dovezi, dar ştiam.

— Cum rămâne cu certificatul de deces?

— E fals, îi răspunse cu un suspin de durere. Doar ca să mă facă să plec din Uniunea Sovietică.

— Cum a ajuns de la Leningrad în Colditz?

— Cum ţi-am spus deja. A fost încorporat într-un batalion penal. Când armata sovietică i-a alungat pe nemţi din Rusia, a însoţit forţele sovietice cu batalionul său. A ajuns, evident, într-un lagăr de prizonieri, în acel castel Colditz.

— Vrei să-ţi relatez şi restul discuţiei purtate de Markey cu Clark?

— Da, îi răspunse ea cu un suspin. Ce s-a întâmplat cu prizonierii eliberaţi?

— Au plecat cu toţii acasă, în afară de sovietici. Markey i-a spus lui Clark că a doua zi după eliberare, pe 17 aprilie, un convoi sovietic a venit la Colditz şi i-a luat pe ofiţerii sovietici, printre care se afla şi acest prizonier.

— Şi unde i-a dus?

— Markey nu ştia. I-a mărturisit Lindei Clark că s-a întors în Statele Unite în vară şi a sunat din curiozitate la Departamentul de Stat. În octombrie, a primit un telefon acasă, în Iowa, de la biroul Afacerilor

Consulare. Aceştia i-au spus că Alexander Barrington s-a născut într-adevăr în Statele Unite, dar că locuieşte în Uniunea Sovietică încă din 1930. Trei zile mai târziu, susţine mama lui, Markey s-a sinucis.

Tatiana păstră un timp tăcerea, încercând să-şi stăvilească freamătul glasului.

— Ce eliberare e asta? întrebă, în cele din urmă. Americanii vin să elibereze prizonierii din castelul Colditz. De ce sovieticii nu sunt eliberaţi? De ce se mai afla încă acolo o zi mai târziu?

Sam nu-i răspunse.

— Sam! îl strigă ea, ridicându-şi privirea şi ştergându-şi chipul de lacrimi.

— Ce e?

— Mi-am imaginat că am pus o întrebare retorică, dar tăcerea ta adâncă mă face să cred că întrebarea mea are şi răspuns.

El rămase tăcut.

— Sam!

— Ce vrei? De ce faci asta? îi răspunse, în cele din urmă, oftând adânc. Am auzit nişte zvonuri, dar nu pot nici să le confirm, nici să le infirm. Prin Departamentul de Stat, cât şi prin cercurile înalte din Departamentul Apărării, se zvoneşte că soldaţii americani au primit ordin ca, până la venirea Armatei Roşii, să-i ţină pe loc pe refugiaţii sau ofiţerii sovietici.

— De ce?

— Nu ştiu.

— De unde a venit ordinul ăsta?

— De la rangurile înalte.

— Cât de înalte?

Sam păstră tăcerea timp de câteva secunde înspăimântătoare.

— Până la cele din vârf, răspunse, în cele din urmă.

— Vikki, trebuie să facem o mică plimbare, îi spuse Tatiana prietenei sale în seara aceea, când se întoarse acasă.

— O, nu, Dumnezeule mare! exclamă Vikki, prăbuşindu-se pe canapea. De fiecare dată când spui cuvântul *mic*, înseamnă o destinaţie incredibil de îndepărtată. Unde mai vrei să ajungi, de această dată?

— În Iowa. Sărmanul Edward! Mi-e teamă că va trebui să ne anulăm planurile.
— în Iowa? O, nu! Refuz să merg. Du-te singură! Eu nu vin. Nici Anthony nu vrea să vină. Refuzăm amândoi. Ai auzit?
— E frumos pe aici, îi spuse Vikki lui Anthony, uitându-se pe fereastra trenului Amtrak. Numai câmpuri cât vezi cu ochii. Ce crezi că sădesc oamenii pe aceste ogoare, Anthony?
— Grâu, răspunse el. Porumb.
Vikki îi aruncă o privire Tatianei, care se prefacea adâncită în paginile unei cărţi.
— De unde ştii asta, Anthony?
— Aşa le spune mami. Ogoare de grâu. Şi ogoare de porumb.
— Aha!
Tatiana zâmbi.
Des Moines era un oraş ridicat în mijlocul ogoarelor. Era cumplit de frig în Iowa în luna ianuarie. Nu se aşteptase să fie chiar atât de frig, mărturisi Vikki.
— De ce mi-am imaginat că e cald aici? Am tot auzind vor- bindu-se despre furtuni de nisip în zona asta. Dar cum ar putea să apară seceta când e ger?
— Nu avem furtuni de nisip pe timp de iarnă, Vikki, răspunse Tatiana, încheindu-şi haina până în gât. Vino! O să luăm un taxi.
— Tu şi taxiurile tale. Persoana la care mergem ne aşteaptă?
— I-am scris.
— Şi ţi-a răspuns?
— Nu chiar.
— Nu chiar? Există o cale de mijloc în acest caz? Ţi-a răspuns sau nu?
— Sunt convinsă că avea de gând s-o facă, dar n-a mai apucat, de vreme ce am şi pornit la drum.
— Am înţeles. Dăm buzna, aşadar, neinvitate, peste o văduvă de la ţară, care tocmai şi-a pierdut fiul.
Mica gospodărie a familiei Markey se afla la periferia oraşului Des Moines. Silozul din apropiere era ascuns printre copaci şi troiene, creându-ţi impresia că nimeni nu-l mai folosise de mult timp. Uşa casei se deschise şi

în prag apăru o femeie palidă şi fragilă, care le primi cu zâmbetul pe buze.

— Tatiana? Poftiţi înăuntru, vă rog! le invită ea. Te aşteptam. Eu sunt Mary Markey. El este fiul tău? Anthony, hai cu mine! îi spuse apoi, întinzându-i mâna. Am făcut brioşe cu porumb. Vrei să mă ajuţi să le servesc? îţi plac brioşele cu porumb?

Vikki şi Tatiana îi urmară în bucătărie.

— Cum reuşeşti să faci asta? o întrebă Vikki în şoaptă.

— Ce anume?

— Să baţi, neanunţată, la uşa unor oameni complet străini, iar ei să te invite înăuntru de parcă te-ar cunoaşte de-o viaţă.

Bucătăria era veche, dar curată şi frumos îngrijită. Se aşezară la masa din lemn, unde băură o ceaşcă de cafea şi mâncară brioşe cu porumb. Vikki îl scoase apoi pe Anthony afară, ca să se joace în zăpadă.

— Tatiana, vreau să te ajut, spuse Mary, cuprinzând ceaşca în căuşul palmelor. De când am primit scrisoarea ta, încerc să-mi amintesc ce mi-a spus băiatul meu. Nu l-am mai văzut de trei ani, iar când s-a întors acasă, era extrem de distant. Faţă de mine, de vechii lui prieteni, de toată lumea. Fata cu care se întâlnea în liceu s-a măritat cu altcineva. Cine poate să aştepte atâta amar de vreme când eşti atât de tânăr? Aşadar, Paul se învârtea pe aici sau se ducea cu camioneta la barul local. Voia să pună din nou ferma pe picioare, dar, după moartea tatălui său, acest lucru părea prea puţin probabil.

Mary şovăi. Tatiana aştepta ca ea să continue.

— Şi părea atât de detaşat! Apoi şi-a luat zilele... cu atâtea arme înjur... am fost atât de şocată de gestul lui, că am uitat multe din ce mi-a spus.

— Te înţeleg. Dar tot ce îţi poţi aminti mi-ar putea fi de folos.

— Ştiu că Paul a primit un telefon cu câteva zile înainte de a muri. Nu mi-a spus nimic, a stat tăcut la masă toată după-amiaza. N-a vrut să mănânce. A plecat să bea ceva, iar când s-a întors târziu acasă, a stat tot aici sau pe prispa din spate. L-am întrebat de câteva ori ce s-a întâmplat. în cele din urmă, mi-a spus următorul lucru, cu glasul frânt: „Mamă, am eliberat un castel.

Acolo am cunoscut un bărbat care susţinea că e american, dar nu l-am crezut. I-am răspuns... sardonic. Apoi nu l-am mai văzut. A doua zi, a venit Armata Roşie ca să-şi recupereze prizonierii de război. Engleza perfectă pe care o vorbea omul acela mi-a rămas însă adânc întipărită în minte. Aşa că, atunci când m-am întors în ţară, am sunat la Washington, doar ca să am cugetul împăcat, în după-amiaza asta am primit un telefon de la Departamentul de Stat. Mi-au confirmat că omul acela era într-adevăr american. Un american rămas captiv în ţinuturile acelea." Am încercat să-i ofer alinare, spunându-i că a fost, probabil, trimis în ţara lui, aşa cum şi Paul fusese trimis în patria sa. Mi-a ignorat însă spusele, cu un gest nepăsător al mâinii. „Mamă, nu ai cum să înţelegi. Am primit ordin — eu şi camarazii mei — să-i ţinem pe ofiţerii sovietici sub strictă supraveghere până la sosirea armatei lor." „Şi?" l-am întrebat eu. „De ce este nevoie ca o armată să-şi recupereze soldaţii? De ce nu se întorc singuri, din proprie iniţiativă, cum au făcut englezii? Armatele noastre n-au venit după *noi*. Problema aici o constituie faptul că omul acela nu era sovietic." Eu nu înţelegeam absolut nimic. I-am spus că n-ar fi avut cum să-l ajute şi mi-a răspuns, frângându-şi mâinile: „Nu mă simt deloc mai bine, pentru că sunt complet neputincios, mamă." „Fiule, i-am spus eu, ce treabă ai tu cu Uniunea Sovietică? Nu *tu* îi trimiţi înapoi pe oamenii aceia." Iar el şi-a pus capul pe masă şi mi-a răspuns: „Poate că aş fi putut să fac ceva pentru el".

Tatiana se ridică în picioare şi ocoli masa, ca să se ducă la Mary.

— Şi chiar l-a ajutat, Mary, îi spuse ea, luând-o în braţe. Chiar l-a ajutat.

Mary încuviinţă din cap.

— îmi pare nespus de rău pentru pierderea suferită, îi zise Tatiana.

— O să mă descurc. Mai am o fiică, ce locuieşte în apropiere. Stau singură din '38, când s-a prăpădit soţul meu. O să mă descurc. Crezi că omul acela era soţul tău? întrebă apoi, ridicându-şi privirea spre Tatiana.

— Fără umbră de îndoială, răspunse ea.

în tren, în drum spre casă, Tatiana părea absorbită de zăpezile de pe ogoare. Anthony dormea. Ca şi Vikki, credea Tatiana. Prietena ei deschise însă un ochi, apoi pe celălalt, şi spuse:

— Şi acum?

Tatiana nu-i răspunse.

— Şi acum? repetă Vikki.

— Nu am toate răspunsurile, Vik, zise ea. Nu ştiu ce voi face de-acum înainte.

Dar universul părea să capete sens dintr-odată. Alexander nu pierise în apele lacului.

Undeva în lume, Alexander încă trăia. în cea mai mare ţară de pe pământ, ce se întindea pe o şesime din glob, presărată cu tundre şi ţinuturi mereu îngheţate, cu stepe şi păduri de conifere, cu ţinuturi deşertice şi pământuri arabile, cu mări, lacuri şi graniţe bine păzite. Micile căi ale credinţei sale îi călăuziseră paşii spre Alexander, dovedindu-i că era încă în viaţă.

Şi acum ce avea să facă?

La întoarcere, Tatiana îl sună imediat pe Sam, dar el nu reuşise să afle ce se întâmplase cu prizonierii sovietici de la Colditz. Armata sovietică refuza să dea informaţii, relaţiile erau glaciale şi, deşi Sam luase legătura cu alţi doi soldaţi care fuseseră cu Markey la Colditz, nu auziseră vreun prizonier sovietic vorbind în engleză, iar Markey nu le pomenise nimic în acest sens.

— Ia legătura cu cei din Ministerul Sovietic al Apărării şi întreabă-i ce s-a întâmplat cu ofiţerii sovietici de la Colditz!

— Şi ce să-i întreb? Dacă au pe undeva vreun Alexander Barrington?

— îţi arde de glume. Ştii foarte bine că nu-i poţi pomeni numele.

— Exact. Nu am voie să fac anchete pe tema asta.

— Sam, sună-i pe cei din Departamentul American al Apărării!

— Pe cineva anume?

— Da, pe cineva care are şi răspunsuri. întreabă-i ce s-a întâmplat cu sovieticii de la Colditz! Dacă nu ştiu, întreabă-i care e soarta ofiţerilor sovietici din Germania!

— Tania, cunoşti foarte bine soarta lor!

— Vreau să ştiu unde i-au dus, răspunse ea. Şi nu e nevoie să ţipi.
— Chiar dacă aş afla răspunsul, ce-ai de gând să faci cu informaţiile astea?
— De ce îţi faci mereu griji în privinţa mea? Ocupă-te mai bine de treaba ta!
Tatiana nu reprogramă întâlnirile plănuite cu Edward. Câteva zile mai târziu, îl sună din nou pe Sam. Conform spuselor unui general-maior din armata lui Patton, anul trecut sovieticii îşi arestaseră toţi conaţionalii, iar acum îi ţineau închişi în lagăre de tranzit până reuşeau să-i transporte înapoi în Uniunea Sovietică.
— Despre câţi prizonieri ar fi vorba?
— Generalul-maior n-a spus nimic în acest sens. N-a îndrăznit să dea un număr estimativ.
— Dar tu ai putea să-l dai?
— Nici pe departe.
— Unde sunt aceste lagăre de tranzit?
— Pe tot cuprinsul Germaniei.
Tatiana căzu pe gânduri.
—Tania, a ajuns deja în Uniunea Sovietică. Eliberarea castelului Colditz a avut loc acum zece luni. Dar, indiferent unde se află, sovieticii nu renunţă la oamenii *lor,* oricât de frumos i-am ruga. Nu ne cedează nici *propriii* conaţionali. Avem soldaţi dispăruţi în misiune pe teritoriul Rusiei. Autorităţile sovietice refuză să ne ofere vreo informaţie legată de soarta lor.
— Alexander este un soldat dispărut în misiune, insistă Tatiana.
— Nu, nici vorbă! Sovieticii ştiu foarte bine unde este! Tania, continuă Sam coborând glasul, n-ai auzit statisticile privind decesele prizonierilor de război sovietici? Sunt ameţitoare.
— Ba da, răspunse ea. Am şi acum certificatul lui de deces, în care ai avut atâta încredere. Mi-ai spus că zace, fără urmă de îndoială, pe fundul lacului.
— Acum situaţia e şi mai gravă.
— Cum mai gravă? Trebuie doar să aflăm unde este.
— Este în Uniunea Sovietică!
— Atunci va trebui să-l găseşti în Uniunea Sovietică, Sam. Este cetăţean american. Ai o responsabilitate faţă de el.

— O, Tatiana! De câte ori trebuie să-ţi spun că şi-a pierdut cetăţenia în 1936?
— Ba nu, Sam, n-a pierdut-o. Acum trebuie să plec. Am mulţi pacienţi. Dar te sun şi mâine.
Fireşte.Procesele de la Nürnberg, februarie 1946
— Hai să ieşim în oraş! spuse Vikki arţăgoasă. Ce tot stai să asculţi la radio? Hai să mergem la un film, la o cafenea sau la plimbare! M-am săturat de radio, continuă, bătând darabana cu degetele pe masa din bucătărie. îl ascultăm de luni întregi. N-o să ne luăm niciodată televizor, ţin să te anunţ.
Tatiana stătea cu urechile ciulite, ascultând la radio înregistrările proceselor de la Nürnberg.
— Nu ascult doar de dragul de a asculta, răspunse Tatiana dând radioul mai tare. Ci pentru că este fascinant.
— Ţi se pare că sunt fascinată? Războiul s-a terminat, vinovaţii au fost condamnaţi şi urmează să ajungă în ştreang. Nu e suficient? Procesele durează de luni bune. Generalii şi-au primit cu toţii sentinţa. Ăştia de acum sunt doar lacheii. Nu mai suport. M-am săturat.
— De ce nu ieşi la plimbare? spuse Tatiana, cu ochii aţintiţi asupra radioului. Du-te şi plimbă-te vreo două ore!
— O să-ţi pară rău dacă plec definitiv.
— Aşa e. Nu şi dacă pleci vreo două ore.
— Nu, nu, vreau să ascult şi eu! exclamă Vikki, vădit iritată, aşezându-se pe un scaun lângă Tatiana.
— Vorbesc despre Leningrad, spuse ea. Ascultă!
în planurile criminale ale conspiratorilor fascişti, devastarea capitalelor Uniunii Sovietice ocupa un loc aparte. Printre aceste planuri, distrugerea Moscovei şi a Leningradului a primit o atenţie deosebită.
îmbătaţi de primele lor succese militare, hitleriştii au elaborat planuri nebuneşti pentru distrugerea celor mai importante centre culturale şi industriale, iubite de poporul sovietic. în acest sens, au creat Sonderkommando-uri speciale. Şi-au anunţat „decizia" cu mult înainte.

Este necesar să consemnăm faptul că expresii precum „a face una cu pământul" sau „a şterge de pe faţa pământului" erau folosite frecvent de conspiratorii hitlerişti. Acestea nu au fost doar simple ameninţări, ci s-au transformat în adevărate acte criminale.

Iată două documente care scot la iveală intenţiile conspiratorilor hitlerişti.

Primul document îl constituie o directivă secretă, emisă de Consiliul Naval, pe 22 septembrie 1941. Este intitulată „Viitorul oraşului Petersburg". în această directivă se spune: „Fiihrerul a hotărât să şteargă oraşul Petersburg de pe faţa pământului"; s-au conceput planuri pentru asedierea şi distrugerea oraşului prin bombardamente necontenite de toate calibrele, urmând să fie ras de pe faţa pământului prin bombardamente aeriene constante. în decret se stipulează, de asemenea, ca, în eventualitatea unei cereri de capitulare, aceasta să fie respinsă de germani.

Al doilea document îl constituie o altă directivă secretă, emisă de Comandamentul Suprem al Forţelor Armate, pe 7 octombrie 1941, şi semnată de acuzatul Jodl[1]. Redau câteva fragmente din această scrisoare:

„... Fiihrerul a ajuns din nou la concluzia potrivit căreia o capitulare din partea Leningradului sau a Moscovei nu va fi acceptată, chiar dacă duşmanul o va oferi..."

Apoi penultimul paragraf de pe pagina respectivă specifică următoarele:

„... în consecinţă, niciun soldat german nu va intra în aceste oraşe. Prin salve necontenite de foc, trebuie să-i obligăm pe cei ce încearcă să părăsească oraşul să traverseze liniile noastre, pentru a face cale întoarsă. Nu ne putem asuma responsabilitatea de a pune în pericol viaţa soldaţilor noştri pentru a salva toate oraşele ruseşti şi nici de a hrăni populaţia acestor oraşe pe cheltuiala patriei germane."

1 **Alfred Josef Ferdinand Jodl (1890-1946) — general german, şeful Statului Major al OKW, unul dintre principalii comandanţi militari din timpul celui de-al Doilea Război Mondial**

Conspiratorii hitlerişti au început să-şi pună în practică ideile criminale privind distrugerea Leningradului cu o cruzime fără precedent.

Citez:

„Ca urmare a activităţilor barbare, înfăptuite de invadatorii fascişti în Leningrad şi în suburbiile sale, au avut de suferit 8 961 de gospodării, împreună cu dependinţele lor — magazii, toalete etc. — dintre care 5 192 427 de metri cubi au fost complet distruşi, iar 5 869 de clădiri, cu un volum total de 14 308 288 de metri cubi, au fost parţial distruse. Complet distruse au fost şi 20 627 de locuinţe, cu un volum total de 25 492 780 de metri cubi, iar 8 788 de clădiri, cu un volum total de 10 081 035 de metri cubi, au fost parţial demolate. Complet distruse au fost, de asemenea, şi 295 de clădiri, cu valoare culturală, cu un volum total de 844 162 de metri cubi, iar 1 629 de clădiri, cu un volum total de 4 798 644 de metri cubi, au fost parţial distruse. Şase clădiri, aparţinând sectelor religioase, au fost complet distruse, în timp ce alte 66 de clădiri au fost parţial distruse. Hitleriştii au distrus şi au avariat diverse clădiri evaluate la peste 718 000 000 de ruble, dar şi echipamente industriale, maşinării şi utilaje agricole în valoare de peste 1 043 000 000 de ruble."

Documentul atestă faptul că hitleriştii au bombardat, sistematic, zi şi noapte, conform planului, străzi, locuinţe, teatre, muzee, spitale, grădiniţe, spitale militare, şcoli, instituţii şi tramvaie şi au distrus numeroase monumente de artă şi cultură de o valoare inestimabilă. Mii de bombe şi proiectile s-au prăbuşit peste clădirile istorice ale Leningradului, peste cheiurile, grădinile şi parcurile sale. Pentru bombardarea Leningradului, duşmanul a folosit numeroase stocuri de muniţie, furnizate în cantităţi industriale... Toate echipajele de artilerie ştiau că bombardarea Leningradului avea ca scop distrugerea oraşului şi anihilarea populaţiei civile.

— Ştiai toate astea când te aflai acolo? o întrebă Vikki.

— Nu doar că le ştiam, răspunse Tatiana, dar le-am trăit pe toate pe viu.

GENERALUL RAGINSKI: Domnule preşedinte, ca să epuizez prezentarea dovezilor referitoare la subiectul

raportului meu, vă cer permisiunea de a-l chema în boxa martorilor pe Iosif Abga- rovici Orbeli...
Tatiana scăpă ceaşca de ceai pe care o ţinea în mână. Aceasta căzu pe gresie şi se sparse în bucăţi. Tatiana se prăbuşi în genunchi pe podea şi începu să adune cioburile, scoţând gemete sfâşietoare de durere. Vikki sări în picioare şi se retrase câţiva paşi.
— Ce-ai *păţit?* o întrebă cu stupoare.
Tatiana flutură o mână prin aer, iar cu cealaltă îşi acoperi gura, continuând să asculte zgomotul de fond al radioului. În timpul unui accident de pe stradă, radioul continuă să difuzeze muzică şi sunete, indiferent cât de absurd ni se pare că mai putem auzi, că mai putem percepe...
Orbeli va depune mărturie cu privire la distrugerea monumentelor de artă şi cultură din Leningrad.
Î: Cum te numeşti?
R: Iosif Abgarovici Orbeli.
Î: Vrei să ne spui, te rog, ce poziţie ai ocupat?
R: Am fost directorul Muzeului de Stat Ermitaj...
Tatiana gemu de durere.
— Ce ai? întrebă Vikki înspăimântată. Ce s-a întâmplat?
— Sst!
I: Ai fost la Leningrad în timpul blocadei germane?
R: Da.
I: Ştii ceva despre distrugerea monumentelor de artă şi cultură din Leningrad?
R: Da.
I: Poţi să ne descrii, cu propriile cuvinte, fapte ce îţi sunt cunoscute?
R: Am văzut cu ochii mei măsurile întreprinse de duşman pentru distrugerea muzeului Ermitaj. În timpul lunilor îndelungate de asediu, aceste clădiri s-au aflat sistematic sub salve de artilerie şi bombardamente aeriene. Două bombe şi treizeci de proiectile de artilerie au lovit Ermitajul. Proiectilele au provocat daune considerabile clădirii, iar bombele au distrus sistemul de canalizare al muzeului.
Proiectilele de artilerie au provocat pagube însemnate Ermitajului şi clădirilor înconjurătoare.

î: în ce parte a Leningradului se aflau aceste clădiri — în sud, în nord, în sud-vest sau în sud-est?

R: Palatul de Iarnă şi Ermitajul sunt chiar în centrul Leningradului, pe malurile Nevei.

î: Poţi să-mi spui dacă, în apropiere de Ermitaj şi de Palatul de Iarnă, există fabrici, în special fabrici de armament?

R: Din câte ştiu eu, în apropierea Ermitajului, nu există clădiri militare. Dacă vă referiţi la sediul Statului Major, acesta se află pe cealaltă parte a Pieţei Palatului şi a suferit mai puţine bombardamente decât Palatul de Iarnă. Clădirea Statului Major, de pe cealaltă parte a Pieţei Palatului, a fost lovită, din câte ştiu, numai de două proiectile.

I: Ştii cumva dacă, în apropierea clădirilor menţionate, existau baterii de artilerie?

R: în piaţa din preajma Palatului de Iarnă şi a Ermitajului n-a existat nici măcar o singură baterie de artilerie, deoarece s-au luat măsuri, încă de la bun început, pentru prevenirea vibraţiilor inutile în apropierea clădirilor ce adăpostesc piese preţioase de muzeu.

I: Fabricile, cele de armament, şi-au continuat producţia în timpul asediului?

R: Nu înţeleg întrebarea. Despre ce fabrici vorbiţi? Despre cele din Leningrad în general?

I: Despre fabricile de armament din Leningrad. Şi-au continuat producţia în timpul asediului?

R: Pe terenurile Ermitajului şi ale Palatului de Iarnă, cât şi în imediata vecinătate, n-au existat niciodată baze militare, iar în timpul blocadei nu s-au construit fabrici acolo. Ştiu însă că armata a fabricat muniţie în Leningrad şi a folosit-o cu succes în război.

I: Palatul de Iarnă se află pe malul Nevei. Cât de departe de Palatul de Iarnă se află cel mai apropiat pod peste Neva?

R: Cel mai apropiat pod, Podul Palatului, se află cam la cincizeci de metri de palat, la o oarecare distanţă de chei, dar, după cum v-am spus deja, numai un singur proiectil a lovit podul în timpul bombardamentelor. De aceea, sunt convins că Palatul de Iarnă a fost bombardat

în mod deliberat. Nu pot să înţeleg cum, în timpul bombardamentelor, doar un singur proiectil a lovit podul, iar treizeci au căzut peste clădirea din apropiere.

I: Acestea sunt doar concluziile tale. Deţii vreo informaţie referitoare la prezenţa vreunei trupe de artilerie, de unde să deduci că ţinta era palatul sau podul din vecinătate?

R: N-am văzut niciodată vreun artilerist, dar dacă artileria germană ar fi vizat numai podul, atunci este cu neputinţă să-l lovească doar o singură dată, nimerind în schimb de treizeci de ori palatul, aflat peste drum. Ţinând seama de aceşti factori, atunci eu sunt artileristul.

(în sală se aude zarvă.)

î: O ultimă întrebare. Ai fost în Leningrad pe toată perioada asediului?

R: Am fost în Leningrad de când a început războiul până pe 31 martie 1942. M-am întors apoi la Leningrad când trupele germane au fost alungate din suburbiile oraşului.

GENERALUL RAGINSKI: Nu mai am întrebări.

PREŞEDINTELE: Martorul se poate retrage. (Martorul pleacă.)

Tatiana o privi pe Vikki de pe podea, apoi, ridicându-se în picioare, se aşeză pe un scaun, îşi puse capul pe masă şi închise ochii. Vikki îşi puse mâinile pe spatele ei.

— Mă simt bine, murmură Tania, aproape imperceptibil. Lasă-mă doar un minut! Alexander...

Orbeli stătea pe stradă şi îşi lua rămas-bun de la lăzile sale.

Tatiana fusese impresionată de expresia de pe chipul lui. îi rămăsese adânc întipărită în minte.

Privea lăzile cu o tristeţe sfâşietoare, de parcă erau prima lui dragoste, pierdută cu mult timp în urmă.

— *Cine e bărbatul acela? întreabă Tatiana.*

— *Custodele muzeului.*

— *Şi de ce priveşte cu atâta ardoare lăzile acelea?*

— *Pentru că ele îi sunt pasiunea de-o viaţă. Nu ştie dacă le va mai vedea vreodată.*

Tatiana îl scrutează.

—Ar trebui să nutrească mai multă speranţă, nu crezi?

— Sunt de acord cu tine, Tania. Ar trebui să nutrească mai multă speranţă. Să creadă din tot sufletul că, odată cu sfârşitul războiului, îşi va revedea lăzile mult iubite.

— După fervoarea cu care le priveşte, tinzi să crezi că, la sfârşitul războiului, le va aduce înapoi de unul singur, cu propriile mâini, răspunde ea.

„Tatiaşa, îţi aminteşti de Orbeli..."

Orbeli sălăşluia în gândurile lui Alexander când Tatiana îl lăsase în spitalul din Morozovo, fără să-i mai arunce vreo privire, rugându-l să-i spună altă dată despre Orbeli. Privindu-l pentru ultima oară, văzuse pe chipul lui aceeaşi expresie ca aceea a lui Iosif Abgarovici Orbeli. Doar că nu ştiuse cum s-o definească. Acum ştia.

„Stau la căpătâiul patului tău pentru ultima oară. Te salut şi-ţi spun: *Pe curând', domnule maior. Somn uşor.* Iar tu îmi răspunzi: *Pe curând, Tania.*

Şi plec. Mă strigi, iar eu mă întorc spre tine, cu ochii plini de speranţă şi de încredere.

îmi spui, cu glasul tău melodios şi calm, ferm şi nepăsător: *Tatiaşa, îţi aminteşti de Orbeli...*

Mă încrunt pentru o clipă, dar nimic nu-mi dă de gândit, căci sunt ocupată, iar tu eşti atât de calm... Doctorul Sayers mă strigă. Iar eu îţi răspund, fără să-mi desprind ochii de la tine, că trebuie să plec şi că-mi vei spune mâine ce vrei să-mi spui acum. Dar nu mai poţi rosti niciun cuvânt, căci toate au secat. încuviinţezi, tăcut, din cap, iar eu mă strecor printre paturi spre uşă. Acolo, mă întorc spre tine pentru ultima oară şi încremenesc.

Şi acolo rămân."

Orbeli.

într-o seară de februarie, Tatiana stătea pe scara de incendiu, înfăşurată în pătura de caşmir a lui Alexander, şi îşi îmbăta simţurile cu aerul rece al oceanului, privind Manhattanul strălucitor ce i se întindea la picioare.

Vei găsi o cale să trăieştifară mine. Vei găsi o cale să trăieşti pentru amândoi, îi spusese cândva Alexander.

Ştia acum, fără umbră de îndoială, ce bănuia de mult: Alexander îi încredinţase viaţa lui, spunându-i: „Nu pot să mă salvez, te pot salva doar pe tine, iar tu vei duce viaţa ce ţi-a fost hărăzită. Trebuie să fii puternică, să-ţi dăruieşti iubirea pruncului nostru şi să iubeşti din nou. Va trebui să înveţi să iubeşti şi să zâmbeşti din nou, să iei un alt bărbat de mână şi să-l săruţi pe gură. Va trebui să te recăsătoreşti şi să ai mai mulţi copii. Va trebui să trăieşti viaţa... pentru amândoi. S-o trăieşti cum am fi trăit-o amândoi." îi spusese toate astea într-un singur cuvânt: Orbeli.

Lucrurile sunt clare în război: corecte, greşite, uşor conturate sau profanate. Pericole, izbăvire, lipsuri.

Emoţii, zbucium şi pasiune.

Jl văd cu claritate, chiar şi pe timp de pace.

Ce lungă-mi pare viaţa fără el!

Tradiţii, sărbători, Crăciunul, Ziua Recunoştinţei, Pastele, Ziua Muncii, Ziua lui Columb, Ziua Independenţei şi zile de naştere... nenumărate zile de naştere. Sărbători, mese îmbelşugate, soare, căldură. îmi umplu zilele din zori şi până în amurg.

Cu tot ce-şi dorea să fac.

Mi-am ascuns inima în fundaţia de ciment a existenţei mele, dar când îmi ating pieptul, o simt cum se despică, sângerândă, sub atingerile-mi fremătătoare, şi îţi rosteşte numele cu fiecare bătaie:

Alexander.

Iartă-mă că te-am lăsat pradă câinilor războiului şi că am crezut cu atâta uşurinţă în moartea ta! Ţi-am dăruit cu greu dragostea mea, dar te-am abandonat cât ai clipi. Unde e acum? Unde sunt călăreţul de aramă, verigheta de aur şi amintirile din rucsacul cel negru?"

Tatiana stătea acum pe scara de incendiu, dorindu-şi ca viaţa ei să înceapă sau să se sfârşească. Nu găsea însă nici începutul, nici sfârşitul.

Nu se afla nicăieri.

Cât va mai dura această etapă a vieţii ei? Va mai veni oare timpul când va pune capăt acestor etape? Când va

reuşi să-şi trăiască viaţa, atât cât îi va fi cu putinţă?
Când o trăise oare?
înainte de a găsi medalia *Erou al Uniunii Sovietice* a lui Alexander? Nu.
După ce o găsise? Nici vorbă.
După Paul Markey? Nu.
Şi niciodată după Orbeli.
Sufletul ei se afla acum în război.
îşi dorise să audă un cuvânt de la el? Şi i-l oferise — Orbeli.

„încerc să te trimit într-un loc unde să fii în siguranţă. Nu te lăsa pradă deznădejdii!" îi spunea el. ‚Ai credinţă!

"Dar de ce acum? Şi ce avea să facă? Trebuia să facă ceva, dar ce anume?
Indiferent ce avea să facă şi unde s-ar fi dus, trebuia să-şi părăsească fiul. Nu era oare o nebunie? O prostie? O absurditate?
Ba da. Toate trei la un loc.
Avea să plece şi să-şi lase fiul de izbelişte? Ce-ar spune Alexan- der dacă ar afla că îşi părăsise fiul ca să cutreiere lumea în căutarea lui, printre ororile războiului?
Tatiana stătea încremenită, îmbătându-şi simţurile cu aerul mării, cu apa şi cu cerul, încercând să-l găsească pe Perseu printre constelaţii, dar nu reuşea. încerca să zărească luna plină, dar nu putea. Era târziu în noapte, iar bolta era învăluită în nori.
Fiul ei avea nevoie de mama lui.
Avea oare mai multă nevoie de mama lui decât avea Alexander de soţia lui?
Avea oare de ales?
Trebuia să aleagă oare între tată şi fiu?
îl abandona pe unul în favoarea celuilalt?
Trebuia să ia în calcul varianta că poate nu avea să se mai întoarcă. Aceasta era viaţa pe care voia să i-o hărăzească fiului ei?
Tot ce trebuia să facă era să rămână pe loc şi să-şi continue viaţa, aşa cum era aceasta.
Dar Tatiana nu-şi găsea locul. Căci rămăsese cu Alexander. îl strângea în braţe pe gheaţa lacului Ladoga în timp ce el sângera de moarte. Poate că ar fi trebuit să i-l încredinţeze atunci lui Dumnezeu, căci Dumnezeu îl chema la El.
Dar n-o făcuse.
Şi pentru că n-o făcuse, ea se afla acum în America, unde plutea în ape tulburi. Ştia că, indiferent ce decizie avea să ia, sufletul îi va fi măcinat de regrete şi de îndoieli.
O cale era strălucitoare şi plină de culoare.

Cealaltă era întunecată şi presărată de încercări.
De-avea să rămână, accepta calea cea mai sigură şi mai frumoasă.
De-avea să plece, va îmbrăţişa necunoscutul.
De-avea să rămână, sacrificiul lui nu va fi în zadar.
De-avea să plece, va îmbrăţişa moartea.
Putea oare să accepte viaţa fără el?
îşi putea imagina oare viaţa fără el? Poate nu în acel moment, dar putea oare să-şi imagineze cum va fi viaţa peste zece, douăzeci sau cincizeci de ani? îşi putea oare contura tabloul existenţei sale, la şaptezeci de ani, alături de Edward şi de copiii lor?
Călăreţul de Aramă o va bântui şi dincolo de mormânt.
O ştia prea bine. O simţea. O va urmări în veşnicie, hăituind-o zi şi noapte, clipă de clipă, în slăbiciune, suferinţă, întuneric şi lumină. O va urmări fără încetare, torturând-o până în ultima clipă de viaţă. Cât va mai îndura Tatiana?
Cât o va mai bântui Călăreţul de Aramă?
Orbeli — nu era oare o dovadă grăitoare că, indiferent unde se afla, în noaptea sa cea mai întunecată, Alexander o striga?
Şi, de-l credea încă în viaţă şi nu avea să pornească în căutarea lui, însemna că îi întorcea spatele.
Cum o definea asta?
Poate că trebuia să închidă fereastra ce dădea spre noaptea întunecată şi nu avea să-i mai audă strigătul de ajutor. Poate că va reuşi să se convingă că Alexander o va ierta pentru inima ei rece, pentru faptul că i-a întors spatele.
în minte îi răsunau propriile cuvinte:
Dupăfervoarea cu care le priveşte, tinzi să crezi că, la sfârşitul războiului, le va aduce înapoi de unul singur, cu propriile mâini, răspunde ea.
„Du-te să-ţi cauţi soldatul", îşi spune în autobuz, în prima zi când se întâlniseră.
Pune-ţi aceste trei întrebări, Tatiana, şi vei şti cine eşti:

Ce speranţe ai?
în ce crezi?
Şi, cel mai important, ce iubeşti?
Se întoarse în casă, închise fereastra şi se întinse în pat, lângă fiul ei.
— Vikki, trebuie să stăm puţin de vorbă, spuse Tatiana a doua zi de dimineaţă, pe când se aflau în bucătărie, unde mâncau croa- santi şi beau cafea, înainte de a pleca la muncă.
— Nu poţi să mai aştepţi până diseară? Am întârziat deja. Trebuie să-l ducem pe Anthony la grădiniţă.
Tatiana o luă de mână. Vikki era murdară la gură de firimituri. Era fermecătoare, cum stătea la masă, cu părul ei negru şi gura plină, şi o privea pe Tatiana cu tandreţe şi exasperare deopotrivă.
— Te iubesc atât de mult, spuse Tatiana strângând-o în braţe. Acum stai jos! Trebuie să vorbim.
Vikki se aşeză pe scaun.
— Vik, ştii prea bine că de aproape trei ani lucrez la Ellis şi m-am oferit ca voluntară şi pentru Crucea Roşie. Verific spitalele de veterani şi mă urc la bordul fiecărui vas cu refugiaţi care intră în New York. Ştii că îl sun pe Sam Gulotta din Washington în fiecare lună şi că am luat legătura şi cu Esther — totul cu un singur scop.
— Şi care ar fi acesta? o întrebă Vikki cu gura plină.
— Să aflu ce s-a întâmplat cu Alexander.
— Aha!
— Dar n-am reuşit să descopăr nimic.
Vikki o mângâie uşor pe mână.
— E timpul să fac mai mult.
— Mai mult decât să ajungi în Iowa?
— Acum am nevoie de ajutorul tău.
— O, nu! exclamă Vikki, dându-şi ochii peste cap. Unde mergem de data asta?

— Nimic nu-mi doresc mai mult decât să vii cu mine, răspunse Tatiana. Dar am nevoie de ajutorul tău pentru lucruri mult mai importante.
— Ce lucruri? Şi unde *vrei* să te duci?
— Să-l caut pe Alexander.
Lui Vikki îi căzu din gură o bucăţică de croasant.
— Unde să-l cauţi? o întrebă uluită, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.
— Voi începe cu Germania. Apoi o să mă duc în Polonia şi, în cele din urmă, în Uniunea Sovietică.
— *Unde?*
— AscultămăL.
Vikki îşi întinse braţele pe masă. Se lovi de câteva ori cu fruntea de suprafaţa din lemn şi îşi suci capul dintr-o parte într-alta.
— Vikki, încetează!
— Da, grozavă idee, n-am ce zice! Una mai bună nici că putea să-ţi vină! Ideea de a ajunge în Massachusetts a fost bună, apoi călătoria în Iowa şi mai bună, iar achiziţia terenului din Arizona a fost bestială. Asta însă le întrece pe toate.
— Aştept să termini.
— Despre ce vorbeşti? întrebă Vikki, înghiţindu-şi îmbucătura şi lovind masa cu pumnul. Ştiu că glumeşti. Nimeni nu se duce în Germania.
— Ba da, Crucea Roşie Internaţională. Şi o să mă duc şi eu.
— Crucea Roşie nu se duce în Germania!
— Ba da. Şi mă voi alătura personalului său.
— Nu poţi să pleci! Eu şi Anthony nu putem să te însoţim dacă pleci cu Crucea Roşie în teritoriile ocupate.
— Ştiu prea bine. Nici nu vreau să mă însoţiţi. Vreau ca Anthony să rămână aici, în siguranţă...
Vikki rămase cu gura căscată.
— Vreau să rămână aici, cu *tine,* continuă Tatiana, luându-o de mâini. Cu tine, repetă ea. Pentru că

îmi iubeşti băiatul, iar el te iubeşte pe tine. Pentru că vei avea grijă de el ca de propriul copil. Şi pentru că te vei ocupa de el pentru mine şi pentru tatăl lui.

— Tania! şopti Vikki cu glas răguşit. Ţi-ai pierdut minţile! Nu poţi să pleci!

— Vik, ascultă-mă cu atenţie! insistă Tatiana strângându-i mâinile într-ale sale. Când îl credeam mort, mă simţeam şi eu moartă. Paul Markey şi Iosif Orbeli m-au trezit la viaţă. Soţul meu are nevoie de mine. îl aud strigându-mă. Crede-mă când îţi spun că are nevoie de ajutorul meu! Paul Markey l-a văzut *în viaţă,* în aprilie anul trecut, în Saxonia, când toată lumea credea că zace pe fundul lacului Ladoga din Leningrad, la mii de kilometri depărtare de Germania. în 1944, Edward m-a convins să nu plec, pentru că nu aveam nicio dovadă că Alexander ar mai trăi. Şi avea dreptate. De data asta, am nişte informaţii. Şi pornesc pe firul lor.

Dar trebuie să ai grijă de fiul meu. Bunicii tăi te vor ajuta. Indiferent ce se va întâmpla, adăugă Tatiana, după o scurtă şovăire.

Vikki clătină neputincioasă din cap.

— Nu pot să duc o viaţă pe roze aici şi să-l las să putrezească în Uniunea Sovietică. îmi este cu neputinţă să fac asta. Mă înţelegi, nu-i aşa?

Vikki continuă să clatine din cap.

— Are nevoie de mine, Vikki. Ce soţie aş fi dacă nu l-aş ajuta? La Ellis, ajut oameni complet străini. Ce soţie nu-şi ajută propriul soţ?

— O soţie zdravănă la minte? şopti Vikki.

— O soţie nu prea bună, răspunse Tatiana.

Luă trenul spre Washington în aceeaşi zi.

Sam Gulotta le făcu semn celor trei oameni din biroul său să iasă afară şi închise uşa.

— Ce faci, Sam? Am nevoie de ajutorul tău, spuse ea.

— Tatiana, am obosit să aud asta. Crezi că nu te înţeleg? Crezi că nu ştiu cum e? De ce crezi că te-am

ajutat în toţi aceşti ani? Crezi că, dacă aş fi putut s-o aduc pe draga mea Carol înapoi, n-aş fi facut-o? Aş sacrifica orice ca să fim din nou împreună. De aceea, am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să te ajut. Dar nu mai am ce să fac.

— Ba da, mai ai, îi răspunse ea calmă. Vreau să-mi faci paşaport pentru Alexander.

— Cum să-i fac paşaport? strigă Sam. Pe ce bază?

— Este cetăţean american şi, ca să se întoarcă în Statele Unite, are nevoie de paşaport.

— De unde să se întoarcă? De câte ori trebuie să-ţi spun că...

— Nu mai e cazul s-o faci. Cei din Departamentul de Stat spun că nu şi-a pierdut cetăţenia.

— Nici vorbă de aşa ceva.

— Ba da. Nu e stipulat în codul federal pentru cetăţenii cu dublă cetăţenie că — citez — spuse apoi, scoţând o bucăţică de hârtie: „legea prevede ca cetăţenii Statelor Unite să ceară *de bunăvoie* cetăţenia străină"?

Accentua cu putere sintagma *de bunăvoie*.

— *De bunăvoie*, repetă apoi, în cazul în care Sam nu înţelesese de la bun început.

Şi îl privi cu o expresie de satisfacţie pe chip.

— De ce te uiţi la mine ca o pisică sătulă care tocmai a înfulecat canarul? o întrebă el.

— O spun pentru a treia oară — de bunăvoie.

— Am auzit de prima dată.

— Citez în continuare, spuse Tatiana cu ochii aţintiţi asupra rândurilor aşternute pe hârtie. „Trebuie să ceară de bunăvoie cetăţenia străină şi să renunţe la cetăţenia americană."

— Da, *s-ar putea* ca toate astea să fie stipulate în cod, răspunse Sam, frecându-şi ochii. Dar unde vrei să ajungi?

— Serviciul militar în Uniunea Sovietică pentru băieţii de şaisprezece ani este *obligatoriu*! Obligatoriu, repetă Tatiana, în cazul în care Sam n-ar fi înţeles.
— Pentru numele lui Dumnezeu, unde crezi că suntem? La grădiniţă? Am înţeles de la bun început ce-ai spus.
— De bunăvoie. Obligatoriu. Două noţiuni complet opuse, cu sensuri complet diferite.
— Îţi mulţumesc pentru că îmi explici semnificaţia cuvintelor în engleză, Tania.
— Asta spun şi eu. Nu a renunţat — de bunăvoie — la cetăţenia americană. A fost *obligat* să se înroleze în Armata Roşie la şaisprezece ani.
— Mi-ai spus că, la optsprezece ani, s-a înscris la o şcoală de ofiţeri. Mi se pare un gest făcut *de bunăvoie*.
— Da, dar la şaisprezece ani a fost obligat să efectueze serviciul militar, convins fiind că nu mai are niciun drept în America. Dar are toate drepturile, continuă Tania, după câteva clipe de tăcere. Şi vreau să-l ajuţi.
Sam o privea fără să clipească.
— Deţii cumva nişte informaţii pe care eu nu le am? întrebă el, în cele din urmă. Ştii unde se află?
— Nu ştiu nimic. Aş vrea să mă ajuţi în privinţa asta. Ştiu însă că, într-un fel sau altul, va avea nevoie de paşaport.
— De paşaport? E în mâinile sovieticilor, Tania! Nu înţelegi asta? De ce nu accepţi că a căzut în ghearele maşinăriei sovietice, care a aruncat milioane de băieţi în faţa tunurilor germane? L-ai pierdut pentru totdeauna — acum mai mult ca niciodată.
Tatiana nu spuse nimic. Buza de jos îi tremura uşor.
— Şi nu pot să fac un paşaport fără o fotografie. O fotografie standard tip paşaport, alb-negru, de la bărbie până la vârful capului, fără să poarte nimic pe cap. Ai aşa ceva?
— Nu.

— Atunci n-am cum să te ajut.

— Este cetăţean american, insistă ea ridicându-se în picioare, şi se află în spatele Cortinei de Fier. Are nevoie de *tine*.

Sam se ridică şi el în picioare.

— Sovieticii refuză să ne ofere informaţii despre soldaţii noştri dispăruţi în misiune. Cum îţi imaginezi că ne vor furniza informaţii despre un om pe care îl vânează de zece ani?

— O vor face... într-un fel sau altul, răspunse ea. Plec acum. îţi scriu când voi avea nevoie de tine.

Nici nu mă îndoiesc.Cartea a treia

ALEXANDER

Vine drăguţa, iubita mea, Vine viaţa, norocul meu... Şi trandafirul cel alb zice aşa: „E aici, e aici". Cel roşu: „A-ntârziat". Şi răsura ascultă: „O aud, o aud". Şi crinul şopteşte: „O aştept".

[1]*Germania de Est, martie 1946*

Tatiana plecă în Germania cu inima plină de speranţă.

Alături de o altă asistentă, Penny, mignonă — mult mai mignonă decât Tatiana —, şi de un doctor, care tocmai îşi terminase rezidenţiatul, Martin Flanagan. Penny era o fată corpolentă, energică şi spirituală. Martin putea fi descris printr-un singur cuvânt — mediu: avea o înălţime medie, o greutate medie şi un abdomen mediu, ascuns printre faldurile halatelor albe, şi era cumplit de serios. începea să-şi piardă şi puţinul păr pe care îl mai avea, lucru ce-i adâncea, probabil, atitudinea gravă şi lipsa de umor, după cum bănuia Tatiana. îl

---

1 **Poemul *Maud*de Alfred, LordTennyson, din lucrarea *Alfred, LordTennyson,* omul şi poetul, de Zoe Gheţu, conferenţiară de limba engleză la Academia de înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti, Tiparul „Oltenia", Bucureşti, 1930**

aprecia însă — asta până în ajunul plecării, când Martin îi spuse că punea prea mult tifon în trusele medicale.

— Poți spune oare că proviziile medicale sunt în exces? îl întrebă ea.

— Da. Instrucțiunile spun foarte clar că nu avem voie să luăm mai mult de un sul de tifon și o singură bandă de leucoplast, iar tu pui câte două din fiecare.

-Și?

— N-avem voie să facem asta, asistentă Barrington.

Tatiana scoase din trusă cel de-al doilea sul de tifon, dar când
medicul se întoarse cu spatele, aruncă alte trei suluri în cutia de carton. Penny o văzu și își înăbuși cu greu un chicotit.

— Nu-l irita! Respectă cu strictețe instrucțiunile.

— Se pare că n-are alte griji pe cap, răspunse Tatiana.

Ce va zice Martin când o va vedea fardată și cu părul vopsit? Ce va zice oare când îl va striga pe nume? Află răspunsul a doua zi de dimineață, când îl întrebă:

— Ești gata de plecare, Martin?

— Ți-aș fi recunoscător dacă mi-ai spune domnule doctor Flanagan, asistentă Barrington, îi răspunse el tușind.

Nu făcu niciun comentariu în privința machiajului și a culorii părului. Tatiana își vopsise părul negru în dimineața aceea, după ce își luase rămas-bun de la Anthony. Nu voia să-i lase fiului ei o imagine complet schimbată, așa că îl dusese, ca de obicei, la grădiniță și îl îmbrățișase cum o făcea mereu, spunându-i cu o voce cât mai calmă cu putință:

— Anthony, n-ai uitat ce-am vorbit, nu-i aşa? Mami trebuie să plece într-o călătorie cu Crucea Roşie, dar mă voi întoarce cât de curând voi putea şi vom petrece vacanţa într-un loc minunat, da?
— Da, mami.
— Unde ai spus că vrei să mergi?
— în Florida.
— Sună grozav. Acolo vom merge.
El continua s-o ţină cu mâna de gât, fără să spună nimic.
— O să-ţi placă să stai cu Vikki. Ştii cât de mult te iubeşte şi cât adoră să aibă grijă de tine. O să-ţi facă gogoşi şi îngheţată în fiecare zi.
— Da, mami.
Privindu-l cum intra în clasă, cu ghiozdănelul în spate, Tatiana alergase după el.
— Anthony! Anthony!
El îşi întorsese privirea.
— Mai strânge-mă o dată în braţe, dragostea mea!
Vikki îşi luase o zi liberă ca s-o ajute să se vopsească şi s-o conducă la vapor. Tatiana spera ca machiajul şi culoarea diferită a părului să-i ascundă identitatea. Vopsitul le luase trei ore, deoarece Tania avea părul foarte lung.
— Asta e partea cea mai grea. Apoi, cam la cinci, şase săptămâni, va trebui să adaugi nişte retuşuri la bază. Crezi că te vei întoarce până atunci?
— Nu ştiu.
Nu credea asta.
— Dă-mi mai bine nişte vopsea pentru câteva retuşuri!
— Pentru câte anume?
— Nu ştiu. Să zicem vreo douăsprezece.
Vikki îi conturase ochii cu un creion dermatograf negru, îi dăduse apoi cu rimei, îi ascunsese pistruii sub un strat de fard şi îi vopsise buzele cu ruj.

— Nu-mi vine să cred că înduri tot chinul ăsta în fiecare zi, îi spusese Tatiana.
— Iar mie nu-mi vine să cred că accepţi să te machiezi doar ca să pleci într-o misiune sinucigaşă, într-o zonă de război.
— Nu e o misiune sinucigaşă. Şi cum o să reuşesc să fac toate astea fără tine? Hei, mai uşor cu rujul! Rujul îi scotea în evidenţă buzele seducătoare — exact efectul pe care nu şi-l dorea Tatiana. Se privea în oglindă. Imaginea îi părea până şi ei complet străină.
— Ei, ce părere ai?
Vikki se aplecase şi o sărutase cu tandreţe.
— Eşti o persoană incognito.
Dar Martin — adică domnul doctor Flanagan — nu spuse nimic când se întâlniră în port în dimineaţa aceea, deşi îşi drese glasul şi îşi întoarse ochii în altă parte. Penny o privea însă uluită.
— Ai un păr blond de o frumuseţe rară. De ce l-ai vopsit negru? o întrebă ea cu stupoare în glas, nevenindu-i să-şi creadă ochilor, de vreme ce natura îi dăruise un păr scurt, rar şi castaniu.
— Am senzaţia că oamenii nu mă iau în serios, îi răspunse Tatiana pe un ton grav. Poate, dacă mi-am vopsit părul şi m-am machiat puţin, mă vor lua acum în serios.
— Domnule doctor Flanagan, spuse Penny, o luaţi în serios pe Tatiana?
— Fără urmă de îndoială, răspunse Martin.
Fetele se abţinură cu greu să nu izbucnească în râs.
Vikki, care o însoţise pe Tatiana în port, o strângea în braţe de câteva minute, refuzând să-i dea drumul.
— Intoarce-te, te rog! îi şopti ea.
Tatiana nu-i răspunse.
Martin şi Penny le scrutau cu intensitate.

— Italienii sunt extrem de emotivi, le spuse apoi, urcând pasarela alături de ei şi întorcându-se ca să-i facă cu mâna lui Vikki.

Tatiana purta o pereche de pantaloni albi, o tunică albă şi o bonetă cu o cruce roşie. Cumpărase de la un magazin cu articole militare cel mai bun şi cel mai mare rucsac pe care îl găsise, prevăzut cu multe buzunare şi cu o prelată impermeabilă, ce juca rol de pătură, haină şi cort. îşi pusese în bagaje încă o uniformă, diverse alte mărunţişuri (printre care două periuţe de dinţi), lenjerie de corp şi două seturi de haine de stradă în nuanţe măslinii — unul pentru ea şi celălalt pentru un bărbat înalt. împachetase, de asemenea, şi cea de-a treia pătură din caşmir pe care o cumpărase în ajunul primului Crăciun petrecut la New York. Luase şi pistolul P-38 pe care i-l dăduse Alexander în timpul asediului din Leningrad. îşi umpluse trusa medicală cu suluri de tifon, leucoplast, seringi cu penicilină şi flacoane cu morfină. într-un alt compartiment al rucsacului ascunsese un pistol Colt Model 1911 şi un Colt Python, revoltător de scump (200 de dolari), cel mai bun revolver din lume, încărcat nu cu gloanţe, ci cu adevărate bombe. Luase, de asemenea, o sută de cartuşe de calibru 8 pentru pistol, o sută de gloanţe de calibru .357 pentru revolver, trei cartuşe de calibru 9 mm pentru pistolul P-38 şi două cuţite militare. Cumpărase armele de la renumitul magazin al lui Frank Lava.

— Dacă vrei cea mai bună armă, îi spusese Frank, atunci trebuie să iei Pythonul. Este cel mai rezistent, cel mai precis şi cel mai letal revolver din lume.

Frank ridicase din sprâncenele-i stufoase când Tatiana îi ceruse o cutie cu o sută de cartuşe.

— Ai opt sute de gloanţe aici.

— Da, plus cele pentru revolver. Nu e suficient? Trebuie să iau mai multe?
— Depinde, răspunsese el. Ce obiectiv ai?
— Mai daţi-mi încă cincizeci pentru... *revolverul* Python! comandase ea, încântată pentru că reuşise, în sfârşit, să folosească în mod corect articolul hotărât[1]. Cumpărase şi ţigări.
Când îşi terminase cumpărăturile, abia reuşise să mai ridice rucsacul. împrumutase, în celc din urmă, un rucsac mai mic de la Vikki, unde îşi pusese armele. Căra în spinare lucrurile personale şi în mână rucsacul cu armele şi muniţia. Era cumplit de greu şi se întreba dacă nu cumva exagerase.
Din rucsacul negru luase verighetele prinse încă de şnurul pe care îl purtase la spitalul din Morozovo şi le pusese la gât.
Aflând că renunţase la postul din Departamentul Sănătăţii Publice, Edward refuzase să-i adreseze vreun cuvânt. Tatiana se dusese la Ellis ca să-şi ia rămas-bun, iar el o privise cu înverşunare, spunându-i că nu voia să vorbească cu ea.
— Ştiu. Şi îmi pare nespus de rău. Dar ce pot să fac, Edward?
— Să nu pleci.
— Trăieşte, îi răspunsese ea clătinând din cap.
— Trăia. Acum aproape un an.
— Da, trăia şi poate încă trăieşte! Ce-ar trebui să fac? Să-l las acolo?
— E o nebunie! îţi laşi fiul de izbeliste!
— Edward, îmi pare nespus de rău, repetase ea, luându-i mâna într-a sa şi privindu-l cu multă înţelegere. Noi doi... aproape că... Dar nu sunt singură. Nu sunt nici văduvă. Sunt căsătorită, iar soţul meu ar putea fi în viaţă undeva în lume. Trebuie să încerc să-l găsesc.

---

1 **în original, *the* Python**

Se aflau la bordul vasului *Cunard White Star* şi călătoria până la Hamburg dură douăsprezece zile. Cargobotul era înţesat de truse medicale din Statele Unite, de provizii de alimente şi pachete cu diverse articole necesare prizonierilor de război. Docherii petre- cură o jumătate de zi descărcând pachetele în camioane. Acestea aveau să fie apoi transportate la spitalul Crucii Roşii din Hamburg şi distribuite cu jeepurile.

Vehiculele albe erau destinate transportului de alimente şi medicamente, pe o perioadă de patru săptămâni, alături de o echipă a Crucii Roşii — două asistente şi un doctor sau trei asistente. Doctorului îi revenea misiunea de a-i îngriji pe bolnavi şi pe răniţi, dacă era cazul... iar cazurile erau numeroase: refugiaţii din taberele destinate persoanelor strămutate sufereau de toate maladiile cunoscute: infecţii micotice, infecţii oculare, eczeme, iritaţii şi boli produse de muşcăturile de căpuşe, de păduchi, tăieturi, arsuri, zgârieturi, răni deschise, foamete, diaree sau deshidratare.

Tatiana, Penny şi Martin străbăteau, într-unui dintre aceste jeepuri albe, taberele de refugiaţi împrăştiate pe tot cuprinsul Germaniei de Nord, Belgiei şi Olandei. Descoperiră în curând că, în ciuda numeroaselor provizii pe care le transportau, acestea nu erau niciodată suficiente. Martin trebuia să oprească de câteva ori pe zi ca să le acorde ajutor refugiaţilor care mergeau sau zăceau pe marginea drumului. întreaga Europă de Vest gemea de oameni fără adăpost, iar taberele apăreau pretutindeni.

Dar nicăieri nu se aflau refugiaţi sovietici. Şi, deşi întâlniră numeroşi soldaţi francezi, italieni, marocani, cehi şi englezi, nu văzură nici urmă de vreun soldat sovietic.

Printre miile de chipuri întâlnite în şaptesprezece tabere, Tatiana nu găsi nici măcar un sovietic care să fi

luptat în apropiere de Leningrad, cu atât mai puţin un soldat care să fi auzit de un oarecare Alexander Belov.

Mii de chipuri, de mâini şi de frunţi disperate... mii de oameni bolnavi şi nespălaţi.

Nu era acolo, o ştia, o simţea. El nu era acolo. Străbătea singură, fără Penny sau Martin, tabără după tabără. Nu voia compania sau sporovăiala lor — voia doar să-l găsească. Dar îi era cu neputinţă să-i simtă prezenţa.

Se retrăgea în cochilia ei, cât mai departe de Penny şi de doctorul Martin, dorindu-şi să vadă din nou apusul la New York şi chipul fiului ei, de care nu mai ştia nimic de trei luni. Dorindu-şi să savureze o pâine caldă şi o cafea bună sau să se bucure de o seară tihnită pe canapea, învelită în pătura din caşmir, citind o carte alături de Vikki şi de Anthony. Părul blond se întrezărea acum la rădăcini şi nu avea unde să găsească o baie cu oglindă ca să-l retuşeze. Era nevoită să poarte astfel tot timpul pe cap boneta de asistentă.

Trecuseră trei luni. Din martie tot conducea jeepul, descărca pachete, bandaja răni şi acorda primul ajutor, străbătând o Europă mizeră şi adresând rugi Cerului de fiecare dată când îngrijea rănile unui refugiat. De fiecare dată când îngropa pe cineva. „Doamne Dumnezeule, Te implor, ajută-mă să-l găsesc! Sper să fie aici." Alte barăci, altă infirmerie, altă bază militară. „Te rog, adu-mi-l aici, adu-mi-l aici!"

Şi, cu toate astea...

Speranţa nu pierise pe deplin.

încrederea nu pierise nici ea.

Seara, se ducea la culcare şi a doua zi, când se trezea, se simţea animată de aceeaşi putere şi de dorinţa de a-l căuta.

Găsi un alt pistol P-38 asupra unui soldat ucrainean, ce-i murise practic în braţe. Descoperi în

raniţa lui opt grenade şi cinci cartuşe de calibru 8 mm. Se furişă în jeep şi îşi ascunse prada, împreună cu celelalte arme, în compartimentul îngust de sub podea, unde ţineau cârjele şi tărgile pliante. Acum compartimentul adăpostea un adevărat arsenal de arme.

Dar când realiză, în cele din urmă, că Alexander nu se afla acolo, îşi pierdu repede interesul pentru acele ţinuturi din Europa şi le sugeră colegilor săi să meargă în altă parte.

— Nu crezi că taberele de refugiaţi au nevoie de ajutorul nostru, asistentă Barrington? o întrebă Martin.

Se aflau în Anvers, Belgia.

— Ba da, firește. Dar mai sunt şi alţii care au nevoie de ajutorul nostru. Haideţi să mergem să vorbim cu Charles Moss, comandantul bazei militare de aici! Primiseră de la Crucea Roşie Internaţională numele şi hărţile tuturor bazelor americane şi ale taberelor de refugiaţi din Europa.

— Unde credeţi că ajutorul nostru s-ar dovedi realmente necesar, domnule colonel Moss? îl întrebă ea pe comandant.

— Aş spune că în Berlin, dar nu v-aş sfătui să vă duceţi acolo.

— De ce nu?

— Nu mergem în Berlin, interveni Martin.

— Sovieticii au arestat şi au închis numeroşi soldaţi germani, răspunse Moss. Faţă de condiţiile de acolo, taberele de refugiaţi de aici par nişte staţiuni de pe Coasta de Azur. Sovieticii nu au permis Crucii Roşii să distribuie ajutoare în taberele de prizonieri, lucru foarte grav, căci ar putea avea nevoie de ajutor.

— Unde sunt închişi soldaţii nemţi? întrebă Tatiana.

— Au ajuns prizonieri, ca printr-o ironie a sorţii, exact în lagărele de concentrare pe care le-au construit cu mâna lor.

— De ce nu ne sfătuiţi să mergem acolo?

— Pentru că Berlinul este o bombă cu ceas. Sunt trei milioane de guri acolo ce nu pot fi hrănite.
Tabloul îi era cunoscut Tatianei.
— Oraşul are nevoie de trei milioane şi jumătate de kilograme de mâncare — pe zi — şi Berlinul produce doar două procente din această cantitate.
Tabloul îi părea tot mai cunoscut.
— Puteţi înţelege singuri situaţia. Nu mai există canalizare, apă de băut, paturi de spital şi nici doctori. Oamenii se luptă cu dizenteria şi cu tifosul, nu cu mici infecţii oculare. Au nevoie de apă, îngrijiri medicale, cereale, carne, grăsime, zahăr şi cartofi.
— Chiar şi în zonele de vest? întrebă Tatiana.
— Acolo e puţin mai bine. Dar ar trebui să vedeţi lagărele de concentrare din estul Germaniei aflate în zona sovietică. Nu v-aş sfătui să mergeţi acolo.
— Sovieticii sunt maleabili?
— Da, răspunse Moss. Ca şi hunii.
— Domnule doctor Flanagan, ce părere aveţi? îl întrebă Tatiana după ce plecară din Anvers. Să pornim spre Berlin? Sovieticii sunt în Berlin.
— Nu era pe agenda noastră, răspunse doctorul clătinând din cap. Misiunea noastră e clară: Ţările de Jos şi nordul Germaniei.
— Da, dar Berlinul are nevoie disperată de ajutorul nostru. Aţi auzit ce-a spus colonelul. Ajutoarele sunt din belşug aici.
— Nicidecum. Nici măcar suficiente nu sunt, răspunse Martin.
— Da, dar în estul Germaniei nu există *deloc* ajutoare.
—Tania are dreptate, Martin, interveni Penny. Hai să mergem la Berlin!
Medicul pufni zgomotos pe nas.
— Cum de-i permiteţi să vă spună Martin? întrebă Tatiana.
— Nu-i permit eu. îşi permite singură.

— Eu şi Martin călătorim prin Europa încă din 1943, răspunse Penny. Era doar un stagiar pe atunci. Dacă vrea să-i spun „domnule doctor Flanagan", atunci va trebui să-mi spună şi el domnişoara Davenport.

— Dar, Penny, nici măcar nu te cheamă Davenport, spuse Tatiana râzând. Ci Woester.

— întotdeauna mi-a plăcut Davenport.

Mergeau toţi trei înghesuiţi în cabina jeepului. Tatiana era ţintuită la mijloc, între Martin, care stătea rigid la volan, şi „pufoasa" Penny.

— Haideţi să vedem acele lagăre de muncă, domnule doctor Flanagan! insistă ea. Nu credeţi că serviciile dumneavoastră sunt mai de preţ acolo? Berlinul nu are suficienţi doctori. Sunteţi doctor. Trebuie să mergeţi acolo unde oamenii au nevoie disperată de dumneavoastră.

— Toată lumea are nevoie de doctori, răspunse Martin. De ce să păşim pe nisipurile mişcătoare din Berlin? Ne vom împotmoli acolo.

Porniră însă la drum, oprindu-se mai întâi la Hamburg, ca să completeze stocul de provizii. Martin se împotrivea cu îndârjire insistenţelor Tatianei şi ale lui Penny de a umple jeepul cu prea multe truse de prim ajutor şi cu provizii de alimente, susţinând că regulamentul interzicea ca încărcătura vehiculelor să depăşească un metru înălţime, dar, cum ele refuzau să se dea bătute cu una, cu două, acceptă, în cele din urmă, să umple jeepul până la refuz. Tatiana nu mai ajungea la arsenalul de arme ascunse sub podeaua maşinii. Bănuia însă că, atunci când va avea nevoie de ele, stocurile de alimente şi de truse medicale se vor fi împuţinat deja.

Tatiana ar fi putut să arunce Berlinul cu totul în aer, atât era de bine înarmată. Cumpără, de asemenea, din Hamburg, cu banii ei, o ladă de sticle de votcă de un litru şi jumătate.

— La ce ne trebuie şi lada asta? Nu avem nevoie de votcă!
— Veţi vedea, domnule doctor, că, fără ea, nu vom ajunge nicăieri.
— Nu vreau băutură în maşina mea.
— Credeţi-mă că nu veţi regreta!
— Băutura este un adevărat viciu. Ca doctor, n-am de gând să tolerez un asemenea comportament.
— Aveţi perfectă dreptate. Nici să nu-l toleraţi! îi răspunse Tatiana trântind uşile jeepului, de parcă discuţia s-ar fi încheiat.
Penny îşi stăvili cu greu râsul.
— Asistentă Woester, nu mă ajuţi cu nimic. Asistentă Barrin- gton, n-ai auzit ce-am spus? Nu cred că ar trebui să luăm băutura cu noi.
— Domnule doctor Flanagan, aţi fost vreodată în teritoriul sovietic?
— Nu.
— Mi-am imaginat. De aceea, ar trebui să aveţi încredere în mine în privinţa asta. Doar lada asta, bine? Vom avea nevoie de votcă.
— Ce părere ai? întrebă Martin, întorcându-se spre Penny.
— Tatiana este asistentă-şefa la Ellis Island şi reprezintă Departamentul de Sănătate Publică din New York, răspunse Penny. Dacă spune că vom avea nevoie de votcă, atunci trebuie s-o ascultăm.
Tatiana nu voia s-o corecteze, nu voia să spună că *nu* mai era asistentă-şefa.

în taberele de refugiaţi, ce se întindeau pe sute de kilometri în vestul Germaniei, ocupate acum de aliaţi, unde Tatiana găsea aproape la tot pasul bani, bijuterii, pixuri şi hârtii, întâlnea, de asemenea, soldaţi deznădăjduiţi, mistuiţi de dorul de casă. Aproape fiecare în parte o atingea şi îi şoptea ceva în franceză, în italiană, în germană sau în engleza ce îi era acum atât de familiară, admirând-o şi întrebând-o dacă era liberă,

dacă era căsătorită sau dacă era dornică să petreacă câteva clipe în braţele lor. Şi în timp ce îi mângâia, încercând să le confere alinare, le răspundea în şoaptă: „Am venit aici ca să-mi caut soţul. Nu sunt potrivită pentru tine, nu eu sunt aleasa ta."

Penny însă nu-şi căuta soţul şi nici nu era implicată în vreo relaţie, fiind astfel liberă şi dornică. Dar ce căuta oare? Tatiana se bucura că Vikki nu se afla în tot acel ocean de dorinţe masculine clocotitoare. Ar fi crezut că zeii îi îndeplineau, în sfârşit, rugăciunile. Penny, mai puţin atrăgătoare decât Vikki — şi poate tocmai asta era problema —, se simţea măgulită de atenţia soldaţilor şi ceda mereu rugăminţilor lor. De aceea, trebuia să-şi facă în fiecare săptămână o injecţie cu penicilină ca să prevină bolile ce o înspăimântau pe Tatiana.

Puteau oare speranţa, dragostea şi încrederea pe care o avea în Alexander să pună stavilă gândurilor ce o măcinau fără încetare, făcând-o să se întrebe dacă şi el, ca şi ceilalţi prizonieri din lagărele aflate pe tot cuprinsul Germaniei, se bucura în clipele acelea de atingerile unei asistente ca Penny, liberă şi disponibilă? „Ce s-a întâmplat? De ce te temi? Nu-ţi cer prea mult, nu-i aşa? Când se lasă întunericul, vino să vezi ce fac!" îl îmbie ea. Alexander — ce-şi stăvilea cu greu poftele carnale, deşi se afla pe un pat de spital, într-o secţie plină de pacienţi din Morozovo, cu puţin înainte ca Tatiana să fugă din Uniunea Sovietică; Alexander — care nu se gândea şi nici nu vorbea despre nimic altceva. Ar putea oare să se culce cu orice asistentă liberă şi disponibilă?

Tatiana nu era atât de naivă, încât să-şi imagineze că n-ar fi putut s-o facă.

Şi, cu toate astea... ea nu era ca Penny.

Poate că nici Alexander nu era ca toţi acei prizonieri.

întâlnise soldaţi, ce-aveau acasă soţii sau prietene, sau bărbaţi părăsiţi de soţii sau de prietene, ce zăceau în patul lor fără să-i solicite favorurile.

Dar aceştia erau prea puţini.

În unele închisori şi lagăre, ca cele din Bremen, de exemplu, atmosfera era atât de încinsă, încât asistentele de la Crucea Roşie veneau însoţite fie de un soldat înarmat, fie de un reprezentant al Crucii Roşii. Soldatul era însă uneori plătit ca să închidă ochii, iar reprezentanţii Crucii Roşii nu prezentau prea multă încredere. Dar, ca să fim sinceri, cum ar fi putut Martin să înfrunte atâţia prizonieri?

Tatiana ţinea, aşadar, la brâu, prins de cureaua pantalonilor, pistolul P-38. Dar nici aşa nu se simţea în siguranţă.

Pe drumul spre Berlin, întâlniră mai multe puncte de control sovietice. La fiecare opt kilometri, erau nevoiţi să se oprească în faţa unui post militar ridicat pe drum.Tatianei nu-i păreau puncte de control, ci adevărate capcane. De fiecare dată când îi verificau paşaportul american, inima i se oprea în piept. Dacă vreunul dintre soldaţi o căuta pe Jane Barrington?

— De ce-ţi spui Tania dacă te cheamă Jane Barrington? o întrebă Martin la un moment dat, plecând din faţa unui alt post militar. Sau, mai degrabă, de ce-ţi spui Jane Barrington dacă adevăratul tău nume e Tania?

— Dar, Martin, cum poţi fi atât de tâmpit? exclamă Penny. Chiar nu ştii povestea? Tania a fugit din Uniunea Sovietică. A fost nevoită să-şi schimbe identitatea. Să-şi ia un nume american. Corect, Tania?

— Cam aşa ceva.

— Şi atunci de ce vrei să te întorci pe teritoriul ocupat de sovietici, dacă ai fugit din Uniunea Sovietică?

— Aici ai pus bine problema, Martin, spuse Penny. Chiar aşa, Tania, de ce?

— Mă duc unde cred că oamenii au cea mai mare nevoie de mine, răspunse ea încet. Nu unde este convenabil.

Toţi soldaţii sovietici de la punctele de control cereau să inspecteze jeepul. Cum maşina era plină până la refuz, aceştia se mulţumeau să deschidă uşile şi să le închidă apoi din nou. Nu ştiau de existenţa compartimentului secret, aşa că nu cereau niciodată să-l verifice şi nici nu scotoceau printre lucrurile personale. Martin ar fi suferit un atac de panică dacă ar fi văzut câtă morfină avea în geantă Tatiana.

— Mai ajungem vreodată la Berlin? întrebă ea.

— Am şi ajuns, răspunse Penny.

— Nu se poate să fie Berlinul, spuse Tatiana scrutând un şir lung de case.

— Ba da. Ce te aşteptai să găseşti?

— Clădiri înalte. Reichstagul. Poarta Brandenburg.

— Dar ce crezi că a rămas în urma bombardamentelor? întrebă Martin trufaş. Nu mai există nici urmă de Reichstag. Cum nu mai există nici clădiri înalte.

Se îndreptau spre centrul oraşului.

— Dar văd că poarta Brandenburg e încă în picioare, spuse Tatiana.

Martin păstră tăcerea.

Berlinul.

Posbelic.

Tatiana nu ştia ce avea să găsească, dar pentru că supravieţuise într-un oraş mistuit de bombardamente ca Leningradul, se aştepta la tot ce putea fi mai rău. Şi, cu toate astea, ruinele pe care le vedea în cale o lăsau fără grai, căci căpătau dimensiuni biblice. Majoritatea clădirilor din centrul Berlinului zăceau dărâmate, în timp ce oamenii trăiau în umbra ruinelor, copiii se jucau

printre bucăţi sparte de beton, iar femeile întindeau rufele pe frânghii agăţate de stâlpi din oţel mutilaţi de proiectile. Ridicau corturi în preajma locurilor unde trăiseră cândva, făceau focul în gropile din pământ, mâncau ce găseau şi trăiau cum puteau. Se aflau în sectorul american.

Parcul Tiergarten, cândva simbolul Berlinului, devenise acum sălaşul a mii de berlinezi fără adăpost, iar râul Spree era poluat cu cenuşă volantă, cioburi de sticlă, sulf, azotat de sodiu şi molozul creat de bombardamentele care distruseseră practic cu totul centrul oraşului.

Penny avea dreptate. Berlinul nu era înghesuit ca New Yorkul pe o insulă şi nici îngrădit de gurile unui golf ca Leningradul. Berlinul se întindea nestingherit în toate direcţiile, presărat pe kilometri întregi de clădiri năruite.

Nu era de mirare că sectoarele erau greu de administrat, îşi spuse Tatiana. Nu existau o cale de intrare şi una de ieşire, ci sute de căi de intrare. Se întreba cum reuşeau sovieticii să-i împiedice pe germani să fugă în sectoarele controlate de americani, de francezi şi de englezi.

— Toţi nemţii zac în închisori, îi explică Martin.

— Toţi?

— Restul sunt morţi.

Se întâlniră cu guvernatorul militar american din Berlin, Mark Bishop, un general de brigadă în vârstă, din Washington Heights, Manhattan. El le oferi ceva de mâncare, ceru veşti de acasă şi o lăsă pe Tatiana să-i trimită o telegramă lui Vikki („SUNT BINE, SĂNĂTOASĂ. MI-E DOR DE VOI. VĂ IUBESC.") şi una lui Sam Gullota („SUNT ÎN BERLIN. AI VREO VESTE? VREUN AJUTOR?"), apoi îi găzdui într-un motel. Clădirea era grav avariată, dar locuibilă. Pereţii din interior se prăbuşiseră parţial, iar ferestrele fuseseră

toate spulberate de suflul exploziilor. Mulţi membri ai personalului medical şi militar dormeau însă în clădire, ca şi Tatiana, Penny şi Martin. Tatiana împărţea o cameră cu Penny. Era iunie, iar vântul aducea cu sine răcoarea nopţii. Tăcerea era adesea spulberată de zgomotul oamenilor de afară. Tatiana dormi iepureşte, cu mâna pe pistol.

Alexander, dragostea mea! Tu, Alexander, cel cu inima frântă! Tu, Alexander, un maestru al cuvintelor, invincibil şi nesupus! Războinic şi comandant, plămădit din apă, foc şi cer! Stăpân al inimii mele

!Dumnezeule mare, călăuzeşte-mi paşii spre el, spre soldatul tranşeelor mele, al suferinţei şi fericirii mele, al dorului şi singurătăţii mele! Ajută-mă să-lgăsesc oriunde s-ar afla! Ajută-mă să-l strâng în braţe, să-i dezmierd chipul cu părul şi să-i ating buzele cu gura! Am pornit să te caut, dragostea mea! Te rog, rămâi în viaţă!

A doua zi de dimineaţă, în birourile administrative ale lui Bishop, o aştepta o telegramă de la Sam: „EŞTI NEBUNĂ. CAUTĂ-L PE REVENSTOCK LA CONSULAT! TE VA AJUTA."

Vikki îi răspunsese şi ea: „VINO ACASĂ! NU MAI AVEM PÂINE".

Mark Bishop, dornic să conducă echipa Crucii Roşii în zona sovietică de ocupaţie, îi însoţi pe toţi trei dincolo de poarta Brandenburg, ca să se întâlnească cu generalul-locotenent al garnizoanei din Berlin, care era şi comandantul militar al oraşului.

— Nu vorbeşte engleză. Ştie careva dintre voi rusește sau trebuie să vă aduc un traducător? întrebă Bishop.

— Ea vorbeşte rusește, răspunse Martin arătând-o pe Tatiana.

Va trebui să-i atragă atenţia să nu mai vorbească în numele ei.

— Tania, nu te deranjează să traduci, nu-i aşa? spuse Penny.

— Nicidecum. Mă voi strădui să fiu la înălţime, răspunse ea, luând-o pe Penny deoparte. Nu-mi mai spune Tania! îi şopti apoi. Suntem pe teritoriu sovietic. Nu-mi trăda numele rusesc! Spune-mi asistenta Barrington!

— Nu m-am gândit. Iartă-mă! răspunse Penny zâmbind. Cred că mi-am pierdut minţile de atâta iubire.

■— Ţi-ai făcut astăzi injecţia cu penicilină? Ieri ai uitat.

— Da, am facut-o. Mă simt bine. Slavă Domnului că ne-a dăruit penicilina!

Tatiana zâmbi vag, uşor dezgustată. Clădirile de pe bulevardul Unter den Linden din districtul Mitte, care găzduiau armata sovietică, erau la

fel de avariate ca şi motelul în care dormiseră. Şi nu de bombe, ci de neglijenţă şi nepăsare, căci, la un an după război, nimeni nu părea interesat să le reconstruiască. în New York, ce nu cunoscuse niciodată salvele nimicitoare ale proiectilelor germane, lucrările de construcţie se desfăşurau într-un ritm ameţitor, de parcă oraşul se pregătea să treacă în secolul următor. Cu toate acestea, partea de est a Berlinului părea amorţită în nepăsare şi tristeţe.

— Domnule comandant Bishop, de ce este atât de linişte aici? De ce oamenii nu reconstruiesc Berlinul?

— II reconstruim. încet.

— Mie nu mi se pare.

— Asistentă Barrington, nu pot să-ţi explic tragedia Berlinului în doar cinci minute câte am la dispoziţie înainte de întâlnirea cu comandantul garnizoanei sovietice. Sovieticii nu vor să plătească lucrările de reconstrucţie. Vor ca nemţii să suporte cheltuielile.

— De acord, spuse Tatiana. Berlinul este un oraş german. Ei trebuie s-o facă.

— Dar sovieticii vor mai întâi să reconstruiască Uniunea Sovietică. E de înţeles.

— Da, aşa e.

— în acest caz, nu mai rămân bani şi pentru estul Berlinului. Şi nici creiere. Trimit toţi inginerii şi banii în Uniunea Sovietică.

— De ce nu dau şi aliaţii o mână de ajutor?

— De-ar fi aşa de simplu! Sovieticii nu acceptă să intervenim în zona lor de ocupaţie. Nu ne suportă prezenţa în Berlin. Vor încerca să ne alunge, ai să vezi. Nu acceptă nimic de la noi. Vei vedea cât de greu va fi să-l convingem pe comandantul garnizoanei să ne lase să intrăm în lagărele de concentrare, chiar şi în scop umanitar.

— Nu vor să vedem tratamentul inuman pe care îl aplică prizonierilor germani, spuse Tatiana.

— Poate. Dar vor oricum să ne alunge de aici. Mi-e teamă de această întâlnire.

Treptele din interiorul clădirii erau din marmură. Sparte şi crăpate, dar din marmură. Generalul-locotenent îi aştepta pe toţi patru în apartamentul său.

Intrară înăuntru. El se întoarse şi le zâmbi. Tatiana icni cu zgomot.
Era Mihail Stepanov.

Penny şi Martin o priviră uluiţi. Se ascunse în spatele doctorului ca să-şi recapete stăpânirea de sine. Avea s-o recunoască oare, în ciuda părului negru şi a machiajului strident ce-i ascundea pistruii?

— Asistentă Barrington, vrei să vii, te rog, în faţă şi să ne traduci? spuse guvernatorul după ce făcu prezentările.

Nu avea unde să se ascundă. Făcu, aşadar, un pas în faţă. Nu zâmbi, cum n-o făcu nici Stepanov. Stătea complet nemişcat, clipind uşor. Singurul gest ce-i dădea de înţeles că o recunoscuse era mâna încleştată pe marginea biroului.

— Bună ziua, domnule general Stepanov, îl salută ea în rusă.

— Bună ziua, asistentă Barrington, îi răspunse el.

Buzele îi tremurau în timp ce îi traducea guvernatorului militar. Crucea Roşie se oferea să acorde îngrijiri medicale miilor de prizonieri germani de pe teritoriile ocupate de sovietici din estul Germaniei şi îi solicita generalului permisiunea de a administra ajutoarele. Le îngăduia acest lucru?

— Cred că au nevoie de foarte mult ajutor, răspunse Stepanov.

Afişa aceeaşi ţinută dreaptă şi impunătoare, dar părea mai
bătrân. Şi obosit. Expresia istovită din privire îi sugera Tatianei că văzuse prea multe de-a lungul timpului şi că era sătul de toate.

— Mi-e teamă că lagărele nu sunt bine administrate. Nemţii au fost luaţi prizonieri, ca parte a eforturilor de reparare şi de reconstruire a Rusiei Sovietice, dar mulţi dintre ei şi-au pierdut pur şi simplu voinţa de a munci.

— Ingăduiţi-ne să-i ajutăm! spuse Tatiana.

Stepanov îi invită să ia loc. Tatiana se prăbuşi pe un scaun. Slavă Domnului că nu trebuia să mai stea în picioare!

— Ne confruntăm, din păcate, cu probleme grave, spuse el, şi nu ştiu dacă ajutorul vostru se va dovedi salutar în acest caz. Ura tot mai puternică manifestată faţă de prizonierii germani din Berlin şi din zonele învecinate, lipsa unei discipline militare necesare unei administrări corespunzătoare a lagărelor, lipsa de experienţă şi de instruire a paznicilor de închisoare — toate astea dau naştere unui ciclu necontenit de infracţiuni: evadări, acte de nesupunere şi violenţă. Costurile politice sunt imense. Mulţi muncitori germani, care lucrează pentru noi, refuză s-o mai facă. Dominaţi de sentimente ostile şi rebele, fug în zonele de vest. Va trebui, în curând, să rezolvăm această problemă şi mă tem că echipa Crucii Roşii ar putea să agraveze o situaţie şi-aşa instabilă.

— Domnul general-locotenent are perfectă dreptate, interveni Martin când Tatiana traduse spusele lui Stepanov. N-avem ce căuta aici. Nu ştim în ce ne băgăm.

Tatiana nu-i traduse însă răspunsul în rusă.

— Crucea Roşie Internaţională este o organizaţie neutră, spuse ea, în schimb. Nu luăm partea nimănui.

— Aţi face-o dacă aţi vedea aceste lagăre, răspunse Stepanov clătinând din cap. Am încercat să iau măsuri în privinţa distribuirii inechitabile a alimentelor, a condiţiilor insalubre şi a aplicării arbitrare şi incorecte a regulilor. Acum patru luni, am cerut schimbarea condiţiilor de trai din lagăre. Totul a fost însă în zadar. Contingentul militar responsabil pentru lagărele ruseşti refuză să aplice pedepse pentru abuzurile săvârşite de propriii soldaţi, lucru care amplifică ostilităţile.

— Lagărele ruseşti? repetă Tatiana. Vreţi să spuneţi lagărele germane.

— Sunt şi lagăre ruseşti aici, asistentă Barrington, îi spuse Stepanov privind-o stăruitor. Sau, cel puţin, erau acum patru luni.

Tatiana începu să tremure.

— Ce contingent militar este responsabil pentru lagăre? Poate ar trebui să vorbesc — să vorbim — cu ei.

— Va trebui să vă duceţi la Moscova şi să vorbiţi cu Lavrenti Beria[1], răspunse Stepanov cu un zâmbet sumbru pe buze. Deşi nu v-aş recomanda s-o faceţi. Se spune că până şi o *cafea* băută cu Beria se poate dovedi o experienţă letală.

Tatiana îşi încleştă mâinile printre picioare. îşi stăvilea cu greu freamătul lăuntric. Aşadar, NKVD-ul guverna lagărele de concentrare din Germania!

— Ce-a spus, Ta... asistentă Barrington? întrebă Penny. Ai uitat să ne mai traduci.

— Ne-am hotărât deja, interveni Martin. Ne irosim resursele în zadar.

— Avem suficiente resurse, domnule doctor Flanagan, îi răspunse Tatiana întorcându-se spre el. America ne oferă toate resursele sale. Comandantul spune că prizonierii din lagăre au nevoie disperată de ajutorul nostru. Ce facem? Dăm înapoi acum, când descoperim cu stupoare că au mai multă nevoie de ajutorul nostru decât ne-am imaginat când am venit aici?

— Argumentele asistentei Barrington sunt îndreptăţite şi importante, domnule doctor Flanagan, spuse Penny cu o expresie gravă pe chip.

— Important acum este să-i ajutăm pe cei care au o şansă de supravieţuire, declară Martin.

— Haideţi mai întâi să-i ajutăm şi vedem pe urmă ce şanse de supravieţuire au! insistă Tatiana, întorcându-se apoi spre generalul Stepanov. Domnule, cum aţi ajuns aici? îl întrebă încet.

— Ce l-ai întrebat? spuse Bishop.

— M-au transferat aici după căderea Berlinului, răspunse Stepanov. îmi faceam prea bine treaba la Leningrad. S-au gândit că voi face o treabă la

1 **Lavrenti Pavlovici Beria (1899-1953) — politician şi mareşal, ministru al afacerilor interne, însărcinat cu servicile de securitate şi de represiune în regimul sovietic, unul dintre principalii responsabili ai epurărilor staliniste**

fel de bună şi aici. Dar Berlinul nu e Leningrad. Leningradul se confruntă şi el cu probleme legate de proviziile de alimente, de locuinţe, de haine şi de combustibil. Berlinul însă se confruntă cu toate aceste probleme, cărora li se adaugă conflictele interstatale, umane, economice, judiciare, punitive sau cele legate de reparaţii. Mi-e teamă că mă înec în mocirla asta.

Tăcu câteva clipe, apoi continuă:

— Nu cred că voi mai rezista mult timp aici.

Tatiana îl luă de mână. Guvernatorul militar, Martin şi Penny o priveau cu toţii uluiţi.

— Cel care v-a salvat fiul… murmură ea, unde e?

Stepanov clătină din cap, cu ochii aţintiţi asupra mâinii ei.

— Unde?

— Sachsenhausen, îi răspunse el ridicându-şi privirea. Tabăra Specială Numărul 7.

Tatiana îl strânse de mână, apoi îi dădu drumul.

— Vă mulţumesc, domnule general-locotenent.

— Ce-a spus generalul despre Sachsenhausen? întrebă Martin. Ai uitat să ne traduci. Poate ar trebui să chemăm un traducător.

— Mi-a spus unde ar trebui să intervenim de urgenţă, răspunse ea, ridicându-se cu greu de pe scaun, căci genunchii ameninţau s-o trădeze.

îşi simţea gura uscată.

— V-am fi recunoscători dacă ne-aţi ajuta să localizăm lagărele, domnule. Ne-ar prinde bine o hartă a zonei, pentru orice eventualitate. Aţi putea să trimiteţi o telegramă prin care să le comunicaţi venirea noastră? Vom cere şi noi de la Hamburg mai multe convoaie ale Crucii Roşii. Vom duce în lagăre suficiente provizii de alimente şi medicamente. Nu vom îndrepta toate problemele, dar vom încerca să ameliorăm situaţia.

îşi strânseră cu toţii mâinile. Tatiana nu-şi desprindea ochii de la Stepanov.

— Du-te cât mai curând! îi spuse el dând din cap. Soarta prizonierilor ruşi e extrem de precară. În

ultimele luni, au fost transferaţi în lagărele de la Kolîma. S-ar putea să nici nu-i mai găseşti.

Pe când se pregăteau să plece, Tatiana se întoarse ca să-l privească pentru ultima oară pe Stepanov, care stătea din nou rigid lângă birou.

— Eşti în pericol, îi spuse el ridicând mâna. Numele tău se află pe lista duşmanilor numărul unu ai partidului. Şi eu sunt în pericol. Iar el, cu atât mai mult.

— Ce-a spus? întrebă Martin când plecară.

— Nimic.

— E absurd. Domnule guvernator, spuse apoi, întorcându-se spre Bishop, asistenta Barrington ne ascunde informaţii importante.

— Domnule doctor Flanagan, răspunse Bishop, este evident că nu mai vorbiţi altă limbă. Când traduceţi ceva, redaţi numai esenţa lucrurilor.

— Asta am şi făcut, spuse Tatiana.

Când ieşiră afară, se aşeză pe un morman de moloz din apropierea unei fântâni arteziene aflate acum în ruină.

Bishop se aşeză lângă ea.

— Când ne pregăteam de plecare, a rostit cuvântul *vrag*. Ştiu că înseamnă duşman. Ce-a spus?

Tatiana trase adânc aer în piept, ca să-şi recapete stăpânirea de sine şi glasul pierdut.

— Ne-a spus că armata sovietică ne priveşte — pe noi, americanii — ca pe nişte duşmani. Şi nu avem cum să schimbăm situaţia. Dar n-am putut să traduc asta. Doctorul, continuă ea, arătând cu capul spre Martin, e cam slab de înger.

— Am înţeles, răspunse guvernatorul cu un zâmbet pe buze, mângâind-o pe braţ şi privind-o cu admiraţie.Tu nu eşti aşa…

Se întoarseră apoi la Penny şi la Martin.

— Domnule guvernator, spuse medicul, credeţi că ar trebui să mergem în lagărul Sachsenhausen?

— Nu ştiu cum aţi putea să evitaţi acest lucru, domnule doctor. Pentru asta aţi venit. Asistenta dumneavoastră l-a convins pe general să ne lase să intrăm în lagăre. Cum aţi reuşit, asistentă Barrington?

Este un succes imens pentru eforturile Crucii Roşii. Voi trimite imediat o telegramă la Hamburg. Le spun să trimită alte patruzeci de mii de truse medicale.

— Stai puţin, Tania! interveni Penny. Vreau să-mi explici cum ai. îndrăznit să iei de mână un general sovietic şi să-l convingi să ne lase să intrăm în lagărele de muncă fără să cheme poliţia secretă.

— Sunt asistentă, răspunse Tatiana. Iau pe toată lumea de mână.

— N-ar trebui să fii atât de prietenoasă cu sovieticii, o mustră Martin pe un ton critic. Nu uita că suntem neutri!

— Să fii neutru nu înseamnă să fii indiferent, Martin, răspunse ea. Nu înseamnă să refuzi ajutorul şi alinarea. înseamnă doar să nu iei partea nimănui.

— Nu în profesia voastră, răspunse guvernatorul. Dar, asistentă Barrington, sovieticii sunt nişte barbari. Ştiai că, după capitularea Germaniei, au închis Berlinul timp de opt săptămâni, refuzând accesul armatelor noastre? Opt săptămâni! Nimeni n-a putut să spargă blocada. Ce crezi că au făcut acolo?

— Nu vreau să ghicesc, spuse ea.

— Au violat tinere ca tine. Au ucis tineri ca doctorul Flanagan. Au jefuit toate casele pe care le-au mai găsit în picioare. Au ars Berlinul până în temelii. Timp de opt săptămâni.

— Da. Dar aţi văzut ce le-au făcut nemţii ruşilor?

— Parcă spuneai că nu trebuie să luăm partea nimănui, asistentă Barrington, interveni Martin.

— Şi nici să strângem mâna duşmanului, spuse şi Penny.

40

Nu era dușmanul nostru, răspunse Tatiana întorcându-se cu spatele, ca să-și ascundă lacrimile.Sachsenhausen, iunie 1946

Martin voia să pornească la drum a doua zi. Tatiana se împotrivi. Aveau să plece de îndată. Aveau să se urce în jeep și să-și vadă de drum. Fără întârziere.

Martin invoca numeroase motive ca să plece a doua zi. Telegrama lui Stepanov nu ajunsese încă la comandanții lagărelor. Ar putea să aștepte sosirea altor jeepuri ale Crucii Roșii și să pornească la drum ca un adevărat convoi, așa cum se întâmplase la sfârșitul războiului, când Crucea Roșie intrase în lagărul de la Buchenwald. Le-ar prinde bine alte ajutoare. Ar putea să viziteze și spitalele din Berlin și să le distribuie ajutoare, dacă aveau nevoie. Ar putea să ia și masa. Guvernatorul militar îi invitase la cină, unde avea de gând să-i prezinte generalilor din Forțele Navale Americane staționate în Berlin. Tatiana îl asculta în timp ce făcea sandviciuri și ducea bagajele la mașină. Luă apoi cheile și, descuind portiera, îi arătă volanul, zicând:

— Spuneți-mi tot ce vreți pe drum! Conduc eu sau vreți s-o faceți dumneavoastră?

— Asistentă! N-ai auzit nimic din tot ce ți-am spus?

— Ba am auzit totul clar și răspicat. Ați spus că sunteți flămând. Așa că v-am făcut sandviciuri. Ați spus că vreți să cunoașteți un general. Peste o oră, dacă ne grăbim și nu ne rătăcim, îl veți cunoaște pe comandantul celui mai mare lagăr de concentrare din Germania.

Sachsenhausen se afla la nord de Berlin, la doar patruzeci de kilometri depărtare.

— Trebuie să sunăm la sediul Crucii Roșii din Hamburg.

— Guvernatorul Bishop se ocupă deja de asta. Ne-am gândit la toate. Putem să plecăm. De îndată.

Se urcară în jeep.

— De unde crezi că ar trebui să începem? întrebă ursuz Martin, capitulând. Se pare că, de jur împrejurul lagărului Sachsenhausen, există alte o sută de sublagăre. Poate că ar trebui să începem cu acestea.

Arată-mi harta! Sunt mici, am putea să le verificăm repede.

— Depinde ce vom găsi acolo, răspunse Tatiana. Dar ne îndreptăm direct spre Sachsenhausen, adăugă apoi, fără să-i arate harta lui Martin.

— Nu cred că e o idee bună, se împotrivi medicul. Din fişa mea de informaţii reiese că în Sachsenhausen sunt douăsprezece mii de prizonieri. Nu avem suficiente truse medicale.

— Vom primi mai multe.

— Dar ce rost are să ne grăbim? De ce nu aşteptăm să ne parvină trusele medicale?

— Cât puteţi să aşteptaţi ca să salvaţi nişte vieţi, domnule doctor Flanagan? îl întrebă ea. Nu prea mult, nu-i aşa?

— Ne-au aşteptat luni întregi. Mai pot să aştepte câteva zile, nu crezi?

— Nu, nu cred că mai pot să aştepte.

Evgheni Brestov, comandantul lagărului, descoperi cu uimire, „de fapt, cu stupoare", prezenţa celor trei reprezentanţi ai Crucii Roşii în pragul casei sale.

— Ce vreţi să inspectaţi? o întrebă pe Tatiana în rusă. Dar nu-i ceru scrisorile de recomandare. Uniforma ei părea să vorbească de la sine. Era un bărbat corpolent, neîngrijit şi nespălat, care bea până cădea pe jos.

— Am venit aici ca să avem grijă de cei suferinzi. Comandantul militar din Berlin n-a luat încă legătura cu dumneavoastră?

Tatiana era singura care putea să vorbească cu el.

— Unde ai învăţat rusa? o întrebă Brestov.

— La o universitate din America, răspunse ea. Dar nu cred că mă descurc prea bine.

— O, nu, nici pomeneală! Vorbeşti excelent rusește. Brestov îi însoţi apoi la birourile sale administrative, unde îl
aştepta o telegramă de la Stepanov, pe care scria „Urgent".

— Dacă e urgent, e urgent, spuse el. De ce nu m-a anunţat nimeni? urlă apoi. Dar nu înţeleg ce e cu graba asta. Totul e în ordine. Am adoptat noile reguli. După

părerea mea, sunt prea multe. Ne cer să facem imposibilul, apoi se plâng că n-o facem ca la carte.

— Firește. Probabil că e foarte dificil.

— Extrem de dificil, răspunse el dând vehement din cap. Paznicii nu au experiență. Cum să facă față unei mașinării de ucis cum sunt soldații germani? Știi că ataşaseră de poarta lagărului sloganul „Munca te eliberează"? Ai fi zis că nemțălăii îl și pun în aplicare.

— Poate că își dau seama că lucrurile nu stau deloc așa.

— S-ar putea. încă negociem condițiile cu nemții. Dar cu siguranță nu-și vor recăpăta libertatea dacă vor continua să fie atât de recalcitranți.

— Cine muncește, aşadar?

Brestov păstră tăcerea.

— Știi... răspunse, în cele din urmă, schimbând apoi subiectul. Vreau să vi-l prezint pe administratorul lagărului, locotenentul Ivan Karolici. El se ocupă de rutina zilnică a lagărului.

— Unde am putea să lăsăm jeepul în siguranță?

— în siguranță? Nicăieri. Parcați-l în fața casei mele! Și încuiați-l!

Tatiana scrută cărarea împădurită și văzu că locuința comandantului se afla la câteva zeci de metri depărtare de poarta lagărului.

— N-am putea să-l parcăm în interiorul lagărului? Altfel, ne este foarte greu să transportăm mii de truse medicale. Am înțeles că ați avea cam douăsprezece mii de prizonieri aici, nu-i aşa?

— Mai mult sau mai puțin.

— Și care e adevărul? Sunt mai mulți sau mai puțini?

— Mai mulți.

— Cât peste cifra oficială?

— Patru mii.

— Șaisprezece mii de oameni! exclamă Tatiana, apoi adăugă pe un ton ceva mai domol: Am crezut că lagărul este destinat să găzduiască doar douăsprezece mii de prizonieri. Ați construit barăci noi?

— Nu, i-am îngrămădit pe toţi în cele şaizeci de barăci existente. Nu putem să le construim altele noi. Lemnul pe care îl tăiem din Germania îl trimitem în Uniunea Sovietică pentru reconstruirea oraşelor noastre.

— Am înţeles. Putem să parcăm maşina în interiorul lagărului?

— Da, bine. Dar ce-aveţi înăuntru?

— Medicamente pentru cei suferinzi. Conserve de şuncă. Lapte praf. Lăzi cu mere. Pături groase.

— Bolnavii îşi vor reveni cât de curând. Şi-aşa mănâncă prea mult. Pe de altă parte, e vară şi nu au nevoie de pături. Aveţi ceva de băut pe acolo? întrebă apoi, tuşind cu subînţeles. în afară de lapte praf.

— Ei bine, domnule comandant, da, avem! răspunse Tatiana aruncându-i o privire lui Martin.

Apoi, luându-l pe Brestov de braţ, îl conduse spre spatele jeepului.

— Avem exact ce vă doriţi, îi spuse Tatiana scoţând o sticlă de votcă.

Brestov i-o luă iute din mână.

Martin intră cu jeepul pe poarta lagărului şi îl parcă pe partea dreaptă.

— Lagărul seamănă cu o bază militară, îi spuse încet Tatianei. E bine conceput.

— Îhi! murmură ea. Dar sunt convinsă că, sub administraţia germană, era mai curat şi mai bine îngrijit. Uită-te cum arată acum!

Şi, într-adevăr, zidurile clădirilor se scorojeau, iarba era necosită, ramele sparte din lemn ale ferestrelor zăceau aruncate la întâmplare şi toate obiectele din fier erau ruginite. Lagărul îţi oferea un tablou tipic sovietic, părăginit şi deprimant.

— Ştiaţi că a fost declarat lagăr model? întrebă Brestov. Şi te rog să le traduci şi prietenilor tăi! Aici erau instruite gărzile SS.

— Da, răspunse Tatiana. Nemţii ştiau cum să construiască lagăre.

— Şi le-a prins al dracului de bine, iertat fie-mi limbajul! spuse Brestov. Acum putrezesc cu toţii în lagărele lor model.
Tatiana îi aruncă o privire tăioasă comandantului, care tuşi stânjenit.
— Unde este administratorul dumneavoastră?
Brestov le făcu cunoştinţă cu locotenentul Karolici şi îi lăsă pe toţi patru să cerceteze împrejurimile. Karolici era un bărbat înalt şi elegant, căruia îi plăcea să mănânce copios. Deşi era încă tânăr, pasiunea pentru mâncare îşi lăsase amprenta asupra chipului său. Avea degetele şi unghiile meticulos îngrijite, observă Tatiana când îşi strânseră mâinile. Îi era cu neputinţă să înţeleagă cum reuşea cineva atât de îngrijit şi de pedant să conducă un lagăr înţesat de oameni nespălaţi şi de bolnavi. îi ceru să-i însoţească prin împrejurimi.
Lagărul era mare şi, deşi era prost întreţinut, forma sa de triunghi isoscel, lat la intrare şi îngust în spate, le permitea paznicilor de la poartă să-i împuşte pe prizonieri pe o distanţă de zeci de metri. Barăcile, aşezate în trei semicercuri concentrice în faţa porţii, îi găzduiau pe majoritatea prizonierilor nemţi, civili şi soldaţi deopotrivă.
Execuţiile prin spânzurare aveau loc cu precădere în mijlocul primului semicerc, poate după apelul de dimineaţă.
— Unde sunt ţinuţi ofiţerii? întrebă Tatiana când ajunseră la infirmerie.
— Sunt... răspunse Karolici şovăitor, în fostele barăci ale aliaţilor.
— Unde sunt acestea?
— Dincolo de perimetru, în spatele lagărului.
— Ei bine, domnule locotenent Karolici, ofiţerii germani sunt oare chiar atât de bine îngrijiţi încât nu au nevoie de ajutorul nostru?
— N-aş putea spune asta.
— Atunci să mergem să-i vedem!
— Cred că s-ar putea să fie şi nişte ruşi printre ei, le spuse Karolici dregându-şi glasul.
— în regulă.
— Nu pot să vă las să intraţi în barăcile alea.

— De ce nu? Vrem doar să-i ajutăm. Domnule locotenent, poate nu m-aţi înţeles cum trebuie. Am venit să vă hrănim prizonierii. Să le administrăm ajutoare. Doctorul nostru va încerca să-i trateze pe bolnavi. Ce mai aşteptăm, aşadar? Însoţiţi-i pe domnul doctor Flanagan şi pe asistenta Davenport la infirmerie şi lăsaţi-i să-şi facă treaba, iar noi doi vom merge împreună să examinăm barăcile şi să le oferim ajutor celor suferinzi. Haideţi să începem cu lagărul ofiţerilor!

Karolici o privea uluit.

— Domnul comandant mi-a spus că doriţi... ceva de mâncare, îngăimă el bâlbâindu-se. Dau ordin la bucătărie să vă pregătească ceva special. Poate doriţi să vă odihniţi puţin după-amiază? Domnul comandant v-a pregătit camerele.

— Vă mulţumim foarte mult. O să mâncăm şi o să ne odihnim după ce ne vom termina treaba, locotenente. Să mergem acum!

— Dar ce poţi face fără doctor?

— Aproape totul. Cu excepţia intervenţiilor pe creier, dar nici doctorul nostru nu cred că v-ar putea ajuta în cazul ăsta.

— Nu, fireşte că nu.

Tatiana era prea încordată ca să zâmbească.

— Pot să mă ocup singură de bolnavi şi de răniţi, continuă ea. Pot să dezinfectez, să cos şi să bandajez plăgi, pot să administrez sânge şi morfină, să tratez numeroase boli contagioase, să pregătesc medicaţia, să pun un diagnostic, să elimin păduchii, să reduc febra şi să-i tund pe pacienţi, ca să previn alte probleme. Am tot ce-mi trebuie aici, adăugă, lovindu-şi uşor geanta. Dacă rămân fără provizii, iau din jeep.

Karolici bombăni în barbă, spunând că nimeni nu avea nevoie de sânge sau de morfină, căci era doar un lagăr de prizonieri.

— N-a murit nimeni aici?

— Oamenii mor, domnişoară asistentă, răspunse trufaş Karolici. Fireşte că mor. Dar pe ăştia nu mai ai cum să-i ajuţi, nu-i aşa?

Tatiana nu-i răspunse, iar gândul îi zbură pentru o clipă la toţi cei pe care încercase în zadar să-i salveze.

— Tania, şopti Martin, comandantul a pomenit ceva despre prânz, nu-i aşa?

— O, da! răspunse ea luându-şi geanta. Dar le-am spus că tocmai am mâncat. Domnule doctor Flanagan, tocmai am luat masa, nu-i aşa? întrebă apoi, ţintuindu-l cu privirea pe Martin.

El bâigui ceva în barbă.

— Aşa am zis şi eu. Duceţi-vă cu Penny direct la infirmerie! Eu voi verifica barăcile ofiţerilor şi voi încerca, pe cât îmi va sta în putinţă, să tratez cazurile pe care le voi întâlni acolo.

De vreme ce Tatiana era singurul pod între culturi, naţiuni şi limbi, tot ea distribuia şi sarcinile. Martin şi Penny o ascultară şi plecară spre infirmerie.

Ea şi Karolici se întoarseră la jeep şi deschiseră portierele din spate. Tatiana scrută trusele medicale, cutiile cu alimente şi lăzile cu mere, încercând să-şi recapete stăpânirea de sine. Se întoarse cu spatele la Karolici, pentru că se simţea înspăimântată. Nu voia ca el să-i citească teama în ochi.

— Ai un aghiotant? îl întrebă apoi, fără să-l privească, doar ca să mai câştige puţin timp. Cred că mai avem nevoie de o persoană. Şi poate de un căruţ. Ca să transportăm trusele medicale şi lăzile cu mere.

— Le car eu, răspunse Karolici.

Atunci se întoarse spre el. Era mai calmă şi mai stăpână pe sine.

— Şi cine va purta mitraliera, locotenente?

Rămaseră tăcuţi, unul în faţa celuilalt, până când el înţelese tâlcul spuselor ei.

Karolici se înroşi la faţă, vădit stânjenit.

— Prizonierii sunt liniştiţi. Nu te vor necăji cu nimic.

— Locotenente Karolici, nu mă îndoiesc nicio clipă că, într-o altă viaţă, mulţi dintre ei erau oameni decenţi, dar trei ani i-am îngrijit pe prizonierii germani de pe frontul american şi de trei luni străbat lagărele şi taberele de refugiaţi. Realitatea m-a învăţat să nu-mi fac

iluzii. Şi nu cred că mi-ar sta bine să mă apăr singură, nu-i aşa?

— Ai perfectă dreptate, îi răspunse el, fără s-o mai privească.

Rugând-o să-l aştepte, se duse să-şi caute aghiotantul, un sergent. încărcară apoi într-un căruţ cu roţile scârţâitoare o ladă de mere şi treizeci de truse medicale şi porniră spre barăcile ofiţerilor.

Sergentul rămase afară cu trusele medicale. Ţinând într-o mână un sac din pânză plin cu mere şi rezemându-se cu cealaltă de braţul lui Karolici, Tatiana verifică primele două barăci. Realiză deodată că, dacă avea să-l găsească pe Alexander într-unui dintre paturile suprapuse, murdare şi mult prea apropiate, nu va reuşi să-şi stăvilească freamătul lăuntric. Examina prizonierii, care stăteau câte doi în patul suprapus, le dădea câte un măr şi pleca mai departe. Uneori, dacă dormeau, îi atingea cu mâna, iar alteori, îi învelea în pături. Le asculta propunerile, ironiile şi sunetul glasurilor. Rămase repede fără mere. Nu apelă însă la medicamentele din geantă.

— Ce părere ai? o întrebă Karolici când ieşiră afară.

— Ce părere să am? Cumplită, îi răspunse trăgând adânc în piept aerul curat. Dar măcar în barăcile astea toţi prizonierii sunt în viaţă.

— Dar n-ai examinat pe nimeni.

— Locotenente, îţi voi prezenta raportul complet după ce voi trece în revistă toate barăcile. Câţiva dintre ei au nevoie urgentă de îngrijirea doctorului Flanagan şi trebuie să fac un raport în cazul lor. Dar am metodele mele prin care detectez anumite afecţiuni şi suferinţe. îmi dau seama după miros dacă cineva e bolnav sau nu, dacă are nevoie de anumite îngrijiri medicale, dacă trăieşte sau e pe moarte. Temperatura corpului şi culoarea feţei sunt şi ele nişte indicii revelatoare. La fel şi vocea. Dacă mă strigă sau îmi adresează diverse vorbe în germană, cum au facut-o prizonierii din barăcile astea, atunci îmi dau seama că lucrurile nu sunt atât de grave. Dacă nu se mişcă sau, şi mai rău, mă urmăresc cu ochii, fără să scoată vreun

sunet, atunci încep să-mi fac griji. Dar în aceste barăci oamenii trăiesc. Spune-i sergentului să-i dea fiecăruia în parte câte o trusă medicală! Acum să le vedem pe următoarele!

Verificară următoarele două barăci. Lucrurile nu mai stăteau atât de bine acolo. îi acoperi cu cearşafuri pe doi dintre prizonieri şi îi spuse lui Karolici că trebuiau îngropaţi. Alţi cinci aveau febră foarte mare. Iar şaptesprezece aveau răni deschise, pe care le dezinfecta şi le bandajă. Pentru că rămase, în curând, fără pansamente, se văzu nevoită să ia altele din maşină. Se opri la infirmerie şi le ceru ajutorul lui Penny şi doctorului Flanagan.

— Situaţia e mai gravă decât mi-am imaginat, le spuse ea.

— Nu mai gravă decât aici. Oamenii mor de dizenterie, spuse Martin.

— Da. Şi am găsit un focar şi în barăci, răspunse Tatiana. Haideţi cu mine!

— Simptome de tifos?

— Nu încă, deşi câţiva prizonieri au febră mare. Dar abia am văzut patru barăci.

— Patru! Dar câte sunt cu totul?

— Şaizeci.

— O, Doamne!

— Să mergem repede, domnule doctor! Barăcile sunt înţesate, fiecare în parte, de câte o sută treizeci şi patru de paturi suprapuse. Asta înseamnă două sute şaizeci şi opt de oameni. La ce vă aşteptaţi?

— Nu vom reuşi să le vedem pe toate.

— Bravo! Aşa vă vreau! răspunse Tatiana.

Prizonierii dintr-o baracă erau în curte. Iar alţii din altă baracă erau la duşuri.

După ce o examinară şi pe cea de-a unsprezecea, Martin îşi şterse faţa de sudoare, spunând cu glas istovit:

— Transmite-i lui Carolitci, sau cum l-o chema, că toţi prizonierii de aici se vor îmbolnăvi şi vor muri de difterie, dacă cei bolnavi deja nu vor fi trimişi imediat la infirmerie!

Într-o altă baracă, a treisprezecea, Tatiana bandaja braţul unui prizonier neamţ, când bărbatul se ridică deodată din pat şi se năpusti asupra ei. Crezu, la început, că era doar un accident, dar omul începu să-şi frece pelvisul de ea, ţinând-o imobilizată pe podea. Karolici încercă să-l dea la o parte, dar bărbatul nu se clinti, iar ceilalţi prizonieri refuzau să intervină. Locotenentul se văzu nevoit să-l lovească în moalele capului cu ţeava mitralierei Şpa- ghin, lăsându-l lat la pământ.

— îmi pare rău, îi spuse Karolici Tatianei, ajutând-o să se ridice în picioare. Ne ocupăm noi de el.

— Nu-ţi bate capul! răspunse ea ştergându-se de praf şi gâfâind. Să mergem mai departe!

Nu mai bandajă braţul atacatorului ei.

Era ora opt seara când terminară de examinat şi cea de-a cincisprezecea baracă. Locotenentul le spuse să se oprească. Martin şi Penny îl susţineau. Tatiana voia să continue. Doar în ultimele două bărăci auzise nişte prizonieri vorbind în rusă. îi examinase cu multă grijă, învelindu-i în pături, oferindu-le mere şi truse medicale şi vorbind puţin cu unii dintre ei. Nu-l găsise însă pe Alexander.

Apoi Karolici, Martin şi Penny clătinară din cap, spunându-i că trebuiau să se oprească. Erau istoviţi, trebuiau să se odihnească. Aveau s-o ia de la capăt a doua zi. Tatiana nu putea să continue fără ei. Nu putea să inspecteze singură barăcile. Se întoarse, fără tragere de inimă, în casa comandantului, alături de colegii ei. Se spălară, încercând să înlăture mizeria din lagăre, iar Penny îşi făcu altă injecţie cu penicilină. Apoi luară masa cu Brestov şi Karolici.

— Ce părere are doctorul tău, domnişoară asistentă? întrebă Brestov. Cum ne descurcăm?

— Prost, răspunse Tatiana, fără să mai traducă, în timp ce Martin şi Penny înfulecau bucatele din farfurie. în bărăci există adevărate focare de infecţie. Starea precară de igienă reprezintă cea mai gravă problemă. Prizonierii sunt nespălaţi. Suferă de râie şi eczeme. Duşurile funcţionează? Dar spălătoria?

— Fireşte, răspunse Brestov indignat.

— Nu merg tot timpul, aşa cum ar trebui. Dacă prizonierii ar avea parte de o igienă personală adecvată, aţi preveni apariţia şi răspândirea bolilor. N-ar strica să mai dezinfectaţi şi toaletele.

— Uite ce e! Dacă se ridică din pat şi merg, nu sunt atât de bolnavi. îi lăsăm să se plimbe puţin prin curte şi le asigurăm trei mese pe zi.

— Ce le daţi să mănânce?

— Nu suntem într-o staţiune, asistentă Barrington. Mănâncă ce se mănâncă la închisoare.

Tatiana privi friptura din farfuria lui Brestov.

— Ce anume? Terci de ovăz dimineaţa, o zeamă goală la prânz şi cartofi la cină? întrebă ea.

— Şi pâine, adăugă el. Uneori, şi supă de pui.

— Igiena e precară, mâncarea nu e suficientă, iar paturile sunt mult prea apropiate. Barăcile sunt adevărate focare de infecţie şi, dacă vă închipuiţi că nu reprezintă un pericol, nu trebuie să uitaţi că cei care îi păzesc sunt oamenii *dumneavoastră* şi se pot îmbolnăvi la fel de bine. Difteria, febra tifoidă contractată prin mâncarea contaminată, tifosul — toate sunt contagioase...

— Stai puţin! N-avem tifos!

— Nu încă, răspunse Tatiana pe un ton calm. Dar prizonierii au păduchi şi căpuşe, iar părul prea lung şi nespălat contribuie la răspândirea acestora. Iar când se vor îmbolnăvi de tifos, oamenii dumneavoastră vor fi în continuare nevoiţi să-i păzească.

Brestov păstră tăcerea câteva clipe, ţinând în aer furculiţa în care se afia înfiptă o bucată de friptură.

— Măcar nu sunt mâncaţi de vii de sifilis, spuse, în cele din urmă, dându-şi capul pe spate şi râzând.

— Vă înşelaţi, domnule comandant, răspunse Tatiana ridi- cându-se de la masă. Am descoperit şaizeci şi patru de cazuri de sifilis, dintre care şaptesprezece sunt în stadiu terţiar.

— E imposibil.

— Şi, cu toate astea, există. Şi, apropo, concetăţenii dumneavoastră, prizonierii sovietici, se află

într-o stare şi mai gravă, dacă se poate aşa ceva. Vă mulţumesc pentru o seară plăcută. Ne vedem mâine-dimineaţă.

— Dar e de preferat să nu fie prea sănătoşi, nu-i aşa, asistentă Barrington? strigă Brestov în urma ei, bând cu poftă din sticla de votcă. Dacă sunt prea zdraveni, nu mai sunt atât de... cooperanţi.

Ea îşi văzu de drum.

A doua zi, se trezi la cinci dimineaţa. Singura, de altfel, care se trezi în zori. Se văzu nevoită să aştepte, fără să facă nimic, până la ora şase.

Se pregătiră — încet, mâncară — şi mai încet şi porniră, în cele din urmă, să inspecteze şi ultimele cinci barăci destinate ofiţerilor.

— Te simţi bine? o întrebă Karolici cu un zâmbet politicos pe buze.

Avea gulerele uniformei apretate şi părul tuns şi pieptănat pe spate. Pedanteria lui era ridicolă.

— Te-a tulburat experienţa de ieri?

— Puţin. Dar mă simt bine, răspunse ea.

— A fost trimis la carceră pentru fapta sa.

— Cine? O, el! Nu-ţi bate capul cu asta!

— Ţi se întâmplă des?

— Nu chiar atât de des.

— Vorbeşti foarte bine ruseşte, continuă locotenentul dând din cap.

— Îţi mulţumesc. Cred că eşti amabil.

Distribuirá trusele medicale şi merele, tratară ce le stătea în putinţă şi izolară cazurile de boli infecţioase. Tatiana îi verifică şi pe pacienţii de la infirmerie. Dar nu-l găsi nici acolo.

— Sunt surprins de starea sovieticilor, spuse Martin când ieşiră afară ca să-şi tragă puţin sufletul.

Se adăposteau de ploaie sub o marchiză, ca să respire puţin aer curat.

— De ce? îl întrebă Tatiana.

— Nu ştiu. Aş fi crezut că îi vor trata mai bine decât pe nemţi.

— De ce v-aţi imaginat asta? Nu există pericolul ca sovieticii să fie cercetaţi de instituţiile internaţionale. Păstrează doar aparenţele. Ofiţerii sovietici vor fi trimişi

în lagărele de muncă silnică din Uniunea Sovietică. Ce credeţi că îi aşteaptă acolo? îl întrebă, cuprinsă de un fior. Cel puţin, aici e vară.

În cea de-a nouăsprezecea baracă, în timp ce stătea cocoţată într-un pat suprapus şi dezinfecta cu acid boric o arsură veche, auzi o voce şi un râset în spatele ei ce i se păreau cunoscute. îşi întoarse capul şi îşi împleti privirea cu locotenentul Ouspenski, de la spitalul din Morozovo. Se uită imediat în altă parte, apoi se concentră din nou asupra pacientului ei, dar inima îi bătea năvalnic în piept. Se aştepta să-l audă strigând: „Hei, asistentă *Metanova,* ce vânt *te* aduce pe aici?"

Dar acesta nu o făcu. În schimb, când îşi termină treaba şi se ridică să plece, îl auzi spunând în rusă:

— Hei, asistentă, uită-te la mine!

Şi ea îşi întoarse încet capul. Ouspenski îi zâmbea cu gura până la urechi.

— Sufăr de numeroase afecţiuni pe care numai tu le poţi lecui. Ai putea să-mi dai o mână de ajutor?

Noua ei înfaţişare se dovedea salutară. Nu o recunoştea. Strân- gându-şi lucrurile şi închizându-şi geanta, Tatiana se ridică în picioare, spunând:

— Mie îmi pari perfect sănătos.

— Dar nu mi-ai făcut niciun control. Nu mi-ai pus mâna pe frunte. Nu mi-ai verificat nici bătăile inimii. Nu mi-ai controlat abdomenul. Şi nici...

— Lucrez de mult în breasla asta. îmi dau seama de la distanţă că te simţi bine.

Ouspenski râse cu poftă, apoi spuse cu un zâmbet generos pe buze:

— De ce-mi pari atât de cunoscută? Vorbeşti atât de bine rusește! Cum ai spus că te cheamă?

Tatiana o rugă pe Penny să-i dea o trusă medicală şi o cutie cu alimente, iar ea plecă în grabă. Cât avea să mai dureze oare până când Ouspenski avea să atribuie chipului ei un nume?

Verifică încet şi ultima baracă. Zăbovi în preajma fiecărui pat, stând de vorbă cu unii dintre prizonieri. Dacă Ouspenski se afla acolo, n-ar fi trebuit să fie şi Alexander? Dar căutările ei se dovediră la fel de

zadarnice. în baraca cu numărul douăzeci se aflau două sute şaizeci şi opt de oameni, dar Alexander nu era printre ei. în cele douăzeci de barăci, ce găzduiau cinci mii de oameni, nu era nici urmă de Alexander. Fireşte, avea să-l caute şi în celelalte părţi ale lagărului, dar Tatiana nu-şi făcea iluzii. Alexander ar fi trebuit să se afle alături de sovietici. Nu avea cum să fie în acelaşi loc cu prizonierii civili germani. Karolici îi spusese acelaşi lucru. Toţi prizonierii sovietici stăteau laolaltă. Autorităţile lagărului nu-i ţineau pe toţi împreună, deoarece, în trecut, se stârniseră conflicte violente între nemţi şi ruşi.

Când ieşiră afară, îi lăsă pe ceilalţi în urmă şi se îndreptă spre gardul din sârmă ghimpată, ce despărţea barăcile de cimitir. Era iunie şi bura încă din zori. Stătea încremenită sub ploaia măruntă ce-o uda până la piele şi privea movilele de pământ fără cruci sau pietre de mormânt.

— Te simţi bine? o întrebă Karolici îndreptându-se spre ea.

Tatiana se întoarse spre el, scoţând un suspin de durere.

— Locotenente, unde au fost îngropaţi prizonierii care au murit ieri?

— N-au fost încă îngropaţi.

— Dar unde i-ai dus?

— Deocamdată, sunt în pivniţa pentru cadavre, în barăcile unde au loc autopsiile.

— Am putea să mergem şi acolo? îngăimă ea, rostind cu greu cuvintele.

— Fireşte, răspunse locotenentul izbucnind în râs. Crezi că nici morţilor nu le acordăm un tratament echitabil?

Martin şi Penny se întoarseră la infirmerie, iar Tatiana plecă împreună cu Karolici. Sala de autopsie se afla într-un buncăr mic, cu dale albe de gresie şi compartimente învelite în faianţă, pentru cadavre.

— Unde e pivniţa?

— Îi aruncăm acolo pe toboganul ăsta, răspunse Karolici.

În capătul sălii, Tatiana văzu un tobogan lung din metal, care se pierdea în întuneric. Rămase încremenită în tăcere câteva clipe.
— Cum... îngăimă cu glas fremătător... cum mai aduceţi cadavrele înapoi?
— Adesea nici nu le mai aducem. Ajung direct în cuptoarele din crematoriu, răspunse Karolici râzând. Arhitecţii nemţi s-au gândit la toate.
Tatiana rămase câteva clipe cu privirea aţintită în întuneric. Apoi se întoarse şi ieşi afară.
— Lasă-mă să-mi trag sufletul, locotenente! Mă duc să mă aşez pe bancă, spuse ea schiţând un zâmbet vag. Va fi mult mai uşor când sovieticii vor fi transferaţi, nu-i aşa? Veţi avea mai mult spaţiu.
— Da, răspunse el fluturându-şi nepăsător mâna prin aer. Aduc alţii. Nu mai contenesc. Dar banca e udă.
Tatiana se prăbuşi. El rămase în preajmă.
— Vrei să te las singură?
— Doar câteva minute. Dacă nu te superi.
Avea senzaţia că stomacul îi ardea. Cel puţin, asta simţea — că ceva îi mistuia trupul pe dinăuntru. Avea să se mai simtă bine vreodată? Avea să poarte această suferinţă şi pe tărâmul veşniciei?
Dar acolo nu avea să fie mereu tânără?
Tânără şi frumoasă, îmbrăcată în rochia albă cu trandafiri roşii şi cu părul bălai revărsându-i-se pe umeri?
Avea să cutreiere, târziu în noapte, prin Grădina de Vară, străbătând aleea străjuită de sculpturi fantomatice, ce vor prinde viaţă sub ochii ei, iar ea o va lua la fugă, cu părul în aer şi chipul luminat de un zâmbet.
Pe tărâmul veşniciei avea să fugă fără încetare.
Tatiana se gândea la Leningrad, la râul Neva scăldat în lumina nopţilor albe, la podurile din oraş, la statuia Călăreţului de Aramă şi la catedrala Sfântului Isaac, cu arcadele, balustradele şi mica pasarelă, ce străjuia domul de jur împrejur, unde stătuseră împreună, cu mult timp în urmă, şi priviseră întunericul nopţii, aştep-

tând ca războiul să-i poarte în vâltoarea lui. Şi îi purtase.

Stătea încremenită în tăcere şi stupoare.

Ceva îi mistuia trupul şi sufletul.

Plouase în tot acest timp şi ea nici măcar nu observase? Nu-şi dorea decât să zacă pe bancă, sub ploaia măruntă. Şi zăcea pe bancă, sub ploaia măruntă.

— Asistentă Barrington?

Tatiana deschise ochii. Karolici o ajută să se ridice în picioare.

— Dacă nu te simţi bine, te însoţesc acasă. Ar trebui să te odihneşti puţin. Putem să verificăm altă dată închisoarea şi restul barăcilor. Nu e nicio grabă.

— Nu, se împotrivi ea ridicându-se în picioare. Verificăm acum închisoarea. Câţi prizonieri sunt acolo?

— Are trei aripi, dintre care două sunt închise, dar cea operaţională este pe jumătate plină. Prizonierii încalcă tot timpul regulile, continuă el, scuipând dispreţuitor. Nu se supun, nu vin la apel sau, şi mai rău, avem un prizonier care a încercat să evadeze de şaptesprezece ori. Ai fi zis că şi-a învăţat lecţia.

Exista o singură cale de intrare şi de ieşire din aripa închisorii, unde stătea de pază un soldat, care îşi rezemase mitraliera de perete şi juca cărţi de unul singur, stând pe scaun.

— Cum a fost astăzi, caporale Perdov?

— Linişte, răspunse caporalul ridicându-se în picioare şi salu- tându-l.

Îi zâmbi Tatianei. Ea îl privi însă cu aceeaşi expresie gravă pe chip.

închisoarea era alcătuită dintr-un coridor lung, acoperit cu rumeguş şi străjuit de celule de-o parte şi de alta. Inspectară primele cinci celule.

— Câţi prizonieri sunt aici? întrebă Tatiana.

— în jur de treizeci, răspunse Karolici.

În cea de-a şasea celulă, prizonierul zăcea leşinat, iar Tatiana îi puse săruri la nas ca să îl readucă în simţiri. Karolici plecase ca să deschidă celula cu numărul şapte. Prizonierul leşinat îşi reveni. Tatiana îi dădu să bea nişte apă şi ieşi pe coridor.

Din celula cu numărul şapte, îl auzi pe Karolici spunând cu glas sardonic:

— Ce face prizonierul meu preferat în dimineaţa asta?

— Du-te dracului! veni răspunsul.

Tatianei i se înmuiară genunchii. Străbătu coridorul şi se opri în uşă.

Celula era lungă şi îngustă, prevăzută în prag cu o treaptă. Şi, pe un strat de paie, sub o ferestruică prin care nu pătrundea nici măcar o rază de lumină, la câţiva metri în faţa ei, zăcea Alexander.

Tăcerea se aşternu în celulă. Prefacând-o în stană de piatră. Rămase fără suflare, iar inima i se opri în piept. Stătea încremenită, cu ochii aţintiţi asupra prizonierului slab, bărbos şi încătuşat, ce purta nişte pantaloni închişi la culoare şi o cămaşă albă, pătată de sânge. Scăpă geanta din mână şi îşi acoperi gura cu degetele, ca să-şi stăvilească un hohot de plâns.

— Da, ştiu, spuse Karolici. Nu e deloc o privelişte încântătoare. Nu suntem mândri, dar n-avem ce să-i facem.

Când uşa se deschise şi lumina pătrunse înăuntru, Alexander dormea. Sau credea că doarme. Avea ochii închişi şi visa. Nu mâncase de două zile. Ura mâncarea pe care i-o aruncau ca unui câine. Dar plănuia s-o mănânce în curând.

Alexander era mânios pe sine însuşi. Ultima tentativă de evadare fusese cât pe ce să se dovedească o reuşită. Infirmierul care aducea provizii medicale la infirmerie era îmbrăcat în haine civile şi, ca de obicei, putea să intre şi să iasă din lagăr când voia, făcându-le cu mâna santinelelor, care îl salutau la rândul lor şi îi deschideau poarta fără să stea prea mult pe gânduri. Ce putea fi mai uşor? Alexander se afla la infirmerie de trei săptămâni, pentru că avea coastele rupte. II imobilizase, aşadar, pe infirmier, îi luase hainele, îl închisese într-un dulap şi se îndreptase spre ieşire, făcându-le paznicilor cu mâna. Unul dintre ei îi deschisese porţile fără ca vreunul să-l privească măcar.

Le mulţumise prin acelaşi gest al mâinii şi îşi continuase drumul.

Exact în clipa aceea, Karolici ieşise din cazinoul verde şi, vă- zându-l pe Alexander pe la spate, dăduse alarma, alertând santinelele. De ce-a trebuit oare să iasă Karolici exact atunci?

Acum, trei zile mai târziu, rănit şi istovit, visa, cu ochii închişi, că înoată şi se bucură de soare şi de apa rece. Visa că era curat şi nu mai simţea senzaţia mistuitoare de sete. Visa că era cald şi vară. Era atât de întuneric în celulă... Visa că descoperise o fărâmă de ordine în haosul nemărginit al lumii. Visa că...

... Şi printre gratii auzi glasuri pe coridor. Cheia se răsuci în broască şi uşa se deschise. II văzu apoi pe Karolici intrând înăuntru. Ticălosul de Karolici! Ce-i mai plăcea să-i fluture pe la nas eşecurile tentativelor sale de evadare! Făcură, ca de obicei, schimb de „politeţuri", apoi zări în prag umbra unei asistente mignone. Pentru o clipă, doar pentru o clipă, plutind încă pe aripile viselor, i se păru că silueta mignonă a asistentei semăna cu... dar era greu să-i distingă trăsăturile şi, în plus, năluca ei nu-l bântuise oare îndeajuns? Nu reuşea să scape de mirajul ei.

Dar atunci ei îi scăpă un icnet printre buze şi Alexander îi auzi vocea. Deşi părul avea altă culoare, glasul nu putea fi decât al ei şi îl auzi cât se poate de clar. încercă să-i vadă chipul, să se ridice în capul oaselor şi să se îndepărteze de perete, dar nu putea să facă nimic din toate astea. Ea făcu un pas în faţă. Dumnezeule, chiar semăna cu Tatiana! Clătină din cap, convins că delira din nou, căci imagina ei în costumul de baie cu buline şi amintirea ochilor ei reci şi lipsiţi de iubire îl bântuiau zi şi noapte. îşi ridică braţele, atât cât îi permiteau lanţurile, şi îşi împreună mâinile într-o rugă tăcută: „tu, năluca, adu-mi de această dată alinare, nu suferinţă!"

Alexander clătină din cap şi clipi de câteva ori. „Totul nu e decât un miraj", îşi spuse în gând. Şi-o imagina de atâta amar de vreme... chipul, glasul. „E doar o năluca, la fel ca şi părinţii mei. Dacă voi clipi, va dispărea — ca întotdeauna." Şi clipi... iar şi iar. încercând să alunge umbra nimicitoare a unei vieţi mistuite de singurătate. Dar Tatiana continua să stea în faţa lui, cu ochi strălucitori şi buze ademenitoare.

îl auzi atunci pe Karolici spunându-i ceva şi realiză că nu putea să fie o năluca şi pentru locotenent.

Se priveau încremeniţi în tăcere, străbătând împreună minute şi ore, luni şi ani, continente şi oceane. Şi îşi citeau în ochi suferinţa şi regretele.

Durerea le secera sufletele ca o coasă nimicitoare.

Tatiana coborî treapta, cu paşi şovăitori, gata să se împiedice. Aşezându-se în genunchi lângă el, făcu ce nu credea că îi va mai fi dat să facă vreodată în această viaţă.

îi atinse chipul cu mâinile.

Alexander avea sânge uscat în păr şi pe faţă şi era ţinut în cătuşe. O privea fără să vorbească.

— Asistentă Barrington, e a şaptesprezecea oară când încearcă să evadeze. Nu ne tratăm prizonierii în felul ăsta, dar s-a dovedit incorigibil, mai presus de orice reabilitare.

— Locotenente Karolici! spuse ea cu glas răguşit, dar înainte de a continua, îl auzi pe Alexander scoţând un suspin. Locotenente! repetă apoi, pe un ton mai domol.

Tremura ca varga din toate încheieturile şi se temea că avea să-i atragă atenţia lui Karolici. Dar el nu observă nimic. Era mult prea întuneric în celulă, iar singura lumină ce răzbătea difuză de pe coridor nu reuşea să-l spulbere.

— Cred că mi-am uitat geanta în celula cu numărul şase. Ai putea să mi-o aduci, te rog?

De îndată ce locotenentul se întoarse cu spatele, Tatiana şopti uşor, ca o boare de vânt:

— Şura!

Alexander gemu.

Tatiana îi puse mâna pe braţ şi, apropiindu-se de el, îi cuprinse chipul în căuşul palmelor, exact când locotenentul se întoarse în celulă.

— Cum e? o întrebă Karolici. Uite geanta! Am văzut că ai câteva tuburi de pastă de dinţi. De ce porţi pastă de dinţi în trusa medicală?

— Nu e pastă de dinţi, răspunse ea, dezlipindu-şi cu greu mâinile de pe chipul lui Alexander. E morfină.

Avea să reuşească oare să vorbească normal, aflându-se atât de aproape de Alexander, fără să-l poată atinge? Nu, nici vorbă!

— Ce-a păţit? întrebă apoi, punându-şi mâinile pe pieptul lui şi simţind cum inima îi bătea frenetic printre degete. Are o rană netratată la cap, continuă, cu chipul brăzdat de lacrimi. Avem nevoie de apă şi de săpun, dar şi de un brici. O să-i dezinfectez rana şi o să-l bandajez. Dar, mai întâi, dă-mi, te rog, plosca cu apă, ca să-i dau să bea!

Alexander zăcea inert, rezemat de perete, cu ochii aţintiţi asupra Tatianei, care îi evită privirea în timp ce îi duse plosca la gură. El îşi lăsă capul pe spate şi bău cu poftă. Degetele Tatianei tremurau necontrolat şi scăpă plosca din mână. Locotenentul observă. La fel şi Alexander. Ea o luă de jos, iar el termină de băut toată apa.

— Te simţi bine? o întrebă Karolici. Te-a copleşit toată experienţa asta? Nu pari croită pentru o astfel de muncă. Pari destul de... fragilă.

— Locotenente, îi răspunse ea, vrei, te rog, să-mi aduci o găleată, de preferat cu apă caldă, ca să-i spăl rana, nişte săpun şi şampon, şi o trusă de prim ajutor din maşină?

— Da, dar ieşi afară! Nu poţi să rămâi singură cu prizonierul. Doar ştii ce-ai păţit ieri. Nu eşti deloc în siguranţă.

— Are cătuşe. Mă descurc. Dar grăbeşte-te! Mai avem şi alţi prizonieri de văzut, îl îndemnă ea, atingându-l cu mâna pe Alexander.

Imediat ce Karolici dispăru după colţ,Tatiana îşi rezemă fruntea de capul lui Alexander.

— Dumnezeule, nu e cu putinţă! şopti ea în rusă. Nu-mi vine să cred că te-am găsit! Am murit şi te-am regăsit în lumea de dincolo.

— *Chiar* acolo te-am şi aşteptat, îi răspunse el tot în rusă, înfio- rându-se din cap până în picioare.

Tatiana stătea aplecată deasupra lui. Alexander îşi ţinea ochii închişi.

Rămaseră încremeniţi într-o tăcere covârşitoare.

Un suspin îi scăpă Tatianei printre buze. Nu putea să rostească nici măcar un cuvânt — un singur cuvânt, când adresase Cerului salve de cuvinte, strigându-şi durerea mânioasă şi revoltându-se împotriva destinului nedrept. Acum stătea cu chipul lipit de faţa lui însângerată, fără să-i spună nici măcar un cuvânt. Nu, nu găsea cuvinte. Suspine, da. Strigăte deznădăjduite, da. Murmure înecate în lacrimi, dar nu cuvinte.

— Nu, spuse Alexander, nu, te rog!

— O, Şura! îngăimă Tatiana, stând în genunchi lângă el, cu faţa ascunsă printre mâinile fremătătoare.

— Tania, revino-ţi, te rog!

Trăgând adânc aer în piept, se ghemui deasupra lui şi îşi adânci chipul în cămaşa sa pătată de sânge, încercând din răsputeri să-şi recapete cumpătul.

— Cum te-ai descurcat, Tania? o întrebă Alexander cu glas sfâşietor.

— Bine, răspunse ea strângându-i mâinile încătuşate. El îi cuprinse degetele într-ale sale. Mâinile lui rănite şi însângerate păreau la fel de puternice, mâinile imense ale lui Alexander.

— Ce s-a întâmplat... murmură, lăsând cuvintele suspendate în aer. Ce s-a întâmplat... cu pruncul?

— Avem un băiat.

— Un *băiat,* îngăimă Alexander. Ce nume i-ai dat?

— Anthony Alexander. Anthony.

Ochii îi înotau în lacrimi şi îşi întoarse capul într-o parte. Tatiana clătină din cap, privindu-l cu ochi înmărmuriţi.

— Eşti chiar *tu*? şopti ea. Spune-mi că eşti *tu,* înainte să mă frâng în mii de bucăţi!

— *înainte*? repetă Alexander, încuviinţând uşor. Da, eu sunt.

Era mai slab decât îl văzuse vreodată, mai slab chiar decât
fusese în timpul blocadei din Leningrad. Tatiana îi mângâie barba.

— Alexander... murmură ea.

Clipi. Avea chipul neras. Şi obrajii plini de spumă. Iar ea îi ţinea oglinda între sâni. Clipi din nou.

îi atinse buzele cu degetele. Iar el i le sărută.
—Tatiana... şopti apoi, cu ochii aţintiţi asupra ei.Tania! Nu-mi vine să cred!
— Ce-ai păţit? Ai fost arestat, nu-i aşa?
— Da.
— Ştiai că vei fi arestat... continuă Tatiana şovăitoare. Ai aflat cumva, nu ştiu cum, că vei fi arestat şi ţi-ai înscenat moartea, ca să mă determini să plec din Rusia. Iar Sayers te-a ajutat.
— Da, Sayers m-a ajutat. Dar nu mi-am înscenat moartea. O credeam iminentă. Nu voiam să mă vezi murind. Ştiam că, în alte împrejurări, n-ai fi plecat. Vorbeau repede, temându-se că locotenentul avea să se întoarcă în orice clipă.
— Te-a ajutat şi Stepanov?
— Da.
— E în Berlin.
— Ştiu. A venit să mă vadă acum câteva luni.
— Cum l-ai convins pe Sayers să...? Nu mai contează. Nu putea să se îndepărteze nici măcar cu un pas de el.
— Crezi că asta voiam? Să plec fără tine? continuă apoi.
— Ştiam că n-ai fi facut-o, răspunse Alexander clătinând din cap.
— N-aş fi plecat niciodată fără tine.
— O ştiam... prea bine.
—Tu şi eul tău imposibil, murmură Tatiana, cu privirea aţintită în palme. Leningrad, Morozovo, Lazarevo. Aşa ai făcut mereu, ai crezut că ştii ce e mai bine pentru mine.
— Aha! spuse el. Carevasăzică a existat şi un Lazarevo?
— Poftim? îl întrebă ea, uluită pentru o clipă. Ţi-am spus că te-aş fi aşteptat şi asta aş fi şi făcut.
— Cum mi-ai promis că nu vei pleca din Lazarevo? Ar fi trebuit să rămâi acolo fără mine, spuse Alexander. Am fost condamnat la douăzeci şi cinci de ani de muncă silnică.
Ea tresări înfiorată.
—Tania, de ce nu te uiţi la mine? o întrebă cu glas frânt. De ce stai cu privirea aţintită în pământ?

— Pentru că mi-e teamă, şopti ea. Mi-e îngrozitor de teamă.
— Şi mie, răspunse el. întoarce-ţi, te rog, ochii spre mine! Vreau să te uiţi la mine.
Ea îşi ridică privirea. Lacrimile îi brăzdau obrajii.
Se aşternu tăcerea. Tatiana se simţea copleşită de povara suferinţei sale.
— Îţi mulţumesc, îi şopti apoi, pentru că ai rămas în viaţă, soldat.
— Cu plăcere, îi răspunse el tot în şoaptă.
De afară răzbătu zgomotul unei uşi deschise şi închise. Tatiana se îndepărtă iute şi îşi şterse ochii de lacrimi. Rimelul i se prelingea pe obraji. Alexander închise ochii. Karolici intră în celulă înarmat cu o găleată şi pansamente.
— Să ne apucăm de treabă, locotenente, dar trebuie să-i scoţi cătuşele. I-au făcut răni la încheieturile mâinilor şi la glezne. Trebuie să i le spăl şi apoi să le pansez, altfel se vor infecta, dacă nu s-au infectat deja.
Karolici scoase cheile şi luă mitraliera în mâini.
— Nu-l cunoşti pe ăsta, asistentă Barrington. N-aş nutri atâta compasiune dacă aş fi în locul tău.
— Nutresc compasiune pentru toţi cei bolnavi şi suferinzi, îi dădu ea replica.
— E numai vina lui.
Tatiana observă că locotenentul nu mai afişa aceeaşi atitudine binevoitoare când se afla în preajma lui Alexander. îi scoase cătuşele cu gesturi brutale şi le aruncă fără zgomot pe stratul de paie.
— De ce folosiţi cătuşe din fier? Şi nu din piele? Sunt la fel de utile, dar mai uşor de îndurat pentru prizonieri.
— Asistentă, nu m-ai ascultat cu atenţie, răspunse Karolici râzând. Nu noi le-am făcut, ci nemţii. Noi aşa le-am găsit şi ne mulţumim doar să le folosim. În plus, ăsta ar roade pielea în trei ore.
— Ar trebui măcar să-i schimbăm aşternutul de paie când terminăm, spuse ea oftând adânc.

Karolici ridică din umeri, apoi se aşează pe nişte paie curate, cu spatele rezemat de perete, şi îşi întinse comod picioarele, ţinând mitraliera în mâini.

— O singură mişcare greşită, Belov, şi ştii ce se va întâmpla!

Alexander păstră tăcerea.

Tatiana se aşează în genunchi lângă el.

— Lasă-mă să te spăl, bine? îi spuse ea.

— Bine.

— Dă-ţi capul pe spate! îmi va fi mai uşor să-ţi spăl părul.

El se supuse ascultător.

— Ce-a păţit, locotenente? întrebă Tatiana, susţinându-i capul cu mâna.

Alexander îşi ţinea chipul adâncit printre sânii ei, în timp ce ea îi spăla părul încâlcit şi îmbâcsit de sânge uscat. Era la fel de lung ca şi barba.

— II tund şi îl rad eu acum, dar trebuie să aveţi grijă de toţi prizonierii, nu doar de acesta. Nu puteţi să le lăsaţi părul lung şi neîngrijit.

— De ce îl priveşti în felul ăsta? întrebă Karolici deodată.

— Cum anume? murmură ea.

— N-aş putea spune exact.

— Sunt obosită. Ai dreptate. Toată experienţa asta şi-a pus amprenta asupra mea.

— Lasă-l atunci! Să mergem acasă! Să ne bucurăm şi noi de o masă decentă! continuă el zâmbind. Ieri nu te-ai atins de vin. Şi e foarte bun.

— Nu. Mai întâi, vreau să termin aici.

Îi tăie părul lui Alexander şi îi spălă apoi rana. Avea o tăietură adâncă la cap, deasupra urechii, ce sângerase abundent. Pe gât şi pe cămaşă avea sânge închegat. De când se afla oare acolo? Faţa îi era tumefiată şi plină de răni sângerânde. Indurase oare bătăi crunte? Sângele negru contrasta izbitor cu albul cămăşii, ca şi părul şi ochii lui zugrăviţi în nuanţele abanosului. Nu se mai bărbierise şi nici nu se mai spălase de mult. Zăcea în braţele ei, cu ochii închişi şi răsuflarea întretăiată. Numai inima îi bătea năvalnic în

piept. Zăcea în braţele ei, nemişcat şi atât de înspăimântat, încât Tatiana, cuprinsă de deznădejde şi de dorinţa de a-i spune cuvinte de alinare, îşi muşcă buza până la sânge, în încercarea de a-şi păstra cumpătul. Sângele se prelingea pe chipul lui Alexander.

— Asistentă, ţi-ai rupt buza şi-ţi curge sânge.

Alexander clipi şi o privi în tăcere.

— Nu-i nimic, răspunse ea, plimbându-şi limba pe buze în timp ce înmuia cârpa în apă rece. Spune-mi ce-a păţit! repetă apoi, aranjându-şi părul sub boneta albă.

— Cine? El? răspunse Karolici chicotind. A venit la noi anul trecut în august. La început, a fost cuminte, muncea din greu, tăia lemne, era supus — un adevărat prizonier model şi un muncitor neostenit — şi a fost răsplătit pe măsură. Ne doream să avem cât mai mulţi prizonieri ca el. Din păcate însă, din noiembrie, încearcă să evadeze de fiecare dată când îl scoatem din închisoare şi îl ducem în barăci. Parcă ar fi într-un hotel. Vine şi pleacă după cum îi convine. Ai crede că, după şaptesprezece eşecuri, şi-a învăţat lecţia, dar nici gând.

— Du-te dracului! răspunse Alexander.

— Vai, vai! Nu ştie să se poarte nici în faţa unei doamne. Dar nu mai contează, continuă Karolici coborând tonul glasului. Nu mai stă mult pe aici.

— Nu? întrebă Tatiana.

Şi, în timp ce îi spăla încheieturile, îi strecură în palmă două agrafe de păr şi îi strânse apoi mâna în pumn.

Karolici clătină din cap.

— Nu, deoarece mâine va pleca spre Kolîma împreună cu alţi o mie de prizonieri.

Râse uşor şi îl înghionti pe Alexander cu ţeava mitralierei.

— Mai încearcă să fugi şi de acolo!

— Te rog să nu-l întărâţi pe prizonier! interveni Tatiana, începând să-i radă barba. De ce nu poartă uniforma închisorii?

— Hainele astea le-a furat de la un infirmier. Când l-am prins, l-am aruncat în celulă aşa cum era îmbrăcat. Se pare că îi place aici. Revine mereu.

— Dar de ce sângerează? De ce are atâtea răni? A fost bătut?

— Asistentă, n-ai auzit ce ţi-am spus? A încercat să evadeze de şaptesprezece ori! Dacă a fost bătut? Are noroc că mai trăieşte. Cât i-ai mai suporta comportamentul până să spui: „Gata, până aici" şi l-ai bate până l-ai lăsa lat la pământ?

Tatiana îl privi pe Alexander. Ochii lui negri deveniră şi mai întunecaţi.

— Asistentă, îţi murdăreşti uniforma albă de hainele lui împuţite, spuse Karolici, văzând dezgustat. Lasă-l să zacă pe paie! Nu-i pasă că e neras. Nu e obişnuit cu un asemenea tratament. Nici n-ar trebui să aibă parte de el.

Şi Tatiana se supuse. Alexander avea acum încheieturile curate şi bandajate, părul tăiat şi spălat, rana de la cap dezinfectată şi pansată. Îi dădu chiar să bea şi puţin bicarbonat de sodiu cu apă oxigenată. Acum voia să-l consulte mai departe, ca să vadă dacă nu avea cumva coaste rupte.

— Prizonierul are vreun grad militar?

— Nu mai are, răspunse Karolici.

— Dar ce grad a avut?

— A fost maior cândva. Apoi a fost degradat la gradul de căpitan.

— Căpitane, ce-ţi fac coastele? Crezi că sunt rupte? îl întrebă ea.

— Nu sunt doctor, răspunse Alexander. N-am de unde să ştiu. Poate că da.

Îi desfăcu nasturii de la cămaşă şi îl examină cu grijă, plim- bându-şi mâinile pe gâtul, pe pieptul şi pe abdomenul lui şi între- bându-l în şoaptă:

— Ce te doare? Ce te doare?

El nu-i răspunse. Nu spunea nimic, nu deschidea nici măcar ochii. Zăcea nemişcat, cu mâinile pe lângă trup şi cu răsuflarea întretăiată.

Era nespălat şi avea trupul presărat de răni şi de vânătăi. Tatiana nu credea că avea coastele rupte, căci nu tresări când îl atinse. Dar poate că îşi stăvilea durerea, cum o făcea mereu, căci nu tresărise nici când

îi curăţase rana de la cap. Totuşi, se hotărî să nu sondeze deocamdată acest subiect.
îi scoase apoi cătuşele de la picioare şi îi spălă gleznele cu apă şi săpun. Fierul îi jupuise pielea, provocându-i răni adânci în carne vie. Era greu să vadă în întuneric.
— Şi-a rupt de curând coastele sau gleznele?
— S-ar putea, nu ştiu. Nu mă interesează prea mult ce face.
Karolici continua să stea rezemat de perete. îşi aprinse o ţigară
şi trase cu nesaţ din ea.
— Vrei un fum, asistentă Barrington? Sunt foarte bune ţigările astea.
— îţi mulţumesc, locotenente, dar nu fumez. Poate că prizonierul ar vrea una.
Karolici izbucni în râs şi îl înghionti pe Alexander cu vârful ghetei.
— Prizonierii din închisoare nu se bucură de privilegiul de a fuma, nu-i aşa, Belov? spuse el trăgând din ţigară şi suflând fumul în faţa lui Alexander.
— Locotenente, te rog să nu-l mai întărâţi pe prizonier în prezenţa mea! interveni Tatiana, ridicându-se în picioare. Am terminat aici. Să mergem mai departe!
Un suspin de deznădejde îi scăpă lui Alexander printre buze.
Tatiana îşi strânse lucrurile. Karolici îi prinse din nou în cătuşe mâinile şi picioarele lui Alexander.
— De cât timp nu i-aţi mai dat prizonierului să mănânce? întrebă ea.
— Ba îi dăm să mănânce, răspunse Karolici cu glas aspru. Mai mult decât merită.
— Şi cum mănâncă? îi scoateţi cătuşele?
— Nu i le mai scoatem niciodată. îi punem mâncarea în faţă, iar el se târăşte şi o mănâncă direct de pe jos.
— N-a mâncat nimic în ultimul timp. Nu vedeţi în ce stare e? Asta e farfuria lui? Şobolanii i-au mâncat mâncarea. Aveţi şobolani aici, locotenente, pentru că o lăsaţi pe jos zile de-a rândul, iar ei vin să se înfrupte. Ştiţi că şobolanii răspândesc ciuma, nu-i aşa? Crucea

Roşie Internaţională se află aici tocmai ca să se asigure că nu au loc asemenea abuzuri. Să strângem acum paiele vechi şi să punem altele curate!

După ce terminară, Karolici luă farfuria de pe jos.

— îi vom aduce mâncare proaspătă ceva mai târziu, spuse apoi.

Tatiana îl privi pe Alexander, care zăcea cu ochii închişi, ţinân-

du-şi mâinile încleştate şi încătuşate pe abdomen. Voia să-i spună că se va întoarce, dar se temea că locotenentul îi va simţi tremurul din glas.

— Nu pleca! murmură el, fără să deschidă ochii.

— Ne întoarcem mai târziu să vedem ce faci, răspunse Tatiana cu glas frânt.

Se bucura că avea mâinile prinse în cătuşe, căci altfel n-ar fi lăsat-o să plece.

Lumina cenuşie de afară o orbi pentru o clipă. Se opri ca să-şi revină, iar când Karolici o întrebă dacă voia să mănânce ceva, îl refuză cu amabilitate, susţinând că trebuia să verifice proviziile rămase. îi spuse s-o ia înainte, urmând să vină şi ea în curând.

închisoarea era situată în dreapta porţilor şi a jeepului Crucii Roşii. Cei doi paznici stăteau de strajă pe zidurile lor. Unul din ei îi făcu semn cu mâna. Ea deschise portiera jeepului şi se uită înăuntru. Mai erau suficiente provizii de medicamente, câteva cutii cu alimente şi încă o ladă cu mere. Ştia că avea doar câteva minute la dispoziţie ca să conceapă un plan. Rămase pe loc în tăcere, apoi încărcă şaizeci de truse medicale în căruţ şi porni singură spre barăcile din apropiere. Numai simplu fapt că se gândea să intre singură într-o baracă, printre 266 de bărbaţi, era o dovadă a disperării ei, dar nu era o nesăbuită. Ţinea geanta agăţată de mânerul căruţului şi pistolul P-38 la brâu, în faţă, unde toată lumea îl putea vedea.

împărţi câte o trusă medicală fiecărui prizonier din pat, spu- nându-le că avea să se întoarcă însoţită de doctor, apoi luă alte truse din maşină şi le distribui din nou. Când se întoarse la casa comandantului, toată lumea îşi termina masa. După ce dădu pe gât un pahar

cu apă, se duse în cameră, unde îşi schimbă hainele şi îşi refacu machiajul. îi luă apoi deoparte pe Penny şi pe Martin şi le spuse:

— Cred că trebuie să ne întoarcem la Berlin ca să luăm alte truse medicale. Nu mai avem nimic şi am rămas şi fără pansamente şi penicilină. Va trebui să plecăm diseară şi să ne întoarcem mâine.

— Abia am ajuns şi vrei să pleci deja? E foarte labilă, Martin, nu-i aşa? spuse Penny cu un licăr vesel în ochi.

— Labilă e puţin spus, răspunse Martin. Ţi-am zis că n-ar fi trebuit să venim într-un loc ca ăsta fără ajutoare corespunzătoare.

— Şi aţi avut dreptate, domnule doctor Flanagan, spuse Tatiana bătându-l uşor pe umăr. Dar am reuşit să examinăm, numai ieri şi astăzi, cinci mii de oameni, şi asta este o adevărată realizare.

Căzură de acord să plece la ora opt seara, deşi Martin nu era deloc încântat de faptul că trebuia să călătorească noaptea pe drumuri necunoscute. în timp ce Penny şi Martin examinară, însoţiţi de Karolici, barăcile prizonierilor germani civili, pe care Tatiana le verificase deja, ea avea să termine de inspectat restul prizonierilor din închisoare.

— Asistenta Davenport şi doctorul Flanagan au mai multă nevoie de ajutorul tău, îi spuse apoi locotenentului, care se oferise s-o însoţească. După cum ştii prea bine, prizonierii din închisoare sunt complet inofensivi. La urma urmei, nici n-au ce să-mi facă. Dar îl voi ruga pe caporalul Perdov să vină cu mine.

Karolici plecă, fără tragere de inimă, cu Martin şi Penny, iar Tatiana se duse la bucătăria comandantului şi îi rugă pe membrii personalului să pregătească o masă fierbinte cu cârnaţi, cartofi, dovlecei, pâine cu unt şi portocale.

— N-am mâncat nimic şi mi-e o foame de lup, le spuse ea cu emfază.

îşi turnă apoi un pahar de votcă şi zdrobi câteva pastile de secobarbital, un sedativ, pe care îl presără apoi în băutură.

De această dată, când intră pe uşa închisorii, îi zâmbi caporalului Perdov, iar el îi răspunse în aceeaşi manieră.

— Caporale, am venit să-i dau de mâncare prizonierului din celula şapte. Am discutat deja cu locotenentul Karolici. Prizonierul n-a mai mâncat de trei zile.

— Vrei să-i scot cătuşele?

— Vom vedea dacă va fi cazul.

— Hei! exclamă Perdov privind tava. în paharul ăla e ceva special?

— Da, răspunse ea zâmbind. Dar nu cred că i se cuvine prizonierului nostru, nu-i aşa?

— Fără doar şi poate!

— Exact aşa ziceam şi eu. Nu vrei să-l „degusti" pe tot?

Perdov luă paharul de votcă şi îl dădu pe gât din două înghiţituri. Tatiana îl privea cu o expresie prietenoasă.

— Foarte bine, spuse apoi. S-ar putea ca mai târziu să-i aduc cina... însoţită de un alt pahar, adăugă, făcându-i cu ochiul.

— O, da! exclamă el. Dar nu mai fi atât de zgârcită data viitoare!

Şi râgâi.

— Vom vedea ce pot să fac. Acum ai putea să-mi deschizi celula şapte?

Alexander dormea stând în capul oaselor.

— Cred că îţi pierzi timpul, spuse Perdov. Ăsta nu merită atenţia unei asistente. Nu sta mult, bine?

Lăsând uşa deschisă, se întoarse la postul său, iar Tatiana coborî treapta şi se apropie de Alexander. Punând tava pe jos, se aşează în genunchi şi îl strigă în şoaptă:

— Şura...

El deschise ochii. Ea îl cuprinse cu mâinile de gât şi îl strânse în braţe, lipindu-şi fruntea de a lui. II îmbrăţişa cu putere, murmurând din când în când:

— Şura... Şura...

— Strânge-mă mai tare, Tania, cât mai tare!

Iar ea se supuse.

— Cum sunt cătuşele?

Alexander îi arătă că erau desfăcute. Le ţinea doar de faţadă. Mâinile i se mişcau libere.
— Ce ţi-ai făcut la păr?
— L-am vopsit. Nu-ţi scoate cătuşele! Perdov ar putea veni în orice clipă.
— Eşti mereu în relaţii atât de bune cu portarul de-i spui pe nume? Şi de ce l-ai vopsit?
— Ca să nu fiu recunoscută. Şi-am făcut bine, pentru că am dat peste Nikolai Ouspenski.
— Fii foarte atentă la Nikolai! îi spuse el privind-o stăruitor. Ne este duşman, ca şi Dimitri. Apropie-te de mine!
Ea se supuse.

— Unde-ţi sunt pistruii? o întrebă în şoaptă.I-am acoperit sub un strat de machiaj. Dar sunt la locul lor. Se sărutară. De parcă ar ii fost din nou tineri, în pădurile din
Luga, de parcă ar fi trăit prima lor vară împreună, de parcă ar fi stat sub bolta de stele pe terasa ce împrejmuia domul catedralei Sfântul Isaac, de parcă s-ar fi aflat în Lazarevo, mistuiţi de pasiune, de parcă ea avea să plece din Rusia, de parcă nu s-ar mai fi văzut de mulţi ani, de parcă nu s-ar fi despărţit niciodată.
De parcă ar fi vrut să alunge, prin sărutările lor, războiul şi comunismul, America şi Rusia sau amintirile legate de Orbeli şi Dimitri. Se sărutau cu patimă, uitând parcă de existenţa lor trunchiată.
Alexander îşi scoase cătuşele de la mâini. Ea se retrase imediat, clătinând din cap.

— Nu, nu, te rog! Vorbesc serios, Perdov ar putea intra pe uşă în orice clipă şi soarta ne-ar fi atunci pecetluită.
El îi atinse chipul cu tandreţe, apoi îşi puse, fără tragere de inimă, cătuşele la mâini.

— Machiajul nu poate să-ţi ascundă cicatricea de pe obraz. Unde te-ai rănit? În Finlanda?

— Îţi voi povesti totul mai târziu, când vom avea timp. Acum îţi voi da să mănânci şi, în răstimpul ăsta, mă vei asculta cu atenţie.

— Nu mi-e foame. Cum naiba ai reuşit să mă găseşti?

— Va trebui să mănânci, pentru că trebuie să-ţi recapeţi puterile, răspunse ea, ducându-i la gură o lingură de cârnaţi şi cartofi. Ai făcut şi-aşa destule sacrificii pentru lumea asta.
Contrar spuselor sale, mânca cu o poftă de lup.Tatiana îl privea în tăcere cum înfuleca bucatele cu nesaţ.

— Şura... Avem doar câteva clipe la dispoziţie. Mă asculţi?

— De ce vorbele tale îmi par deodată atât de familiare? Hai, descrie-mi planurile tale grandioase, Tatiaşa! Cum e băiatul nostru?

— E minunat. Chipeş şi inteligent.

— Nici măcar nu mi-ai spus unde locuiţi.

— Pentru că n-avem timp. La New York. Mă asculţi?

Alexander dădu din cap, cu gura plină.
— Cum îl cheamă pe cel care te-a atacat?
— N-am de gând să-ţi spun.
— Ba o să-mi spui. Cum îl cheamă?
— Nu.
— Tania! Cum îl cheamă?
— Grammer Kerault. E austriac.
— II cunosc, răspunse Alexander cu o privire glacială. E mereu pe aici. Are cancer de stomac. îl mănâncă de viu. Face numai ce-l taie capul, pentru că nu-i mai pasă ce se întâmplă. Cum ai de gând să mă scoţi de aici? o întrebă apoi în şoaptă, privindu-o cu afecţiune în ochi.
Tatiana se aplecă deasupra lui. Se sărutară cu disperare.
— Dragostea mea! murmură ea. Ştiu că ţi-e teamă.
— Nu, te rog! Nu mai vreau mâncare, nici băutură şi nici ţigări. Vreau doar... să stai cu mine câteva clipe,Tania. Să mă ţii în braţe, ca să-mi dau seama că trăiesc cu adevărat.
Ea îl strânse în braţe.
— Unde sunt verighetele noastre?
Tatiana îi arătă şnurul de la gât, ascuns sub tunica uniformei.
— Le ţin aici până le vom putea purta din nou, îi răspunse în şoaptă.
Apoi sări deodată în picioare.
Perdov intră în celulă.
— Te simţi bine, domnişoară asistentă? Stai de câtva timp aici. Vrei să-i scot cătuşele?
— Nu, nu e nevoie, caporale, dar îţi mulţumesc, răspunse Tatiana, ascunzând verighetele pe sub faldurile tunicii şi dându-i lui Alexander ultima îmbucătură de cartofi. îl dor foarte tare încheieturile mâinilor, adăugă apoi. Dar aproape că am terminat. Mai stau doar un minut.
— Strigă-mă dacă ai nevoie de mine! îi spuse el cu un zâmbet pe buze, făcându-se apoi nevăzut.
— Ai venit cu un convoi? o întrebă Alexander.
— Nu, cu un jeep al Crucii Roşii, împreună cu o altă asistentă şi un doctor. Trebuie să te strecor cumva în jeepul ăla.

— Mâine vine Stalin după mine, ca să mă ducă din nou în Uniunea Sovietică.

— Stalin a întârziat, dragostea mea, răspunse Tatiana. Eu am venit astăzi. Plecăm la ora opt fix. Vin să te iau pe la şapte. Karolici mă va însoţi, aşa că te rog să fii pregătit! Îţi voi aduce cina, pe care o vei mânca — foarte încet — în faţa lui. Trebuie să aşteptăm cam douăzeci de minute, pentru ca sedativul să-şi facă efectul asupra lui Perdov.

— N-ar fi rău să-i dai o cantitate mai mare, spuse Alexander, după câteva clipe de tăcere.

— Ca să cadă lat la pământ.

Alexander o privea stăruitor, fără să-şi înghită îmbucătura.

— Dar ce plănuieşti? Să mă strecori în jeep şi să mă duci la Berlin?

— Cam aşa ceva, şopti ea.

El continuă s-o scruteze câteva clipe îndelungate, apoi clătină din cap.

— îi subestimezi pe sovietici. Ce distanţă e până la Berlin?

— Douăzeci şi două de mile. Adică, treizeci şi cinci de kilometri.

— Nu trebuie să-mi „traduci", Tania, spuse Alexander schiţând un zâmbet vag.

Tatiana zâmbi şi ea.

— Puncte de control pe drum?

— Da, vreo cinci.

— Dar colegii tăi?

— Ce-i cu ei? într-o oră, vom ajunge în sectorul american şi vom fi cu toţii în siguranţă. Nu vor fi probleme.

Alexander o privea uluit şi abătut totodată.

— Ei bine, jeepul va fi oprit după douăzeci de minute. Vom avea noroc dacă vom reuşi să ieşim din Oranienburg înainte să ne trezim cu trupele ruseşti pe urmele noastre, spuse el clătinând din cap. Nici nu vreau să aud.

— Ce tot vorbeşti? îngăimă ea. Dar cum îşi vor da seama? Vor afla abia peste câteva ore. Şi atunci vom fi deja în Berlin.
— Tania, habar n-ai ce spui, se împotrivi Alexander, clătinând din cap.
— Atunci vom pleca mai repede, dacă vrei, insistă ea. Putem să plecăm... când vrei tu.
— Mă vor găsi până să plecăm. Paznicii vor controla jeepul.
— Nu, nu o vor face. Vei ieşi din închisoare îmbrăcat în uniforma lui Karolici şi vom pleca amândoi cu jeepul. Apoi te voi ascunde în compartimentul pentru cârje şi tărgi. Soldaţii nu ştiu de existenţa lui.
— Unde ai lăsat cârjele şi tărgile?
— La Hamburg. Vom fugi din maşină, iar Martin şi Penny îşi vor continua drumul spre Berlin fără să bănuiască nimic.
Perdov apăru în prag, clătinându-se uşor. Se ţinea de uşă.
— Domnişoară asistentă! Cred că ai stat suficient.
— Vin acum, îi răspunse ridicându-se în picioare.
Cineva îl strigă pe Perdov, iar soldatul porni pe coridor cu paşi împleticiţi.
Erau numeroase detaliile pe care ar fi trebuit să le discute, dar nu mai aveau timp.Tatiana scoase din geantă pistolul Colt 1911 şi două cartuşe de rezervă.
— Avem mai multe în maşină, îi spuse ea, ascunzând arma sub stratul de paie. După ce vom străbate o bună bucată de drum, voi ciocăni de două ori în cabina jeepului, iar tu va trebui să pui la cale o diversiune ca să opresc maşina.
— Şi apoi? întrebă Alexander, după câteva clipe de tăcere.
— Apoi? Acoperişul jeepului are un chepeng. Ne urcăm pe acoperiş şi sărim din maşină.
— Din mers?
— Da, răspunse ea, uşor şovăitoare. Sau, dacă vrei, urmăm planul meu iniţial şi mergem cu jeepul până la Berlin.
Alexander păstră tăcerea.
— Un plan la fel de „bun" ca şi ultimul, Tania, spuse el în cele din urmă. Şi acela s-a dovedit un eşec.

— Aşa te vreau, căpitane. Atunci ne vedem la şapte. Să fii gata! îi spuse ea ducându-şi mâna la frunte, în semn de salut. Dragul meu căpitan!

Reuşi să ia masa alături de Brestov şi Karolici, să asculte zefle- melile dintre Penny şi Martin şi chiar să şi zâmbească. Cum? Nu ştia nici ea. Ca să-l salveze.

Nu voia să se uite necontenit la ceas, dar nu reuşea să-şi desprindă ochii de la încheietura lui Martin, până când îl văzu zvâcnind nervos sub privirile ei pătrunzătoare şi inexplicabile. îşi ceru atunci iertare, spunând că trebuia să se întoarcă în cameră ca să-şi strângă lucrurile. Penny se retrase şi ea, susţinând că, de vreme ce îşi făcuse bagajul, avea să-i verifice pe prizonierii din baraca numărul nouăsprezece. Tatiana ştia prea bine că Penny voia să-şi ia la revedere de la vreun bărbat. Era şase seara. Rămase, timp de cinci-sprezece minute, în cameră, privind harta zonei dintre Oranienburg şi Berlin, mistuită de un freamăt copleşitor. Nu reuşea să-şi domolească bătăile frenetice ale inimii.

La şase şi douăzeci de minute, îşi duse rucsacul la maşină şi se întoarse apoi la bucătărie, ca să ia un alt platou de mâncare pentru Alexander. La şase şi patruzeci şi cinci de minute, turnă un pahar plin cu votcă şi presără în el nişte pulbere de secobarbital, apoi, punându-şi geanta pe umăr, luă tava cu mâncare şi se duse să-l caute pe Karolici.

La şase şi cincizeci şi cinci de minute, în timp ce verifica prizonierii din baraca nouăsprezece, Penny trecu pe lângă patul lui Nikolai Ouspenski.

— Hei, domnişoară asistentă, unde sunt ceilalţi membri ai echipei voastre? îi strigă el în rusă. Unde e cealaltă asistentă?

— E bine că nu înţeleg nici măcar o iotă din ce spui, îi răspunse Penny în engleză, cu un zâmbet pe buze, fără să zăbovească în dreptul lui.

Zâmbind şi el, Ouspenski se trânti în pat. Prezenţa lui Penny îi evoca imaginea celeilalte asistente — mignonă şi cu părul negru. Uitase cu totul de ea, dar ceva îi bântuia gândurile. De ce i se părea atât de cunoscută şi de ce imaginea ei îi stăruia atât de mult în minte?

— Locotenente, ai putea să mă însoţeşti, te rog? îl întrebă Tatiana zâmbind. Se lasă întunericul. Trebuie să-i duc tava cu mâncare prizonierului din celula şapte şi nu vreau să mă duc singură. Am putea apoi să mergem cu maşina acasă la comandant, ca să-i recuperez pe domnişoara Davenport şi pe doctorul Flanagan.

Karolici o însoţi bucuros pe cărarea împădurită. Părea măgulit.

— Eşti o asistentă foarte bună, începu el. Dar n-ar trebui să le porţi de grijă prizonierilor. Ascultă-mă pe mine! îţi va fi tot mai greu să-ţi faci meseria.

— Mie-mi spui, locotenente? răspunse ea, mergând cu paşi repezi.

— Poţi să-mi zici Ivan, dacă vrei, adăugă apoi, dregându-şi glasul.

— Deocamdată, mă voi limita la „locotenente", îi răspunse Tatiana, mergând cu paşi tot mai repezi.

Era ora şapte când intrară în închisoare. Pretutindeni domnea liniştea. Perdov se ridică în picioare şi îi salută. Tatiana îi făcu semn cu ochiul, privind paharul de votcă. Perdov îi răspunse în aceeaşi manieră. Karolici o luă înainte.Tatiana rămase în urmă şi, încuviinţând din cap, îi întinse tava lui Perdov. El luă iute paharul, îl dădu pe gât şi îl puse înapoi pe tavă. Karolici se afla în faţa celulei şapte şi deschidea uşa.

— Vii, asistentă?

— Da, imediat, locotenente.

Alexander zăcea pe o parte.

Karolici intră înăuntru şi se aşeză, căscând, pe stratul de paie. Stătea cu faţa aţintită asupra cefei lui Alexander şi cu mitraliera îndreptată spre el.

— Dă-i repede să mănânce, asistentă! Vreau să-mi termin treaba pe ziua de astăzi. Asta e problema aici — ziua de muncă începe devreme, se încheie târziu şi ai senzaţia că nu se mai termină niciodată.

— Te înţeleg prea bine, răspunse Tatiana, lăsând tava pe podea şi prefăcându-se că îl examinează pe Alexander. Nu arată prea bine, nu-i aşa? continuă ea, privindu-i gleznele. Cred că are o infecţie gravă.

— Mort ar arăta şi mai rău, nu crezi? ripostă Karolici, clătinând indiferent din cap şi aprinzându-şi o ţigară.

— Căpitane, vrei ceva pentru durere?

— Da, mulţumesc, răspunse Alexander.

— înainte sau după ce mănânci?

— După.

Se întoarse apoi pe spate, iar Tatiana îi dădu să mănânce. El înfulecă iute bucatele, apoi se aşezâ, gemând, pe o parte.

— Mă doare capul. îmi dai ceva pentru durere acum?

— O să-ţi dau puţină morfină.

Alexander continua să zacă pe o parte. Avea ochii deschişi şi o privea pe Tatiana fără să clipească. Stătea cu spatele la Karolici, strângând în mâini pistolul Model 1911.

— De cât timp lucrezi pentru Armata Roşie, locotenente? îl întrebă Tatiana scoţând din geantă trei flacoane — nişte tubuleţe ca acelea de pastă de dinţi, pline fiecare cu câte 0,0324 de grame de morfină.

— De doisprezece ani, răspunse el. Tu de cât timp eşti asistentă?

— Doar de câţiva ani, răspunse ea, încercând în zadar să rupă sigiliul de siguranţă al flacoanelor. Mâinile refuzau s-o ajute. De obicei, o făcea şi în somn.

— Am lucrat cu prizonierii germani din New York, continuă apoi.

Trebuia să pregătească toate cele trei seringi cu morfină, iar ea
nu reuşea să rupă nici măcar un sigiliu.

— Serios? A evadat careva?

— Nu chiar. O, ba da! Unul singur. A atacat un doctor şi a fugit apoi cu feribotul.

— Ce-a păţit? L-au prins?

— Da, îi răspunse, aşezându-se în genunchi între Alexander şi Karolici şi ţinând cele trei flacoane în mâna dreaptă. A fost prins şase luni mai târziu în New Jersey, continuă cu un râs fals. Voia să scape în New Jersey.

— Ce e New Jersey ăsta? Şi de ce îi dai atâtea flacoane? Unul nu e suficient?

— Este un individ solid, răspunse ea. Are nevoie de încă o doză.

— Asta ne mai trebuia acum — un dependent de morfină. Deşi... crezi că va deveni astfel mai docil?

De pe coridor se auzi atunci un zgomot puternic, de parcă ar fi căzut ceva. Karolici îşi întoarse capul spre uşă şi puse imediat mâna pe mitralieră.

— Acum! spuse Alexander.

Fără să mai stea vreo clipă pe gânduri, Tatiana îi înşfacă arma cu mâna stângă şi îi înfipse în coapsă, cu mâna dreaptă, cele trei seringi, străpungându-i pantalonii şi pielea şi administrându-i morfina prin toate acele. Karolici icni de durere şi o lovi cu braţul pe Tatiana peste faţă, apucând mitraliera cu cealaltă mână. Alexander se afla deja în spatele ei şi o dădu la o parte. Lovi arma cu piciorul şi îl izbi apoi în moalele capului cu patul pistolului Colt, despicându-i craniul ca unui pepene verde. Totul durase cel mult patru secunde.

— Îţi arăt eu cât de docil sunt, spuse Alexander lovindu-l cu piciorul gol pe Karolici, care se zbătea în agonia morţii.

— Şura, dezbracă-l repede, înainte ca hainele să i se păteze de sânge!

Karolici sângera abundent.

Alexander îi scoase uniforma de locotenent şi se dezbrăcă apoi de haine. între timp, Tatiana, încă ameţită după lovitura primită, se duse în prag ca să vadă ce făcea Perdov. Acesta căzuse de pe scaun şi zăcea inconştient pe podea.

Alexander îl îmbrăcă pe Karolici cu hainele sale — cămaşa albă, pătată de sânge, şi pantalonii cafenii — şi îi prinse în cătuşe mâinile şi picioarele. Se încălţă apoi cu ghetele locotenentului şi îşi puse bereta acestuia pe cap, apoi, luându-i mitraliera, ieşi pe coridor, purtând uniforma lui Karolici.

— Ne potrivim ca mărime, îi spuse el Tatianei. E un pic mai scund şi mai corpolent, ticălosul dracului.

îl ridică apoi pe Perdov de pe jos şi îl puse pe scaun. Caporalul cădea fără încetare. Reuşiră, în cele din urmă, să-l aşeze pe scaun, cu capul sprijinit în piept.

— Povestea asta n-a durat douăzeci de minute, spuse Alexander.

— Ştiu. M-am hotărât să-i dau o doză mai mare.

— Foarte bine. Câtă morfină i-ai dat lui Karolici?

— Cam 0,0900 de grame, dar nu morfina îi va veni de hac, ci lovitura de la cap.

Alexander îşi puse mitraliera pe umăr. Pistolul îl ţinea în mână.

— Unde e jeepul?

— Cam la patruzeci şi cinci de metri în faţa ta, cum ieşi pe uşă. Salută-i, pe drum, pe paznicii de pe zidurile porţilor! Aşa face mereu când pleacă. Deschide singur porţile cu cheia lui. Este stângaci însă. S-ar putea să...

Alexander mută cheile din mâna dreaptă în cea stângă.

— Cu atât mai bine. Cu mâna dreaptă pot să trag. Eşti gata? Merge în faţa sau în spatele tău?

— Alături. Şi nu-mi deschide uşile. Doar salută gărzile şi se urcă în jeep.

— Cine conduce?

— Eu.

înainte ca Tatiana să deschidă uşa, el îi puse pe umăr mâna în care ţinea pistolul.

— Urcă-te în maşină cât mai repede cu putinţă şi porneşte motorul! Dacă se întâmplă ceva, voi împuşca santinelele, dar trebuie să fii gata de drum.

Tatiana încuviinţă din cap.

— Şi,Tania...

— Da?

— Ştiu că-ţi place să faci numai ce-ţi trece prin cap, dar ordinele de-acum le dau numai eu. Dacă o vom face amândoi, vom muri. Ai înţeles?

— Am înţeles. Tu eşti şefu'.

Deschise uşa închisorii. Şi trecură pragul. Afară era întuneric şi răcoare. Alexander străbătu cu paşi mari curtea luminată; Tatiana abia reuşea să se ţină după el. în timp ce paznicii îl priveau de pe ziduri, Alexander se îndreptă spre poarta pe care scria „Munca te eliberează", o descuie, o deschise şi se întoarse spre jeep. Tatiana se afla deja la volan, cu motorul pornit.

Maşina ţâşni spre poartă înainte ca Alexander să apuce să se urce.
El îşi ridică privirea spre soldaţi, le zâmbi şi îi salută. îl salutară şi ei.
Se urcă apoi în jeep şi Tatiana porni pe cărarea împăduritã, spre locuinţa comandantului. La adăpostul întunericului şi al copacilor, la jumătatea drumului dintre porţi şi casa lui Brestov, opri maşina. Coborâră amândoi şi se duseră spre portierele din spate. Tatiana le deschise, se urcă înăuntru şi ridică chepengul compartimentului destinat cârjelor şi tărgilor. Văzându-l pe Alexander alături, se întreba acum dacă avea să încapă în ascunzătoarea îngustă. Uitase cât de înalt era. Şi el părea să se întrebe acelaşi lucru, căci privi un timp spaţiul strâmt, apoi se uită la ea şi spuse:
— E bine că n-am mâncat de şase luni.
— Da, murmură ea, luând geanta cu armele şi rucsacul ucraineanului. Hai, urcă-te, mai repede! După ce vom străbate o bună bucată de drum, voi ciocăni în cabină, iar tu va trebui să pui la cale o diversiune.
— N-am uitat, Tania. Nu-i nevoie să-mi repeţi. Genţile astea sunt amândouă ale tale?
— Plus rucsacul de acolo, răspunse ea dând din cap.
— Arme? Muniţie? Cuţite, frânghie?
— Da, da.
— Ai şi vreo lanternă?
— O găseşti în compartiment.
Alexander o găsi şi o luă.
— Hai, treci înăuntru!
El se strecură în ascunzătoare, iar ea închise chepengul.
— Mă auzi?
— Da, răspunse Alexander cu glas înăbuşit, deschizând chepengul din interior. Dar va trebui să baţi mai tare ca să aud prin vuietul motorului. Cât e ceasul?
— Şapte şi patruzeci de minute.
— Ia-ţi colegii cât mai repede cu putinţă şi hai să mergem!
— Imediat!
înainte de a se urca la volan, se opri pe marginea drumului şi vomită.

— Nu înţeleg ce-i cu graba asta, se plânse Penny. Am băut nişte vin şi sunt obosită. Ce-ar fi să ne culcăm şi să plecăm mâine?

— Nu putem, pentru că mâine va trebui să ne întoarcem, răspunse Tatiana, împingând-o spre jeep. Veniţi, domnule doctor Flanagan?

— Da, vin, vin. Vreau doar să mă asigur că n-am uitat ceva.

— Chiar dacă aţi uitat, mâine venim înapoi.

— E adevărat. Nu ne luăm la revedere de la comandant?

— Nu cred că e nevoie, răspunse Tatiana pe un ton cât mai indiferent cu putinţă, deşi îi venea să urle. Am facut-o eu deja. Oricum, ne revedem mâine.

Ieşiră afară şi îşi puseră bagajele în spatele jeepului.

— Unde îţi sunt genţile, Tania? întrebă Penny.

Ea i le arătă.

— Ai atâtea bagaje! spuse Martin. Parcă tot mai multe.

— Nu ştii ce-ţi trebuie într-o călătorie ca asta. Vreţi să conduc eu? Am capul limpede. N-am pus gura pe vin.

— Da, chiar te rog, răspunse Martin trecând pe scaunul de alături. Dar ştii pe unde s-o iei pe întuneric?

— Am trasat drumul ceva mai devreme, ca să ne fie mai uşor. Ne îndreptăm spre Oranienburg şi apoi facem la stânga.

— Probabil, răspunse Martin închizând ochii. Hai să mergem!

Tatiana porni maşina, îndepărtându-se de locuinţa comandantului, şi străbătu încet drumul pe întuneric. începu apoi să meargă tot mai repede. Voia să lase mult în urmă Tabăra Specială Numărul 7.

La opt fără cinci, Nikolai Ouspenski deschise ochii şi scoase un ţipăt. Sări din pat şi, agitându-şi cu disperare mâinile prin aer, alergă spre paznicul de la uşa barăcilor.

— Trebuie să vorbesc cu comandantul! strigă el. Trebuie să vorbesc cu el chiar acum! Este o chestiune de maximă urgenţă, crede-mă! De maximă urgenţă!

— Potoleşte-te! spuse calm paznicul, îmbrâncindu-l. Ce e aşa urgent dintr-odată?

— Unul dintre prizonieri o să evadeze! Spune-i comandantului Brestov că Alexander Belov se pregăteşte să evadeze!

— Ce tot vorbeşti? Care Belov? Cel încătuşat şi ţinut în regim de izolare până la venirea trenurilor?

— Te asigur că una din asistentele Crucii Roşii nu este americancă. Este soţia lui rusoaică şi îl va ajuta să fugă!

Tatiana conducea în tăcere. Timpul şi distanţa păreau să se fi oprit în loc. Nu reuşea să meargă mai repede şi nu părea să câştige suficient timp ca să facă următorul pas. Nu îşi amintea dacă exista vreun punct de control în Oranienburg şi nici nu ştia dacă să-şi asume sau nu riscul de a opri maşina. Cei din lagăr puteau oare să comunice cu punctele de control? Acestea aveau oare telefon? Ce avea să se întâmple dacă cineva intrase în clădirea închisorii? Dacă locotenentul îşi revenise în simţiri şi începuse să ţipe? Dacă Perdov alunecase iar de pe scaun şi se trezise în urma căzăturii? Dacă, dacă, dacă...

— Tania, vorbim cu tine, n-ai auzit? spuse Martin.

— Nu, îmi cer iertare. Ce s-a întâmplat?

Ajunseră în Oranienburg şi o luară la stânga, pe un drum pavat. Imediat ce lăsară în urmă luminile difuze ale micului oraş, Tatiana ciocăni de două ori în cabina jeepului. Penny şi Martin stăteau de vorbă şi nu observară.

Ouspenski ajunse în faţa lui Brestov la opt şi un sfert.

— Ce e toată povestea asta? întrebă comandantul zâmbind, ameţit de aburii alcoolului. Cine vrea să evadeze?

— Alexander Belov, domnule. Asistenta Crucii Roşii este soţia lui.

— Care asistentă?

— Cea cu părul negru.

— Dar parcă amândouă au părul... negru.

— Cea mignonă, continuă Ouspenski, scrâşnind din dinţi.
— Amândouă sunt mignone.
— Cea slabă! E rusoaică şi o cheamă Tatiana Metanova. Lucra ca asistentă în Uniunea Sovietică. A fugit din ţară acum câţiva ani.
— Şi vrei să spui că s-a întors după el?
— Da.
— Cum a aflat că e aici?
— Nu ştiu, domnule, dar...
Brestov izbucni în râs şi ridică din umeri.
— Unde e Karolici? îl întrebă apoi pe paznicul barăcilor. Cheamă-l aici!
— Nu l-am văzut de câtva timp, domnule.
— Găseşte-l atunci!
— De ce nu vorbiţi cu asistenta? interveni Ouspenski. E soţia lui. De ce nu vorbiţi cu ea?
— Va trebui s-o las pe mâine.
— Mâine va fi prea târziu! insistă Ouspenski, aproape ţipând.
— în seara asta nu se poate. Au plecat.
— Unde au plecat? întrebă el icnind.
— S-au întors la Berlin. Ca să aducă provizii. Se întorc mâine. O să vorbim cu ea atunci.
— Domnule, nu cred că se va mai întoarce mâine, îi spuse Ouspenski, făcând un pas înapoi.
— Ba se va întoarce.
— Da. Dar, în acest caz, deşi nu obişnuiesc să fac pariuri, aş face rămăşag că Alexander Belov nu se mai află acum în custodia dumneavoastră.
— Nu ştiu despre ce vorbeşti, răspunse Brestov scărpinându-se în cap. Belov e la închisoare. îl aşteptăm pe Karolici şi mergem apoi să verificăm.
— Sunaţi la cel mai apropiat punct de control de pe drum! stărui Ouspenski. Spuneţi-le să oprească maşina până ne convingem că Belov mai este aici!
— N-am de gând să fac absolut nimic până nu vorbesc cu locotenentul meu, se împotrivi Brestov, ridicându-se în picioare şi împrăştiind câteva hârtii de

pe masă. În plus, îmi plăcea asistenta aia. Nu cred că e capabilă de faptele de care o învinuiești.

— Duceți-vă să vedeți dacă prizonierul mai este sau nu în celulă! spuse Ouspenski. Dacă am dreptate, ați putea să-mi faceți o mică favoare și să vorbiți la Moscova în numele meu? Mâine voi fi trimis într-un lagăr de muncă silnică. Poate îmi acordă comutarea pedepsei, insistă el cu un zâmbet vag pe buze și pe un ton implorator.

— Să nu facem planuri până nu aflăm ce s-a întâmplat cu adevărat, bine?

Și îl așteptară pe Karolici.

Auziră zgomotul puternic al portierelor din spate trântite de capota jeepului și un pocnet surd, de parcă ar fi dat cu mașina peste ceva.

— Doamne, ce-a fost asta? exclamă Penny.Tania, ai lovit cumva vreun câine?

Opriră mașina și, ieșind pe drumul pustiu, se duseră în spate. Ușile jeepului erau deschise și se balansau libere. Le priveau cu toții fără grai.

— Ce naiba s-a întâmplat aici? întrebă Penny.

— Probabil că nu le-am încuiat complet, răspunse Tatiana.

Scrută interiorul jeepului și văzu că rucsacul ei dispăruse.

— Da, dar ce-ai lovit?

— Nimic.

— Și atunci ce-a fost zgomotul ăla?

Tatiana se întoarse de jur împrejur. Zări ceva voluminos cam la douăzeci de metri depărtare. Se duse să vadă ce era.

Găsi rucsacul.

— Rănița ta a căzut din mașină?

— Probabil că am dat peste nişte hârtoape. Dar nu s-a întâmplat nimic. Totul e în ordine.Să pornim atunci la drum! spuse Martin. N-are rost să stăm pe o şosea pustie în toiul nopţii.

— Da, ai dreptate, răspunse Tatiana.

Se năpusti apoi spre marginea drumului, prefăcându-se că vomită. Penny şi Martin îi dădură o ploscă cu apă ca să se spele la gură şi îi rămaseră alături, vădit îngrijoraţi.

— îmi pare rău, spuse ea, nu mă simt atât de bine cum am crezut. Martin, vrei să conduci tu un timp? Mă întind puţin în spate.

— Fireşte, fireşte.

O ajutară să se urce în maşină. înainte ca Martin să închidă portierele, Tatiana îi privi cu o expresie tandră pe chip.

— Vă mulţumesc amândurora. Pentru tot.

— N-ai pentru ce, răspunse Penny.

Martin încuie cu grijă portierele pe dinafară. Nici nu apucă să se urce bine la volan, că Tatiana şi deschise chepengul compartimentului pentru târgi. Alexander o privea din ascunzătoare. Maşina porni la drum. Doctorul conducea încet, mergând cu treizeci de kilometri pe oră. Tatiana ştia că nu se simţea în largul lui străbătând drumuri străine în toiul nopţii.

Prin ferestruica despărţitoare, auzea glasuri înăbuşite. Alexander ieşi din ascunzătoare, înarmat cu mitraliera lui Karolici.

— Ar fi trebuit să laşi rucsacul pe drum, îi şopti el. Acum va trebui să-l aruncăm din nou şi va fi mai greu să-l găsim.

— îl vom găsi.

— Poate n-ar trebui să-l mai luăm.

— Dar toate lucrurile noastre sunt înăuntru. Şi mai trebuie să luăm şi astea, adăugă apoi, arătându-i geanta mai mică din pânză de sac şi cealaltă raniţă.

— Nu. Trebuie să ne descurcăm cu un singur rucsac.

— Dar aici e tot arsenalul nostru: pistoale, grenade, un revolver şi cartuşe pentru toate armele.

— Aha!

Se ridică pe vârfuri şi deschise chepengul din tavanul jeepului.

— O să ies eu primul, murmură el, iar tu o să-mi dai bagajele. După ce le arunc, te ajut să te urci pe capotă.

Imediat ce Alexander aruncă raniţa, geanta cu trusa medicală şi rucsacul cu arme, ajutând-o apoi să se urce pe capota unui vehicul aflat în mişcare, de pe care aveau să sară într-o râpă întunecată, Tatiana se trezi copleşită de îndoieli. Râpa părea un hău fără fund, iar gândul că puteau ajunge în sectorul francez după nici şaptezeci de minute de mers comod cu maşina era mult mai atrăgător.

Vântul îi bătea cu putere prin păr şi abia reuşea să-l audă pe Alexander, dar îi înţelese spusele prea bine.

— *Trebuie* să sărim, Tania. împinge cu putere, ca să aterizezi în iarbă! O să sar eu primul.

Şi, fără să mai spună ceva, fără să ezite sau să mai arunce o privire înapoi, sări de pe capota maşinii, ţinând în spate rucsacul plin cu arme. Se prăbuşi în râpă şi nu-l mai văzu.

Ţinându-şi răsuflarea, se ghemui, încordată ca un arc, pe acoperişul jeepului şi sări la rândul ei. Se prăbuşi cu stângăcie şi se lovi puternic. Dar căzu pe iarbă, printre tufişuri, şi se rostogoli pe pământul moale şi cleios, îmbibat de apă. Reuşind să se caţăre pe povârnişul alunecos şi ajungând pe marginea drumului, văzu că jeepul îşi continua drumul pe şosea. Simţi o strângere de inimă. Dar nu avea timp să-şi sondeze sentimentele. Porni cu paşi repezi, oprindu-se uneori şi strigând uşor numele lui Alexander.

Era ora opt şi jumătate. Karolici nu era de găsit. Acest lucru nu constituia un motiv de îngrijorare pentru soldatul care raportă dispariţia locotenentului şi nici pentru Brestov. Comandantul ordonă ca Ouspenski să fie dus înapoi în baraca prizonierilor.

— O să verificăm mâine-dimineaţă, tovarăşe Ouspenski.

— Dar n-aţi putea să verificaţi celula lui Belov, domnule comandant? Doar ca să vă convingeţi că

totul e în ordine. Nu va dura nici două minute. Putem să dăm o fugă la închisoare în drum spre barăci.

— N-ai decât, caporale, răspunse Brestov ridicând din umeri.

Ouspenski şi paznicul se îndreptară spre porţi.

— *Ei* l-au văzut pe Karolici? întrebă Ouspenski arătând cu capul spre santinelele de pe ziduri.

— Da, au spus că l-au văzut însoţit de una din asistentele Crucii Roşii. S-au urcat amândoi în jeep şi au pornit spre locuinţa comandantului acum patruzeci şi cinci de minute.

— Dar nu este acolo.

— Asta nu înseamnă nimic.

Soldatul deschise uşa închisorii şi intră pe coridor. II găsi pe Perdov zăcând inconştient pe podea. Duhnea a votcă.

— Grozav! murmură el. Eşti un paznic al dracului de bun, Perdov. Îi smulse cheile de la brâu şi se duse să deschidă celula şapte. Ouspenski şi soldatul rămaseră în prag. Prizonierul ce zăcea pe
paie era încătuşat şi purta o cămaşă albă, pătată de sânge, şi o pereche de pantaloni cafenii. îşi ţinea capul pe spate. Şi nu se mişca.

— Ei bine? întrebă paznicul. Eşti mulţumit?

Ouspenski se apropie de prizonier şi îi scrută chipul. Apoi se întoarse.

— Sunt mulţumit, răspunse el. Vino să te convingi singur! Paznicul coborî treapta. Şi se trezi privind năuc ochii deschişi
ai lui Ivan Karolici.

— Tania! o strigă Alexander.

— Unde eşti?

— Aici. Vino la mine!

Tatiana coborî iute povârnişul. El o aştepta printre copaci. Găsise deja raniţele şi geanta cu arme. în mâini ţinea trusa ei medicală. Tatiana vru să-l strângă în braţe, dar era copleşit de bagaje.

— Poţi să cari geanta mai mică cu muniţie şi trusa medicală? Le voi lua eu pe celelalte. Dar ce-ai pus aici, pietre?

— Mâncare. Am şi nişte haine pentru tine. Dacă te schimbi, o să fie mai uşoară.
— Mai întâi, vreau să mă spăl şi pe urmă să-mi schimb hainele. Hai, vino! spuse Alexander luând-o înainte, cu lanterna în mână.
Coborâră cu grijă panta ce ducea spre un râu.
— Ce râu e ăsta?
— Havel.
— Unde ajunge?
— La Berlin, dar străjuieşte şoseaua aproape tot drumul.
— Păcat! spuse el dezbrăcându-se. Sunt fericit să scap de uniforma ticălosului de Karolici. Mai era şi doar un simplu locotenent. Ai nişte săpun? Te-ai răpit când ai sărit din maşină?
— Nu, răspunse ea.
îşi simţea însă capul uşor greoi. îi întinse o bucată de săpun.
Alexander intră gol în apă. Aşezându-se pe mal, Tatiana aprinse lanterna şi îndreptă lumina asupra lui.
— închide-o! îi spuse el. Pe întuneric, poţi vedea o rază de lumină de la mare depărtare.
Voia să-l privească. Dar o închise, ascultând, în schimb, clipocitul apei în timp ce el se spăla şi se arunca printre valuri.
Se dezbrăcă şi ea, dar nu intră în râu, ci îşi schimbă hainele, punându-şi pantalonii din pânză groasă, o vestă albă şi tunica.
îi urmărea silueta întunecată în râu. El stătea cu faţa spre ea şi spre povârnişul deasupra căruia se întindea drumul. îl văzu deodată încremenind. Nu-i auzea decât răsuflarea.
— Tatiana, murmură el.
Dar nu avea nevoie de explicaţii. Când îşi întoarse privirea, ştia deja ce avea să vadă. Lumini puternice, maşini apropiindu-se, oameni ţipând şi câini lătrând.
— Cum au aflat atât de repede? şopti ea.
îi dădu hainele. El se îmbrăcă iute. Păstră ghetele lui Karolici, căci nu avea cu ce să se încalţe. („Nu pot să mă gândesc la toate", îi răspunse ea.)

— Trebuie să ne pierdem mirosul. Câinii-lup ne vor găsi repede. Sovieticii se bucură de roadele maşinăriei de război net superioare a lui Hider.

— Dar au trecut mai departe.

— Da. Şi unde crezi că se duc?

— După jeep.

— Ne vor găsi în jeep?

— Dar încotro s-o luăm? întrebă ea. Suntem ţintuiţi între râu şi şosea. Ne vor simţi mirosul aici.

— Da, câinii ne vor găsi fără doar şi poate. Bate vântul şi ne vor adulmeca uşor.

— Hai să traversăm râul şi s-o luăm spre vest!

— Unde se află cel mai apropiat pod peste râu?

— Las-o baltă! Nu-mi amintesc, îi răspunse ea. Cred că e unul cam la opt kilometri depărtare. Hai să traversăm pe aici! Trecem înot pe malul celălalt şi o luăm apoi spre vest, cât mai departe de Berlin. După aceea, ne întoarcem spre sud şi o luăm înapoi spre est, ca să ajungem în sectorul britanic.

— Unde e sectorul american?

— în sud. Dar toate cele patru zone din oraş au graniţele deschise. De aceea, cu cât plecăm mai repede din teritoriile ocupate de sovietici, cu atât mai bine.

— Crezi? o întrebă el. Râul nu pare foarte adânc, are cam doi metri şi ceva.

Tatiana începuse deja să se dezbrace, păstrând doar vesta şi lenjeria intimă.

— E în regulă. Vom ajunge înot pe malul celălalt. Haide să mergem!

— Nu putem să-l traversăm înot, se împotrivi Alexander. Dacă ni se udă armele şi muniţia, nu le vom mai putea folosi.

Rămaseră încremeniţi în tăcere, privindu-se unul pe celălalt.

— Te voi purta pe umeri, continuă Alexander, scoţându-şi iute hainele cu care abia se îmbrăcase. îl trec eu înot, cu tine în spinare, iar tu vei ţine toate bagajele.

Tatiana se urcă pe umerii lui Alexander. Atingerea trupului său gol îi stârni o durere stranie — o senzaţie de familiaritate ce se împletea cu pierderea permanentă a trecutului. Un suspin îi scăpă atunci printre buze, iar el, neînţelegându-i tâlcul, o mustră uşor. Ca să-şi stăvilească lacrimile, Tatiana îşi înfipse dinţii în bretelele rucsacului.

Alexander intră în apă şi începu să înoate, purtând-o în spinare împreună cu toate bagajele lor şi mitraliera lui Karolici. Râul nu atingea nici jumătate din adâncimea Kamei, observă ea. Observase oare şi el? Nu-şi dădea seama, dar un lucru era evident — nu mai înota cu aceeaşi uşurinţă. II simţea luptându-se din greu cu valurile râului. Se scufunda şi ieşea apoi din nou la suprafaţă, cu răsuflarea întretăiată, fără să mai spună vreun cuvânt. Când ajunseră pe mal, Alexander se întinse pe pământ, trăgându-şi cu greu sufletul. Tatiana se aşează lângă el şi îşi scoase rucsacul.

— Te-ai descurcat de minune. Ţi-a fost greu?

— Nu chiar, dar... îngăimă el sărind în picioare. Şase luni petrecute într-o celulă îşi spun acum cuvântul.

— Hai să ne odihnim puţin! întinde-te aici! îl îmbie ea, punându-i mâna pe picior şi ţintuindu-l cu privirea.

— Ai vreun prosop? Dă-mi-l repede!

Avea un prosop mic.

—Tania, spuse el ştergându-se cu mişcări iuţi. Am impresia că nu înţelegi ce se întâmplă. Ce crezi că va face miliţia când va opri jeepul şi va descoperi că nu eşti înăuntru? îţi imaginezi că nu va avea nimeni de suferit? Prietenii tăi, complet uluiţi şi luaţi prin surprindere, neştiind că trebuie să-ţi ascundă fuga, îi vor conduce exact în locul unde te-au văzut ultima oară, în locul de unde am traversat râul. Soldaţii vor ajunge aici cu o maşină blindată în mai puţin de patruzeci de secunde. Zece oameni, înarmaţi cu mitraliere şi pistoale şi însoţiţi de doi câini-lup. N-ar trebui să ne vedem, aşadar, de drum? Să ne îndepărtăm cât mai mult. Ai cumva vreo busolă şi o hartă?

— Crezi că vor avea probleme cu autorităţile sovietice?

— Nu cred, răspunse Alexander, după câteva clipe de tăcere. Nu vor să-şi scoată la iveală secretele întunecate. îi vor interoga, firește. Dar nu se vor pune rău cu americanii. Să mergem acum!

Se uscară cum putură mai bine, îşi schimbară hainele şi porniră spre pădure.

Rătăcind prin pădurea întunecată, străbătură, credea Tatiana, zeci de kilometri. Alexander mergea înainte, croindu-şi drum prin desişuri şi ţinând cuţitul în mână. Ea îl urma supusă. Uneori, dacă întâlneau luminişuri, grăbeau pasul. Dar în cea mai mare parte a timpului, răzbeau cu greu prin hăţişul pădurii. El aprindea lanterna trei secunde ca să lumineze calea, apoi o stingea. Se oprea adesea în drum, cu urechile ciulite, apoi mergeau mai departe. Tatiana voia să se oprească pentru câteva clipe. Picioarele refuzau s-o mai asculte. Alexander realiză, în cele din urmă, că se simţea istovită, căci încetini pasul, întrebând-o:

— Ai obosit?

— Da. Ne putem odihni puţin?

Alexander se opri să privească harta Tatianei.

— îmi place unde am ajuns, suntem mult mai spre vest decât îşi vor imagina şi nu prea departe de sud. Ne-am mişcat practic foarte bine.

— Dar nu ne-am apropiat de Berlin.

— Nu, ai dreptate. Dar ne-am îndepărtat de ei şi asta e mult mai bine, deocamdată, spuse el împăturind harta. Ai adus cumva şi un cort?

— Am o prelată impermeabilă. Am putea să încropim un adăpost. Dar aş prefera un hambar, adăugă şovăitoare. Pământul e atât de ud...

— Bine, hai să găsim un hambar! Va fi mai cald şi mai uscat. Sunt nişte ferme la liziera pădurii.

— Mai avem de mers?

O ajută să se ridice în picioare şi, pentru o clipă, o strânse în braţe.

— Da, îi răspunse apoi. Mai avem ceva de mers.

Şi continuară să străbată pădurea cu paşi greoi.

— Alexander, e miezul nopţii. Câţi kilometri crezi că am parcurs astăzi?

— Aproape cinci. Peste puţin timp, o să vedem şi ogoarele.
Tatiana nu voia să-i spună că se temea de zgomotele stranii ale
pădurii. Probabil că nu îşi mai amintea povestea pe care i-o depă- nase cândva, în timp ce el zăcea rănit şi în pragul morţii, despre aventura trăită în pădure în anii adolescenţei sale. Probabil că nu îşi mai amintea faptul că momentele petrecute singură şi pierdută în adâncul pădurii reprezentau cea mai cumplită experienţă din viaţa ei.
Ajunseră pe un câmp. Noaptea era senină; Tatiana zărea, la capătul ogorului, forma unui siloz.
— Hai să-l traversăm! îi propuse ea.
Dar Alexander o convinse s-o ia pe căi ocolite. Nu mai avea încredere în spaţii deschise.
Hambarul se afla cam la nouăzeci de metri de casa fermierului. Alexander desfăcu ivărul şi îi făcu semn să intre. Un cal neghează surprins. înăuntru era cald şi mirosea a fân, a bălegar şi a lapte. Mirosurile îi aminteau de Luga. Provocându-i aceeaşi durere stranie şi senzaţia de pierdere. Toate lucrurile pe care aproape că le uitase în America le retrăia acum cu el.
Alexander rezemă o scară lângă un podeţ aflat deasupra vacilor şi o îndemnă pe Tatiana să urce prima.
După ce se urcară amândoi, ea se aşeză pe un maldăr de fân.
Scoase din rucsac o ploscă cu apă, bău puţin din ea şi i-o dădu apoi lui Alexander.
— Mai ai ceva pe acolo? o întrebă el, bând din ploscă.
Scotoci zâmbind prin rucsac şi scoase un pachet de Marlboro.
— A, ţigări americane! spuse el aprinzând una.
Fumă trei ţigări, fără să spună vreun cuvânt, în timp ce Tatiana îl privea, stând ghemuită în fân. I se închideau ochii.
Când îi deschise, îl văzu pe Alexander scrutând-o în tăcere, cu o tandreţe covârşitoare. Ea se apropie de el în patru labe. Şi îşi ascunse faţa în braţele lui vânjoase, strângându-l cu disperare, în timp ce el îi spunea în şoaptă: Sst, sst!

Nu puteau să vorbească. Prezenţa lui Alexander, mirosul, răsuflarea şi glasul lui o lăsau fără grai.
„Sst, sst!" îi şoptea el, ţinând-o în braţe şi scoţându-i, rând pe rând, boneta, plasa şi agrafele de păr. Şuviţele-i negre îi căzeau libere pe umeri.
Avea părul mult mai lung ca niciodată, aproape până la brâu, iar Alexander i-l dezmierda cu mâinile.
— Dacă închid ochii, spuse în şoaptă, îl văd din nou bălai.

Dar, cum o ţinea în braţe, nici nu părea să vadă, căci îmbrăţişarea lui, deznădăjduită ca aceea a unui orb, împletea deopotrivă dragostea şi pasiunea, suferinţa şi alinarea, teama şi dorinţa, conto- pindu-le într-un tablou mistuitor.

Ar fi vrut să-i spună mai multe, Tatiana era convinsă de asta. Dar nu putea, aşa că stătea în fân, cu picioarele depărtate, în timp ce ea se pierdea în braţele lui, auzindu-l cum îi şoptea: Sst, sst...

Dar nu ei îi şoptea, ci lui însuşi.

Continuând s-o ţină în braţe, Alexander o întinse în fân. Tatiana îl simţea tremurând ca varga, dar, mistuită şi ea de lacrimi, nu ştia cum să-i ostoiască freamătul lăuntric.

Alexander o sărută, fără să scoată vreun sunet, înăbuşindu-şi pofta şi dorinţa. Nici nu ştiau ce să facă — să se dezbrace? Să rămână îmbrăcaţi? Nu mai conta. Tatiana nu se putea mişca, dar nici nu voia s-o facă. El îi explora cu buzele gâtul şi clavicula, devorând-o cu nesaţ. Ea deschise gura ca să-i şoptească numele sau poate ca să geamă. Lacrimile îi brăzdau tâmplele.

Alexander scoase numai hainele pe care le consideră necesare. Şi începu să-i sondeze adâncurile cu o pasiune răvăşitoare. Tatiana îl devora la rândul ei, strângându-l în braţe, printre şoapte de durere şi strigăte de dorinţă. În dăruirea-i desăvârşită, Alexander făcea dragoste cu ea mistuit de calvarul unui răstignit, eliberat pentru o clipă de pe cruce.

Patima şi nebunia dansului lor o aduseră pe Tatiana în pragul leşinului.

— Şura, te rog! îngăimă ea în şoaptă.

Dar era imposibil. Şi o ştia prea bine. Nu-şi dorea altceva. Şi nici nu putea fi altfel.

Alexander cunoscu o descătuşare frenetică, făcând-o pe Tatiana să urle, gata aproape să leşine, sub imperiul unei pasiuni nimicitoare. Ţipetele ei se înălţară spre cer, peste ogoare, râuri şi păduri.

Rămase deasupra ei, fără să se mişte şi fără să se retragă. Nu îşi putea stăvili freamătul trupului. Ea îl ţinea strâns în braţe. Lipit la piept... Şi atunci...

Sst, sst...

Dar nu era Alexander.

Era Tatiana.

Căzură amândoi într-un somn adânc.

Şi niciunul din ei nu scoase încă vreun cuvânt.

Când se trezi, Alexander îi explora din nou adâncurile. Iar noaptea nu era suficient de lungă.

Tatiana întinse prelata pe fân. Şi se dezbrăcară. Iar în noaptea întunecată şi tăcută, vărsă lacrimi amare. Plângea, cu răsuflarea întretăiată, pe ritmurile frenetice ale dansului lor, plângea când o săruta, dezmierdând-o cu mâinile şi devorând-o cu buzele-i lacome, plângea când îl strângea în braţe şi se topea la pieptul său, mistuită de dorinţa şi pasiunea lui, de suferinţa şi neputinţa lui.

— O, Şura! murmură ea, cu faţa lipită de gâtul său.

— Nu ştiu dacă asta e reacţia pe care o voiam, şopti Alexander.

Tatiana ardea şi se topea sub atingerile lui mistuitoare, plângând fără încetare şi îngăimând uneori: „O, Şura!" Iar el continua dansul nimicitor, cu paşi rapizi şi lenţi, sălbatici şi tandri, necruţători şi pasionali.

Când jocul lor frenetic luă sfârşit, Alexander rămase nemişcat deasupra ei, iar Tatiana îl mângâia cu tandreţe, plimbându-şi mâinile pe trupul lui. Stăteau cuibăriţi unul într-altul, în timp ce ea continua să verse lacrimi amare.

— Tatia, *nu* mai plânge de fiecare dată când facem dragoste! îi spuse el cu buzele lipite de obrajii ei umezi. Ce-ar trebui să creadă un bărbat când îşi vede soţia plângând de fiecare dată când fac dragoste?

— Că el este singura ei familie, răspunse Tatiana, cu ochii înotând în lacrimi. Că el este viaţa ei.

— La fel cum şi ea este viaţa lui, şopti Alexander, contopindu-şi trupul cu al ei. Dar pe el nu-l vezi plângând.

Nu stătea cu faţa spre ea. Şi nu-i vedea chipul.

— începu să-i sărute sânii şi abdomenul, poposind, cu tandreţe de această dată, asupra comorilor ei tainice, explorându-i-le cu delicateţe şi căldură. Iar gemetele ei erau duioase ca atingerile de catifea.„Cine poate găsi o femeie cinstită?" spuse Alexander cu vocea lui melodioasă şi profundă, ţinând-o în braţe. „Căci ea este mai de preţ decât mărgăritarele." (Proverbe 31:10) „Daţi băuturi tari celui ce piere ca să bea şi să-şi uite sărăcia!" continuă cu glas frânt. „Şi să nu-şi mai aducă aminte de necazurile lui." (Proverbe 31:6-7)

— „Mă voi scula acum şi voi cutreiera cetatea, străzile şi pieţele şi îl voi căuta pe iubitul inimii mele", răspunse Tatiana în şoaptă. „Şi l-am găsit pe cel pe care îl iubeşte sufletul meu. L-am apucat şi nu l-am mai lăsat să plece." (Cântarea cântărilor 3:2-4)

Noaptea lăsă locul zorilor şi amurgului.

Iar soarele din nord se pogorî asupra Universităţii din Leningrad, asupra Călăreţului de Aramă şi a Catedralei Sfântul Isaac. Cerul căpăta nuanţe azurii, apoi violete ca de lavandă şi apoi iar trandafirii. Şi noaptea nu era suficient de lungă. Cupola de aur a catedralei Petru şi Pavel strălucea în bătaia soarelui de amurg, printre undele râului ce se vărsa în lacul Ladoga, trecând prin Schlisselburg şi Leningrad, unde poposea doar atât cât să capteze în oglinda apelor sale domul de aur al catedralei şi ulmii falnici din Grădina de Vară.

Şi noaptea nu era suficient de lungă.

Pentru poveştile lor amare — pentru călătoria însângerată a Tatianei prin Lisiy Nos şi prin mlaştinile Finlandei ca să ajungă la Stockholm.

Pentru drama lui Alexander petrecută în celula din Morozovo, pentru cea trăită la poalele înălţimilor Siniavino şi pentru cea din Europa, alături de Nikolai Ouspenski.

Şi nici pentru cea de pe râul Vistula.

Şi cu atât mai puţin pentru drama trăită în Munţii Sfintei Cruci.

— Nu-mi povesti despre el! îl rugă ea cu glas frânt. Nu am puterea să ascult.

— Iar eu nu am puterea să-ţi depăn povestea.

După ce îi spuse că îl întâlnise pe Paşa, Tatiana rămase inertă, cu genunchii la piept şi cu privirea aţintită într-un punct mort, fără să mai spună vreun cuvânt, în timp ce Alexander stătea lângă ea şi îi şoptea printre sărutări:

— îmi pare rău,Tatiaşa, nespus de rău. Am încercat să-l salvez şi să ţi—1 aduc în viaţă.

— Povestea asta este mult prea copleşitoare.

— Ca şi pentru mine.

Tatiana icni, fără alte cuvinte.

— Odată cu moartea lui, am pierdut şi dorinţa de a mai lupta, continuă el. Voinţa divină nu îşi mai avea rostul în tot acest haos. Am realizat însă că Paşa n-ar fi avut şanse de scăpare. Nu avea cum să scape. Poate, dacă te predai în mâinile duşmanului, sovieticii îţi cruţă viaţa şi te aruncă în lagărul din Kolîma. Dar dacă te alături inamicului...

— Ştiu, Şura.

— în 1944, simţeam cum mor încetul cu încetul, Tania. Nici nu-ţi poţi imagina prin ce-am trecut în timp ce mă aflam în Polonia în fruntea batalionului penal.

— Chiar *crezi* asta? Ce n-aş fi dat să fac parte dintr-un batalion penal, Alexander!

El îşi plimbă buzele pe ceafa, pe gâtul şi pe umerii ei.

— Tatia, nici măcar tu nu ai cum să-ţi închipui ororile trăite acolo. Simţeam că pierdusem orice urmă de umanitate până să-l găsesc pe Paşa. Dumnezeu mi l-a trimis în cale în Munţii Sfintei Cruci exact în momentul în care aveam cea mai mare nevoie de el. Credeam că vom scăpa cu viaţă şi că vom reuşi să găsim împreună calea spre tine. Nu aveam de unde să ştiu că tu vei găsi calea spre mine.

— Tu eşti cel care ne-a salvat pe toţi, Alexander Barrington, şopti Tatiana. Tu ne-ai salvat pe toţi.

Alexander căzuse într-un somn adânc, în timp ce Tatiana stătea sprijinită în cot şi îşi plimba uşor degetele

pe cicatricele de pe clavicula, braţele, umerii şi coastele lui. Nu voia să-l trezească, dar nici nu-şi putea stăvili dorinţa de a-l atinge. Rănile şi cicatricele de pe trupul lui sfidau puterea ei de înţelegere. Cum reuşise să mai rămână în viaţă un om bătut fără milă, frânt, umilit şi deznădăjduit?

Îşi plimbă mâna pe picioarele lui, poposind apoi pe braţe, în timp ce îi scruta chipul adâncit în somn.

„Aceasta este o clipă învăluită în veşnicie. înainte de a afla adevărul despre existenţa noastră. Dar această clipă ne ajută să ne continuăm drumul în viaţă — deşi avem senzaţia că ne aflăm pe marginea prăpastiei şi că ne vom prăbuşi în abisul vâltorii noastre sufleteşti. înainte de a cunoaşte dragostea. Dragostea adevărată, înainte de Leningrad şi de Luga. înainte de Lazarevo şi de minunile iubirii. înainte de toate acestea, ne-am plimbat amândoi prin Grădina de Vară, atingându-ne braţele uneori şi împletindu-ne privirile, surâsurile şi gândurile, în timp ce mă întrebam dacă voi avea vreodată ocazia să-ţi gust savoarea buzelor. Clipa în care m-am îndrăgostit de tine în Grădina de Vară, în nopţile albe din Leningrad, este cea care mă ajută să-mi croiesc în continuare drum prin viaţă."

— Ce faci? o întrebă el în şoaptă, trezindu-se din somn.

— Te veghez, îi răspunse ea tot în şoaptă.

Alexander închise din nou ochii şi adormi.

A doua zi, în zori, fermierul intră în hambar să mulgă vacile. Ei stăteau tăcuţi în podeţul de fân şi îl ascultau cu urechile ciulite. După ce plecă, Tatiana se îmbrăcă şi coborî pe scară, ca să mulgă puţin lapte într-o cană pe care o purta cu ea pentru prepararea medicamentelor. El o însoţi, ţinând în mâini ambele pistoale.

Băură laptele cu nesaţ.

— Eşti mai slab ca niciodată, spuse ea. Mai bea nişte lapte! Bea-l pe tot!

Şi îl bău.

— Iar tu eşti mai seducătoare ca niciodată, îi răspunse el aple- cându-se deasupra scăunelului pe care stătea ea. Sânii tăi au căpătat forme voluptoase.

— Poate pentru că am devenit mamă, murmură ea sărutându-l. Poate acesta este motivul sau mâncarea din America, n-am de unde să ştiu.

— Hai înapoi sus! îi spuse după aceea, strecurându-şi mâinile prin părul ei.

Şi se urcară în podeţul cu fân. Dar înainte de a apuca să se dezbrace, auziră afară zgomotul unui motor. Era şapte dimineaţa. Alexander se uită pe ferestruica hambarului şi văzu în curte un vehicul militar. Patru ofiţeri ai Armatei Roşii stăteau de vorbă cu fermierul. Alexander îşi întoarse privirea spre Tatiana.

— Cine e? întrebă ea în şoaptă.

— Tania, stai lipită de perete, dar nu prea departe! Ţine la îndemână pistolul P-38 şi muniţia!

— Cine e?

— Au venit după noi.

Se furişă, suspinând, spre ferestruică.

— Dumnezeule mare, sunt patru! Ce-o să ne facem? Suntem blocaţi aici!

— Sst! Poate că vor pleca.

îşi pregăti mitraliera, toate cele trei pistoale şi Pythonul. Tatiana îi privea printr-un colţ al ferestrei. Fermierul îşi ţinea braţele larg deschise şi ridica din umeri. Soldaţii se apropiau tot mai mult, arătându-i casa, ogoarele şi hambarul. El se dădu la o parte din calea lor, indicându-le hambarul cu mâna.

— Revolverul are dublă sau simplă acţiune?

— Poftim?

— Las-o baltă!

— Dublă acţiune, cred. De fapt, sunt aproape sigură, îi răspunse ea, încercând să-şi aducă aminte. Vrei să spui că se armează singur, nu-i aşa? Da.

Alexander stătea întins în spatele a două baloturi de fân, ţinând în dreapta, lângă el, mitraliera şi pistoalele, iar Pythonul în mâini, cu vârful îndreptat spre capul scării. Tatiana stătea lipită de zidul hambarului, cu mâinile pline de cartuşe.

— Să nu scoţi nici măcar un sunet, Tania! o avertiză el, întor- cându-şi privirea.

Ea încuviinţă în tăcere.

Uşa hambarului se deschise şi fermierul intră înăuntru, însoţit de unul dintre ofiţeri. Inima îi bătea atât de frenetic Tatianei în piept, încât abia auzea ce vorbeau. Ofiţerul spunea ceva într-o germană stâlcită, presărată cu cuvinte ruseşti. Probabil că fermierul îi explicase că nu văzuse pe nimeni prin acele locuri, deoarece ofiţerul îi răspunse, ţipând, în rusă:

— Eşti sigur? Eşti absolut sigur?

Se învârtiră astfel în cerc timp de câteva secunde, apoi ofiţerul tăcu deodată, scrutând împrejurimile.

— Fumezi? întrebă în rusă.

— *Nein, nein,* răspunse fermierul. *Ich rauche nei în der Scheune wegen Brandgefahr.*

— Ei bine, chiar dacă există pericolul să ia foc, cineva a fumat în nenorocita asta de şură!

Tatiana îşi puse mâna la gură ca să nu ţipe.

Ofiţerul ieşi din hambar. Ea îl văzu pe ferestruică spunându-le ceva oamenilor săi. Unul dintre ei opri motorul maşinii şi îşi luară cu toţii mitralierele.

— Şura! îl strigă în şoaptă.

— Sst! murmură el. Taci din gură! Nici să respiri n-ai voie!

Fermierul stătea în mijlocul surei când cei patru ofiţeri intrară
înarmaţi.

— Pleacă dracului de aici! îi spuse unul dintre ei.

Fermierul o luă la fugă.

— Cine e aici?

Niciun răspuns.

— Cine e aici?

— Nu e nimeni, răspunse un alt ofiţer.

— Ştim că eşti aici, Belov, interveni altul. Ieşi afară şi nimeni nu va avea de suferit!

Alexander păstră tăcerea.

— Ar trebui să te gândeşti şi la soţia ta, nu doar la tine. Nu mai fi atât de egoist! Vrei să rămână în viaţă, nu-i aşa?

Tatiana auzi scârţâitul scării.

Alexander stătea atât de nemişcat, încât ai fi putut să treci pe lângă el fără să-l observi. Scara scârţâi din nou.

— Dacă te predai în linişte, soţia ta va obţine graţierea, spuse un ofiţer de la baza scărilor.

— Suntem înarmaţi până în dinţi, interveni altul. N-ai cum să scapi. Hai să gândim rezonabil!

Alexander nici nu se aplecă. înclină doar ţeava Pythonului şi trase un glonţ în capul ofiţerului de pe scară. Omul căzu pe spate, cuprins de spasme, iar ceilalţi îşi luară armele, dar nu reuşiră nici să le mânuiască suficient de repede, nici să se ascundă. Alexander ţinti şi trase, de trei ori. Ofiţerii nu reuşiră să se adăpostească şi cu atât mai puţin să deschidă focul. Alexander sări în picioare şi se întoarse spre Tatiana.

— Să mergem! spuse el direct, fără să mai lungească vorba. Nu mai putem sta aici nici măcar o secundă. Probabil că fermierul vorbeşte deja la telefon.

— Dar poate că n-are telefon, murmură Tatiana.

— Nu putem să ne bazăm pe asta, nu-i aşa? Hai, grăbeşte-te!

Ea strânse iute lucrurile, în timp ce Alexander îşi reîncărcă
Pythonul.

— Frumoasă armă, Tania! spuse el. Dar are un recul puternic. Ştii cumva care e viteza glonţului?

— Cel care mi-a vândut-o mi-a spus că este de patru sute cincizeci de metri pe secundă.

— Are putere, nu glumă! exclamă Alexander, fluierând admirativ. Aproape ca Şpaghinul meu. Eşti gata?

Se uitară pe fereastră, ca să se asigure că nu mai venea nimeni, iar fermeriul se afia în casă, apoi coborâră scara şi, trecând peste cadavrele ofiţerilor de la uşă — nu înainte ca Alexander să le scotocească prin buzunare, unde găsi un pachet de ţigări sovietice —, ieşiră afară. El luă apoi din maşină o mitralieră uşoară şi centura cu cartuşe. Tatiana îl întrebă cum aveau să care încă o mitralieră, prevăzută cu biped, pe lângă arsenalul pe care îl aveau deja.

— Nu-ţi face griji în privinţa mea! îi răspunse Alexander pu- nându-şi la gât centura cu cartuşe. Gândeşte-te doar la tine!

— Poate ar trebui să luăm maşina, îi sugeră ea.

— Da, bună idee. Şi ne oprim la primul punct de control. Străbătură în fugă câmpurile, îndepărtându-se de fermă şi
adâncindu-se în pădure.
Merseră cam până la prânz.
— N-am putea să ne oprim puţin? întrebă Tatiana. Se pregăteau să traverseze un pârâu.
— Cred că eşti istovit, continuă ea. Ne spălăm şi poate îmbucăm ceva. Unde-am ajuns?
— Nicăieri, răspunse el oprindu-se fără tragere de inimă. Ne-am îndepărtat doar şase kilometri de fermă şi de armata sovietică.
— Am parcurs şase kilometri spre sud? întrebă ea, cu speranţă în glas. Asta înseamnă că suntem la doar...
— Mergem spre vest. Nu spre sud.
— Cum adică? îl întrebă privindu-l uluită. La sud e Berlinul.
— Îhî! Exact într-acolo cred şi ei că ne îndreptăm.
— Dar, în cele din urmă, va trebui s-o luăm spre sud, nu-i aşa?
— Da, în cele din urmă.
Tatiana nu mai spuse nimic. Se spălară pe faţă şi pe dinţi.
— Ai grijă să nu-mi dai vreun tub de morfină! spuse Alexander. Ea scoase câte ceva de mâncare. Şi îi arătă, cu un zâmbet, o
conservă Spam[1].
— îmi place, spuse Alexander, zâmbind la rândul lui. Dar cum ai de gând s-o desfaci?
— Pentru că vine din America, îi răspunse ea, are o cheiţă ataşată pe capac.
Adusese şi nişte pâine uscată, dar şi câteva felii uscate de mere. Mâncară şi băură apă din pârâu.
— Gata, hai să mergem! spuse el ridicându-se în picioare.
— Şura! Aş vrea să mă spăl în pârâu, îl rugă ea, ţintuindu-l cu privirea. Bine? Nu va dura mult.

1 **Numele unei conserve de carne produse în 1937 de compania Hormel Foods Corporation, care a cunoscut popularitatea în timpului celui de-al Doilea Război Mondial.**

— Bine, încuviinţă oftând. O să fumez o ţigară.

După ce fumă două sau trei ţigări, îşi scoase hainele şi intră în apă după ea.

Stăteau pe un buştean, lângă pârâu, sub baldachinul verde al copacilor, în pădurea izolată şi pustie — Tatiana în faţa lui, cu spatele la el. Alexander purta doar o pereche de boxeri, iar ea un maiou alb şi o pereche de chiloţi. El îi peria încet cu o mână părul ud şi lung, iar cu cealaltă i-l mângâia. Amândoi păstrau tăcerea.

Alexander se aplecă spre ea şi, sărutându-i gâtul de jur împrejurul urechii, îi spuse în şoaptă:

— Nu vreau să te mai machiezi de acum înainte, ai înţeles? Vreau să-ţi văd pistruii.

Tatiana toarse domol ca o pisicuţă şi îşi întoarse capul spre el. Se priviră câteva clipe, apoi se sărutară. Alexander scăpă peria din mână şi îşi plimbă degetele pe chipul şi pe gâtul ei, zăbovind asupra verighetelor.

îi dădu capul pe spate, dezmierdându-i cu mâna sânii, abdomenul şi zona ascunsă printre coapse. încetă apoi s-o mai sărute.

— Scoate-ţi hainele! îi şopti el.

Ea se ridică de pe buştean şi, întorcându-se cu faţa spre el, se aşeză din nou. Se dezbrăcă şi se urcă în picioare pe buştean. El îi cuprinse sânii în căuşul palmelor şi, lipind-o de piept, începu să-şi plimbe mâinile pe trupul ei, de la glezne spre păr şi de la păr spre glezne. O strânse cu putere în braţe, devorându-i sfârcurile cu buzele.

Gemetele ei de plăcere răsunau în toată pădurea.

Alexander se ridică în picioare şi, ţinând-o în continuare în braţe, o purtă spre o stâncă din apropierea pârâului, îşi scoase apoi boxerii cu o mână şi, sprijinindu-se cu spatele de rocă, o aşeză deasupra lui. începu apoi să danseze uşor, împletindu-şi mişcările cu ale ei.Tatiana îşi înfipse mâinile în părul lui şi gemu, lăsându-se purtată pe aripile plăcerii.

Odată ce dansul devenea tot mai frenetic, gemetele ei erau şi ele tot mai răsunătoare. Mistuită de plăcere, reuşea cu greu să mai stea deasupra lui.

Alexander o luă în braţe şi o aşează pe prelata impermeabilă. Ea se întinse în faţa lui, iar el se aşează în genunchi. O ridică apoi de şolduri şi începu să-i exploreze adâncurile cu buzele şi cu degetele. Suspinele ei deveneau tot mai frenetice. Se aşează apoi deasupra ei, iar ea ţipă de plăcere...

Tatiana încremeni deodată. Nu mai scotea niciun sunet, cu excepţia gâfâielilor pe care nu şi le putea controla. Strângându-l cu putere în braţe, îi şopti:

— Dumnezeule mare, Şura, ne priveşte un bărbat!

Alexander încremeni şi el.

— Unde? o întrebă, şoptindu-i la ureche, fără să-şi întoarcă privirea.

— În partea...

— Orientează-te după ceas,Tania! Spune-mi unde e, în funcţie de orele ceasului! Eu sunt la mijloc.

— El este la patru şi jumătate.

Alexander stătea complet nemişcat, la fel cum stătuse şi în dimineaţa aceea în hambar. Tatiana scoase un geamăt ca un sche- unat de căţeluş.

— Sst! îi spuse el în şoaptă.

Pistolul P-38 se afla pe prelată, lângă mâna lui stângă. Se ridică uşor deasupra Tatianei şi, luând arma cu o mişcare fulgerătoare, trase trei focuri. Din pădure se auzi un strigăt, apoi cineva se prăbuşi cu zgomot printre arbuşti.

Săriră amândoi în picioare. Alexander îşi puse boxerii, iar Tatiana chiloţii. El se duse apoi să cerceteze împrejurimile, înarmat cu Pythonul şi pistolul M1911. Ea îl urmă îndeaproape, aco- perindu-şi sânii cu mâinile.

Dădură peste un bărbat îmbrăcat în uniformă sovietică, ce zăcea rănit la pământ. Două dintre cele trei gloanţe trase de Alexander îşi nimeriseră ţinta: unul în umăr şi celălalt în gât. El îi luă pistolul încărcat şi se întoarse în luminişul de lângă pârâu. Tatiana se aşează în genunchi la căpătâiul bărbatului şi apăsă cu putere rana de la gât, încercând să-i oprească sângerarea.

— Ce faci, Tatiana? o întrebă Alexander, din spatele ei, cu glas uluit, nevenindu-i să-şi creadă ochilor.

— Nimic, răspunse ea, desfacându-i rănitului gulerul uniformei. Nu poate să respire.

Scoţând un sunet gutural, Alexander o prinse pe Tatiana de mână şi, dând-o la o parte din cale, îndreptă Pythonul asupra rănitului şi îi trase două gloanţe în cap. Ea ţipă înspăimântată, căzu la pământ şi încercă disperată să fugă de Alexander. El o ridică de jos, cu un gest violent, ţinând încă revolverul în mână. Ea închise ochii, zbătându-se în strânsoarea lui, cuprinsă parcă de isterie.

— Tatiana! Ce dracu' faci?

— Dă-mi drumul!

— Nu poate să respire? Dar asta şi sper! Acum cu siguranţă nu mai poate. încerci să-l salvezi pe el sau pe noi? Nu ne jucăm cu viaţa noastră! Doar n-ai de gând să-i alini suferinţa când noi înşine suntem în pericol!

— încetează, te rog! Dă-mi drumul!

— O, la dracu'! exclamă Alexander, aruncând armele cu o atitudine ameninţătoare.

Tatiana stătea în faţa lui, ţinându-şi mâinile tremurânde pe piept.

— Ce vrei,Tania? De ce-ai venit aici? Ai vrut să-l laşi orfan pe fiul nostru? Nu înţelegi că nu există cale de mijloc? Fie noi, fie ei. Suntem în război, nu pricepi asta?

— Te rog...

— Nu, nu cred că înţelegi! continuă el, strângând-o în braţe. Ne urmărea — *te* urmărea — probabil de la bun început. A văzut şi a auzit totul. Şi ştii ce aştepta? Să terminăm partida ca să mă ucidă şi să profite apoi de tine. Pe urmă ţi-ar fi hărăzit aceeaşi soartă. Nu ştim cine este — poate fi soldat sau dezertor. Dar de un lucru sunt ferm convins: nu avea de gând să stea cu noi la masă.

— Dumnezeule mare, dar ce-i cu tine?

El îi cuprinse chipul în căuşul palmelor, ca s-o oblige să se uite la el, apoi o îmbrânci cu violenţă.

— Tocmai tu te-ai trezit să mă judeci? Sunt soldat, nu sfânt, ripostă apoi, scuipând cu dispreţ.

— Dar nu te judec. Şura, te rog... îngăimă ea.

— Noi sau ei, Tatiana.

— Tu, Alexander, tu, murmură ea, clătinându-se pe picioare.
El o prinse cu o mână, ca s-o ajute să-şi menţină echilibrul, dar
nu o strânse în braţe şi nici nu-i oferi cuvinte de alinare.
— Chiar nu înţelegi nimic? Du-te şi spală-te de sânge, apoi îmbracă-te imediat! Trebuie să plecăm.
Părăsiră luminişul în zece minute. Şi porniră să străbată pădurea. Nu vorbeau mai mult decât era necesar — cât se odihneau puţin şi beau câteva înghiţituri de apă, apoi plecau mai departe. Alexander fuma în timp ce mergea. Se oprea uneori ca să asculte zgomotele din împrejurimi şi porneau din nou la drum.
Evitau satele şi drumurile, pavate. Dar nici fermele nu erau mai sigure. Era vară — anotimpul recoltelor. Peste tot vedeai seceră- toare, treierătoare, tractoare şi muncitori. Ocoleau perimetrul unui ogor aglomerat, ca să-i evite pe oamenii ce lucrau pământul.
De şase ore se aflau pe drum, străbătând pajişti şi păduri şi în- dreptându-se, în sfârşit, spre sud. Tatiana voia cu disperare să se oprească. Dar Alexander nu încetinea pasul, aşa că îl urma, fără să crâcnească. Ajunseră pe un ogor cu cartofi, iar Tatiana, flămândă, o luă înainte El o prinse imediat de mână şi o opri.
— Să nu care cumva s-o mai iei înainte, ai înţeles? Nu ştii ce poate ascunde ogorul ăsta.
— Şi tu ştii?
— Da, pentru că am văzut mii de ogoare ca ăsta.
— Şi eu am văzut ogoare, Alexander.
— Minate?
— Este un ogor cu cartofi, răspunse ea, după câteva clipe de tăcere. Nu e minat.
— De unde ştii? L-ai studiat cu binoclul? Ai verificat terenul? Ai mers în patru labe, cu baioneta în mână, ca să detectezi minele? Sau îţi imaginezi că nu e periculos doar pentru că ogoarele din Luga, unde ai copilărit, nu erau minate?
— încetează, te rog! spuse ea încet.
El scoase binoclul. Şi privi terenul. Totul părea în regulă, dar nu voia să-şi asume riscuri. Despături harta şi o studie câteva minute.

— S-o luăm spre stânga! spuse apoi. în dreapta e o şosea. Mult prea periculos. Dar pădurea de pe cealaltă parte este deasă şi se întinde cam pe şaisprezece kilometri.

Tatiana scoase cinci sau şase cartofi de pe marginea ogorului.

Soarele se pregătea să apună când ajunseră în pădure.

— Ce zici? N-am putea să pescuim? îl întrebă ea, când se opriră lângă un pârâu să bea apă. Dacă faci focul, voi putea să prăjesc cartofii cu peştele. După ce mâncăm, ridicăm tabăra.

Voia să-i zâmbească, dar expresia sumbră de pe chipul lui îi zădărnici gândul.

— Să facem focul? Ţi-ai pierdut complet minţile, nu-i aşa? Au simţit fumul de ţigară în hambar. Ce crezi că îşi învaţă câinii să adulmece, dacă nu mirosul de peşte prăjit?

— Nu ne mai caută, Alexander. Nu sunt aici.

— Ba da, sunt, îi răspunse el fluturându-şi mâna prin aer, fără vreo direcţie anume. Iar când vor ajunge aici, va fi prea târziu. Nu vreau să le dau şansa să ne găsească.

— Atunci nu mâncăm nimic?

— Cartofi cruzi.

— Grozav! murmură Tatiana.

Mâncară cartofii cruzi. Şi ultima conservă Spam. Ar fi trebuit să ia mai multe, dar cine ar fi crezut că nu vor putea face focul ca să prăjească nişte cartofi cu peşte? Se spălară din nou în pârâu, iar el fumă încă o ţigară.

— Eşti gata? o întrebă apoi.

— Pentru ce anume?

— Trebuie să plecăm.

— O, nu, te rog! E opt seara. Trebuie să ne odihnim. Plecăm mâine în zori.

Ar fi vrut să-i spună că îi era teamă să meargă noaptea prin pădure, dar nu voia să-şi trădeze slăbiciunea, aşa că păstră tăcerea, aşteptând ca el să ia hotărârea corectă.

Alexander rămase tăcut.

Tatiana tăcu şi ea.

— Hai să mai mergem până când se face zece! îi propuse el, oftând adânc. Apoi ne oprim.
II urma îndeaproape, stând aproape lipită de el. Nu-i plăcea însă că nu se afla nimeni în spatele *ei.* Avea senzaţia că îi urmărea cineva şi se răsucea pe călcâie ori de câte ori Alexander se oprea în drum ca să asculte zgomotele pădurii. O dată, auzi ceva căzând, poate o piatră sau o creangă de copac, iar Tatiana ţipă înspăimântată şi se agăţă cu mâinile de el.
— Ce e, Tatiaşa? o întrebă Alexander, cuprinzând-o cu braţul.
— Nimic, nimic.
— Hai să ne oprim! îi spuse apoi, bătând-o uşor pe umăr.
Tatiana îşi muşcă buza ca să nu-l implore să caute un hambar,
o şură, un şanţ lângă o casă sau chiar un ogor minat — orice, numai să nu petreacă noaptea în pădure.
El încropi un mic adăpost din crengi rigide, peste care întinse prelata impermeabilă. îi spuse apoi că avea să iasă puţin, dar că se va întoarce repede. Pentru că nu se întorsese nici după cincisprezece minute, Tania ieşi afară şi îl găsi în apropiere, fumând, cu spatele rezemat de un copac.
— Şura, şopti ea. Ce faci?
— Nimic. Du-te la culcare! Avem o zi grea mâine.
— Vino cu mine în adăpost!
— E prea mic. Stau bine aici.
— Nu e prea mic. Dormim lipiţi unul de altul, insistă ea tră- gându-l de braţ.
El se eliberă din strânsoarea ei.
— Şura... murmură apoi, aşezându-se alături în genunchi şi cuprinzându-i chipul în căuşul palmelor.
— Uite ce e! Nu e cazul să mi te împotriveşti tot timpul. Sunt de partea ta. Trebuie să mă laşi să fac ce ştiu că e necesar. Nu pot să mă cert cu tine de fiecare dată când suntem în pericol.
— Ştiu. Şi îmi pare rău. Dar ştii că nu mă pot abţine. Aşa e firea mea.
— Trebuie să te abţii. Nu e uşor. Ştiu că eşti copleşită de situaţie şi că ai vrea ca totul să fie altfel,

dar trebuie să porţi această luptă cu tine însăţi şi s-o câştigi. Trebuie să duci singură această bătălie. Sau nu-ţi mai pasă dacă duşmanul iese învingător? o întrebă el luând-o în braţe.

— Ba da, îmi pasă, răspunse Tatiana lipindu-şi chipul de gâtul lui. Voi încerca, bine? îi şopti apoi.

— *Va trebui* să mă asculţi, continuă Alexander, strângând-o la piept. Va trebui să faci ce îţi spun şi să nu mai sari în ajutorul celor care vor să ne omoare. Asta va trebui să faci, murmură el cuprinzându-i chipul în mâini. Tania, în Morozovo, te-am lăsat să pleci. Acum însă nu te mai las. Acum fie trăim, fie murim împreună.

— Da, Alexander, răspunse ea.

— Am lăsat totul deoparte: caracter, temperament, fire. Am păstrat doar trăsăturile care mă ajută să găsesc o cale de scăpare, iar tu va trebui să faci la fel.

— Da, Alexander. Acum hai la culcare!

El clătină din cap.

—Te rog! insistă Tania. Mi-e teamă să stau noaptea în pădure.

Alexander acceptă şi se cuibări lângă ea. Tatiana îl înveli cu pătura din caşmir.

— Am cumpărat-o pentru tine în ajunul primului Crăciun petrecut la New York.

— E uşoară şi călduroasă, răspunse el. E foarte bună.

O, Doamne, scurtează a cerului învelitoare, ponositä şi roasă de stele, ca-n ea să mă înfăşor şi, în tihnă, eu să dorm!

Stăteau îmbrăţişaţi. „Ca două vase din metal puse unul într-altul", îşi spuse Tatiana, amintindu-şi cum Alexander îi făcuse îngheţată în zilele de mult apuse petrecute în Lazarevo.

—Tania, vreau să te întreb ceva. N-o să mă supăr. Mi-am dorit să fii fericită. Ai mai fost cu vreun alt bărbat?

— Nu, răspunse ea şoväind uşor, amintindu-şi că fusese gata să cadă în braţele lui Jeb şi ale lui Edward. Mai este oare cineva binecuvântat şi înzestrat de zei cu

harurile tale? spuse apoi, simţindu-l cum se crispează sub atingerile ei. Dar tu ai mai fost cu cineva?

— Nu, răspunse el după o scurtă şovăire. Deşi mi-am dorit s-o fac de câteva ori ca să păcălesc moartea.

— Da, şi eu, mărturisi Tatiana, închizând ochii. Vrei să terminăm... ce-am început mai devreme?

— Nu, răspunse Alexander.

Când deschise din nou ochii, era întuneric, iar el dispăruse. II găsi afară, printre copaci, cu mitraliera în mâini.

— Ce faci? îl întrebă.

— Te veghez, îi răspunse.

Tatiana luă pătura şi îl înveli cu ea, apoi se întinse pe jos, cu capul pe genunchii lui. închise ochii şi căzu într-un somn agitat.

Când se trezi din nou, avea capul sub pătură. O dădu la o parte şi îl văzu pe Alexander fixând-o cu privirea prin întuneric, cu o ţigară în gură. Era încordat ca un arc.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă în şoaptă.

— Iartă-mă, n-am vrut să scutur scrumul în părul tău.

— Nu la asta m-am referit. Ce s-a întâmplat... *cu adevărat?*

— Nu cred că vom reuşi să scăpăm cu viaţă, Tatiana, îi răspunse el uitându-se în altă parte.

Ea îl privi câteva clipe, apoi închise ochii, cuibărindu-se în poala lui.

— Trăieşte de parcă ai avea credinţă şi credinţă ţi se va da! îi spuse apoi.

El păstră tăcerea.

Ea scoase verighetele de la gât. O puse pe cea mai mică pe inelarul ei şi, luându-i mâna — după ce i-o desprinse cu greu de pe mitralieră —, îi strecură pe deget verigheta mai mare. El o strânse de mână şi luă apoi pistolul M1911.

— Nu vrei să dormi? Atunci mă ridic şi eu în capul oaselor.

— Nu, îi răspunse. Nu pot să dorm.

— Ce pot să fac? îl întrebă ea mângâindu-i braţul. Pot să te ajut cu *ceva*? adăugă, înghiontindu-l cu subînţeles.

— Nu.

— Nu? continuă, cu uimire în glas.

— Nu, îi răspunse fără ezitare. Sunt prea multe pericole în jur. N-am de gând să las garda jos, nici măcar pentru o clipă. Ai văzut ce-am păţit ultima oară!

Tatiana adormi. O trezi în zori, sub bolta azurie a cerului. Se spălară în tăcere pe dinţi şi îşi luară lucrurile. Ea se îndepărtă câţiva metri în pădure, iar când se întoarse, îl găsi stând cu spatele la ea.

— Ţi-e foame? îl întrebă, dar nici nu apucă să rostească bine cuvintele, că îl şi văzu răsucindu-se pe călcâie, cu pistoalele îndreptate spre ea.

Lăsă armele jos abia după câteva clipe şi se reapucă apoi de treabă, fără să spună vreun cuvânt.

Tatiana se duse să vadă ce făcea. Scotocea cu zel prin rucsacul ei.

— Ce cauţi? îl întrebă.

— Mai ai ţigări?

— Firește. Am adus şase pachete.

— în afară de alea, îi răspunse ezitând.

— Ai fumat şase pachete de ţigări aseară? îl întrebă, după o scurtă şovăire.

Alexander se apucă să scotocească din nou prin rucsac.

— Dar pachetul pe care l-ai luat de la sovietici?

— Ce-i cu el?

Tatiana se apropie şi îi luă rucsacul din mână. încercă să-i ia şi armele de la brâu, dar nu o lăsă. îl strânse în braţe, înarmat cum era până în dinţi.

— Şura, murmură ea, iubitule, totul va fi...

— Hai să mergem! îi răspunse, desprinzându-se din îmbrăţişarea ei. Trebuie să plecăm.

Şi porniră la drum. De data aceasta, se îndreptară spre sud. încetul cu încetul, n-o mai lăsă să se îndepărteze nici măcar un metru. Nu mai înotau în pârâuri, nu făceau focul şi rămaseră în curând fără conserve Spam şi fără biscuiţi. Adunară doar nişte coacăze pe drum. Şi găsiră un alt ogor cu cartofi.

Când se lăsă întunericul, îl întrebă dacă puteau să facă focul. La urma urmei, nu văzuseră nimic suspicios toată ziua. Alexander se împotrivi. Tatianei i se părea ciudat că străbătuseră doar şaisprezece kilometri. Mergeau atât de încet... Avea senzaţia că, dintr-un motiv sau

altul, Alexander se temea să ajungă la Berlin. Dar de ce oare?
— Cred că suntem aproape. Foarte aproape. Nu crezi?
— Nu. Mai avem... da, mai avem doar nouă kilometri.
— Am putea să-i parcurgem mâine.
— Nu. Cred că ar trebui să mai rămânem un timp în pădure.
— Să mai rămânem în pădure? Dar tu eşti cel care insistă să mergem mai departe, tu nu vrei să te opreşti.
— Să ne oprim atunci!
— Dar de fiecare dată când ne oprim, nu facem focul, nu gătim, nu mâncăm, nu înotăm, nu dormim, nu... facem nimic. De ce vrei să rămânem în pădure? Ce-aşteptăm?
— Ne caută. Nu auzi?
— Ce să aud?
— Zgomotele pe care le fac. În depărtare. De colo colo. Nu auzi?
însă Tatiana nu le auzea.
— Dar chiar şi aşa, insistă ea, Berlinul de Nord se întinde pe kilometri întregi. Nu ne vor căuta peste tot.
— Ba da. Ar trebui să mai rămânem aici.
— Hai să mergem, Alexander! îl rugă apoi, punându-şi mâinile pe umerii lui. Hai să pornim la drum şi să nu ne mai oprim până la destinaţie!
— Bine, dacă asta vrei, să mergem atUnci! încuviinţă el înde- părtându-se.
Pădurea devenea tot mai rară pe ultimele sute de metri. Străbăteau povârnişuri şi terenuri întinse, străjuite de pâlcuri de copaci.
Mergeau încet, iar la un moment dat, rămaseră două ore printre tufişuri, deoarece Alexander zărise la orizont un camion.
Nu mai întâlneau pârâuri şi nici ascunzători. El mergea încordat ca un arc, ţinând mitraliera în faţă. Tatiana nu ştia cum să-l ajute. Nu mai aveau nici ţigări.
La ora nouă seara, după un drum lung şi anevoios, Alexander o lăsă să se odihnească.
— Nu ţi se pare că ţinutul e liniştit?
— Nu, deloc, îi răspunse el. în depărtare, aud fără încetare zgomote de maşini, voci şi lătrături de câini.

— Eu nu aud nimic.
— De ce le-ai auzi?
— Dar *tu* de ce le-auzi?
— Pentru că asta e sarcina mea. Hai, eşti gata?
— Nu. Poţi să-mi arăţi pe hartă unde suntem?
Alexander scoase, oftând, harta, realizată în unităţi metrice. Tatiana îi urmări degetul cu privirea.
— Dar, Şura, e extraordinar ce-mi arăţi! La câţiva kilometri în faţa noastră se află un deal, nu prea înalt — şase sute de metri înălţime nu înseamnă prea mult, nu-i aşa? îl putem urca şi coborî fără prea mult efort. Când vom ajunge de cealaltă parte, ne vom odihni puţin la poalele dealului. Berlinul se află la doar câţiva kilometri distanţă. Mâine, pe la prânz, vom fi deja în sectorul american.
El o privea scrutător. împături apoi harta, fără să rostească vreun cuvânt, şi porni la drum.
Luna se înălţase pe cer, luminându-le calea, astfel încât nu mai erau nevoiţi să folosească lanterna. Când ajunseră pe creasta dealului, Tatiana văzu Berlinul în depărtare.
— Hai! îl îndemnă ea. Putem să coborâm dealul în fugă.
Alexander se aşeză pe jos.
— Este cât se poate de evident că n-ai învăţat nimic din blocada Leningradului. Nici din luptele desfăşurate la Pulkovo sau în preajma înălţimilor Siniavino. Nu ne urnim de pe creasta dealului. Faptul că ne aflăm la înălţime este singurul nostru avantaj. Ofe- rindu-ne, poate, şi elementul-surpriză. Dacă zăbovim la poale, am putea la fel de bine să-i aşteptăm cu braţele ridicate în semn de capitulare.
Tatiana îşi amintea prea bine luptele de la Pulkovo şi Siniavino. Se simţea însă mult prea expusă pe creasta dealului, străjuit de un singur copac şi de câţiva arbuşti. Dar Alexander nu voia să plece. Aşa că rămaseră pe loc.
Nu încropi niciun adăpost, spunându-i să nu scoată nimic din rucsac, cu excepţia păturii, dacă avea nevoie, ca să poată fugi în orice clipă.
— Să fugim? Dar uite ce linişte e peste tot!

Alexander nici n-o asculta. Se îndepărtă câţiva metri, oprindu-se apoi. Ea îi zărea doar silueta.

— Ce faci? îl întrebă apropiindu-se.

— Sap. Nu vezi?

Tatiana îl privi un timp.

— Dar ce sapi? îl întrebă apoi încet. Un mormânt?

— Nu, o tranşee, îi răspunse fără să-şi ridice privirea.

Nu-i înţelegea comportamentul. Se temea că lipsa ţigărilor şi neliniştea lui accentuată îi provocau o stare temporară de nebunie (spera că era numai temporară). Ar fi vrut să-i spună că era paranoic, dar acest lucru nu avea să se dovedească deloc salutar, aşa că se apucă să sape tranşeea alături de Alexander, înarmată cu un cuţit sau cu mâinile goale, până când groapa se dovedi suficient de lungă pentru el.

Terminară în jurul orei două dimineaţa.

Se aşezară la poalele teiului. Alexander stătea cu spatele rezemat de trunchiul copacului, iar ea i se cuibări în poală. El refuza să se întindă sau să lase mitraliera din mâini. La un moment dat, arma căzu peste ea, iar Tatiana tresări speriată. Alexander sări imediat în picioare, răsturnând-o la pământ.

Aşezându-se din nou la poalele copacului, Tatiana încercă să adoarmă, dar îi era cu neputinţă să se relaxeze când îi simţea alături trupul încordat ca un arc.

— N-ar fi trebuit să te mai întorci după mine, îl auzi spunând. Ar fi trebuit să mă laşi aici. Duceai o viaţă frumoasă. Aveai grijă de fiul nostru. Aveai un loc de muncă, prieteni şi promisiunea unui viitor senin în New York. Pentru noi doi nu mai exista speranţă. Ar fi trebuit să laşi lucrurile în voia lor.

„Ce tot spui acolo?" ar fi vrut să-l întrebe. Doar nu vorbea serios, indiferent cât de sumbru părea.

— Şi atunci de ce mi-ai bântuit nopţile pomenindu-l pe Orbeli, dacă voiai să las lucrurile în voia lor? îl întrebă ea. De ce-ai făcut aluzie la viaţa ta irosită în zadar?

— N-am vrut să-ţi bântui nopţile, răspunse el. Ţi-am pomenit de Orbeli ca să-ţi confer încredere.

— Nu! exclamă Tatiana, sărind în picioare şi îndepărtându-se câţiva paşi.

— Vorbeşte încet! îi spuse el apoi, fără să se ridice de jos.

Ea coborî glasul, continuând să rămână în picioare.

— Ai pomenit numele lui Orbeli ca să mă arunci în chinurile iadului!

Şi atunci se dezlănţui prăpădul.

— O, da, exact! Căci numai la *asta* îmi stătea gândul în clipele acelea! Cum să-mi arunc soţia în focul Gheenei! ripostă bătătorind mânios pământul cu gheata.

— Ai pomenit numele lui Orbeli ca să mă supui la cazne! exclamă Tatiana.

— Ţi-am spus să vorbeşti încet!

— Dacă voiai să te cred mort, n-ai fi spus nimic. Dacă voiai cu adevărat să te cred mort, nu i-ai fi cerut lui Sayers să-mi pună în rucsac nenorocita aia de medalie. Ştiai, şi *Inc&prea* bine, că — dacă aş fi avut vreun indiciu, oricât de mic, sau un singur cuvânt, care să-mi dea de înţeles că trăieşti — n-aş fi putut să-mi continui viaţa în tihnă. Orbeli a fost cuvântul care mi-a zdruncinat universul.

— Voiai să auzi un cuvânt şi ţi l-am spus. Nu poţi s-o sucesti acum după bunul tău plac, Tatiana.

— Trebuia să ne împărtăşim adevărul, iar tu ai pus capăt existenţei noastre printr-o minciună sfruntată. Mi-ai sfâşiat sufletul în fiecare zi. Iar armele ţi-au fost viaţa şi moartea. Nu mai aveam cale de scăpare. Şi o ştiai prea bine.

Tăcură câteva clipe. Tatiana încercă să-şi recapete cumpătul şi să-şi stăvilească freamătul lăuntric.

— Călăreţul de aramă m-a bântuit zi şi noapte şi tu-mi spui acum că n-ar fi trebuit să te caut?

Aplecându-se deasupra lui, Tatiana îl prinse cu mâinile şi îl zgâlţâi cu putere. Câteva clipe, Alexander rămase încremenit, fără să se împotrivească sau să se apere, apoi însă o îndepărtă uşor.

— Smulge-mi hainele de pe mine! îi spuse el. întinde-te goală alături şi smulge-mi cu dinţii carnea de

pe oase, cum o faceai în vis! Mănâncă-mă de viu, Tatiana, bucăţică cu bucăţică!
— O, Doamne, Alexander! îngăimă ea prăbuşindu-se.
Şi rămaseră împietriţi la poalele teiului, unul în spatele celuilalt. Tatiana zăcea la pământ, cu faţa ascunsă în mâini. El stătea în capul oaselor, înconjurat de arme. Orele treceau implacabil.
— Tatiana! îl auzi strigând-o.
Nu mai era nevoie să-i mai spună ceva, căci îi auzea şi ea. Veneau. Şi, de această dată, zgomotul motoarelor, glasurile puternice şi lătratul câinilor nu mai răsunau în depărtare, ci chiar la poalele dealului.
Se pregătea să sară în picioare, când Alexander o apucă de mână. Nu spunea nimic, o ţinea doar de mână.
— Ce faci? îl întrebă în şoaptă. De ce stai pe loc? Hai s-o luăm la fugă! Vom coborî dealul în şaizeci de secunde.
— Iar ei se vor afla pe creastă tot în şaizeci de secunde. De câte ori trebuie să-ţi spun?
— Ridică-te în picioare! Şi vom fugi...
— Unde? Suntem împrejmuiţi de dealuri şi de câmpuri. Doar nu-ţi imaginezi că vei putea să alergi mai repede decât câinii-lup?
Continua s-o ţină de mână, împiedicând-o să se ridice în picioare. Tatiana încercă să se liniştească.
— Câinii ne vor adulmeca mirosul?
— Da, indiferent unde ne vom afla.
Scrută povârnişul dealului. Nu reuşea să-i vadă, dar auzea lătratul frenetic al animalelor şi glasurile oamenilor, care încercau să-i ţină în frâu, spunându-le în rusă să tacă. Dar câinii continuau să latre, pentru că se aflau în apropierea prăzii, Tatiana o ştia prea bine.
— Ascunde-te în tranşee, Şura! îi spuse ea. Eu o să mă urc în copac.
— Leagă-te cu frânghia! Dacă vor arunca vreo bombă fumigenă, nu vei reuşi să te mai susţii acolo.
— Hai, du-te! Şi dă-mi binoclul! Îţi voi spune câţi sunt.
Alexander îi eliberă mâna şi săriră amândoi în picioare.
— Ai putea să-mi dai şi pistolul P-38. N-avem altă şansă decât să ucidem câinii, continuă, după o scurtă

şovăire. Fără ei, nu vor mai avea cum să ştie unde suntem.

Auzindu-i spusele, Alexander schiţă un zâmbet.

— Nu crezi că animalele moarte la picioarele lor le vor oferi vreun indiciu?

Tatiana nu-i zâmbi.

— Dă-mi şi grenadele! Poate reuşesc să le arunc eu.

— Nu, le voi arunca eu. Nu vreau să te văd trăgând acul prea repede. Când vei folosi pistolul, ai grijă la recul! Nu e foarte puternic, dar tot te poate lovi. Şi chiar dacă mai ai gloanţe pe ţeavă, încarcă-l, dacă ai timp! E mai bine să ai opt gloanţe decât unul singur.

Ea încuviinţă dând din cap.

— Nu-i lăsa să se apropie de copac! Cu cât sunt mai departe, cu atât au mai puţine şanse să nimerească ţinta.

Alexander îi dădu apoi pistolul, frânghia, toate gloanţele de calibru 9 mm din geanta de pânză şi o îndemnă să se urce în tei.

— Hai, sus acum! îi Spuse apoi. Dar să nu cobori pentru nimic în lume!

— Nu fi prostuţ! îi răspunse ea. O să cobor dacă văd că ai nevoie de mine.

— Nu, se împotrivi Alexander. Cobori când îţi spun eu să cobori. Nu mai am cum să am grijă şi de tine.

— Şura...

— Cobori când îţi spun eu să cobori, ai înţeles? repetă el, dominând-o cu statura lui impunătoare.

— Da, îi răspunse ea cu glas pierdut.

Îşi îndesă pistolul în pantaloni şi îşi înălţă braţele. Prima creangă a teiului era mult prea înaltă şi nu se putea agăţa de ea. Alexander o ridică în braţe şi Tatiana se prinse cu mâinile de ramură, reuşind apoi să se urce în copac. El se ascunse în tranşee şi îşi înşirui armele, încărcându-şi mitraliera uşoară şi instalând-o pe biped, înfăşurându-şi apoi de jur împrejur centura cu gloanţe şi aşezându-se, în cele din urmă, în spatele ei. Mitraliera Şpaghin o ţinea alături. Centura mai avea 150 de gloanţe.

Tatiana se urcă pe crengi cât putu mai sus. Dar îi era greu să vadă ce se întâmpla: teii au frunzişul extrem

de stufos vara. Rupse câteva ramuri mai subţiri şi se aşează pe o creangă mai groasă. De la înălţimea la care se afla, distingea povârnişul chiar şi în lumina difuză a zorilor. Zărea în depărtare silueta vagă a unor oameni. Mergeau răsfiraţi, la câţiva metri unul de celălalt, nu în formaţie de luptă, ci ca nişte piese aruncate pe o tablă de şah.

— Câţi sunt? o întrebă Alexander.

Tatiana se uită prin binoclu.

— Cam douăzeci.

Inima îi bătea năvalnic, gata parcă să-i iasă din piept. „Cel puţin douăzeci", ar fi vrut să adauge, dar se abţinu. Nu vedea câinii, îi vedea însă pe cei ce îi ţineau în frâu, deoarece mergeau mai repede decât ceilalţi, cu mişcări uşor spasmodice, de parcă animalele i-ar fi tras după ele.

— Cât de departe sunt?

N-ar fi putut s-o spună cu exactitate. Se aflau în depărtare şi erau încă mici. Alexander ar fi reuşit să aprecieze distanţa, dar nu putea acum să le facă pe amândouă — să-i localizeze şi apoi să-i ucidă. Pythonul avea lunetă şi era extrem de precis. Nu putea oare să localizeze câinii cu ajutorul revolverului?

— Şura, poţi să vezi câinii?

Aşteptă răspunsul lui. îl văzu apoi luând Pythonul şi ţintind, după care îl auzi trăgând două focuri şi lătratul încetă.

— Da, îi răspunse apoi.

Tatiana se uită din nou prin binoclu. Oamenii de la poalele dealului se agitau înspăimântaţi. începură să fugă care încotro.

— Fug!

Alexander nu avea însă nevoie de alte explicaţii. Sări din tranşee şi deschise focul cu mitraliera. Câteva secunde, Tatiana nu auzi altceva decât zgomotul asurzitor al armei. Când se opri, auzi un şuierat şi văzu o grenadă explodând la câteva sute de metri distanţă, pe povârniş. Următoarea explodă la cincizeci de metri depărtare. Iar cea de-a treia, la douăzeci şi cinci de metri.

— Unde sunt,Tania? strigă el, ţinând încă mitraliera rezemată de umăr.

Ea scrută împrejurimile cu binoclul. Dar ochii îi jucau feste. Oamenii păreau să se târască acum în patru labe, apropiindu-se tot mai mult. Se târau sau se zvârcoleau?

Câţiva se ridicară în picioare.

— Doi sunt în poziţia orei unu pe ceas şi trei în poziţia orei unsprezece, îi strigă ea.

Alexander deschise din nou focul. Dar se opri deodată şi aruncă mitraliera. Ce se întâmplase oare? Văzându-l că ia Şpaghinul, îşi dădu seama că rămăsese fără muniţie. Dar nici acesta nu avea prea multe gloanţe — poate vreo treizeci şi cinci. Le epuiză în doar câteva secunde. Luă apoi pistoalele Colt, trase opt focuri, se opri două secunde, trase alte opt focuri şi se opri din nou încă două secunde. „Ritmul războiului", îşi spuse Tatiana în gând, vrând să închidă ochii. Cei trei oameni aflaţi în poziţia orei unsprezece deveniră cinci, iar celor aflaţi în poziţia orei unu li se alăturară alţi patru. Stând ghemuit la pământ, Alexander continua să tragă fără încetare, oprindu-se doar două secunde ca să încarce armele.

Cei de la poalele dealului ripostau şi ei, trăgând salve rapide de foc. Deşi trăgeau la întâmplare, gloanţele se apropiau de ţintă. Scrută din nou împrejurimile. Când mitralierele încetau, scoteau o flacără, ajutând-o să-i localizeze mult mai uşor. Alexander îi vedea şi el. Realizând că şi duşmanul îl putea localiza la fel de uşor după flacăra pistoalelor, Tatiana îi strigă să se întindă la pământ. El o ascultă, aruncându-se pe burtă în tranşee.Un bărbat urca povârnişul dealului, la doar o sută de metri distanţă, chiar în faţa teiului în care se afla Tatiana.

Îl văzu aruncând ceva. Proiectilul şuieră prin aer, apoi ateriză şi explodă în preajma lui Alexander. Arbuştii şi iarba din faţa lui luară foc. Alexander scoase focoasele a două grenade şi le aruncă spre inamici, fără să vadă însă unde se aflau aceştia.

Tatiana îi vedea. Trase cocoşul pistolului P-38, îl îndreptă spre silueta din faţa ei şi apăsă pe trăgaci, fără să mai stea vreo clipă pe gânduri. Reculul se dovedi violent, lovind-o cu putere în umăr, dar şi mai grav se dovedi zgomotul asurzitor al împuşcăturii, deoarece îi afectă auzul. Tufişurile şi iarba din faţa tranşeei lui Alexander ardeau mistuite de flăcări.

Alexander? îngăimă ea, fără să scoată însă vreun sunet. Se uită din nou prin binoclu. Se lumina de ziuă, iar siluetele stăteau nemişcate la pământ. Tatiana trase alte câteva focuri. Nu se mai auzea zgomotul mortierelor, dar salvele de mitralieră răsunau sporadic de pe povârnişul dealului, toate îndreptate spre mica tranşee a lui Alexander. Tatiana îi zări, ascunzându-se printre tufişuri, la jumătatea coastei. Cum nu putea să vorbească cu el şi nici nu-i auzea răspunsurile, îşi îndreptă din nou pistolul spre ţintă şi apăsă pe trăgaci, deşi nu ştia dacă gloanţele aveau să parcurgă două sute de metri. îşi dorea să audă ce se întâmpla de jur împrejur, dar auzul nu îi revenise încă. încărcă pistolul de şase ori.

Alexander continua să tragă. Arbuştii ar fi putut la fel de bine să ia foc de la exploziile propriilor arme. Tatiana nu mai era sigură de nimic. îşi îndreptă din nou pistolul spre coasta dealului, închise ochii şi trase, apoi îl reîncărcă şi trase din nou, până rămase fără gloanţe.

Se aşternu tăcerea. Dar poate că nu era deloc aşa.

Deschise ochii.

— Păzeşte-ţi spatele! strigă ea, iar Alexander sări din tranşee exact în clipa în care un soldat, ce urcase povârnişul, trase un foc în şanţ.

Alexander îl lovi cu piciorul, aruncându-i puşca din mâini, apoi îl izbi din nou cu gheata, îl puse la pământ şi se năpusti asupra lui, luându-se amândoi la trântă. Omul scoase un cuţit din cizmă. Copleşită de scena ce se desfăşură în faţa ochilor ei, Tatiana aproape că-şi pierdu echilibrul. Desfăcu frânghia ce o susţinea de creanga teiului şi, coborând din copac, străbătu în fugă luminişul spre cei doi bărbaţi încleştaţi în luptă. „Încetaţi, încetaţi!" strigă ea ridicând pistolul şi trăgând cocoşul, deşi ştia prea bine că nu mai avea gloanţe. „Încetaţi!" continua să strige, dar cine s-o audă când nici ea nu-şi auzea propriul glas? Alexander îşi ţinea atacatorul de încheietura mâinii încleştate pe mânerul cuţitului.

Tatiana se apropie într-un suflet şi, ridicând pistolul, îl lovi cu putere în ceafa. Soldatul tresări de durere, dar nu scăpă cuţitul din mână şi nici nu-i dădu drumul lui Alexander. El continua să-l ţină de încheietură, împiedicându-l cu greu să nu-i înfigă lama în abdomen. Ţipând înspăimântată, Tatiana îl lovi de mai multe ori cu pistolul. Alexander reuşi, în cele din urmă, să-l apuce de gât şi să i-l sucească cu un gest iute al mâinii. Omul se prăbuşi inert peste el. Alexander îl aruncă la pământ şi sări apoi în picioare, plin de sânge şi încordat ca un arc. îi spuse ceva, dar Tatiana nu îl auzea. îi făcu apoi semn să se retragă. Ea aruncă pistolul şi se retrase câţiva paşi. Luându-i arma, Alexander o îndreptă spre soldat şi trase, dar nu se auzi nimic.

Pistolul nu mai avea gloanţe, ar fi vrut Tatiana să-i spună, dar el o ştia deja. Luă atunci Pythonul şi îl îndreptă spre atacator, dar nu apăsă pe trăgaci. Omul avea gâtul rupt. Aruncând revolverul, se duse spre ea şi o strânse în braţe ca s-o liniştească.

Amândoi gâfâiau, cu răsuflarea întretăiată. Alexander era murdar de scrum negru, iar braţul, capul, pieptul şi umărul îi sângerau din abundenţă.

îi spuse ceva, dar Tatiana nu înţelegea nimic. El se aplecă deasupra ei şi îi zise la ureche: — Bravo, Tania! Dar am crezut că am fost cât se poate de clar. Ţi-am cerut să nu cobori până nu-ţi spun eu să cobori.

Ea îşi ridică privirea ca să vadă dacă nu cumva glumea. Dar nu-şi dădu seama.

— Trebuie să plecăm, îi spuse apoi, strângând-o în braţe. Mai avem doar câteva gloanţe pentru revolver.

— I-ai terminat pe toţi? murmură ea.

— Nu mai ţipa! Nu cred, dar oricum vor trimite alţi soldaţi, şi mai bine înarmaţi. Hai să fugim acum!

— Stai puţin! Eşti rănit.

— Nu mai ţipa! repetă el, acoperindu-i gura cu mâna. Auzul o să-ţi revină în scurt timp, dar, până atunci, taci din gură şi hai să mergem!

Tatiana îi arătă rana de la piept provocată de un proiectil. Alexander se ghemui pe vine, ridicând din umeri. Ea îi rupse mâneca de la cămaşă şi îi smulse bucăţile de şrapnel din umăr; avea o schijă adânc înfiptă în muşchiul deltoid. „Uite, Şura!" îi spuse sau, cel puţin, aşa credea.

— Apuc-o cu degetele şi trage cu putere! îi răspunse el, aple- cându-se spre ea.

Tatiana o prinse cu degetele şi o smulse din carne, leşinând aproape, copleşită de durerea pe care i-o provoca. El tresări, dar nu se clinti. Îi spălă apoi rănile cu o soluţie antiseptică şi i le bandajă. Totul dură două minute.

— Ce facem cu rana de la cap? îl întrebă apoi, văzând că sângera din nou.

— Nu mai vorbi! Las-o aşa, te ocupi mai târziu de ea! Să mergem acum!

Tatiana avea chipul pătat de sânge. Se murdărise când Alexander o luase în braţe. Dar nu se şterse.

Lăsând mitraliera descărcată, el luă celelalte arme şi rucsacul, iar ea, trusa medicală, şi coborâră în fugă povârnişul dealului.

Timp de două sau trei ore, străbătură câmpuri şi ogoare, trecând printre pâlcuri de copaci sau pe lângă ziduri din piatră până când locuinţele începură să capete aspecte urbane, pierzându-şi tonalităţile rurale. Tot mai multe străzi le apăreau în cale. Ajunseră, în cele din urmă, în dreptul unui indicator alb, amplasat pe zidul unei clădiri cu trei etaje, năruite de bombardamente, pe care stătea scris: „PĂTRUNDE^ ÎN SECTORUL BRITANIC AL BERLINULUI".

Tatianei îi revenise acum auzul. îl apucă de braţul zdravăn şi îi zâmbi, spunându-i:

— Aproape că am ajuns.

El nu-i răspunse.

Şi, după câteva sute de metri, înţelese şi motivul. Berlinul nu era un oraş abandonat, iar pe străzi se zăreau vehicule şi jeepuri, multe dintre ele aparţinând Forţelor Armate Britanice, dar nu toate. Văzură un camion în faţa lor, claxonând zgomotos, ce purta însemnele Uniunii Sovietice: secera şi ciocanul.

Alexander o împinse în pragul unei uşi.

— Cât mai e până în sectorul american? o întrebă el.

— Nu ştiu. Am o hartă cu străzile Berlinului.

Cinci kilometri — atât mai aveau de străbătut. Le luă toată ziua. Alergau la adăpostul clădirilor, oprindu-se în praguri, pe holuri sau la intrările caselor năruite de război.

Când ajunseră în sectorul american, era deja patru după-amiaza.

Găsiră ambasada Statelor Unite pe Clayalle la ora patru şi jumătate. Dar nu puteau traversa strada spre ea, deoarece, în faţa intrării, erau parcate, în şir indian, patru jeepuri cu simbolurile sovietice: secera şi ciocanul.

De data aceasta, Tatiana îl împinse în pragul unei clădiri, sub nişte trepte. Se aşezară amândoi pe scări, încercând să-şi tragă sufletul.

— Nu e obligatoriu să ne caute pe noi, spuse ea cu speranţă în glas. Cred că e o procedură standard.

— Fără doar şi poate. Nu crezi că au fost avertizaţi să pornească în căutarea unor fugari cu semnalmentele noastre?
— Nu, nu cred, răspunse ea cu îndoială.
— Atunci hai să mergem! spuse el ridicându-se în picioare.
Tatiana îl opri.
— La ce te gândeşti, Tania?
— Sunt cetăţean american, răspunse ea, adâncită în gânduri. Am dreptul să intru în ambasadă.
— Da, dar te vor opri înainte să apuci să-ţi exerciţi acest drept.
— Atunci trebuie să găsim altă cale.
Alexander păstră tăcerea. Ea îl scruta din cap până în picioare, la fel de îngândurată. Nu mai era la fel de încordat. Părea să-şi fi pierdut spiritul luptător.
— Hei! spuse ea atingându-i chipul cu mâna. Adună-te, soldat! Lupta nu s-a încheiat încă. Hai să mergem!
— Unde?
— Să-i facem o vizită guvernatorului militar. Nu stă prea departe.
Când ajunseră în apropierea sediului comandamentului american, Tatiana intră într-o clădire de pe bulevard, îşi schimbă hainele de drum cu uniforma de asistentă şi îi făcu semn lui Alexander s-o însoţească spre porţile clădirii, străjuite de santinele. Era ora cinci după-amiază. Nu erau vehicule sovietice în apropiere.
— Te aştept aici. Intră tu singură şi apoi vino să mă iei şi pe mine! spuse el.
— Alexander! îi răspunse apucându-l de mână. Nu plec fără tine. Hai să mergem acum! Dar lasă-ţi armele aici!
— Nu fac niciun pas fără ele.
— Oricum, sunt goale. Şi ne aflăm în faţa sediului guvernatorului militar. Crezi că te vor lăsa să intri înarmat? Lasă-le aici!
Alexander acceptă să lase mitraliera — era prea mare. Punându-le pe celelalte în rucsac, porniră apoi spre poartă. Tatiana, stând alături de soţul ei, ceru o întrevedere cu guvernatorul Mark Bishop.

— Spuneţi-i că îl caută asistenta Jane Barrington! le ceru paznicilor de la poartă.

— Nu Tatiana Barrington? o întrebă Alexander scrutând-o.

— Jane este numele de pe documentele originale ale Crucii Roşii, îi explică ea. În plus, Tatiana sună prea ruseşte.

Se priviră câteva clipe.

— Sună *într-adevăr* ruseşte, îi răspunse el domol. Mark Bishop veni la poartă. îşi plimbă privirea de la Tatiana la Alexander.

— Intraţi! le spuse apoi. Ai tulburat apele, asistentă Barrington, adăugă, înainte de a deschide porţile.

— Domnule guvernator, vi-l prezint pe soţul meu, Alexander Barrington, răspunse Tatiana în engleză.

— Da, spuse Bishop, fără vreun alt cuvânt. E rănit? întrebă apoi.

— Da.

— Tu eşti teafară?

— Da. Domnule guvernator, aţi putea să ne ajutaţi să ajungem la ambasadă? Trebuie să vorbim cu John Ravenstock, consulul american. Ne aşteaptă.

— Serios?

— Da.

— II aşteaptă şi pe soţul tău?

— Da. Soţul meu meu este cetăţean american.

— Serios? Are acte?

— Domnule guvernator, îi răspunse Tatiana privindu-l cu răceală, n-ar fi mai bine să lăsăm consulatul să se ocupe de această afacere? N-are rost să vă implicăm şi pe dumneavoastră. V-aş fi recunoscătoare dacă ne-aţi asigura *un* mijloc de transport, adăugă ea, accentuând articolul nehotărât.

Bishop îi chemă pe doi dintre soldaţii aflaţi de strajă.

— Vrei un jeep, asistentă Barrington, sau...

— O camionetă acoperită ar fi o variantă mult mai bună, domnule guvernator.

— Da, firește.

Tatiana îl întrebă apoi dacă doctorul Flanagan şi asistenta Davenport reuşiseră să se întoarcă în sectorul american.

— Nu pe căi amiabile, dar am reuşit să-i recuperăm acum două zile. Ar fi un eufemism să spun că nu sunt deloc încântaţi de situaţia creată.

— îmi dau seama. Şi îmi pare nespus de rău. Mă bucur însă că sunt teferi şi nevătămaţi.

— Nu mie trebuie să-mi ceri scuze, asistentă Barrington. Ci
lor.

Cei doi soldaţi îi conduseră cu maşina la ambasadă. Stăteau pe podeaua camionetei, cuibăriţi unul într-altul, într-o tăcere apăsătoare.

Tatiana încercă să-i şteargă sângele uscat de pe tâmple. El îşi retrase capul.

Când portierele se deschiseră, se aflau în sectorul american.

— Totul va fi bine, Şura, îi şopti ea înainte să coboare. O să vezi.

Dar când John Ravenstock ieşi pe uşile ambasadei, îmbrăcat la
patru ace, şi îi întâmpină în curtea pavată, nu părea nici binevoitor, nici prietenos. Fie era mereu un om serios, fie nu voia să facă nici cel mai mic gest care ar fi putut fi interpretat ca un semn de cordialitate.

— Domnule Ravenstock, Sam Gulotta din Washington ne-a sfătuit să luăm legătura cu dumneavoastră.

— O, da, toată lumea m-a contactat în ultimele trei zile, inclusiv Sam, răspunse consulul oftând adânc. Vino cu mine, asistentă Barrington! Soţul tău poate să aştepte aici. Are nevoie de îngrijiri medicale?

— Mai târziu, spuse ea luându-l pe Alexander de mână. Dar trebuie să vină cu noi. Vorbim între patru ochi, dacă doriţi, dar trebuie să intre în clădire. Dacă nu, vorbim aici, în faţa lui.

— Este ora şase seara, spuse Ravenstock clătinând din cap. Programul meu s-a încheiat la ora patru. Trebuie să ajung la o recepţie. Mă aşteaptă soţia mea.

— Şi soţul meu ne aşteaptă, răspunse încet Tatiana.

— Da, da, soţul tău... Dar eu mi-am terminat programul. Intraţi, dar vă spun de pe acum că nu am cum să vă rezolv problema în momentul de faţă! O să ajung mult prea târziu la recepţie.

Intrară pe uşile ambasadei şi urcară treptele spre etajul doi, unde se afla biroul consului, străjuit cu lambriuri din lemn. Ravenstock îl lăsă pe Alexander în anticameră, în grija unui paznic, şi o invită pe Tatiana înăuntru. Ea îşi întoarse privirea, căci nu voia să-l lase singur pe soţul ei, dar se aflau în incinta ambasadei americane, nu într-o clădire abandonată din Berlinul ocupat de sovietici, unde pericolele îl pândeau la tot pasul. Alexander îşi scotea deja bricheta şi îi cerea ţigări paznicului.

— Nu pot să te invit să iei loc, pentru că nu avem timp de discuţii, spuse consulul închizând uşa biroului.

Era un bărbat cam de cincizeci şi ceva de ani, cu părul înspicat, înalt, cu o mustaţă lungă şi sură, răsucită la vârfuri, şi sprâncene cărunte, ce îi învăluiau ochii.

Tatiana rămase în picioare.

— Ştii oare ce probleme ne-ai creat? întrebă Ravenstock cu înverşunare în glas. Habar n-ai, nu-i aşa? Asistentă Barrington, este un privilegiu faptul că te afli în Berlin! Să abuzezi în felul ăsta de uniforma Crucii Roşii şi să stârneşti mânia foştilor noştri aliaţi este o adevărată nebunie. Dar nu am timp să dezbat acum subiectul.

— Domnule, consulatul din Statele Unite va autoriza emiterea unui paşaport pentru soţul meu...

— Paşaport! O, Doamne! Da, Sam Gulotta m-a contactat în privinţa asta. Lasă paşaportul acum! Ne confruntăm cu o problemă spinoasă în momentul de faţă şi cu o situaţie extrem de tensionată. Îţi dai seama sau nu?

— îmi dau seama că...

— Nu, nu cred că realizezi despre ce este vorba. Comandantul garnizoanei din Berlin, administraţia militară sovietică din Germania şi Departamentul Securităţii Naţionale din Moscova au

luat-o cu toţii razna din cauza celor întâmplate, la dracu'!

— Comandantul garnizoanei din Berlin? întrebă Tatiana cu uimire. Generalul Stepanov a luat-o razna?

— Nu, nu el. A fost înlocuit acum două zile cu un general din Moscova, un oarecare Rimakov sau cam aşa ceva.

Tatiana păli.

— Şi sunt cu toţii însetaţi de sânge. De sângele amândurora! adăugă, după o scurtă şovăire. Se pare că soţul tău le-a încălcat toate legile militare şi civile. Este cetăţean sovietic, susţin ei, *maior* în armata lor. Mai întâi, l-au acuzat de trădare, de spionaj, de dezertare şi de propagandă antisovietică. Apoi, când le-am spus că nu se află în custodia noastră, l-au acuzat că este spion american! Le-am cerut să se hotărască, să ne spună dacă e trădător sau spion. Au refuzat şi au ridicat miza, prezentându-ne şi capetele tale de acuzare. Eşti pe lista duşmanilor poporului încă din 1943 — se pare că n-ai fugit pur şi simplu, ci ai dezertat din postul de asistentă militară din cadrul Armatei Roşii şi ai ucis cinci paznici de frontieră ca să fugi din Rusia, inclusiv un locotenent decorat cu medalii de merit. Mi-au spus că fratele tău...

Se opri, scărpinându-se în cap.

— Nu-mi mai aduc aminte ce cuvânt au folosit. În esenţă, reieşea că e trădător de cea mai joasă speţă. Dar nu spion.

— Fratele meu a murit, răspunse Tatiana.

— În concluzie, asistentă Barrington, vor să vă predăm pe amândoi în mâinile lor aici, la Berlin. Aşadar, când îmi pomeneşti de paşaport, habar n-ai despre ce vorbeşti. Acum trebuie să plec, s-a făcut şase şi un sfert.

Tatiana se aşeză pe scaunul din faţa biroului consulului.

— Te rog să nu te aşezi!

— Domnule Ravenstock, avem un băieţel în Uniunea Sovietică, insistă ea. Am devenit cetăţean american. Soţul meu este şi el cetăţean american. A

venit în Rusia împreună cu părinţii lui pe când era doar un adolescent. A fost recrutat în armată pentru efectuarea serviciului militar obligatoriu. N-a avut încotro, cum n-a putut să împiedice nici uciderea părinţilor săi de mâna NKVD-ului. Vreţi să vă citesc regulamentele privind cetăţenia?

— Nu, mulţumesc. Le ştiu pe dinafară.

— Este cetăţean american. Şi tot ce-şi doreşte este să se întoarcă acasă.

— Am înţeles ce-şi doreşte, dar tu înţelegi că a fost condamnat de autorităţile sovietice, conform legislaţiei lor, la douăzeci şi cinci de ani de detenţie pentru dezertare, trădare şi mai ştiu eu ce altceva? Şi, ca să complicaţi şi mai mult lucrurile, nu s-a mulţumit doar să evadeze — cu ajutorul tău — ambele fapte fiind considerate delicte grave —, dar le-aţi şi nimicit patruzeci de oameni. Acum sunt însetaţi de sânge şi vor cu orice preţ să se scalde în el, continuă consulul, uitându-se la ceas şi trăgând frustrat de cravată. O, nu! Nu se poate! Uite cât de târziu s-a făcut!

— Domnule, avem nevoie disperată de ajutorul dumneavoastră, răspunse Tatiana.

— Da, fireşte că aveţi. Dar ar fi trebuit să vă gândiţi ce faceţi înainte de a porni într-o misiune atât de hazardantă.

— M-am întors în Europa ca să-mi găsesc soţul. El nu şi-a dorit niciodată să devină sovietic. Eu m-am născut, în schimb, şi am crescut pe tărâm sovietic, spuse Tatiana înghiţind în sec. Dar asta n-are nicio importanţă. Viaţa mea n-are nicio importanţă. Singurul care contează este soţul meu. Dacă veţi sta de vorbă cu el, veţi afla că a luptat de partea aliaţilor şi că este un soldat extraordinar, care merită să se întoarcă acasă. Armata voastră va fi mândră să aibă un soldat ca el, continuă Tatiana cu glas ferm. Am fost cetăţean sovietic. Nu eu i-am omorât pe paznicii de frontieră, dar am fugit, e adevărat. Aveţi tot dreptul să mă predaţi autorităţilor sovietice. Voi pleca de bunăvoie atât timp cât ştiu că soţul meu se va întoarce în ţinuturile lui natale.

Realiză, chiar în timp ce vorbea, absurditatea şi ridicolul situaţiei, căci Alexander nu avea să accepte nici în ruptul capului un scenariu în care Tatiana avea să fie predată în mâinile sovieticilor, iar el să plece în siguranţă acasă. îşi lăsă capul în pământ, pentru ca Ravenstock să nu-i observe fanfaronada. îşi ridică apoi ochii.

Consulul stătea pe marginea biroului şi o scruta insistent. încetă pentru o clipă să se mai agite, până când îşi aminti că trebuia să se afle în altă parte. începu să tragă apoi din nou de cravata desfăcută.

— Nu e treaba noastră să ne judecăm aliaţii, spuse el, tăcând apoi. Sovieticii se dovedesc însă o forţă extrem de puternică şi de hotărâtă să ocupe Europa. E adevărat că nu fac concesii aliaţilor şi că-şi tratează cu dispreţ prizonierii de război. Dar voi doi le-aţi încălcat numeroase legi.

— Prizonieri de război? Dacă veţi ajunge măcar o singură dată în Tabăra Specială Numărul 7, veţi vedea cum sunt trataţi nu prizonierii germani, ci propriii cetăţeni.

Ravenstock îi arătă nervos ceasul.

— Asistentă Barrington, *mi-arplăcea* să mai stăm de vorbă şi să analizăm meritele şi defectele Uniunii Sovietice, dar sunt şi-aşa în mare întârziere. Trebuie să rezolv cumva problema creată, dar o voi face mâine.

— Vă rog să-i trimiteţi o telegramă lui Sam Gulotta! stărui Tatiana. Vă va oferi toate informaţiile necesare despre Alexander Barrington.

— Mă aflu deja în posesia acestor informaţii, îi răspunse Ravenstock luând de pe birou un dosar voluminos. Mâine-dimi- neaţă, la ora opt fix, vom sta de vorbă cu soţul tău.

— Cine face parte din acest plural colectiv? întrebă ea.

— Eu, ambasadorul, guvernatorul militar şi trei inspectori generali ai forţelor armate de aici, din Berlin. După ce va fi interogat de comisia noastră militară, vom hotărî ce e de făcut. Trebuie să înţelegeţi însă că armata este deosebit de strictă în privinţa chestiunilor militare, fie că este vorba de propriii soldaţi, fie de cei ai altor

naţiuni. Dezertarea şi trădarea sunt considerate acuzaţii extrem de grave.

— Mă veţi interoga şi pe mine?

Ravenstock îşi frecă nasul şi clătină din cap.

— Nu cred că e necesar, asistentă Barrington. Acum te rog să te ridici de pe scaun şi să te întorci la soţul tău!

Deschiseră uşa biroului. Alexander stătea pe bancă şi fuma.

Consulul se îndreptă spre el.

— Mâine vei fl supus unui interogatoriu, îi spuse în engleză. Ce grad militar ai?

— Căpitan, răspunse Alexander tot în engleză.

Ravenstock clătină din cap.

— Tu susţii că eşti căpitan, ei ne-au spus că eşti maior, iar soţia ta susţine că te-au deposedat de gradele militare. Nu mai înţeleg nimic. Ne vedem mâine la ora opt, căpitane Belov, încheie consulul, scrutându-l din cap până în picioare. Puteţi să mâncaţi la cantina ambasadei sau să luaţi masa în cameră.

— Cred că ar fi mult mai bine în cameră, răspunse Alexander.

— Prea bine atunci, spuse consulul privind hainele sfâşiate, murdare de noroi şi pline de sânge ale lui Alexander. Ai cu ce să te schimbi?

— Nu.

— Mâine-dimineaţă, la şapte, voi trimite pe cineva să-ţi aducă o uniformă de căpitan de la cartierul general. Te rog să fii gata până la şapte şi cincizeci şi cinci de minute, când vei fi escortat în sala de conferinţe!

— Voi fi gata.

— Eşti sigur că nu ai nevoie de îngrijiri medicale?

— Mulţumesc, dar are cine să se ocupe.

— Atunci ne vedem mâine, spuse Ravenstock încuviinţând din cap. Soldat, te rog să-i conduci în camera de la etajul şase şi să le aduci ceva de mâncare! Probabil că sunteţi lihniţi de foame.

Camera era spaţioasă, prevăzută cu parchet, covoraşe, trei ferestre mari şi un tavan înalt. Muluri ornamentale împrejmuiau perimetrul zidurilor. încăperea era

mobilată cu o masă şi scaune confortabile, având chiar şi o baie privată. Alexander aruncă toate lucrurile pe podea şi se aşeză pe un scaun capitonat. Tatiana se plimbă câteva minute prin cameră, privind tablourile, mulurile sau covoraşele. Orice, numai pe Alexander nu.

— S-au ofticat, aşadar, sovieticii? o întrebă el.

— Îţi imaginezi doar, îi răspunse, fără să se întoarcă.

— Îhî, îmi imaginez.

— L-au înlocuit pe Stepanov, continuă Tatiana, întorcându-se cu faţa spre el.

Alexander îşi încleştă uşor mâinile.

— Când a venit să mă vadă în februarie, şi-a exprimat uimirea pentru că a rezistat atâta timp. Situaţia e mult mai neplăcută pentru generalii din armata sovietică postbelică. Prea multe campanii militare s-au soldat cu un eşec şi prea mulţi oameni au pierit, iar vina trebuie aruncată pe umerii cuiva.

— Cum a aflat unde eşti?

— Mi-a văzut numele în registrele lagărului.

— *Mie* nu mi-au arătat registrele.

— Dar tu nu eşti comandantul garnizoanei sovietice din Berlin.

Tatiana se prăbuşi pe pervazul ferestrei şi îşi ascunse faţa în
mâini.

— Ce se întâmplă? îngăimă ea. Am crezut că am depăşit partea cea mai grea. Am crezut că asta avea să fie partea cea mai uşoară.

— Ai crezut că avea să fie partea cea mai uşoară! exclamă el. Dar când a fost vreodată viaţa noastră lină? Ţi-ai imaginat că, imediat ce vom pune piciorul pe teritoriu american, vom fi întâmpinaţi cu pâine şi sare?

— Nu, dar am crezut că, după ce îi voi explica situaţia lui Ravenstock...

— Dar poate că Ravenstock este imun la puterea ta de convingere, Tatiana, răspunse Alexander. Este consul... diplomat. îndeplineşte nişte ordine şi trebuie să facă tot ce-i stă în putinţă să menţină relaţiile cordinale între cele două ţări.

— Sam m-a sfătuit să-i cer ajutorul. N-ar fi facut-o dacă...

— Sam, Sam... Cine e Sam ăsta? Şi de ce crezi că NKGB-ul l-ar asculta?

— Ştiam eu, murmură ea, frângându-şi mâinile. N-ar fi trebuit niciodată să venim aici! Ar fi trebuit să fugim în nord, unde nu s-ar fi aşteptat nimeni. Ar fi trebuit să luăm un vas spre Suedia, unde am fi primit azil.

— E prima oară când aud planul ăsta, Tania.

— N-am avut timp să cumpănim bine lucrurile. Berlin, Berlin! De ce-am venit la Berlin dacă mi-a trecut prin minte, fie şi pentru o clipă, că nu vom găsi ajutor aici?

Cineva bătu atunci la uşă. Se uitară unul la altul. Alexander se ridică să răspundă, dar Tatiana îi făcu semn să se ascundă în baie, pentru orice eventualitate.

Era menajera, care le aduse prosoape curate şi cina.

— Ai nişte ţigări? o întrebă Tatiana cu glas frânt. Ţi le plătesc dacă ai vreo două pachete.

Menajera îi oferi trei.

— Alexander! Te simţi bine?

Era atâta linişte în baie, încât, înspăimântată la gândul că ar fi putut să păţească ceva, alergă într-un suflet şi deschise uşa cu atâta violenţă, strigând „ALEXANDER!", că dădu peste el, aproape trântindu-l la pământ.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă calm. De ce ţipi?

— Nu... Era atâta linişte aici, că...

Alexander îi luă ţigările din mâini.

— Uite, ne-au adus ceva de mâncare! spuse ea arătându-i tăvile cu bunătăţi. Friptură, continuă apoi, schiţând un zâmbet vag. Când ai mai mâncat friptură, Şura?

— Ce e friptura? întrebă el, încercând să zâmbească la rândul său.

Se aşezară la masă şi luară câteva înghiţituri. Apoi băură apă, iar Alexander fumă o ţigară.

— E bună, nu-i aşa?

— Da, e bună.

Mai luară câteva îmbucături, fără să se uite unul la celălalt şi fără să vorbească. Se lăsă întunericul. Tatiana se duse să aprindă lumina.
— Nu, las-o aşa! îi spuse el.
Singurul licăr de lumină din cameră era fitilul ţigărilor pe care Alexander le fuma una după alta.
Stăteau învăluiţi într-o tăcere apăsătoare şi răsunătoare, căci vâltoarea lăuntrică în care se zbăteau amândoi le mistuia sufletele, asurzindu-i cu vuietul ei. Tatiana îşi auzea freamătul nimicitor, iar Alexander fuma ţigările ca să-şi stăvilească propriul zbucium. Ca să-l înăbuşe pe al ei.
— Ai învăţat bine engleza, rupse el tăcerea, în cele din urmă.
— Am avut cândva un profesor foarte bun, îi răspunse ea, izbucnind în lacrimi.
— Sst! murmură el, încet ca o boare de vânt, cu privirea aţintită spre fereastra deschisă. Dar rusa ne vine mai uşor amândurora, e mult mai familiară.
— Da, ne provoacă mai multă durere.
— îmi alină sufletul când o vorbesc cu tine.
Se priviră unul pe celălalt peste masă.
— O, Doamne, ce-o să facem? murmură ea.
— Nimic, răspunse el. Vedem ce se întâmplă.
— De ce te supun unui interogatoriu? Ce rost are?
— De fiecare dată când se iveşte o problemă militară, trebuie rezolvată cu mijloace militare. Sovieticii mi-au retras gradul când m-au condamnat, dar sunt conştienţi de faptul că armata americană din Berlin nu va lua atitudine împotriva unui civil care cere adăpost. Guvernatorul nici nu va acorda atenţie acestei chestiuni, i-o va pasa direct lui Ravenstock. Dar acuzaţiile de trădare şi dezertare au un impact covârşitor asupra armatei americane şi sovieticii o ştiu prea bine. Nu mai sunt maior de trei ani, dar continuă să-mi spună aşa, deoarece gradele militare superioare constituie un subiect sensibil şi implică un răspuns militar adecvat. Acesta este motivul interogatoriului de mâine.
— Şi cum crezi că vor decurge lucrurile?

El nu-i răspunse. Tăcerea lui era mai cumplită decât oricare alt răspuns negativ, deoarece o făcea să-şi imagineze inimaginabilul.

— Nu, îngăimă ea. Nu! Nu pot să... nu voi accepta să... îşi înălţă capul şi îşi îndreptă umerii.

— Mă vor preda şi pe mine. Nu vei pleca singur.

— Nu fi ridicolă!

— Dar...

— Nu fi ridicolă! repetă el, ridicându-se în picioare, fără să se apropie de ea. Nu vreau să... Refuz să port această discuţie, fie ea şi teoretică.

— Nu e teoretică, Şura, insistă Tatiana. Şi eu mă aflu pe listă. Am vorbit cu Ravenstock, ai uitat? Şi Stepanov mi-a spus acelaşi lucru. Sunt pe lista duşmanilor poporului. Ne vor pe amândoi.

— O, la dracu'! exclamă el. Ai facut-o, nu-i aşa? Se duse brusc la fereastră şi se uită afară, de parcă ar fi măsurat distanţa de la etajul şase până la pământ.

— Tania, spre deosebire de mine, tu chiar ai paşaport american.

— E doar un detaliu tehnic, Alexander.

— Da, un detaliu vital. Şi eşti cetăţean civil.

— Am fost asistentă în Armata Roşie, care mi-a acordat permisiunea de a lucra alături de Crucea Roşie.

— Nu te vor preda.

— Ba o vor face.

— Nici gând! Îi voi convinge mâine să n-o facă.

— Nu! Nu i-ai convins destul? Pe Matthew Sayers, pe Stepanov. M-ai minţit privindu-mă în ochi. Nu e suficient? Iar eu sunt încă aici, continuă ea, clătinând din cap. Nu vei mai convinge pe nimeni.

— Ba da.

— Dar mi-ai spus că vom trăi sau vom muri împreună. Ai uitat? îl întrebă cu ochii înotând în lacrimi.

— Am minţit.

— Ai minţit! Nu mă mir, răspunse tremurând ca varga. Ar fi trebuit să-mi dau seama. Ascultă-mă bine! Nu te vor preda. Dacă o vor face şi te vor trimite în Kolîma, atunci te voi însoţi şi eu.

— Habar n-ai ce spui!

— M-ai ales atunci, la Leningrad, pentru că sunt corectă şi sinceră, spuse Tatiana cu glasul frânt.
— Iar tu m-ai ales pentru că ştiai că îmi apăr cu îndârjire tot ce îmi aparţine, ripostă Alexander. Cu aceeaşi îndârjire ca şi Orbeli.
— O, Doamne! Nu plec fără tine. Dacă te întorci în Uniunea Sovietică, atunci vin şi eu.
— Tania! ţipă Alexander, stând în faţa ei, cu ochii scăpărând. Ce tot spui acolo? îmi vine să-mi smulg părul din cap şi să ţi—1 smulg şi ţie! Vorbeşti de parcă ai fi uitat de unde ai plecat.
— N-am uitat...
— Anchetatorii te vor tortura până le vei mărturisi tot ce ştii despre mine sau până vei accepta să semnezi depoziţia pe care ţi-o pun în faţă. După ce o vei semna, mă vor împuşca pe loc, iar pe tine te vor trimite în Kolîma timp de zece ani, pentru că ai subminat principiile statului sovietic căsătorindu-te cu un spion şi un sabotor.
— Bine, Şura, gata! Am înţeles, spuse Tatiana ridicându-şi mâinile în semn de capitulare, căci îl vedea pierzându-şi cumpătul.
El o apucă de braţe şi o ridică în picioare.
— Şi ştii ce soartă te aşteaptă în lagăre? Să nu cumva să-ţi imaginezi că vei trăi o altă aventură. Vei ajunge în mâinile administratorilor aflaţi mereu în căutare de fete frumoase — nu vei scăpa de privirile lor agile — şi, după ce te vor dezbrăca şi te vor studia cu atenţie, îţi vor oferi un post „călduţ" la cantina sau la spălătoria lagărului în schimbul favorurilor tale regulate. Tu, ca o fată cuminte ce eşti, îi vei refuza, iar ei te vor bate fără milă şi te vor silui, apoi te vor trimite să cari buşteni în pădure. Aceasta este soarta tuturor femeilor ajunse în lagăr încă din 1943.
— Te rog, gata! îngăimă Tatiana, temându-se de mânia lui clocotitoare.
— Vei transporta buşteni în camioane până vei uita cu totul cine eşti, până vei cădea lată la pământ, cu oasele frânte, şi nimeni nu-ţi va mai căuta favorurile, nici măcar administratorii lagărelor, care siluesc tot ce întâlnesc în cale, cu excepţia femeilor trimise să care

buşteni de lemn, căci toată lumea ştie că sunt într-o stare deplorabilă, iar rănile suferite sunt incurabile.

Palidă la faţă, Tatiana încercă să se desprindă din strânsoarea lui Alexander.

— Iar în 1956, când îţi vei ispăşi sentinţa, vei fi din nou eliberată în societate, fără să mai ai nimic din tot ce-ai avut cândva, continuă el, fără să-i dea drumul. Nimic, Tania. Absolut nimic.

Ea scoase un geamăt de durere.

— Te vei trezi singură, fără fiul nostru, care va reuşi, poate, să schimbe lumea, şi fără mine. Te vei trezi singură — fără dinţi în gură, fără copii şi fără soţ, pustiită şi frântă, siluită şi dezumanizată — în apartamentul de pe Soviet Cinci. Asta îţi doreşti? o întrebă apoi. Nu ştiu ce viaţă ai dus în America, dar spune-mi — ai prefera o existenţă ca asta?

— Tu ai supravieţuit, ripostă Tatiana, tristă, dar hotărâtă. O să supravieţuiesc şi eu.

— Asta numeşti *tu* supravieţuire? ţipă Alexander. Carevasă- zică, n-ai murit în scenariul ăsta, nu-i aşa? Vrei să cunoşti moartea? Prea bine atunci. Asta e cu totul altceva, continuă el, dându-i drumul şi îndepărtându-se câţiva paşi. Să-ţi descriu atunci scenariul morţii! Vei pieri de frig şi de foame. Leningradul nu te-a doborât, dar Kolîma o va face fără doar şi poate. Nouăzeci la sută din toţi cei care ajung acolo îşi pierd viaţa. Vei pieri, la rândul tău, în urma unui avort pe care ţi—1 vei provoca singură ori răpusă de infecţii, de peritonită, de pelagră, de tuberculoază sau de rănile căpătate după ce vei îndura bătăi crunte şi violuri în grup. Sau poate chiar înainte, adăugă, după o scurtă şovăire.

— O, Doamne, Şura, încetează! şopti ea acoperindu-şi urechile cu mâinile.

Amândoi tresăriră înfioraţi de spaimă.

Alexander o strânse în braţe, lipind-o de piept. Deşi îi auzea răsuflarea întretăiată, străpunsă parcă de cioburi de sticlă, căldura trupului său îi alina sufletul.

— Tania, am reuşit să supravieţuiesc pentru că Dumnezeu mi-a hărăzit putere. Toţi cei care mi-au aţinut calea şi-au pierdut viaţa. Am ucis fără să stau

vreo clipă pe gânduri. Dar tu? Tu ce-ai fi făcut? o întrebă ridicându-i capul spre el. Uită-te la tine cât eşti de mică! Nu-mi ajungi nici până la umeri.

Desprinzându-se din strânsoarea ei, Alexander o împinse uşor, iar Tatiana se prăbuşi pe patul din apropiere.

— N-ai cum să te aperi nici măcar de *mine*, iar eu te iubesc atât cât poate un bărbat să iubească o femeie, murmură el aşezându-se alături şi clătinând din cap. Tatiaşa, lumea lagărelor nu-i este destinată unei femei ca tine — de aceea, Dumnezeu te-a ocrotit şi ţi-a hărăzit o altă soartă.

— Dar ţie de ce nu ţi-ar hărăzi altă soartă? îl întrebă cu amărăciune în glas, punându-şi mâna pe chipul lui. Ţie — un rege printre oameni.

Alexander nu voia să mai vorbească.

Tatiana ar fi vrut, dar nu putea s-o facă.

El se duse apoi să facă un duş, iar ea se cuibări pe scaunul de lângă fereastra aflată în apropierea patului.

— Vrei să te uiţi puţin la rana de la piept? o întrebă când ieşi din baie, cu un prosop în jurul taliei. Cred că s-a infectat.

Avea dreptate. Se pricepea şi la asta. Rămase încremenit, în timp ce Tatiana îi făcu o injecţie cu penicilină şi îi dezinfectă rana cu fenol.

— Va trebui s-o cos, îi spuse apoi, luându-şi aţa chirurgicală.
îşi aminti deodată cum o folosise cândva ca să coasă emblema Crucii Roşii pe prelata jeepului finlandez, cu ajutorul căruia reuşise să fugă din Uniunea Sovietică. Se clătină sub povara amintirilor. Nu reuşise să-l salveze pe Matthew Sayers.
— Nu, las-o baltă! Ai trecut deja prin numeroase încercări.
— Nu, trebuie s-o cos. Voi împiedica astfel răspândirea infecţiei, iar rana se va vindeca mai repede.
Cum reuşea oare să-şi mai găsească vorbele?
Scoase apoi o seringă ca să anestezieze locul, dar el o împiedică, prinzând-o de mână.

— Ce e asta? o întrebă clătinând apoi din cap. Nu vreau anestezice, Tania. Dă-mi, mai întâi, o ţigară!
îi puse opt copci. După ce termină, îi atinse uşor rana cu buzele.
— Te-a durut? îl întrebă în şoaptă.
— N-am simţit nimic, îi răspunse trăgând cu poftă din ţigară.
îi pansă rana şi îi bandajă braţul până la cot, dar şi mâna arsă în
urma exploziilor. încerca în zadar să-şi ascundă lacrimile ce îi brăzdau obrajii în timp ce îi îngrijea rănile şi îşi dădea seama, ascultându-i răsuflarea întretăiată, că suferinţa ei îi sfâşia sufletul, îşi stăvilea cu greu dorinţa de a o atinge, ca în zilele de mult apuse din Leningrad sau din Lazarevo. Ştia că, odată cu apropierea sfârşitului, îi era tot mai greu s-o atingă.
— Vrei nişte morfină? îl întrebă, ridicându-şi privirea.
— Nu, îi răspunse. Voi fi inconştient toată noaptea.
Tatiana făcu şovăitoare un pas înapoi.
— Mi-a plăcut să fac duş, continuă el. Ca şi apa fiartă sau prosoapele albe. M-am simţit atât de bine...
— Da, îi răspunse ea. America îţi oferă numeroase facilităţi.
Se întoarseră cu spatele unul la celălalt. Tatiana intră şi ea în
baie, iar când ieşi, înfăşurată în prosoape, îl găsi dormind, pe spate, complet dezbrăcat. îl înveli cu pătura şi, aşezându-se pe scaunul de lângă pat, îl scrută cu ardoare, ţinând în poală geanta cu trusa medicală şi strângând în mână flacoanele de morfină.
Nu avea să accepte nici în ruptul capului să-l vadă întorcându-se în Rusia. Prefera să-l încredinţeze mai degrabă în mâinile Domnului.
Lăsându-şi geanta pe scaun, se cuibări sub pătură şi se lipi de trupul lui cald şi gol. II luă în braţe şi, ascunzându-şi faţa în părul lui, vărsă lacrimi amare. Era cumplit de slab, numai piele şi oase.
— Anthony, îl auzi apoi rupând tăcerea, e un băiat frumos?
— Da, îi răspunse, e un băiat minunat.
— Şi seamănă cu tine?

— Nu, Alexander, seamănă cu tine.
— Păcat, spuse apoi, întorcându-se spre ea.
Stăteau goi, pe o parte, unul cu faţa spre celălalt. împletindu-şi regretele, răsuflarea şi sufletele însângerate şi
strigându-şi durerea în noaptea tumultuoasă.
— Cu sau fără mine, ai trăit şi vei continua să-ţi trăieşti viaţa după un singur standard, spuse el.
— M-am străduit s-o fac, pentru tine. Am vrut să răzbat, pentru tine. Am încercat să văd viaţa prin ochii tăi şi s-o trăiesc aşa cum ţi-ai fi dorit.
— Nu, eu m-am străduit să fiu demn de tine. Am vrut să supravieţuiesc pentru tine şi să te fac mândră. Am sperat mereu că, indiferent ce-aş fi făcut şi cum aveam să răzbat, vei fi mulţumită, îmi vei încuviinţa faptele şi vei spune: Te-ai descurcat foarte bine, Alexander, te-ai descurcat foarte bine.
Se aşternu tăcerea.
Spulberată doar de ţipătul unei bufniţe.
Sau poate de aripile unui liliac.
Şi de lătratul câinilor.
— Te-ai descurcat foarte bine, Alexander.
El o cuprinse în braţe şi îşi lipi buzele de fruntea ei.
— N-am avut niciodată un viitor împreună. Vom trăi în seara asta cât o viaţă întreagă, îi şopti apoi. Aşa am trăit mereu şi aşa vom trăi şi acum — vom păcăli încă o dată soarta şi vom mai fura o noapte împreună.
— Oferă-mi alinare şi vino alături! îi răspunse ea. „Scoală-te, iubitule, şi vino!" (Cântarea Cântărilor 2:10).
— Ştii ce mi-a salvat viaţa în toţi anii petrecuţi în batalionul penal şi în închisoare? o întrebă, dezmierdându-i spatele cu mâna.
Gândul la *tine*. îmi spuneam că, de vreme ce tu ai reuşit să înfrunţi războiul şi să fugi din Rusia, însărcinată, alături de un doctor muribund, înarmată doar cu propria voinţă, puteam să supravieţuiesc şi eu. Dacă tu ai reuşit să scapi cu viaţă din Leningrad, trezindu-te în fiecare dimineaţă şi coborând treptele îngheţate ca să le aduci alor tăi apă şi pâinea cea de toate zilele, îmi spuneam că voi putea supravieţui şi eu. Dacă *tu* ai reuşit să scapi cu viaţă, atunci voi reuşi şi *eu*.

— Habar n-ai cât de greu mi-a fost în primii ani. Nici n-ai crede dacă ţi-aş spune.

— Tu îl aveai pe fiul nostru. Eu nu te aveam decât pe tine — pe tine şi amintirile noastre. Amintirile din Leningrad şi de pe Neva. Amintirile de pe lacul Ladoga, când m-ai purtat pe gheaţă şi mi-ai îngrijit rănile, când mi-ai alinat suferinţa şi mi-ai salvat viaţa. Când mi-ai potolit foamea şi setea. Eu nu aveam nimic decât amintirile din Lazarevo, continuă Alexander cu glas frânt. Şi sângele pe care mi l-ai dăruit. Tatiana, erai singura mea forţă motrice. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să mă întorc la tine. M-am predat în mâinile duşmanului ca să ajung din nou la tine. Am fost împuşcat şi bătut, trădat şi condamnat la ani grei de temniţă. Nu-mi doream decât să te mai văd o dată. Faptul că ai venit să mă salvezi înseamnă *totul* pentru mine, Tatia. Nu înţelegi? Nimic altceva nu mai contează. Germania, Kolîma, Dimitri, Nikolai Ouspenski, Uniunea Sovietică... nu mai au nicio importanţă. Lasă totul să piară în uitare! Ai auzit?

— Am auzit, îi răspunse.

„Călătorim singuri prin lume, dar, dacă avem noroc, trăim un moment când cineva ni se alătură în această călătorie, iar momentul acela ne ajută să îndurăm apoi o viaţă de singurătate.

Şi, pierzându-mă în braţele lui, am prins din nou aripi şi am străbătut, plină de speranţă şi de viaţă, Grădina de Vară."41

Berlin, iunie 1946

A doua zi de dimineaţă, se treziră la ora şase. La şapte, menajera le aduse micul dejun şi o uniformă de ofiţer pentru Alexander. îi spălase şi Tatianei uniforma de asistentă.

Alexander bău o ceaşcă de cafea, mâncă nişte pâine prăjită şi fumă şase ţigări. Tatiana ceru o cafea şi pâine prăjită, dar nu se atinse de ele.

La şapte şi cincizeci şi cinci de minute, doi soldaţi înarmaţi îi însoţiră pe Alexander şi pe Tatiana la etajul trei. Se aşezară în tăcere pe scaunele de lemn din anticameră.

La opt, uşile se deschiseră şi John Ravenstock se ivi în prag.

— Bună dimineaţa amândurora. Vă simţiţi mai bine în haine curate, nu-i aşa?

— Mai ales, în haine americane, răspunse Alexander ridi- cându-se în picioare.

— O, da, firește. Vino cu mine! Asistentă Barrington, poate ar trebui să aştepţi în camera ta, îi spuse apoi Tatianei. S-ar putea să stăm aici cel puţin câteva ore.

— O să aştept aici, răspunse ea.

— Cum vrei, spuse Ravenstock ridicând din umeri. Cere-i pazniculuisă-ţi aducă nişte apă, dacă vrei!

Alexander îl urmă pe Ravenstock. înainte de a intra înăuntru, îşi întoarse privirea. Tatiana stătea în picioare. O salută ca un soldat. Iar ea îi răspunse în aceeaşi manieră.

Toţi şase stăteau la capătul unei mese lungi de conferinţe. Alexander rămase în picioare la celălalt capăt.

John Ravenstock făcu prezentările: Mark Bishop, guvernatorul militar („Ne-am întâlnit"), Phillip Fabrizzio, ambasadorul Statelor Unite la Berlin şi trei generali din toate ramurile forţelor armate americane încartiruite la Berlin — Armata, Forţele Aeriene şi Infanteria Marină.

— Aşadar, spuse Bishop, ce ai de zis în apărarea ta, căpitane Belov?

— Poftim, domnule?

— Vorbeşti engleză?

— Da, fireşte.

— Din cauza ta, stăm pe un butoi de pulbere aici, la Berlin. Sovieticii cer, *cu insistenţă*, ca, în momentul în care va intra pe uşile noastre, să-l predăm pe Alexander Belov autorităţilor ruse. Pe de altă parte, soţia ta susţine că eşti cetăţean american. Ambasadorul Fabrizzio ţi-a citit dosarul şi a descoperit că naţionalitatea unui oarecare Alexander Barrington este, într-adevăr, cam nebuloasă. Nu ştiu ce-ai făcut sau ce n-ai făcut pentru sovietici înainte să fii aruncat în lagărul de la Sachsenhausen. Dar un lucru e cert: în ultimele patru zile, le-ai ucis patruzeci şi unu de oameni şi autorităţile cer acum să se facă dreptate în numele lor.

— Mi se pare o ironie a sorţii ca un comandant militar sovietic, de aici sau de oriunde altundeva, să manifeste un interes subit pentru patruzeci şi unu dintre oamenii lor, când am îngropat cu mâna mea cel puţin două mii de oameni în Sachsenhausen pe timp de pace.

— Sachsenhausen este un lagăr pentru criminali condamnaţi.

— Nu, domnule, este un lagăr pentru soldaţi ca mine. Sau ca domniile voastre. Locotenenţi, căpitani, maiori, chiar şi un colonel. Şi nu vorbesc despre cei şapte sute de nemţi — civili şi ofiţeri de rang înalt — care au fost fie îngropaţi, fie incineraţi acolo.

— Negi uciderea celor patruzeci şi unu de oameni, căpitane?

— Nu, domnule. Voiau să ne omoare pe mine şi pe soţia mea. N-am avut de ales.

— Ai fugit din lagăr, aşadar?

— Da.

— Comandantul Taberei Speciale susţine că ai încercat în repetate rânduri să evadezi.

— Da, nu-mi plac condiţiile de trai din lagăr.

Generalii schimbară o privire între ei.

— Ai fost condamnat pentru trădare, corect?

— Da, aceasta este acuzaţia ce mi s-a adus.
— Negi acuzaţia de trădare?
— Din toată inima.
— Sovieticii susţin că ai dezertat din Armata Roşie când veneau să vă aducă întăriri şi provizii şi, după ce ai rătăcit prin pădure, te-ai predat de bunăvoie în mâinile duşmanului şi ai luptat alături de nemţi împotriva oamenilor tăi.
— M-am predat, într-adevăr, în mâinile duşmanului. Nu mai primisem întăriri de două săptămâni şi nu mai aveam nici arme, nici oameni pe un front apărat de patruzeci de mii de nemţi. Nu am întors niciodată armele împotriva oamenilor mei. Am fost prizonier în Katowice şi apoi la Colditz. Nu ştiu dacă sunteţi la curent sau nu, dar capitularea este considerată o infracţiune în cazul soldaţilor sovietici, aşadar pot spune că sunt vinovat.
Generalii păstrară tăcerea.
— Ai noroc că mai eşti în viaţă, căpitane, spuse generalul Pearson de la Infanteria Marină. Am auzit că, din şase milioane de prizonieri sovietici, nemţii au lăsat să moară cinci milioane.
— Sunt convins că cifrele sunt cât se poate de veridice, domnule general. Poate, dacă Stalin ar fi semnat acordul de la Geneva, prizonierii ar mai fi astăzi în viaţă. Englezii şi americanii n-au fost ucişi cu toţii, nu-i aşa?
O tăcere adâncă îi întâmpină întrebarea.
— Ce grad militar ai acum?
— Nu mai am niciun grad. Mi l-au retras acum un an, când am fost condamnat pentru trădare.
— Şi atunci de ce ţi se adresează sovieticii cu gradul de maior? întrebă Bishop.
— Nu ştiu, răspunse Alexander ridicând din umeri, cu un zâmbet vag pe buze. Până acum un an am fost căpitan, grad pe care l-am purtat timp de trei ani.
— Căpitane Belov, ce-ar fi să începem cu începutul şi să ne spui tot ce s-a întâmplat din momentul în care părinţii tăi au părăsit America şi au venit în Uniunea Sovietică? Ne-ar fi de mare folos să ştim cum s-au desfăşurat lucrurile. Avem prea multe informaţii

contradictorii. Ceva legat de arestarea şi condamnarea ta din 1936, urmate apoi de o evadare. NKGB-ul îl caută de zece ani pe un anume Alexander Barrington. Susţin, de asemenea, că eşti şi Alexander Belov. Nu ştim nici măcar dacă eşti aceeaşi persoană. Ce-ar fi să ne dezvălui adevărata identitate, căpitane?

— Sunt încântat s-o fac, domnule. Vă cer doar permisiunea de a sta jos.

— Se acceptă, răspunse Bishop. Soldat, adu-i oaspetelui nostru nişte ţigări şi un pahar cu apă!

Alexander se afla înăuntru de şase ore. Tatiana îşi imagina că sovieticii ar fi putut să-l răpească printr-un pasaj secret, dar auzea glasuri înăbuşite prin uşile groase din lemn, împletindu-se deseori cu timbrul armonios şi familiar al soţului ei, ce vorbea în engleză.

Păşea de colo colo prin cameră, apoi se aşeza pe un scaun sau pe jos. Stătea ghemuită sau se legăna dintr-o parte într-alta. Şi fragmente de viaţă îi treceau prin faţa ochilor în ambasada Statelor Unite din Berlin.

O revedea pe Jane Barrington, stând în trenul ce-o purta din Leningrad spre Moscova, ţinându-şi fiul în braţe, convinsă că îl dezamăgise şi vărsând lacrimi amare pentru el, în timp ce îşi dorea cu ardoare ceva de băut. II revedea pe Harold în celulă, deplângând soarta lui Alexander. II revedea pe Iuri Stepanov, zăcând în mocirla din Finlanda, vărsând şi el lacrimi amare pentru Alexander. O revedea pe Daşa în camionul de pe gheaţa lacului Ladoga, cu chipul brăzdat de lacrimi pentru Alexander. Se revedea pe sine, stând în genunchi în mlaştinile din Finlanda, plină de sânge şi plângând soarta crudă a lui Alexander şi a lui Anthony, care îşi striga tatăl în vis.

II revedea traversând strada, cu bereta în mâini, atras de o fată îmbrăcată într-o rochie albă cu trandafiri roşii; îl revedea venind în fiecare zi la uzina Kirov, cu zâmbetul pe buze, străbătând piatră cu piatră şi cadavru cu cadavru; îl revedea pe Câmpul lui Marte, sub flori de liliac, cu puşca pe umăr, în timp ce ea îl urma desculţă, cu sandalele roşii în mâini; îl revedea purtând-o în braţe pe treptele bisericii unde îşi uniseră destinul şi dansând apoi împreună sub clar de lună în noaptea nunţii lor; îl

revedea ieşind din apele râului Kama, dându-şi părul pe spate şi apărând în pragul uşii cabanei din Lazarevo cu toporul şi ţigara în mână. II revedea stând gol, zâmbind şi fumând... distrus şi pustiit...

II revedea însă apoi ivindu-se din apele râului Vistula şi privind o lume pustiită de război. Un drum duce spre moarte şi altul spre viaţă, iar el nu ştie ce cale să apuce. îşi ţine însă ochii aţintiţi spre podul Sfintei Cruci.

Când Alexander îşi termină povestea, generalii, ambasadorul şi consulul rămaseră cu toţii tăcuţi.

— Căpitane Belov, ai trăit o viaţă realmente uluitoare! spuse Bishop. Câţi ani ai?

— Douăzeci şi şapte.

Bishop fluieră admirativ.

— Susţii, aşadar, că soţia ta, în ciuda faptului că nu ştia unde te afli, a venit, înarmată, în Germania, a descoperit lagărul şi celula unde te ţineau prizonier şi ţi-a orchestrat evadarea din Tabăra Specială Numărul 7 de securitate maximă? întrebă generalul Pearson din Infanteria Marină a Statelor Unite.

— Da, domnule. Şi înainte de a lua o hotărâre, vreau să vă mai spun ceva despre soţia mea. Vedeţi dumneavoastră... nu cedează prea uşor. A înnebunit cu totul. Nu-şi dă seama câte valuri stârneşte cu faptele ei. Acum susţine sus şi tare că se va întoarce cu mine în Uniunea Sovietică şi că-şi va urma destinul acolo. Vă implor s-o cruţaţi pe soţia mea. Oricare mi-ar fi păcatele, nu merită să piară în Uniunea Sovietică. Este cetăţean american acum, iar fiul nostru îşi aşteaptă mama acasă. Trebuie să se întoarcă la el. Soarta mea nu are importanţă. Puteţi să mă predaţi sovieticilor, dacă în felul acesta veţi împiedica declanşarea unui scandal. John Ravenstock păstră tăcerea. La fel şi generalii.

— Şi cum te-ai numi, căpitane, dacă ţi-ai redobândi cetăţenia americană?

— Anthony Alexander Barrington, răspunse el.

îl priveau cu toţii stăruitor. El se ridică în picioare şi îi salută.

Uşa se deschise şi ieşiră toţi şapte din sala de conferinţe. Alexander era ultimul. O văzu pe Tatiana ridicându-se cu greu de pe scaun. Se sprijini de spătarul

acestuia ca să rămână în picioare. Părea mică şi fragilă, iar Alexander se temea că se va frânge cu totul în faţa acelor străini. Voia să-i spună ceva şi s-o liniştească. Dând încet din cap, deschise gura şi îi spuse cu un zâmbet pe buze:

— Mergem acasă.

Tatiana trase adânc aer în piept şi îşi acoperi gura cu mâna.

Se năpusti apoi spre el, fără să-i pese câtuşi de puţin de prezenţa generalilor. îl strânse cu putere în braţe şi îşi ascunse la pieptul lui chipul brăzdat de lacrimi.

ALEXANDER SE APLECĂ SPRE EA ŞI, LUÂND-O ÎN BRAŢE, O ÎNVÂRTI PRIN AER.EPILOG

Alexander şi Tatiana ajunseră în aceeaşi zi din Berlin la Ham- burg. Rămaseră la ambasadă timp de două săptămâni, până când Alexander primi paşaportul. Tatiana îşi decoloră părul, redându-i blondul de odinioară. Sărbătoriră la Hamburg ziua de naştere a Tatianei, care împlinea douăzeci şi doi de ani, şi aniversarea celor patru ani de căsnicie. Câteva zile mai târziu, se îmbarcară pe *White Star* cu destinaţia New York. Tatiana îi trimise o telegramă lui Vikki: „NE ÎNTOARCEM ACASĂ". Petrecură cele douăsprezece zile de călătorie în cabina lor, făcându-şi apariţia numai la orele mesei.

Soarele puternic, ce scălda portul din New York într-o lumină albă, îl orbea pe Alexander, în timp ce privea navele ce străbăteau portul în lung şi-n lat. Mii de oameni îşi aşteptau soldaţii în Battery Park. Printre ei se aflau Vikki şi Anthony, îmbrăcaţi în roşu, alb şi albastru şi fluturând cu ardoare steguleţe americane. Traversând pasarela, Alexander şi Tatiana o văzură pe Vikki alergând spre ei cu Anthony în braţe. Băieţelul sări la pământ şi porni în fugă spre mama lui. Refuză să se dezlipească de ea câteva minute bune. Alexander rămase în apropiere. Tatiana rupse vraja îmbrăţişării lor şi, dându-i-l pe Anthony tatălui său, se duse s-o îmbră- ţişeze pe Vikki.

Alexander îşi luă fiul în braţe. Amândoi se priveau cu o expresie gravă pe chip.

— Anthony, ştii cine te ţine în braţe?

— Da, răspunse băieţelul. Tata.

Alexander nu spunea nimic. Continua să-l ţină pe Anthony lipit la piept. Băieţelul rămase un timp nemişcat, apoi îşi puse braţul pe umărul lui Alexander. Aplecându-şi capul, îl scrută pe Alexander din cap până în picioare, analizându-i atent brâul şi apoi spatele.

— Unde ţi-e arma? îl întrebă în cele din urmă.

— N-am adus-o cu mine.

— Nu e la tine?

— Nu, nu e la mine.

— O ţii în altă parte?

— S-ar putea, răspunse Alexander, încercând cu greu să nu zâmbească.

— Pot s-o văd şi eu?

— Nu, interveni Tatiana.

— Nu ne lasă mama ta, spuse Alexander.

— Aşadar, el e Alexander, zise Vikki cu un zâmbet larg pe buze.

— Da, el e.

— Acum înţeleg totul, continuă ea, strângându-i mâna şi dând din cap cu acelaşi zâmbet pe buze. Alexander îşi ţinu fiul în braţe până ajunseră acasă. Anthony îşi odihnea mâna pe gâtul tatălui său. Apoi se aplecă şi îl întrebă în şoaptă:

— Mi-l arăţi mai târziu?

— Mama ta n-o să fie încântată.

— Nu-i spunem.

— O să afle, crede-mă pe cuvânt!

Vikki le sugeră să sărbătorească întoarcerea lui Alexander acasă la ea.

— Bunicii mei abia aşteaptă să te cunoască.

Tatiana îi răspunse că preferau să rămână acasă. Avea să pregătească masa şi aveau să meargă altă dată să-i vadă pe Isabella şi pe Travis.

— Ce-o să găteşti? O, nu! Alexander nu vrea şuncă.

— Ba da, vreau, răspunse el. Vreau ceva american. Burger cu şuncă.

— Da, spuse Tatiana. Se numeşte *baconburger*.

— Acum mă înveţi tu pe mine engleză, ripostă el strângând-o în braţe.

— Pentru ştiinţa ta, se spune *un* baconburger, adăugă Vikki.

Tatiana făcu baconburgeri asezonaţi cu cartofi. Îi dădu ceva de
băut lui Alexander, apoi îi oferi ţigări. în cele din urmă, Alexander o prinse de mâini şi, ţinând-o de şolduri, o obligă să i se aşeze în poală.

— Stai jos! îi spuse el. Sunt atât de fericit!

Vikki îi povesti Tatianei că Edward se dovedise de mare ajutor, vizitându-i de „cel puţin" patru ori pe săptămână, luând masa împreună, jucându-se cu Anthony şi petrecând majoritatea sfârşiturilor de săptămână alături de ei.

— Cine e Edward? întrebă Alexander, cu mâna pe şoldul Tatianei.

— Un doctor cu care am lucrat la Ellis şi la NYU, răspunse Vikki fără şovăire. Un prieten bun. Poate treci mâine pe la NYU să-l saluţi, Tania. O să fie încântat să te vadă.

Tatiana îl scrută pe Alexander, care ridică din umeri, spunând:

— Sunt de acord cu tot ce vrei.

Alexander şi Tatiana îl duseră pe Anthony la culcare. Băieţelul nu se mai sătura să vorbească cu tatăl lui. Petrecură apoi o noapte albă, în timp ce Tatiana îşi înăbuşi strigătele cu o pernă. Spre zori, Alexander o lăsă să adoarmă, iar la ora opt dimineaţa, Anthony se ivi în pragul dormitorului lor. Alexander îl luă în bucătărie.

— Mami doarme, spuse el. Ţi-e foame?

— Ştii să faci micul dejun?

— încerc. Ce-ai vrea să mănânci?

— Ce ştii să faci?

— Mai nimic.

— Mă mulţumesc cu asta. Şi cu puţin lapte, răspunse Anthony râzând.

Când se trezi la ora unsprezece, Tatiana îi găsi pe amândoi pe canapea. Anthony răsfoia *Goodnight Moon*[1], recitându-i lui Alexander, care dormea buştean, replici din memorie.

După ce se trezi şi luară masa, porniră toţi trei spre NYU.

Tatiana se întreba dacă să-i descrie relaţia ei cu Edward în mai multe cuvinte, dar se hotărî să păstreze tăcerea. Poate că nu era nevoie de prea multe explicaţii. Dar trebuia să fie corectă faţă de Edward. II anunţară de vizita lor şi îl aşteptară la cantină, unde luaseră adesea masa împreună. Când Edward intră pe uşile duble, Anthony sări din poala lui Alexander şi se duse în întâmpinarea lui, strigând:

— Edward, Edward, vino să-l cunoşti pe tata!

Doctorul şi Alexander îşi strânseră mâinile, în timp ce Anthony trăgea de cămaşa tatălui său ca să-l ia în braţe.

Apoi Edward o îmbrăţişă cu stângăcie pe Tatiana. întrebă dacă toată lumea era bine, dacă avuseseră o călătorie plăcută şi dacă Tatiana avea să se întoarcă în curând la muncă.

— Nu ştiu încă, răspunse ea.

Edward clipi şi dădu din cap. Statură un timp de vorbă, apoi o tăcere apăsătoare se aşternu printre ei.

Chiar şi după ce plecară de la spital şi se urcară în autobuzul ce îi ducea în Central Park, Alexander era în continuare tăcut. Tatiana îl înghionti uşor. El se uita pe geam.

— Afecţiunea pe care i-o poartă lui Anthony pare să depăşească graniţele unei simple amabilităţi, spuse în cele din urmă.

— Da. L-a ajutat să vină pe lume.

— Aha! Nu mă refeream doar la afecţiunea pe care i-o poartă lui Anthony, Tania, adăugă apoi.

— M-a ajutat foarte mult cât am stat singură aici, îi răspunse ea, luându-l de mână. Enorm. El, Vikki, Isabella...

---

1 ***Goodnight Moon* — carte pentru copii, scrisă de Margaret Wise Brown şi ilustrată de Clement Hurd**

— Ar fi devenit oare stăpânul tău? o întrebă încet, lăsându-şi mâna într-ale ei.

Tatiana nu-i răspunse.

Se duseră să se plimbe cu barca pe lacul din Central Park. Tatiana vâslea în timp ce Alexander stătea întins în barcă, împle- tindu-şi picioarele cu ale Tatianei şi ţinându-l pe Anthony pe piept.

încetă să mai vâslească, lăsându-se purtaţi pe undele lacului. Alexander îşi mută poziţia, aşezându-se între picioarele ei, cu spatele la ea, în timp ce Anthony stătea aplecat peste marginea bărcii, cu mâinile în apă. Tatiana îi ţinea capul cuibărit în poală, învăluindu-l în pletele-i lungi şi bălaie.

— A fost odată ca niciodată, şopti Alexander, o fecioară delicată, ce-a fugit în tărâmul florilor de liliac...

— Şi după ce-a aşteptat în zadar întoarcerea prinţului în armură strălucitoare, continuă ea, porni pe urmele lui, sătulă să-l tot aştepte...

— Dar nu l-a trădat niciodată şi nici nu s-a căsătorit vreodată cu stăpânul locurilor...

— Deşi ar fi meritat s-o facă, de vreme ce el a lăsat-o să aştepte atâta amar de vreme...

— Nu înţeleg de ce te vaiţi, răspunse el ciupind-o. Ar fi trebuit să aştepţi patruzeci de ani.

A doua zi, luară trenul spre Washington DC.

— Trebuie să mulţumim cuiva care ne-a ajutat foarte mult, Şura, spuse ea, ţinând în mână o pungă cu piroşti.

Apoi luară trenul spre Barrington, ca s-o vadă pe Esther. Rămaseră acolo o săptămână, pentru că nici Esther, nici Rosa — care avusese cândva grijă de micul Alexander — nu voiau să-i lase să plece.

Alexander află cu tristeţe căTeddy şi Belinda pieriseră de mult, că vechea lui casă fusese vândută cu mult timp în urmă, iar pădurea din împrejurimi fusese defrişată pentru a face loc caselor de locuit. Dar toţi prietenii lui Esther, rămaşi în viaţă, şi-l aminteau pe Alexander şi cu toţii aveau o poveste de spus. Cu toţii îl strângeau în braţe şi îl atingeau, de parcă ar fi rămas acelaşi băieţel de nouă ani.

— Parcă nimic nu s-a schimbat,Tatiaşa, spuse el plimbându-se pe Main Street, cu Anthony pe umeri. Ai zice că n-am plecat niciodată. Multe lucruri au rămas la fel — casele albe din lemn, numele vechilor restaurante... Da, au apărut magazine noi, oamenii merg cu biciclete şi maşini noi, dar pajiştile sunt îngrijite la fel, iar pe străzi nu vezi gunoaie. Biserica şi-a păstrat strălucirea, ferestrele nu sunt sparte şi uşile au rămas în balamale. Asta e America.

Şi totul e perfect. Gândeşte-te ce-ai fi văzut dacă te-ai fi întors la Leningrad!

— Consiliul local poate va reconstrui şi Leningradul după război, spuse ea încet, împletindu-şi braţul cu al lui.

El îşi ridică ochii spre ea. Şi privirile li se întâlniră.

— Barrington a renăscut prin propriile forţe, spuse Alexander sărutând-o. E mai curat, mai puternic şi mai alb. Sunt tot mai mulţi oameni şi mai multe biserici, iar viaţa pare înfloritoare. Totul e aşa cum ar trebui să fie.

— Ai uitat să specifici faptul că un întreg oraş îţi poartă numele.

În tren, în drum spre casă, Alexander îl ţinea în braţe pe
Anthony, adâncit în somn.

— Tania, trebuie să ne gândim ce vom face de acum încolo, spuse el.

— La ce te referi? Nu vrei să locuim împreună cu Vikki la New York? îl întrebă zâmbind. Facem ce vrei tu, soldat, numai ce vrei tu.

La sfârşitul lui august, îşi cumpărară o rulotă, îşi făcură bagajele şi, luându-şi rămas-bun de la Vikki, Edward şi Isabella, porniră toţi trei să cutreiere America. Alexander muncea pe unde apuca. Culegeau mere şi cultivau tutun. („Pe gustul tău, nu-i aşa, Şura?") Construiau hambare şi silozuri, manevrau tractoare, iar în California, în Napa Valley, culeseră struguri atâta amar de vreme, că se gândeau să rămână acolo pentru totdeauna.

Timp de trei ani, străbătură ţara în lung şi în lat, toţi trei. Văzură şi locuiră în toate statele. Noaptea, când vremea era prielnică, iar Anthony dormea în rulotă, făceau un foc de tabără, ridicau un cort, apoi făceau dragoste şi dormeau acolo.

Stăteau din zori şi până pe-nserat şi de seara până dimineaţa, bucurându-se unul de prezenţa celuilalt, dormind în cort, conducând pe rând rulota, fredonând melodiile difuzate la radio, spunând glume, certându-se pe teme de geografie şi vorbind despre război şi Ellis Island, despre Daşa şi Paşa Metanov, despre Jane şi Harold Barrington.

America le vindeca rănile. California îi ajuta să uite războiul. New Yorkul îi alina sufletul Tatianei. San Francisco, Chicago şi New Orleans îi tămăduiau cicatricele lui Alexander provocate de anii grei de temniţă şi de singurătate. Montana, Idaho şi Munţii Stâncoşi îi vindecau rănile lui Alexander provocate de trădări, dar şi pe cele ale Tatianei, lăsate în urmă de pierderea familiei sale. Barrington învăluia într-o umbră tămăduitoare amintirea părinţilor lui Alexander. Undeva, dincolo de Ellis şi de Muntele Washington, dincolo de Munţii Albi şi de Dealurile Verzi din Vermont, dincolo de Dealurile Flint din Kansas şi de Munţii Blue Ridge, dincolo de Munţii Apalaşi şi de Marele Canion, sufletele lor sfârtecate de război se întregiră din nou, redescoperind frumuseţea lumii.

Vara în care Anthony împlini şase ani o petrecură în Key West. Stăteau într-un hamac legat de doi palmieri pe plajă şi priveau cerul, palmierii şi stejarii acoperiţi cu muşchi, spunând poveşti deocheate.

— Ţi-ai „perfecţionat" limba de când te-am învăţat eu engleza, spuse Alexander.

— Aia numeşti tu „limbă"? răspunse Tatiana. Dacă aş fi folosit fie şi doar un sfert din „lecţiile" de engleză pe care mi le-ai predat tu, aş fi fost izgonită din înalta societate.

— Da, dar ţi-ai păstra soţul. Nu merită să faci sacrificiul ăsta? o întrebă zâmbind.

Tatiana îi zâmbi şi ea, gâdilându-l şi continuând să-i spună glume picante.

— Tania, spuse Alexander, stând împreună în hamac în seara următoare, Anthony trebuie să meargă la şcoală peste două luni.

— Da, aşa e.

— Trebuie să ne gândim la ce şcoală îl înscriem.

— Da.

— Am văzut diverse locuri şi am locuit în multe altele. Mie îmi convine oricare dintre ele.

— Oricare, dar fără zăpadă.

— Da. Aş prefera un loc fără zăpadă.

— Şi eu, răspunse ea, apoi tăcură amândoi.

— Un loc cald, dar permanent. Vreau să-i conferim stabilitate.

— Da, răspunse simplu Tatiana.

Alexander îi luă mâna şi i-o sărută.

— Tatiaşa, ai vrea să locuim în Arizona, tărâmul micii primăveri? o întrebă în şoaptă.

— Da, dragostea mea, aş vrea.

Nu voiau să închirieze o casă, pentru că voiau să aibă pământul lor, dar nu aveau destui bani ca să-şi clădească o casă de vis. Dră- muind banii cu multă cumpătare, îşi cumpărară o rulotă de două ori mai mare, deşi Alexander, mai puţin cumpătat decât Tatiana, voia una de trei ori mai mare. O aşezară la drum, în colţul celor nouăzeci şi şapte de acri pe care îi aveau în deşertul Sonora, iar Anthony începu clasa întâi la o şcoală gimnazială din Mesa, Arizona.

Tatiana îşi găsi un post de asistentă la secţia de urgenţă de la spitalul Phoenix Memorial.

— Secţia de urgenţă îmi conferă impresia că suntem încă în război, spuse ea.

— Şi asta e bine?

Alexander găsi de lucru ca şef de echipă pentru un constructor de case.

— Faptul că le construiesc în loc să le dărâm îmi conferă impresia că nu mai suntem în război, răspunse el.

Traiul în rulotă şi restrângerea cheltuielilor îi ajutau să pună bani deoparte, în timp ce Alexander învăţa cum să pună cadre şi placaje din rigips, cum să aplice tencuiala

şi să zugrăvească, cum să instaleze reţeaua electrică şi ţevile de canalizare, cum să monteze uşi şi ferestre, şifoniere şi rafturi, cum să facă dulapuri de bucătărie şi cum să pună parchet şi gresie.

— Îţi voi construi cu mâinile mele o casă mare pentru o puzderie de copii.

— Alexander, mai e oare cazul să-ţi reamintesc că mi-ai făcut doar nişte bănci şi o tejghea înaltă unde să ţin nişte cartofi ipotetici?

Amintirile le stârniră un zâmbet.

— Vreau o puzderie de copii, Tania.

— Hai să facem unul chiar acum!

Trecură însă şapte ani până când Tatiana rămase însărcinată cu cel de-al doilea copil al lor, cincisprezece ani mai târziu după ce se întâlniseră pentru prima oară. Pe atunci Alexander pusese deja bazele propriei firme de construcţie şi ridicase o casă mare, din stuc galben, cu acoperişul din ţigle roşii, în deşertul Sonora, străjuit de dealurile Maricopa.

Sunt amândoi în grădina de legume. Alexander verifică suportul pentru castraveţi pe care îl făcuse săptămâna trecută în timp ce o aşteaptă pe Tatiana să aducă un urcior cu ceai de piersici cu gheaţă şi două pahare. Tatiana se întoarce şi îi toarnă ceaiul în pahar. El îl bea cu paiul, privind-o fix cu ochii lui în nuanţe de caramel.

— Cândva îmi aduceai şi o ţigară, spune el. Acum îmi aduci doar ceai cu gheaţă.

— Dar e mai bun, nu-i aşa?

— Nici vorbă, îi răspunde Alexander, cu o expresie în priviri ce părea să spună: *Ţi-ai pierdut cumva minţile?*

— Dar o să trăieşti şi fără ele, spune Tatiana dându-i la o parte de pe frunte câteva şuviţe de păr negru.

— Poate că ţigările sunt într-adevăr o otravă lentă, mormăie el, luând plugul manual şi mărunţind stratul de legume.

Vorbesc tot în rusă.

— Cine a sunat la telefon?

— Tot domnul McAllister.

— Cât ne mai oferă de data asta? întreabă Alexander râzând.

— Cinci mii de dolari pe acru pentru nouăzeci de acri din pământul nostru. E o ofertă bună, nu-i aşa?

— Nu e suficient de bună.

— Susţine că boomul economic din Phoenix nu va dura la nesfârşit. Piaţa de imobiliare a atins apogeul. Ar trebui să vindem acum, cât încă există cereri. Cică suntem lacomi. Ne mai rămân încă şapte acri. Asta înseamnă că avem mai mult decât majoritatea proprietarilor din Phoenix.

— Data viitoare, să mă chemi la telefon, Tania! O să vorbesc eu cu el. Îl lămuresc eu cum stă treaba. O să vând abia atunci când pământul va ajunge să valoreze un milion de dolari pe acru.

Izbucnesc amândoi în râs, amuzaţi de absurditatea ideii. Se pregătesc să sădească roşii. Alexander o ajută să se aşeze lângă el pe o băncuţă joasă, iar Tatiana răstoarnă seminţele de roşii pe o farfurioară şi începe să scotocească printre ele, căutând seminţele stricate. „Stratul de castraveţi arată bine", îşi spune ea. Alexander instalase suporturile de agăţat săptămâna trecută, iar castraveţii aveau să se caţăre în curând. Tatiana zâmbeşte.

— Te-ai mai gândit la vreun nume, Şura?

— N-am nici cea mai vagă idee. Dacă mai faci vreun băiat, sunt complet lipsit de inspiraţie.

Au trei băieţi deja: Anthony, student în anul I la Academia de Marină Comercială King's Point, Harry şi Charles Gordon, căruia îi spun cu toţii Gordon Paşa sau doar Paşa, care înseamnă suveran în turcă.

— Nu pot să rămân singura femeie din casă. Prea mulţi bărbaţi Barrington, mă simt în minoritate.

— Drept pedeapsă, o să faci doi băieţi gemeni.

— Vreau o fetiţă. Pe care s-o cheme Janie.

— Mda! N-ar fi rău să avem şi o fetiţă Janie.

Tatiana cade pe gânduri.

— Ţi-am spus că Vikki s-a întors din Australia? Vrea să vină la noi şi să stea până la naşterea copilului. Eşti de acord?

— Da, sunt. Spune-i că Steve e din nou singur acum! O să-i facă plăcere s-o însoţească la filme.

— Vikki nu vrea să iasă în oraş. Susţine că se distrează mai mult cu tine decât la cinema.

— Drăguţ din partea ei! Invit-o atunci la spectacolul de vodevil de după-amiază!

Tatiana îşi ridică privirea spre el. Alexander zâmbeşte la fel de fermecător ca întotdeauna. Poartă o pereche de pantaloni scurţi, crem, din bumbac. Nu are cămaşă, iar muşchii vânjoşi i se întrezăresc prin pielea arsă de soarele nemilos al Arizonei. Cicatricele rănilor din război îi brăzdează trupul în lung şi în lat. Tabloul îi aduce Tatianei un zâmbet pe buze. Lasă jos farfurioara cu semințele de roşii şi ia o foarfecă de grădină.

— Şura, ai auzit de incidentul din Mesa, unde o dubă de poliţie s-a ciocnit cu o betonieră? Poliţia caută acum optsprezece criminali periculoşi.

Alexander izbucneşte în râs, amuzat de spontaneitatea glumei sale. Tatiana poartă o bluză albă fără mâneci şi pantaloni scurţi. Are umerii şi braţele arse de soare. Părul bălai şi decolorat de soare îl ţine legat la spate cu o agrafa. Fredonează o melodie cunoscută şi plăcută.

— *... luna pe cer strălucea, sub ale stelelor scântei, ce-n ochi ţi le vedeam...*[1]

— Ce-avem la masă? întreabă Alexander.

— La masă? repetă Tatiana, fără să-şi ridice privirea spre el, căci e ocupată să rupă frunzele lungi de la baza lujerilor de castraveţi. Dar abia ne-am ridicat de la masă.

— Sunt lihnit de foame.

---

[1] În original, ***the moon was in bloom, there were stars in the skies, except for the few that were in your eyes*** — piesă cunoscută sub titlul „The Anniversary Song”, adaptare semnată de Al Jolson şi Saul Chaplin.

— Tu eşti mereu lihnit. Ce zici de nişte ton cu pâine albă?

— Grozav! Te duci să-l pregăteşti? o întreabă apucând plugul. Nu cred că e prea devreme să ne gândim la masă.

— La masă… repetă ea râzând, printre acordurile melodiei pe care o fredonează… ai de ales între o reţetă-surpriză şi sandviciuri cu şuncă.

— Mmm, murmură Alexander, lăsând plugul jos.

O priveşte şi îşi aminteşte — nu, nu-şi aminteşte, ci o *vede* în Lazarevo, aplecată deasupra cuptorului, stând în genunchi în poienița lor sau prăbuşită peste sacii aproape goi de zahăr din Soviet Cinci, în perioada foametei din 1941.0 vede luându-i hărţile Scandinaviei din raniţă şi întrebându-1: *Ce-ai în rucsac, uriaşule?* Îi vede pistruii şi părul bălai şi îi aude glasul duios. Şi, ca întotdeauna, priveliştea îi provoacă o strângere de inimă, căci imaginea aceasta îi trezeşte amintiri dureroase.

— Hei! Uită-te la mine! îi spune el.

Tatiana îşi ridică privirea. Alexander o domină cu statura lui impunătoare, înarmat cu o păstaie de mazăre.

— Lasă armele jos şi ridică-te în picioare! îi ordonă el, amenințând-o cu păstaia.

Tatiana lasă foarfeca deoparte, cu un zâmbet pe buze, şi se ridică cu greu de jos, cerându-i ajutorul. Sarcina este extrem de avansată. El încearcă să-şi descarce „arma", dar Tania îi apucă iute păstaia cu gura, muşcându-l uşor de deget. Alexander o priveşte cu ardoare, în timp ce îi mângâie cu o mână abdomenul rotund.

— Ce s-a întâmplat? îl întreabă ea, cuprinzându-l în braţe şi lipindu-şi chipul de pieptul lui gol şi transpirat. îi aude bătăile frenetice ale inimii şi simte cum sângele îi pulsează prin vene. îi atinge cu degetele o cicatrice de pe spate. Şi îi sărută pieptul.

— Tania, ce este un trio rusesc de coarde? o întreabă apoi.

— Nu ştiu, îi răspunde ea ridicându-şi ochii. Ce e?

— Un cvartet de coarde proaspăt întors din Occident.

Tatiana îl priveşte cu ardoare.

— Ce obţii dacă împerechezi un urs alb cu un urs negru? continuă el.

— Nu mă lua cu povestea celor doi ursuleţi fericiţi!

Alexander o strânge în braţe.

— Ce e, Şura? îl întreabă, îmbrăţişându-l cu aceeaşi tandreţe.

El o priveşte cu ochii lui de ciocolată.

Ea îi dezmiardă pieptul cu sărutări dulci.

El continuă s-o strângă în braţe.

— Sunt aici, soldat, îi şopteşte Tatiana. *Pentru totdeauna*. Atinge-mă, soldat!

O strânge şi mai tare, ridicându-i chipul şi aplecându-se s-o sărute.

— Te ating, Tatiaşa. Şi te simt, îi răspunde el.

Renăscuseră amândoi din cenuşa suferinţei lor, prefăcându-se în doi copii mai îndrăgostiţi şi mai fericiţi ca niciodată. Arseseră pe rug durerea şi regretele, calvarul şi amintirile, învăluindu-le în faldurile iubirii.

Rătăciseră parcă cinci sute de ani, purtând pe umeri lacrimi şi tristeţi, poveri şi amărăciuni, toate învăluite însă într-o iubire neţărmurită, căci iubiseră fără îndoieli şi temeri, fără şovăieli şi căinţă, ca un testament închinat Domnului şi lor înşişi.

Alexander o sărută pe Tatiana şi se trezeşte din nou în Luga, sărutând-o pentru prima oară. Tatiana îi răspunde cu aceeaşi pasiune şi se trezeşte din nou în Lazarevo, râzând şi purtând pe cap bereta lui de ofiţer.

Mult ni s-a luat, dar, iarăşi, mult mai este,
Deşi n-avem puterea de-altădată
Ce zguduia pământ şi cer; şi suntem
Ce suntem...
Dârzi...[1]

---

[1] Alfred, Lord Tennyson, ***Ulise,*** traducere de Leon Leviţchi, ***Antologie de poezie engleză de la începuturi până azi,*** vol. 3, Editura Minerva,

Barrington, Leningrad, Luga, Ladoga, Lazarevo, Ellis Island, Swietokryst, Sachsenhausen, deşertul Sonora, familiile pierdute — toate le sunt gravate în suflet şi pe chipuri, ca luna şi Mercur, ca Jupiter şi galaxia lui Perseu, cu stelele sale explozive, toate învăluite în şoaptele vântului stelar, ce murmură printre Munţii Ural şi peste apele râului Kama, peste tărâmuri şi oceane, printre ceruri presărate cu stele şi luni de argint...

Tatiana...

Alexander...

Şi călăreţul de aramă încremeneşte.

Bucureşti, 1983.